

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΚΡΗΤΗΣ
ΤΜΗΜΑ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΕΠΙΣΤΗΜΗΣ

ΔΙΔΑΚΤΟΡΙΚΗ ΔΙΑΤΡΙΒΗ

ΤΗΣ

ΔΗΜΑΡΗ ΓΕΩΡΓΙΑΣ
ΑΜ. 413 ΈΤΟΣ ΕΓΓΡΑΦΗΣ 2016

ΜΕ ΤΙΤΛΟ

**Η ΑΣΦΑΛΕΙΟΠΟΙΗΣΗ ΤΗΣ ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΣΗΣ ΣΤΗΝ
ΕΛΛΑΔΑ 2011-2019 : ΘΕΩΡΙΑ ΚΑΙ ΠΡΑΚΤΙΚΗ ΤΗΣ «ΑΠΟ-
ΑΣΦΑΛΕΙΟΠΟΙΗΣΗΣ» ΩΣ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΕΝΣΩΜΑΤΩΣΗΣ
ΤΩΝ ΜΕΤΑΝΑΣΤΩΝ ΣΤΗΝ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΚΟΙΝΩΝΙΑ**

ΕΠΙΒΛΕΠΩΝ

ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΚΟΤΡΟΓΙΑΝΝΟΣ

ΡΕΘΥΜΝΟ, 2020

Ορισμός Τριμελούς Συμβουλευτικής Επιτροπής: Γ.Σ.Ε.Σ. 92/12-10-2016

Μέλη Τριμελούς Συμβουλευτικής Επιτροπής

Επιβλέπων

Δημήτριος Κοτρόγιαννος, Καθηγητής του Τμήματος Πολιτικής Επιστήμης του Πανεπιστημίου Κρήτης

Μέλη

Δημήτριος Ξενάκης, Αναπληρωτής Καθηγητής του Τμήματος Πολιτικής Επιστήμης του Πανεπιστημίου Κρήτης

Κωνσταντίνος Λάβδας, Καθηγητής του Τμήματος Διεθνών, Ευρωπαϊκών και Περιφερειακών Σπουδών του Πάντειου Πανεπιστημίου Κοινωνικών και Πολιτικών Επιστημών

Ορισμός Επταμελούς Εξεταστικής Επιτροπής: Γ.Σ.Ε.Σ. 186/11-03-2020

Μέλη Επταμελούς Εξεταστικής Επιτροπής

Δημήτριος Κοτρόγιαννος, Καθηγητής του Τμήματος Πολιτικής Επιστήμης του Πανεπιστημίου Κρήτης

Δημήτριος Ξενάκης, Αναπληρωτής Καθηγητής του Τμήματος Πολιτικής Επιστήμης του Πανεπιστημίου Κρήτης

Κωνσταντίνος Λάβδας, Καθηγητής του Τμήματος Διεθνών, Ευρωπαϊκών και Περιφερειακών Σπουδών του Πάντειου Πανεπιστημίου Κοινωνικών και Πολιτικών Επιστημών

Νικόλαος Παπαδάκης, Καθηγητής του Τμήματος Πολιτικής Επιστήμης του Πανεπιστημίου Κρήτης

Βασίλειος Δαφέρμος, Καθηγητής του Τμήματος Πολιτικής Επιστήμης του Πανεπιστημίου Κρήτης

Εμμανουήλ Σπυριδάκης, Καθηγητής στο Τμήμα Κοινωνικής και Εκπαιδευτικής Πολιτικής του Πανεπιστημίου Πελοποννήσου

Νεκτάριος Αλεξόπουλος, Αναπληρωτής Καθηγητής του Τμήματος Πολιτικής Επιστήμης του Πανεπιστημίου Κρήτης

Ημερομηνία προφορικής εξέτασης

Αφιερώνεται στον Μπάμπη και στον Ευθύμη

Ευχαριστίες

Η εκπόνηση της παρούσας διατριβής δεν θα μπορούσε να έχει πραγματοποιηθεί χωρίς την υποστήριξη, την καθοδήγηση και την ενθάρρυνση – τόσο σε ακαδημαϊκό όσο και σε προσωπικό επίπεδο – του επιβλέποντος καθηγητή μου κου. Δημήτρη Κοτρόγιαννου. Δάσκαλε σε ευχαριστώ, γιατί δίπλα σου έγινα άνθρωπος με κριτική σκέψη, βαθύτερα σκεπτόμενος. Έμαθα να επιχειρώ διαβάζω χωρίς να με διαβάζουν, έμαθα να σέβομαι την γνώση και να πειθαρχώ στο πρόταγμα της.

Παράλληλα, χωρίς την πολύτιμη βοήθεια και παρότρυνση των συναδέλφων μου, και πάνω απ'όλα φίλων μου, κου. Στέλιου Τζαγκαράκη και κου. Απόστολου Καμέκη, αυτό το εγχείρημα δεν θα είχε ολοκληρωθεί. Και οι δύο – ο καθένας με τον τρόπο του - υπήρξαν οι δημιουργικοί μου καταλύτες τόσο όσον αφορά στην εκκίνηση της συγγραφής, όσο και στην μετέπειτα πορεία της, και έχω την τιμή πλέον να τους αποκαλώ μέντορες μου.

Από αυτό το τμήμα δεν θα μπορούσα να παραλείψω τα φώτα της ζωής μου, την Αμαλία Μανιαδή, την Μαριάννα Γαβρά και την Τώνια Ζαιμάκη, τους ανθρώπους μου που με στηρίζουν από την αρχή του ακαδημαϊκού μου ταξιδιού/περιπέτειας. Τις ευχαριστώ μέσα από την καρδιά μου, γιατί με την στήριξη τους «είμαι και γίνομαι».

Ευχαριστώ και σένα Κώστα Μουδάτσο, επειδή η χαρά της ολοκλήρωσης της διατριβής μου λαμβάνει μια άλλη διάσταση εφόσον τη μοιράζομαι μαζί σου.

Ένα τεράστιο ευχαριστώ από τα βάθη της καρδιάς μου στους γονείς μου, Άγγελο και Μαρίνα Δημάρη, τα θεμέλια μου, γιατί πάνω εκεί έχτισα. Το μεγαλύτερο ευχαριστώ το αποτείνω στην αδερφή μου, Δέσποινα Δημάρη και στον γαμπρό μου Μανώλη Τσουρή, που υπήρξαν βράχοι συμπαράστασης όλα αυτά τα χρόνια της προσπάθειας μου και με κρατούσαν πάντα από το χέρι.

Για σένα, Ευθύμη Λαυρενίδη, φύλακα άγγελε μου, το ευχαριστώ είναι λίγο!

Πίνακας περιεχομένων

7

Εισαγωγή.....	9
ΚΕΦΑΛΑΙΟ Ι.....	19
Μεθοδολογία Έρευνας.....	19
ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΙΙ.....	24
Θεωρητικό Πλαίσιο Ανάλυσης Ασφάλειας.....	24
2.1 Εισαγωγικά.....	24
2.2 Εννοιολογική προσέγγιση της ασφάλειας.....	27
2.3 Επιστημονικά ρεύματα στην ασφάλεια.....	41
2.3.1 Φιλελευθερισμός και η σχέση του με την ασφάλεια και την μετανάστευση.....	41
2.3.2 Ρεαλισμός και η σχέση του με την ασφάλεια και την μετανάστευση.....	47
2.3.3 Κονστροκτιβισμός και η σχέση του με την ασφάλεια και την μετανάστευση.....	57
<i>A. Συμβατικός κονστροκτιβισμός.....</i>	<i>61</i>
<i>B. Κριτικός κονστροκτιβισμός.....</i>	<i>64</i>
ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΙΙΙ.....	71
Από την Ασφάλεια στην Ασφαλειοποίηση.....	71
3.1 Η Σχολή της Κοπεγχάγης.....	71
3.1.1 Η Σχολή της Κοπεγχάγης και η μετανάστευση.....	83
3.2 Η Σχολή του Παρισίου.....	90
3.2.1 Η Σχολή του Παρισίου και η μετανάστευση.....	99
3.3 Οι επιπτώσεις της ασφαλειοποίησης της μετανάστευσης και οι επιμέρους διαστάσεις της.....	107
ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΙV.....	121
Αποασφαλειοποίηση.....	121
4.1 Η έννοια της αποασφαλειοποίησης.....	121
4.2 Στρατηγικές αποασφαλειοποίησης: Μια κριτική επισκόπηση.....	126
4.2.1 Αποασφαλειοποίηση της μετανάστευσης.....	133
4.2.2 Από-ασφαλειοποίηση των εθνικών μειονοτήτων.....	142
ΚΕΦΑΛΑΙΟ V.....	151
Η ασφαλειοποίηση/αποασφαλειοποίηση της μετανάστευσης στην Ελλάδα: Βιβλιογραφική επισκόπηση.....	151
5.1 Βιβλιογραφική επισκόπηση.....	151

ΕΜΠΕΙΡΙΚΟ ΜΕΡΟΣ.....	172
ΚΕΦΑΛΑΙΟ VI.....	172
Εισαγωγικά.....	173
6.1 Περίοδος 2011 – 2013.....	175
6.1.1 Το Φράγμα του Έβρου: Ιστορικό πλαίσιο και λεκτικές δράσεις από κυβερνητικές πολιτικές ελίτ.....	175
6.1.2 Επιχείρηση Ασπίδα: Ιστορικό πλαίσιο και λεκτικές δράσεις από κυβερνητικές πολιτικές ελίτ.....	187
6.1.3 Επιχείρηση Ξένιος Δίας: Ιστορικό πλαίσιο και λεκτικές δράσεις από κυβερνητικές πολιτικές ελίτ.....	193
6.1.4 Λεκτικές δράσεις από την Χρυσή Αυγή.....	197
6.1.5 Η ασφαλειοποίηση της μετανάστευσης στην Ελλάδα για την περίοδο 2011-2013: Ανάλυση.....	205
6.2 Περίοδος 2014 – 2018.....	212
6.2.1 Hot spots: Ιστορικό πλαίσιο και λεκτικές δράσεις από κυβερνητικές πολιτικές ελίτ ..	212
6.2.2 Συμφωνία ΕΕ Τουρκίας: Ιστορικό πλαίσιο και λεκτικές δράσεις από κυβερνητικές πολιτικές ελίτ.....	229
6.2.3 Λεκτικές δράσεις από την Χρυσή Αυγή.....	239
6.2.4 Η ασφαλειοποίηση της μετανάστευσης στην Ελλάδα για την περίοδο 2014-2018: Ανάλυση.....	247
6.3 Περίοδος 2019.....	257
6.3.1 Κυβέρνηση Νέας Δημοκρατίας -7/7/2019- σήμερα (Οκτώβριος 2019) και μέτρα για τη μετανάστευση: Ιστορικό πλαίσιο και λεκτικές δράσεις από κυβερνητικές πολιτικές ελίτ ...	257
6.3.2 Λεκτικές δράσεις από την Ελληνική Λύση.....	284
6.3.3 Η ασφαλειοποίηση της μετανάστευσης στην Ελλάδα για την περίοδο 2019: Ανάλυση	293
ΚΕΦΑΛΑΙΟ VII	299
Μια εναλλακτική προσέγγιση από-ασφαλειοποίησης της μετανάστευσης στην Ελλάδα.....	299
Τελικές διαπιστώσεις.....	322
Βιβλιογραφία.....	326
Ελληνόγλωσση βιβλιογραφία.....	326
Ξενόγλωσση βιβλιογραφία.....	326
Διαδικτυακές πηγές	349

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Η ευρωπαϊκή μεταναστευτική κρίση και ειδικότερα η ελληνική προσφυγική κρίση από το 2015 μέχρι και σήμερα (2020), είχαν ως αποτέλεσμα την αναμόχλευση της κονστρουκτιβιστικής αποτύπωσης του μετανάστη - και μετά από ένα χρονικό σημείο (2015) και του πρόσφυγα - ως απειλή για τη χώρα υποδοχής σε ζήτημα παγκόσμιου ερευνητικού ενδιαφέροντος. Παρόλα αυτά, όσον αφορά στην ελληνική περίπτωση, η ασφαλειοποίηση της μετανάστευσης και οι ποικίλες προεκτάσεις της στο πολιτικό, κοινωνικό και οικονομικό γίνεσθαι, έχουν παραμείνει ως επί το πλείστον υποθεωρητικοποιημένες. Σε αυτό το πλαίσιο, ο πρωταρχικός στόχος της παρούσας διατριβής είναι να διερευνήσει την εξέλιξη της ασφαλειοποίησης της μετανάστευσης στην Ελλάδα μέσω της αποκωδικοποίησης της λογικής ασφαλείας που διέπει τις πολιτικές ελίτ σε όρους λεκτικών δράσεων και πρακτικών από το 2011 έως το 2019. Η βασική υπόθεση της διατριβής, ότι η μετανάστευση στην Ελλάδα από το 2011 μέχρι και το 2015, αλλά και η προσφυγική κρίση του 2015 μέχρι και το 2019, υπόκεινται σε συνεχείς διαδικασίες ασφαλειοποίησης, επιβεβαιώνονται μέσω της χρήσης της μεθοδολογικής προσέγγισης της ανάλυσης λόγου σε λεκτικές δράσεις πολιτικών ελίτ (Σχολή της Κοπεγχάγης) σε συνδυασμό με την εξέταση ασφαλειοποιητικών πρακτικών (Σχολή του Παρισιού). Δεύτερος στόχος της παρούσας διατριβής, είναι η διερεύνηση και κατασκευή ενός πλαισίου από-ασφαλειοποίησης, μέσω της διαχείρισης και της επιτήρησης των μεταναστευτικών ροών. Παρουσιάζεται ως εκ τούτου, μια πραγματιστική ή αλλιώς ωφελμιστική και ευέλικτη αλλά και θετική μορφή ασφαλειοποίησης/αποασφαλειοποίησης, η «ευελιξασφαλειοποίηση» (flexicuritization) που λαμβάνει υπόψη πρωτίστως τον κατευνασμό των ανησυχιών των πολιτών του κράτους υποδοχής, δηλαδή της Ελλάδας, προκειμένου να επιτευχθεί και η από-ασφάλεια των μεταναστών και των προσφύγων οδηγώντας εντέλει το κράτος υποδοχής στην κανονική πολιτική.

ABSTRACT

The European migration crisis, and in particular the ongoing Greek refugee crisis that burst in 2015, have resulted in the resurgence of the constructivist depiction of migrants - and ever since 2015 of refugees - as a threat to the host country in a matter of global research interest. Nevertheless, as far as the Greek case is concerned, the securitization of migration and its various political, social and economic implications have largely remained undertheorized. In this context, the primary goal of this dissertation is to investigate the evolution of the securitization of migration in Greece through the decoding of the security logic that governs and drives political elites in terms of speech acts and practices for the period 2011-2019. The main hypothesis and central argument of this thesis, that is, that migration to Greece from 2011 to 2015, but also the refugee crisis of 2015 to 2019, are subject to continuous securitizing procedures, are confirmed through the use of the methodological approach of speech analysis in speech acts of political elites (Copenhagen School) in conjunction with the examination of securitizing practices (School of Paris). The second aim of this dissertation is to investigate and construct a desecuritization framework, through the management and supervision of migratory flows. Therefore, a pragmatic or otherwise utilitarian, flexible and positive form of securitization/desecuritization is presented, "flexicuritization" that takes primarily into account the alleviation of the concerns of the citizens of the host state, ie Greece, in order to achieve the desecuritization of migrants and refugees, resulting at the return of the host state to normal politics.

Εισαγωγή

Από το έτος 2015 μέχρι και σήμερα, η Ευρώπη βιώνει μια άνευ προηγουμένου μεταναστευτική και προσφυγική κρίση, καθώς όλο και περισσότεροι άνθρωποι προσπαθούν να διαφύγουν από τις συγκρούσεις και τη φτώχεια στη Συρία, το Ιράκ, το Αφγανιστάν, την Αφρική, τη Νότια Ασία και αλλού. Σύμφωνα με την Ύπατη Αρμοστεία του ΟΗΕ (UNHCR), περισσότεροι από 1 εκατομμύριο πρόσφυγες και μετανάστες επεδίωξαν να εισέλθουν στην ΕΕ το 2015 και πάνω από το 90% προέρχονταν από τις 10 πρώτες χώρες που «παράγουν» πρόσφυγες.¹

Η Ελλάδα ήταν το κύριο σημείο άφιξης και διέλευσης για τα άτομα που διέσχισαν τη Μεσόγειο Θάλασσα την ίδια περίοδο.² Τα περισσότερα άτομα που έφθασαν στην Ελλάδα το 2015 κατάφεραν να εγκαταλείψουν τη χώρα κατά τους πρώτους μήνες του 2016.³ Το οριστικό κλείσιμο των συνόρων μεταξύ Ελλάδας και Πρώην Γιουγκοσλαβικής Δημοκρατίας της Μακεδονίας (ΠΓΔΜ), τον Μάρτιο του 2016 είχε ως αποτέλεσμα, ωστόσο, να εγκλωβιστούν στην Ελλάδα 46.000 πρόσφυγες και μετανάστες.⁴

Από τον Ιανουάριο του 2015 μέχρι και τις 5 Μαΐου 2018, εισήλθαν στην Ελλάδα 1.080.656 πρόσφυγες.⁵ Σύμφωνα με την UNHCR (2018β) τον Μάιο του 2018⁶, ο αριθμός των προσφύγων και των μεταναστών στην Ελλάδα ανήλθε σε πάνω από 60.000, συμπεριλαμβανομένων περίπου 14.000 στα νησιά.⁷

¹ UNHCR (2018α). Ύπατος Αρμοστής του Ηνωμένου Βασιλείου για τους πρόσφυγες, πρόσφυγες / μετανάστες έκτακτης ανάγκης-Μεσόγειος, στη διεύθυνση Διαθέσιμο στο: <http://data.unhcr.org/mediterranean/regional.php>. [Πρόσβαση 18/10/2018].

² Archick, K. (2016). The European Union: current challenges and future prospects. *Congressional Research Service*, 21.

³ Papageorgiou, I. (2017). International protection in Greece: Background information for the LIBE Committee delegation to Greece 22-25 May 2017. Directorate General for Internal Policies, Policy Department C: Citizens' Rights and Constitutional Affairs, Civil Liberties, Justice and Home Affairs.

⁴ International Amnesty (2016). *Trapped In Greece: An Avoidable Refugee Crisis*. EUR 25/3778/2016. Διαθέσιμο στο: <http://www.refworld.org/docid/571db6df4.html> [Πρόσβαση 28/8/2018].

⁵ Φραγκουλιώτης, Δ. (2018). Το προσφυγικό στην Ελλάδα και τον κόσμο: Τα νούμερα που σοκάρουν. *CNN Greece.gr*. Διαθέσιμο στο: <https://www.cnn.gr/news/kosmos/story/129913/to-prosfygiko-stin-ellada-kai-ton-kosmo-ta-noymera-poy-sokaroun> [Πρόσβαση 7/9/2018].

⁶ UNHCR (2018β). Greece. Factsheet. July 1-31. Διαθέσιμο στο: <http://www.unhcr.org/gr/> [Πρόσβαση 7/9/2018].

⁷ UNHCR (2018α). Ύπατος Αρμοστής του Ηνωμένου Βασιλείου για τους πρόσφυγες, πρόσφυγες / μετανάστες έκτακτης ανάγκης-Μεσόγειος, στη διεύθυνση Διαθέσιμο στο: <http://data.unhcr.org/mediterranean/regional.php>. [Πρόσβαση 7/9/2018].

Όπως και στις περισσότερες ευρωπαϊκές χώρες, η αύξηση της μετανάστευσης προς την Ελλάδα άρχισε να συνοδεύεται από ένα αίσθημα δημόσιας ανασφάλειας. Σε δημοσκόπηση που έλαβε χώρα το 2018 από το πολιτικό Βαρόμετρο της Public Issue (2018α), σε πανελλαδικό δείγμα 1003 ατόμων, ψηφοφόρων του ΣΥΡΙΖΑ και της Νέας Δημοκρατίας, στην ερώτηση αν οι συμμετέχοντες θεωρούν ότι υπάρχει απειλή από τους πρόσφυγες για την ασφάλεια της Ελλάδας, το 53% των ψηφοφόρων του ΣΥΡΙΖΑ απάντησε ότι τους θεωρεί απειλή και το 37% των ψηφοφόρων της Νέας Δημοκρατίας απάντησε ότι δεν τους θεωρεί απειλή.⁸ Στο Πολιτικό Βαρόμετρο της Public Issue (2018β) για τον μήνα Απρίλιο, στην ίδια ερώτηση σε δείγμα 1009 ατόμων, το 47% των ψηφοφόρων του ΣΥΡΙΖΑ απάντησε ότι τους θεωρεί απειλή και το 37% των ψηφοφόρων της Νέας Δημοκρατίας απάντησε ότι δεν τους θεωρεί απειλή.⁹

Επιπλέον, οι εσωτερικές πολιτικές εξελίξεις στην Ελλάδα από το 2010, περίοδο κλιμάκωσης της οικονομικής κρίσης, είχαν ως αποτέλεσμα την δημιουργία ενός αντι-μεταναστευτικού κλίματος. Το ακροδεξιό ελληνικό κόμμα «Χρυσή Αυγή» αύξησε τις ψήφους του από λιγότερο από 0,3% το 2009 σε 7,3% τον Μάιο του 2010 και σε 6,9% στις γενικές εκλογές τον Ιανουαρίου του 2015. Παρά το γεγονός ότι όπως προαναφέρθηκε η οικονομική κρίση που άρχισε να πλήττει την Ελλάδα από το 2008 πυροδότησε την αύξηση των ψηφοφόρων της Χρυσής Αυγής, η μαζική άφιξη των μεταναστών το 2015, η οποία συνδύαστηκε με φόβους που σχετίζονται με την αντίληψη ότι αποτελούν απειλή για την ελληνική ταυτότητα και την εθνική ασφάλεια συντέλεσε στην διατήρηση και σταδιακή αύξηση των ποσοστών του κόμματος.¹⁰

Η δαιμονοποίηση των μεταναστών με βάση τις αντιλήψεις ότι συνιστούν δημόσια απειλή κλιμακώθηκε το 2015, έτος το οποίο σηματοδοτήθηκε από έναν πρωτοφανή αριθμό αφίξεων στην Ελλάδα, καθώς 872.519 άνθρωποι διέσχισαν τα ελληνοτουρκικά θαλάσσια σύνορα για να εισέλθουν στα νησιά του Αιγαίου.¹¹ Παρόλα αυτά, όπως αναφέρει ο Karyotis (2012), μελέτες έχουν δείξει ότι η

⁸ Public Issue (2018α). Προσφυγικό. *Πολιτικό Βαρόμετρο 166*, Απρίλιος 2018.

⁹ Public Issue (2018β). Προσφυγικό. *Πολιτικό Βαρόμετρο 167*, Ιούλιος 2018.

¹⁰ Grigoriadis, I. N., & Dilek, E. (2018). Securitizing Migration in the European Union: Greece and the Evros Fence. *Journal of Balkan and Near Eastern Studies*, 1-17.

¹¹ Papageorgiou, I. (2017). International protection in Greece: Background information for the LIBE Committee delegation to Greece 22-25 May 2017. Directorate General for Internal Policies, Policy Department C: Citizens' Rights and Constitutional Affairs, Civil Liberties, Justice and Home Affairs.

μετανάστευση ως απειλή οικονομικής και δημόσιας τάξης δεν υποστηρίζεται από εμπειρικά στοιχεία.¹²

Η ανάλυση της ρητορικής και των πρακτικών αναφορικά με τη μετανάστευση για την χρονική περίοδο 2011-2019, αποκαλύπτει μια ισχυρή επιθετική γλώσσα προς τους μετανάστες, και μάλιστα, αποτέλεσε τον κύριο παράγοντα για τη νομιμοποίηση έκτακτων μέτρων από το ελληνικό κράτος σε συνεργασία πολλές φορές με ευρωπαϊκούς και μη μηχανισμούς. Η διαδικασία αυτή, στην διεθνή βιβλιογραφία, είναι γνωστή ως ασφαλειοποίηση της μετανάστευσης.

Ποια είναι όμως η διαχρονική εξέλιξη της «ασφαλειοποίησης» της μετανάστευσης στην Ελλάδα από το 2011 μέχρι και το 2019; Πώς έχει εξελιχθεί από το 2011 η ρητορική και οι πρακτικές αντιμετώπισης της μετανάστευσης στην Ελλάδα και με ποιο τρόπο έχουν συμβάλει στην αντίληψη ότι οι μετανάστες συνιστούν πηγή δημόσιας και πολιτικής αστάθειας; Ποιοι ήταν οι ασφαλειοποιητικοί δρώντες σε κάθε περίπτωση και με ποιον τρόπο κατασκεύασαν την απειλή μέσω λεκτικών (speech acts) και μη λεκτικών δράσεων (practices);

Προκειμένου να απαντηθούν τα παραπάνω ερωτήματα, ως ειδικότερος στόχος της παρούσας διατριβής τίθεται η εμβάθυνση στην λογική ασφαλείας, τόσο σε επίπεδο ρητορικής όσο και πρακτικών, την περίοδο 2011-2019. Σε αυτό το πλαίσιο εξετάζονται συνθετικά οι λεκτικές δράσεις από κυβερνητικές ελίτ και πολιτικές ελίτ γενικότερα, οι πρακτικές της ασφαλειοποίησης, οι ασφαλειοποιητικοί δρώντες, το αντικείμενο αναφοράς και τα έκτακτα μέτρα που ελήφθησαν και κατά πόσο αυτά θεσμοθετήθηκαν.

Εν ολίγοις, βασική υπόθεση της εργασίας είναι ότι η μετανάστευση στην Ελλάδα από το 2011 μέχρι και το 2015 αλλά και η προσφυγική κρίση του 2015 μέχρι και το 2019 υπόκεινται σε επαναβεβαιωτικές διαδικασίες ασφαλειοποίησης.

Προκειμένου να απαντηθούν τα ερευνητικά ερωτήματα, κρίνεται απαραίτητη η χρήση μιας ερευνητικής προσέγγισης η οποία θα εμφορείται από τις αρχές της Σχολής της Κοπεγχάγης, θέση της οποίας είναι ότι η απειλή για την ασφάλεια κατασκευάζεται μέσω των λεκτικών δράσεων, όπως ο δημόσιος λόγος της πολιτικής

¹² Karyotis, G. (2012). Securitization of Migration in Greece: Process, Motives, and Implications. *International Political Sociology*, 6(4), 390-408.

ελίτ, προτείνοντας ως εκ τούτου την ανάλυση λόγου ως προτεινόμενη μεθοδολογία έρευνας. Η προσέγγιση αυτή θα χρησιμοποιηθεί συνδυαστικά και αλληλοσυμπληρωματικά με την προσέγγιση της Σχολής του Παρισιού, θέση της οποίας είναι ότι η απειλή για την ασφάλεια κατασκευάζεται από μη λεκτικές δράσεις, όπως εικόνες, πράξεις βίας, θεσμικές δομές, γραφειοκρατικές πρακτικές και χρήση συγκεκριμένης τεχνολογίας που αναπαράγουν τη λογική ασφάλειας. Και αυτό γιατί η κοινωνική κατασκευή της έννοιας της απειλής και η διεπιστημονικότητα των υπό εξέταση ερωτημάτων εγείρουν το ζήτημα μιας επιστημονικής προσέγγισης η οποία δεν θα περιοριστεί σε μία μονομερή ανάλυση, αλλά μιας προσέγγισης που θα αντλεί από την εξέταση τόσο των εσωτερικών, όσο και των εξωτερικών δομών οι οποίες έχουν διαφορετικό αντίκτυπο στην ασφαλειοποίηση της μετανάστευσης στην Ελλάδα την υπό εξέταση περίοδο.

Σκοπός επομένως, της παρούσας διδακτορικής διατριβής είναι καταρχάς η εξέταση της εξέλιξης της ασφαλειοποίησης της μετανάστευσης στην Ελλάδα για την χρονική περίοδο 2011 – χρονικό σημείο εκκίνησης του εμφυλίου της Συρίας – μέχρι και το έτος 2019. Η παρούσα έρευνα θα επικεντρωθεί στην ρητορική και τις πρακτικές ασφαλειοποίησης της μετανάστευσης στην Ελλάδα κατά τη χρονική περίοδο 2011 – 2019 με αντικείμενο εξέτασης τις λεκτικές δράσεις των πολιτικών ελίτ (Σχολή Κοπεγχάγης) και των μη λεκτικών δράσεων θεσμών, όπως για παράδειγμα η ελληνική αστυνομία, και ευρωπαϊκοί οργανισμοί ασφάλειας που επιδίδονται σε μη λεκτικές δράσεις (Σχολή Παρισιού).

Δεύτερος σκοπός και στόχος της παρούσας διατριβής, είναι η διερεύνηση και συνεπακολούθως η δημιουργία ενός πλαισίου από-ασφαλειοποίησης, το οποίο η συγγραφέας δανείζεται από τον Paul Roe (2004), ο οποίος εφαρμόζει μια στρατηγική από-ασφαλειοποίησης για τις εθνικές μειονότητες, βασιζόμενος σε μια στρατηγική διαχείρισης της μετανάστευσης. Η πρόταση στο πλαίσιο της παρούσας διατριβής αφορά σε μια στρατηγική από-ασφαλειοποίησης της μετανάστευσης μέσω της διαχείρισης και της επιτήρησης των ροών. Επί της ουσίας προτείνεται η κατασκευή μιας πραγματιστικής ή αλλιώς ωφελμιστικής και ευέλικτης μορφής ασφάλειας, της «ευελιξασφαλειοποίησης» (flexicuritization) που λαμβάνει υπόψη πρωτίστως τον κατευνασμό των ανησυχιών των πολιτών του κράτους υποδοχής, δηλαδή της Ελλάδας προκειμένου να επιτευχθεί και η από-ασφάλεια των μεταναστών και των προσφύγων οδηγώντας εντέλει και στην δική τους ασφάλεια.

Ο λόγος για τον οποίο επιλέχθηκε από την ερευνήτρια να χρησιμοποιηθούν συμπληρωματικά και συγκριτικά οι δύο προαναφερθείσες σχολές της θεωρίας ασφαλειοποίησης, είναι ότι το ζήτημα της μετανάστευσης ως απειλής επαναεπιβεβαιώνεται συνεχώς από τις λεκτικές δράσεις και τις πρακτικές των δρώντων ασφαλείας με βάση το επιχείρημα του κινδύνου και της έκτακτης ανάγκης και ως εκ τούτου η σχέση της ασφαλειοποίησης με τη μετανάστευση δεν μπορεί να εξεταστεί μόνο από την σκοπιά των λεκτικών δράσεων. Αυτό που μένει όμως είναι να επιβεβαιωθεί και μέσω των πρακτικών. Ειδικότερα, όπως αναφέρει και ο Dieder Bigo (2001), θεμελιωτής της Σχολής του Παρισιού, μια τέτοια στρατηγική μπορεί να αποκαλύψει ενδιαφέρουσες διαφορές μεταξύ των καθημερινών πρακτικών, αφενός, και των επίσημων αντιλήψεων που διαμορφώνονται μέσω των λεκτικών δράσεων, αφετέρου.¹³ Προκειμένου επομένως, να μελετηθεί η λογική της ασφαλειοποίησης της μετανάστευσης στην Ελλάδα, κρίνεται απαραίτητο να εξεταστούν και οι δύο προσεγγίσεις, προκειμένου τα ευρήματα της μίας προσέγγισης να προσφέρουν και να προσθέσουν στην άλλη, καθώς και να διευρυνθεί η υπάρχουσα βιβλιογραφία σχετικά με το υπό εξέταση ζήτημα.

Σε αυτό το πλαίσιο, βασικό άξονα όσον αφορά στην εννοιολόγηση της ασφάλειας και στην εξέλιξη της στο διεθνές *continuum*, συνιστά η υφιστάμενη ακαδημαϊκή συζήτηση αναφορικά με τη σχέση της με το φαινόμενο της μετανάστευσης, η οποία και διεξάγεται στο πλαίσιο τριών βασικών σχολών σκέψης του κλάδου των διεθνών σχέσεων: του φιλελευθερισμού, του ρεαλισμού και του κονστρουκτιβισμού.

Έτσι, όσον αφορά στο θεωρητικό πλαίσιο της παρούσας διατριβής, το οποίο αποτελεί το πρώτο μέρος της, από τη μία πλευρά θα γίνει εξέταση της φιλελεύθερης σχολής σκέψης, η οποία δίνει βαρύτητα στην συνεργασία μεταξύ των κρατών και των υπόλοιπων διεθνών δρώντων για το μεταναστευτικό ζήτημα με επίκεντρο την ειρηνική επίλυση των εκάστοτε διαφορών και στην οικοδόμηση σχέσεων εμπιστοσύνης σε όλους τους τομείς και συνεπώς και στην διευκόλυνση και στην ελευθερία μετακίνησης των ανθρώπων σε ένα διεθνοποιημένο περιβάλλον.

¹³ Bigo, D. (2001). The Möbius ribbon of internal and external security (ies). *Identities, borders, orders: Rethinking international relations theory*, 18, 91-116.

Από την άλλη πλευρά, θα εξεταστεί η σχολή του ρεαλισμού η οποία και διέπεται από μία περισσότερο συγκρατημένη αισιοδοξία σε σχέση με την οπτική των φιλελευθέρων. Πιο συγκεκριμένα, η θεωρία του ρεαλισμού υποστηρίζει πως τα κράτη θα πρέπει να παραμείνουν κεντρικοί δρώντες στο διεθνές σύστημα, ακόμη και σε αυτή τη νέα διεθνοποιημένη εποχή και να διαφυλάξουν τα συμφέροντά τους ως ξεχωριστές οντότητες καθώς και τα συμφέροντα των κοινωνιών τους, λαμβάνοντας πάντα ως κριτήριο τα συγκριτικά μεταναστευτικά μεγέθη σε σχέση με τα υπόλοιπα κράτη.

Παρόλα αυτά, ιδιαίτερη έμφαση θα δοθεί, σε μια άλλη σχολή σκέψης σε σχέση με το ζήτημα της ασφαλειοποίησης της μετανάστευσης, στον κονστρουκτιβισμό. Σε αυτή την σχολή σκέψης, τόσο το φιλοσοφικό όσο και το κοινωνιολογικό μοντέλο εστιάζουν κυρίως στη χρήση του λόγου. Ο κονστρουκτιβισμός, είναι μια προσέγγιση του πεδίου των διεθνών σχέσεων η οποία ευαγγελίζεται πως οι ανθρώπινες σχέσεις, και επομένως και οι διεθνείς σχέσεις, αποτελούνται από σκέψεις και ιδέες και όχι από υλικές συνθήκες. Επιπρόσθετα, η εν λόγω προσέγγιση ορίζει πως για τους κονστρουκτιβιστές, το ιδεολογικό σημείο εστίασης αφορά στις διυποκειμενικές απόψεις, οι οποίες ταυτίζονται με και εκφράζουν τόσο τα συμφέροντα, όσο και την ταυτότητα των ανθρώπων, ενώ παράλληλα ασχολούνται με τον τρόπο με τον οποίο αναπτύσσονται και εξελίσσονται οι σχέσεις αυτές.¹⁴

Η προσέγγιση του κονστρουκτιβισμού βοηθά στην κατανόηση του τρόπου προσαρμογής των δρώντων στα πρότυπα μεταναστευτικών πολιτικών. Οι θεωρητικοί του κονστρουκτιβισμού ισχυρίζονται ότι η διαδικασία ολοκλήρωσης είναι δυνατόν να εξηγηθεί ως διαδικασία μάθησης. Το κράτος υιοθετεί κανόνες που είναι περιοριστικοί και τα πρότυπα αυτά αντικατοπτρίζονται σε μια κρατική συμπεριφορά. Με αυτή την έννοια, οι κονστρουκτιβιστές παρατηρούν τη διαδικασία κοινωνικοποίησης των δρώντων και πώς αυτοί προσαρμόζονται στους κανόνες της μεταναστευτικής πολιτικής. Εξετάζουν επίσης το πώς και εάν, ή όχι, τα κράτη δημιουργούν τη

¹⁴ Sørensen, G., & Jackson, R. (2010). *Εισαγωγή στις Διεθνείς Σχέσεις. Θεωρίες και προσεγγίσεις (Introduction to International Relations. Theories and approaches)*. (1. ed.) Athen.

συλλογική ταυτότητα στον ειδικό και ευαίσθητο τομέα της μεταναστευτικής πολιτικής.¹⁵

Πέρα από τις προαναφερθείσες θεωρήσεις σχετικά με την ασφάλεια και την μετανάστευση, εξετάζονται ενδελεχώς η Σχολή της Κοπεγχάγης η οποία ορίζει την ασφαλειοποίηση ως την διαδικασία κατασκευής ενός ζητήματος ως ασφαλείας, μέσω λεκτικών δράσεων από πολιτικές ελίτ απέναντι σε ένα αντικείμενο αναφοράς, κατάσταση η οποία εγείρει και το ζήτημα της άμεσης λήψης έκτακτων μέτρων προκειμένου να προστατευθεί το αντικείμενο αναφοράς, αλλά και η Σχολή του Παρισιού, θέση της οποίας είναι ότι οι λεκτικές δράσεις δεν μπορούν να αποτελέσουν αυτοτελώς την μονάδα ανάλυσης της ασφαλειοποίησης, προτάσσοντας το επιχείρημα ότι πρακτικές από εμπειρογνώμονες του πεδίου ασφαλείας δημιουργούν με την σειρά τους μια διχοτόμηση μεταξύ «εμάς» και των «άλλων», κατασκευάζοντας, υπόρρητα ένα *a priori* ζήτημα ασφαλείας. Επιπρόσθετα, γίνεται μια ανασκόπηση της διεθνούς και ελληνικής βιβλιογραφίας σχετικά με το ζήτημα της ασφαλειοποίησης της μετανάστευσης στην Ελλάδα και με την διαχρονική εξέλιξή της μέχρι και όπου υπάρχει ερευνητική δραστηριότητα για το εν λόγω ζήτημα, αλλά και παρουσίαση των επιπτώσεων από την ασφαλειοποίηση της μετανάστευσης τόσο στο κράτος υποδοχής, όσο και στους ίδιους τους μετανάστες και πλέον και πρόσφυγες.

Το θεωρητικό μέρος της παρούσας διατριβής ολοκληρώνεται με μια πολύ αναλυτική ανασκόπηση της διεθνούς βιβλιογραφίας για την έννοια της από-ασφαλειοποίησης (η αναστροφή της διαδικασίας της ασφαλειοποίησης ή αλλιώς η επιστροφή στην «κανονική πολιτική») και τις στρατηγικές εφαρμογές της τόσο όσον αφορά στους μετανάστες αλλά και στις εθνικές μειονότητες. Ο λόγος που εξετάζεται και η θεωρία της από-ασφαλειοποίησης στην περίπτωση των εθνικών μειονοτήτων, είναι ότι η συγγραφέας της παρούσας διατριβής δανείζεται μια από τις θεωρίες αυτές και την εφαρμόζει στην περίπτωση της μετανάστευσης προκειμένου να τεκμηριώσει τη θέση της ότι η διαχείριση της μετανάστευσης μέσω της επιτήρησης μπορεί να αποτελέσει την κορωνίδα της από-ασφαλειοποίησης στην ελληνική περίπτωση, διαμέσου της παραγωγής ασφάλειας για την από-ασφάλεια.

¹⁵ Bauerová, H. (2016). Social Constructivism as a Tool to Interpret Migration Policy of the EU. The 8th Pan-European Conference on the European Union. 15-18 June, 2016.

Το δεύτερο μέρος της διατριβής αποτελείται από την ανάλυση των πρωτογενών εμπειρικών δεδομένων, δηλαδή από την εξέταση μέσω της ανάλυσης λόγου των λεκτικών δράσεων των πολιτικών ελίτ αλλά και των πρακτικών που εφαρμόστηκαν από το έτος 2011 μέχρι και το 2019. Ειδικότερα, εξετάζονται χωριστά αλλά και συνθετικά οι περίοδοι 2011-2013, 2014-2018 και τέλος το έτος 2019. Επομένως, εξετάζεται η λογική ασφαλείας και τα έκτακτα μέτρα που εφαρμόστηκαν, θεσμοθετημένα ή μη, σχετικά με την δημιουργία του Φράγματος του Έβρου, της Επιχείρησης Ασπίδα, της Επιχείρησης Ξένιος Ζευς, η δημιουργία των Hot Spots, η Συμφωνία Ελλάδας Τουρκίας 2016 και οι λεκτικές δράσεις και τα έκτακτα μέτρα που ελήφθησαν από τον Ιούλιο του 2019 μέχρι και τον Οκτώβριο του ίδιου έτους, περίοδο διακυβέρνησης της Νέας Δημοκρατίας, με Πρωθυπουργό τον Κυριάκο Μητσοτάκη και χρονικό σημείο όπου ολοκληρώνεται η παρούσα διατριβή. Ειδικότερα, για κάθε περίοδο, εξετάζονται οι λεκτικές δράσεις, οι ασφαλειοποιητικοί δρώντες, το αντικείμενο αναφοράς, τα έκτακτα μέτρα και κατά πόσο είναι θεσμοθετημένα, αλλά και οι πρακτικές.

Τα αποτελέσματα της εμπειρικής ανάλυσης τεκμηριώνουν ότι η μετανάστευση στην Ελλάδα την περίοδο 2011-2019 είναι ασφαλειοποιημένη.

Σε αυτό το πλαίσιο, η παρούσα διατριβή ολοκληρώνεται με την δημιουργία και πρόταση για εφαρμογή μιας στρατηγικής από-ασφαλειοποίησης με την κυρίαρχη θέση ότι η από (ασφάλεια) πηγάζει μέσω της ασφάλειας. Προτείνεται επομένως μια μορφή ευέλικτης ασφαλειοποίησης ή από-ασφαλειοποίησης που η συγγραφέας της διατριβής ονομάζει ευελιξασφαλειοποίηση (flexicuritization). Η στρατηγική αυτή δανείζεται την έννοια της διαχείρισης των εθνικών μειονοτήτων την οποία πρότεινε ο Paul Roe το 2004 και η οποία προτάσσει την δημιουργία ομοσπονδιακών μηχανισμών για την διαχείριση τους και την εφαρμόζει στην περίπτωση της μετανάστευσης μέσω της διαχείρισης και της επιτήρησης των μεταναστευτικών ροών διαμέσου μιας ολοκληρωμένης στρατηγικής που εκκινεί από το αξίωμα ότι η ασφάλεια είναι υποστασιακό δικαίωμα ενός κράτους και μόνο όταν την επιτύχει για τους ίδιους τους πολίτες του, μπορεί να αποτελέσει πηγή ασφάλειας και για τους πρόσφυγες και μετανάστες.

Η καινοτομία της παρούσας διατριβής έγκειται στο ότι επεκτείνει το ίδιο το πεδίο της μελέτης της ασφαλειοποίησης της μετανάστευσης τόσο στην Ελλάδα, όσο

και στο εξωτερικό. Αφενός, η παρούσα διατριβή ενισχύει τόσο την διεθνή βιβλιογραφία σχετικά με την ασφαλειοποίηση της μετανάστευσης όσο και την ελληνική, καθώς αναλύει διεξοδικά τόσο την θεωρία που τη διέπει, όσο κι επιμέρους εμπειρικές της διαστάσεις. Ειδικότερα, παρόλο που ένας σχετικά περιορισμένος αριθμός ακαδημαϊκών έχουν ασχοληθεί με την ασφαλειοποίηση της μετανάστευσης στην Ελλάδα (Lazaridis & Skleparis, 2016; Swarts & Karakatsanis, 2013; Paraskevagi, 2017; Bossis & Lampas, 2018; Gropas, 2015; Βουτήρα, 2013; Triantafyllidou et al., 2014; Furman et al., 2016; Rozakou, 2012; Karakoylaki et al., 2018; Pliadou, 2017; Lazaridis & Konsta, 2015; Grigoriadis & Dile, 2018; Karyotis & Patrikios, 2010; Karyotis & Skleparis, 2013, 2014; Skleparis, 2018; Triandafyllidou & Dimitriadi, 2014; Giannakopoulos et al., 2013), η έρευνά τους επικεντρώνεται σε πολύ διακριτές και σύντομες περιόδους ανάλυσης με έμφαση σε μεμονωμένες πρακτικές ή λεκτικές δράσεις από πολιτικές ελίτ και σε θέματα που αγγίζουν το ζήτημα της ασφαλειοποίησης αλλά δεν το εξετάζουν πανοραμικά και λεπτομερώς.

Μια πολύ ενδιαφέρουσα έρευνα είναι του Karyotis (2012) με τίτλο «Securitization of migration in Greece: process, motives, and implications». Η έρευνα αυτή, παρόλο που συνιστά ένα βιβλιογραφικό πανόραμα της ασφαλειοποιητικής λογικής των ελληνικών πολιτικών ελίτ την δεκαετία του 1990 μέσω της ανάλυσης λόγου, δεν μπορεί να καλύψει την περίοδο από το 2011 μέχρι και σήμερα, όπου η μεταναστευτική κρίση είναι στο απόγειο της. Άλλη μια ενδιαφέρουσα έρευνα, είναι η διδακτορική διατριβή της Καλαντζή (2017) με τίτλο «Η Ασφαλειοποίηση της Μετανάστευσης στην Ελλάδα». Η μελέτη αυτή, η οποία εισήγαγε το μεθοδολογικό πλαίσιο το οποίο ακολουθείται στην παρούσα διατριβή στο ελληνικό πλαίσιο καλύπτει την περίοδο από το 2000 μέχρι και το 2014. Παρόλα αυτά, δεν προλαβαίνει να καλύψει την περίοδο από το 2015 μέχρι και σήμερα (2019), όπου το μεταναστευτικό ζήτημα στην Ελλάδα έφτασε στην κορύφωσή του με αποτέλεσμα να κορυφωθεί με τη σειρά της η ασφαλειοποίηση της μετανάστευσης.

Επομένως, η παρούσα διατριβή έρχεται να καλύψει το ερευνητικό κενό μεταξύ του 2015 και του 2019, εκκινώντας από το 2011 προκειμένου να διαπιστώσει εάν η ασφαλειοποιητική λογική στην Ελλάδα είναι εξακολουθητική ή αν αποτελεί προϊόν της προσφυγικής κρίσης. Παράλληλα, η παρούσα διατριβή εμπλουτίζει την βιβλιογραφία τόσο σε διεθνές όσο και σε ελληνικό επίπεδο της ασφαλειοποίησης της μετανάστευσης για την περίοδο 2011-2019, με ιδιαίτερη έμφαση στην περίοδο 2015-

2019, ενώ χτίζει πάνω αλλά και συμπληρώνει τις μελέτες των Karyotis (2012) και της Καλαντζή (2017), εφόσον η έμφαση εδώ δίδεται στην περίοδο 2015-2019.

Παρόλα αυτά, η σημαντικότερη καινοτομία της παρούσας διατριβής, είναι η συνεισφορά της στην θεωρία της από-ασφαλειοποίησης, ένα πεδίο το οποίο είναι ιδιαίτερα υπό-θεωρητικοποιημένο και με ελάχιστες εμπειρικές πρακτικές. Ειδικότερα, η παρούσα μελέτη έρχεται να καλύψει ένα τεράστιο εργογραφικό κενό, χρησιμοποιώντας τη θεωρία ενός από τους βασικούς θεωρητικούς στο πεδίο της από-ασφαλειοποίησης των εθνικών μειονοτήτων, του Paul Roe (2004). Αυτό γίνεται με την εφαρμογή του μοντέλου του για την διαχείριση των εθνικών μειονοτήτων μέσω της δημιουργίας ομοσπονδιακών μηχανισμών, μέσω ενός – όπως εύγλωττα αναφέρει ο Vuori (2008) - *conceptual travelling*¹⁶ στην μετανάστευση, χρησιμοποιώντας την διαχείριση ως μορφή επιτήρησης. Αυτό γίνεται με ιδιαίτερη προσοχή παρόλα αυτά, γιατί παρά το γεγονός ότι η ασφαλειοποίηση ως θεωρία αποτελεί ένα πρόσφορο έδαφος εφαρμογής του *conceptual travelling*, δεν πρέπει να ενέχει ο κίνδυνος ενός *conceptual stretching*.¹⁷

¹⁶ Η εφαρμογή εννοιών σε νέες περιπτώσεις.

¹⁷ Η αλλοίωση που συμβαίνει όταν μια έννοια δεν ταιριάζει με τις νέες περιπτώσεις.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Ι

Μεθοδολογία Έρευνας

Οι τρόποι ομιλίας δεν αντικατοπτρίζουν ουδέτερα τον κόσμο, τις ταυτότητες και τις κοινωνικές σχέσεις των ανθρώπων αλλά, μάλλον, διαδραματίζουν ενεργό ρόλο στη κατασκευή και την μεταβολή τους.¹⁸ Ως εκ τούτου, στο πλαίσιο της παρούσας διατριβής η μεθοδολογία που χρησιμοποιήθηκε είναι η ανάλυση λόγου, καθώς, όπως αναφέρει η Σχολή της Κοπεγχάγης, συνιστά την προφανή μέθοδο μελέτης τόσο της ασφάλειας, όσο και της ασφαλειοποίησης.¹⁹

Σύμφωνα με τους Jørgensen & Phillips (2002), οι προσεγγίσεις ανάλυσης του λόγου έχουν ως αφετηρία την αξίωση της στρουκτουραλιστικής και μεταστρουκτουραλιστικής γλωσσικής φιλοσοφίας, ότι η πρόσβαση του ανθρώπου στην πραγματικότητα πραγματοποιείται μέσω της γλώσσας. Με τη γλώσσα, δημιουργούνται παραστάσεις πραγματικότητας που δεν είναι ποτέ απλές σκέψεις μιας προϋπάρχουσας πραγματικότητας αλλά συμβάλλουν στην κατασκευή μιας καινούργιας. Αυτό δεν σημαίνει ότι η ίδια η πραγματικότητα δεν υπάρχει. Οι σημασίες και οι αναπαραστάσεις είναι πραγματικές. Φυσικά αντικείμενα υπάρχουν επίσης, αλλά αποκτούν νόημα μόνο μέσα από το λόγο.²⁰

Η κριτική ανάλυση λόγου δίνει έμφαση στη δύναμη πίσω από το λόγο και όχι μόνο στη δύναμη του λόγου *per se*, δηλαδή εξετάζει το πώς οι άνθρωποι με δύναμη διαμορφώνουν την «τάξη του λόγου» καθώς και την κοινωνική τάξη εν γένει. Υπογραμμίζει αντίστοιχα την ιδεολογία και όχι την (απλή) πειθώ και χειραγώγηση.²¹ Διερευνά, παράλληλα, το μέσο ορισμού της πραγματικότητας των κοινωνικοπολιτικών προκλήσεων, συμπεριλαμβανομένων των χώρων, των στόχων και των επιχειρημάτων που συνδέουν τα δύο. Κατά συνέπεια, η κριτική ανάλυση λόγου μπορεί να διερευνήσει τόσο τη διατύπωση όσο και τη διατήρηση του λόγου

¹⁸ Jørgensen, M. W., & Phillips, L. J. (2002). *Discourse analysis as theory and method*. Sage.

¹⁹ Buzan, B., Wæver, O., Wæver, O., & De Wilde, J. (1998). *Security: A new framework for analysis*. Lynne Rienner Publishers.

²⁰ Ο.π.

²¹ Van Dijk, T. A. (2006). Discourse and manipulation. *Discourse & Society*, 17(3), 359-383.

ασφαλείας και να διατυπώσει μια κριτική και απαραίτητη έρευνα σχετικά με τις πιθανές συνέπειες της ασφαλειοποίησης στην πολιτική και την κοινωνία.²²

Παρόλα αυτά, η κοινωνική κατασκευή της έννοιας της απειλής και η διεπιστημονικότητα της εξέτασης της βασικής υπόθεσης εργασίας της διατριβής, η οποία είναι ότι από το 2011 μέχρι και το 2019 η ασφαλειοποιητική λογική της μετανάστευσης στην Ελλάδα επανεπιβεβαιώνεται συνεχώς, μέσα από λεκτικές δράσεις αλλά και πρακτικές που τις επιβεβαιώνουν και αντιστρόφως, εγείρουν το ζήτημα μιας επιστημονικής προσέγγισης η οποία δεν θα περιοριστεί σε μία μονομερή ανάλυση, αλλά θα αντλεί από την εξέταση τόσο των εσωτερικών, όσο και των εξωτερικών δομών οι οποίες έχουν διαφορετικό αντίκτυπο στην ασφαλειοποίηση της μετανάστευσης στην Ελλάδα την υπό εξέταση περίοδο.

Ως εκ τούτου, δεν αρκεί η ανάλυση λόγου ως προτεινόμενη μεθοδολογία έρευνας, αλλά λαμβάνεται υπόψη συμπληρωματικά η προσέγγιση της Σχολής του Παρισιού, θέση της οποίας είναι ότι η απειλή για την ασφάλεια κατασκευάζεται από μη λεκτικές δράσεις, όπως εικόνες, πράξεις βίας, θεσμικές δομές, γραφειοκρατικές πρακτικές και χρήση συγκεκριμένης τεχνολογίας που αναπαράγουν τη λογική ασφάλειας, και η οποία μεθοδολογία εισήχθη στην ελληνική βιβλιογραφία πρώτη φορά από την Καλαντζή (2017).

Όπως αναφέρει και ο Didier Bigo (2001), θεμελιωτής της Σχολής του Παρισιού, μια τέτοια στρατηγική μπορεί να αποκαλύψει ενδιαφέρουσες διαφορές μεταξύ των καθημερινών πρακτικών, αφενός, και των επίσημων αντιλήψεων που διαμορφώνονται μέσω των λεκτικών δράσεων, αφετέρου.²³ Προκειμένου επομένως, να μελετηθεί η λογική της ασφαλειοποίησης της μετανάστευσης στην Ελλάδα, κρίθηκε απαραίτητο να εξεταστούν και οι δύο προσεγγίσεις, προκειμένου τα ευρήματα της μίας προσέγγισης να προσφέρουν και να προσθέσουν στην άλλη, καθώς και να διευρυνθεί η υπάρχουσα βιβλιογραφία σχετικά με το υπό εξέταση ζήτημα.

Ως εκ τούτου, η παρούσα ανάλυση επικεντρώνεται στις λεκτικές δράσεις των πολιτικών ελίτ αλλά και στις πρακτικές ασφαλειοποίησης που υιοθετήθηκαν, για την

²² Fairclough, N. (2014). *Critical language awareness*. Routledge.

²³ Bigo, D. (2001). The Möbius ribbon of internal and external security (ies). *Identities, borders, orders: Rethinking international relations theory*, 18, 91-116.

περίοδο 2011-2019, με ιδιαίτερη έμφαση στις εκάστοτε κυβερνητικές ελίτ όσο και στην Χρυσή Αυγή και στην Ελληνική Λύση. Οι πηγές που διερευνήθηκαν ήταν δηλώσεις υψηλών προσώπων των εκάστοτε κυβερνήσεων και της Χρυσής Αυγής και Ελληνικής Λύσης, ενώ αντλήθηκαν μέσω του διαδικτύου χρησιμοποιώντας λέξεις κλειδιά όπως η λέξη μετανάστης και ονόματα των εκάστοτε κυβερνητικών προσώπων ανά περίοδο εξέτασης, σε συνδυασμό με λέξεις όπως: απειλή, δημόσιος κίνδυνος, εθνική ασφάλεια, υγεία, αγορά εργασίας, τρομοκρατία, εθνικό συμφέρον, εθνική ταυτότητα.

Ως εκ τούτου και προκειμένου να εξεταστεί ενδελεχώς η ασφαλειοποιητική λογική της μετανάστευσης στην Ελλάδα, το εμπειρικό μέρος της διατριβής χωρίζεται σε τρεις (3) περιόδους ανάλυσης, όπου εξετάζονται ξεχωριστά οι λεκτικές δράσεις, το αντικείμενο αναφοράς, οι ασφαλειοποιητικοί δρώντες, τα έκτακτα μέτρα που ελήφθησαν αλλά και οι πρακτικές όπως ορίζονται από την Σχολή του Παρισιού.

Ο λόγος για τον οποίο λαμβάνει χώρα αυτός ο διαχωρισμός, συνίσταται στην σημαντικότητα κάθε περιόδου ξεχωριστά σε όρους μεταναστευτικής πολιτικής και σε όρους ασφάλειας. Παράλληλα, διαφορετικά κυβερνητικά σχήματα αποτελούσαν τους κρατικούς/πολιτικούς δρώντες ανά περίοδο εξέτασης, γεγονός που εγείρει την ανάγκη διερεύνησης της ύπαρξης, ή μη ύπαρξης, συνέχειας ή ασυνέχειας της ασφαλειοποιητικής λογικής. Παράλληλα, ένας ακόμη λόγος για την επιλογή των τριών περιόδων είναι να εντοπιστεί σε ποιον τομέα ασφάλειας (στρατιωτικό, πολιτικό, οικονομικό, περιβαλλοντικό, κοινωνιακό) εμπίπτει η ελληνική ασφαλειοποιητική λογική της μετανάστευσης για τις περιόδους εξέτασης και αν μεταβάλλεται. Αυτό με τη σειρά του θα οδηγήσει σε μια πιο δομημένη και τεκμηριωμένη στρατηγική αποασφαλειοποίησης της μετανάστευσης στην Ελλάδα.

Η πρώτη περίοδος εξέτασης, καλύπτει την περίοδο από το 2011 μέχρι και το 2013. Εξετάζονται δε οι λεκτικές δράσεις και πρακτικές από κυβερνητικές ελίτ και από την Χρυσή Αυγή όσον αφορά στην κατασκευή του φράγματος του Έβρου, την Επιχείρηση Ασπίδα και την Επιχείρηση Ξένιος Ζευς. Εξετάστηκαν 24 κυβερνητικά έγγραφα και δηλώσεις καθώς και δηλώσεις από την αστυνομία και 10 αναρτήσεις της Χρυσής Αυγής στον επίσημο ιστότοπο της.

Η δεύτερη περίοδος εξέτασης καλύπτει την περίοδο από το 2014 μέχρι και το 2018. Εξετάζονται οι λεκτικές δράσεις και οι πρακτικές από κυβερνητικές ελίτ, από

την αντιπολίτευση, από εκπροσώπους της τοπικής αυτοδιοίκησης και την εκκλησία και από την Χρυσή Αυγή όσον αφορά στην δημιουργία των hot spots και στην Συμφωνία της Ευρωπαϊκής Ένωσης με την Τουρκία το Μάρτιο του 2016. Εξετάστηκαν 35 κυβερνητικά έγγραφα και δηλώσεις σε συνδυασμό με έγγραφα της Ευρωπαϊκής Ένωσης και 9 δηλώσεις της Χρυσής Αυγής τόσο στον επίσημο ιστότοπο της όσο και σε άλλους παρεμφερείς ιστότοπους.

Η τρίτη περίοδος εξέτασης καλύπτει την περίοδο 2019 και συγκεκριμένα την περίοδο από την εκλογή της Νέας Δημοκρατίας στις 7 Ιουλίου μέχρι και τα τέλη Οκτωβρίου, χρόνο ολοκλήρωσης της παρούσας διατριβής. Εξετάζονται οι λεκτικές δράσεις και οι πρακτικές από κυβερνητικές ελίτ και από την Ελληνική Λύση (λόγω της διάλυσης της Χρυσής Αυγής) όσον αφορά σε μέτρα της κυβέρνησης για την διαχείριση της μετανάστευσης που εμφορούνται από ασφαλειοποιητική λογική. Εξετάστηκαν 27 κυβερνητικά έγγραφα και δηλώσεις και 11 έγγραφα και δηλώσεις από την Ελληνική Λύση.

Εν συνόλω, πραγματοποιήθηκε ανάλυση λόγου σε 116 κείμενα όπως: Προγραμματικές δηλώσεις, συζητήσεις στη Βουλή, Δελτία Τύπου, Τηλεοπτικές Συνεντεύξεις, Δηλώσεις της Αστυνομίας, Δηλώσεις της Εκκλησίας, Πολιτικό Πρόγραμμα Κομμάτων, Διαδικτυακούς Ιστότοπους, Συνεντεύξεις σε Εφημερίδες, ΚΥΑ, Ευρωπαϊκά Έγγραφα και Νομοθεσίες με βάση τα οποία υπάρχει εναρμόνιση εθνικών πολιτικών καθώς και εθνικά νομικά κείμενα.

Κατά τον προσδιορισμό των θεματικών πλαισίων, ακολουθήθηκε η γενική συναίνεση στη βιβλιογραφία που προτείνει μια σχέση μετανάστευσης και ασφάλειας γύρω από τέσσερις άξονες: ταυτότητα, οικονομία, κράτος και πολιτική. Κάθε άξονας διέρχεται γύρω από ένα διαφορετικό αντικείμενο αναφοράς που υποτίθεται ότι απειλείται από τη μετανάστευση: ταυτότητα: κοινωνική / εθνική ταυτότητα, οικονομία: η οποία καλύπτει την απασχόληση, τους μισθούς και την ευημερία, κράτος: διασυνοριακή ασφάλεια / κυριαρχία / εγκληματικότητα και πολιτική. Αυτοί οι τομείς διερευνήθηκαν με την ανάλυση λόγου μέσω της αναζήτησης λεκτικών δράσεων που αφορούν στους τέσσερις άξονες. Αυτό που επιβεβαιώνει η εμπειρική ανάλυση της διατριβής, είναι ότι η ταυτότητα είναι στην πραγματικότητα ο κεντρικός πυρήνας που υποτάσσει, ξεπερνά και οδηγεί καθέναν από τους άλλους τρεις άξονες,

με όλη τη συζήτηση να επικεντρώνεται βασικά σε μια συλλογιστική του «εμείς» σε σχέση με τους «άλλους».

ΚΕΦΑΛΑΙΟ II

Θεωρητικό Πλαίσιο Ανάλυσης Ασφάλειας

2.1 Εισαγωγικά

Σήμερα, η έννοια της ασφάλειας είναι ριζικά διαφορετική από ότι ήταν στο παρελθόν, όχι μόνο επειδή οι παραδοσιακοί δρώντες ασφαλείας του παρελθόντος έχουν εξαφανιστεί, αλλά επειδή η ίδια η φύση της ασφάλειας έχει υποστεί μια διαδικασία βαθιάς μεταμόρφωσης. Ίσως για πρώτη φορά στην ιστορία, η στρατιωτική διάσταση της ασφάλειας έχει χάσει την κάποτε αδιαμφισβήτητη υπεροχή της.²⁴

Η σχετική παρακμή της στρατιωτικής συνιστώσας της ασφάλειας αντικατοπτρίζεται στο γεγονός ότι η παροχή ασφάλειας έχει γίνει μια πολύπλοκη διεργασία, η οποία συνεπάγεται την ικανότητα κινητοποίησης πολλαπλών μέσων εκτός των στρατιωτικών, την αποκλειστική επίβλεψη των οποίων δεν μπορεί να έχει μόνο το κράτος. Επομένως, υπάρχουν διαρθρωτικές τάσεις, οι οποίες θα αναλυθούν παρακάτω και οι οποίες έχουν σαν αποτέλεσμα την αμφισβήτηση του τρόπου σκέψης της Βεσφαλίας αναφορικά με τις διεθνείς σχέσεις και την πρακτική τους για διεθνή ασφάλεια, που συνίστανται σε ένα μίγμα πολιτικών συμμαχιών, συλλογικής ασφάλειας, πολυμέρειας και εθνικών πολιτικών που αποτελούν το επιχειρησιακό πλαίσιο μιας ισορροπημένης σχέσης μεταξύ των Ηνωμένων Πολιτειών (ΗΠΑ) και των ευρωπαϊκών χωρών εδώ και δεκαετίες. Οι διαρθρωτικές τάσεις αυτές, επηρεάζουν την ικανότητα των μεμονωμένων κρατών, ακόμα και των πιο ισχυρών, να ασκήσουν ηγεσία στον τομέα της ασφάλειας. Αυτό σε καμία περίπτωση δεν σημαίνει ότι τα κράτη είναι ανίσχυρα ή λιγότερο σημαντικά από ό, τι στο παρελθόν. Σημαίνει απλά, ότι δεν είναι ατομικοί παίχτες στην διεθνή σκακιέρα.²⁵

Όπως αναφέρει ο Paris (2001), σε μεγάλο βαθμό, οι διαρθρωτικές τάσεις συνυπάρχουν και αλληλεπιδρούν με τις παραδοσιακές πρακτικές διεθνούς ασφάλειας

²⁴ Le Gloannec, A. M., Irondelle, B., & Cadier, D. (2013). New and evolving Trends in international Security. *Transworld, FP7 Working Paper*, 14.

²⁵ Ο.π.

και τα κράτη παραμένουν, σε γενικές γραμμές, οι βασικοί δρώντες. Αλλά οι νέες μεταμορφώσεις απαιτούν νέες μορφές συνεργασίας και ηγεσίας.²⁶

Υπό το φως αυτής της συζήτησης, δίνεται έμφαση στις προκλήσεις όσον αφορά την ικανότητα και την ηγεσία των κρατών να διαδραματίσουν δυναμικούς ρόλους όσον αφορά στο ζήτημα της διεθνούς ασφάλειας. Σε αυτό το πλαίσιο, οι διαρθρωτικές τάσεις στη διεθνή ασφάλεια είναι πολλαπλές και πολυδιάστατες. Σε μια προσπάθεια κατανόησης τους, τρεις εννοιολογικές προσεγγίσεις φαίνονται ιδιαίτερα χρήσιμες: η παγκοσμιοποίηση, η ανθρώπινη ασφάλεια και η ασφαλειοποίηση.

Η παγκοσμιοποίηση²⁷ υπήρξε το πιο σημαντικό χαρακτηριστικό όσον αφορά στη μετατροπή του διεθνούς πεδίου ασφαλείας. Έχει αυξήσει τη διασύνδεση μεταξύ κοινωνιών και κρατών, έχει οδηγήσει στη συρρίκνωση του χώρου και του χρόνου - δημιουργώντας έτσι παγκόσμιες προκλήσεις καθώς και παγκόσμια δημόσια αγαθά - και έχει μειώσει την ικανότητα οποιουδήποτε κράτους να διαχειρίζεται τις παγκόσμιες απειλές και κινδύνους ασφαλείας μόνο του.²⁸

Πιο συγκεκριμένα, οι νέες τεχνολογίες και η ευκολία με την οποία τα άτομα, τα αγαθά, τα χρήματα και οι ιδέες διασχίζουν τα εθνικά σύνορα έχουν μετατρέψει τη διεθνή ασφάλεια με δύο τρόπους. Πρώτον, έχουν συμβάλει στην αλλαγή της φύσης του πολέμου, με αποτέλεσμα τη μείωση των διακρατικών πολέμων και τον πολλαπλασιασμό των συγκρούσεων χαμηλής έντασης, των ανταρτοπόλεμων και των εθνοτικών και πολιτικών πολέμων.²⁹ Δεύτερον, σύμφωνα με τον Kirshner (1998), η παγκοσμιοποίηση έχει υπονομεύσει την ικανότητα των κρατών να αντιμετωπίζουν μόνα τους τις προκλήσεις ασφαλείας και στρατιωτικών προκλήσεων και έχει αλλάξει την ισορροπία μεταξύ κρατικών και μη κρατικών δρώντων.³⁰

Άλλη μια διάσταση της παγκοσμιοποίησης, είναι ότι η παγκόσμια οικονομία έχει δημιουργήσει ένα φαινόμενο που μπορεί να χαρακτηριστεί ως παγκοσμιοποίηση

²⁶ Paris, R. (2001). Human security: paradigm shift or hot air?. *International security*, 26(2), 87-102.

²⁷ Σύμφωνα με τον Giddens (σε Georgantzis et al, 2009) η παγκοσμιοποίηση έχει τέσσερις διαστάσεις, ήτοι την παγκόσμια καπιταλιστική οικονομία, το σύστημα έθνους κράτους, την παγκόσμια στρατιωτική τάξη και την βιομηχανική ανάπτυξη. Στο πλαίσιο της παρούσας διατριβής η επικέντρωση είναι στο σύστημα έθνους κράτους, δηλαδή στην πολιτική με άλλα λόγια διάσταση της παγκοσμιοποίησης.

²⁸ Creveld, M. V. (1991). *The transformation of war*. New York: Free Press

²⁹ Mackinlay, J. (2013). *Globalisation and insurgency* (No. 352). Routledge.

³⁰ Kirshner, J. (1998). Political economy in security studies after the cold war. *Review of International Political Economy*, 5(1), 64-91.

της ανασφάλειας, αρχικά δημιουργώντας συγκρούσεις που αποσταθεροποιούν τα έθνη και τις κοινότητες και, δεύτερον, κλιμακώνοντας την ένδεια, τις ασθένειες και τον υποσιτισμό. Αυτοί οι τομείς ανησυχίας καταδεικνύουν ότι η παγκοσμιοποίηση είναι στενά συνδεδεμένη με την έννοια της ανθρώπινης ασφάλειας, καθώς επηρεάζονται από μια μεγάλη ποικιλία διεργασιών σε παγκόσμιο επίπεδο. Έτσι, ενώ η παγκοσμιοποίηση έχει αφενός δημιουργήσει νέες ευκαιρίες, έχει επίσης δημιουργήσει πολιτικές και οικονομικές αστάθειες και συγκρούσεις εντός των κρατών. Ενώ πάνω από 800.000 άνθρωποι χάνουν τη ζωή τους λόγω βίας σε ετήσιο επίπεδο, περίπου 2.8 δισεκατομμύρια υποφέρουν από φτώχεια, κακή υγεία, αναλφαβητισμό και άλλες ασθένειες. Η ανθρώπινη ασφάλεια αναγνωρίζει τη σχέση μεταξύ συγκρούσεων και φτώχειας - η τελευταία παρέχει ένα αιτιώδες πλαίσιο σε πολλές συγκρούσεις.³¹

Στο πλαίσιο αυτών των νέων προκλήσεων, η έννοια της ανθρώπινης ασφάλειας έχει αναδειχθεί ως μια από τις σημαντικότερες προσεγγίσεις επανεξέτασης της ασφάλειας. Αυτή η προσέγγιση υποστηρίζει μια επικεντρωμένη στον άνθρωπο, καθολική και μη στρατιωτική εστίαση που λαμβάνει δεόντως υπόψη τις απειλές για την ανθρώπινη ζωή όπως η υπανάπτυξη, η φτώχεια και ο υποσιτισμός.³²

Όπως αναφέρει ο Miller (2001) μεταξύ των μεγάλων εννοιολογικών και κανονιστικών αλλαγών που έχει επιφέρει η έννοια της ανθρώπινης ασφάλειας είναι η διαφορετική άποψη για το κράτος και η αμφισβήτηση της ανυπέρβλητης κυριαρχίας του στη διεθνή ασφάλεια. Η ανθρώπινη ασφάλεια βασίζεται στην υπόθεση ότι, για πολλούς ανθρώπους σε όλο τον κόσμο, το κράτος αντί να αποτελεί ασπίδα προστασίας, αποτελεί στην πραγματικότητα την κύρια απειλή για την προάσπιση των βασικών δικαιωμάτων τους.³³

Παρόλα αυτά, η έννοια της ανθρώπινης ασφάλειας έχει επικριθεί λόγω της έλλειψης αναλυτικής αυστηρότητας, ιδίως επειδή επεκτείνει την έννοια της ασφάλειας σε τέτοιο βαθμό ώστε να συγχέεται με την ανάπτυξη, την υγεία, την ανισότητα και τη γενική ευημερία. Αυτή η γραμμή επικρίσεων έχει κυρίως ως άμεσο

³¹ Ahmed, N. M. (2004). The globalization of insecurity. How the international economic order undermines human and national security on a World scale. *Historia Actual Online*, (5), 10.

³² UNDP (1994), Human Development Report 1994. New Dimensions of Human Security, New York, Διαθέσιμο στο: Oxford University Press, <http://hdr.undp.org/en/reports/global/hdr1994/chapters>. [Πρόσβαση 12/12/2018].

³³ Miller, B. (2001). The concept of security: Should it be Redefined?. *The Journal of strategic studies*, 24(2), 13-42.

στόχο της τα μοτίβα ασφαλειοποίησης που έχουν επηρεάσει έναν αυξανόμενο αριθμό τομέων πολιτικής από το τέλος του Ψυχρού Πολέμου.³⁴

Σύμφωνα με τους Wæver (1995) και Buzan, Wæver & Wilde (1998), η ασφαλειοποίηση αναφέρεται στη διαδικασία με την οποία ειδικά ζητήματα κατασκευάζονται ως ζητήματα ασφάλειας. Ειδικότερα, η ασφαλειοποίηση λαμβάνει χώρα όταν μια υπαρξιακή απειλή εντοπίζεται και δηλώνεται λεκτικά απέναντι σε ένα καθορισμένο αντικείμενο και απαιτεί τη λήψη μη συμβατικών ή ακόμα και έκτακτων μέτρων που συνήθως επεκτείνουν τα νομικά προνόμια του δρώντα ασφαλειοποίησης.³⁵

2.2 Εννοιολογική προσέγγιση της ασφάλειας

Παραδοσιακά, η επιστημονική πρόοδος έχει αποτελέσει το απότοκο της αμφισβήτησης του θεωρητικού, μεθοδολογικού και εννοιολογικού *status quo*, από την εισαγωγή νέων φαινομένων στον κατάλογο των εμπειρικών αναλύσεων και από την επανεξέταση της εγκυρότητας, της επάρκειας και της έμφασης στην ουσία και την προσέγγιση αυτών των νέων αναλύσεων. Στο πλαίσιο αυτής της διαδικασίας, η εννοιολογική συζήτηση διαδραματίζει ειδικό ρόλο όταν η έρευνα κινείται από την θεωρία στην εμπειριστατωμένη ανάλυση. Όσο οι επιστήμες γενικότερα και οι κοινωνικές επιστήμες ειδικότερα, γίνονται αντιληπτές όχι μόνο ως κριτικές απέναντι σε ένα ζήτημα αλλά και προς τις θεωρίες, τις μεθόδους και τις έννοιες που πραγματεύονται, η αιτία της καινοτομίας - πολιτική απαίτηση, πνευματικές τάσεις ή επιστημονική περιέργεια – έχει δευτερεύουσα σημασία.³⁶

³⁴ Le Gloanec, A. M., Irondelle, B., & Cadier, D. (2013). New and evolving Trends in international Security. *Transworld, FP7 Working Paper*, 14.

³⁵ Buzan, Barry, Wæver, Ole, and Wilde, Jaap de (1998), *Security. A New Framework for Analysis*, Boulder and London, Lynne Rienner και Wæver, Ole (1995), “Securitization and Desecuritization”, σε Ronnie D. Lipschutz, ed., *On Security*, New York, Columbia University Press, σ. 46-86.

³⁶ Seidelmann, R. (2011, February). Old versus New Security: A Contribution to the Conceptual Debate. Σε *Security in a Changing Global Environment* (σ.σ. 103-123). Nomos Verlagsgesellschaft mbH & Co. KG.

Σε αυτό το πλαίσιο, μια από τις πρόσφατες τάσεις στον τομέα των κοινωνικών επιστημών ή των διεθνών σχέσεων είναι η εννοιολογική διεύρυνση ή αλλιώς η εισαγωγή της «νέας» έναντι της «παλαιάς» ασφάλειας.³⁷

Η ασφάλεια είναι ζωτικής σημασίας. Οι ορισμοί στα λεξικά για την υπό εξέταση έννοια αναφέρονται στην ασφάλεια με την ευρύτερη έννοια, όπως η ελευθερία από τις απειλές, το φόβο και τους κινδύνους. Έτσι, κάποιος είναι ασφαλής κάτω από δύο συνθήκες. Πρώτον, όταν κανείς δεν αποτελεί απειλή για μια προαποκτηθείσα αξία του. Δεύτερον, εάν υπάρξουν απειλές, κάποιος θα είναι ασφαλής αν έχει την ικανότητα να υπερασπιστεί τον εαυτό του από τις πηγές κινδύνου με λογικό κόστος.³⁸

Πιο συγκεκριμένα, οι «παραδοσιακοί» θεωρητικοί των διεθνών σχέσεων (traditionalists), οι οποίοι είναι οι υποστηρικτές της ρεαλιστικής σχολής σκέψης, ορίζουν την ασφάλεια ως την ελευθερία από οποιαδήποτε αντικειμενική στρατιωτική απειλή για την επιβίωση του κράτους σε ένα άναρχο διεθνές σύστημα. Ο ορισμός των μελετών ασφαλείας από τον Stephen Walt ίσως με τον πιο ρητό τρόπο εκφράζει την κατανόηση του προβλήματος στο πλαίσιο των παραδοσιακών θεωρητικών. Ορίζει τις μελέτες ασφαλείας ως τις μελέτες για την απειλή, τη χρήση και τον έλεγχο της στρατιωτικής δύναμης.³⁹

Η προσέγγιση αυτή βασίζεται ουσιαστικά σε μια σαφή οντολογική άποψη ότι η κοινωνική αλήθεια οφείλεται κατά κύριο λόγο στην επιρροή των υλικών παραγόντων, που με άλλα λόγια σημαίνει ότι οι κοινωνικές σχέσεις καθώς και οι απειλές για την ασφάλεια είναι αποτέλεσμα υλικών παραγόντων και υφίστανται αντικειμενικά.⁴⁰

Ο Ayoub προχωρεί σε έναν διαφορετικό ορισμό για την ασφάλεια: η ασφάλεια ή η ανασφάλεια ορίζεται σε σχέση με τις εσωτερικές και εξωτερικές

³⁷ Ο.π.

³⁸ Miller, B. (2001). The concept of security: Should it be Redefined?. *The Journal of strategic studies*, 24(2), 13-42.

³⁹ Buzan, B. (1991) *People, states and fear: An Agenda for security Analysis in the PostCold War Era*. Brighton: Weatsheaf & Buzan, B., Weaver, O. and de Wilde, J. (1998) *Security – A New Framework for Analysis*, Colorado: Lynne Rinner Publishers, Inc., Boulder.

⁴⁰ Šulović, V. (2010). *Meaning of Security and Theory of Securitization*, Belgrade Centre for Security Policy. Διαθέσιμο στο: http://www.bezbednost.org/upload/document/sulovic_%282010%29_meaning_of_secu.pdf [Πρόσβαση 12/2/2018].

αδυναμίες που απειλούν ή έχουν τη δυνατότητα να μειώσουν ή να εξασθενήσουν σημαντικά τις κρατικές δομές τόσο σε εδαφικό όσο και σε θεσμικό αλλά και καθεστωτικό επίπεδο.⁴¹

Για τον Ole Wæver (1998), η έννοια της ασφάλειας έχει δύο σημασίες. Αρχικά, χρησιμοποιείται στην καθημερινή γλώσσα για να περιγράψει μια ελευθερία από απειλή και, δεύτερον, χρησιμοποιείται στις Μελέτες Ασφάλειας για να αναφερθεί στην επιβίωση του κράτους.⁴²

Όσον αφορά στον Buzan (1998), «η ασφάλεια είναι ένα είδος σταθεροποίησης των συγκρουσιακών ή απειλητικών σχέσεων, συχνά μέσω της έκτακτης κινητοποίησης του κράτους»⁴³ και αφορά στην επιβίωση.

Ωστόσο, σύμφωνα με τον Schäfer (2013), η ασφάλεια είναι μια ουσιαστικά αμφισβητούμενη έννοια. Μια έννοια για την οποία δεν υπάρχει συναίνεση. Αυτή η εννοιολογική ασάφεια καθιστά δύσκολη την εξεύρεση κοινού πεδίου για συζήτηση. Ένα χαρακτηριστικό που μοιράζονται οι περισσότεροι ορισμοί είναι κάποια μορφή απειλής για κεκτημένες αξίες. Συνεπώς, η ανησυχία για την επιβίωση συνεπάγεται μια ανησυχία για την ασφάλεια.⁴⁴

Ο όρος πάντως, χρησιμοποιείται συχνά για να συμβάλει στην αύξηση της συνειδητότητας για την σημασία συγκεκριμένων θεμάτων, τα οποία στη συνέχεια «εντυπώνονται» στο μυαλό του πληθυσμού.⁴⁵ Γενικά, τόσο ο ακαδημαϊκός όσο και ο πολιτικός διάλογος για την κατανόηση της ασφάλειας έχουν υποστεί πολλούς κύκλους καινοτομίας, συρρίκνωσης και επέκτασης. Σύμφωνα με τους Nye & Lynn-Jones (1988), η ώθηση για την ανάπτυξη διεθνών μελετών ασφαλείας προήλθε από τις δίδυμες επαναστάσεις της αμερικανικής εξωτερικής πολιτικής και της στρατιωτικής τεχνολογίας που προκλήθηκαν από την εμφάνιση του ψυχρού πολέμου και την ανάπτυξη των ατομικών όπλων. Η άνευ προηγουμένου φύση των

⁴¹ Ο.π.

⁴² Buzan, B., Wæver, O., Wæver, O., & De Wilde, J. (1998). *Security: a new framework for analysis*. Lynne Rienner Publishers.

⁴³ Buzan, Barry, Wæver, Ole, and Wilde, Jaap de (1998), *Security. A New Framework for Analysis*, Boulder and London, Lynne Rienner, 4.

⁴⁴ Schäfer P.J. (2013) *The Concept of Security*. Σε *Human and Water Security in Israel and Jordan*. SpringerBriefs in Environment, Security, Development and Peace, vol 3. Springer, Berlin, Heidelberg.

⁴⁵ Schäfer P.J. (2013) *The Concept of Security*. Σε *Human and Water Security in Israel and Jordan*. SpringerBriefs in Environment, Security, Development and Peace, vol 3. Springer, Berlin, Heidelberg.

προβλημάτων ασφαλείας που αντιμετώπιζαν εκείνη την περίοδο οι Ηνωμένες Πολιτείες είχε ως αποτέλεσμα, τα ζητήματα ασφάλειας, τα οποία μέχρι εκείνο το χρονικό σημείο περιορίζονταν στα ερευνητικά ενδιαφέροντα των στρατιωτικών, να γίνουν αντικείμενο έρευνας από πολίτες.⁴⁶

Οι επιστήμονες που συμμετείχαν σε έρευνες για ατομικές βόμβες κατά τη διάρκεια του πολέμου παρέμειναν εμπλεκόμενοι στις συνεχιζόμενες συζητήσεις σχετικά με τις συνέπειες των ανακαλύψεών τους. Ταυτόχρονα, η αμερικανική σκέψη για τη διεθνή πολιτική μετασχηματίστηκε με την σχεδόν καθολική αποδοχή του ρεαλιστικού παραδείγματος, βάσει του οποίου ο ιδεαλισμός και η απομόνωση που επικρατούσε κατά την διάρκεια της μεσοπολεμικής περιόδου έπρεπε να αντικατασταθούν από μια αυστηρή εκτίμηση της πολιτικής εξουσίας και τη σημασία του εθνικού συμφέροντος.⁴⁷

Έτσι, σύμφωνα με τον Miller (2001), μετά τον Ψυχρό Πόλεμο, υπήρξαν πολλές εκκλήσεις για την υιοθέτηση μιας νέας αντίληψης για την ασφάλεια και για την διεύρυνση της παραδοσιακής αντίληψης της. Σε αυτό το πλαίσιο, το Πρόγραμμα των Ηνωμένων Εθνών για την Ανάπτυξη (UNDP) υποστήριξε το 1994 τη μετάβαση από την πυρηνική ασφάλεια στην ασφάλεια του ανθρώπου ή τη βασική έννοια της ασφάλειας του ανθρώπου, που ορίζεται ως ασφάλεια από τέτοιες χρόνιες απειλές όπως η πείνα, οι ασθένειες και η καταπίεση, και η προστασία από αιφνίδιες και επιζήμιες καταστροφές. Η Διεθνής Επιτροπή για την Παγκόσμια Διακυβέρνηση δήλωσε το 1995 ότι η παγκόσμια ασφάλεια πρέπει να επεκταθεί από την παραδοσιακή της εστίαση στην ασφάλεια των κρατών στην ασφάλεια των ανθρώπων και του πλανήτη.⁴⁸

Ως εκ τούτου, η δεκαετία του 1990 υπήρξε η περίοδος επανεξέτασης της έννοιας της ασφάλειας, ενώ προέκυψαν διάφορες μη παραδοσιακές συζητήσεις για την ασφάλεια (ατζέντα διεύρυνσης και ατζέντα εμβάθυνσης ασφάλειας αντίστοιχα).

⁴⁶ Nye, J. S., & Lynn-Jones, S. M. (1988). International security studies: a report of a conference on the state of the field. *International security*, 12(4), 5-27.

⁴⁷ Ο.π.

⁴⁸ Miller, B. (2001). The concept of security: Should it be Redefined?. *The Journal of strategic studies*, 24(2), 13-42.

Ο κύριος στόχος ήταν να αμφισβητηθούν ή να συμπληρωθούν οι ρεαλιστικές και νεορεαλιστικές απόψεις για την έννοια αυτή.⁴⁹

Σύμφωνα με τον (νεο) ρεαλισμό, τα ζητήματα ασφάλειας επικεντρώνονται στην κρατική ασφάλεια, στον στρατιωτικό τομέα (ως κύριο τομέα ασφάλειας) και σε δυνητικές απειλές που είναι εξωτερικές προς τα κράτη και οι οποίες αντισταθμίζονται καλύτερα από τη μεγιστοποίηση των στρατιωτικών δυνάμεων του κράτους. Όπως αναφέρει ο Chirpan⁵⁰, οι μη στρατιωτικές πτυχές της ασφάλειας μπορεί να αποτελούν μια διαδικασία στην διερεύνηση της οποίας επιδίδονται οι αναλυτές της στρατηγικής, αλλά για τα κράτη, τα έθνη και τους ανθρώπους που διαμένουν μέσα σε αυτά, η στρατιωτική ασφάλεια πρέπει να τίθεται στην κορυφή της εκάστοτε κυβερνητικής ατζέντας.⁵¹

Σύμφωνα με τον Miller (2001), η παραδοσιακή αντίληψη για την εθνική ασφάλεια λαμβάνει πέντε μεγάλες διαστάσεις:⁵²

1. Προέλευση των απειλών: οι απειλές για την εθνική ασφάλεια τίθενται από άλλα κράτη, κυρίως ρεβιζιονιστικά κράτη, τα οποία δεν είναι ικανοποιημένα από το *status quo*. Οι περισσότερες από τις απειλές τίθενται είτε από γείτονες, οι οποίοι έχουν την ευκαιρία και το κίνητρο που οφείλεται σε ουσιαστικές πηγές συγκρούσεων να αποτελούν απειλή ή από μεγάλα κέντρα εξουσίας που έχουν παγκόσμιες δυνατότητες προβολής ισχύος και παγκόσμια συμφέροντα.

2. Φύση των απειλών: σύμφωνα με την παραδοσιακή αντίληψη η φύση των απειλών περιλαμβάνει κυρίως επιθετικές στρατιωτικές ικανότητες που κατέχονται ή αποκτώνται από τους αντιπάλους. Επειδή όμως σε πολλές περιπτώσεις είναι σχεδόν αδύνατο να γίνει σαφής διάκριση μεταξύ επιθετικών και αμυντικών ικανοτήτων, κάθε στρατιωτική ενίσχυση των αντιπάλων (γειτονικές στην περίπτωση των περιφερειακών κρατών, μεγάλες δυνάμεις στην περίπτωση άλλων μεγάλων

⁴⁹ Herta, L. Security as Speech Act: Discourse Constructions on the Syrian Refugee Crisis. International Conference RCIC' 17. Redefining Community in Intercultural Context. Bari, 5-6 June 2017. Διαθέσιμο στο: <http://www.afahc.ro/ro/rcic/2017/rcic'17/LSDA/283-287%20Herta.pdf> [Πρόσβαση 12/2/2018].

⁵⁰ Buzan, B., Wæver, O., Wæver, O., & De Wilde, J. (1998). *Security: a new framework for analysis*. Lynne Rienner Publishers.

⁵¹ Ο.π

⁵² Miller, B. (2001). The concept of security: Should it be Redefined?. *The Journal of strategic studies*, 24(2), 13-42.

δυνάμεων) θεωρείται μια πιθανή απειλή που απαιτεί μια αντίδραση εξισορρόπησης. Εκτός από την ανάπτυξη των επιθετικών δυνατοτήτων του αντιπάλου, άλλες κινήσεις από την πλευρά του που είναι πιθανό να θεωρηθούν απειλητικές, συνιστούν την δημιουργία μιας αντιτιθέμενης στα συμφέροντα ενός κράτους συμμαχίας, πόσο μάλλον μια κινητοποίηση δυνάμεων, και συγκέντρωση τους κοντά στα σύνορα ενός κράτους.

3. Απάντηση: η μόνη κατάλληλη αντίδραση σε τέτοιες στρατιωτικές απειλές σύμφωνα με την παραδοσιακή προσέγγιση της ασφάλειας θεωρείται επίσης η στρατιωτική - η διατήρηση μιας αποτρεπτικής στάσης μέσω του οπλισμού ή της μετακίνησης ή προειδοποίησης των δυνάμεων ή της δημιουργίας στρατιωτικών συμμαχιών.

4. Υπεύθυνος για την παροχή ασφάλειας. Δεδομένου ότι δεν υπάρχει αξιόπιστος πάροχος υπερεθνικής ασφάλειας σε όλα τα κράτη, το ίδιο το κράτος είναι το μόνο όργανο που μπορεί να φροντίσει για την ασφάλειά του σε ένα σύστημα αυτοβοήθειας.

5. Βασικές αξίες για την άμυνα των οποίων ένα κράτος είναι έτοιμο να πάει σε πόλεμο. Στην παραδοσιακή προσέγγιση σχετίζονται με το έθνος-κράτος – δηλαδή την διατήρηση της κυριαρχίας και της εθνικής του ανεξαρτησίας, της εδαφικής του ακεραιότητας και του σεβασμού των συνόρων και της αρχής της μη επέμβασης στις εγχώριες υποθέσεις του.

Παρόλα αυτά, όπως προαναφέρθηκε, η έννοια της εθνικής ασφάλειας και οι ποικίλες εκφάνσεις της άρχισαν να αμφισβητούνται μετά το τέλος του ψυχρού πολέμου. Οι δογματικοί θεωρητικοί της ασφάλειας και η σχολή της Κοπεγχάγης, που δημιουργήθηκε από τον Barry Buzan, υποστήριξαν την απομάκρυνση από τις κρατικές και στρατιωτικές απειλές ως οδηγούς πολιτικής και ζήτησαν να δοθεί έμφαση στα άτομα και τις κοινότητες; μια έκκληση που προωθήθηκε έπειτα από τους λεγόμενους κριτικούς θεωρητικούς.⁵³

Ωστόσο, η κριτική στην παραδοσιακή προσέγγιση για την αποκλειστική εστίασή της στα στρατιωτικά μέσα συνεπαγόταν ότι η έννοια της ασφάλειας έπρεπε

⁵³ Wilkinson, B., & Gow, J. (Eds.). (2017). *The Art of Creating Power: Freedman on Strategy*. Oxford University Press.

να διευρυνθεί ώστε να περιλαμβάνει διάφορες μη στρατιωτικές στρατηγικές για τη μείωση των απειλών ασφάλειας, όπως η επίλυση συγκρούσεων και η ειρήνευση, η οικονομική ανάπτυξη, η περιφερειακή ολοκλήρωση ή ο εκδημοκρατισμός. Ως εκ τούτου, η αναζήτηση της νέας ασφάλειας συνδέθηκε με τέσσερις τύπους ζητημάτων.⁵⁴

Πρώτον, η έννοια της ασφάλειας διευρύνθηκε σε νέα ζητήματα όπως οι συγκρούσεις μεταξύ Βορρά και Νότου και επιχειρήθηκε μια ευρύτερη κατανόηση της. Ο παραδοσιακός ρομαντισμός σχετικά με τον Τρίτο Κόσμο, ο συνεχιζόμενος διάλογος μεταξύ των αποικιών και των παλαιών και των σημερινών αποικιοκρατικών χωρών και των συναφών δραστηριοτήτων στο πλαίσιο του συστήματος των Ηνωμένων Εθνών και η νέα αντίληψη για την αναπτυξιακή βοήθεια σε συνδυασμό με την παγκοσμιοποίηση της διεθνούς ατζέντας, έγιναν πολιτικά ελκυστικά ζητήματα, τα οποία απαιτούσαν ακαδημαϊκή εμπειρογνωμοσύνη και διαβούλευση. Δεύτερον, ελήφθησαν υπόψη παλαιές και νέες μη στρατιωτικές απειλές όπως οι επιδημίες, οι μετεωρίτες και η τρομοκρατία. Ενώ αυτές οι απειλές και ιδιαίτερα οι σχετικές δημόσιες ανησυχίες συνιστούσαν ένα παραδοσιακό θέμα της πολιτικής ατζέντας, τόσο τα παγκοσμιοποιημένα μέσα ενημέρωσης όσο και τα συναισθήματα προς μια πιο παγκόσμια κοινότητα αναζωογόνησαν και έφεραν πιο πολύ στο προσκήνιο τα προαναφερθέντα ζητήματα. Τρίτον, οι διαρθρωτικές απειλές, όπως οι περιβαλλοντικές, ορίστηκαν ως πρόσθετα νέα προβλήματα ασφάλειας παγκόσμιου βεληνεκού και με ιδιαίτερα καταστροφικές συνέπειες. Τέταρτον, η εισαγωγή της έννοιας της ανθρώπινης ασφάλειας και ο επαναπροσδιορισμός των παραδοσιακών κοινωνικοοικονομικών ζητημάτων, διέυρυναν περαιτέρω τόσο το φάσμα της εμπειρικής ανάλυσης όσο και τη συζήτηση σχετικά με την ασφάλεια.⁵⁵

Επομένως, αυτή η σχολή σκέψης, με τον Barry Buzan ως κύριο εκπρόσωπο της, αμφισβήτησε την παραδοσιακή αντίληψη για την ασφάλεια μέσω της διεύρυνσης και της εμβάθυνσης της ατζέντας των μελετών για την ασφάλεια, τόσο οριζόντια όσο και κάθετα. Έχοντας κατά νου την οριζόντια διάσταση, οι υποστηρικτές της διεύρυνσης πιστεύουν ότι στην πραγματικότητα, η έννοια της ασφάλειας έχει διευρυνθεί από αποκλειστικά στρατιωτική σε πολιτική, οικονομική, κοινωνική και

⁵⁴ Seidelmann, R. (2011, February). Old versus New Security: A Contribution to the Conceptual Debate. Σε *Security in a Changing Global Environment* (σ.σ. 103-123). Nomos Verlagsgesellschaft mbH & Co. KG.

⁵⁵ Ο.π.

περιβαλλοντική. Κάθετα, η μεταλλαγμένη έννοια της ασφάλειας θα πρέπει να είναι ανοιχτή και σε αντικείμενα διαφορετικά από το κράτος (άτομα, κοινωνικές ομάδες, ανθρωπότητα στο σύνολό της).⁵⁶

Όπως προαναφέρθηκε, ο μετασχηματισμός αυτός περιγράφεται καλύτερα ως διεύρυνση και εμβάθυνση της ατζέντας ασφάλειας.⁵⁷

Η διεύρυνση της ατζέντας για την ασφάλεια συνεπάγεται τη συμπερίληψη μη στρατιωτικών απειλών όπως η τρομοκρατία, καθώς και προκλήσεις ασφάλειας, όπως οι περιβαλλοντικές απειλές, οι πανδημίες ή τα μαζικά προσφυγικά κινήματα. Η «εμβάθυνση» της ατζέντας ασφαλείας σημαίνει να λαμβάνονται υπόψη άλλα σημεία αναφοράς εκτός από το κράτος, όπως άτομα, κοινωνικές ομάδες ή ο πλανήτης Γη. Αυτές οι δύο δυναμικές είναι αλληλένδετες, καθώς η αντιμετώπιση των μη στρατιωτικών απειλών και προκλήσεων συχνά συνεπάγεται τη μετάβαση πέραν των κρατών για την εξεύρεση αντικειμένων αναφοράς. Ωστόσο, αρκετοί συγγραφείς (Buzan, 1991; Kupchan & Kupchan 1991; Carter, et al 1992; Dewitt 1994), υποστηρίζουν ότι, παρά το γεγονός ότι διευρύνεται το φάσμα των απειλών που λαμβάνονται υπόψη, η ανάλυση ασφάλειας πρέπει να διατηρήσει το κράτος ως κύριο αντικείμενο αναφοράς, καθώς παραμένει, τελικά, ο κρίσιμος παράγοντας για την αντιμετώπιση αυτών των απειλών.

Οι υποστηρικτές της διεύρυνσης πιστεύουν ότι η φύση της ασφάλειας αλλάζει. Υπογραμμίζουν την αυξημένη σημασία των μη παραδοσιακών προβλημάτων ασφάλειας, συμπεριλαμβανομένων των διεθνικών απειλών όπως το οργανωμένο έγκλημα, παγκόσμιες ανησυχίες όπως την περιβαλλοντική υποβάθμιση και την αυξημένη σημασία των περιφερειών και των θεσμών ως νέων παραγόντων ασφαλείας.⁵⁸

Οι υποστηρικτές της διεύρυνσης εκκινούν από τη βασική προϋπόθεση ότι η ασφάλεια συνεπάγεται απειλές στις βασικές αξίες των αντικειμένων αναφοράς - είτε

⁵⁶ Buzan, B., Weaver, O. and de Wilde, J. (1998) *Security – A New Framework for Analysis*, Colorado: Lynne Rinner Publishers, Inc., Boulder.

⁵⁷ Paris, R. (2001). Human security: Paradigm shift or hot air?. *International security*, 26(2), 87-102.

⁵⁸ Finel, B. (1999). New thinking about security: Analytical pitfalls and applications to the Americas. Σε *Preparado para la Organización de Estados Americanos (OEA) «Forum on the future of international security in the Hemisphere»* (Vol. 19).

πρόκειται για περιφέρειες, κράτη, υποεθνικές ομάδες, είτε για άτομα.⁵⁹ Σε γενικές γραμμές, ο ορισμός αυτός εξαλείφει το κράτος ως κέντρο βάρους, όπως το αντιλαμβάνονται οι παραδοσιακοί και διευρύνει τον τομέα των μελετών ασφάλειας σε πολλά σημαντικά και αναδυόμενα ζητήματα. Όπως αναφέρουν οι Buzan et al (1998), ο κύριος σκοπός της σχολής της διεύρυνσης είναι να διατηρήσει την ατζέντα ασφαλείας ανοιχτή σε πολλούς διαφορετικούς τύπους απειλών. Κατ' ουσία, συνεπώς, οι υποστηρικτές της διεύρυνσης διαφωνούν με την άποψη ότι ο πυρήνας των μελετών για την ασφάλεια είναι ο πόλεμος και η ισχύς και ότι άλλα ζητήματα είναι σχετικά μόνο αν αφορούν στον πόλεμο και την ισχύ.⁶⁰

Όπως αναφέρει ο Buzan (1991), με την διεύρυνση της ατζέντας ασφαλείας, τελικά το πεδίο των σπουδών ασφαλείας απελευθερώθηκε από τις υπερβολικές αυστηρότητες που επιβλήθηκαν κατά τη διάρκεια του Ψυχρού Πολέμου. Εξάλλου, αναφέρει ο Buzan (1991) γιατί πρέπει να μελετάται μόνο η ανασφάλεια που προκαλούν άλλα κράτη; Τα άτομα μπορούν επίσης να είναι ανασφαλή. Και οι πηγές της ατομικής ανασφάλειας προέρχονται τόσο από οικονομικούς ή περιβαλλοντικούς παράγοντες όσο και από στρατιωτικές απειλές.⁶¹

Σύμφωνα με τον Tarry (1991), υπάρχουν σημαντικές διαφορές και διαιρέσεις μεταξύ των υποστηρικτών της διεύρυνσης, οι οποίες εγείρουν σημαντικά ζητήματα για το μέλλον των μελετών ασφαλείας. Οι υποστηρικτές της διεύρυνσης προτείνουν την επέκταση του πεδίου των μελετών ασφαλείας με ένα ευρύ φάσμα τρόπων. Ο ορισμός του Ayoub (σε Tarry, 1991), όμως, ανταποκρινόμενος στον αναλογικά μεγαλύτερο αριθμό ενδοκρατικών συγκρούσεων στον Τρίτο Κόσμο σε σύγκριση με τον Πρώτο Κόσμο, τονίζει την πολιτική-θεσμική υπανάπτυξη ως την κυρίαρχη πηγή σύγκρουσης.⁶²

Ειδικότερα, ο Ayoub (σε Tarry, 1991), υποστηρίζει ότι η εθνική ασφάλεια είναι μια λειτουργία του οικοδομήματος με το όνομα κράτος, η οποία απαιτεί ότι ένα

⁵⁹ Buzan, B., Wæver, O., & De Wilde, J. (1998). *Security: a new framework for analysis*. Lynne Rienner Publishers.

⁶⁰ Ο.π.

⁶¹ Buzan, B. (1991) *People, states and fear: An Agenda for security Analysis in the PostCold War Era*. Brighton: Weatsheaf

⁶² Tarry, S. (1999). 'Deepening'and'Widening': An Analysis of Security Definitions in the 1990s. *Journal of Military and Strategic Studies*, 2(1).

κράτος διαθέτει έλεγχο της καταναγκαστικής δύναμης αλλά και νομιμότητα και ολοκλήρωση.⁶³

Ενώ η έννοια της ασφάλειας από την άποψη της «ατομικής ασφάλειας» ή της «παγκόσμιας ασφάλειας» έχει γίνει πιο δημοφιλής στη σύγχρονη συζήτηση, ο Wæver (1998) επιμένει ότι εννοιολογικά δεν υφίστανται ούτε ατομική ούτε διεθνής ασφάλεια. Θεωρεί την εθνική ασφάλεια, ως το μόνο πιθανό αντικείμενο αναφοράς. Ο Wæver (1998) αναγνωρίζει, ωστόσο, ότι η δυναμική τόσο σε ατομικό όσο και σε διεθνές επίπεδο μπορεί και διαδραματίζει σημαντικό ρόλο στην επιρροή της εθνικής ασφάλειας. Αν και αγνοεί την ασφάλεια σε ατομικό επίπεδο, ο Wæver (1998) τάσσεται υπέρ της επανεξέτασης του πεδίου της ασφάλειας από την άποψη της δυαδικότητας της ασφάλειας του κράτους και της κοινωνίας.⁶⁴

Σύμφωνα με τον Wæver (1998), η κοινωνιακή ανασφάλεια είναι το αποτέλεσμα μιας αυξανόμενης ανικανότητας των κρατών να προστατεύουν τα συμφέροντα των πολιτών τους, κάτι που οφείλεται στη σταδιακή κατάπτωση της πολιτικής εξουσίας. Όσον αφορά τόσο το κράτος όσο και την κοινωνία, το κατώτατο όριο κάθε ζητήματος προκειμένου αυτό να θεωρηθεί ως απειλή για την ασφάλεια, είναι εάν είναι ασφαλειοποιημένο.⁶⁵

Ο Buzan (1998) ισχυρίζεται ότι η ασφαλειοποίηση αυτή καθεαυτή λαμβάνει χώρα όταν ένα ζήτημα παρουσιάζεται με έναν τρόπο ο οποίος υπονοεί ότι υφίσταται μια υπαρξιακή απειλή απέναντι σε ένα καθορισμένο αντικείμενο αναφοράς και υποστηρίζει ότι η ιδιαίτερη φύση των απειλών ασφάλειας δικαιολογούν τη χρήση έκτακτων μέτρων για την αντιμετώπισή τους. Έτσι, σύμφωνα με τους Buzan et al (1998) η χρήση της λέξης «ασφάλεια», από ένα εκπρόσωπο ενός κράτους υποδηλώνει μια κατάσταση έκτακτης ανάγκης και ως εκ τούτου αξιώνει το δικαίωμα χρήσης οποιουδήποτε μέσου είναι απαραίτητο προκειμένου να εμποδίσει μια απειλητική εξέλιξη.⁶⁶

⁶³ Ο.π.

⁶⁴ Buzan, B., Wæver, O., Wæver, O., & De Wilde, J. (1998). *Security: a new framework for analysis*. Lynne Rienner Publishers.

⁶⁵ Ο.π.

⁶⁶ Buzan, B., Wæver, O., & De Wilde, J. (1998). *Security: a new framework for analysis*. Lynne Rienner Publishers.

Με άλλα λόγια, όπως αναφέρει ο Tarry (1991), η ασφάλεια είναι μια λεκτική δράση (speech act). Αυτό σημαίνει ότι μόνο αφού ένα ζήτημα οριστεί από την ελίτ ως «απειλή για την ασφάλεια», μπορεί να θεωρηθεί και ως τέτοιο.⁶⁷

Σε αντίθεση με τους Ayoob, Wæver και Buzan, οι Klare & Thomas (1994) υποστηρίζουν ότι η έννοια της ασφάλειας πρέπει να επεκταθεί λόγω της μείωσης της σημασίας των γεωγραφικών ορίων. Θεωρούν ότι οι κρατικοί δρώντες είναι λιγότερο ικανοί να ανταποκριθούν σε παγκόσμια προβλήματα όπως η περιβαλλοντική υποβάθμιση και οι χρηματοπιστωτικές κρίσεις. Αντί να επικεντρώνονται στις εγχώριες απειλές για την επιβίωση του κράτους, υποστηρίζουν μια έννοια παγκόσμιας ασφάλειας που αντιπροσωπεύει την παγκόσμια φύση των σύγχρονων προβλημάτων. Για αυτούς, η παγκόσμια ασφάλεια διακρίνεται από την πεποίθηση ότι η ασφάλεια περιλαμβάνει περισσότερα από την προστασία από στρατιωτικές επιθέσεις. Οι οικολογικές, οικονομικές και δημογραφικές τάσεις θέτουν σοβαρές προκλήσεις σε αναπτυγμένες χώρες.⁶⁸

Οι υποστηρικτές της εμβάθυνσης υποστηρίζουν μια ριζική μεταρρύθμιση των μελετών ασφαλείας. Συμφωνούν με την ανάγκη να διευρυνθεί ένα φάσμα απειλών εκτός της στρατιωτικής σφαίρας⁶⁹ και επικεντρώνονται στην ασφάλεια ως μια πολιτική διαδικασία που μπορεί να μετασχηματίζεται με την πάροδο του χρόνου, κάτι που την καθιστά μια αμφισβητούμενη έννοια. Επικεντρώνονται δε, σε υποκειμενικές και αναλυτικές εννοιολογήσεις από μια μεταθετικιστική / εποικοδομητιστική προοπτική.⁷⁰

Ο Rothschild (1995) αναφέρει ότι η έννοια της ασφάλειας επεκτείνεται από την ασφάλεια των εθνών στην ασφάλεια των ομάδων και των ατόμων: επεκτείνεται προς τα κάτω, από τα έθνη σε ιδιώτες.⁷¹ Με άλλα λόγια, όπως αναφέρει ο Nasu (2011), το αντικείμενο αναφοράς περιλαμβάνει όχι μόνο κοινότητες και ομάδες, αλλά

⁶⁷ Tarry, S. (1999). 'Deepening' and 'Widening': An Analysis of Security Definitions in the 1990s. *Journal of Military and Strategic Studies*, 2(1).

⁶⁸ Klare, M. T., & Thomas, D. C. (1994). *World security: Challenges for a new century*. St. Martin's Press.

⁶⁹ Martinovsky, P. (2011). Environmental Security and Classical Typology of Security Studies. *The Science for Population Projection*, 3(2).

⁷⁰ Buzan, B., & Hansen, L. (2009). *The evolution of international security studies*. Cambridge University Press.

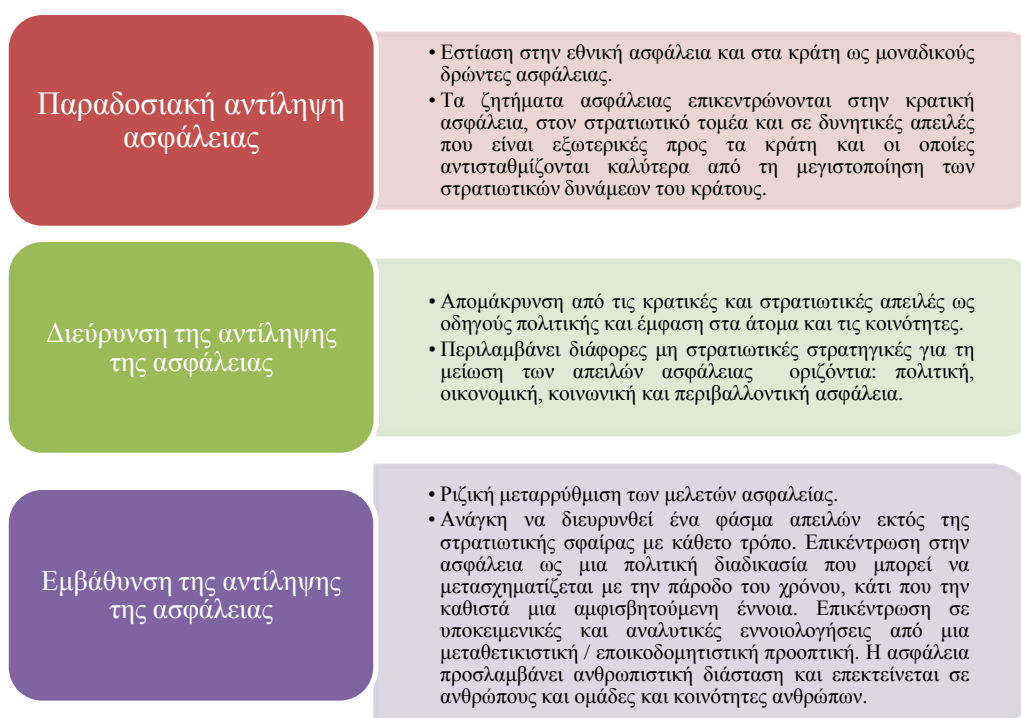
⁷¹ Rothchild, E. (1995). What is security?. *Daedalus*, 124(3), 53-99.

και μεμονωμένα άτομα, είτε πρόκειται για υπουργούς της κυβέρνησης είτε για ιδιώτες, οι οποίοι μπορούν να κάνουν μια κίνηση ασφαλειοποίησης.⁷²

Διαφαίνεται επομένως, ότι για τους υποστηρικτές της εμβάθυνσης ένα ζήτημα μπορεί να θεωρηθεί θέμα ασφάλειας, ακόμη και αν δεν είναι στρατιωτικής φύσεως και δεν αποτελεί απειλή σε κρατικό επίπεδο.⁷³

Εν κατακλείδι, για τους υποστηρικτές της εμβάθυνσης, οι στρατιωτικές συγκρούσεις δεν είναι και ποτέ δεν ήταν οι μόνες απειλές που αντιμετωπίζουν τα κράτη, οι άνθρωποι και ο κόσμος στο σύνολό του. Καθ' όλη την ιστορία, οι άνθρωποι έχουν βιώσει απειλές ασφαλείας και τα κράτη έχουν αποδυναμωθεί ή καταστραφεί και από άλλα πράγματα εκτός από τις στρατιωτικές συγκρούσεις.⁷⁴

Στον παρακάτω πίνακα (1) παρατίθενται συνοπτικά οι αντιλήψεις της ασφάλειας με τις παραδοχές τους.

⁷² Nasu, H. (2011). The expanded conception of security and international law: Challenges to the UN collective security system. *Amsterdam LF*, 3, 15.

⁷³ Hough, P. (2016). International security. Σε SAGE Encyclopedia of Political Behaviour. SAGE. DOI: <http://dx.doi.org/10.4135/9781483391144.n184>

⁷⁴ Ο.π.

Λαμβάνοντας υπόψη την πληθώρα προσπαθειών για «επαναπροσδιορισμό» της ασφάλειας από το τέλος του Ψυχρού Πολέμου, θα μπορούσε κανείς να αναρωτηθεί εάν η ασφάλεια πρέπει να χαρακτηριστεί ως μια συγκεχυμένη έννοια.

Σύμφωνα με τον Baldwin (1997), αυτό συμβαίνει για δύο λόγους. Πρώτον, η ασφάλεια είναι μια σημαντική έννοια, η οποία χρησιμοποιήθηκε για να δικαιολογήσει την αναστολή των πολιτικών ελευθεριών, τη διεξαγωγή πολέμου και την μαζική ανακατανομή πόρων κατά τα τελευταία πενήντα χρόνια. Σε αυτό το πλαίσιο, η ασφάλεια μπορεί να περιγραφεί ως μια έννοια που έλαβε πολύ λιγότερη επιστημονική προσοχή από ό, τι άξιζε κατά τη διάρκεια αυτής της περιόδου, παρά το γεγονός ότι την ίδια περίοδο άνησαν οι μελέτες για αυτήν.⁷⁵

Και δεύτερον, τα πιο πρόσφατα ακαδημαϊκά έργα για την ασφάλεια δεν θα μπορούσαν να θεωρηθούν ως εννοιολογική ανάλυση με την έννοια που περιγράφηκε προηγουμένως. Η ασφάλεια δεν έχει λάβει τη σοβαρή προσοχή που αποδίδεται στις έννοιες της δικαιοσύνης, της ελευθερίας, της ισότητας, των υποχρεώσεων, της εκπροσώπησης και της εξουσίας.⁷⁶

Υπάρχουν διάφορες κατηγορίες στις οποίες μπορεί να ταξινομηθεί η αντίληψη της ασφάλειας, αλλά οι επιδιωκόμενοι στόχοι της πρέπει να ληφθούν υπόψη ως το αντιληπτό τέλος στο οποίο θα πρέπει να οδηγηθούν οι προσπάθειες για την ίδια την ασφάλεια. Με βάση την τομεακή διαμόρφωση της ασφάλειας,⁷⁷ οι στόχοι της μπορούν να θεωρηθούν ως η κατευθυντήρια λογική των φορέων που εμπλέκονται σε κάθε τομέα.

Κάθε τομέας έχει το δικό του πρωταρχικό μέλημα - ο οποίος αντικατοπτρίζει πιστά την κατευθυντήρια λογική - και έως ότου ικανοποιηθεί, η ασφάλειά του βρίσκεται σε κίνδυνο. Οι στόχοι ασφαλείας συνδέονται στενά με τις ικανότητες στις οποίες μπορεί να βασιστεί ένας δρώντας για την επίτευξη αυτών των στόχων. Οι ισχυροί δρώντες μπορούν να αναμένουν να χρησιμοποιήσουν διάφορες μεθόδους για να προσπαθήσουν και να επιτύχουν τους στόχους τους. Οι μετριοπαθώς ισχυροί

⁷⁵ Baldwin, D. A. (1997). The concept of security. *Review of international studies*, 23(1), 5-26.

⁷⁶ Ο.π.

⁷⁷ Brauch, Hans Günter; Oswald Spring, Úrsula; Grin, John; Mesjasz, Czeslaw; Kameri-Mbote, Patricia; Behera, Navnita Chadha; Chourou, Béchir; Krumme-nacher, Heinz (Eds.), 2009: Facing Global Environmental Change: Environmental, Human, Energy, Food, Health and Water Security Concepts. Hexagon Series on Human and Environmental Security and Peace, vol. 4 (Berlin-Heidelberg-New York: Springer-Verlag)

δρώντες μπορεί να θεωρηθεί ότι προσπαθούν συνεχώς να βελτιώσουν τη θέση τους, ενώ οι αδύναμοι μπορεί να θεωρηθεί ότι ποτέ δεν θα φτάσουν στο πρωταρχικό τους στόχο και θα αγωνίζονται για την επιβίωση τους σε καθημερινό επίπεδο. Οι διάφορες βασικές ανησυχίες και οι ιδιαίτερες ικανότητες οδηγούν σε μια πολυπλοκότητα όσον αφορά τους στόχους ασφάλειας.⁷⁸

Λαμβάνοντας υπόψη αυτήν την πολυπλοκότητα και προκειμένου αυτή να μειωθεί σε ένα επίπεδο με το οποίο μπορεί να αντιμετωπιστεί ευκολότερα, ο Zeitoun (2006) διακρίνει τρεις στόχους ασφαλείας:⁷⁹

- Οι στόχοι πρώτης τάξης είναι οι πρωταρχικές ανησυχίες. Το κύριο χαρακτηριστικό τους είναι η έννοια των κατώτατων σημείων που θα μπορούσαν να ενεργοποιήσουν αμυντικούς μηχανισμούς. Οι δρώντες που δεν μπορούν να επιτύχουν στόχους πρώτης τάξης αναγκάζονται να αντιμετωπίσουν απειλές για την επιβίωσή τους. Η συμπεριφορά που αφορά τους στόχους πρώτης τάξης καθοδηγείται από την αντιληπτή ανάγκη προστασίας. Οι δρώντες που έχουν επιτύχει ένα στόχο πρώτης τάξης, ιδίως όσοι έχουν αγωνιστεί να το κάνουν, έχουν την τάση να ακολουθούν συντηρητική προσέγγιση για να διατηρήσουν το επίτευγμά τους.

- Οι στόχοι δεύτερης τάξης είναι υψηλότερου κινδύνου επιτεύγματα. Απαιτείται κάποιος κίνδυνος για την επίτευξη αυτών των στόχων. Ως εκ τούτου, οι στόχοι μπορούν να θεωρηθούν ως ανώτατα όρια κινδύνου. Το κυρίαρχο χαρακτηριστικό που διέπει τη συμπεριφορά σε αυτό το επίπεδο είναι η συσσώρευση ή η απόκτηση πόρων, συμμαχών κλπ., που επιτρέπουν τη βελτίωση ή την εδραίωση της θέσης του δρώντα.

- Οι στόχοι τρίτης τάξης μπορεί να θεωρηθούν ως παράλογα μέγιστα. Η κυρίαρχη χαρακτηριστική κυβερνητική συμπεριφορά είναι η υπεροχή, όπου ο στόχος της διατήρησης μιας θέσης φαίνεται να δικαιολογεί τα μέσα που χρησιμοποιούνται και τα δεινά που υφίστανται οι ανταγωνιστικοί δρώντες.

⁷⁸ Warner, J. F. (2006). More sustainable participation? Multi-stakeholder platforms for integrated catchment management. *Water resources development*, 22(1), 15-35.

⁷⁹ Zeitoun, M. (2006). *Palestinian-Israeli water: secure or violated? Securitization, Opportunization and Violation along the Jordan River* (Jerusalem: Israel/Palestine Centre for Research and Information).

2.3 Επιστημονικά ρεύματα στην ασφάλεια

2.3.1 Φιλελευθερισμός και η σχέση του με την ασφάλεια και την μετανάστευση

Η φιλελεύθερη παράδοση των διεθνών σχέσεων είναι συνυφασμένη με την ανάδυση του σύγχρονου φιλελεύθερου κράτους. Από τον 17^ο αιώνα και έπειτα, οι θεωρητικοί του φιλελευθερισμού⁸⁰ θεωρούσαν ότι υπήρχαν εξαιρετικές προοπτικές για την εξέλιξη του ανθρώπου στις αστικές κοινωνίες και τις καπιταλιστικές οικονομίες, οι οποίες θα μπορούσαν να ευοδωθούν ως επί το πλείστον στα κράτη εκείνα τα οποία παρείχαν εγγυήσεις για τις ατομικές ελευθερίες. Σε αυτό το πλαίσιο, η διαδικασία εκσυγχρονισμού που πυροδότησε η επιστημονική επανάσταση, σε συνδυασμό με την φιλελεύθερη επανάσταση που έδειχνε μεγάλη εμπιστοσύνη στην δυνατότητα της ανθρώπινης προόδου, είχαν ως αποτέλεσμα την ανάπτυξη της φιλελεύθερης παραδοχής ότι το σύγχρονο φιλελεύθερο κράτος λειτουργεί με ένα τέτοιο πολιτικό και οικονομικό σύστημα που θα αποφέρει τη μέγιστη ευτυχία, σε όσο το δυνατόν περισσότερους ανθρώπους.⁸¹

Σύμφωνα με τους Baylis et al (2017), ο φιλελευθερισμός μοιάζει με ένα οικογενειακό πορτραίτο αρχών και θεσμών, οι οποίοι είναι αναγνωρίσιμοι από ορισμένα χαρακτηριστικά - όπως η ατομική ελευθερία, η πολιτική συμμετοχή, η ιδιωτική ιδιοκτησία και η ισότητα ευκαιριών - που όλες οι φιλελεύθερες δημοκρατικές κοινωνίες μοιράζονται σε κάποιο βαθμό, εντούτοις με διαφορετικές μεθόδους και ρυθμούς. Οι πολιτικοί επιστήμονες προσδιορίζουν τον φιλελευθερισμό βάσει μιας κεντρικής αρχής: της ελευθερίας του ατόμου. Πάνω απ' όλα, ο φιλελευθερισμός συνιστά μια πεποίθηση που περιστρέφεται γύρω από τη σημασία

⁸⁰ Η σύγχρονη βιβλιογραφία για τον φιλελευθερισμό και τις διεθνείς σχέσεις εξετάζει τρεις διαφορετικές παραδόσεις του φιλελευθερισμού που αποδίδονται σε τρεις ομάδες θεωρητικών: τον John Locke - ο μεγάλος ιδρυτής του σύγχρονου φιλελεύθερου ατομικισμού, ο οποίος ισχυρίστηκε ότι τα κράτη έχουν δικαιώματα που προέρχονται από τα ατομικά δικαιώματα της ζωής και της ελευθερίας (πολιτική ανεξαρτησία) και της περιουσίας (εδαφική ακεραιότητα), παρέχοντας έτσι τα φιλελεύθερα θεμέλια του διεθνούς δικαίου. Τους O Adam Smith, Baron de Montesquieu και ο Schum Peter – υποστηρικτές του εμπορικού φιλελευθερισμού και του φιλελεύθερου πασιφισμού. Και τους φιλελεύθερους δημοκράτες Immanuel Kant και Giuseppe Mazzini που θεωρητικοποίησαν τον διεθνισμό που καθιερώνει την ειρήνη μεταξύ των φιλελεύθερων δημοκρατιών.

⁸¹ Sørensen, G., & Jackson, R. (2010). *Εισαγωγή στις Διεθνείς Σχέσεις. Θεωρίες και προσεγγίσεις (Introduction to International Relations. Theories and approaches)*. (1. ed.) Athen.

της ανθρώπινης ελευθερίας και του καθήκοντος ο άνθρωπος να αντιμετωπίζεται ως ηθικό υποκείμενο και όχι ως αντικείμενο ή μέσο για κάποιο σκοπό.⁸²

Σύμφωνα με τους Reus-Smit & Snidal (2008), τα κράτη είναι, και πάντα ήταν, ενσωματωμένα σε μια εγχώρια και διακρατική κοινωνία, η οποία δημιουργεί κίνητρα για διασυνοριακή οικονομική, κοινωνική και πολιτιστική αλληλεπίδραση. Η κρατική πολιτική μπορεί να διευκολύνει ή να εμποδίσει αυτές τις αλληλεπιδράσεις. Ορισμένες εγχώριες ομάδες ενδέχεται να ωφεληθούν ή να υποστούν βλάβη από αυτές τις πολιτικές και πιέζουν την κυβέρνηση αναλόγως για πολιτικές που διευκολύνουν την επίτευξη των στόχων τους. Αυτές οι κοινωνικές πιέσεις, που πραγματοποιούνται μέσω εσωτερικών πολιτικών θεσμών, ορίζουν τις «κρατικές προτιμήσεις» - δηλαδή, το σύνολο των ουσιαστικών κοινωνικών σκοπών που παρακινούν την εξωτερική πολιτική. Οι κρατικές προτιμήσεις δίνουν στις κυβερνήσεις το βασικό κίνητρο όσον αφορά στην αντιμετώπιση διεθνών ζητημάτων που τα αφορούν.⁸³

Δεδομένου ότι το εγχώριο και διακρατικό κοινωνικό πλαίσιο στο οποίο ενσωματώνονται τα κράτη ποικίλλει σημαντικά, έτσι ποικίλουν και οι κρατικές προτιμήσεις. Χωρίς τις κοινωνικές ανησυχίες που διαπερνούν τα κρατικά σύνορα, τα κράτη δεν θα έχουν κανένα λογικό κίνητρο να συμμετάσχουν στην παγκόσμια πολιτική, θα αφιερώνουν απλώς τους πόρους τους σε μια αυταρχική και απομονωμένη ύπαρξη. Προκειμένου να προβούν σε συγκρούσεις, συνεργασίες ή οποιαδήποτε άλλη δαπανηρή δράση στα πλαίσια της εξωτερικής τους πολιτικής, τα κράτη πρέπει να διαθέτουν ισχυρές κρατικές προτιμήσεις. Η προκύπτουσα από την παγκοσμιοποίηση διακύμανση των κοινωνικών απαιτήσεων και, συνεπώς, των κρατικών προτιμήσεων, αποτελεί θεμελιώδη αιτία της συμπεριφοράς του κράτους στην παγκόσμια πολιτική.⁸⁴

Για τον Burley (2017), η ιδανική εκδοχή του φιλελευθερισμού χαρακτηρίζεται από μια κοινή δέσμευση σε τέσσερεις βασικούς θεσμούς. Πρώτον, οι πολίτες έχουν νομική ισότητα και άλλα θεμελιώδη πολιτικά δικαιώματα, όπως η θρησκευτική ελευθερία και ο τύπος. Δεύτερον, οι αποτελεσματικοί κυρίαρχοι του κράτους είναι αντιπροσωπευτικά νομοθετικά όργανα των οποίων η εξουσία πηγάζει από τη

⁸² Baylis, J., Smith, S., & Owens, P. (Eds.). (2017). *The globalization of world politics: an introduction to international relations*. Oxford University Press.

⁸³ Reus-Smit, C., & Snidal, D. (Eds.). (2008). *The Oxford handbook of international relations*. Oxford University Press.

⁸⁴ Ο.π.

συγκατάθεση του εκλογικού σώματος \ τα οποία ασκούν την αντιπροσωπευτική τους εξουσία χωρίς κανένα περιορισμό, εκτός από την απαίτηση διατήρησης των βασικών δικαιωμάτων του πολίτη. Το πιο σημαντικό, όσον αφορά στον αντίκτυπο του φιλελευθερισμού στις εξωτερικές υποθέσεις ενός κράτους, είναι ότι το κράτος δεν υπόκειται ούτε στην εξωτερική εξουσία άλλων κρατών ούτε στην εσωτερική εξουσία ειδικών προνομίων που κατέχουν, για παράδειγμα, οι μονάρχες ή ο στρατός στην εξωτερική πολιτική. Τρίτον, η οικονομία βασίζεται στην αναγνώριση των δικαιωμάτων της ιδιωτικής ιδιοκτησίας, συμπεριλαμβανομένης της ιδιοκτησίας μέσων παραγωγής. Τέταρτον, οι οικονομικές αποφάσεις διαμορφώνονται κατά κύριο λόγο από τις δυνάμεις της προσφοράς και της ζήτησης, τόσο σε εγχώριο όσο και σε διεθνές επίπεδο, και δεν υπόκεινται σε αυστηρούς ελέγχους από τις γραφειοκρατίες.⁸⁵

Σε αυτό το πλαίσιο, ο φιλελευθερισμός συνίσταται στην προσπάθεια προώθησης των προαναφερόμενων αρχών και θεσμών πέραν των εθνικών συνόρων και στην εφαρμογή των παραλλαγών τους στις διεθνείς σχέσεις. Οι κλασσικοί φιλελεύθεροι, ανακοίνωσαν στην ουσία τη δυνατότητα μιας κατάστασης ειρήνης ανάμεσα σε ανεξάρτητα, κυρίαρχα κράτη.⁸⁶

Η ασφάλεια και δη η ασφάλεια του ατόμου, υπήρξε πάντοτε ένας τομέας διερεύνησης της σχολής του φιλελευθερισμού. Τα θεσμικά όργανα, συμπεριλαμβανομένου του κράτους, έχουν καθιερωθεί και υποστηρίζονται από τους πολίτες, ενώ παράλληλα συνιστούν βασικές συνιστώσες επίτευξης των επιθυμιών τους. Η φιλελεύθερη σχολή σκέψης έδωσε ιδιαίτερη προσοχή στο κράτος ως θεσμό που καθορίζεται από την ικανότητά του να καθιστά τα άτομα ασφαλή και να τους παρέχει βοήθεια στην εύθραυστη ζωή τους. Ως εκ τούτου, για τον φιλελευθερισμό, τα κράτη μπορούν να επιλέξουν με τον καιρό να δημιουργήσουν και να διατηρήσουν διεθνείς συνθήκες κάτω από τις οποίες θα είναι περισσότερο ή λιγότερο ασφαλή.⁸⁷

Οι θεωρητικοί του φιλελευθερισμού ισχυρίζονται ότι η παγκόσμια ειρήνη και ασφάλεια θα μπορούσαν να διατηρηθούν και να αναπτυχθούν μόνο μέσω της συνεργασίας των κρατών. Επίσης, η παγκόσμια ειρήνη πρέπει να διατηρηθεί όχι μόνο

⁸⁵ Burley, A. M. S. (2017). International law and international relations theory: a dual agenda. Σε *The Nature of International Law* (σ.σ. 11-46). Routledge.

⁸⁶ Ο.π.

⁸⁷ Owen, J. (2017). Liberalism and Security. Oxford Research Encyclopedia of International Studies. Διαθέσιμο στο: <http://internationalstudies.oxfordre.com/view/10.1093/acrefore/9780190846626.001.0001/acrefore-9780190846626-e-33?print=pdf> [Πρόσβαση 15/9/2018].

με στρατιωτικές παρεμβάσεις, αλλά και με την εφαρμογή μέτρων όπως η προστασία και η προώθηση των ατομικών δικαιωμάτων. Για παράδειγμα, οι φιλελεύθεροι πιστεύουν ότι η καταπολέμηση της τρομοκρατίας θα μπορούσε επίσης να πραγματοποιηθεί με νομοθετικά μέτρα, όχι μόνο μέσω στρατιωτικών δραστηριοτήτων.⁸⁸

Ο φιλελευθερισμός, επομένως, μπορεί να εφαρμοστεί στο φιλελεύθερο πλαίσιο ασφάλειας, το οποίο είναι ένα αισιόδοξο πλαίσιο που βασίζεται σε πολιτικές λύσεις, με σκοπό την απόκτηση και διατήρηση της ειρήνης. Η φιλελεύθερη λύση για την επίτευξη ή την διατήρηση της ασφάλειας βασίζεται στη χρήση τεσσάρων μέσων τα οποία είναι: το διεθνές δίκαιο, οι διεθνείς οργανισμοί, η πολιτική ένταξη και ο εκδημοκρατισμός.⁸⁹

Διαμορφώνεται ως εκ τούτου, μια κοινότητα ασφαλείας μέσω των παραπάνω, στην οποία ενσωματώνεται μια ομάδα ανθρώπων. Σύμφωνα με τους Jackson & Sorensen (2006), η ενσωμάτωση σημαίνει ότι έχει αναπτυχθεί μεταξύ των ανθρώπων η αίσθηση του ανήκειν σε μια κοινωνία της οποίας αποτελούν ισότιμα μέλη. Επιπρόσθετα, οι άνθρωποι έχουν συμφωνήσει ότι οι διαφωνίες και τα προβλήματα τους μπορούν να επιλυθούν χωρίς να χρειάζεται να καταφύγουν σε συγκρούσεις.⁹⁰

Όσον αφορά στην διασύνδεση της θεωρίας του φιλελευθερισμού με την μετανάστευση, σύμφωνα με την Lavenex (2001), τα δημοκρατικά καθεστώτα είχαν από καιρό μια φιλελεύθερη στάση όσον αφορά τη μετανάστευση, ριζωμένη στην πεποίθηση του δικαιώματος του πολίτη να επιλέγει ελεύθερα τον τόπο κατοικίας του. Μέρος αυτής της φιλελεύθερης προσέγγισης ήταν η καθιέρωση ενός διεθνούς καθεστώτος για την προστασία των προσφύγων στο πλαίσιο των Ηνωμένων Εθνών, με σκοπό την παροχή βοήθειας σε άτομα των οποίων τα βασικά ανθρώπινα δικαιώματα και θεμελιώδεις ελευθερίες έχουν παραβιαστεί στην πατρίδα τους.⁹¹

Συνεπώς, η φιλελεύθερη προσέγγιση ακολουθεί μια ανθρωπιστική προοπτική. Επικεντρώνεται στο άτομο και υπογραμμίζει τους κανόνες των ανθρωπίνων

⁸⁸ Pirnuta., O. A., & Secarea, D. N. (2012). Defining the liberal concept of security: liberalism and its impact on security systems. *Review of the Air Force Academy*, (1), 103.

⁸⁹ Williams, M. C. (2001). The discipline of the democratic peace: kant, liberalism and the social construction of security communities. *European Journal of International Relations*, 7(4), 525-553.

⁹⁰ Jackson, H. & Sorensen, G. (2006). *Θεωρία και Μεθοδολογία των Διεθνών Σχέσεων: Η Σύγχρονη Συζήτηση*. Αθήνα: Gutenberg.

⁹¹ Lavenex, S. (2001). Migration and the EU's new eastern border: between realism and liberalism. *Journal of European Public Policy*, 8(1), 24-42.

δικαιωμάτων. Επομένως, δεν είναι η διασυνοριακή κίνηση *per se*, αλλά το άτομο και τα δικαιώματά του που αποτελούν το κεντρικό μέλημα. Όσον αφορά τους πρόσφυγες, αυτό σημαίνει ότι αυτό το πλαίσιο υπογραμμίζει το δικαίωμά τους να λαμβάνουν προστασία και να έχουν πρόσβαση σε δίκαιες διαδικασίες ασύλου.⁹²

Η πεποίθηση της Levanex (2011), αντανακλά την γενικότερη θέση των υποστηρικτών του φιλελευθερισμού σύμφωνα με τους οποίους, η διεθνής οικονομική αλληλεξάρτηση, οι διεθνικές αλληλεπιδράσεις, οι διεθνείς θεσμοί και η διάδοση της δημοκρατίας μπορούν να προωθήσουν τη συνεργασία και ακόμη και την ειρήνη μεταξύ των εθνών. Ειδικότερα, οι μη κρατικοί παράγοντες, όπως οι διεθνείς οργανισμοί και οι πολυεθνικές εταιρείες, είναι σημαντικοί παράγοντες στις διεθνείς σχέσεις και τα οικονομικά και κοινωνικά ζητήματα, όπως η μετανάστευση, δεν είναι λιγότερο σημαντικά από τα στρατιωτικά. Ορισμένα σκέλη του φιλελεύθερου παραδείγματος - π.χ. οικονομικός φιλελευθερισμός, φιλελευθερισμός αλληλεξάρτησης και δημοκρατικός φιλελευθερισμός - είχαν ελάχιστη άμεση επίδραση στη διεθνή βιβλιογραφία για την μεταναστευτική πολιτική. Άλλα σκέλη όμως, κυρίως ο θεσμικός νεοφιλελευθερισμός και η θεωρία της παγκοσμιοποίησης, ρίχνουν φως στη διαμόρφωση της πολιτικής μετανάστευσης.⁹³

Μάλιστα, η διεθνής βιβλιογραφία για την μετανάστευση παρουσιάζει την φιλελεύθερη προσέγγιση ως βασική συνιστώσα όσον αφορά στην υλοποίηση ανοιχτών πολιτικών μετανάστευσης, στην ενθάρρυνση της ενσωμάτωσης και την εξασφάλιση των δικαιωμάτων των μεταναστών.⁹⁴ Ωστόσο, τα κράτη στην Ευρώπη φαίνεται ότι όλο και περισσότερο εφαρμόζουν την φιλελεύθερη προσέγγιση με έναν τρόπο που οριοθετεί τα συμβολικά σύνορα του κράτους. Ως εκ τούτου, η φιλελεύθερη προσέγγιση, σε ορισμένες περιπτώσεις, μπορεί να αντικαταστήσει ή ακόμα και να συμπληρώσει προσεγγίσεις όπως ο εθνοτικός ή πολιτικός εθνικισμός, καθώς και τη διαμόρφωση των πολιτικών μετανάστευσης και ένταξης στα ευρωπαϊκά κράτη.⁹⁵

⁹² Ο.π.

⁹³ Meyers, E. (2000). Theories of international immigration policy—A comparative analysis. *International migration review*, 34(4), 1245-1282.

⁹⁴ Hollifield, J. F. (1992). Migration and international relations: cooperation and control in the European Community. *International Migration Review*, 26(2), 568-595.

⁹⁵ Adamson, F. B., Triadafilopoulos, T., & Zolberg, A. R. (2011). The limits of the liberal state: Migration, identity and belonging in Europe. *Journal of Ethnic and Migration Studies*, 37(6), 843-859.

Από πολλές απόψεις, η τάση αυτή βρίσκεται σε έντονη αντίθεση με τις υποθέσεις σχετικά με τη χάραξη πολιτικής κατά την περίοδο μετά τον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο. Η διεθνής βιβλιογραφία για τη μεταπολεμική μετανάστευση και την πολιτική για την ιθαγένεια έχουν τονίσει το άνοιγμα των φιλελεύθερων κρατών σε ομάδες που είχαν αποκλειστεί προηγουμένως, μέσω της αντικατάστασης των πολιτικών εισδοχής που εισήγαγαν διακρίσεις λόγω φυλετικών διακρίσεων,⁹⁶ μέσω της επέκτασης των δικαιωμάτων των αλλοδαπών στην οικογενειακή επανένωση⁹⁷ και μέσω της χαλάρωσης των κανόνων που αφορούσαν στην παραμονή, στην παροχή αστικών και κοινωνικών δικαιωμάτων και στην απόκτηση ιθαγένειας.⁹⁸

Το γεγονός ότι τα κράτη χρησιμοποιούν φιλελεύθερους κανόνες με ένα τρόπο «αποκλεισμού» παρουσιάζει έτσι μια πρόκληση για την μετανάστευση και τη χάραξη πολιτικής των κρατών ως προς αυτό το ζήτημα. Σύμφωνα με τους Adamson et al (2011), αυτές οι πολιτικές θα μπορούσαν επίσης να θεωρηθούν ως επέκταση των ολοένα και περισσότερο εχθρικών προσεγγίσεων που υιοθέτησαν τα φιλελεύθερα κράτη στους αιτούντες άσυλο και τους μετανάστες χωρίς νόμιμα έγγραφα κατά τη δεκαετία του 1980 και του 1990, οι οποίες συνεχίζονται μέχρι και σήμερα. Αυτές οι πολιτικές εξηγούνται συχνά με αναφορά στην επιρροή των ακροδεξιών κομμάτων, η τήρηση των φιλελεύθερων αρχών από τους οποίους είναι αμφισβητήσιμη.⁹⁹

Η ιδέα του φιλελευθερισμού με αποχρώσεις αποκλεισμού δεν είναι καινούργια. Ένας ένθερμος υποστηρικτής των ανοιχτών συνόρων και υποστηρικτής της φιλελεύθερης προσέγγισης, ο Joseph Carens (1987), ο οποίος υποστηρίζει ότι η λειτουργία του κράτους είναι να διαφυλάσσει τα δικαιώματα των ατόμων που κατοικούν σε ένα συγκεκριμένο έδαφος και ότι η απαγόρευση εισόδου σε αυτό το έδαφος ατόμων, μόνο και μόνο επειδή δεν είναι η γη της γέννησής τους δεν αποτελεί μέρος της νόμιμης εντολής του κράτους, παρέχει ορισμένα επιχειρήματα για περιορισμένη μετανάστευση στο πλαίσιο της φιλελεύθερης προσέγγισης. Ειδικότερα, ο Carens (1987), υποστηρίζει ότι ένα κράτος μπορεί να επιβάλει περιορισμούς στην

⁹⁶ Triadafilopoulos, T. (2010). Global norms, domestic institutions and the transformation of immigration policy in Canada and the US. *Review of International Studies*, 36(1), 169-193.

⁹⁷ Hansen, R. (2009). The poverty of postnationalism: citizenship, immigration, and the new Europe. *Theory and society*, 38(1), 1-24.

⁹⁸ Hansen, R., Koehler, J., & Money, J. (Eds.). (2011). *Migration, nation states, and international cooperation* (Vol. 23). Routledge.

⁹⁹ Adamson, F. B., Triadafilopoulos, T., & Zolberg, A. R. (2011). The limits of the liberal state: Migration, identity and belonging in Europe. *Journal of Ethnic and Migration Studies*, 37(6), 843-859.

μετανάστευση, όταν υπάρχουν αδιάσειστα στοιχεία ότι οι μεταναστευτικές ροές θα διαταράξουν την δημόσια τάξη του κράτους υποδοχής.¹⁰⁰

Όπως αναφέρει ο Hafner (2016), η αρχή της συλλογικής ευθύνης αποτελεί τη βάση για το επιχείρημα του Carens και υποστηρίζει ότι εξίσου ενημερούσες κοινότητες που ικανοποιούν τις ελάχιστες προδιαγραφές παροχής κοινωνικής πρόνοιας στους πολίτες τους μπορούν νόμιμα να περιορίσουν τη μετανάστευση μεταξύ τους. Αυτά τα κράτη μπορούν να προσφέρουν στους πολίτες τους διαφορετικά επίπεδα κοινωνικής υποστήριξης και η απεριόριστη μετανάστευση μπορεί να υπονομεύσει την ικανότητά τους να τα κάνουν πιο αποτελεσματικά.¹⁰¹

Παρόλα αυτά, όπως αναφέρουν οι Adamson et al (2011), η εφαρμογή των φιλελεύθερων κανόνων με στοιχεία αποκλεισμού θα μπορούσε να αντιπροσωπεύει μια λαϊκιστική στροφή στην ευρωπαϊκή πολιτική μετανάστευσης και ενσωμάτωσης με τρόπους που αντικατοπτρίζουν το λαϊκό συναίσθημα και όχι τις εδραιωμένες ομάδες συμφερόντων, μεταβάλλοντας ως εκ τούτου τον δημόσιο διάλογο για τη μετανάστευση. Αναμφισβήτητα, τέτοιες εξελίξεις θα μπορούσαν επίσης να ερμηνευθούν ως συμβολικές, με την έννοια μιας βαθύτερης μεταμόρφωσης της κρατικής ταυτότητας και των κοινοτικών ορίων μακριά από τον εθνικισμό και την έννοια των «πολιτισμικών» ταυτοτήτων των οποίων ο φιλελευθερισμός αποτελεί το βασικό δόγμα.¹⁰²

2.3.2 Ρεαλισμός και η σχέση του με την ασφάλεια και την μετανάστευση

Ο πολιτικός ρεαλισμός αποτελεί μια φιλοσοφική προσέγγιση όσον αφορά στη μελέτη της πολιτικής - και ιδιαίτερα της διεθνούς πολιτικής - η οποία ευρέως

¹⁰⁰ Carens, J. H. (1987). Aliens and citizens: the case for open borders. *The review of politics*, 49(2), 251-273.

¹⁰¹ Hafner, P. (2016). The Varying Degrees of Liberalism in Migration and Immigration Policy Within the European Union: Causes, Consequences and Clashes. *Conspectus Borealis*, 1(1), 12.

¹⁰² Adamson, F. B., Triadafilopoulos, T., & Zolberg, A. R. (2011). The limits of the liberal state: Migration, identity and belonging in Europe. *Journal of Ethnic and Migration Studies*, 37(6), 843-859.

θεωρείται ότι αποτελεί την σχολή με την μεγαλύτερη επιρροή στον τομέα των διεθνών σχέσεων. Παρά το γεγονός ότι υφίστανται πολλές διαφορετικές ρεαλιστικές θεωρίες μέσα σε αυτήν την ευρεία παράδοση, καθεμία από αυτές αντιλαμβάνεται τα κράτη ως τους κεντρικούς δρώντες στις παγκόσμιες υποθέσεις και τονίζει ότι τα κράτη συνυπάρχουν σε μια αναρχική κοινωνική τάξη, όπου δεν υπάρχει κεντρική αρχή προκειμένου να προστατεύει το ένα κράτος από το άλλο. Ως αποτέλεσμα, η βασική θέση του ρεαλισμού είναι ότι η ανασφάλεια των κρατών συνιστά το κεντρικό πρόβλημα στις διεθνείς σχέσεις.¹⁰³

Οι ρίζες του κλασικού ρεαλισμού μπορούν να βρεθούν στα έργα του Θουκυδίδη στην αρχαία Ελλάδα, του Kautilya στην αρχαία Ινδία, του Machiavelli και του Thomas Hobbes τον 16ο αιώνα, και πιο πρόσφατα στα έργα του Hegel και του Weber.¹⁰⁴ Μετά τον Πρώτο Παγκόσμιο Πόλεμο και κατά τη διάρκεια του μεσοπολέμου της δεκαετίας του 1930 οι βασικές υποθέσεις του φιλελευθερισμού, ο οποίος αποτελούσε την κυρίαρχη σχολή σκέψης, αμφισβητήθηκαν από διάφορους παράγοντες. Όπως έχει ήδη αναφερθεί, η θέση της σχολής του φιλελευθερισμού ήταν ότι το συμφέρον της ανθρωπότητας ήταν η συνεργασία και επομένως οι νόμοι έπρεπε να είναι η κατευθυντήρια συλλογική αρχή και όχι ο πόλεμος. Γεγονότα, όμως, όπως η συμπεριφορά των Hitler και Mussolini σε συνδυασμό με την συνεχιζόμενη αποτυχία της Κοινωνίας των Εθνών, είχαν ως αποτέλεσμα την ανάδυση ενός διαφορετικού τρόπου αντίληψης όσον αφορούσε στην διεθνή πολιτική.¹⁰⁵

Σε αυτό το πλαίσιο, το έργο του Ronald Niebuhr (1932) *Ο Ηθικός άνθρωπος και η Ανήθικη Κοινωνία: Μια μελέτη για την Ηθική και την Πολιτική*, αποτέλεσε την πρώτη σοβαρή πρόκληση στην φιλελεύθερη σχολή σκέψης. Το βασικό επιχείρημά του ήταν ότι οι φιλελεύθεροι υπερεκτίμησαν την ικανότητα των ανθρώπων να εργάζονται συλλογικά με τρόπο που είναι πραγματικά ηθικός. Το δεύτερο έργο που θεωρείται σημείο καμπής, το οποίο μάλιστα χαρακτήρισε τη στροφή από τον φιλελευθερισμό στον ρεαλισμό, είναι η μελέτη του Edward H. Carr *Η Κρίση των είκοσι χρόνων 1919-1939: Εισαγωγή στη Μελέτη των Διεθνών Σχέσεων*. Ο Carr (σε

¹⁰³ Walt St. (2017). Realism and Security. Oxford Research Encyclopedias. Διαθέσιμο στο: <http://internationalstudies.oxfordre.com/view/10.1093/acrefore/9780190846626.001.0001/acrefore-9780190846626-e-286> Πρόσβαση[15/9/2018].

¹⁰⁴ Burley, A. M. S. (2017). International law and international relations theory: a dual agenda. Σε *The Nature of International Law* (σ.σ. 11-46). Routledge.

¹⁰⁵ Jørgensen, K. E. (2017). *International relations theory: A new introduction*. Macmillan International Higher Education.

Burley, 2017) χαρακτηρίζει τον φιλελευθερισμό ως ουτοπία. Ειδικότερα, διατείνεται ότι η φιλελεύθερη αντίληψη περί της επίτευξης μιας αρμονίας συμφερόντων είναι ουτοπική. Θεωρεί ότι ο περιορισμός (scarcity) αποτελεί το κεντρικό χαρακτηριστικό του κόσμου και ότι η διεθνής πολιτική πρέπει να γίνει κατανοητή στο πλαίσιο αυτό.¹⁰⁶ Το τελευταίο, αλλά με την μεγαλύτερη επιρροή κλασικό ρεαλιστικό έργο είναι η «Πολιτική μεταξύ των Εθνών: Ο Αγώνας για την Ισχύ και την Ειρήνη» του Hans Morgenthau, που γράφτηκε το 1948. Η εν λόγω μελέτη διαμόρφωσε τη μεταπολεμική σύνθεση στη διεθνή πολιτική βιβλιογραφία, η οποία εκείνη την εποχή κυριαρχείτο από τους ρεαλιστές.¹⁰⁷

Στη μελέτη της διεθνούς πολιτικής, η καινοτομία που εισάγει ο Morgenthau είναι ότι συνειδητά προσπαθεί να συστηματοποιήσει τον ρεαλισμό.¹⁰⁸ Αυτό γίνεται αντιληπτό από το πρώτο ήδη κεφάλαιο της μελέτης, στο οποίο παρουσιάζονται οι έξι αρχές του πολιτικού ρεαλισμού. Μελετώντας τις έξι αρχές του πολιτικού ρεαλισμού, τα κύρια συμπεράσματα που εξάγονται είναι ότι τα κράτη είναι οι κύριοι δρώντες, το εθνικό συμφέρον είναι δύσκολο να καθοριστεί, ο ελάχιστος στόχος είναι η επιβίωση και το εθνικό συμφέρον καθορίζεται σε όρους ισχύος. Η ηθική δεν έχει ρόλο σε όλα αυτά, καθώς δεν υπάρχουν καθολικές ηθικές αρχές που να μπορούν να εφαρμοστούν ανά πάσα στιγμή.¹⁰⁹

Ο Morgenthau επιχείρησε να δημιουργήσει, μετά τον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο, μία πολιτική θεωρία που θα αποτελούσε συνδυασμό της υπεράσπισης θεμελιωδών αξιών χωρίς παρόλα αυτά να υποκύπτει σε κρατούσες αντιλήψεις και ιδεολογίες εκείνης της εποχής. Ο Morgenthau, αντιλαμβάνεται τον άνθρωπο ως ένα πολιτικό ον, με βασικό του κίνητρο του πάθος του για ισχύ. Προκειμένου, ως εκ τούτου να αποφευχθεί η χομπσιανή φυσική κατάσταση, δημιουργείται το κράτος ως ασφαλής πολιτικός χώρος. Παρά το γεγονός ότι κράτος μπορεί να εξισορροπήσει συγκρούσεις

¹⁰⁶ Burley, A. M. S. (2017). International law and international relations theory: a dual agenda. Σε *The Nature of International Law* (σ.σ. 11-46). Routledge.

¹⁰⁷ Thompson, P. (2017). *Peace and war: a theory of international relations*. Routledge.

¹⁰⁸ Jørgensen, K. E. (2017). *International relations theory: A new introduction*. Macmillan International Higher Education.

¹⁰⁹ Sørensen, G., & Jackson, R. (2010). *Εισαγωγή στις Διεθνείς Σχέσεις. Θεωρίες και προσεγγίσεις (Introduction to International Relations. Theories and approaches)*. (1. ed.) Athen.

στο εσωτερικό του, παρόλα αυτά αυτά δεν υπάρχει παγκόσμιος ρυθμιστής ο οποίος θα διαχειρίζεται τις συγκρούσεις που λαμβάνουν χώρα σε διεθνές επίπεδο.¹¹⁰

Για τον Morgenthau, ο κόσμος είναι γεμάτος κινδύνους και ιδιοτελή συμφέροντα τα οποία ανταγωνίζονται μεταξύ τους, και ως εκ τούτου οι αξίες μίας οικουμενικής κοινωνίας είναι ακατόρθωτες. Μάλιστα, τραβάει μια διαχωριστική γραμμή μεταξύ προσωπικής και κρατικής ηθικής. Για το κράτος, πρωταρχικός του στόχος είναι να διαφυλάξει την ασφάλεια και το εθνικό του συμφέρον. Ο Morgenthau με σαφήνεια και ενάργεια πραγματεύεται αναλυτικά και συνθετικά ζητήματα όπως η ιστορία των διεθνών σχέσεων, η ανάλυση του ρόλου του κράτους, το διεθνές δίκαιο, και πληθώρα άλλων ζητημάτων που έχουν άμεση ή έμμεση επίδραση στην εξωτερική πολιτική τόσο των ισχυρών όσο και των λιγότερο ισχυρών κρατών.¹¹¹

Με άλλα λόγια, τα κράτη ως πρωταρχικοί δρώντες του διεθνούς συστήματος πρέπει να αποδεχτούν ότι λειτουργούν στα πλαίσια ενός συστήματος με κυρίαρχο χαρακτηριστικό του την ισορροπία ισχύος και μόνο σε αυτό το πλαίσιο μπορούν να ελεγχθούν. Γενικά, η θέση του Morgenthau είναι απλή και μπορεί να περιοριστεί στη φράση: η διεθνής πολιτική διέπεται από κράτη που επιδιώκουν τα φυσικά τους συμφέροντα επιδιώκοντας την ισχύ. Ο Morgenthau, όπως και ο Niebuhr, έφεραν στο προσκήνιο την επιθετική φύση των κρατών, τονίζοντας την ατέλεια της ανθρώπινης φύσης.¹¹²

Σύμφωνα με τον Meyers (2000), ο ρεαλισμός βασίζεται σε τέσσερις βασικές παραδοχές. Πρώτον, το κράτος είναι ο κυριότερος ή σημαντικότερος δρώντας και αντιπροσωπεύει τη βασική μονάδα ανάλυσης. Δεύτερον, το κράτος θεωρείται ως μοναδικός δρώντας, ο οποίος αντιμετωπίζει τον έξω κόσμο ως ολοκληρωμένη μονάδα. Τρίτον, το κράτος είναι ουσιαστικά ένας ορθολογικός δρώντας. Και τέταρτον, τα ζητήματα εθνικής ασφάλειας είναι τα πιο σημαντικά θέματα της διεθνούς ατζέντας. Οι ρεαλιστές επικεντρώνονται σε πραγματικές ή πιθανές συγκρούσεις μεταξύ των κρατών. Τα ζητήματα ασφάλειας και τα στρατηγικά

¹¹⁰ Williams, M. C. (2004). Why ideas matter in international relations: Hans Morgenthau, classical realism, and the moral construction of power politics. *International organization*, 58(4), 633-665.

¹¹¹ Morgenthau, H. J. (2011). Επιστήμη και πολιτική της ισχύος (μτφρ.: Π. Τσακαλογιάννης). *Αθήνα: Τουρική*.

¹¹² Thompson, P. (2017). *Peace and war: a theory of international relations*. Routledge.

ζητήματα αναφέρονται μερικές φορές ως υψηλή πολιτική, ενώ τα οικονομικά και κοινωνικά ζητήματα θεωρούνται ως λιγότερο σημαντικά ή ως χαμηλή πολιτική.¹¹³

Διαφαίνεται, επομένως, ότι η έννοια της ασφάλειας είναι κεντρική στην ρεαλιστική παράδοση. Μια από τις βασικότερες θέσεις του ρεαλισμού είναι ότι η ανασφάλεια των κρατών συνιστά το κύριο πρόβλημα στις διεθνείς σχέσεις. Για τους θεωρητικούς της σχολής του ρεαλισμού, το διεθνές σύστημα γίνεται αντιληπτό ως μια σφαίρα όπου η «αυτοβοήθεια» αποτελεί το κύριο κίνητρο. Τα κράτη πρέπει να παρέχουν ασφάλεια στον εαυτό τους, επειδή κανένας άλλος οργανισμός ή δρώντας δεν μπορεί να το πράξει.¹¹⁴

Όσον αφορά στον περιορισμό που αναφέρει ο Car (σε Walt, 2017) ωστόσο, οι ρεαλιστές προσφέρουν διαφορετικές εξηγήσεις σχετικά με το γιατί η ασφάλεια είναι περιορισμένη, με έμφαση σε μια σειρά υποκείμενων μηχανισμών και αιτιωδών παραγόντων όπως η έμφυτη επιθυμία του ανθρώπου για ισχύ, οι συγκρούσεις συμφερόντων που προκύπτουν μεταξύ των κρατών με διαφορετικούς φυσικούς πόρους, οικονομικά συστήματα και πολιτικές τάξεις και η αρχή της διεθνούς αναρχίας. Επίσης, προτείνουν πολλούς παράγοντες που μπορούν να εντείνουν ή να βελτιώσουν το βασικό πρόβλημα ασφάλειας, όπως η πόλωση, οι μεταβολές στη γενική ισορροπία ισχύος, η ισορροπία άμυνας - επίθεσης και η εσωτερική πολιτική.¹¹⁵

Επιπλέον, ο ρεαλισμός περιγράφει διάφορες στρατηγικές που μπορούν να επιδιώξουν τα κράτη προκειμένου να καταστούν πιο ασφαλή, όπως η μεγιστοποίηση της ισχύος, οι διεθνείς συμμαχίες, ο εξοπλισμός, η κοινωνικοποίηση και καινοτομία, οι θεσμοί και η διπλωματία.¹¹⁶

Σε γενικές γραμμές, οι θεωρίες του ρεαλισμού ορίζουν την ασφάλεια ως ασφάλεια του κράτους και δίνουν ιδιαίτερη έμφαση στη διατήρηση της εδαφικής ακεραιότητας του και στην σωματική ασφάλεια των κατοίκων του. Προκειμένου ένα κράτος να είναι ασφαλές, θα πρέπει να είναι σε θέση να υπερασπιστεί ή να αποτρέψει

¹¹³ Meyers, E. (2000). Theories of international immigration policy—A comparative analysis. *International migration review*, 34(4), 1245-1282.

¹¹⁴ Deudney, D. H. (2000). Regrounding realism: Anarchy, security, and changing material contexts. *Security Studies*, 10(1), 1-42.

¹¹⁵ Walt St. (2017). Realism and Security. Oxford Research Encyclopedias. Διαθέσιμο στο: <http://internationalstudies.oxfordre.com/view/10.1093/acrefore/9780190846626.001.0001/acrefore-9780190846626-e-286> Πρόσβαση[15/9/2018].

¹¹⁶ Ο.π.

μια εχθρική επίθεση και να εμποδίσει άλλα κράτη να το αναγκάσουν να προσαρμόσει τη συμπεριφορά του ή να θυσιάσει βασικές πολιτικές αξίες. Αυτή η αντίληψη περί της ασφάλειας έρχεται σε αντίθεση με εναλλακτικούς ορισμούς της που επικεντρώνονται είτε στο ατομικό είτε στο παγκόσμιο επίπεδο και δεν επικεντρώνονται στο κράτος ή σε εκείνους τους ορισμούς που περιλαμβάνουν μη βίαιες απειλές για την ανθρώπινη ζωή, την εσωτερική βία, την οικονομική κρίση ή απειλές για την πολιτιστική αυτονομία ή ταυτότητα.¹¹⁷

Επομένως, γίνεται φανερό ότι στην ρεαλιστική παράδοση η έννοια της ασφάλειας βρίσκεται εντός ενός περιορισμένου εύρους. Πράγματι, αυτή η περιορισμένη αντίληψη περί της ασφάλειας (δηλαδή, η προστασία από τη βίαιη επίθεση ή τον εξαναγκασμό) είναι άρρηκτα συνδεδεμένη με την ρεαλιστική σκέψη από τις απαρχές της. Στην περίφημη ιστορία του για τον Πελοποννησιακό Πόλεμο, για παράδειγμα, ο Θουκυδίδης αναφέρει ότι το βασικό κίνητρο για τη σύγκρουση ήταν η επιθυμία για ασφάλεια εξαιτίας των μετατοπίσεων ισχύος που προέκυψαν μετά τους Περσικούς Πολέμους.¹¹⁸ Για τον Niccolo Machiavelli, το βασικό αντικείμενο του ηγεμόνα πρέπει να είναι να διατηρήσει τη θέση του και την ασφάλεια της θέσης του, σε έναν κόσμο γεμάτο από κακούς ανθρώπους που μπορεί να απειλήσουν τη θέση του. Ως εκ τούτου, οι ηγεμόνες πρέπει να είναι αντικείμενο φόβου και όχι αγάπης και πρέπει να είναι έτοιμοι να ενεργούν αδυσώπητα ή ύπουλα αν αυτό είναι που απαιτείται.¹¹⁹ Επιπρόσθετα, ο Thomas Hobbes κατέληξε στο συμπέρασμα ότι η φυσική κατάσταση του ανθρώπου ήταν ο πόλεμος του ανθρώπου εναντίον κάθε ανθρώπου, αν και αυτή η δυσοίωνη κατάσταση, σύμφωνα με τον ίδιο, μπορεί να αποφευχθεί μέσω ενός ισχυρού κράτους – του Λεβιάθαν – το οποίο μπορεί να δημιουργήσει μια κοινή εξουσία την οποία οι άνθρωποι θα φοβούνται.¹²⁰ Για την ακρίβεια λόγω του ότι φοβούνται οι άνθρωποι στην φυσική κατάσταση φτιάχνουν αυτή την κοινή εξουσία αποδίδοντας της την αρμοδιότητα της άσκησης του φυσικού

¹¹⁷ Buzan, B. (1983) *Peoples, States and Fear: The National Security Problem in International Relations*. London: Harvester Wheatsheaf & Booth, K. (2007). *Theory of world security* (Vol. 105). Cambridge University Press.

¹¹⁸ Walt St. (2017). Realism and Security. Oxford Research Encyclopedias. Διαθέσιμο στο: <http://internationalstudies.oxfordre.com/view/10.1093/acrefore/9780190846626.001.0001/acrefore-9780190846626-e-286> Πρόσβαση [15/9/2018].

¹¹⁹ Haslam, J. (2002). *No virtue like necessity: Realist thought in international relations since Machiavelli*. Yale University Press, σ.σ. 22-83.

¹²⁰ Walt St. (2017). Realism and Security. Oxford Research Encyclopedias. Διαθέσιμο στο: <http://internationalstudies.oxfordre.com/view/10.1093/acrefore/9780190846626.001.0001/acrefore-9780190846626-e-286> Πρόσβαση στις [15/9/2018].

δικαιώματος, δηλαδή της υπεράσπισης της ζωής. Άρα οι άνθρωποι θα το σέβονται γιατί η επιλογή τους είναι ορθολογική.

Μεταξύ των κρατών, ωστόσο, δεν υπήρχε ακόμη μια κυρίαρχη αρχή που θα μπορούσε να προστατεύσει το ένα από το άλλο και να αποτρέψει τις συγκρούσεις και τον πόλεμο. Σε αυτό το πλαίσιο, ο Jean-Jacques Rousseau συμφώνησε ότι η απουσία μιας κεντρικής αρχής ανέστειλε τις προσπάθειες συνεργασίας και έτσι το κράτος καθίστατο αναγκαίο, σε μερική αντίθεση με την καντιανή άποψη ότι οι υγιείς δημοκρατίες θα μπορούσαν να ξεπεράσουν τα κίνητρα για την αντιπαλότητα που είναι εγγενής στην αναρχία και να εγκαθιδρύσουν μια ειρηνευτική ένωση.¹²¹

Οι σύγχρονες εκδοχές του ρεαλισμού κινούνται βάσει μιας όμορης συλλογιστικής. Η κεντρική ιδέα η οποία διέπει όλες τις σύγχρονες εκδοχές του ρεαλισμού είναι ότι η παρουσία πολλών κρατών σε καθεστώς αναρχίας, καθιστά την ασφάλεια καθενός από αυτά προβληματική και τα ενθαρρύνει να ανταγωνίζονται μεταξύ τους για ισχύ ή / και ασφάλεια. Για τους περισσότερους ρεαλιστές, η επιτακτική ανάγκη διασφάλισης της ασφάλειας έχει εκτεταμένες επιπτώσεις στα κράτη, ενθαρρύνοντάς τα να ενεργήσουν με ορισμένους προβλέψιμους τρόπους και εξαλείφοντας εκείνα τα κράτη που αδυνατούν να ανταγωνιστούν αποτελεσματικά. Όπως χαρακτηριστικά αναφέρει ο Walt (2017), αν η ασφάλεια δεν ήταν πρόβλημα - είτε επειδή οι άνθρωποι ή τα κράτη έπαυαν να ενδιαφέρονται γι' αυτή είτε επειδή ήταν αξιόπιστα εγγυημένη - η ρεαλιστική θεωρία θα έχανε μεγάλο μέρος της αναλυτικής της δύναμης και της σχετικής της συνάφειας.¹²²

Σύμφωνα με τους Organski & Kugler (2015), ακόμα και οι μελετητές που δεν διαφημίζουν τους εαυτούς τους ως «ρεαλιστές» αποδέχονται βασικά στοιχεία αυτής της εικόνας του κόσμου. Για παράδειγμα, η εκτεταμένη βιβλιογραφία για την μετάβαση της εξουσίας, καταλήγει στο συμπέρασμα ότι τα κράτη αντιδρούν στις μεταβολές της ισορροπίας ισχύος σε μεγάλο βαθμό λόγω ανησυχιών για την ασφάλεια και λόγω της διαπραγματευτικής προσέγγισης όσον αφορά στα διεθνή μοντέλα συγκρούσεων για τον πόλεμο ως δράση των κρατών που είναι ελεύθερα να

¹²¹ Doyle, M. W. (1983). Kant, liberal legacies, and foreign affairs. *Philosophy & public affairs*, 205-235.

¹²² Walt St. (2017). Realism and Security. Oxford Research Encyclopedias. Διαθέσιμο στο: <http://internationalstudies.oxfordre.com/view/10.1093/acrefore/9780190846626.001.0001/acrefore-9780190846626-e-286> Πρόσβαση [15/9/2018].

χρησιμοποιήσουν την ισχύ τους για να εξασφαλίσουν τους στόχους τους και που γνωρίζουν ότι οι αντίπαλοί τους είναι σε θέση να κάνουν το ίδιο.¹²³

Η μετανάστευση, ως ζήτημα ασφάλειας, είναι άμεσα συνυφασμένη με τη σχολή του ρεαλισμού. Ειδικότερα, η ρεαλιστική προσέγγιση επικεντρώνεται στο ζήτημα των συνοριακών ελέγχων και υπογραμμίζει τον κανόνα της κρατικής κυριαρχίας. Στο πλαίσιο αυτό, δεν γίνεται διάκριση μεταξύ διαφορών στις διασυνοριακές μετακινήσεις: οι παράνομοι μετανάστες, οι αιτούντες άσυλο και οι πρόσφυγες είναι ίσοι με την έννοια ότι πρόκειται για υπηκόους τρίτων χωρών των οποίων η είσοδος στο έδαφος του κράτους πρέπει να ελέγχεται για λόγους εσωτερικής ασφάλειας και σταθερότητας.¹²⁴ Σε αυτό το πλαίσιο, η έννοια της κυριαρχίας περιλαμβάνει το νόμιμο δικαίωμα των κρατών να ρυθμίζουν την είσοδο (αν όχι την αποχώρηση οποιουδήποτε ατόμου) στο εθνικό τους έδαφος. Από την άποψη αυτή, τα κράτη ρυθμίζουν τη μετανάστευση σύμφωνα με τα εθνικά τους συμφέροντα.¹²⁵

Σύμφωνα με τον Betts (2009), η προσέγγιση των ρεαλιστών αναφορικά με την πολιτική της μετανάστευσης μπορεί να βασιστεί σε τέσσερις σημαντικές αξιώσεις ή υποθέσεις: Οι πηγές της μετανάστευσης μπορεί να αποδοθούν στις αλλαγές στην ισορροπία ισχύος, τα κράτη βλέπουν την μετανάστευση μέσω του φακού της ασφάλειας, τα κράτη θα συνεισφέρουν στην παροχή προστασίας και λύσεων για τους μετανάστες για λόγους οι οποίοι πηγάζουν αποκλειστικά από το εθνικό τους συμφέρον και τέλος, η διεθνής συνεργασία σε σχέση με την μετανάστευση πραγματοποιείται μόνο όταν υπάρχει ηγεμονία.¹²⁶

Από ρεαλιστικής άποψης, ως εκ τούτου, το κράτος διαδραματίζει τον ρόλο του θεματοφύλακα του «εθνικού συμφέροντος» και της ασφάλειας στη διεθνή σκηνή. Κύριο καθήκον του είναι να καταβάλει κάθε προσπάθεια για να προστατεύσει την κυριαρχία του και να αυξήσει τη δύναμή του, τη δυναμική και τη σημασία του. Τα βασικά πολιτικά ζητήματα που παραμένουν στο επίκεντρο του ενδιαφέροντος των ρεαλιστών είναι πραγματικές ή πιθανές συγκρούσεις μεταξύ των κρατών. Επομένως,

¹²³ Organski, A. F., & Kugler, J. (2015). *The war ledger*. University of Chicago Press.

¹²⁴ Lavenex, S. (2001). Migration and the EU's new eastern border: between realism and liberalism. *Journal of European Public Policy*, 8(1), 24-42.

¹²⁵ Hollifield, J. F. (1992). Migration and international relations: cooperation and control in the European Community. *International Migration Review*, 26(2), 568-595.

¹²⁶ Betts, A. (2009). *Forced migration and global politics*. John Wiley & Sons.

από τη σκοπιά της ρεαλιστικής προσέγγισης ο κύριος καθοριστικός παράγοντας της μεταναστευτικής πολιτικής ενός κράτους είναι αυτές οι συγκρούσεις και τα ζητήματα ασφάλειας.¹²⁷

Ειδικότερα, η προστασία του εθνικού συμφέροντος, όπως το προτάσσουν οι ρεαλιστές σε σχέση με την ασφάλεια και τη μετανάστευση, μπορεί να καλύπτει ένα φάσμα ζητημάτων από τον πληθυσμό, την αγορά εργασίας και το ανθρώπινο κεφάλαιο, μέχρι θέματα ιθαγένειας, φυλής, πολιτισμού, ταυτότητας και θρησκείας.¹²⁸ Παρόλα αυτά, όπως αναφέρουν οι Guchteneire & Guchteneire (2007), η ρεαλιστική λογική που περιβάλλει τη μετανάστευση τείνει να παραβλέπει αντικειμενικά κριτήρια υπέρ ουσιαστικά υποκειμενικών, όπως η εθνικότητα και τα εθνικά συμφέροντα ως βάση για τη χάραξη πολιτικής.¹²⁹

Για τους Brettell & Hollifield (2014), η μετανάστευση ή μια προσφυγική κρίση, αποτελούν ζήτημα εθνικής ασφάλειας και ταυτότητας και τα κράτη θα ανοίξουν ή θα κλείσουν τα σύνορά τους όταν κάτι τέτοιο είναι σύμφωνο με το εθνικό τους συμφέρον. Επιπρόσθετα, η μετανάστευση ή μια προσφυγική κρίση αποτελούν συνάρτηση των διεθνών συστημικών παραγόντων, δηλαδή της κατανομής ισχύος στο διεθνές σύστημα και της σχετικής θέσης των κρατών. Είναι επομένως η σχετική θέση τους στο σύστημα και η ισορροπία ισχύος τους που θα καθορίσουν εάν τα κράτη είναι πρόθυμα να διακινδυνεύσουν να δεχθούν κύματα μετανάστευσης και αν θα δεχθούν μεγάλο αριθμό προσφύγων ή θα τους επιστρέψουν στη χώρα προέλευσης.¹³⁰

Η ρεαλιστική προσέγγιση που αναπτύχθηκε από τον Weiner (1996) είναι παράλληλη με τη γενική ρεαλιστική στάση στις διεθνείς σχέσεις και έρχεται σε αντίθεση με την άποψη των Guchteneire & Guchteneire (2007) που αναφέρθηκε παραπάνω. Πιο συγκεκριμένα, επικεντρώνεται στην κρατική κυριαρχία για τη νόμιμη μονομερή δράση και στο επιχείρημα περί κρατικού συμφέροντος. Αντιλαμβάνεται δε με διαφορετικό τρόπο την ηθική και την χάραξη της δημόσιας πολιτικής, με το σκεπτικό ότι η ατομική ηθική μπορεί να έχει τεράστιο κόστος, σε όρους κυριαρχίας

¹²⁷ Zogata-Kusz, A. (2012). Theoretical Perspectives on Immigration Policy and Politics. *Contemporary European Studies*, 7, 4.

¹²⁸ Hollifield, J. F. (1992). Migration and international relations: cooperation and control in the European Community. *International Migration Review*, 26(2), 568-595.

¹²⁹ Pécoud, A., de Guchteneire, P., & Guchteneire, P. F. (Eds.). (2007). *Migration without borders: Essays on the free movement of people*. Berghahn Books.

¹³⁰ Brettell, C. B., & Hollifield, J. F. (2014). Migration Theory Talking Across Disciplines. In *Migration theory* (σ.σ. 13-48). Routledge.

και εθνικού συμφέροντος, ενώ αναφέρει ότι η προτασόμενη ηθική για την μετανάστευση δεν λαμβάνει υπόψη το κόστος που υφίστανται άλλοι τομείς για αυτούς τους λόγους ηθικής φύσεως.¹³¹

Στο ίδιο μήκος κύματος κινείται και ο Donnelly (2002), σύμφωνα με τον οποίο, λόγω του άναρχου διεθνούς περιβάλλοντος, το κράτος δεν έχει καμία ευθύνη για τους μετανάστες από άλλες χώρες δεδομένου ότι δεν είναι πολίτες της χώρας υποδοχής. Παρόλο που υπάρχει χώρος για ηθική τόσο σε επίπεδο εσωτερικής πολιτικής του κράτους, όσο και σε διεθνές επίπεδο για ορισμένους ρεαλιστές όπως ο Hobbes, τα άτομα και το κράτος δεν θα θέσουν σε κίνδυνο την αυτοσυντήρησή τους συμμορφούμενοι με ηθικές αρχές.¹³²

Την ίδια συλλογιστική ακολουθεί και ο Ugur (2007), ο οποίος αναφέρει ότι τα ρεαλιστικά επιχειρήματα σχετικά με τη μετανάστευση αγνοούν την αλληλεπίδραση μεταξύ των δρώντων σε διαφορετικά επίπεδα. Κάθε δρώντας θεωρείται ότι ανήκει σε συγκεκριμένες κοινότητες που είναι οργανωμένες σε διαφορετικές μορφές ζωής, που χαρακτηρίζονται ως κοινότητες. Ως εκ τούτου, η μετανάστευση απειλεί τον τρόπο ζωής και τη σχέση τους.¹³³

Παρά το γεγονός, όπως αναφέρει ο Meyers (2002), ότι η επικέντρωση των ρεαλιστών στη μετανάστευση, μέχρι και την δεκαετία του 1990 είχε παραμεληθεί, λόγω της έμφασης στην εθνική ασφάλεια και τις στρατιωτικές συγκρούσεις, η μετέπειτα ρεαλιστική σκέψη όσον αφορά στο ζήτημα της διεθνούς μετανάστευσης, αποτυπώνεται με την αμιγώς ρεαλιστική θέση ότι τα κράτη είναι κυρίαρχα και επομένως έχουν τη δύναμη να προστατεύουν και να υπερασπίζονται την εδαφική ακεραιότητα. Παρόλα αυτά, παρά το γεγονός ότι πληθώρα ερευνών διεξήχθησαν από ρεαλιστές μελετητές οι οποίες εξέταζαν τη διασύνδεση της εξωτερικής πολιτικής με το ζήτημα της μετανάστευσης, κανένας από τους μελετητές δεν ακολούθησε μια καθαρά ρεαλιστική προσέγγιση.¹³⁴

¹³¹ Weiner, M. (1996). Bad neighbors, bad neighborhoods: An inquiry into the causes of refugee flows. *International Security*, 21(1), 5-42.

¹³² Donnelly, J. (2002). Beyond Realism and Its Critics: The Decline of Structural Neo-Realism and Opportunities for Constructive Engagement. *The New Agenda for International Relations: From Polarization to Globalization in World Politics*, 184-203.

¹³³ Ugur, M. (2007). The ethics, economics and governance of free movement. *Migration without borders: Essays on the free movement of people*, 65-96.

¹³⁴ Meyers, E. (2000). Theories of international immigration policy—A comparative analysis. *International migration review*, 34(4), 1245-1282.

2.3.3 Κονστρουκτιβισμός και η σχέση του με την ασφάλεια και την μετανάστευση

Ο κονστρουκτιβισμός ή οικοδομητισμός, δίνει έμφαση στο κοινωνικό και σχεσιακό κατασκεύασμα, του τι αποτελεί ένα κράτος, αλλά και τι επιθυμεί.¹³⁵ Ο κονστρουκτιβισμός ως θεωρία των διεθνών σχέσεων, αντιλαμβάνεται τον κόσμο, και αυτό που οι άνθρωποι γνωρίζουν για τον κόσμο, ως μια κοινωνική κατασκευή. Παρά το γεγονός ότι ο κονστρουκτιβισμός αντιμετωπίζεται από πολλούς ερευνητές ως μια νέα προσέγγιση, παρόλα αυτά, αποτελεί μια παλαιά προσέγγιση η οποία ανάγεται στον 18^ο αιώνα και ειδικότερα στην μελέτη του Giambattista Vico. Σύμφωνα με τον Ιταλό φιλόσοφο, ο φυσικός κόσμος συνιστά δημιούργημα του θεού, ενώ ο ιστορικός κόσμος αποτελεί το δημιούργημα του ανθρώπου.¹³⁶

Ο κονστρουκτιβισμός, ως έννοια, εισήχθη στο πεδίο των διεθνών σχέσεων από τον Nicholas Onuf, το 1989. Ακολούθησε ο Alexander Wendt με ακαδημαϊκά άρθρα και το βιβλίο *Social Theory of International Politics* το 1999, τα οποία άσκησαν τεράστια επιρροή στην εν λόγω σχολή σκέψης. Από την εισαγωγή του κονστρουκτιβισμού στο πεδίο των διεθνών σχέσεων μέχρι και πρόσφατα, διεξήχθησαν πολλές μελέτες και, επομένως, υπάρχει σήμερα μια διαφορά μεταξύ των κονστρουκτιβιστών σχετικά με το επίπεδο ανάλυσης. Για παράδειγμα, ο Wendt επικεντρώθηκε στην αλληλεπίδραση μεταξύ των κρατών στο διεθνές σύστημα αγνοώντας τις μη συστημικές πηγές κρατικής ταυτότητας, όπως η εγχώρια πολιτική κουλτούρα. Σύμφωνα με τους Karacasulu & Uzgören (2007), η προσέγγιση του Wendt ονομάζεται «συστημικός» κονστρουκτιβισμός. Από την άλλη πλευρά, ο «ολιστικός» κονστρουκτιβισμός θεωρείται πιο συγκεκριμένος και ιστορικός από τον «συστημικό», ο οποίος υιοθετεί μια προοπτική ενσωμάτωσης των εσωτερικών και διεθνών δομών.¹³⁷

Ο κονστρουκτιβισμός μπορεί να χαρακτηριστεί ως ένα θεωρητικό πλαίσιο που αντιλαμβάνεται την κοινωνική πραγματικότητα ως υποκειμενική και επηρεαζόμενη

¹³⁵ Hollifield, J. F. (1992). Migration and international relations: cooperation and control in the European Community. *International Migration Review*, 26(2), 568-595.

¹³⁶ Sørensen, G., & Jackson, R. (2010). *Εισαγωγή στις Διεθνείς Σχέσεις. Θεωρίες και προσεγγίσεις (Introduction to International Relations. Theories and approaches)*. (1. ed.) Athen.

¹³⁷ Karacasulu, N., & Uzgören, E. (2007). Explaining social constructivist contributions to security studies. *Perception*, 27-48.

από την ανθρώπινη συνείδηση, με τη μορφή ιδεών και πεποιθήσεων, και όχι από υλικούς παράγοντες. Οι κονστρουκτιβιστές ισχυρίζονται ότι όλα όσα εμπλέκονται στον κοινωνικό κόσμο γίνονται από τους ανθρώπους και ως εκ τούτου, οι άνθρωποι έχουν την ικανότητα να τα αντιλαμβάνονται. Επιπρόσθετα, οι κονστρουκτιβιστές θεωρούν τον κοινωνικό κόσμο ως έναν συνδυασμό σκέψεων, πεποιθήσεων, εννοιών, γλωσσών, λόγων και αντιλήψεων μεταξύ των ανθρώπων, των κρατών και των εθνών.¹³⁸

Ο κονστρουκτιβισμός θέτει υπό αμφισβήτηση τις ρεαλιστικές και φιλελεύθερες προσεγγίσεις όσον αφορά στο ζήτημα της αναρχίας και του διεθνούς συστήματος εν συνόλω. Όπως αναφέρει ο Reus – Smit (2005), ο κονστρουκτιβισμός επικεντρώνεται σε ιδέες σχετικά με τους κανόνες, με την ανάπτυξη δομών, την σχέση μεταξύ δρώντων και των προαναφερθεισών δομών, αλλά και με τον τρόπο με τον οποίο η ταυτότητα επιδρά στις πράξεις και γενικότερα στην συμπεριφορά ανάμεσα και μεταξύ των δρώντων.¹³⁹

Ειδικότερα, υπάρχει ένας αριθμός επιχειρημάτων που χρησιμοποιούν οι κονστρουκτιβιστές προκειμένου να διαφοροποιήσουν τη θέση τους από εκείνες των ρεαλιστών και των φιλελεύθερων. Ένα κύριο στοιχείο διαφοροποίησης, αφορά στο πώς οι θεωρητικοί του κονστρουκτιβισμού αντιλαμβάνονται την αναρχία. Ενώ και οι τρεις αυτές σχολές σκέψης αναγνωρίζουν ότι το διεθνές σύστημα χαρακτηρίζεται από αναρχία και ότι δεν υπάρχει μια πρωτεύουσα δύναμη η οποία να κυβερνά τις παγκόσμιες υποθέσεις, παρόλα αυτά, διαφωνούν αναφορικά με την συμπεριφορά του κράτους σε αυτό το άναρχο σύστημα. Για παράδειγμα, όπως έχει αναφερθεί και στις προηγούμενες ενότητες, οι ρεαλιστές, αντιλαμβάνονται την αναρχία ως μια κατάσταση η οποία οδηγεί στον ανταγωνισμό μεταξύ των κρατών για πόρους, ασφάλεια και ισχύ. Οι φιλελεύθεροι, από την άλλη, αντιλαμβάνονται την συνεργασία μέσω των διεθνών οργανισμών ως εφικτή μονάχα στα πλαίσια ενός άναρχου συστήματος: οι εν λόγω θεσμοί μπορεί να είναι χρήσιμοι όσον αφορά στην απόκτηση οφελών τόσο από κρατικούς, όσο και από μη-κρατικούς δρώντες. Αυτό σημαίνει,

¹³⁸ Sorensen, G., & Jackson, R. (2010). *Εισαγωγή στις Διεθνείς Σχέσεις. Θεωρίες και προσεγγίσεις (Introduction to International Relations. Theories and approaches)*. (1. ed.) Athen.

¹³⁹ Reus-Smit, C. (2005). Liberal hierarchy and the licence to use force. *Review of international studies*, 31(S1), 71-92.

δηλαδή, ότι δεν περιορίζονται από τα αρνητικά χαρακτηριστικά ενός διεθνούς άναρχου συστήματος.¹⁴⁰

Επομένως, γίνεται αντιληπτό ότι ενώ και οι κονστρουκτιβιστές επικεντρώνονται στην ιδέα του διεθνούς άναρχου συστήματος, παρόλα αυτά, η θεώρησή τους έχει μια ειδοποιό διαφορά. Οι κονστρουκτιβιστές διαφωνούν με την ρεαλιστική θέση ότι η αναρχία αναπόφευκτα οδηγεί στον ανταγωνισμό και στον πόλεμο.

Ο κονστρουκτιβισμός διαφέρει από τον ρεαλισμό και τον φιλελευθερισμό μέσω της προβολής της οντολογικής πραγματικότητας της διεπιστημονικής γνώσης. Παρόλα αυτά, αυτό δεν σημαίνει ότι ο κονστρουκτιβισμός αναιρεί τον υλικό κόσμο. Ο υλικός κόσμος και η διεπιστημονική γνώση αλληλεπιδρούν και επηρεάζονται μεταξύ τους. Τόσο η υλική όσο και η διεπιστημονική γνώση δεν είναι ανεξάρτητες. Ο υλικός κόσμος δεν καθορίζει απόλυτα πώς συμπεριφέρονται οι άνθρωποι ή τα κράτη. Περιορίζει μονάχα τη δυνατότητα ερμηνείας και του διεπιστημονικού κόσμου που μπορούν να κατασκευάσουν οι άνθρωποι.¹⁴¹

Για τους κονστρουκτιβιστές, οι μεταβλητές που ενδιαφέρουν τους μελετητές - π.χ. στρατιωτική δύναμη, εμπορικές σχέσεις, διεθνείς θεσμοί ή εγχώριες προτιμήσεις - δεν είναι σημαντικές λόγω του ότι συνιστούν αντικειμενικά γεγονότα για τον κόσμο, επειδή έχουν ορισμένες κοινωνικές σημασίες. Αυτές οι σημασίες είναι κατασκευασμένες από ένα σύνθετο και συγκεκριμένο μείγμα ιστορίας, ιδεών, κανόνων και πεποιθήσεων που πρέπει να κατανοήσουν οι μελετητές για να εξηγήσουν τη συμπεριφορά του κράτους.¹⁴²

Οπότε, συνάγεται, ότι αντίθετα με τον ρεαλισμό, σύμφωνα με τον οποίο οι διεθνείς σχέσεις καθοδηγούνται από την ασφάλεια και τα συμφέροντα των κρατών που ορίζονται από την άποψη της ισχύος, και από τον φιλελευθερισμό που επικεντρώνεται στην αλληλεξάρτηση των διεθνών παραγόντων και στη λειτουργία τους εντός των θεσμικών περιορισμών, ο κονστρουκτιβισμός θεωρεί τη διεθνή πολιτική ως σφαίρα αλληλεπίδρασης που διαμορφώνεται από τις ταυτότητες και τις πρακτικές των δρώντων και επηρεάζεται από τις διαρκώς μεταβαλλόμενες

¹⁴⁰ Dornan, M. (2011). Realist and Constructivist Approaches to Anarchy. *Διθέσιμο στο: E-International Relations Students: <http://www.eir.info/2011/08/29/realist-and-constructivist-approaches-to-anarchy>*. [Πρόσβαση [10/10/2018].

¹⁴¹ Nugroho, G. (2008). Constructivism and international relations theories. *Global and Strategis*, 2(1), 85-98.

¹⁴² Slaughter, A. M. (2011). International relations, principal theories. *Max Planck encyclopedia of public international Law*, 129.

κανονιστικές θεσμικές δομές. Υποστηρίζει δε, ότι οι στόχοι των κρατών, είτε υλικοί / αντικειμενικοί όπως η οντολογική ασφάλεια και η οικονομική ανάπτυξη είτε άυλοι / υποκειμενικοί, όπως η διεθνής αναγνώριση, δημιουργούνται από την κοινωνική εταιρική τους ταυτότητα ή από τον τρόπο που βλέπουν τους εαυτούς τους σε σχέση με άλλους παράγοντες της διεθνούς κοινότητας.¹⁴³

Σύμφωνα με τους Berger & Luckmann (1991), όλα τα κοινωνικά κατασκευασμένα περιβάλλοντα υπόκεινται σε διαρκή αλλαγή και η αλλαγή αυτή προκαλείται από συγκεκριμένες ενέργειες των ανθρώπων. Η πραγματικότητα είναι κοινωνικά καθορισμένη, που σημαίνει ότι συγκεκριμένα άτομα και ομάδες ατόμων χρησιμεύουν ως διαμορφωτές της πραγματικότητας. Για να κατανοήσουμε την κατάσταση του κοινωνικά κατασκευασμένου περιβάλλοντος σε οποιαδήποτε δεδομένη στιγμή ή την αλλαγή του χρόνου, πρέπει να καταλάβουμε την κοινωνική οργάνωση που επιτρέπει στους διαμορφωτές να κατασκευάσουν μια πραγματικότητα.¹⁴⁴

Ένας τομέας στον οποίο ο κονστρουκτιβισμός έχει ευρεία εφαρμογή είναι οι διεθνείς σχέσεις ασφαλείας.¹⁴⁵ Όπως αναφέρει ο Tsai (2009), ενώ οι συμβατικές προσεγγίσεις στις μελέτες ασφαλείας επικεντρώνονται στην ασφάλεια της κοινότητας ή την κουλτούρα ασφαλείας, η κονστρουκτιβιστική προοπτική προσφέρει πρόσθετα εννοιολογικά εργαλεία μέσα από τη διορατικότητα της στα θέματα της ανθρώπινης συνείδησης, της εθνικής ταυτότητας και του σχηματισμού συμφερόντων. Ως εκ τούτου, διάφορα φαινόμενα, σημαντικά για τη διεθνή κοινωνία, μπορούν να γίνουν καλύτερα κατανοητά εφαρμόζοντας τις ιδέες του κονστρουκτιβισμού στην έννοια της ασφαλείας.¹⁴⁶

Σύμφωνα με τον Cho (2012), υπάρχουν, σε γενικές γραμμές, δύο κονστρουκτιβιστικές προσεγγίσεις στις μελέτες ασφαλείας ειδικότερα, και στο πεδίο των διεθνών σχέσεων, γενικότερα, αναλόγως των διαφορετικών μεταθεωρητικών θέσεων τους: ο συμβατικός κονστρουκτιβισμός, από τη μία, και ο κριτικός κονστρουκτιβισμός, από την άλλη. Πράγματι, όσον αφορά την κατανόηση της

¹⁴³ Burchill, S. (2005). *The national interest in international relations theory*. Springer.

¹⁴⁴ Berger, P. L., & Luckmann, T. (1991). *The social construction of reality: A treatise in the sociology of knowledge* (No. 10). Penguin Uk.

¹⁴⁵ Ackerman, J. T., & Han, M. Y. I. Constructivism and Security. semanticscholar.org.

¹⁴⁶ Tsai, Y. T. (2009). The emergence of human security: A constructivist view. *International Journal of Peace Studies*, 19-33.

κρατικής ταυτότητας που είναι αναπόσπαστο στοιχείο της εθνικής ασφάλειας, υπήρξε μετα-θεωρητικά έντονη διαμάχη μεταξύ συμβατικών και κριτικών κονστρουκτιβιστών στο πεδίο της μελέτης ασφάλειας.¹⁴⁷

A. Συμβατικός κονστρουκτιβισμός

Ο Hopf (1998) προσφέρει ένα ερμηνευτικό πλαίσιο προκειμένου να εξηγήσει τα πιο σημαντικά θέματα του συμβατικού κονστρουκτιβισμού.¹⁴⁸ Ειδικότερα, το ερμηνευτικό πλαίσιο του Hopf (1998) συνοψίζει λεπτομερώς την εφαρμογή των ιδεών του κονστρουκτιβισμού στη διεθνή ασφάλεια.

Όσον αφορά τους δρώντες και τη δομή του διεθνούς συστήματος, για τον Hopf (1998), συγκροτούνται με αμοιβαίο τρόπο.¹⁴⁹ Ο κονστρουκτιβισμός συμφωνεί με το νεορεαλιστικό επιχείρημα ότι η δομή στις διεθνείς σχέσεις δηλώνει ένα σύνολο σχετικά αμετάβλητων περιορισμών στη συμπεριφορά των κρατών.¹⁵⁰

Για τους ρεαλιστές, αυτή η δομή είναι το δεδομένο περιβάλλον και όλες οι ενέργειες προέρχονται από τα όρια και τις απαιτήσεις της δομής ή του ίδιου του συστήματος. Οι συμβατικοί κονστρουκτιβιστές δεν θεωρούν αυτή τη σχέση δεδομένη, αλλά θέτουν το ερώτημα ποια είναι η συνεχιζόμενη σχέση μεταξύ δομής και δρώντα. Προκειμένου να απαντήσουν σε αυτό το ερώτημα, οι κονστρουκτιβιστές απεικονίζουν τόσο τους δρώντες όσο και τη δομή ως αμοιβαία συγκροτημένες. Η κοινωνική αλληλεπίδραση μεταξύ των κρατών συμβάλλει στην οικοδόμηση θεσμών και κανόνων, ενώ οι θεσμοί αυτοί και οι κανόνες συμβάλλουν στον προσδιορισμό, στην κοινωνικοποίηση και στην επιρροή των κρατών.¹⁵¹ Η ταυτότητα, ως εκ τούτου και τα συμφέροντα, βρίσκονται εντός του πλαισίου της αλληλεπίδρασης των κρατών,

¹⁴⁷ Cho, Y. C. (2012). State identity formation in constructivist security studies: A suggestive essay. *Japanese Journal of Political Science*, 13(3), 299-316 & Hopf, T. (1998). The promise of constructivism in international relations theory. *International security*, 23(1), 171-200.

¹⁴⁸ Hopf, T. (1998). The promise of constructivism in international relations theory. *International security*, 23(1), 171-200.

¹⁴⁹ Ο.π.

¹⁵⁰ Ο.π., 172.

¹⁵¹ Hurd, I. (2008). *After anarchy: legitimacy and power in the United Nations Security Council*. Princeton University Press.

ενώ στις προσεγγίσεις του ρεαλισμού και του φιλελευθερισμού εκτός της αλληλεπίδρασης των κρατών.¹⁵²

Από τη σκοπιά της διεθνούς ασφάλειας αυτό ξεπερνά την άποψη ότι τα κράτη ενεργούν ορθολογικά για τα δικά τους συμφέροντα με τρόπο αυτοβοήθειας. Χρησιμοποιώντας ιδέες και κανόνες για να εξηγήσουν πώς το κράτος και οι δομές αλληλοενισχύονται, οι συμβατικοί κονστρουκτιβιστές είναι σε θέση να εξηγήσουν γιατί τα κράτη περιορίζουν τη συμπεριφορά τους ή ενεργούν ηθικά κατά τη διάρκεια του πολέμου.¹⁵³

Η εστίαση των συμβατικών κονστρουκτιβιστών στις ιδέες, τους κανόνες και τις ταυτότητες που διαμορφώνουν το πλαίσιο και τους δρώντες στο διεθνές σύστημα αποτελούν, σύμφωνα με το ερμηνευτικό πλαίσιο του Hopf (1998), μια ριζική απομάκρυνση από την ορθολογική, ατομικιστική και υλιστική εστίαση των ρεαλιστών. Η διεθνής ασφάλεια για τους συμβατικούς κονστρουκτιβιστές είναι συνέπεια της κοινωνικής αλληλεπίδρασης και όχι η αναπόφευκτη έκβαση του στρατιωτικού ή οικονομικού ντετερμινισμού.¹⁵⁴

Στο πλαίσιο αυτό, όπως αναφέρει ο Katzenstein (1996), οι κανόνες μπορούν να θεωρηθούν ως συλλογικές προσδοκίες για την ορθή συμπεριφορά των δρώντων με δεδομένη ταυτότητα. Οι συμβατικοί κονστρουκτιβιστές διακρίνουν μεταξύ δύο τύπων κανόνων. Πρώτον, οι κανονιστικοί κανόνες χρησιμεύουν για τη ρύθμιση της δράσης και της συμπεριφοράς που ήδη υφίστανται. Οι δρώντες δημιουργούν δομές που βοηθούν στη μεγιστοποίηση της χρησιμότητας. Δεύτερον, οι συστατικοί κανόνες συμβάλλουν στη συγκρότηση των ταυτοτήτων και των συμφερόντων των δρώντων και μπορούν έτσι να χρησιμοποιηθούν για να ερμηνεύσουν τη συμπεριφορά τους.¹⁵⁵

Όσον αφορά στην αναρχία, για τους συμβατικούς κονστρουκτιβιστές, η σχέση μεταξύ δομής, κρατών και ασφάλειας δεν είναι μόνιμη, σταθερή ή αμετάβλητη, αλλά

¹⁵² Wendt, A. (1992). Anarchy is what states make of it: the social construction of power politics. *International organization*, 46(2), 391-425.

¹⁵³ Buzan, B., & Hansen, L. (2009). *The evolution of international security studies*. Cambridge University Press.

¹⁵⁴ Cho, Y. C. (2012). State identity formation in constructivist security studies: A suggestive essay. *Japanese Journal of Political Science*, 13(3), 299-316 & Hopf, T. (1998). The promise of constructivism in international relations theory. *International security*, 23(1), 171-200.

¹⁵⁵ Katzenstein, P. J. (Ed.). (1996). *The culture of national security: Norms and identity in world politics*. Columbia University Press.

μεταβλητή, δηλαδή διαφορετική με βάση τις ιδέες και τις αντιλήψεις που έχουν τα κράτη τόσο για τα ίδια, όσο και για τα υπόλοιπα κράτη.¹⁵⁶

Ακόμα ένα ζήτημα που εντάσσεται στο ερμηνευτικό πλαίσιο του Hopf (1998), αναφορικά με την σχέση του συμβατικού κονστρουκτιβισμού με την ασφάλεια, είναι το ζήτημα της ισχύος.¹⁵⁷ Η ισχύς συνιστά μια από τις πιο θεμελιώδεις έννοιες του πεδίου των διεθνών σχέσεων, λόγω της επιμονής των ρεαλιστών στις στρατηγικές μεγιστοποίησης της ισχύος των κρατών που ζουν σε μια διαρκή κατάσταση αναρχίας. Για τους συμβατικούς κονστρουκτιβιστές, η ισχύς μπορεί επίσης να είναι ιδεατή. Η ιδέα της νομιμότητας ή η ανάληψη ενεργειών σύμφωνα με τις αξίες της ευρύτερης κοινότητας θα μπορούσαν, για παράδειγμα, να αυξήσουν την ισχύ ενός κράτους έναντι ενός άλλου εάν οι ενέργειές του θεωρηθούν νόμιμες. Η κοινωνική κατασκευή γνώσεων, κανόνων, συμφερόντων και ταυτοτήτων είναι μια ισχυρή ενέργεια που μπορεί να έχει θετικές ή αρνητικές συνέπειες στους δρώντες. Η εγγενής κοινωνική κατασκευή της ισχύος είναι επομένως μια σημαντική αντίληψη που επαναπροσδιορίζει τον τρόπο με τον οποίο η ισχύς γίνεται αντιληπτή στη διεθνή ασφάλεια.¹⁵⁸

Η ταυτότητα αποτελεί άλλο αναλυτικό εργαλείο που χρησιμοποιείται σε μεγάλο βαθμό από τους συμβατικούς κονστρουκτιβιστές για την κατανόηση της κοινωνικής κατασκευής της κρατικής συμπεριφοράς. Σύμφωνα με τους Berger & Luckmann (1991) η ταυτότητα είναι ένα βασικό στοιχείο της υποκειμενικής πραγματικότητας και, όπως και κάθε υποκειμενική πραγματικότητα, βρίσκεται σε μια διαλεκτική σχέση με την κοινωνία. Η ταυτότητα διαμορφώνεται από τις κοινωνικές διαδικασίες. Μόλις κρυσταλλωθεί, διατηρείται, τροποποιείται ή και αναμορφώνεται από τις κοινωνικές σχέσεις. Οι κοινωνικές διαδικασίες που εμπλέκονται τόσο στη διαμόρφωση όσο και στη διατήρηση της ταυτότητας καθορίζονται από την κοινωνική δομή. Αντιστρόφως, οι ταυτότητες που παράγονται από την αλληλεπίδραση του οργανισμού, της ατομικής συνείδησης και της κοινωνικής δομής αντιδρούν στην δεδομένη κοινωνική δομή, τη διατήρησή της, την τροποποίησή της ή ακόμα και την αναμόρφωση της. Οι κοινωνίες έχουν ιστορίες κατά τη διάρκεια των οποίων

¹⁵⁶ Hurd, I. (2008). *After anarchy: legitimacy and power in the United Nations Security Council*. Princeton University Press.

¹⁵⁷ Hopf, T. (1998). The promise of constructivism in international relations theory. *International security*, 23(1), 171-200.

¹⁵⁸ Barnett, R. E. (2014). *The structure of liberty: Justice and the rule of law*. OUP Oxford.

εμφανίζονται συγκεκριμένες ταυτότητες. Αυτές οι ιστορίες, όμως, κατασκευάζονται από ανθρώπους με συγκεκριμένες ταυτότητες.¹⁵⁹

Τα κράτη αναπαράγουν τη δική τους ταυτότητα μέσω κοινωνικών πρακτικών και κατανοούν άλλα κράτη σύμφωνα με την αντιληπτή ταυτότητά τους. Για τους συμβατικούς κονστρουκτιβιστές, η κρατική ταυτότητα είναι ιστορικά, πολιτισμικά, πολιτικά και κοινωνικά προσδιορισμένη, ενώ παράλληλα δημιουργεί διαφορετικές ταυτότητες.¹⁶⁰

B. Κριτικός κονστρουκτιβισμός

Ο κριτικός κονστρουκτιβισμός επεκτείνει και προσαρμόζει τη σχολή του κονστρουκτιβισμού, που αντιτίθεται στον θετικισμό και ισχυρίζεται ότι τίποτα δεν αντιπροσωπεύει μια αντικειμενική, ουδέτερη προοπτική. Μια συγχώνευση των κονστρουκτιβιστικών ή κατασκευαστικών απόψεων με την κριτική επιστημολογία, που αναπτύχθηκε από τη Σχολή της Φρανκφούρτης, ο κριτικός κονστρουκτιβισμός ενθαρρύνει την κριτική σκέψη στην ερευνητική διαδικασία. Βασιζόμενοι στην αντίληψη ότι η γνώση του κόσμου είναι μια ερμηνεία μεταξύ των ανθρώπων που είναι κατασκευασμένη σε ένα συγκεκριμένο περιβάλλον, οι κριτικοί κονστρουκτιβιστές υποστηρίζουν ότι η γνώση και τα φαινόμενα κατασκευάζονται κοινωνικά μέσω της αλληλεπίδρασης μεταξύ πολιτισμού, θεσμών και ιστορικού περιβάλλοντος.

Ο κριτικός κονστρουκτιβισμός υποστηρίζει ότι ιστορικά, κοινωνικά, πολιτισμικά, οικονομικά και πολιτικά πλαίσια δημιουργούν τις προοπτικές μας στον κόσμο, στον εαυτό μας και σε άλλους. Οι οντολογικός κριτικοί κονστρουκτιβιστές επιδιώκουν να κατανοήσουν πώς η κοινωνικό-ιστορική δυναμική επηρεάζει και διαμορφώνει ένα αντικείμενο έρευνας και οι επιστημολογικός κριτικοί κονστρουκτιβιστές διερευνούν πώς τα θεμέλια της γνώσης ενός δεδομένου πλαισίου περιβάλλοντος ένα αντικείμενο διερεύνησης.

159 Berger, P. L., & Luckmann, T. (1991). *The social construction of reality: A treatise in the sociology of knowledge* (No. 10). Penguin UK.

¹⁶⁰ Hopf, T. (1998). The promise of constructivism in international relations theory. *International security*, 23(1), 171-200.

Σύμφωνα με τον Hopf (1998), ο κριτικός κονστρουκτιβισμός είναι στενά συνδεδεμένος με την κριτική κοινωνική θεωρία. Ειδικότερα, ο Hopf (1998) προβάλλει τη θέση ότι αν και ο κονστρουκτιβισμός έχει πολλά από τα θεμελιώδη χαρακτηριστικά της κριτικής θεωρίας, επιλύει επίσης ορισμένα ζητήματα υιοθετώντας αμυντικούς κανόνες ή συμβάσεις, αντί να ακολουθεί την κριτική θεωρία και ιδιαίτερα τις μεταμοντέρνες τις εκφάνσεις.¹⁶¹

Παρά το γεγονός ότι οι κριτικοί κονστρουκτιβιστές συμφωνούν με τους συμβατικούς στο θέμα της οντολογίας, οι κριτικοί κονστρουκτιβιστές διακρίνονται για την εστίασή τους στο λόγο, καθώς και για την κριτική τους όσον αφορά στην ανακήρυξη του κράτους ως το κύριο αντικείμενο της ανάλυσης. Επίσης επιδίδονται σε λεπτομερείς μελέτες κειμένων προκειμένου να κατανοήσουν τα συστήματα έννοιας και αντιπροσώπευσης στον λόγο. Στις αναλύσεις τους, οι κριτικοί κονστρουκτιβιστές είναι πιο πλουραλιστικοί από τους συμβατικούς ομολόγους τους όσον αφορά τη μεθοδολογία, που περιλαμβάνει μετα-θετικιστικές μεθόδους όπως η ανάλυση του λόγου.¹⁶² Ως εκ τούτου, η βασική διάκριση μεταξύ συμβατικού και κριτικού κονστρουκτιβισμού δεν έγκειται στις υποθέσεις τους σχετικά με την ύπαρξη ενός αντικειμενικού κόσμου, αλλά στην έμφαση που δίνει ο κριτικός κονστρουκτιβισμός στη γλώσσα ως ενδιάμεσο μεταξύ του λόγου και του πράγματος.¹⁶³

Η υλική πραγματικότητα υφίσταται, αλλά η σημασία της καθιερώνεται μέσα από το λόγο. Παράλληλα, τα θέματα της παγκόσμιας πολιτικής καθώς και τα υποκείμενα και οι ενέργειές τους εξαρτώνται από το λόγο, καθώς εκτός αυτού δεν αποκτούν νόημα. Για τους κριτικούς κονστρουκτιβιστές, η έννοια δημιουργείται μέσω των αλληλεπιδράσεων μεταξύ παραγόντων σε μια διυποκειμενική βάση. Στο πνεύμα αυτό, το νόημα δεν είναι ούτε ατομικό, ούτε συλλογικό, αλλά συνιστά ένα κοινωνικό φαινόμενο.¹⁶⁴

¹⁶¹ Hopf, T. (1998). The promise of constructivism in international relations theory. *International security*, 23(1), 171-200.

¹⁶² Arkan, Z. (2014). 'Via Media' vs. the Critical Path: Constructivism (s) and the Case of EU Identity. *All Azimuth: A Journal of Foreign Policy and Peace*, 3(2), 21-36.

¹⁶³ Smith, S. M., Dunne, T., & Kurki, M. (Eds.). (2010). *International Relations Theories: discipline and diversity* (σ.σ. 1-13). Oxford: Oxford University Press.

¹⁶⁴ Arkan, Z. (2014). 'Via Media' vs. the Critical Path: Constructivism (s) and the Case of EU Identity. *All Azimuth: A Journal of Foreign Policy and Peace*, 3(2), 21-36.

Σύμφωνα με τους Karacasulu & Uzgören (2007), οι λέξεις-κλειδιά για τον συμβατικό κονστρουκτιβισμό είναι οι κανόνες και η ταυτότητα, ενώ για τον κριτικό κονστρουκτιβισμό είναι η ισχύς και ο λόγος.¹⁶⁵ Ωστόσο, υπάρχουν εκείνοι που προτιμούν την κριτική επιστημολογική θέση στον κονστρουκτιβισμό. Για παράδειγμα, ο Reus-Smit (2005) προτιμά να τοποθετήσει τον κονστρουκτιβισμό στην κριτική κοινωνική θεωρία και κατάσταση, αναφέροντας ότι η νέα γενιά κριτικών θεωρητικών (στη δεκαετία του '90) χαρακτηρίστηκαν ως κονστρουκτιβιστές¹⁶⁶ λόγω της ιδιαίτερης ανησυχίας τους για την κοινωνική κατασκευή της παγκόσμιας πολιτικής.¹⁶⁷

Ο Ulusoy (20023) υποστηρίζει ότι ο κονστρουκτιβισμός είναι κριτικός, με την έννοια ότι αποσκοπεί στην εξεύρεση των ατομικών και συλλογικών κινήτρων που παρακινούν τους δρώντες να προβαίνουν σε πράξεις. Επιπλέον, ενώ οι κύριες θεωρίες των διεθνών σχέσεων αφορούν στην εξήγηση των λόγων για τους οποίους λαμβάνονται συγκεκριμένες αποφάσεις που οδηγούν σε συγκεκριμένες ενέργειες, οι κριτικοί κονστρουκτιβιστές επικεντρώνονται στο πώς οι αντιλήψεις περί απειλών, το αντικείμενο της ασφάλειας, κατασκευάζονται κοινωνικά.¹⁶⁸

Ο συμβατικός και ο κριτικός κονστρουκτιβισμός μοιράζονται θεμελιώδη θεωρητικά στοιχεία. Και οι δύο προσεγγίσεις αποσκοπούν στην «αποδιαμόρφωση» του κοινωνικού κόσμου, δηλαδή στην εμπειρική ανακάλυψη και αποκάλυψη του πώς τα θεσμικά όργανα, οι πρακτικές και οι ταυτότητες που οι άνθρωποι λαμβάνουν ως φυσικές, δεδομένες ή πραγματικές αποτελούν στην πραγματικότητα το προϊόν ανθρώπινης πρακτικής, δηλαδή μια κοινωνική κατασκευή. Και οι δύο προσεγγίσεις μοιράζονται τη θέση ότι η ενδιάμεση πραγματικότητα και οι έννοιες είναι κριτικά στοιχεία για την κατανόηση του κοινωνικού κόσμου.¹⁶⁹

Επιπρόσθετα, και οι δύο προσεγγίσεις μοιράζονται την πεποίθηση ότι όλα τα δεδομένα πρέπει να είναι συμφραζόμενα, δηλαδή, πρέπει να συνδέονται και να

¹⁶⁵ Karacasulu, N., & Uzgören, E. (2007). Explaining social constructivist contributions to security studies. *Perception*, 27-48.

¹⁶⁶ Reus-Smit, C. (2005). Liberal hierarchy and the licence to use force. *Review of international studies*, 31(S1), 71-92.

¹⁶⁷ Ο.π.

¹⁶⁸ Ulusoy, H. (2003). Revisiting security communities after the Cold War: the constructivist perspective. *Perceptions: Journal of International Affairs VIII (3)*, 161-197.

¹⁶⁹ Hopf, T. (1998). The promise of constructivism in international relations theory. *International security*, 23(1), 171-200.

βρίσκονται μέσα στο κοινωνικό περιβάλλον μέσα στο οποίο συγκεντρώθηκαν, προκειμένου το νόημά τους να γίνει κατανοητό, ενώ και οι δύο αποδέχονται το σύνδεσμο μεταξύ ισχύος και γνώσης, ήτοι την ισχύ της πρακτικής στον πειθαρχικό, νοηματοπαραγωγικό, τρόπο λειτουργίας της. Τέλος, και οι δύο προσεγγίσεις τονίζουν την αντανακλαστικότητα του εαυτού και της κοινωνίας, δηλαδή την αμοιβαία σύσταση του δρώντα και της δομής.¹⁷⁰

Σε αυτό το πλαίσιο, μια κονστρουκτιβιστική προσέγγιση στο ζήτημα της μετανάστευσης είναι χρήσιμη, διότι δεν συνδέεται με πολιτικές ή νομικές δομές ως μονάδες ανάλυσης *per se*. Αντίθετα, η κονστρουκτιβιστική ανάλυση επικεντρώνεται στην ανθρώπινη πρακτική και στην αμοιβαία σχέση μεταξύ δρώντων και δομών.¹⁷¹

Σε αντίθεση με άλλες προσεγγίσεις των διεθνών σχέσεων, η κονστρουκτιβιστική προσέγγιση εξετάζει πώς η κοινωνική κατασκευή της έννοιας των μεταναστών επηρεάζει τη μεταναστευτική πολιτική και πώς η μεταναστευτική πολιτική, με τη σειρά της, επηρεάζει τη ζωή των μεταναστών και των απογόνων τους και την κοινωνική κατασκευή μιας δεδομένης χώρας.¹⁷² Όπως αναφέρει ο Bourbeau (2008), μια κονστρουκτιβιστική προοπτική είναι χρήσιμη για την καλύτερη κατανόηση των κοινωνικών μηχανισμών που εμπλέκονται στο ζήτημα της μετανάστευσης, καθώς υπογραμμίζει τη διακριτική δύναμη, τους ιδεολογικούς παράγοντες και τα πολιτισμικά / συμφοραζόμενα στοιχεία.¹⁷³

Η κεντρική πτυχή του κονστρουκτιβισμού, είναι η χρήση της γλώσσας. Η γλώσσα στηρίζεται στη διχοτόμηση μεταξύ αντικειμενικότητας και υποκειμενικότητας ή αλλιώς αποτελεί το σήμα κατατεθέν που αντικατοπτρίζει την αντικειμενική πραγματικότητα και την αντίδραση στη διανοητική διαδικασία του ατόμου. Η γλώσσα είναι καθοριστική για την αλληλεπίδραση μεταξύ διαφόρων διεθνών δρώντων, διότι χωρίς αυτήν η επικοινωνία και η αλληλεπίδραση - που αποδίδουν σημασίες σε αντικείμενα, δεν θα ήταν δυνατές. Έτσι, στο πλαίσιο της γλώσσας και της ταυτότητας, η σχέση μεταξύ των μεταναστών και των χωρών υποδοχής μπορεί να γίνει καλύτερα αντιληπτή. Κατά συνέπεια, είναι οι λέξεις που

¹⁷⁰ Ο.π.

¹⁷¹ Koslowski, R. (2000). *Migrants and citizens: Demographic change in the European state system*. Cornell University Press.

¹⁷² Ο.π.

¹⁷³ Bourbeau, P. (2008). *A study of movement and order: the securitization of migration in Canada and France* (Doctoral dissertation, University of British Columbia).

αποδίδονται σε κάτι που θα το καταστήσουν κατανοητό και θα καθορίσουν τις επιδράσεις και τις επιρροές που έχει¹⁷⁴ και το ίδιο συμβαίνει και με το ζήτημα της μετανάστευσης και με την κοινωνική της κατασκευή ως απειλής.

Μια κεντρική έννοια στη συζήτηση των κονστρουκτιβιστών για την μετανάστευση, είναι η ταυτότητα, τόσο η ατομική, όσο και η συλλογική. Όσον αφορά την ταυτότητα, οι κονστρουκτιβιστές ισχυρίζονται ότι μια εθνική ομάδα είναι φανταστική, κατασκευασμένη και δημιουργημένη μέσω της κοινωνικής αλληλεπίδρασης. Με άλλα λόγια η εθνικότητα ως διάσταση της ταυτότητας είναι συμφραζόμενη, δεν είναι δεδομένη και επομένως είναι δυναμική και μεταβλητή.¹⁷⁵ Αυτή τη θέση υποστηρίζει και ο Posner (2004), ο οποίος ισχυρίζεται ότι η δημογραφία δεν μπορεί να θεωρηθεί στατική.¹⁷⁶ Με άλλα λόγια, η εθνική ταυτότητα δεν θεωρείται φυσική, ομοιογενής, με αδιαμφισβήτητα όρια και σταθερά χαρακτηριστικά, αλλά υποκείμενη σε αλλαγή, επαναδιαπραγμάτευση και ανανοηματοδότηση.¹⁷⁷

Επομένως, οι κονστρουκτιβιστές ισχυρίζονται ότι οι ταυτότητες, και ειδικότερα οι εθνικές ταυτότητες, είναι κοινωνικά κατασκευασμένες.¹⁷⁸ Η κατασκευή της ταυτότητας στην κονστρουκτιβιστική προσέγγιση, εκτείνεται από την ποικιλία των ταυτοτήτων σε ατομικό επίπεδο μέχρι και στον τρόπο με τον οποίο μια ατομική ταυτότητα υπόκειται σε πολιτικές αποφάσεις. Ο τρόπος με τον οποίο μια ομάδα ή ένα άτομο κερδίζει την ταυτότητά του με βάση το φύλο, την ηλικία, την εθνικότητα, τη θρησκεία, την κατοχή, την οικογενειακή κατάσταση κ.λπ. παράγεται και ορίζεται από άλλους ή σε σχέση με άλλους.¹⁷⁹

Σε κοινωνικό επίπεδο, αυτή η κατηγοριοποίηση οδηγεί στο σχηματισμό αντιλήψεων σχετικά με τις εθνότητες και τις εθνοτικές ομάδες. Αυτές οι αντιλήψεις μπορούν να αντιμετωπιστούν ως κοινή γνώση ή ως προκατάληψη και ψευδή στερεότυπα, ανάλογα με τη συνείδηση του ατόμου, την ατομική εμπειρία και άλλους

¹⁷⁴ Bailie, L. C. (2011). Contesting “Iraq”: a social constructivist explanation. *Scientia Militaria: South African Journal of Military Studies*, 39(2), 117-140.

¹⁷⁵ Demmers, J. (2012). Identity, boundaries and violence. *Theories of Violent Conflict*, 20-40.

¹⁷⁶ Posner, D. (2004). The implications of constructivism for studying the relationship between ethnic diversity and economic growth. *Unpublished working paper, University of California, Los Angeles*.

¹⁷⁷ Banton, M. (2000). Ethnic conflict. *Sociology*, 34(3), 481-498.

¹⁷⁸ Demmers, J. (2012). Identity, boundaries and violence. *Theories of Violent Conflict*, 20-40.

¹⁷⁹ Gergen, K. J. (2009). *Realities and relationships: Soundings in social construction*. Harvard university press.

παράγοντες, τα οποία αναπόφευκτα θα οδηγήσουν σε ξενοφοβία και στην αντιμετώπιση των μεταναστών ως των επικίνδυνων άλλων.¹⁸⁰

Ενώ η ταυτότητα συνήθως αναφέρεται σε μεμονωμένα άτομα, η συλλογική ταυτότητα αναφέρεται σε κοινωνικά συστήματα, σε ομάδες ανθρώπων.¹⁸¹ Σύμφωνα με τον Eder (2009), οι συλλογικές ταυτότητες είναι κοινωνικές κατασκευές που χρησιμοποιούν ψυχολογικές ανάγκες και κίνητρα για την απάντηση στο ερώτημα «σε ποιον ανήκω» ή στο ερώτημα «σε ποιον ανήκουμε». Αυτό συμβαίνει συχνά στις κοινωνικές σχέσεις που είναι απότοκα συγκεκριμένης κοινωνικής αλληλεπίδρασης. Αυτό συμβαίνει επίσης στις κοινωνικές σχέσεις που παραβιάζουν τη σφαίρα της κοινωνικής αλληλεπίδρασης, όπως οι κατασκευές της εθνικής ταυτότητας, και παράγουν καταστάσεις συλλογικού αναβρασμού,¹⁸² οι οποίες έχουν ως αποτέλεσμα οι μετανάστες ή πρόσφυγες να αντιμετωπίζονται ως απειλή για την συλλογική ταυτότητα ενός τόπου.

Όπως αναφέρει ο Eder (2009), ο σχηματισμός των αποκαλούμενων συλλογικών ταυτοτήτων έχει σοβαρές συνέπειες για τις κοινωνίες. Μπορεί να οδηγήσει σε προκατάληψη, δαιμονοποίηση, ξενοφοβία, διακρίσεις και γενοκτονία ως ακραία μορφή προκατάληψης. Αυτές οι διαδικασίες δείχνουν ξεκάθαρα τα στάδια του αποκλεισμού και το πώς κάτι που ήταν αρχικά ασήμαντο μπορεί να έχει σοβαρές συνέπειες.¹⁸³

Η κονστρουκτιβιστική προσέγγιση δίνει έμφαση στον «καταστασιακό» χαρακτήρα της εθνικής ταυτότητας. Υπογραμμίζει, ειδικότερα, ότι πρέπει ο εθνικός δεσμός να γίνει κατανοητός σε σχέση με τα κοινωνικά συγκείμενα και το δεδομένο ιστορικοπολιτικό πλαίσιο. Σε ατομικό επίπεδο, η ταυτότητα συνιστά μονάχα μία από τις πολλαπλές ταυτότητες που ο καθένας μπορεί να φέρει, και δεν δύναται να καθορίζει σε κάθε περίπτωση τα ενδιαφέροντα, τις απόψεις και τη συμπεριφορά του.¹⁸⁴

¹⁸⁰ Ο.π.

¹⁸¹ Kleiner-Liebau, D. (2009). *Migration and the construction of national identity in Spain* (Vol. 15). Iberoamericana Editorial.

¹⁸² Eder, K. (2009). A theory of collective identity making sense of the debate on a 'European identity'. *European Journal of Social Theory*, 12(4), 427-447.

¹⁸³ Ο.π.

¹⁸⁴ Banton, M. (2000). Ethnic conflict. *Sociology*, 34(3), 481-498.

Σύμφωνα με τους Price & Reus-Smit (1998), οι οποίοι επιχειρούν να γεφυρώσουν τον συμβατικό με τον κριτικό κονστρουκτιβισμό, τρεις βασικές οντολογικές προτάσεις είναι αυτές που πρέπει να λαμβάνονται υπόψη, κατά την ερμηνευτική διαδικασία υπό του πρίσμα του κονστρουκτιβισμού: η σημασία των κανονιστικών ή ιδεολογικών δομών, καθώς και των υλικών δομών, το γεγονός ότι οι ταυτότητες αποτελούν συμφέροντα και ενέργειες, και ότι οι δρώντες και οι δομές είναι αμοιβαία συγκροτημένες.¹⁸⁵

Σε αυτό το πλαίσιο, σύμφωνα με τον Bourbeau (2008), το ζήτημα του κατά πόσον το κράτος είναι δρώντας ή όχι στο ζήτημα της μετανάστευσης, είναι θεμελιώδους σημασίας. Όπως αναφέρει ο Bourbeau (2008), ο όρος μετανάστες σήμερα, εξαρτάται εννοιολογικά από τις εδαφικά καθορισμένες οντότητες που ονομάζονται κράτη, καθώς και από το σύστημα τάξης που τις διατηρεί. Επίσης, η τοποθέτηση του κράτους στο διηνεκές της έρευνας για την μετανάστευση είναι σημαντική, λόγω των σημερινών τάσεων των μεταναστευτικών μελετών να αντιμετωπίζουν το κράτος ως αυτόνομο παράγοντα.¹⁸⁶

¹⁸⁵ Price, R., & Reus-Smit, C. (1998). Dangerous liaisons? Critical international theory and constructivism. *European journal of international relations*, 4(3), 259-294.

¹⁸⁶ Bourbeau, P. (2008). *A study of movement and order: the securitization of migration in Canada and France* (Doctoral dissertation, University of British Columbia).

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΙΙΙ

Από την Ασφάλεια στην Ασφαλειοποίηση

3.1 Η Σχολή της Κοπεγχάγης

Όπως έχει φανεί από το προηγούμενο κεφάλαιο, η επανεξέταση της έννοιας της ασφάλειας υπήρξε ιδιαίτερα εκτεταμένη και πολυσύνθετη. Από τη μια πλευρά, υπάρχουν οι κριτικοί θεωρητικοί που υποστηρίζουν την «εμβάθυνση» και τη «διεύρυνση» της ατζέντας της ασφάλειας, απορρίπτοντας την υπεροχή που δόθηκε στο κυρίαρχο κράτος ως πρωταρχικού δρώντα ασφαλείας. Από την άλλη πλευρά, υπάρχουν οι παραδοσιακοί μελετητές ασφαλείας που αντικρούουν τον επαναπροσδιορισμό της από την άποψη της εμβάθυνσης / διεύρυνσης, επειδή, όπως αναφέρουν, διακινδυνεύει την διαλεκτική συνέπεια του τομέα. Για αυτούς, το κράτος είναι το μοναδικό αντικείμενο αναφοράς της ασφάλειας και το πεδίο των μελετών ασφαλείας αφορά το φαινόμενο του πολέμου, το οποίο μπορεί να οριστεί μόνο ως μελέτη της απειλής, της χρήσης και του ελέγχου της στρατιωτικής δύναμης.¹⁸⁷

Ωστόσο, δεν υπάρχει διαφωνία μόνο μεταξύ των παραδοσιακών και των υποστηρικτών της διεύρυνσης της ατζέντας της ασφάλειας αλλά και μεταξύ των δεύτερων. Ένας λόγος για αυτή τη διαίρεση είναι ότι, όπως πολλές έννοιες που χρησιμοποιούνται στην κοινωνική θεωρία, έτσι και η ασφάλεια θεωρείται ως μια «ουσιαστικώς αμφισβητούμενη έννοια»,¹⁸⁸ επειδή δεν υπάρχει ουδέτερος ορισμός.

Παρόλα αυτά, ο κύριος λόγος διαφωνίας όσον αφορά στους θεωρητικούς της διεύρυνσης είναι ότι προέρχονται από διαφορετικές θεωρητικές κατευθύνσεις. Από τις πολλές θεωρητικές προσεγγίσεις και σχολές στο πλαίσιο του αντι-παραδοσιακού κινήματος, η λεγόμενη «Σχολή της Κοπεγχάγης» των μελετών ασφαλείας είναι η πιο εξέχουσα και με την μεγαλύτερη επιρροή στο πεδίο της ασφάλειας. Η εν λόγω σχολή

187 Diskaya, A. (2013). Towards a Critical Securitization Theory: The Copenhagen and Aberystwyth Schools of Security Studies. E – International Relations Students. Διαθέσιμο στο: <https://www.e-ir.info/2013/02/01/towards-a-critical-securitization-theory-the-copenhagen-and-aberystwyth-schools-of-security-studies/> [Πρόσβαση 15/10/2018].

188 Baldwin, D. A. (1997). The concept of security. *Review of international studies*, 23(1), 5-26.

σκέψης αποτελεί μέρος του μετα-θετικιστικού κινήματος στις διεθνείς σχέσεις που κέρδισε έδαφος μετά το τέλος του Ψυχρού Πολέμου.¹⁸⁹

Η Σχολή της Κοπεγχάγης, έχει τις ρίζες στην πολιτική θεωρία, καθώς και στις συζητήσεις των θεωρητικών των διεθνών σχέσεων σχετικά με την επανατοποθέτηση του πεδίου σε σχέση με την έρευνα για την ειρήνη και τις στρατηγικές μελέτες,¹⁹⁰ και προέκυψε από μια επείγουσα για την δεκαετία του 1990 ακαδημαϊκή ζήτηση που έφερε κοντά μελετητές όπως οι Barry Buzan, Ole Wæver και Jaap de Wilde, οι οποίοι συνδέονταν αρχικά με το Ινστιτούτο Ειρήνης της Κοπεγχάγης.¹⁹¹ Η Σχολή της Κοπεγχάγης εντάσσεται στο πλέγμα του κονστρουκτιβισμού και δη του κριτικού κονστρουκτιβισμού και του πολιτικού ρεαλισμού.

Η ανάλυση της έννοιας της ασφάλειας από την Σχολή της Κοπεγχάγης συνδέεται με τη θεωρία ασφαλειοποίησης που διατυπώθηκε από τον Ole Wæver το 1995 και επεκτάθηκε πλήρως από τους Buzan et al το 1998. Ο Wæver επινόησε ένα νέο μοντέλο για την ερμηνεία της ασφάλειας ως απάντηση στην παραδοσιακή αντίληψη περί της έννοιας της.¹⁹²

Στην αρχική του ανάλυση, ο Wæver, χαρακτήρισε την ασφάλεια ως λεκτική δράση (speech act), με την ασφαλειοποίηση (securitization) να αποτελεί τη μορφή γλωσσικής αντιπροσώπευσης (speech act) που ανάγει ένα συγκεκριμένο ζήτημα σε μια υπαρξιακή απειλή (existential threat).¹⁹³ Οι Buzan et al (1998) ισχυρίζονται ότι η ασφαλειοποίηση είναι η διαδικασία που μετακινεί την πολιτική πέρα από τους καθιερωμένους κανόνες του παιχνιδιού και πλαισιώνει ένα ζήτημα είτε ως ειδικό είτε ως τέτοιο που χρειάζεται διαφορετικό είδος αντιμετώπισης. Επομένως, για τους

¹⁸⁹ Diskaya, A. (2013). Towards a Critical Securitization Theory: The Copenhagen and Aberystwyth Schools of Security Studies. E – International Relations Students. Διαθέσιμο στο: <https://www.e-ir.info/2013/02/01/towards-a-critical-securitization-theory-the-copenhagen-and-aberystwyth-schools-of-security-studies/> [Πρόσβαση 15/10/2018].

¹⁹⁰ Collective, C. A. S. E. (2006). Critical approaches to security in Europe: A networked manifesto. *Security Dialogue*, 37(4), 443-487.

¹⁹¹ Ciută, F. (2010). Conceptual notes on energy security: total or banal security?. *Security Dialogue*, 41(2), 123-144.

¹⁹² Ciută, F. (2010). Conceptual notes on energy security: total or banal security?. *Security Dialogue*, 41(2), 123-144.

¹⁹³ McDonald, M. (2008). Securitization and the Construction of Security. *European journal of international relations*, 14(4), 563-587.

Buzan et al (1998), η ασφαλειοποίηση μπορεί να θεωρηθεί ως μια πιο ακραία εκδοχή πολιτικοποίησης.¹⁹⁴

Σύμφωνα με τον Wæver (1999), η ασφαλειοποίηση υπογραμμίζει την εγγενή πολιτική φύση οποιουδήποτε προσδιορισμού των ζητημάτων ασφαλείας και, κατά συνέπεια, θέτει και τα εξής ερωτήματα σε ακαδημαϊκούς, υπεύθυνους λήψης αποφάσεων και πολιτικούς ακτιβιστές: Ποιες είναι οι συνέπειες αν γίνει αυτή η πράξη; Και ποιες είναι αν δεν γίνει;¹⁹⁵

Όπως αναφέρει και ο Neal (2009) η θεωρία ασφαλειοποίησης προσφέρει πολλούς τρόπους για την προσέγγιση των θεμάτων που εγείρονται από τη συζήτηση για την ελευθερία και την ασφάλεια και είναι μια συνήθης μέθοδος κατανόησης του τρόπου με τον οποίο γίνεται επίκληση της ασφάλειας για την νομιμοποίηση νομοθεσίας και πολιτικών ή πρακτικών που υπό άλλες συνθήκες δεν θα θεωρούνταν νομιμοποιημένες.¹⁹⁶

Ο Barry Buzan συνέβαλε σημαντικά στην ανάπτυξη του μοντέλου ασφαλειοποίησης. Για τον Buzan, η ασφάλεια ως μία ουσιαστικά αμφισβητούμενη έννοια είναι κοινωνικά κατασκευασμένη, και έχει υποστεί επεξεργασία σε διάφορα στάδια. Σε αυτό το πλαίσιο, ο τρόπος με τον οποίο ένα θέμα γίνεται αντικείμενο ασφάλειας, ονομάζεται διαδικασία ασφαλειοποίησης. Αυτή η ιδέα αποτελεί τον πυρήνα του μοντέλου ασφαλειοποίησης, το οποίο θεωρεί ότι «η μελέτη της ασφαλειοποίησης είναι η μελέτη της παγκόσμιας πολιτικής».¹⁹⁷

Η ασφαλειοποίηση επιτυγχάνεται μέσω μιας λεκτικής δράσης. Με άλλα λόγια, όταν κάποιος αναφέρει κάτι, το κάνει υπαρκτό.¹⁹⁸ Εν ολίγοις, η ασφαλειοποίηση ασχολείται με το ποιος ασφαλειοποιεί (ασφαλειοποιητικός

¹⁹⁴ Buzan, B., Wæver, O., Wæver, O., & De Wilde, J. (1998). *Security: a new framework for analysis*. Lynne Rienner Publishers, 23.

¹⁹⁵ Wæver, O. (1999). Securitizing Sectors? Reply to Eriksson. *Cooperation and Conflict*, 34(3), 334-340.

¹⁹⁶ Neal, A. W. (2009). Securitization and risk at the EU border: The origins of FRONTEX. *JCMS: Journal of common market studies*, 47(2), 333-356.

¹⁹⁷ Buzan, B., Wæver, O., Wæver, O., & De Wilde, J. (1998). *Security: a new framework for analysis*. Lynne Rienner Publishers, 32.

¹⁹⁸ Aradau, C., & Van Munster, R. (2012). The securitization of catastrophic events: Trauma, enactment, and preparedness exercises. *Alternatives*, 37(3), 227-239.

δρώντας), πάνω σε ποιο ζήτημα (απειλή), για ποιον (αντικείμενο αναφοράς), για ποιο λόγο, με ποια αποτελέσματα και υπό ποιους όρους.¹⁹⁹

Σύμφωνα με την Σχολή της Κοπεγχάγης, δεν μπορούν όλα τα ζητήματα να γίνουν αντικείμενο ασφαλειοποίησης. Οι υποστηρικτές της ιδέας ισχυρίζονται ότι ένα ζήτημα διέρχεται από τρεις διαδικασίες προτού ασφαλειοποιηθεί. Η πρώτη προϋπόθεση για την επιτυχή ασφαλειοποίηση είναι μια υπαρξιακή απειλή για το αντικείμενο αναφοράς, το οποίο είναι κάτι που απειλείται και χρειάζεται προστασία. Δεύτερον, μια επιτυχημένη ασφαλειοποίηση απαιτεί έναν δρώντα ασφαλειοποίησης που έχει κάποια εξουσία να εφαρμόζει έκτακτα μέτρα κατά τη διαχείριση των ασφαλειοποιημένων θεμάτων. Τρίτον, τα έκτακτα μέτρα που έχουν ληφθεί για την αντιμετώπιση των απειλών πρέπει να αιτιολογούνται με την έννοια ότι η κοινή γνώμη πρέπει να αποδεχτεί την ύπαρξη των ασφαλειοποιημένων θεμάτων και να ανεχθεί τη χρήση έκτακτων μέτρων.²⁰⁰

Σύμφωνα με τον Stritzdel (2007), οι προσπάθειες της σχολής της Κοπεγχάγης να κατασκευάσουν μια πλήρη θεωρία βασίζονται σε δύο κεντρικές έννοιες. Πρώτον, στην τριλογία της λεκτικής δράσης, του ασφαλειοποιητικού δρώντα και του ακροατηρίου και, δεύτερον, στις διευκολυντικές συνθήκες που επηρεάζουν την επιτυχία μιας κίνησης ασφαλειοποίησης.²⁰¹

Σύμφωνα με τον Šulović (2010), οι διευκολυντικές συνθήκες, όπως ορίζονται από τη Σχολή της Κοπεγχάγης, είναι οι παράγοντες που εξηγούν γιατί ορισμένες απόπειρες ασφαλειοποίησης είναι πιο πιθανό να γίνουν δεκτές από το κοινό σε σχέση με κάποιες άλλες. Αυτές οι διευκολυντικές συνθήκες θεωρούνται ως δεδομένα που είτε βοηθούν είτε εμποδίζουν την ασφαλειοποίηση, αλλά δεν θεωρούνται συστατικά των λεκτικών δράσεων, γεγονός που έρχεται σε αντίθεση με τον ισχυρισμό ότι η ασφάλεια είναι μια κοινωνική κατασκευή.²⁰²

Ο Balzack (2005) έχει περιορίσει τον αριθμό τους υποστηρίζοντας, κατ' ουσίαν, ότι οι συνθήκες που διέπουν την πραγματοποίηση της ασφαλειοποίησης

¹⁹⁹ Buzan, B., Wæver, O., Wæver, O., & De Wilde, J. (1998). *Security: a new framework for analysis*. Lynne Rienner Publishers.

²⁰⁰ NaghiBeyli, T. (2017). In which ways could the Copenhagen School's analysis of security be critiqued by alternative proponents of a new security paradigm?

²⁰¹ Stritzel, H. (2007). Towards a theory of securitization: Copenhagen and beyond. *European journal of international relations*, 13(3), 357-383.

²⁰² Šulović, V. (2010). Meaning of security and theory of securitization. *Belgrade Centre for Security Policy*.

εμπίπτουν σε τουλάχιστον τρία σύνολα παραγόντων - ακροατήριο, πλαίσιο και ασφαλειοποιητικός δρώντας. Ο πρώτος παράγοντας, έχει τρία συστατικά - (i) το πλαίσιο αναφοράς του ακροατηρίου, (ii) την ετοιμότητά του να πειστεί για κάτι, η οποία εξαρτάται από το αν αντιλαμβάνεται τον ασφαλειοποιητικό δρώντα ως ειδικό επί του θέματος και ως αξιόπιστο, και (iii) την ικανότητά του να παραχωρεί ή να αρνείται την επίσημη εντολή σε δημόσιους υπαλλήλους. Η δεύτερη σειρά παραγόντων αφορά τα συμφραζόμενα αποτελέσματα στην ανταπόκριση του κοινού στα επιχειρήματα του ασφαλειοποιητικού δρώντα. Ο τρίτος παράγοντας περιλαμβάνει την ικανότητα του ασφαλειοποιητικού δρώντα να χρησιμοποιεί κατάλληλα λόγια και συναφή πλαίσια αναφοράς σε ένα δεδομένο πλαίσιο, προκειμένου να κερδίσει την υποστήριξη του κοινού-στόχου για πολιτικούς σκοπούς.²⁰³

Εν ολίγοις, όπως ισχυρίζεται ο Buzan et al (1998), η ασφάλεια είναι μια «αυτοαναφορική πρακτική, διότι στην πρακτική αυτή το ζήτημα γίνεται ζήτημα ασφάλειας όχι απαραίτητα επειδή υπάρχει μια πραγματική υπαρξιακή απειλή, αλλά επειδή παρουσιάζεται ως υπάρχουσα.²⁰⁴ Επομένως, όπως αναφέρει ο Wæver (1993), η ασφαλειοποίηση είναι μια ασυνεχής μεταβολή των πραγμάτων μέσα σε ένα κοινωνικό σύστημα.²⁰⁵

Ωστόσο, σύμφωνα με τον Guzzini (2011), η ασφαλειοποίηση δεν αποτελεί μόνο μια εννοιολογική κίνηση αλλά και ένα πλαίσιο ανάλυσης. Αυτό το πλαίσιο αναπτύσσει διάφορες διαστάσεις ή προϋποθέσεις που πρέπει να διευκρινιστούν εάν θέλουμε να μάθουμε πώς λαμβάνει χώρα η ασφαλειοποίηση.²⁰⁶ Αυτές περιλαμβάνουν κατά κύριο λόγο πέντε τομείς ασφάλειας, οι οποίοι έχουν οριστεί από την Σχολή της Κοπεγχάγης και καθένας από τους οποίους έχει το δικό του αντικείμενο αναφοράς και ατζέντα ασφαλείας.²⁰⁷

Η στρατιωτική ασφάλεια αφορά την αλληλεπίδραση των ένοπλων επιθετικών και αμυντικών δυνατοτήτων των κρατών και τις αντιλήψεις των κρατών για τις

²⁰³ Balzacq, T. (2005). The three faces of securitization: Political agency, audience and context. *European journal of international relations*, 11(2), 171-201.

²⁰⁴ Buzan, B., Wæver, O., Wæver, O., & De Wilde, J. (1998). *Security: a new framework for analysis*. Lynne Rienner Publishers, 24.

²⁰⁵ Wæver, O. (2011). Politics, security, theory. *Security Dialogue*, 42(4-5), 465-480.

²⁰⁶ Guzzini, S. (2011). Securitization as a causal mechanism. *Security Dialogue*, 42(4-5), 329-341.

²⁰⁷ Albert, M., & Buzan, B. (2011). Securitization, sectors and functional differentiation. *Security dialogue*, 42(4-5), 413-425.

προθέσεις των άλλων. Η πολιτική ασφάλεια αφορά την οργανωτική σταθερότητα των κρατών, τα συστήματα διακυβέρνησης και τις ιδεολογίες που τους δίνουν νομιμότητα. Η οικονομική ασφάλεια αφορά την πρόσβαση στους πόρους, τη χρηματοδότηση και τις αγορές που απαιτούνται για τη διατήρηση αποδεκτών επιπέδων ευημερίας και κρατικής εξουσίας. Η κοινωνιακή ασφάλεια αφορά την ικανότητα των κοινωνιών να αναπαράγουν τα παραδοσιακά πρότυπα γλώσσας, πολιτισμού, συσχέτισης, θρησκευτικής και εθνικής ταυτότητας και συνήθειας μέσα σε αποδεκτές συνθήκες εξέλιξης. Η περιβαλλοντική ασφάλεια αφορά τη διατήρηση της τοπικής και της πλανητικής βιόσφαιρας ως το βασικό σύστημα υποστήριξης στο οποίο εξαρτώνται όλες οι άλλες ανθρώπινες επιχειρήσεις. Αυτοί οι πέντε τομείς δεν λειτουργούν μεμονωμένα μεταξύ τους. Όλοι συνενώνονται σε ένα ισχυρό δίκτυο συνδέσεων.²⁰⁸

Παρόλα αυτά, σύμφωνα με τον Willams (2003), ενώ η αντιμετώπιση της ασφάλειας ως κατασκευής μέσω μιας λεκτικής δράσης επιτρέπει μια αξιοσημείωτη διεύρυνση της ανάλυσης, η θεωρία ασφαλειοποίησης επιδιώκει επίσης να περιορίσει την ατζέντα ασφαλείας. Η ασφάλεια, όπως υποστηρίζει η Σχολή της Κοπεγχάγης, δεν είναι συνώνυμη με την «βλάβη» ή με την αποφυγή οτιδήποτε άλλου μπορεί να θεωρηθεί κακό ή ζημιογόνο. Ως λεκτική δράση, η ασφαλειοποίηση έχει μια συγκεκριμένη δομή η οποία στην πράξη περιορίζει τη θεωρητικά απεριόριστη φύση της ασφάλειας.²⁰⁹

Αυτός ο περιορισμός λειτουργεί ως εξής. Ενώ η διαδικασία ασφαλειοποίησης είναι καταρχήν εντελώς ανοιχτή (οποιοσδήποτε «ασφαλειοποιητικός δρώντας» μπορεί να επιχειρήσει να ασφαλειοποιήσει οποιοδήποτε ζήτημα και να δημιουργήσει ένα αντικείμενο αναφοράς), στην πράξη διαρθρώνεται από τη διαφορική ικανότητα των δρώντων να κάνουν κοινωνικά αποτελεσματικούς ισχυρισμούς για απειλές, σε μορφές στις οποίες μπορούν να γίνουν οι ισχυρισμοί αυτοί προκειμένου να αναγνωριστούν και να γίνουν δεκτοί ως πειστικοί από το σχετικό ακροατήριο και από τους εμπειρικούς δρώντες ή τις καταστάσεις στις οποίες μπορούν να αναφερθούν

²⁰⁸ Buzan, B. (1991). New patterns of global security in the twenty-first century. *International affairs*, 67(3), 431-451.

²⁰⁹ Williams, M. C. (2003). Words, images, enemies: Securitization and international politics. *International studies quarterly*, 47(4), 511-531.

αυτοί οι δρώντες. Δεν είναι όλες οι αξιώσεις κοινωνικά αποτελεσματικές και δεν είναι όλοι οι δρώντες σε εξίσου ισχυρές θέσεις για να τις κάνουν.²¹⁰

Σύμφωνα με τον Guzzini (2015), η σχολή της Κοπεγχάγης που αναδύθηκε σχεδόν ως ένας εξορθολογισμός της γερμανικής *Ostpolitik* και ως εκ τούτου ως απότοκος της από-ασφαλειοποίησης (desuritization), δεν αντιλαμβάνεται την λεκτική δράση ως ένα είδος συνωμοσίας ή χειραγώγησης από την ελίτ, αλλά ως μια πολλαπλή διαδικασία που είτε δίνει προτεραιότητα στην διαλεκτική της ασφάλειας σε δημόσιες συζητήσεις είτε την μειώνει, όπως στην διαδικασία από-ασφαλειοποίησης. Αυτό σημαίνει ότι η ασφαλειοποίηση δεν γίνεται αντιληπτή στην πράξη από εκείνους που μιλάνε για την ασφάλεια, αλλά στην πιθανώς ακούσια και ασυνείδητη κινητοποίηση ή από-κινητοποίηση της εγγενούς λογικής ή της γραμματικής της διαλεκτικής της ασφάλειας.²¹¹

Σύμφωνα με την Patomäki (2015), υπάρχουν δύο κύριες αναγνώσεις της θεωρίας ασφαλειοποίησης. Σε κάποιο βαθμό, προέρχονται από δύο αντιτιθέμενες απόψεις για το τι μπορεί και πρέπει να κάνει μια θεωρία (ασφαλειοποίησης), αλλά αντανακλούν παράλληλα μετα-θεωρητικές διαφορές και ενώνονται μόνο στην αμφισημία τους σχετικά με τη δυνατότητα πρόβλεψης του μέλλοντος με ένα λογικό και ορθολογικό τρόπο. Η πρώτη ανάγνωση, που συνδέεται συνήθως με τον μετα-στρουκτουραλισμό, επικεντρώνεται στη γλώσσα και πιο συγκεκριμένα στην λεκτική δράση της ασφαλειοποίησης και τα συστατικά της αποτελέσματα. Η δραματική επίδραση της θεωρίας της μετα-στρουκτουραλιστικής ασφαλειοποίησης έγκειται στη σιωπηρή άρνηση της πραγματικότητας των απειλών. Η δεύτερη, πιο συνηθισμένη κοινωνιολογική προσέγγιση αναλύει την κοινωνική διαδικασία της ασφαλειοποίησης όσον αφορά στις διευκολυντικές συνθήκες, την εξουσία του ομιλητή και τον περίπλοκο κοινωνικό τομέα εντός του οποίου λαμβάνει χώρα η ασφαλειοποίηση. Αυτή η προσέγγιση δεν αρνείται ότι οι απειλές και οι κίνδυνοι μπορεί να είναι πραγματικοί, αλλά η κριτική της πρόθεση επικεντρώνεται στην παρουσίαση των επιπτώσεων των κοινωνικών συνθηκών και των σχέσεων που μπορεί να

²¹⁰ Ο.π.

²¹¹ Guzzini, S (2015). Putting the Copenhagen School of security studies into historical context: The conceptualisation of the Copenhagen School is historically bound. Danish Institute for International Studies. DIIS Working Paper. Διαθέσιμο στο: <https://www.diis.dk/en/research/putting-the-copenhagen-school-of-security-studies-into-historical-context> [Πρόσβαση 15/10/2018].

στρεβλώνουν, ή ακόμη και να δημιουργούν, αναπαραστάσεις εξωτερικών κινδύνων και απειλών, *ex nihilo*²¹²

Με αυτή τη θέση συμφωνεί και ο Balzacq (2015), ο οποίος αναφέρει ότι στο πλαίσιο της θεωρίας ασφαλειοποίησης υπάρχουν διάφοροι τρόποι χαρακτηρισμού της θέσης περί ασφαλειοποίησης μέσω της λεκτικής δράσης. Από τη μία πλευρά, όπως έχει ήδη αναφερθεί, οι εκπρόσωποι της μετά – στρουκτουραλιστικής παράδοσης πιστεύουν σε μια μαγική κοινωνική δύναμη της γλώσσας, στην οποία οι συνθήκες απειλής είναι εσωτερικές της πράξης της λέξης ασφάλειας. Στην ουσία, ισχυρίζεται ο Balzacq (2015), η βασική ιδέα της θεωρίας της λεκτικής δράσης εκφράζεται πολύ απλά: ορισμένες δηλώσεις, σύμφωνα με τον Austin (σε Balzacq, 2015), δεν περιγράφουν απλώς μια δεδομένη πραγματικότητα και ως εκ τούτου δεν μπορούν να κριθούν ψευδείς ή αληθείς. Αντίθετα, αυτές οι φράσεις πραγματοποιούν μια συγκεκριμένη δράση. Πραγματοποιούν «πράγματα»: είναι επιτελικές σε αντίθεση με τις διαπιστωτικές που απλά αναφέρονται σε γεγονότα και υπόκεινται επομένως σε δοκιμασίες για το αν είναι ψευδείς ή αληθείς.²¹³

Συνάγεται επομένως, ότι χρησιμοποιώντας τη θεωρία της «λεκτικής δράσης» του J. L. Austin, η σχολή της Κοπεγχάγης στοχεύει στην αποδόμηση των διεθνών μελετών ασφάλειας μέσω μιας γλωσσικής στροφής στις διεθνείς σχέσεις και μεταβάλει το περιεχόμενο της ίδιας της έννοιας της ασφάλειας.²¹⁴

Για τους Buzan et al (1998), η ασφαλειοποίηση πρέπει να γίνει κατανοητή ως μια ουσιαστικά διυποκειμενική διαδικασία. Όπως αναφέρουν οι συγγραφείς, ακόμη και αν κάποιος επιθυμεί να υιοθετήσει μια πιο αντικειμενική προσέγγιση, δεν είναι σαφές πώς θα μπορούσε να γίνει αυτό, εκτός εάν η απειλή είναι ξεκάθαρη και άμεση. Η διάκριση μεταξύ υποκειμενικού και αντικειμενικού είναι χρήσιμη για τους αναλυτές οι οποίοι θέλουν να αποφύγουν μια αντικειμενική ανάγνωση της ασφάλειας

²¹² Patomäki, H. (2015). Absenting the absence of future dangers and structural transformations in securitization theory. *International Relations*, 29(1), 128-136.

²¹³ Balzacq, T. (2015). The 'Essence' of securitization: Theory, ideal type, and a sociological science of security. *International Relations*, 29(1), 103-113.

²¹⁴ Šulović, V. (2010). Meaning of security and theory of securitization. *Belgrade Centre for Security Policy*.

και να τονίσουν ότι η ασφάλεια καθορίζεται από δρώντες και ως εκ τούτου, είναι υποκειμενική.²¹⁵

Παρόλα αυτά, για τους Buzan et al (1998) ο όρος υποκειμενικός δεν είναι επαρκής. Αν ένα θέμα αποτελεί ζήτημα ασφαλείας δεν είναι κάτι που αποφασίζουν τα άτομα μόνα τους. Αυτό σημαίνει ότι η ασφαλειοποίηση είναι διυποκειμενική και κοινωνικά κατασκευασμένη, που σημαίνει ότι η ασφάλεια δεν είναι αντικειμενική ούτε υποκειμενική, αλλά βρίσκεται ανάμεσα σε αυτές τις δύο έννοιες. Ως εκ τούτου, είναι αδύνατο να εκτιμηθεί πλήρως εάν οι απειλές είναι πραγματικές ή όχι.²¹⁶

Όπως φαίνεται από τα παραπάνω, η ασφαλειοποίηση είναι μια προσέγγιση που αναπτύσσεται ως μια θεωρητική θέση της Σχολής της Κοπεγχάγης και χρησιμοποιείται ως μια εναλλακτική κατανόηση της έννοιας της ασφάλειας στις μελέτες ασφάλειας που μέχρι τώρα ανήκαν στην σφαίρα των διεθνών σχέσεων. Η καινοτόμος πτυχή της Σχολής της Κοπεγχάγης συνίσταται στην έμφαση που δίνει στην κατασκευή της έννοιας της ασφάλειας μέσω μιας λεκτικής δράσης. Θέση της Σχολής της Κοπεγχάγης είναι ότι δεν υπάρχουν ζητήματα ασφαλείας από μόνα τους, αλλά μόνο στη γλωσσική δραστηριότητα ορισμένων δρώντων, ήτοι των ασφαλειοποιητικών δρώντων. Η ασφάλεια δεν αναφέρεται σε κάτι πιο πραγματικό. Η ίδια η δήλωση είτε από πολιτικά πρόσωπα είτε από τα μέσα μαζικής ενημέρωσης είναι μια πράξη που επιφέρει ζήτημα ασφαλείας από μόνη της. «Το να λέμε κάτι λεκτικά, το κάνουμε να είναι υπαρκτό».²¹⁷

Το καθοριστικό χαρακτηριστικό της ασφαλειοποίησης είναι επομένως μια συγκεκριμένη ρητορική ασφαλείας, η οποία χαρακτηρίζεται από την επιβίωση, την προτεραιότητα της δράσης και το επείγον, ήτοι από την αξίωση για ένα τρόπο δράσης έκτακτης ανάγκης που ανάγεται στην έννοια της (εθνικής) ασφάλειας. Επομένως, η Σχολή της Κοπεγχάγης ισχυρίζεται ότι η έννοια της ασφάλειας στη σύγχρονη παγκόσμια πολιτική τελικά κατασκευάζεται μέσα από τις ομιλίες και τις αντιδράσεις

²¹⁵ Buzan, B., Wæver, O., Wæver, O., & De Wilde, J. (1998). *Security: a new framework for analysis*. Lynne Rienner Publishers.

²¹⁶ Leonard, S. (2010). Frontex and the Securitization of Migrants through Practice”, Paper presented at the Migration Working Group Seminar, European University Institute, Florence, 9 February 2011, σ. 1-42.

²¹⁷ Buzan, B., Wæver, O., Wæver, O., & De Wilde, J. (1998). *Security: a new framework for analysis*. Lynne Rienner Publishers.

των σχετικών πολιτικών δρώντων, ενώ για να είναι επιτυχής πρέπει να έχει τρία βασικά συστατικά²¹⁸:

1. Υπαρκτές απειλές
2. Επείγουσα ανάληψη δράσης
3. Επίδραση στις σχέσεις μεταξύ των δρώντων του υπό εξέταση συστήματος.

Παρά το γεγονός ότι η συμβολή της Σχολής της Κοπεγχάγης στη νοηματοδότηση της ασφάλειας στην εποχή μετά τον Ψυχρό Πόλεμο αναγνωρίστηκε ευρέως, προέκυψε επίσης συναίνεση γύρω από την ιδέα ότι η θεωρία ασφαλειοποίησης, στην αρχική της διατύπωση από τη Σχολή της Κοπεγχάγης, πάσχει από αρκετές αδυναμίες, συμπεριλαμβανομένης της σημαντικής υποθεωρητικοποίησης ορισμένων πτυχών των διαδικασιών της (Barthwal-Datta, 2009; Balzacq, 2005; McDonald, 2008; Stritzel, 2007; Wilkinson, 2007).

Ειδικότερα, σύμφωνα με τους Balzacq & Guzzini (2015), οι ασκούντες κριτική στην Σχολή της Κοπεγχάγης, επικεντρώνονται στα εξής ερωτήματα, (1) Τι σημαίνει ότι η ασφαλειοποίηση είναι διυποκειμενική; (2) Πόσο σημαντικό είναι να υποστηριχθεί ότι το εν λόγω πλαίσιο έχει ουσία; και (3) Πώς μπορεί να γίνει κατανοητή η σχέση μεταξύ πολιτικής και ασφαλειοποίησης;²¹⁹

Σύμφωνα με τους Balzacq & Guzzini (2015) το αναλυτικό πλαίσιο της ασφαλειοποίησης, δεν εντάσσεται σε μια συγκεκριμένη πολιτική θεωρία. Όπως αναφέρουν, διάφορες προσεγγίσεις, οι οποίες μερικές φορές αλληλεπικαλύπτονται και μερικές φορές διαχωρίζονται, έχουν προταθεί για να συλλάβουν την αυξανόμενη διαφοροποίηση των θεωριών της ασφαλειοποίησης, όπως για παράδειγμα, προσεγγίσεις γλωσσολογικών / διαλεκτικών και πρακτικών προσανατολισμών στην ασφαλειοποίηση, κοινωνιολογικές και φιλοσοφικές απόψεις, επεξηγηματικές ή συνταγματικές (ή κανονιστικές) προσεγγίσεις. Αυτή η διαφοροποίηση δημιουργεί πολλά ερωτήματα, μερικά από τα οποία σχετίζονται με τις προκλήσεις που πηγάζουν

²¹⁸ Ο.π.

²¹⁹ Balzacq, T., & Guzzini, S. (2015). Introduction: 'What kind of theory—if any—is securitization?'. *International Relations*, 29(1), 97-102.

από τις προσπάθειες μετάφρασης αποτελεσμάτων από μια λογική θεωρητικοποίησης σε μια άλλη.²²⁰

Η Barthwal-Datta (2009) παρέχει μια κριτική στο πλαίσιο της ασφαλειοποίησης σχετικά με την ικανότητά της να παρέχει μια ολοκληρωμένη ανάλυση ασφάλειας όταν εφαρμόζεται σε ένα αναπτυσσόμενο κοινωνικοπολιτικό πλαίσιο. Υποστηρίζει ότι οι προϋποθέσεις του πλαισίου σχετικά με το ποιος μπορεί να ασφαλειοποιήσει είναι ανεπαρκείς και ότι οι υποθέσεις του πλαισίου γύρω από τη φύση του κράτους, περιορίζουν την ικανότητά του να εξετάζει το ρόλο των μη κρατικών φορέων στην αύξηση υπαρκτών απειλών για την κοινωνιακή ασφάλεια.²²¹

Ο Stritzel (2007) υποστηρίζει ότι αντί να παρέχει μια ενοποιημένη θέση, η ασφαλειοποίηση, ως προσέγγιση έχει αρχίσει δειλά να μεταμορφώνεται σε μια ολοκληρωμένη θεωρία ασφάλειας. Ο Stritzel (2007) υποστηρίζει ότι μια τέτοια θεωρία πρέπει να υπερβεί τις τρέχουσες σκέψεις σχετικά με την ασφαλειοποίηση από αυτή που προτάσσεται από την Σχολή της Κοπεγχάγης.²²²

Ο Balzacq (2005) υποστηρίζει ότι η ανάλυση της ασφάλειας υπό το πρίσμα μιας λεκτικής δράσης δεν παρέχει επαρκή βάση για την εξέταση των πρακτικών ασφαλείας σε «πραγματικές καταστάσεις». Για παράδειγμα, πολλές διακηρύξεις ασφαλείας αντιτίθενται στον «κανόνα της ειλικρίνειας» και η εγγενής εξουσία που αποδίδεται στην «ασφάλεια» παραβλέπει το αντικειμενικό πλαίσιο στο οποίο βρίσκονται οι δρώντες ασφαλείας.²²³

Η Wilkinson (2007), στο άρθρο της «The Copenhagen School on Tour in Kyrgyzstan: Is Securitization Theory Useable Outside Europe?», υποστηρίζει ότι το θεωρητικό πλαίσιο που παρουσιάστηκε από τη Σχολή της Κοπεγχάγης είναι ακατάλληλο για εμπειρικές μελέτες εκτός της Δύσης για δύο λόγους. Πρώτον, η παρουσία του «Βεστφαλιανού Συστήματος» εμπόδισε την ρητή αποδόμηση των κανονιστικών εννοιών που αποτελούν το πλαίσιο: υπάρχει η εικασία ότι οι

²²⁰ Ο.π.

²²¹ Barthwal-Datta, M. (2009). Securitising Threats without the State: A case study of misgovernance as a security threat in Bangladesh. *Review of International Studies*, 35(2), 277-300.

²²² Stritzel, H. (2007). Towards a theory of securitization: Copenhagen and beyond. *European journal of international relations*, 13(3), 357-383.

²²³ Balzacq, T. (2005). The three faces of securitization: Political agency, audience and context. *European journal of international relations*, 11(2), 171-201.

ευρωπαϊκές κατανοήσεις περί της κοινωνίας και του κράτους είναι καθολικές. Δεύτερον, η κεντρική θέση της λεκτικής δράσης στην ασφαλειοποίηση, αποκλείοντας άλλες μορφές έκφρασης, όπως η σωματική δράση, έχει ως αποτέλεσμα το θεωρητικό πλαίσιο να παράγει μια δυτικοποιημένη περιγραφή μιας δεδομένης κατάστασης. Το άρθρο καταλήγει στο συμπέρασμα ότι εάν το θεωρητικό πλαίσιο της Σχολής της Κοπεγχάγης πρέπει να θεωρηθεί κατάλληλο για καθολική εφαρμογή, οι μελλοντικές θεωρητικές εξελίξεις πρέπει να αντιμετωπίσουν ρητά τους παραπάνω περιορισμούς για να επιτρέψουν την πρόοδο και την αποφυγή του Βεστφαλιανού τρόπου σκέψης.²²⁴

Ο McDonald (2008) υποστηρίζει ότι, ενώ η θεωρία της ασφαλειοποίησης αποτελεί σημαντική και καινοτόμο συμβολή στο πεδίο των μελετών ασφαλείας, παρόλα αυτά, είναι προβληματική προς τρεις κατευθύνσεις. Πρώτον, η μορφή της πράξης κατασκευής της ασφάλειας ορίζεται στενά, με επίκεντρο τις λεκτικές δράσεις των κυρίαρχων δρώντων. Δεύτερον, το πλαίσιο της πράξης ορίζεται με τρόπο περιορισμένο, με έμφαση μόνο στη στιγμή της παρέμβασης. Τέλος, το πλαίσιο της ασφαλειοποίησης είναι περιορισμένο, υπό την έννοια ότι η φύση της πράξης ορίζεται μόνο από την άποψη του προσδιορισμού απειλών. Στην κριτική του αυτή, ο συγγραφέας επισημαίνει τις δυνατότητες περαιτέρω ανάπτυξης του πλαισίου καθώς και την ανάγκη για όσους το εφαρμόζουν να αναγνωρίσουν τόσο τα όρια των απαιτήσεών τους όσο και τις κανονιστικές επιπτώσεις της ανάλυσης τους.²²⁵

Σε απάντηση της κριτικής των παραπάνω ακαδημαϊκών, ο Wæver, στο άρθρο του «*The theory act: Responsibility and exactitude as seen from securitization*», το οποίο δημοσιεύτηκε το 2015, απαντάει, ότι η κλασική εκδοχή της θεωρίας της Σχολής της Κοπεγχάγης συνιστά σίγουρα μια θεωρία και μάλιστα μια πολύ συγκεκριμένη. Το κριτικό ερώτημα, για τον ίδιο, είναι αν η θεωρία είναι κατ' ουσίαν υπερβολικά «θεωρητική»- εάν είναι απαραίτητο και / ή χρήσιμο, δηλαδή, να χρησιμοποιείται η θεωρία τόσο διεξοδικά ή αν πρέπει να ακολουθείται μια «λιγότερο θεωρητική» προσέγγιση, όπως για παράδειγμα η κοινωνιολογική προσέγγιση. Για να εκτιμηθεί αυτό, σύμφωνα με τον ίδιο, το πεδίο πρέπει να καλλιεργήσει μια πιο εξελιγμένη ορολογία και μορφή δημοσιεύσεων προκειμένου να αξιολογηθεί με ποιο

²²⁴ Wilkinson, C. (2007). The Copenhagen School on tour in Kyrgyzstan: Is securitization theory useable outside Europe?. *Security dialogue*, 38(1), 5-25.

²²⁵ McDonald, M. (2008). Securitization and the Construction of Security. *European journal of international relations*, 14(4), 563-587.

τρόπο μια θεωρία εντάσσεται σε συγκεκριμένες μελέτες – δηλαδή να διαπιστωθεί τι ακριβώς κάνει.²²⁶

3.1.1 Η Σχολή της Κοπεγχάγης και η μετανάστευση

Η θεωρία της ασφαλειοποίησης παρέχει εκ πρώτης όψεως μια δημιουργική θεωρητική βάση για την κατανόηση του δεσμού μεταξύ ασφάλειας και μετανάστευσης εστιάζοντας στην διυποκειμενική διάσταση του ζητήματος²²⁷ και αυτό διότι είναι μια από τις βασικές διαδικασίες για την κατανόηση του πώς μια ήπια απειλή όπως η μετανάστευση μπορεί να θεωρηθεί ζήτημα ασφάλειας και πώς πραγματοποιείται η νομιμοποίηση έκτακτων πολιτικών απαντήσεων για την αντιμετώπισή της.

Το είδος της λογικής που οδηγεί στην ασφαλειοποίηση ενός ζητήματος τείνει προς ορισμένα είδη πολιτικής που συνδέονται με συγκεκριμένες επιλογές στρατηγικής αντιμετώπισης. Αυτό έχει σημαντικές επιπτώσεις στον τρόπο με τον οποίο θα εξεταστεί το εκάστοτε ζήτημα. Το ζήτημα της μετανάστευσης, ιδίως της άτυπης μετανάστευσης και των μετακινήσεων των προσφύγων, βρίσκονται στην κορυφή της πυραμίδας των ζητημάτων που έχουν ασφαλειοποιηθεί στην μετά ψυχροπολεμική περίοδο.²²⁸

Η ασφαλειοποίηση είναι η διαδικασία μέσω της οποίας η μετανάστευση γίνεται θέμα ασφάλειας, όχι απαραίτητα λόγω της φύσης ή της αντικειμενικής σημασίας της απειλής που θέτει το ζήτημα της μετανάστευσης, αλλά επειδή παρουσιάζεται λεκτικά ως τέτοιο. Ως εκ τούτου, οι λεκτικές δράσεις από πολιτικές ελίτ, ήτοι κόμματα, αλλά και η αναπαραγωγή τους από τα Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης (ΜΜΕ), μπορούν να αναγνωριστούν ως ένας από τους καταλύτες για την κατασκευή ενός λόγου επιφορτισμένου με φόβο απέναντι στους μετανάστες, οι οποίοι παρουσιάζονται ως φέροντες πολλαπλασιαστικούς κινδύνους απέναντι στην χώρα υποδοχής, με αναφορά και στην απειλή για την ταυτότητα του έθνους.

²²⁶ Wæver, O. (2015). The theory act: Responsibility and exactitude as seen from securitization. *International Relations*, 29(1), 121-127.

²²⁷ Bourbeau, P. (2006, March). Migration and Security: Securitization theory and its refinement. Σε *Annual Meeting of the International Studies Association, Town & Country Resort and Convention Center*.

²²⁸ Doty, R. L. (1998). Immigration and the politics of security. *Security studies*, 8(2-3), 71-93.

Ωστόσο, για την Σχολή της Κοπεγχάγης, η διαλεκτική τοποθέτηση των μεταναστών ως υπαρξιακή απειλή δεν συνιστά από μόνη της την επιτυχή ασφαλειοποίηση της μετανάστευσης. Αυτή η διαλεκτική πρακτική της ασφαλειοποίησης επιδιώκει την νομιμοποίηση έκτακτων μέτρων πέρα από τις συνήθειες και τους κανόνες της καθημερινής πολιτικής και η επιτυχημένη ασφαλειοποίηση της μετανάστευσης θα πρέπει να αντικατοπτρίζεται σε εξαιρετικά μέτρα που λαμβάνουν οι αρχές για την αντιμετώπιση του προβλήματος.²²⁹

Σύμφωνα με τους Buzan et al (1998), η μετανάστευση – η οποία κατασκευάζεται ως απειλή ασφάλειας από τις πολιτικές ελίτ που έχουν την ικανότητα να παράγουν γνώση σχετικά με το επίπεδο και τη σοβαρότητα του θέματος -²³⁰ αποτελεί έναν από τους τρεις αντιληπτούς κινδύνους όσον αφορά στην κοινωνιακή ασφάλεια, η οποία, όπως αναφέρθηκε στην προηγούμενη ενότητα, αποτελεί έναν από τους πέντε τομείς ασφαλείας σύμφωνα με την Σχολή της Κοπεγχάγης. Ειδικότερα, όπως αναφέρουν οι Buzan et al (1998), X άνθρωποι κατακλύζονται ή μειώνονται ως πληθυσμός από εισροές ανθρώπων Y; η κοινότητα X δεν θα είναι πια αυτή που ήταν, καθώς θα υπάρχουν υψηλότερα ποσοστά «άλλων». Η ταυτότητα X αρχίζει να μεταβάλλεται λόγω της μεταβολής της σύνθεσης του πληθυσμού.²³¹

Η Σχολή της Κοπεγχάγης συνήθως μελετά τη μετανάστευση στο πλαίσιο του κοινωνιακού τομέα της ασφάλειας, ο οποίος οργανώνεται γύρω από την βασική έννοια της ταυτότητας. Με άλλα λόγια, οι μετανάστες που εισέρχονται σε μια χώρα θεωρούνται «ξένοι» απέναντι σε μια ήδη υπάρχουσα εθνική ταυτότητα και ως εκ τούτου ενδέχεται να την διαβρώσουν και να «απειλήσουν» την ύπαρξή της με διάφορους τρόπους, όπως η εγκληματικότητα, η οικονομική αστάθεια, οι μεταδοτικές ασθένειες, υπονομεύοντας ως εκ τούτου την ικανότητα του κράτους να ελέγχει τα σύνορά του.²³²

Η κοινωνιακή ασφάλεια αποτελεί μία από τις πιο αμφιλεγόμενες πτυχές των θέσεων της σχολής της Κοπεγχάγης. Η έννοια της κοινωνιακής ασφάλειας έχει σχεδιαστεί για να τονίσει τον ρόλο που διαδραματίζει η ταυτότητα στις σχέσεις

²²⁹ Williams, M. C. (2003). Words, images, enemies: Securitization and international politics. *International studies quarterly*, 47(4), 511-531.

²³⁰ Buzan, B., Wæver, O., Wæver, O., & De Wilde, J. (1998). *Security: a new framework for analysis*. Lynne Rienner Publishers.

²³¹ ό. π.

²³² Skleparis, D. (2011). Studying the 'migration-security nexus' in Europe: Towards which end of the 'nexus'. Σε *UACES Student Forum 12th Annual Conference*. University of Surrey, Guildford.

ασφαλείας. Εδώ, δεν απειλείται η εδαφική ακεραιότητα (στρατιωτική ασφάλεια) ή η κρατική νομιμότητα και η αυτονομία (πολιτική ασφάλεια). Αντίθετα, αυτό που απειλείται είναι η ταυτότητα μιας κοινωνίας, η αίσθηση της ελευθερίας, που διακυβεύεται και που στην περίπτωση ορισμένων συγκρούσεων μπορεί να γίνει η πηγή της σύγκρουσης.²³³

Όπως αναφέρει Wæver (1995), αυτό απαιτεί μια μεταστροφή από την παραδοσιακή εστίαση της μελέτης της ασφάλειας στην ασφάλεια του κράτους προς μια διπλή αντίληψη της ασφάλειας, όπου το κράτος και η κοινωνία αποτελούν συγκοινωνούντα δοχεία. Η κρατική ασφάλεια έχει την κυριαρχία ως τελικό κριτήριο, ενώ η κοινωνιακή ασφάλεια έχει την ταυτότητα. Και οι δύο περιπτώσεις, συνεπάγονται επιβίωση. Ένα κράτος που χάνει την κυριαρχία του, δεν επιβιώνει ως κράτος. Μια κοινωνία που χάνει την ταυτότητά της φοβάται ότι δεν θα είναι πλέον σε θέση να είναι αυτοπροσδιοριζόμενη.²³⁴

Όσον αφορά τη μετανάστευση, η κοινωνιακή ασφάλεια είναι θεμελιώδους σημασίας και προέρχεται από το γεγονός ότι οι βασικές ομάδες μιας κοινωνίας αισθάνονται ότι απειλούνται, που σημαίνει ότι αισθάνονται πως η ταυτότητά τους κινδυνεύει από τη μετανάστευση και ως εκ τούτου προσπαθούν να υπερασπιστούν τον εαυτό τους.²³⁵

Όπως αναφέρει ο Huysmans (2000), η μετανάστευση και οι σχετικές ετικέτες όπως «αλλοδαπός» και «αιτών άσυλο» είναι πολιτικά ισχυροί σηματοδότες στη σύγχρονη Ευρώπη. Έχουν την ικανότητα να συνδέουν τη λογική της ασφάλειας με τα μεγάλα πολιτικά ζητήματα της πολιτιστικής και εθνικής ταυτότητας.²³⁶ Με αυτή τη θέση συμφωνεί και ο Mcsweeney, (1996), ο οποίος αναφέρει ότι η κοινωνιακή ταυτότητα αναμφίβολα αποτελεί την αξία η οποία ασφαλιεποιείται όταν αναφερόμαστε στην κοινωνιακή ασφάλεια.²³⁷

²³³ Wæver, O. (1995). Identity, integration and security: solving the sovereignty puzzle in EU studies. *Journal of international affairs*, 389-431, 67.

²³⁴ Ο.π.

²³⁵ Wæver, O. (1993). *Securitization and desecuritization* (σ. 48). Copenhagen: Centre for Peace and Conflict Research.

²³⁶ Huysmans, J. (2000). The European Union and the securitization of migration. *JCMS: Journal of Common Market Studies*, 38(5), 751-777.

²³⁷ McSweeney, B. (1996). Identity and security: Buzan and the Copenhagen school. *Review of international studies*, 22(1), 81-93.

Λόγω του ότι οι μετανάστες συχνά συγκεντρώνονται σε συγκεκριμένες γεωγραφικές περιοχές και διατηρούν στενούς δεσμούς με την πατρίδα τους, δημιουργούν ένα είδος εσωτερικών κοινοτήτων, δηλαδή κοινοτήτων που κατοικούν φυσικά εντός της χώρας, ενώ παραμένουν πολιτισμικά εκτός. Επομένως, σύμφωνα με τους Buzan et al (1998), μια ανάλυση των ρητορικών ασφαλείας από τις πολιτικές ελίτ χωρών υποδοχής καταλήγει στο συμπέρασμα ότι ένα ζήτημα όπως η μετανάστευση αντιμετωπίζεται συχνά ως ζήτημα ασφάλειας με αναφορές σε απειλή για την εθνική ή διακρατική ταυτότητα.²³⁸

Έτσι, όπως τονίζει ο Panić (2009), η κοινωνιακή ασφάλεια σχετίζεται με την ικανότητα μιας κοινωνίας να διατηρεί τα ουσιώδη χαρακτηριστικά της ενόψει μεταβλητών συνθηκών και παρά τις πιθανές ή πραγματικές απειλές. Αυτή η ασφάλεια διακυβεύεται όταν μια κοινότητα αντιλαμβάνεται μια απειλή ως απειλή για την ταυτότητά της. Η ταυτότητα ορίζεται ως ένα σύνολο ιδεών και πρακτικών που προσδιορίζουν συγκεκριμένα άτομα ως μέλη μιας κοινωνικής ομάδας. Τα έθνη είναι αφηρημένες, φανταστικές κοινότητες και η εθνική ταυτότητα είναι το πιο σημαντικό αντικείμενο αναφοράς της κοινωνιακής ασφάλειας.²³⁹

Με άλλα λόγια, μια κοινωνιακή ανάλυση της μετανάστευσης, φανερώνει ότι οι λεκτικές δράσεις παρουσιάζουν την μετανάστευση ως ένα ζήτημα το οποίο απειλεί την κοινωνιακή ταυτότητα και τον πολιτισμό μεταβάλλοντας άμεσα την εθνική, πολιτισμική, θρησκευτική και γλωσσική σύνθεση του πληθυσμού. Και αυτό γιατί παρά το γεγονός ότι οι περισσότερες κοινωνίες έχουν προκύψει από μεταναστεύσεις ανθρώπων και αποτελούν ήδη ένα μείγμα αυτών και πολλοί καλωσορίζουν, μέχρι ένα σημείο, την πολιτισμική ποικιλομορφία που συνεπάγεται η περαιτέρω μετανάστευση, πέρα από κάποιο σημείο, η μετανάστευση γίνεται ζήτημα αριθμών. Πολύ μεγάλη ξένη εισροή θεωρείται ότι θα απειλήσει την ικανότητα της υπάρχουσας κοινωνίας να αναπαράγεται με τον παραδοσιακό τρόπο, γεγονός το οποίο μπορεί εύκολα να δημιουργήσει πολιτικές για τον έλεγχο της μετανάστευσης, με την αιτιολογία ότι η ανεξέλεγκτη μετανάστευση βλάπτει τελικά την υπάρχουσα κουλτούρα.²⁴⁰

²³⁸ Buzan, B., Wæver, O., Wæver, O., & De Wilde, J. (1998). *Security: a new framework for analysis*. Lynne Rienner Publishers.

²³⁹ Panić, B. (2009). Societal security—security and identity. *Western Balkans Security Observer*, (13), 29-38.

²⁴⁰ Buzan, B. (1991). New patterns of global security in the twenty-first century. *International affairs*, 67(3), 431-451.

Παρόλα αυτά, σύμφωνα με τον Bourbeau (2006), η μετανάστευση δεν σχετίζεται μονάχα με την κοινωνιακή ασφάλεια. Τα ευρήματα της έρευνας του Dauvergne (2003), δείχνουν ότι η μετανάστευση των ανθρώπων συνδέεται με μια ρητορική αμφισβήτησης των θεμελίων του κράτους - δηλαδή της εθνικής του κυριαρχίας,²⁴¹ το οποίο σημαίνει ότι η μετανάστευση μπορεί να εξεταστεί υπό το πρίσμα της πολιτικής και της στρατιωτικής ασφάλειας.

Επιπρόσθετα, η C.A.S.E.²⁴² υπογραμμίζει ότι η μετανάστευση συνιστά συχνά περίπτωση αλληλοεπικάλυψης της ρητορικής ασφάλειας της οικονομικής (θέσεις εργασίας) και της κοινωνιακής ασφάλειας (εθνική ταυτότητα). Επιπλέον, δεδομένου ότι οι διαδικασίες ασφαλειοποίησης που σχετίζονται με την εθνική ταυτότητα συχνά κάνουν επίκληση στο συναίσθημα του κοινού, ορισμένες πτυχές της ρητορικής ασφάλειας μπορεί επίσης να είναι πιο σιωπηρές, ανασύροντας τους μύθους σταθερότητας και ενότητας που μπορούν να γίνουν πλήρως κατανοητοί από μια κοινότητα.²⁴³

Όπως γίνεται αντιληπτό, το πρόβλημα της ασφαλειοποίησης της μετανάστευσης δεν υφίσταται μεμονωμένα. Επομένως, όπως αναφέρουν και οι Castles et al (2013), αυτό που θέτει τη μετανάστευση σε μια εξαιρετική θέση έναντι της ασφαλειοποίησης είναι ότι μπορεί να θεωρηθεί ως απειλή σε διάφορους τομείς, όπως είναι ο οικονομικός, ο πολιτικός και ο κοινωνιακός. Με άλλα λόγια, η μετανάστευση εμπίπτει στις σφαίρες της ασφαλειοποίησης σε κάθε πτυχή της κοινωνικής και πολιτικής ζωής.²⁴⁴

Παρόλα αυτά, κεντρική πτυχή της ασφαλειοποίησης της μετανάστευσης για τον Buzan (1991) είναι ότι η μετανάστευση συνδέεται άρρηκτα με την σύγκρουση των αντιμαχόμενων πολιτισμικών ταυτοτήτων μεταξύ της Δύσης και των κοινωνιών της περιφέρειας.²⁴⁵

²⁴¹ Bourbeau, P. (2006, March). Migration and Security: Securitization theory and its refinement. *Σε Annual Meeting of the International Studies Association, Town & Country Resort and Convention Center.*

²⁴² Η C.A.S.E είναι μια ομάδα κριτικών μελετητών που έχουν συγγράψει πολλά ακαδημαϊκά άρθρα σχετικά με τις κριτικές προσεγγίσεις της ασφάλειας στην Ευρώπη.

²⁴³ Collective, C. A. S. E. (2006). Critical approaches to security in Europe: A networked manifesto. *Security Dialogue*, 37(4), 443-487.

²⁴⁴ Castles, S., De Haas, H., & Miller, M. J. (2013). *The age of migration: International population movements in the modern world.* Macmillan International Higher Education.

²⁴⁵ Buzan, B. (1991). New patterns of global security in the twenty-first century. *International affairs*, 67(3), 431-451.

Όπως αναφέρει ο Buzan (1991), η σύγκρουση των πολιτισμικών ταυτοτήτων είναι πιο εμφανής μεταξύ της Δύσης και του Ισλάμ. Αυτό σχετίζεται εν μέρει με τις κοσμικές και θρησκευτικές αξίες, την ιστορική αντιπαλότητα μεταξύ της Χριστιανοσύνης και του Ισλάμ, τη δυσαρέσκεια του Ισλάμ για την εξουσία που κατέχει η Δύση, τη δυσαρέσκεια για τη δυτική κυριαρχία στην μεταποικιακή πολιτική διάρθρωση της Μέσης Ανατολής και εν μέρει την πικρία που πηγάζει από την σύγκριση μεταξύ των επιτευγμάτων του ισλαμικού και του δυτικού πολιτισμού τους τελευταίους δύο αιώνες.²⁴⁶

Σημαντική συνεισφορά στην διασύνδεση της μετανάστευσης με τη Σχολή της Κοπεγχάγης έχει κάνει ο Huysman (2006), ο οποίος με το βιβλίο του *Η Πολιτική της Ανασφάλειας* παρέχει μια σαφή ανάλυση του ιδιαίτερου προβλήματος που θέτει η μετανάστευση για την ασφάλεια.²⁴⁷ Σύμφωνα με τον Huysman (2006), η παροχή ασφάλειας στους πολίτες ενός κράτους από εξωτερικούς και εσωτερικούς κινδύνους είναι μία από τις καθοριστικές ενέργειες των σύγχρονων κρατών. Τόσο το *raison d'etre* του κυρίαρχου κράτους ως πολιτικής μορφής όσο και η νομιμότητα των πολιτικών αρχών μπορούν αφενός να επιβεβαιώσουν τη δυναμική τους και αφετέρου να αμφισβητηθούν στο όνομα της ασφάλειας.²⁴⁸

Επιπλέον, σύμφωνα με τον Huysman (2006), τόσο η μετανάστευση ως φαινόμενο, όσο και η παρουσία αλλοδαπών σε ένα κράτος είναι αναπόφευκτο ότι θα εγείρουν πολιτικά ερωτήματα για την αντιμετώπιση του αντίκτυπου τους στην οικονομική, στρατιωτική και κοινωνιακή υπόσταση του κράτους και ζητήματα ελέγχου εισόδου των μεταναστών στην εθνική επικράτεια. Δεν πρέπει λοιπόν να αποτελεί έκπληξη το γεγονός ότι η πλαισίωση της μετανάστευσης και του προσφυγικού ζητήματος στην ορολογία της ασφάλειας προκαλεί έντονες συζητήσεις για την ίδια την υπόσταση των κρατών.²⁴⁹ Και αυτό διότι η μετανάστευση πλαισιώνεται με τέτοιο τρόπο, ώστε να παρουσιάζεται ότι αποτελεί μια ενσάρκωση της αποτυχίας του κυρίαρχου κράτους και της διεθνούς ασφάλειας για την παροχή

²⁴⁶ Ο.π.

²⁴⁷ Innes, A. (2015). *Migration, citizenship and the challenge for security: an ethnographic approach*. Springer.

²⁴⁸ Huysmans, J. (2006). *The politics of insecurity: Fear, migration and asylum in the EU*. Routledge.

²⁴⁹ Ο.π.

ασφάλειας σε όλους τους ανθρώπους, όπου κατά συνέπεια, η ίδια η παρουσία μεταναστών απειλεί το κράτος.²⁵⁰

Σε αυτό το σημείο, κρίνεται σημαντικό να αναφερθεί ότι πληθώρα ακαδημαϊκών έχουν τονίσει το ρόλο του ρατσισμού και της ξενοφοβίας στη διαδικασία ασφαλειοποίησης της μετανάστευσης. Σύμφωνα με τον Ibrahim (2005), η ασφαλειοποίηση της μετανάστευσης μπορεί να εξεταστεί ως μια λεκτική δράση μέσω της οποίας ασκούνται οι σχέσεις εξουσίας και συνιστά μάλιστα το σύγχρονο μέσο εκδήλωσης του ρατσισμού.²⁵¹

Βέβαια, αυτή η στάση απέναντι στους μετανάστες βασίζεται στις πεποιθήσεις ότι η χώρα υποδοχής θεωρεί την φυλή και / ή την κουλτούρα της ανώτερη, αποκλείοντας έτσι τους μετανάστες από όλες τις πτυχές της κοινωνίας της.²⁵² Ένας τρόπος με τον οποίο γίνεται αυτό είναι μέσω νόμων οι οποίοι θεσμοθετούν τις διακρίσεις. Επομένως, μια κριτική αξιολόγηση της ασφαλειοποίησης της μετανάστευσης και των επιπτώσεων της υπό το πρίσμα της Σχολής της Κοπεγχάγης, θα πρέπει επίσης να περιλαμβάνει μια ανάλυση του ρόλου του ρατσισμού και της ξενοφοβίας.²⁵³

Όπως ισχυρίζεται ο Buzan (1991), ένα οξύ πρόβλημα μετανάστευσης σε μια κοινωνία, είναι σχεδόν αναπόφευκτο να μην έχει ως αποτέλεσμα την δημιουργία εντάσεων μεταξύ των μελών της. Προκειμένου να υπερασπιστεί τον εαυτό της από την ανεπιθύμητη εισροή ανθρώπων, μια χώρα δεν έχει μόνο να κατασκευάσει νομικά και φυσικά εμπόδια όσον αφορά στην είσοδο, αλλά και να τονίσει τη διαφοροποίησή της από την κοινωνία των οποίων τα μέλη επιδιώκει να αποκλείσει. Σε αυτό το πλαίσιο, ζητήματα φυλετικού διαχωρισμού και κοινωνικού στάτους είναι δύσκολο να αποφευχθούν. Η μεταχείριση των μεταναστών ως ένα είδος εγκληματικής τάξης, ως εκ τούτου, δημιουργεί πρόσφορο έδαφος για την συγκρουσιακή σχέση μεταξύ της χώρας υποδοχής και των μεταναστών.²⁵⁴

²⁵⁰ Ο.π.

²⁵¹ Ibrahim, M. (2005). The Securitization of Migration: A Racial Discourse. *International migration*, 43(5), 163-187.

²⁵² Huysmans, J. (2000). The European Union and the securitization of migration. *JCMS: Journal of Common Market Studies*, 38(5), 751-777.

²⁵³ Togral, B. (2011). Convergence of securitization of migration and 'new racism' in Europe: Rise of culturalism and disappearance of politics. *Security, Insecurity and Migration in Europe*, 219-37.

²⁵⁴ Buzan, B. (1991). New patterns of global security in the twenty-first century. *International affairs*, 67(3), 431-451.

3.2 Η Σχολή του Παρισίου

Μια άλλη προσέγγιση ασφαλειοποίησης προωθήθηκε από την Σχολή του Παρισίου των μελετών ασφάλειας και επεκτείνει τη θεωρία που ανέπτυξε η Σχολή της Κοπεγχάγης. Η Σχολή του Παρισιού προώθησε την προσέγγιση της ασφαλειοποίησης περισσότερο στο πεδίο της πολιτικής κοινωνιολογίας, αντλώντας από τον Pierre Bourdieu και την έννοια του πεδίου (field)²⁵⁵, καθώς και από το *dispositif*²⁵⁶ ασφάλειας του Michel Foucault.²⁵⁷

Η Σχολή του Παρισίου δεν έχει τις ρίζες της στην θεωρία διεθνών σχέσεων, αλλά στην πολιτική θεωρία και την κοινωνιολογία της μετανάστευσης και της αστυνόμευσης στην Ευρώπη.²⁵⁸ Ο Didier Bigo, ο σημαντικότερος εκπρόσωπος της Σχολής του Παρισίου, υποστηρίζει ότι η ασφάλεια συχνά χαρακτηρίζεται από την παράδοση ολόκληρων τομέων ασφαλείας σε «επαγγελματίες της ανησυχίας

²⁵⁵ Η κοινωνία, σύμφωνα με τον Bourdieu, χωρίζεται σε σφαίρες δράσης που ονομάζει «πεδία». Μέσα σε αυτά τα πεδία, υφίστανται σχέσεις εξουσίας. Σε κάθε ένα από τα πεδία, υπάρχει μια συγκεκριμένη δομή εξουσίας σχετική με το συγκεκριμένο πεδίο, την έξη (habitus) και το κεφάλαιο. Ο κοινωνικός τομέας, είτε είναι επιστημονικός, θρησκευτικός, ακαδημαϊκός, πολιτικός, ιατρικός ή δικαστικός, έχει τη δική του δομή εσωτερικών σχέσεων εξουσίας, οι οποίες ορίζονται και συντηρούνται από ένα *habitus* που είναι ατομικό και συλλογικό. Ο Bourdieu περιγράφει ένα πεδίο ως ένα πεδίο δυνάμεων, των οποίων η ανάγκη επιβάλλεται στους δρώντες που ασχολούνται με αυτό και ένα πεδίο δυνάμεων εντός του οποίου οι αντιπρόσωποι αντιπαρατίθενται μεταξύ τους με διαφοροποιημένα μέσα και εργαλεία σύμφωνα με τη θέση τους στη δομή του πεδίου δυνάμεων, συμβάλλοντας έτσι στη διατήρηση ή τη μετατροπή της δομής του (Reed-Danahay, 2005).

²⁵⁶ Σύμφωνα με τους Michel & Colin (1980), κατά τον Foucault, το *dispositif* είναι ένα παντελώς ετερογενές σύνολο αποτελούμενο από λεκτικές δράσεις, θεσμούς, αρχιτεκτονικές μορφές, κανονιστικές αποφάσεις, νόμους, διοικητικά μέτρα, επιστημονικές δηλώσεις, φιλοσοφικές, ηθικές και φιλανθρωπικές προτάσεις. Με λίγα λόγια αυτό που λέγεται και αυτό που δεν λέγεται. Δεύτερον, αυτό που προσπαθεί να εντοπίσει ο Foucault σε αυτό το *dispositif*, είναι ακριβώς η φύση της σύνδεσης που μπορεί να υπάρχει ανάμεσα σε αυτά τα ετερογενή στοιχεία. Τρίτον, με τον όρο *dispositif* εννοεί ένα σχηματισμό του οποίου κύρια λειτουργία είναι ότι σε μια δεδομένη ιστορική στιγμή ανταποκρίνεται σε μια επείγουσα ανάγκη. Το *dispositif* είναι ένα δίκτυο σχέσεων που σε μια δεδομένη ιστορική περίοδο οργανώνει το πεδίο της εξουσίας και της γνώσης. Αυτή η έννοια επιτρέπει την ανάλυση θεσμών, πρακτικών και ομιλιών από την άποψη των ιστορικών σχέσεών τους. Δείχνει τον τρόπο με τον οποίο διαμορφώνονται μεταξύ τους. Ένα δίκτυο εξουσίας, δεν συνιστά έναν τομέα, μια αρχή ή ένα επίπεδο ανάλυσης. Είναι μάλλον ένας συγκερασμός αμοιβαίων σχέσεων ανάμεσα σε θεσμούς, πρακτικές και συλλογικών αισθημάτων, τα οποία συνυπάρχουν σε ένα συγκεκριμένο ιστορικό σύστημα και τη διαλεκτική του. Ενώ δραπετεύουν αναπόφευκτα από τη λειτουργία που τους επιβάλλεται από έξω, τα δίκτυα εξουσίας εισάγουν διαρκώς νοηματικές δομές μέσω των οποίων γίνονται αντιληπτά. Ομοίως, ενώ διάφορες κοινωνικές διαδικασίες παράγουν και θεσμοποιούν την εξουσία ως σύστημα, η διαμόρφωση αυτού του συστήματος και οι πρακτικές που ακολουθεί έχουν ως απότοκο τη διαρκή αναδιοργάνωση των πλαισίων της εξουσίας και της γνώσης. Αυτή η αμοιβαία σχέση αποτελεί πρόβλημα κατά τον Foucault.

²⁵⁷ Vaughan-Williams, N., & Peoples, C. (2014). *Critical security studies: An introduction*. Routledge.

²⁵⁸ Collective, C. A. S. E. (2006). Critical approaches to security in Europe: A networked manifesto. *Security Dialogue*, 37(4), 443-487.

(professionals of unease)», οι οποίοι είναι επιφορτισμένοι με τη διαχείριση των υφισταμένων απειλών και τον εντοπισμό νέων.²⁵⁹

Παρόλα αυτά, σύμφωνα με τον Karyotis (2012), οι υπεύθυνοι για τη λήψη αποφάσεων ασφαλείας, περιορίζονται από το «επιχειρησιακό περιβάλλον» δηλαδή από την αντικειμενική πραγματικότητα για την οποία μπορεί να έχουν ελλιπείς πληροφορίες και το «ψυχολογικό περιβάλλον», δηλαδή τις προϋπάρχουσες πεποιθήσεις, και τις αντιλήψεις για το τι αναμένεται από αυτούς. Το πρώτο αναφέρεται στην έννοια του πεδίου (field), του Bourdieu, ήτοι τις αντικειμενικές κοινωνικές δομές με τους δικούς τους κανόνες, ενώ το δεύτερο αντιστοιχεί στην έννοια της έξης (habitus), ενός συστήματος υποκειμενικά αποκτημένων αντιλήψεων, σκέψεων και ενεργειών. Ο ορθολογισμός της ελίτ, ως εκ τούτου, ερμηνεύεται καλύτερα ως οριοθετημένος. Αυτό σημαίνει ότι μια απόφαση της ελίτ για ασφαλειοποίηση μπορεί να είναι προσανατολισμένη στο στόχο αλλά να λειτουργεί επίσης εντός ενός πλαισίου μερικών πληροφοριών και άλλων περιορισμών.²⁶⁰

Αντλώντας από τον Bourdieu, η Σχολή του Παρισιού κατόρθωσε να οριοθετήσει την προβληματική που έθεσε η σχολή της Κοπεγχάγης, όπου η εμφάνιση λεκτικών δράσεων ήταν απροσδιόριστη και οι επιπτώσεις τους πολύ ευρείες σε σύγκριση με άλλες πρακτικές εξουσίας.²⁶¹ Όπως υποστηρίζει και ο Bigo (1998), ένα από τα ισχυρότερα πλεονεκτήματα της θεωρίας της ασφαλειοποίησης της Σχολής του Παρισιού είναι ότι υπογραμμίζει τη σημασία της ετικετοποίησης (labelization) ως μορφής συμβολικής εξουσίας στις μελέτες ασφάλειας.²⁶²

Η Σχολή του Παρισιού αντλεί επίσης από το *dispositif* ασφάλειας του Foucault²⁶³, το οποίο απεικονίζει τον τρόπο διασύνδεσης των διαφόρων στοιχείων

²⁵⁹ Bigo, D. (2002). Security and immigration: Toward a critique of the governmentality of unease. *Alternatives*, 27(1_suppl), 63-92.

²⁶⁰ Karyotis, G. (2012). Securitization of Migration in Greece: Process, Motives, and Implications. *International Political Sociology*, 6(4), 390-408.

²⁶¹ Collective, C. A. S. E. (2006). Critical approaches to security in Europe: A networked manifesto. *Security Dialogue*, 37(4), 443-487.

²⁶² Bigo, D. (1998). Frontiers and security in the European Union: The illusion of migration control. *The frontiers of Europe*, 148-164.

²⁶³ Σύμφωνα με τους Michel & Colin (1980), κατά τον Foucault, το *dispositif* είναι ένα παντελώς ετερογενές σύνολο αποτελούμενο από λεκτικές δράσεις, θεσμούς, αρχιτεκτονικές μορφές, κανονιστικές αποφάσεις, νόμους, διοικητικά μέτρα, επιστημονικές δηλώσεις, φιλοσοφικές, ηθικές και φιλανθρωπικές προτάσεις. Με λίγα λόγια αυτό που λέγεται και αυτό που δεν λέγεται. Δεύτερον, αυτό που προσπαθεί να εντοπίσει ο Foucault σε αυτό το *dispositif*, είναι ακριβώς η φύση της σύνδεσης που μπορεί να υπάρχει ανάμεσα σε αυτά τα ετερογενή στοιχεία. Τρίτον, με τον όρο *dispositif* εννοεί ένα

όπως οι λέξεις, τα νομικά κείμενα, οι θεσμοί, οι τεχνολογικές συσκευές και οι καθημερινές πρακτικές των δρώντων και πώς αυτές συμβάλλουν από κοινού στην παραγωγή ενός κοινωνικού προβλήματος ως ζητήματος ασφαλείας.²⁶⁴

Ως εκ τούτου, η Σχολή του Παρισιού λαμβάνει υπόψη τόσο τα διαλεκτικά όσο και τα μη διαλεκτικά στοιχεία στην ανάλυσή της για την κοινωνική κατασκευή απειλών ασφάλειας και δεν περιορίζεται μόνο στις λεκτικές δράσεις. Επιπλέον, αυτή η σχολή υποστηρίζει ότι οι πολιτικές πρακτικές και οι συνέπειες τους, και όχι απλώς οι λεκτικές δράσεις, υποδεικνύουν αν μια ασφαλειοποίηση πρέπει να θεωρείται ως μια «θετική» ή «αρνητική» εξέλιξη.²⁶⁵

Όπως και η Σχολή της Κοπεγχάγης, η Σχολή του Παρισιού υποστηρίζει ότι η ασφάλεια και οι απειλές είναι κοινωνικά κατασκευασμένες και επομένως ολόκληρο το πεδίο ασφάλειας είναι ένας κοινωνικά κατασκευασμένος χώρος. Αυτός ο κοινωνικά κατασκευασμένος χώρος μεταβάλλεται καθώς νόμιμα ή / και μελλοντικά μέλη του επιδίδονται σε μια συνεχή επαναδιαπραγμάτευση των ορίων του πεδίου ασφαλείας, πράγμα που σημαίνει ότι η κατανόηση της ασφάλειας, των αντικειμένων αναφοράς και των πρακτικών ασφάλειας μπορούν να αλλάξουν με την πάροδο του χρόνου.²⁶⁶

Λόγω της διαφορετικής της προσέγγισης όσον αφορά στην ανάλυση της ασφάλειας, η Σχολή του Παρισιού σε μεγάλο βαθμό απομακρύνεται από τη μελέτη των έκτακτων μέτρων (extraordinary measures) και εξετάζει το ετερογενές δίκτυο

σηματισμό του οποίου κύρια λειτουργία είναι ότι σε μια δεδομένη ιστορική στιγμή ανταποκρίνεται σε μια επείγουσα ανάγκη. Το *dispositif* είναι ένα δίκτυο σχέσεων που σε μια δεδομένη ιστορική περίοδο οργανώνει το πεδίο της εξουσίας και της γνώσης. Αυτή η έννοια επιτρέπει την ανάλυση θεσμών, πρακτικών και ομιλιών από την άποψη των ιστορικών σχέσεών τους. Δείχνει τον τρόπο με τον οποίο διαμορφώνονται μεταξύ τους. Ένα δίκτυο εξουσίας, δεν συνιστά έναν τομέα, μια αρχή ή ένα επίπεδο ανάλυσης. Είναι μάλλον ένας συγκερασμός αμοιβαίων σχέσεων ανάμεσα σε θεσμούς, πρακτικές και συλλογικών αισθημάτων, τα οποία συνυπάρχουν σε ένα συγκεκριμένο ιστορικό σύστημα και τη διαλεκτική του. Ενώ δραπετεύουν αναπόφευκτα από τη λειτουργία που τους επιβάλλεται από έξω, τα δίκτυα εξουσίας εισάγουν διαρκώς νοηματικές δομές μέσω των οποίων γίνονται αντιληπτά. Ομοίως, ενώ διάφορες κοινωνικές διαδικασίες παράγουν και θεσμοποιούν την εξουσία ως σύστημα, η διαμόρφωση αυτού του συστήματος και οι πρακτικές που ακολουθεί έχουν ως απότοκο τη διαρκή αναδιοργάνωση των πλαισίων της εξουσίας και της γνώσης. Αυτή η αμοιβαία σχέση αποτελεί πρόβλημα κατά τον Foucault.

²⁶⁴ Oels, A. (2012). From 'securitization' of climate change to 'climatization' of the security field: comparing three theoretical perspectives. Σε *Climate change, human security and violent conflict* (σ. 185-205). Springer, Berlin, Heidelberg.

²⁶⁵ Ο.π.

²⁶⁶ Dillon, M., & Neal, A. (Eds.). (2015). *Foucault on politics, security and war*. Springer.

που περιβάλλει τις διάφορες πρακτικές και λεκτικές δράσεις περί της ασφαλείας και το οποίο περιλαμβάνει τις συνήθειες πρακτικές των (μη ελίτ), επαγγελματιών ασφαλείας και την ανάλυση του τρόπου με τον οποίο οι πρακτικές τους παράγουν συζητήσεις ασφαλείας (και υποκινούνται από αυτές). Επομένως, η διαλεκτική, η πολιτική και η πρακτική είναι αμοιβαίως σημαντικά στοιχεία που πρέπει να ληφθούν υπόψη κατά τη μελέτη της ασφάλειας υπό το πρίσμα της Σχολής του Παρισιού.²⁶⁷

Σε αυτό το πλαίσιο, διαφαίνεται ότι το εγγενές πλεονέκτημα της Σχολής του Παρισιού, συνίσταται στο γεγονός ότι είναι πιο ευρεία αλλά και πιο κριτική απέναντι στις διάφορες δυναμικές ασφαλείας, καθώς δεν γενικεύει την ασφάλεια, τις λογικές της και τις συναφείς πρακτικές της.

Όπως αναφέρει και ο Bigo (2001), η ασφαλειοποίηση, ως φαινόμενο, παρατηρείται πέρα από τις λεκτικές δράσεις, αναγνωρίζοντας ότι η απειλή μπορεί επίσης να δημιουργηθεί από τις καθημερινές συνήθειες και πρακτικές και τη συνεργασία μεταξύ των εμπειρογνομόνων ασφαλείας.²⁶⁸ Η προσέγγιση είναι «δρώντο-κεντρική» (state-centered), που σημαίνει ότι τα πρότυπα πρακτικών και δικτύων σε μικρο-επίπεδο μπορούν να αποκαλύψουν διαφορετικές διαδικασίες ασφαλειοποίησης από εκείνες που αποκαλύπτονται μόνο από τις λεκτικές δράσεις.²⁶⁹

Σύμφωνα με τον Bigo, είναι δυνατόν να ασφαλειοποιηθούν ορισμένα ζητήματα χωρίς λεκτικές δράσεις και ο στρατός και η αστυνομία το γνωρίζουν εδώ και πολύ καιρό. Η πρακτική εργασία, οι πειθαρχικές διαδικασίες και η εμπειρογνωμοσύνη είναι εξίσου σημαντικές με όλες τις μορφές λόγου. Με άλλα λόγια, οι πράξεις των γραφειοκρατικών δομών ή δικτύων που συνδέονται με τις πρακτικές ασφαλείας και οι συγκεκριμένες τεχνολογίες που χρησιμοποιούν μπορούν να διαδραματίσουν πιο ενεργό ρόλο στις διαδικασίες ασφαλειοποίησης από ότι οι λεκτικές δράσεις.²⁷⁰

²⁶⁷ Oels, A. (2012). From 'securitization' of climate change to 'climatization' of the security field: comparing three theoretical perspectives. Σε *Climate change, human security and violent conflict* (σ. 185-205). Springer, Berlin, Heidelberg.

²⁶⁸ Bigo, D. (2001). The Möbius ribbon of internal and external security (ies). *Identities, borders, orders: Rethinking international relations theory*, 18, 91-116.

²⁶⁹ Wæver, O. (2011). Politics, security, theory. *Security Dialogue*, 42(4-5), 465-480.

²⁷⁰ Lenoard, S. (2011, February). FRONTEX and the securitization of migrants through practices. Σε *Paper presented at the Migration Working Group Seminar, European University Institute, Florence* (Vol. 9).

Σύμφωνα με τον Karyotis (2012, 392), η Σχολή του Παρισιού προωθεί μια «πραγματιστική» άποψη της ασφαλειοποίησης ως ένα «καλειδοσκόπιο πρακτικών» που δεν μπορεί να περιοριστεί σε μια γλωσσική διατύπωση. Σύμφωνα με τον ίδιο, τα εμπειρικά στοιχεία υποστηρίζουν σθεναρά αυτή την ερμηνεία, με τους ερευνητές να διαπιστώνουν ότι οι οπτικές εικόνες, οι επιθετικές βίαιες πράξεις, τα πολιτικά εργαλεία, οι πρακτικές ασφαλείας, οι θεσμικοί σχηματισμοί και οι μορφές κυβερνησιμότητας (governmentality) μπορούν, μεταξύ άλλων, να αποτελούν μέρος ατομικών και συλλογικών στρατηγικών ασφαλειοποίησης.²⁷¹

Επιπρόσθετα, η Σχολή του Παρισιού τονίζει πως η παγκόσμια ανασφάλεια και τα διακρατικά δίκτυα εμπειρογνομών στον τομέα της ασφάλειας δημιουργούν νέα πεδία για ασφαλειοποίηση, κάτι που έχει ως αποτέλεσμα να επεκτείνονται οι διαστάσεις της ασφάλειας. Το επίκεντρο, σε αυτό το πλαίσιο, είναι η ανάλυση της κοινωνικής κατασκευής μιας απειλής από μέλη μιας κοινότητας επαγγελματιών ασφαλείας.²⁷²

Σύμφωνα με τον Bigo (2002), η συγχώνευση των εσωτερικών και εξωτερικών πτυχών της ασφάλειας, όπως η συνένωση και επέκταση των ρόλων της αστυνομίας (εσωτερικής) και του στρατού (εξωτερικής) αποτελούν επίσης μέρος αυτής της διαδικασίας. Αυτή η διαδικασία είναι σημαντική για την κατασκευή ζητημάτων ασφάλειας στη θεωρία της Σχολής του Παρισιού, καθώς συνδέει τις εσωτερικές και εξωτερικές πρακτικές, δημιουργώντας ένα μεγαλύτερο και πιο αυτόνομο πεδίο για τους ασκούντες την ασφάλεια, οι οποίοι και ασχολούνται με «κοινούς» εχθρούς.²⁷³

Η συγχώνευση των εσωτερικών και εξωτερικών πτυχών της ασφάλειας χρησιμεύει επίσης ως βάθρο προτεραιότητας για την ασφάλεια και για τον σημασιολογικό καθορισμό της ως ανώτερης, δημιουργώντας περαιτέρω περιθώρια για την επέκταση μιας ελιτιστικής διακρατικής ασφάλειας.²⁷⁴ Επιπλέον, η έννοια της ασφάλειας υπόκειται σε επεξεργασία μέσω της εξέτασης της έννοιας της ανασφάλειας και της πολιτικής του κινδύνου. Η ασφαλειοποίηση θεωρείται ως ένας

²⁷¹ Karyotis, G. (2012). Securitization of Migration in Greece: Process, Motives, and Implications. *International Political Sociology*, 6(4), 390-408.

²⁷² Bigo, D. (2001). The Möbius ribbon of internal and external security (ies). *Identities, borders, orders: Rethinking international relations theory*, 18, 91-116.

²⁷³ Bigo, D. (2002). Security and immigration: Toward a critique of the governmentality of unease. *Alternatives*, 27(1_suppl), 63-92.

²⁷⁴ Ο.π.

τρόπος διαχείρισης και δημιουργίας ανασφάλειας, δημιουργώντας έτσι μια ατζέντα διαχείρισης κινδύνων.²⁷⁵

Σύμφωνα με τη Floyd (2006), όλα τα έργα του Bigo (και κατ' επέκταση της Σχολής του Παρισιού) στηρίζονται στην ίδια βασική υπόθεση, ότι υφίσταται δηλαδή, μια συγχώνευση εσωτερικής και εξωτερικής ασφάλειας σε ένα πεδίο ασφάλειας, το οποίο σημαίνει ότι τα σύνορα μεταξύ εσωτερικής και εξωτερικής ασφαλείας παύουν να υπάρχουν. Όπως αναφέρει η Floyd (2006) τα σύνορα μεταξύ εσωτερικής και εξωτερικής ασφάλειας σε αυτή την περίπτωση, ισοδυναμούν με τα σύνορα των κυρίαρχων εθνικών κρατών. Ο τερματισμός του διπολισμού και η δημιουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης, συνέβαλαν στην κατάργηση αυτής της διάκρισης. Έτσι, η απόρριψη των πιο παραδοσιακών απειλών για την ασφάλεια άφησε τόσο τους επαγγελματίες για την εσωτερική ασφάλεια, όσο και τους επαγγελματίες για την εξωτερική ασφάλεια απελπισμένους για έναν λόγο *d'être*.²⁷⁶

Επιπλέον, σύμφωνα με τον Bigo, η ασφάλεια δεν αποτελεί σε καμία περίπτωση μια αντανάκλαση της αύξησης των απειλών στη σύγχρονη εποχή. Τουναντίον, είναι η μείωση του επιπέδου αποδοχής του άλλου. Πρόκειται για μια προσπάθεια ανασφαλειοποίησης της καθημερινής ζωής από τους επαγγελματίες της ασφάλειας και μια ενίσχυση των δυνατοτήτων δράσης της από την αστυνομία.²⁷⁷

Με βάση το έργο του Bigo, ο Huysmans (2004) κάνει ένα παρόμοιο επιχείρημα σχετικά με τη σημασία των πρακτικών ασφάλειας, με ιδιαίτερη έμφαση στην τεχνολογία. Ισχυρίζεται δηλαδή, ότι η διαλεκτική της ασφαλειοποίησης είναι αναπόσπαστο κομμάτι αυτής και ειδικότερα σε συγκεκριμένες τεχνολογικές συσκευές και στις γνώσεις και δεξιότητες που απαιτούνται για τη χρήση τους. Αυτή η έμφαση στην τεχνολογία απορρέει από το γεγονός ότι, όπως υποστηρίζει, οι τεχνολογικές συσκευές δεν είναι απλά τα μέσα που χρησιμοποιούνται για την εφαρμογή των

²⁷⁵ Benam, C. H. (2011). Emergence of a "big brother" in Europe: Border Control and Securitization of Migration. *Insight Turkey*, 13(3), 191.

²⁷⁶ Floyd, R. (2006, December). When Foucault met security studies: A critique of the Paris school of security studies". Σε *2006 BISA annual conference*.

²⁷⁷ Floyd, R. (2011). Can securitization theory be used in normative analysis? Towards a just securitization theory. *Security Dialogue*, 42(4-5), 427-439.

αποφάσεων πολιτικής αλλά διαμορφώνουν τις πολιτικές επιλογές που έχουν στη διάθεσή τους οι υπεύθυνοι λήψης αποφάσεων.²⁷⁸

Ο Balzacq (2010) επέκτεινε επίσης την αρχική προσέγγιση της ασφαλειοποίησης ως λεκτικής δράσης και την ανήγαγε σε πραγματικές πρακτικές, δηλαδή σε μια δέσμη διεπιστημονικών πρακτικών και στις διαδικασίες παραγωγής, διάδοσης και λήψης / μετάφρασής τους που νοηματοδοτούν τις απειλές.²⁷⁹ Η βασική κριτική του Balzacq (2010) στην αρχική θεωρία ασφαλειοποίησης όπως διαμορφώθηκε από την Σχολή της Κοπεγχάγης, ήταν ότι επικεντρώνεται κυρίως στην ασφαλειοποίηση ως λεκτική δράση, ενώ ο Balzacq στηρίζει τη θέση ότι οι «πρακτικές ασφαλείας» θεσπίζονται κυρίως μέσω εργαλείων πολιτικής.²⁸⁰

Ως εκ τούτου, ένας θεσμός ή θεσμικό όργανο μπορούν να εξεταστούν ως προς το πώς ενεργούν, όχι μόνο ως προς τις λέξεις που χρησιμοποιούν όταν πραγματεύονται ένα ζήτημα. Αυτή η προσέγγιση είναι ευρύτερη και ανοικτή σε λιγότερες παρερμηνείες. Ενώ οι λεκτικές δράσεις μπορούν να χρησιμοποιηθούν σκόπιμα από οργανισμούς / κράτη / μέσα ενημέρωσης για να προωθήσουν και να αντικατοπτρίσουν μια συγκεκριμένη εικόνα, μπορεί να υποστηριχθεί ότι οι δράσεις οι οποίες όντως λαμβάνουν χώρα είναι περισσότερο νοηματοδοτικές και αντανακλούν περισσότερο τον χαρακτήρα και το κίνητρο του θεσμού ή του θεσμικού οργάνου.²⁸¹

Με άλλα λόγια, η εννοιολόγηση της ασφάλειας όπως παρουσιάζεται από τη Σχολή του Παρισιού αναφέρεται στην ανάδυση και εδραίωση επαγγελματικών δικτύων ασφαλείας που προσπαθούν να μονοπωλήσουν την αλήθεια για τον κίνδυνο και την ανησυχία μέσω του δίπολου γνώσης / ισχύος. Από την άποψη αυτή, η ασφαλειοποίηση πρέπει να θεωρείται ως μια *τεχνική διακυβέρνησης*, ένας τρόπος *διακυβερνητισμού*, όσον αφορά στον καθορισμό, τη διαχείριση και την ενθάρρυνση των απειλών. Δημιουργεί ένα πεδίο ασφαλείας, αποτελούμενο από διάφορους φορείς που είτε έχουν λάβει άδεια είτε πιστεύουν ότι έχουν εξουσιοδοτηθεί να καθορίσουν τι συνιστά απειλή. Σε αυτό το πεδίο, συγχωνεύονται διαφορετικές και συχνά

²⁷⁸ Huysmans, J. (2004). A Foucaultian view on spill-over: freedom and security in the EU. *Journal of international relations and development*, 7(3), 294-318.

²⁷⁹ Balzacq, T. (Ed.). (2010). *Securitization theory: how security problems emerge and dissolve*. Routledge.

²⁸⁰ Balzacq, T. (2010). A theory of securitization: Origins, core assumptions, and variants. Σε *Securitization Theory* (σ. 15-44). Routledge.

²⁸¹ Ο.π.

αντιφατικές αντιλήψεις απειλών και το όριο μεταξύ εξωτερικών και εσωτερικών πτυχών της ασφάλειας γίνεται θολό.²⁸²

Ο Huysman (2006) ορίζει την κυβερνησιμότητα ως την τέχνη της διακυβέρνησης ενός πληθυσμού, παρά μιας επικράτειας. Διαμορφώνει στην ουσία το *modus operandi* της ελευθερίας με σκοπό μια σταθερή και ισορροπημένη ανάπτυξη του πληθυσμού στο σύνολό του.²⁸³

Όπως αναφέρει η Floyd (200), η κυβερνησιμότητα δεν αναφέρεται στην αντικατάσταση μιας κυρίαρχης κοινωνίας από μια κοινωνία πειθαρχίας και στην επακόλουθη αντικατάσταση μιας κοινωνίας πειθαρχίας από μια κυβέρνηση της κοινωνίας. Στην πραγματικότητα, υφίσταται το τρίπολο, κυριαρχία - πειθαρχία - κυβέρνηση, πρωταρχικός στόχος του οποίου είναι ο πληθυσμός και βασικός του μηχανισμός το *dispositif* ασφαλείας.²⁸⁴

Σε αυτό το πλαίσιο, σύμφωνα με τη Vuori (2008), τα ζητήματα ασφαλείας είναι ένα είδος ειδικής πολιτικής, που νομιμοποιεί τη χρήση «ειδικών διαδικασιών» μέσω της επίκλησης της ανάγκης επιβίωσης. Η κατασκευή ζητημάτων ασφαλείας μπορεί να χρησιμοποιηθεί για διάφορους πολιτικούς σκοπούς, από την τοποθέτηση ενός θέματος στην ημερήσια διάταξη της λήψης αποφάσεων μέχρι τη νομιμοποίηση πολιτικών, την αποτροπή των «επικείμενων» απειλών και τον έλεγχο των υφισταμένων.²⁸⁵

Σύμφωνα με την Innes (2015), η πολιτική κοινωνιολογία της Σχολής του Παρισιού έχει οδηγήσει σε μια επιστημολογία της αποδόμησης και δεν υιοθετεί μια αντιληπτική θεωρία όσον αφορά στην ασφάλεια που παρακολουθεί την ερμηνευτική αναπαραγωγή της ασφάλειας μέσω της γλώσσας. Η Σχολή του Παρισιού δεν επικεντρώνεται ως εκ τούτου πρωτίστως στις λεκτικές δράσεις που κατασκευάζουν μια απειλή και εγείρουν ζητήματα ασφαλείας στο εσωτερικό ενός κράτους. Αντί να θεωρεί την ασφάλεια ως ειδική ενέργεια, αυτή η σχολή σκέψης επικεντρώνεται σε

²⁸² Castles, S., De Haas, H., & Miller, M. J. (2013). *The age of migration: International population movements in the modern world*. Macmillan International Higher Education.

²⁸³ Huysmans, J. (2006). *The politics of insecurity: Fear, migration and asylum in the EU*. Routledge.

²⁸⁴ Floyd, R. (2006, December). When Foucault met security studies: A critique of the Paris school of security studies". Σε *2006 BISA annual conference*.

²⁸⁵ Vuori, J. A. (2008). Illocutionary logic and strands of securitization: Applying the theory of securitization to the study of non-democratic political orders. *European journal of international relations*, 14(1), 65-99.

γραφειοκρατικές διαδικασίες που διαπράττουν βία ως μια κανονικοποιημένη διαδικασία.²⁸⁶

Όπως έχει ήδη αναφερθεί, η Σχολή του Παρισίου αντιμετωπίζει την ασφάλεια ως μια κοινωνική κατασκευή σε αντίθεση με μια αντικειμενική πραγματικότητα. Αυτό που είναι διαφορετικό και ρηξικέλευθο στην ανάλυσή της, ωστόσο, είναι η αντίληψη της περί της ασφάλειας. Ενώ, για παράδειγμα, η σχολή της Κοπεγχάγης θεωρεί ότι η ασφάλεια κατασκευάζεται μέσω του λόγου, ο Bigo μετατρέπει αυτό το επιχείρημα και υποστηρίζει ότι το πώς ασκείται η ασφάλεια, καθορίζει την ίδια την έννοια της.²⁸⁷

Μια άλλη συνεισφορά του Bigo, σύμφωνα με τους Castles et al (2013), είναι η προσπάθειά του να αποσπάσει την κανονικότητα από την πράξη ασφαλειοποίησης. Αν και αναγνωρίζει τη σημαντικότητα της εννοιολόγησης της ασφάλειας από τη Σχολή της Κοπεγχάγης για τη διεθνή βιβλιογραφία στον τομέα της ασφάλειας, ωστόσο, ο Bigo ασχολείται κριτικά με αυτή.²⁸⁸

Όπως αναφέρουν οι Bigo & Tsoukala (2008), η ασφάλεια δεν είναι μια ενιαία πρακτική, δεν αφορά την επιβίωση, δεν είναι κοινό αγαθό, δεν είναι κοινό δικαίωμα, δεν είναι η πρώτη μορφή ελευθερίας. Η ασφαλειοποίηση δεν έχει ούτε θετικό πρόσημο ούτε αρνητικό, ακόμα κι αν οι συνταγματικές αφηγήσεις τείνουν να εμμένουν στο πρώτο και οι κριτικές στο δεύτερο. Η διαδικασία ασφαλειοποίησης είναι, για τους Bigo & Tsoukala (2008), μια κοινωνική και πολιτική κατασκευή που σχετίζεται με λεκτικές δράσεις, αλλά αυτές οι λεκτικές δράσεις δεν είναι καθοριστικές. Είναι το αποτέλεσμα ενός διαρθρωτικού ανταγωνισμού μεταξύ φορέων με διαφορετικές μορφές κεφαλαίου.²⁸⁹

Επομένως, η ασφάλεια δεν πρέπει να νοείται ως μια «ανθρωπολογική ανάγκη» ούτε ως μια «λεκτική δράση», αλλά μάλλον η ασφάλεια πρέπει να νοείται

²⁸⁶ Innes, A. (2015). *Migration, citizenship and the challenge for security: an ethnographic approach*. Springer.

²⁸⁷ Bigo, D. (2001). The Möbius ribbon of internal and external security (ies). *Identities, borders, orders: Rethinking international relations theory*, 18, 91-116.

²⁸⁸ Castles, S., De Haas, H., & Miller, M. J. (2013). *The age of migration: International population movements in the modern world*. Macmillan International Higher Education.

²⁸⁹ Ο.π..

ως μια σκόπιμη διαδικασία ανασφαλειοποίησης / αποδυνάμωσης των συνόρων, της ταυτότητας και της αντίληψης για τον «άλλο».²⁹⁰

3.2.1 Η Σχολή του Παρισίου και η μετανάστευση

Σύμφωνα με τον Karyotis (2012), στην περίπτωση της μετανάστευσης, οι πολιτικές ελίτ, οι επαγγελματίες της ασφάλειας και τα μέσα μαζικής ενημέρωσης συχνά θεωρείται ότι έχουν συμφέρον να απεικονίζουν τη μετανάστευση ως ζήτημα ασφάλειας.²⁹¹

Αυτή τη θέση ανέπτυξε πρώτος ο Dieder Bigo (2002), ο οποίος στο άρθρο του «Ασφάλεια και Μετανάστευση: Προς μια Κριτική για την Κυβερνησιμότητα της Ανησυχίας», υποστηρίζει ότι η ασφαλειοποίηση της μετανάστευσης δεν είναι μόνο το αποτέλεσμα της προπαγάνδας των ακροδεξιών πολιτικών κομμάτων, της ανόδου του ρατσισμού ή μιας νέας και αποτελεσματικότερης ρητορικής που πείθει τον πληθυσμό για έναν κίνδυνο μέσω επιτυχημένων λεκτικών δράσεων που πραγματοποιούνται από κρατικούς ή κοινωνικούς φορείς.²⁹²

Η ασφαλειοποίηση του μετανάστη ως κινδύνου, κατά τον Bigo (2002) βασίζεται προέρχεται από έναν φόβο των πολιτικών ο οποίος σχετίζεται με την απώλεια του συμβολικού ελέγχου τους στα εδαφικά σύνορα του κράτους, ενώ διαρθρώνεται από τη έξη των επαγγελματιών ασφαλείας και τα συμφέροντά τους όχι μόνο αναφορικά με τους αλλοδαπούς που διαβιούν σε μια χώρα, αλλά και με τους μετανάστες.²⁹³

Όπως αναφέρει ο Bigo (2002), αυτά τα συμφέροντα συσχετίζονται με την παγκοσμιοποίηση των τεχνολογιών επιτήρησης και ελέγχου που ξεπερνούν τα εθνικά

²⁹⁰ Floyd, R. (2006, December). When Foucault met security studies: A critique of the Paris school of security studies". Σε *2006 BISA annual conference*.

²⁹¹ Karyotis, G. (2012). Securitization of Migration in Greece: Process, Motives, and Implications. *International Political Sociology*, 6(4), 390-408.

²⁹² Bigo, D. (2002). Security and immigration: Toward a critique of the governmentality of unease. *Alternatives*, 27(1_suppl), 63-92

²⁹³ Ο.π.

σύνορα. Η ασφαλειοποίηση, στηρίζεται, παράλληλα, στην «ανησυχία» που κάποιιο πολίτες, οι οποίοι αισθάνονται ότι απορρίπτονται, νιώθουν λόγω του ότι δεν μπορούν να αντιμετωπίσουν την αβεβαιότητα της καθημερινής ζωής. Αυτή η ανησυχία ή αβεβαιότητα, σύμφωνα με τον Bigo (2002), δεν είναι ψυχολογική. Πρόκειται για μια διαρθρωτική ανησυχία σε μια «κοινωνία κινδύνου» που πλαισιώνεται από λεκτικές δράσεις, στα πλαίσια των οποίων η ελευθερία συνυφαίνεται με τον κίνδυνο και την ασφάλεια.²⁹⁴

Ειδικότερα σύμφωνα με τον Bigo (2006) η εμμονή των δυτικών χωρών με ενέργειες όπως το λαθρεμπόριο όπλων καταστροφής, η παγκόσμια μαφία, η παράνομη διακίνηση ναρκωτικών, το οργανωμένο έγκλημα, το ξέπλυμα παράνομου χρήματος, ο ισλαμικός ριζοσπαστισμός και η τρομοκρατία, και η υποτιθέμενη υποστήριξη των ενεργειών αυτών από χώρες οι οποίες έχουν στενή σχέση με την αστική βία, την εγκληματικότητα και την κακομεταχείριση, την τεράστια εισροή προσφύγων ή ακόμη και τις επιθέσεις στην εθνική ταυτότητα λόγω της παρουσίας εναλλακτικών συμπεριφορών, έχει ως αποτέλεσμα, τη δημιουργία, σε κάθε μια από αυτές τις περιπτώσεις, μιας σχέσης μεταξύ της μορφής της βίας, του κινδύνου ή της απειλής και ενός δρώντα ο οποίος είναι υπεύθυνος για όλους αυτούς τους κινδύνους: του μετανάστη.²⁹⁵

Για τους Castles et al (2013), αυτό σημαίνει ότι η λέξη «μετανάστης» *per se* ή οποιαδήποτε άλλη σχετική με αυτή όπως η λέξη «πρόσφυγας», έχουν συνέπειες για το κράτος και την εθνική ασφάλεια.²⁹⁶ Τη θέση αυτή επεκτείνει η Fakhoury (2016), η οποία ισχυρίζεται ότι ακόμη και όταν η μετανάστευση αυτή καθεαυτή δεν ασφαλειοποιείται εντελώς, παρόλα αυτά, υπάρχει μια υπόρρητη παρουσία της ασφαλειοποίησης. Αυτή η αντίληψη δίνει έμφαση στην ετοιμότητα του θέματος της ασφαλειοποίησης και στις πιο ανεπαίσθητες λεκτικές δράσεις που θέτουν την μετανάστευση αδιακρίτως ως απειλή για την ασφάλεια. Ως εκ τούτου, σύμφωνα με

²⁹⁴ Ο.π.

²⁹⁵ Bigo, D. (2006). Migration and Security Issues. *Academia*. Διαθέσιμο στο: https://www.academia.edu/3102809/Migration_and_security?fbclid=IwAR3EPNV6Bla0U3vLUun2im9b9Az1IZ7lxE7E143vRAbPvGgi6iY-5xrZos [Πρόσβαση 9/11/2018].

²⁹⁶ Castles, S., De Haas, H., & Miller, M. J. (2013). *The age of migration: International population movements in the modern world*. Macmillan International Higher Education.

την Fakhoury (2016), η υπόρρητη παρουσία της ασφαλειοποίησης της μετανάστευσης είναι αλληλένδετη με εσωτερικές πολιτικές αντιξοότητες.²⁹⁷

Σύμφωνα με τον Neal (2009), η έννοια της «ανησυχίας της κυβερνησιμότητας» προσφέρει έναν τρόπο εξέτασης της σύνδεσης της τρομοκρατίας, της ασφάλειας, της μετανάστευσης και των συνόρων, που δεν προϋποθέτει τη δραματική επίκληση υπαρξιακών απειλών και έκτακτων μέτρων. Η σύνδεση διαφορετικών τομέων πολιτικής μπορεί αντιθέτως να θεωρηθεί ως αποτέλεσμα των δυναμικών σχέσεων ενός «πεδίου» που κατά το μεγαλύτερο μέρος του αποτελείται από τις πρακτικές πολλών «επαγγελματιών ασφαλείας» που συχνά εργάζονται έξω από τη δημόσια σφαίρα. Όπως αναφέρει ο συγγραφέας, αυτή η διαδικασία τονίζει τη θεσμοθέτηση των δεσμών μεταξύ διαφόρων τομέων πολιτικής, όπως ο έλεγχος των εξωτερικών συνόρων, το άσυλο και η αντιτρομοκρατική πολιτική που δεν διαμορφώνονται μονάχα από τις δηλώσεις πολιτικών, αλλά και από τις πολύπλοκες τεχνολογίες, τις γνώσεις και τις τεχνικές της ευρωπαϊκής διακυβέρνησης.²⁹⁸

Με άλλα λόγια, σύμφωνα με την Messina (2014), η ασφαλειοποίηση της μετανάστευσης τροφοδοτείται από τρεις ξεχωριστές αλλά διασταυρούμενες δυνάμεις. Πρώτον, από τον φόβο των πολιτικών ότι χάνουν το συμβολικό έλεγχο των εδαφικών συνόρων της χώρας τους. Δεύτερον, από τους επαγγελματίες ασφαλείας, οι οποίοι με τις κοινωνικά αποκτηθείσες διαθέσεις, δεξιότητες και τρόπους δράσης τους, είναι πρόθυμοι να επενδύσουν στο ζήτημα της μετανάστευσης. Τέλος, από τους κοινωνικά αποκλεισμένους πολίτες οι οποίοι βιώνουν ένα αίσθημα «ανησυχίας» ως συνέπεια της ανικανότητάς τους να αντιμετωπίσουν τις προκλήσεις και τις αβεβαιότητες της σύγχρονης ζωής.²⁹⁹

Επομένως, όπως αναφέρει ο Bigo (2002), η ασφαλειοποίηση της μετανάστευσης είναι μια διατομεακή πολιτική τεχνολογία που χρησιμοποιείται ως τρόπος κυβερνησιμότητας από διάφορους θεσμούς με απώτερο στόχο να διογκώσει την ανησυχία - ή να την ενθαρρύνει αν δεν υπάρχει ακόμη -, ώστε οι εν λόγω θεσμοί να επιβεβαιώσουν το ρόλο τους ως παράσχοντες προστασία και ασφάλεια και να

²⁹⁷ Fakhoury, T. (2016). *Tangled Connections between Migration and Security in the Wake of the Arab Uprisings: A European Perspective*. Istituto Affari Internazionali.

²⁹⁸ Neal, A. W. (2009). Securitization and risk at the EU border: The origins of FRONTEX. *JCMS: Journal of common market studies*, 47(2), 333-356.

²⁹⁹ Messina, A. M. (2014). Securitizing immigration in the age of terror. *World Politics*, 66(3), 530-559.

συγκαλύψουν ορισμένες αποτυχίες τους. Επιπρόσθετα, προκύπτει από τη συσχέτιση μεταξύ ορισμένων επιτυχημένων λεκτικών δράσεων της πολιτικής ελίτ, της κινητοποίησης που οι πολιτικές αυτές ελίτ δημιουργούν για και κατά ορισμένων ομάδων ανθρώπων και του ειδικού πεδίου των επαγγελματιών ασφαλείας. Προέρχεται επίσης από ένα φάσμα διοικητικών πρακτικών, όπως η σκιαγράφηση του προφίλ του πληθυσμού, η εκτίμηση κινδύνου, ο στατιστικός υπολογισμός, η δημιουργία κατηγοριών και η προληπτική προετοιμασία και μπορεί να χαρακτηριστεί ως συγκεκριμένη έξη των επαγγελματιών ασφαλείας που σχετίζεται με την ηθική της μυστικότητας και της ανησυχίας για τη διαχείριση του φόβου ή της ανησυχίας.³⁰⁰

Όπως τονίζει ο Duffield (2010), με βάση τον Foucault και τη διεθνή πολιτική κοινωνιολογία της Σχολής του Παρισιού, το δίπολο μετανάστευσης-ασφάλειας μπορεί να γίνει κατανοητό ως ένα *dispositif* ή καλειδοσκόπιο θεσμών, πρακτικών και πεποιθήσεων που δημιουργούν συνθήκες δυνατότητας εντός ενός συγκεκριμένου πεδίου. Το δίπολο μετανάστευσης-ασφάλειας αποτελεί ένα πεδίο δράσεων μετανάστευσης και ασφαλείας, υπηρεσιών ασφαλείας και επαγγελματικών δικτύων, με τις δικές τους μορφές υποκειμενικότητας, οι οποίες επιβάλλουν τις συνθήκες ανάγκης και ανασφάλειας στις οποίες οι δράντες επιδιώκουν συλλογικά και σε ανταγωνισμό να παρέχουν λύσεις. Παρόλα αυτά, κατά τη διάρκεια αυτής της διαδικασίας, δεν ομαλοποιείται μονάχα ο κίνδυνος. Τα αίτια και αποτελέσματα των ασταθειών που αυτοί οι φορείς ελπίζουν να διορθώσουν είναι επίσης δυσδιάκριτα και ασαφή.³⁰¹

Επομένως, για τον Bigo (2002), η διαδικασία ασφαλείας είναι το αποτέλεσμα της εμφάνισης ενός πεδίου στο οποίο κανένας δράντας δεν μπορεί να είναι ο κύριος του παιχνιδιού αλλά στο οποίο οι γνώσεις και οι τεχνολογικοί πόροι του καθενός παράγουν μια ιεραρχία απειλών. Η διαδικασία ασφαλείας περιλαμβάνει την επιβολή μιας αξίωσης για την ασφάλεια που θεωρείται ως η αλήθεια των θεσμών και των ανεξάρτητων ειδικών και αναμεταδίδεται και υποστηρίζεται από την πρακτική τεχνογνωσία διαφόρων υπηρεσιών ασφαλείας (δημόσιων ή ιδιωτικών) και από τον επικρατούμενο λόγο των μέσων μαζικής ενημέρωσης. Η ασφαλειοποίηση είναι επομένως το μέσο μετατροπής με το οποίο η αξίωση που επιβάλλεται από τις

³⁰⁰ Bigo, D. (2002). Security and immigration: Toward a critique of the governmentality of unease. *Alternatives*, 27(1_suppl), 63-92.

³⁰¹ Duffield, M. (2010). The liberal way of development and the development—Security impasse: Exploring the global life-chance divide. *Security dialogue*, 41(1), 53-76.

πολιτικές ελίτ επικυρώνεται ως διαδικασία αλήθειας από τους επαγγελματίες της διαχείρισης απειλών, σύμφωνα με τους βίαιους μετασχηματισμούς που παρατηρούν και τα συμφέροντά τους ως θεσμοί.³⁰²

Επομένως, όπως αναφέρει ο Bigo, η ανάλυση των μη-διαλεκτικών πρακτικών των επαγγελματιών ασφαλείας σε σχέση με τις λεκτικές δράσεις μπορεί να αποκαλύψει χρήσιμες ανωμαλίες. Και αυτό γιατί η πολυπλοκότητα της διαχείρισης των συνόρων ξεπερνάει αυτήν της πολιτικής στιχομυθίας της ασφαλειοποίησης, που σημαίνει ότι ο εκάστοτε αναλυτής πρέπει να απεμπλακεί από μια θεαματική διαλεκτική του κανόνα / εξαίρεσης και να ασχοληθεί περισσότερο με μια συνεχιζόμενη διαδικασία ομαλοποίησης. Για παράδειγμα, όπως αναφέρει ο Neal (2009), μια μελέτη υπό το πρίσμα της Σχολής του Παρισίου για αυξημένους ελέγχους των συνόρων που μια προσφυγική κρίση μπορεί να προκαλέσει, δεν θα περιελάμβανε μόνο τις λεκτικές δράσεις της πολιτικής ελίτ για τα σύνορα αλλά θα απαιτούσε επίσης την ανάλυση του τρόπου με τον οποίο δικαιολογούνται πρακτικά οι μεταναστευτικές και συνοριακές πολιτικές και εξέταση των τεχνολογικών μέσων που χρησιμοποιούνται.³⁰³

Όσον αφορά τα τεχνολογικά μέσα, σύμφωνα με την Leonard (2007), κατά την τελευταία δεκαετία, τα δυτικά κράτη επενδύουν ολοένα και περισσότερο σε δαπανηρές και εξελιγμένες τεχνολογικές συσκευές προκειμένου να βελτιώσουν την επιτήρηση των συνόρων τους, όπως δορυφόροι, ραντάρ, κάμερες υπερύθρων και αισθητήρες. Άλλο ένα παράδειγμα είναι οι μεγάλες βάσεις δεδομένων που δημιουργήθηκαν στην Ευρωπαϊκή Ένωση για την αποθήκευση πληροφοριών σχετικά με τους μετανάστες και τους αιτούντες άσυλο, όπως το SIS (Σύστημα Πληροφοριών Σένγκεν), το VIS (Σύστημα Πληροφοριών για τις Θεωρήσεις) και το Eurodac. Παρόλο που αυτές οι τεχνολογικές καινοτομίες αναπτύχθηκαν γενικά προκειμένου να εξυπηρετήσουν άλλους σκοπούς, όπως οι αντιτρομοκρατικές ενέργειες, εντούτοις, η

³⁰² Bigo, D. (2002). Security and immigration: Toward a critique of the governmentality of unease. *Alternatives*, 27(1_suppl), 63-92.

³⁰³ Neal, A. W. (2009). Securitization and risk at the EU border: The origins of FRONTEX. *JCMS: Journal of common market studies*, 47(2), 333-356.

ίδια η ύπαρξή τους και η διαθεσιμότητά τους στην αγορά ασφάλειας οδήγησε στην υιοθέτησή τους και στη χρήση τους για συνοριακούς ελέγχους.³⁰⁴

Όπως κατέδειξαν ιδίως οι συζητήσεις για την ανάπτυξη του SIS II, οι πολιτικοί στόχοι δεν καθορίζονται πάντοτε προτού καταρτιστούν τεχνικές λύσεις για την εκπλήρωση των στόχων αυτών. Σε ορισμένες περιπτώσεις, οι αποφάσεις δεν λαμβάνονται τόσο πολύ υπόψη, επειδή υπάρχει ένας ακριβής στόχος προς επίτευξη, αλλά μάλλον επειδή είναι τεχνολογικά εφικτό να πραγματοποιηθούν. Για το λόγο αυτό, σύμφωνα με την Leonard (2007), είναι επιτακτική η εξέταση τεχνολογικών θεμάτων σε οποιαδήποτε ανάλυση των διαδικασιών ασφαλειοποίησης της μετανάστευσης.³⁰⁵

Και αυτό γιατί όπως υποστηρίζει η Innes (2015), ο αποκλεισμός των μεταναστών από το κράτος, ως τεχνολογία διακυβέρνησης, χρησιμεύει για να οριοθετήσει τις γραμμές μεταξύ εκείνων στους οποίους επιτρέπεται η πρόσβαση στο κράτος και σε εκείνους που ελέγχονται, κατασκευάζοντας ως εκ τούτου μια ομάδα εκτός του νόμου η οποία γίνεται κατανοητή από την κοινωνία ως έκνομη. Ο Bigo αναλύει αυτή τη τοποθέτηση των μεταναστών πέρα από το νόμο, μέσω της σχέσης της εξουσίας και της αντίστασης του Foucault. Ειδικότερα, το κράτος μπορεί να πάρει μια κυρίαρχη απόφαση σχετικά με το ποιος επιτρέπεται να εισέλθει σε αυτό και με το ποιος υποβαθμίζεται μέσω της ελεγκτικής διαδικασίας.³⁰⁶

Παρόλα αυτά, για τον Bigo, όταν η κοινωνία παρεμβαίνει και δεν δέχεται την εξαθλίωση των μεταναστών, με αυτόν τον τρόπο αντιστέκεται στην κυρίαρχη απόφαση. Ωστόσο, ο μετανάστης δεν είναι ακόμα σε θέση να αντιδράσει στο γεγονός ή να κατανοήσει ότι συνιστά ζήτημα ασφαλείας. Με αυτόν τον τρόπο, η εννοιολόγηση της ασφαλείας εξακολουθεί να υφίσταται κυρίως σε κρατικό και κοινωνικό επίπεδο. Αν και οι μετανάστες γίνονται αντιληπτοί σε όρους λειτουργίας δομών εξουσίας, που λειτουργούν ως οχήματα κανονικοποιημένης καταπίεσης,

³⁰⁴ Leonard, S. (2007, September). The “securitization” of asylum and migration in the European union: Beyond the Copenhagen School’s framework. Σε *SGIR Sixth Pan-European International Relations Conference* (Vol. 3).

³⁰⁵ Ο.π.

³⁰⁶ Innes, A. (2015). *Migration, citizenship and the challenge for security: an ethnographic approach*. Springer.

παρόλα αυτά εξαρτώνται παθητικά από την κοινωνία η οποία είναι σε θέση να αμφισβητήσει τη λειτουργία του κράτους.³⁰⁷

Έτσι, σύμφωνα με την Innes (2015), η Σχολή του Παρισιού μελετά πιο ρητά το ζήτημα της μετανάστευσης, δεδομένου ότι η ασφαλειοποίηση και η κανονικοποίηση της βίας έναντι των μεταναστών αποτελούν παράδειγμα του τρόπου με τον οποίο οι γραφειοκρατικοί μηχανισμοί συστηματοποιούν τις πειθαρχικές διαδικασίες κατά των μεταναστών ως καθημερινές διαδικασίες.³⁰⁸ Σε αυτό το πλαίσιο, οι Bigo & Guild (2005) εξετάζουν τους μηχανισμούς διακυβέρνησης που όλο και περισσότερο αποκανονικοποιούν την ασφαλειοποίηση για οικονομικό όφελος και φτάνουν στο συμπέρασμα, ότι όπου επιτρέπεται η οικονομική μετανάστευση, αυτό συμβαίνει σε ένα σύστημα θεωρήσεων που περιορίζει τη μετανάστευση σε άτομα που θεωρούνται ήδη οικονομικά επωφελή για την οικονομία της χώρας υποδοχής.³⁰⁹

Επομένως, αυτή η αντιμετώπιση της οικονομικής μετανάστευσης αποτελεί το σύμβολο ενός νεοφιλελεύθερου συστήματος διακυβέρνησης όπου τα άτομα τα οποία ήδη συνιστούν παραγωγικές οικονομικές μονάδες είναι ευπρόσδεκτα από το κράτος, ενώ εκείνα τα άτομα τα οποία δεν αντιμετωπίζονται ως φέροντα οικονομικά οφέλη για το κράτος υποδοχής, υπόκεινται είτε σε πειθαρχικές διαδικασίες, είτε σε αποκλεισμό. Υπάρχει ως εκ τούτου μια εννοιολογική σύγχυση σχετικά με το ποιος ζητάει άσυλο και σχετικά με το ποιος είναι οικονομικός μετανάστης κατά τη διάρκεια της διαδικασίας εξέτασης για χορήγηση ασύλου ή όχι. Επομένως, σύμφωνα με την Innes (2015), η κυβερνησιμότητα της μετανάστευσης θέτει τους αιτούντες άσυλο ως πιθανώς ψευδόμενους, δημιουργώντας υποχρεώσεις που πρέπει να πληρούν για να αποδείξουν ότι χρειάζονται προστασία από το κράτος.³¹⁰

Εν ολίγοις, η προσέγγιση της Σχολής του Παρισιού, αντλώντας από τον Bourdieu και τον Foucault, καταφέρνει να επεκτείνει τις έννοιες της λεκτικής δράσης και της ασφαλειοποίησης της Σχολής της Κοπεγχάγης.³¹¹ Επιπλέον, μέσω της

³⁰⁷ Ο.π.

³⁰⁸ Ο.π.

³⁰⁹ Bigo, D., & Guild, E. (2005). Policing at a distance: Schengen visa policies. *Controlling frontiers: Free movement into and within Europe*, 233-63.

³¹⁰ Innes, A. (2015). *Migration, citizenship and the challenge for security: an ethnographic approach*. Springer.

³¹¹ Collective, C. A. S. E. (2006). Critical approaches to security in Europe: A networked manifesto. *Security Dialogue*, 37(4), 443-487.

εστίασης στις πρακτικές που προτάσσει η Σχολή του Παρισιού, είναι εφικτό να εντοπιστεί η ύπαρξη ή μη της δυναμικής για ασφαλειοποίηση στις περιπτώσεις εκείνες όπου υπάρχουν συνεχείς ή επαναλαμβανόμενες απειλές για την ασφάλεια, όπου η ασφαλειοποίηση ενός ζητήματος, όπως η μετανάστευση, έχει σταδιακά θεσμοποιηθεί. Επιπλέον, η επικέντρωσή της Σχολής του Παρισιού στις πρακτικές υποστηρίζεται από πληθώρα ακαδημαϊκών του πεδίου μελέτης της ασφάλειας, ότι είναι καταλληλότερη για την ανάλυση των διαδικασιών ασφαλειοποίησης συγκεκριμένα στο πλαίσιο της ΕΕ, λόγω των μοναδικών πολιτικών και θεσμικών χαρακτηριστικών της.³¹²

Ωστόσο, λόγω της μεγάλης έμφασης που δίνει στο πεδίο των επαγγελματιών ασφαλείας, το πλαίσιο της Σχολής του Παρισιού, σύμφωνα με τον Skleparis (2011), αγνοεί συχνά εκείνους που θα μπορούσαν να ονομαστούν «επαγγελματίες του τίποτα» και τις πολλαπλές και σύνθετες μεθόδους με τις οποίες επιχειρούν οι μετανάστες, στην περίπτωση της ασφαλειοποίησης της μετανάστευσης, να αντιστέκονται σε πρακτικές ασφάλειας. Επιπλέον, εστιάζοντας στις πρακτικές και όχι στις αρχές που ενώνουν τις πολιτικές κοινότητες, η Σχολή του Παρισιού απορρίπτει τη δυνατότητα επαναπροσδιορισμού και αναδιάταξης όρων, πρακτικών, τεχνικών και / ή τεχνολογιών σε διαφορετικά πλαίσια.³¹³

Για παράδειγμα, αρκετές έννοιες που χρησιμοποιούνται από τους επαγγελματίες της ασφάλειας στις ομιλίες τους, όπως η δημοκρατία, η ελευθερία, η ισότητα ή ακόμη και η ασφάλεια, θα μπορούσαν να επαναπροσδιοριστούν και να ανανοηματοδοτηθούν από όσους δεν έχουν πρόσβαση στο πεδίο και δεν έχουν νομιμοποίηση, όπως μετανάστες ή ακτιβιστές. Τέλος, η Σχολή του Παρισιού, λαμβάνει υπόψη την κανονιστική δύναμη γραφής / στην διαλεκτική της ασφάλειας. Ωστόσο, αυτή η συνειδητοποίηση σπάνια οδηγεί τους μελετητές στην υπέρβαση σχετικά με την ανάγκη συνδυασμού της κριτικής μελέτης του «δίπολου μετανάστευσης-ασφάλειας» με την αποδόμηση των σχέσεων δομικής εξουσίας που είναι ενσωματωμένες στις κυρίαρχες ομιλίες ασφαλείας, την ευρύτερη

³¹² Neal, A. W. (2009). Securitization and risk at the EU border: The origins of FRONTEX. *JCMS: Journal of common market studies*, 47(2), 333-356.

³¹³ Skleparis, D. (2011). Studying the 'migration-security nexus' in Europe: Towards which end of the 'nexus'. Σε *UACES Student Forum 12th Annual Conference. University of Surrey, Guildford*.

πολιτικοποίηση της μετανάστευσης εκτός του πεδίου εφαρμογής της ασφάλειας και την πολιτική εξουσιοδότηση των αδύναμων.³¹⁴

Επομένως, η προσέγγιση της Σχολής της Κοπεγχάγης για τις διαδικασίες ασφαλειοποίησης δίνει έμφαση στη μελέτη των λεκτικών δράσεων, ενώ η προσέγγιση του Bigo δίνει έμφαση στην εξέταση του ρόλου των πρακτικών. Μια άλλη διαφορά των δύο προσεγγίσεων, είναι ότι το πλαίσιο της Σχολής της Κοπεγχάγης βασίζεται σε έναν σχετικά ακριβή ορισμό της λεκτικής δράσης, ενώ η προσέγγιση του Bigo δεν προσφέρει ακριβή ορισμό των πρακτικών της ασφαλειοποίησης. Αυτό οφείλεται στο γεγονός ότι η λεκτική δράση, όσον αφορά στην ασφαλειοποίηση, συνιστά τη σταθερή μονάδα ανάλυσης στο αναλυτικό πλαίσιο της Σχολής της Κοπεγχάγης, ενώ το ζήτημα σχετικά με το ποιος μπορεί να είναι ακριβώς ένας παράγοντας ασφαλειοποίησης, παραμένει κάπως διευρυμένο. Αντίθετα, η σταθερή μονάδα ανάλυσης στην προσέγγιση του Bigo είναι οι επαγγελματίες της ασφάλειας, των οποίων τις πρακτικές μελετά, χωρίς να επιδιώκει να καθορίσει με ακρίβεια ποιες είναι οι πρακτικές ασφαλειοποίησης και με ποια κριτήρια μπορούν να προσδιοριστούν.³¹⁵

Παρόλα αυτά, η σημαντικότερη διαφορά των δύο σχολών σκέψης για την ασφάλεια και την μετανάστευση είναι, όπως αναφέρεται από τον Skleparis (2011), ότι για την Σχολή του Παρισιού, η ασφαλειοποίηση της μετανάστευσης είναι η συνέπεια και όχι η αιτία της ανάπτυξης τεχνολογιών ελέγχου και εποπτείας και προέρχεται από διαδικασίες μέσα και μεταξύ των θεσμών για αυτό που χαρακτηρίζεται ως η νόμιμη αλήθεια που δημιουργεί συνεχή ανησυχία και αβεβαιότητα³¹⁶ σε αντίθεση με τη Σχολή της Κοπεγχάγης, όπου οι λεκτικές δράσεις αποτελούν την αιτία για την ασφαλειοποίηση της μετανάστευσης.

3.3 Οι επιπτώσεις της ασφαλειοποίησης της μετανάστευσης και οι επιμέρους διαστάσεις της

³¹⁴ Ο.π.

³¹⁵ Lenoard, S. (2011, February). FRONTEX and the securitization of migrants through practices. Σε *Paper presented at the Migration Working Group Seminar, European University Institute, Florence* (Vol. 9).

³¹⁶ Skleparis, D. (2011). Studying the ‘migration-security nexus’ in Europe: Towards which end of the ‘nexus’. Σε *UACES Student Forum 12th Annual Conference. University of Surrey, Guildford*.

Προκειμένου να διερευνηθούν οι επιπτώσεις της ασφαλειοποίησης της μετανάστευσης και οι επιμέρους διαστάσεις της, κρίνεται σκόπιμο η ενότητα να εκκινήσει με λίγα λόγια για το «καθεστώς των συνόρων», το οποίο τα τελευταία χρόνια έχει γίνει αντικείμενο εκτεταμένης έρευνας³¹⁷ και το οποίο σχετίζεται άμεσα με την κοινωνική κατασκευή του μετανάστη ως απειλή.

Σε αυτό το πλαίσιο, είναι σημαντικό να αναφερθούν τα διάφορα είδη συνόρων, δηλαδή τα εδαφικά, τα οργανωτικά (αναφορά στην αγορά εργασίας) και τα εννοιολογικά (αναφορά στην ταυτότητα).³¹⁸ Με την παραδοσιακή έννοια, τα σύνορα συμβολίζουν τις κοινωνικές κατασκευές στα παιχνίδια εξουσίας μεταξύ των επικεφαλής του εκάστοτε πεδίου, ενώ παράλληλα συμβάλλουν στις πρακτικές κατασκευής του «άλλου». Ταυτόχρονα, ενισχύεται το αίσθημα του «εμείς εναντίων των άλλων». Ως αποτέλεσμα, τα σύνορα πολιτικοποιούν τη μετανάστευση μέσα από μια έντονα χωροταξική πολιτική της ταυτότητας.³¹⁹

Επομένως, η έννοια της μετανάστευσης μπορεί να θεωρηθεί ως ένα «μεθοριακό εργοτάξιο», το οποίο ασχολείται περισσότερο με τον συμβολισμό πίσω από την ικανότητα ενός κράτους να ασκεί έλεγχο στα σύνορά του. Επιπλέον, σύμφωνα με τους Geiger & Pecoud (2010), τα σύνορα μπορούν να αντιπροσωπεύσουν ένα μέσο διαχωρισμού, βάσει του οποίου η ελευθερία κίνησης ορισμένων ομάδων είναι περιορισμένη λόγω του κοινωνιακού τους καθεστώτος. Αυτή η επιχειρηματολογία συνδέεται με την ιδέα της μικροπολιτικής της ανομίας (micropolitics of illegality) στο πλαίσιο της οποίας ο παράνομος μετανάστης αντικατοπτρίζεται ως ένας αόρατος παραβάτης που στοιχειώνει τον χώρο της πολιτικής μετανάστευσης και ασφάλειας.³²⁰

Η τρέχουσα προσφυγική κρίση φανερώνει μια διαλεκτική της ΕΕ για τη μετανάστευση, η οποία επικεντρώνεται στην αλληλεπίδραση μεταξύ απειλής και ποινικοποίησης, με αποτέλεσμα την εφαρμογή περιοριστικών πολιτικών μετανάστευσης. Επιπλέον, κάποιοι ερευνητές, όπως ο Vollmer (2011) υποστηρίζουν

³¹⁷ Klepp, S. (2010). A contested asylum system: The European Union between refugee protection and border control in the Mediterranean Sea. *European Journal of Migration and Law*, 12(1), 1-21.

³¹⁸ Geddes, A. (2005). Europe's border relationships and international migration relations. *JCMS: Journal of Common Market Studies*, 43(4), 787-806.

³¹⁹ De Genova, N. (2010). Migration and race in Europe: The trans-Atlantic metastases of a post-colonial cancer. *European journal of social theory*, 13(3), 405-419.

³²⁰ Geiger, M., & Pecoud, A. (2010). The politics of international migration management. Σε *The politics of international migration management* (σ. 1-20). Palgrave Macmillan, London.

ότι όσον αφορά το καθεστώς των συνόρων της ΕΕ, η μετανάστευση όχι μόνο έχει ασφαλειοποιηθεί, αλλά μάλιστα έχει ποινικοποιηθεί (crimmigration).³²¹

Το πολιτικό κλίμα που διαμορφώθηκε από την ανασφάλεια που δημιουργήθηκε μετά την 11η Σεπτεμβρίου συνέβαλε στην αρνητική σχέση μετανάστευσης-ασφάλειας. Οι τρομοκρατικές επιθέσεις της 11ης Σεπτεμβρίου στις Ηνωμένες Πολιτείες της Αμερικής (ΗΠΑ) είχαν ως αποτέλεσμα την κοινωνική κατασκευή της κυβερνησιμότητας της ανησυχίας και τον μετασχηματισμό της παγκόσμιας ανησυχίας σε έναν τρόπο διακυβέρνησης.³²²

Όπως αναφέρει η Topulli (2016), τα γεγονότα της 11ης Σεπτεμβρίου, εκτός από την οικοδόμηση μιας νέας πραγματικότητας και κατάστασης στο διεθνές σύστημα, επαναπροσδιόρισαν με μεγαλύτερη έμφαση τα ζητήματα ασφάλειας. Η αλληλεξάρτηση μεταξύ ασφάλειας και μετανάστευσης ήρθε περισσότερο στο προσκήνιο. Από την άποψη αυτή, η ασφάλεια γίνεται όλο και πιο σημαντική, και τα ανθρώπινα δικαιώματα όλο και πιο περιορισμένα. Ο έλεγχος της μετανάστευσης έχει γίνει το κλειδί της διατήρησης της εδαφικής κυριαρχίας. Ως εκ τούτου, έχει ξεκινήσει η ανάδυση μιας αντίφασης μεταξύ της Διακήρυξης των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων και του κυριαρχικού δικαιώματος του κράτους να ελέγχει τα σύνορα του. Επομένως, όπως ισχυρίζεται η συγγραφέας, η διακρατική μετανάστευση δίνει έμφαση στο συστατικό δίλημμα των φιλελεύθερων δημοκρατιών.³²³

Ενώ η αρχή της συλλογικής αυτοδιάθεσης, η οποία περιλαμβάνει τον έλεγχο των συνόρων, ισχύει μόνο για το κράτος, οι αρχές των ανθρωπίνων δικαιωμάτων ισχύουν για όλους τους ανθρώπους. Έτσι, οι αντιφατικές αρχές της κρατικής κυριαρχίας, του εθνικού συμφέροντος και η διασύνδεση τους με τον έλεγχο των συνόρων σε συνδυασμό με την υποχρέωση για σεβασμό των ανθρωπίνων δικαιωμάτων αναγνωρίζονται ως το φιλελεύθερο παράδοξο.³²⁴

Η κυριαρχία και τα σύνορα είναι σημαντικά, αλλά ακόμα πιο σημαντικά είναι τα ανθρώπινα δικαιώματα. Η συμφιλίωση της εθνικής κυριαρχίας με τα ανθρώπινα

³²¹ Vollmer, B. A. (2011). Policy Discourses on Irregular Migration in the EU-‘Number Games’ and ‘Political Games’. *European Journal of Migration and Law*, 13(3), 317-339.

³²² Walters, W., & Cornelisse, G. (2010). *The deportation regime: Sovereignty, space, and the freedom of movement*. Duke University Press.

³²³ Topulli, E. (2016). Securitization of Migration and Human Rights in Europe. *European Journal of Multidisciplinary Studies*, 2(1), 86-92.

³²⁴ Fauser, M. (2006). Transnational migration—A national security risk? Securitization of migration policies in Germany, Spain and the United Kingdom. *Center for International Relations*.

δικαιώματα είναι ίσως ένα από τα μεγαλύτερα διλήμματα της χάραξης πολιτικής και σε αυτό το πλαίσιο, ο προσδιορισμός ενός ζητήματος ως απειλής για την ασφάλεια, έχει σημαντικές επιπτώσεις στο δίκαιο, τους κανόνες και τις πολιτικές και τις διαδικασίες ενός κράτους. Υπάρχει σύγκρουση μεταξύ της κρατικής ασφάλειας και της ασφάλειας του ανθρώπου. Ως εκ τούτου, η διαδικασία της ασφαλειοποίησης έρχεται σε ρήξη με τις φιλελεύθερες αξίες και τα ανθρώπινα δικαιώματα.³²⁵

Έτσι, η άνοδος της παράνομης μετανάστευσης στο πλαίσιο μιας νέας εποχής ασφάλειας, όπου η καταπολέμηση του οργανωμένου εγκλήματος και της τρομοκρατίας βρισκόταν στην κορυφή της ατζέντας ασφαλείας, οδήγησε σε αυστηρότερες δημόσιες πολιτικές, νέες διατάξεις επιτήρησης και ελέγχου και αυστηρότερους ελέγχους στα εξωτερικά σύνορα, παρά τις συζητήσεις για την παγκοσμιοποίηση και τις ανοικτές αγορές.³²⁶ Ο Tirman (2006) επισημαίνει ότι η ασφαλειοποίηση της μετανάστευσης καθιστά πολύ πιο δύσκολη για τους μετανάστες την διάσχιση των συνόρων, ακόμη και όταν η παγκόσμια οικονομία απαιτεί την κινητικότητα τους. Μάλιστα, θέση του Tirman (2006) είναι ότι τα μέτρα ασφάλειας των συνόρων είναι δαπανηρά για τα δεδομένα της τρέχουσας παγκοσμιοποιημένης οικονομίας και περιττά για την ασφάλεια.³²⁷

Με τη θέση αυτή συμφωνεί και ο Skleparis (2017), ο οποίος ισχυρίζεται ότι, ως απάντηση στην προσφυγική κρίση, πολλές ευρωπαϊκές κυβερνήσεις, ακόμη και σε παραδοσιακά φιλελεύθερα κράτη, εισήγαγαν μονομερώς μια σειρά περιοριστικών και συχνά αμφιλεγόμενων πολιτικών ελέγχου και επιτήρησης των συνόρων. Μάλιστα, ο συγγραφέας υποστηρίζει ότι οι παρελθούσες νομικο-γραφειοκρατικές επιλογές σχετικά με τις πολιτικές μετανάστευσης και ασύλου, η διαρθρωτική και αντιληπτική ικανότητα των κρατών να αντιμετωπίσουν την εισροή προσφύγων και τα μακροχρόνια προβλήματα ασφαλείας που σχετίζονται με τη μετανάστευση επηρέασαν απαντήσεις πολλών ευρωπαϊκών κυβερνήσεων εν μέσω του μαζικού

³²⁵ Topulli, E. (2016). Securitization of Migration and Human Rights in Europe. *European Journal of Multidisciplinary Studies*, 2(1), 86-92.

³²⁶ Tirman, J. (2006). Immigration and insecurity: post-9/11 fear in the United States. *MIT Center for International Studies Audit of the Conventional Wisdom*, 06-09.

³²⁷ Ο.π.

μεταναστευτικού κύματος το οποίο ήταν αποτέλεσμα του εμφυλίου πολέμου στην Συρία.³²⁸

Η Crawford (2014), αναφέρει ότι στο πλαίσιο της συζήτησης για τις συνέπειες της ασφαλειοποίησης της μετανάστευσης, ο ρόλος των συναισθημάτων στη διαδικασία κατηγοριοποίησης των μεταναστών ως πιθανής απειλής για την ασφάλεια είναι αισθητός. Επισημαίνει δε ότι το πεδίο των Διεθνών Σχέσεων τείνει να αγνοεί τις ρητές εκτιμήσεις του ρόλου που διαδραματίζουν τα συναισθήματα στις πρακτικές της διεθνούς πολιτικής.³²⁹

Σε αυτό το πλαίσιο, η Aradau (2004), υποστηρίζει ότι το πεδίο των Διεθνών Σχέσεων γενικά δεν έχει αποτιμήσει τα συναισθηματικά μοντέλα που κατευθύνουν τις πολιτικές παρεμβάσεις και τις στρατηγικές διακυβέρνησης. Ωστόσο, όπως αναφέρει η Aradau (2004), ιδιαίτερα η διαδικασία ασφαλειοποίησης των μεταναστών πυροδοτεί μια συναισθηματική έκφραση, η οποία δεν πρέπει να υποτιμηθεί. Αυτή η συναισθηματική έκφραση είναι ο φόβος.³³⁰

Σήμερα, η πολιτική του φόβου ασκείται συχνά σε παγκόσμιο επίπεδο, όπως και στην Ευρώπη. Σύμφωνα με την Khalifa (2018), ιδιαίτερα, στην ΕΕ, ένας αριθμός πολιτικών προσώπων, και δη οι επικεφαλής των κρατών, έχουν επιδοθεί στην χρήση μιας ρητορικής φόβου, προκειμένου να δικαιολογήσουν την άρνηση τους να υποδεχθούν τους πρόσφυγες. Ωστόσο, η παραγωγή παρόμοιας πολιτικής φόβου και η διαμόρφωση της μετανάστευσης ως μέρος των πολιτικών ασφαλείας στις Ηνωμένες Πολιτείες, η οποία έχει φτάσει στο απόγειο της με την διακυβέρνηση του Donald Trump, καθιστά δύσκολο να υποστηριχθεί ότι η ΕΕ είναι μόνη της στο παγκόσμιο διεθνές προσκήνιο όσον αφορά στην χρήση της πολιτικής του φόβου.³³¹

Όπως αναφέρουν οι Ceyhan & Tsoukala (2002), οι δυτικές κοινωνίες γίνονται μάρτυρες της ανάδυσης πολλών υπαρξιακών και εννοιολογικών ανησυχιών και φόβων για την ταυτότητα, την ασφάλεια και την ευημερία τους. Με το διακρατικό

³²⁸ Skleparis, D. (2017). European Governments' Responses to the 'Refugee Crisis'. *Southeastern Europe*, 41(3), 276-301.

³²⁹ Crawford, N. C. (2014). Institutionalizing passion in world politics: fear and empathy. *International Theory*, 6(3), 535-557.

³³⁰ Aradau, C. (2004). The perverse politics of four-letter words: risk and pity in the securitisation of human trafficking. *Millennium*, 33(2), 251-277.

³³¹ Khalifa, T. B. (2018). The Politics of Fear in the US Political Discourse about Migration: An Argument-Based Approach. *Humanities and Social Sciences Letters*, 6(2), 16-30.

χαρακτήρα της και τις επιπτώσεις της στους ανθρώπους και τους θεσμούς σε όλα τα επίπεδα, η μετανάστευση θεωρείται ότι αποτελεί σοβαρή πρόκληση για τα μακροχρόνια ευρωπαϊκά παραδείγματα της ευημερίας και της τάξης.³³²

Ως εκ τούτου, η παραγωγή μιας ρητορικής φόβου και πολλαπλασιασμού των κινδύνων σε σχέση με τα σενάρια του χάους και της διατάραξης της τάξης αποτελεί πλέον το κυβερνητικό μέσο που μπορεί να χρησιμοποιηθεί για να κατευθύνει και να ελέγχει τις ενέργειες και τις στάσεις των πολιτών απέναντι στους μετανάστες. Ο φόβος και η ανησυχία αποτελούν τη βάση της (αν) ασφαλειοποίησης. Προέρχονται από την αδυναμία των επαγγελματιών ασφαλείας να γνωρίζουν το παρελθόν και το παρόν ενός ατόμου, όπως το έχει θέσει εύγλωττα ο Bigo.³³³ Όπως αναφέρει η Khalifa (2018), ο φόβος χειραγωγείται πολιτικά ώστε να εξυπηρετήσει τα συμφέροντα των εκάστοτε πολιτικών ομιλητών και να δικαιολογήσει τη δημόσια πολιτική τους.³³⁴

Ο αντιληπτός φόβος αναγκάζει τους ανθρώπους να αποφεύγουν ορισμένους τόπους, επειδή φοβούνται ότι θα δεχθούν επιθέσεις με τη μία ή την άλλη μορφή και αυτή η πρακτική είναι διαδεδομένη σε κοινότητες όπου υπάρχει μεγάλος αριθμός μεταναστών. Προκειμένου να καταπολεμήσουν τους φόβους τους, οι πολίτες δημιουργούν συνενώσεις οι οποίες είναι όμορες ιδεολογικά, για να δικαιολογήσουν τη συμπεριφορά τους. Η εν λόγω διαδικασία, παρέχει τη διαβεβαίωση και την εμπιστοσύνη που χρειάζονται για να συνεχίσουν οι πολίτες της χώρας υποδοχής να αντιστέκονται στην εισροή μεταναστών στη χώρα τους. Για τον Farny (2016), αυτή η κατάσταση συνιστά μια συναρπαστική περίπτωση του πώς ο αντιληπτός φόβος μπορεί να επηρεάσει τη συμπεριφορά ενός ανθρώπου και δείχνει ότι οι άνθρωποι μπορούν να κάνουν ριζικές αλλαγές με βάση το πώς αντιλαμβάνονται την κατάσταση και τον τρόπο ζωής τους.³³⁵

Όπως αναφέρει ο Ahmed (2013), ο φόβος διαμορφώνει τη σχέση και την αντίδραση των σωμάτων σε σχέση με τα αντικείμενα. Τα συναισθήματα είναι σχεσιακά: περιλαμβάνουν ενέργειες ή σχέσεις κατεύθυνσης ή απομάκρυνσης σε

³³² Ceyhan, A., & Tsoukala, A. (2002). The securitization of migration in western societies: Ambivalent discourses and policies. *Alternatives*, 27(1_suppl), 21-39.

³³³ Lazaridis, G., & Skleparis, D. (2016). Securitization of migration and the far right: the case of Greek security professionals. *International Migration*, 54(2), 176-192.

³³⁴ Khalifa, T. B. (2018). The Politics of Fear in the US Political Discourse about Migration: An Argument-Based Approach. *Humanities and Social Sciences Letters*, 6(2), 16-30.

³³⁵ Farny, E. (2016). Implications of the Securitization of Migration. *E-International Relations*, 29.

σχέση με τέτοια αντικείμενα. Ο μετανάστης γίνεται το αντικείμενο και στις δύο αισθήσεις: υφίσταται μια επαφή με ένα αντικείμενο και ένας προσανατολισμός προς αυτό το αντικείμενο. Ειδικότερα, το αντικείμενο του φόβου συνεπάγεται την ανάγνωση μιας επικοινωνίας: ο πολίτης μιας χώρας υποδοχής αναγιγνώσκει το αντικείμενο, δηλαδή τον μετανάστη, ως επικίνδυνο, το οποίο σημαίνει ότι ο πολίτης συλλαμβάνει νοητικά τον μετανάστη ως απειλή.³³⁶

Οι φόβοι της δημόσιας κοινής γνώμης σχετικά με τις δυνητικά μεγάλες κινητικότητες πληθυσμών, έχουν παραδοσιακά υπάρξει πιο σημαντικοί από την πραγματικότητα της ίδιας της μετανάστευσης, όσον αφορά στις μεταβολές που έχουν επέλθει στο παγκόσμιο γεωπολιτικό περιβάλλον. Οι ισχυρισμοί τόσο της πολιτικής ελίτ όσο και των ΜΜΕ ότι οι μετανάστες απειλούν την ασφάλεια και την οικονομία της χώρας υποδοχής, είτε είναι είτε δεν είναι αληθείς, έχουν αντίκτυπο στον τρόπο με τον οποίο γίνεται αντιληπτή η μετανάστευση και στο πώς αντιμετωπίζεται τόσο από την κοινωνία, όσο και από τους κρατικούς μηχανισμούς. Ο εχθρός παίρνει σάρκα και οστά, και ως εκ τούτου οι παράσχοντες ασφάλεια στη χώρα χρησιμοποιούν τη γλώσσα προκειμένου να νομιμοποιήσουν νέες πολιτικές ή δημόσιες επιλογές. Παράγωγα αυτών, είναι η άνοδος του εξτρεμισμού, της ριζοσπαστικοποίησης και του λαϊκισμού, που αποτελούν ίδιες όψεις της πολιτικής του φόβου.³³⁷

Παρόλα αυτά, μια τέτοια πολιτική του φόβου ενάντια στους μετανάστες μπορεί να οδηγήσει σε μια επικίνδυνη γενίκευση, δηλαδή στην αποτύπωση όλων των μεταναστών στο σύνολό τους ως απειλής, με εξαιρετικά αρνητικές συνέπειες, κατάσταση η οποία ενισχύεται από την ασφαλειοποίηση της μετανάστευσης. Το κύριο πρόβλημα που αποδίδεται στη διαδικασία ασφαλειοποίησης είναι η αδυναμία του ασφαλειοποιητικού δρώντα να αντιμετωπίσει τους μετανάστες ως μεμονωμένους ανθρώπους. Αντίθετα, οι μετανάστες συγχωνεύονται σε μια γενική κατηγορία και χαρακτηρίζονται ως απειλή. Η χρήση μιας τέτοιας κατηγοριοποίησης σε επίσημες συζητήσεις έχει αρνητικό αντίκτυπο όχι μόνο στη δημόσια αντίληψη περί του μεταναστευτικού φαινομένου αλλά και στην πραγματική ζωή των μεταναστών μέσω της επιβολής περιοριστικών κρατικών πολιτικών.³³⁸

³³⁶ Ahmed, S. (2013). *The cultural politics of emotion*. Routledge.

³³⁷ Postelnicescu, C. (2016). Europe's new identity: The refugee crisis and the rise of nationalism. *Europe's journal of psychology*, 12(2), 203.

³³⁸ Huysmans, J. (2006). *The politics of insecurity: Fear, migration and asylum in the EU*. Routledge.

Όπως αναφέρει και ο Postelnicescu (2013), η πρόκληση του φόβου και η προσκόλληση σε έναν πραγματικό ή φανταστικό εχθρό που πρέπει να καταπολεμάται και να υπόκειται σε πειθαρχικές διαδικασίες συνιστά μια κοινή συνισταμένη μεταξύ των ριζοσπαστικών ισλαμιστών και των λαϊκιστών, τόσο στις Ηνωμένες Πολιτείες όσο και στην Ευρώπη. Σε αυτό το πλαίσιο, η ρητορική μίσους αποτελεί το πιο ισχυρό μέσο για την πρόκληση φόβου: από την απογοητευμένη δεύτερη ή τρίτη γενιά νέων μεταναστών στη Δύση έως τους νέους της Μέσης Ανατολής, το μίσος εναντίον του πραγματικού ή φανταστικού εχθρού υποκινεί έναν μη συμβατικό πόλεμο που διεξάγεται με υβριδικά μέσα πολλαπλασιασμού: πολιτιστικά, διαδικτυακά, κοινωνικά μέσα ενημέρωσης και μέσα περιστρεφόμενα γύρω από την απειλή της τρομοκρατίας.³³⁹

Σύμφωνα με τον Karyotis (2007), από τη στιγμή που η μετανάστευση θεωρείται απειλή για την ασφάλεια, οδηγεί όχι μόνο σε μια σειρά προσπαθειών περιορισμού της για την αντιμετώπιση του οργανωμένου εγκλήματος και της τρομοκρατίας αλλά και για την προστασία της κοινωνικοπολιτικής συνοχής.³⁴⁰ Ομοίως, ο Huysmans (2000) επισημαίνει ότι οι πολιτικές της ΕΕ υποστηρίζουν την ιδέα της πολιτιστικής ομοιογένειας ως σταθεροποιητικού παράγοντα και ότι η προστασία της πολιτιστικής ταυτότητας είναι ένα από τα βασικά ζητήματα μέσω του οποίου συνδέονται η πολιτική του ανήκειν και το ζήτημα της μετανάστευσης. Ως εκ τούτου, η πολιτική κατασκευή της μετανάστευσης ως απειλή για την ασφάλεια θα πρέπει να ενσωματωθεί στην πολιτική του ανήκειν.³⁴¹

Η θέση που υιοθετείται, ως εκ τούτου, είναι αυτή που υπογραμμίζει μια ευρύτερη σύγχρονη ευρωπαϊκή πολιτική άποψη, καθώς και μια στάση, στην οποία οι μετανάστες θεωρείται ότι υπονομεύουν και αποδυναμώνουν την ευρωπαϊκή πολιτιστική ομοιογένεια. Σε αυτό το πλαίσιο, είναι μάλλον ανέφικτο οι ευρωπαϊκές πολιτικές να λάβουν την κατεύθυνση της ενσωμάτωσης, ειδικά εφόσον ο ευρωπαϊκός πολιτισμός και η συνοχή της ευρωπαϊκής κοινωνίας θεωρούνται πρωταρχικές ανησυχίες. Έτσι, η πρόκληση της αφομοίωσης ή της ενσωμάτωσης των μεταναστών στην ευρωπαϊκή ομοιογένεια θα είναι ένα δύσκολο έργο, με βάση τις στρατηγικές

³³⁹ Postelnicescu, C. (2016). Europe's new identity: The refugee crisis and the rise of nationalism. *Europe's journal of psychology*, 12(2), 203.

³⁴⁰ Karyotis, G. (2007). European migration policy in the aftermath of September 11: The security-migration nexus. *Innovation: The European Journal of Social Science Research*, 20(1), 1-17.

³⁴¹ Huysmans, J. (2000). The European Union and the securitization of migration. *JCMS: Journal of Common Market Studies*, 38(5), 751-777.

υποστήριξης της ασφαλειοποίησης της μετανάστευσης. Επομένως, όπως υποστηρίζει ο Postelnicescu (2013), οι ανθρωπιστικές αξίες και η αλληλεγγύη προς τον συνάνθρωπο γενικότερα, που αποτέλεσαν βασικές ευρωπαϊκές αξίες, περιορίζονται πλέον λόγω του νέου πολιτικού κλίματος που κυριαρχείται από το φόβο και την έλλειψη ασφάλειας.³⁴²

Όπως αναφέρει ο Bigo (2006), η διεθνής τάση είναι εγγενώς ασφαλειοποιητική, με αποτέλεσμα οι δυτικές δημοκρατίες ως επί το πλείστον να αντιμετωπίζουν με σκληρό τρόπο όλους τους υπηκόους τρίτων χωρών που θέλουν να εισέλθουν και να παραμείνουν στα εδάφη τους. Γίνονται δε αντιληπτοί, ως ξένοι, ως άλλοι, που δεν είναι μόνο διαφορετικοί, αλλά επικίνδυνοι για τις αξίες της κοινωνίας, και τον οικονομικό τρόπο ζωής των χωρών υποδοχής.³⁴³

Την ίδια θέση έχει και ο Delano (2004), ο οποίος ισχυρίζεται ότι η επικρατούσα θέση της κοινής γνώμης σε ολόκληρη την Ευρώπη, και μάλιστα σε ολόκληρη τη Δύση, είναι κατά των μεταναστών. Αυτή η θέση είναι ως επί το πλείστον ριζωμένη στην άγνοια, την προκατάληψη και την υστερία. Σε άλλες περιπτώσεις, αντικατοπτρίζει μια πιο εύλογη ανησυχία ότι οι μετανάστες θα μεταβάλλουν τον πολιτισμό των τοπικών κοινοτήτων. Με αυτή την έννοια, οι πολιτικοί πρέπει να αναγνωρίσουν και να αντιμετωπίσουν τους φόβους της δημόσιας κοινής γνώμης. Εάν δημιουργήσουν την εντύπωση ότι όλοι οι φόβοι που σχετίζονται με την μετανάστευση έχουν υπόσταση, τότε μόνο η άκρα δεξιά θα μπορεί να ωφεληθεί από αυτή την κατάσταση.³⁴⁴

Ο Ibrahim (2005) υποστηρίζει αυτή την άποψη δηλώνοντας ότι η υπόθεση ότι ο πολιτιστικός πλουραλισμός θα οδηγήσει σε διαθρησκευτικές συγκρούσεις που θα διαλύσουν την ενότητα του κράτους χρησιμοποιείται εδώ και χρόνια ως μέσο περιορισμού της μετανάστευσης, ειδικότερα από τις δεξιές κυβερνήσεις.³⁴⁵

Επεκτείνοντας τη θέση του ο Ibrahim (2005), αναφέρει ότι προκειμένου να παρέχουν και να διασφαλίζουν την ασφάλεια των πολιτών τους, τα έθνη

³⁴² Postelnicescu, C. (2016). Europe's new identity: The refugee crisis and the rise of nationalism. *Europe's journal of psychology*, 12(2), 203.

³⁴³ Ο.π.

³⁴⁴ Delano, A. (2004). The Politics of Migration: Managing Opportunity, Conflict and Change. *International Migration Review*, 38(1), 336-338.

³⁴⁵ Ibrahim, M. (2005). The Securitization of Migration: A Racial Discourse. *International migration*, 43(5), 163-187.

αναπτύσσουν παραδόσεις και συστήματα δικαιοσύνης και δικαιωμάτων. Οι μετανάστες με διαφορετικό πολιτισμικό υπόβαθρο γίνονται αντιληπτοί ως μια ανισορροπία μέσα στο έθνος. Επομένως θεωρείται λογικό να διαφυλαχθεί ο πολιτισμός ενός έθνους μέσω του αποκλεισμού άλλων πολιτιστικών ομάδων. Αυτή η μορφή αποκλεισμού που βασίζεται στη φυλετική και πολιτισμική διαφορά και συνδέει αυτή τη διαφορά με τις απειλές για την ασφάλεια πρέπει να νοείται ως ρατσισμός. Μέσω της εξέτασης της μετατόπισης του ρατσισμού, από τις έννοιες της βιολογικής ανωτερότητας μέχρι και στον αποκλεισμό που βασίζεται στην πολιτισμική διαφορά, γίνεται κατανοητό ότι η νέα αφήγηση μεταναστών-απειλών αντικατοπτρίζει έναν ρατσιστικό λόγο που ενισχύεται μέσω της ασφαλειοποίησης της μετανάστευσης.³⁴⁶

Όπως αναφέρει και ο Bigo (2002), η δύναμη της ασφαλειοποίησης της μετανάστευσης προέρχεται από την αυθόρμητη εξάπλωση της μισαλλοδοξίας και των ρατσιστικών προκαταλήψεων σε μεγάλες ομάδες ανθρώπων. «Οι λαϊκές μάζες μολύνονται με οράματα νόμου και τάξης για τους αλλοδαπούς και τα κάνουν κτήμα τους». Η άγνοια σχετικά με τις ευρύτερες επιπτώσεις αυτού του φαινομένου σε συνδυασμό με έναν λαϊκισμό που έχει ως στόχο την αποθάρρυνση και απογοήτευση των ανθρώπων, δημιουργεί την πιθανότητα μιας συμπεριφοράς με γνώμονα την ασφάλεια κατά των ξένων.³⁴⁷

Οι Lazaridis & Skleparis (2011) παρέχουν μια εικόνα για το πώς ο θεσμικοποιημένος ρατσισμός και η ασφαλειοποίηση της μετανάστευσης λαμβάνουν μια κοινή υπόσταση και πώς μπορεί να οδηγήσουν σε διαμορφωμένες, μη αντανakλαστικές και τακτικές πρακτικές και συζητήσεις ασφάλειας που ευθυγραμμίζονται περισσότερο με τις πεποιθήσεις και αξίες που υποστηρίζει ένα κόμμα της ακροδεξιάς και όχι της δυτικής δημοκρατίας.³⁴⁸ Επιπλέον, σύμφωνα με τους Alper & Loucky (2007), η ασφαλειοποίηση της μετανάστευσης έχει βρεθεί ότι

³⁴⁶ Ibrahim, M. (2005). The Securitization of Migration: A Racial Discourse. *International migration*, 43(5), 163-187.

³⁴⁷ Bigo, D. (2002). Security and immigration: Toward a critique of the governmentality of unease. *Alternatives*, 27(1_suppl), 63-92.

³⁴⁸ Lazaridis, G., & Skleparis, D. (2016). Securitization of migration and the far right: the case of Greek security professionals. *International Migration*, 54(2), 176-192.

έχει ως αποτέλεσμα την αύξηση του εθνικισμού και τη διεύρυνση των φυλετικών και ταξικών ανισοτήτων.³⁴⁹

Αρκετοί μελετητές έχουν κατηγοριοποιήσει αυτόν τον ρατσιστικό λόγο, ο οποίος αξιοποιεί τις πολιτισμικές διαφορές και όχι τις βιολογικές, για να δημιουργήσει διαχωριστικές γραμμές και να αποκλείσει ορισμένες ομάδες ανθρώπων, ως έναν νέο ρατσισμό.³⁵⁰ Σύμφωνα με τον Togral (2011), αυτός ο νέος ρατσισμός είναι πολύ πιο υπόρρητος και συγκεχυμένος από τις προηγούμενες μορφές ρατσισμού, αφού έχει οικοδομηθεί σε αφηγήματα που περιστρέφονται γύρω από ζητήματα όπως η διατήρηση της ταυτότητας.³⁵¹

Ο νέος ρατσισμός ξεπερνά την παραδοσιακή βιολογική αντίληψη περί της φυλής με την αναγωγή ορισμένων εθνικών, θρησκευτικών και πολιτισμικών διαφορών ως αποφασιστικών ορίων μεταξύ των κοινωνικών ομάδων. Παρά τα συμβολικά και όχι υλικά αποτελέσματά του, ο νέος ρατσισμός είναι εξίσου επιβλαβής επειδή περιθωριοποιεί στρατηγικά και αποκλείει ορισμένες κοινωνικές μειονότητες μέσω γενικεύσεων, στερεοτύπων και άλλων μέσων.³⁵² Επομένως, η προσέγγιση της κοινωνιακής ασφαλειοποίησης της μετανάστευσης, έχει οδηγήσει σε έντονες συνέπειες στην εκπροσώπησή των μεταναστών στη διαλογική και κοινωνική πρακτική.³⁵³

Ωστόσο, ο νέος ρατσισμός δεν σημαίνει την αντικατάσταση παλαιότερων μορφών ρατσιστικών πρακτικών που χρησιμοποιούσαν επιχειρήματα βασισμένα στην βιολογία ως πρόσχημα για να αποκλείσουν και να διακρίνουν ορισμένες ομάδες ανθρώπων. Αντιθέτως, ο νέος ρατσισμός προσθέτει μια πολιτιστική διάσταση στις ήδη υπάρχουσες ρατσιστικές πρακτικές. Παρόλο που η διαλεκτική του νέου ρατσισμού δεν κάνει καμία αναφορά στην «φυλή» με την κλασική έννοια που αυτή

³⁴⁹ Alper, D. K., & Loucky, J. (2007). Canada-US Border Securitization: Implications for Binational Cooperation. *Canadian-American Public Policy*, (72), 1.

³⁵⁰ Togral, B. (2011). Convergence of securitization of migration and 'new racism' in Europe: Rise of culturalism and disappearance of politics. *Security, Insecurity and Migration in Europe*, 219-37.

³⁵¹ Ο.π.

³⁵² Van Dijk, T. A. (2000). Ideologies, racism, discourse: Debates on immigration and ethnic issues. *Comparative perspectives on racism*, 91-116.

³⁵³ Ο.π.

χρησιμοποιείται, παρόλα αυτά η διαδικασία αυτή εξακολουθεί να συνιστά ρατσισμό επειδή λειτουργεί για να διατηρήσει μια φυλετική ιεραρχία καταπίεσης.³⁵⁴

Ο ευρώ-ρατσισμός συνιστά μια μορφή νέου ρατσισμού. Στην περίπτωση της Ευρωπαϊκής Ένωσης, ο Huysmans (2000) επισημαίνει ότι το επιχείρημα της ανάπτυξης ενός ευρω-ρατσισμού είναι προβληματικό επειδή τόσο οι εθνικές πολιτικές κατά του ρατσισμού και της ξеноφοβίας, όσο και τα ιστορικά και πολιτικά πλαίσια στα οποία ο ρατσισμός και η ξеноφοβία έχουν αναπτυχθεί στην ΕΕ, διαφέρουν σημαντικά μεταξύ των κρατών μελών.³⁵⁵

Ο Huysmans (2000) δεν θεωρεί την ΕΕ ως ενεργά εμπλεκόμενη στη διαμόρφωση μιας πανευρωπαϊκής ειδικής μορφής ρατσισμού. Ωστόσο, υποθέτει ότι εμπλέκεται έμμεσα στην άνοδο των ρατσιστικών και ξеноφοβικών στάσεων απέναντι στους μετανάστες μέσω της πολιτικής της, η οποία απεικονίζει αρνητικά ομάδες μεταναστών για την προώθηση μιας μεταναστευτικής πολιτικής που βασίζεται σε περιορισμούς και επιτήρηση. Δεδομένου ότι οι ομάδες-στόχοι έχουν συχνά σαφή σχέση με την αποικιακή ιστορία της Ευρώπης, μια τέτοια πολιτική κινδυνεύει να διατηρήσει τη ρατσιστική συμπεριφορά έναντι των μεταναστών που έχουν παραδοσιακά υποβληθεί σε ρατσιστικά στερεότυπα.³⁵⁶

Η άποψη αυτή ενισχύεται ακόμα περισσότερο, δεδομένου, όπως αναφέρει ο Farny (2016), ότι σε σύγκριση με τα μεταναστευτικά κύματα που προέρχονται από αφρικανικές χώρες, η μετανάστευση από τις χώρες της Ανατολικής Ευρώπης ή της Κοινοπολιτείας Ανεξάρτητων Κρατών (ΚΑΚ) στην ΕΕ έχει προκαλέσει λιγότερες ανησυχίες. Ο ίδιος αποδίδει αυτό το γεγονός στο ότι οι μετανάστες από αυτές τις χώρες τείνουν να μην είναι μουσουλμάνοι και να είναι φαινοτυπικά λιγότερο διακριτοί από τους πληθυσμούς της πλειοψηφίας της Δυτικής Ευρώπης.³⁵⁷

Η ολοένα και πιο δημοφιλής προσέγγιση της ασφαλειοποίησης της μετανάστευσης επιβαρύνει ιδιαίτερα τους αιτούντες άσυλο και τους πρόσφυγες, ενώ οι κυβερνήσεις ακολουθούν πιο αυστηρά πλαίσια ερμηνείας τόσο για τους πρόσφυγες, όσο και για τις υποχρεώσεις τους έναντι των προσφύγων. Παρά τις

³⁵⁴ Togrul, B. (2011). Convergence of securitization of migration and 'new racism' in Europe: Rise of culturalism and disappearance of politics. *Security, Insecurity and Migration in Europe*, 219-37.

³⁵⁵ Huysmans, J. (2000). The European Union and the securitization of migration. *JCMS: Journal of Common Market Studies*, 38(5), 751-777.

³⁵⁶ Ο.π.

³⁵⁷ Farny, E. (2016). Implications of the Securitization of Migration. *E-International Relations*, 29.

αυξημένες επικρίσεις από τους ακτιβιστές των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, οι ανησυχίες για την εθνική ασφάλεια έχουν στην πραγματικότητα νομιμοποιήσει διάφορους «μηχανισμούς αποτροπής» έναντι ενδεχόμενων αιτούντων άσυλο, όπως η τοποθέτηση των προσφύγων σε απάνθρωπα στρατόπεδα, η απέλαση σε ασφαλείς τρίτες χώρες ή ακόμη και σε χώρες όπου ο σεβασμός των ανθρωπίνων δικαιωμάτων στις χώρες αυτές είναι αμφισβητούμενος ή ακόμα και ανύπαρκτος.³⁵⁸

Αναμφισβήτητα, τέτοια μέτρα ασφαλείας έχουν πραγματική επίδραση στην ίδια την ύπαρξη των προσφύγων και των αιτούντων άσυλο. Πρώτα απ' όλα, η διαλεκτική της ασφαλείας δημιουργεί συχνά διαχωρισμούς και υποψίες εντός της κοινωνίας. Σε πολλές ευρωπαϊκές και βορειοαμερικανικές χώρες, οι ισχύοντες νόμοι, πρακτικές και διαλεκτικές για το άσυλο οδήγησαν στη διασύνδεση της μετανάστευσης με την παρανομία και την εγκληματικότητα. Από την άλλη πλευρά, τα διάφορα μέτρα ασφαλείας, όπως η παρατεταμένη κράτηση ή οι εξαιρετικά ενδεδειγμένες έρευνες, μπορεί να έχουν ψυχολογικές και υγειονομικές συνέπειες για τους πρόσφυγες που έχουν ήδη υποστεί άγχος στις πατρίδες τους.³⁵⁹

Η Messina (2014) υποστηρίζει ότι οι συνέπειες από την ασφαλειοποίηση της μετανάστευσης είναι πολυάριθμες, συμπεριλαμβανομένης της διάβρωσης των πολιτικών ελευθεριών, της απώλειας των δικαιωμάτων των μεταναστών, της απώλειας της εθνικής οικονομικής δύναμης και, ειρωνικά, της απώλειας της εθνικής ασφαλείας και ακόμα και της ίδιας της δημοκρατίας. Επιπρόσθετα, η ασφαλειοποίηση της μετανάστευσης έχει σαν αποτέλεσμα οι οικονομικά επιτυχημένοι μετανάστες να φεύγουν από τις νέες χώρες καταγωγής τους με το φόβο της αυξημένης δίωξης.³⁶⁰

Η βιβλιογραφία δείχνει ότι το στίγμα που συνδέεται με την ποινικοποίηση του μετανάστη ή αλλιώς η ετικετοποίηση, όπως την ορίζει ο Bigo (1993)³⁶¹ στην οποία έγινε αναφορά σε προηγούμενη ενότητα, πιστεύεται ότι είναι υπεύθυνη για τη δημιουργία έντασης και εχθρότητας μεταξύ των πολιτών του έθνους υποδοχής και

³⁵⁸ Biehl, K. (2009). Migration 'Securitization' and its Everyday Implications: an examination of Turkish asylum policy and practice.

³⁵⁹ Ο.π.

³⁶⁰ Messina, A. M. (2014). Securitizing immigration in the age of terror. *World Politics*, 66(3), 530-559.

³⁶¹ Bigo, D. (1998). Frontiers and security in the European Union: The illusion of migration control. *The frontiers of Europe*, 148-164.

των μεταναστών. Περαιτέρω, με την ποινικοποίηση της μετανάστευσης, υπήρξε ένας συγκεχυμένος ορισμός του μετανάστη ο οποίος καλύπτει όλα τα άτομα που εμπίπτουν στον ορισμό αυτό (πρόσφυγες, οικονομικοί μετανάστες, παράνομοι μετανάστες) ως απειλή για την εθνική, κοινωνική και οικονομική ασφάλεια του έθνους. Οι κίνδυνοι και οι απειλές που υποτίθεται ότι αντιμετωπίζονται μέσω της ασφαλειοποίησης της μετανάστευσης έχει πράγματι διαπιστωθεί ότι επιδεινώθηκαν λόγω αλλαγών στην πολιτική και την πρακτική.³⁶²

³⁶² Ο.π.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ IV

Αποασφαλειοποίηση

4.1 Η έννοια της αποασφαλειοποίησης

Σύμφωνα με τον Huysmans (1998), αν η μετανάστευση είναι σε μεγάλο βαθμό ασφαλειοποιημένη, δηλαδή αν έχει κατασκευαστεί ως μια υπαρξιακή απειλή, το ερώτημα είναι πώς μπορεί να πραγματοποιηθεί η από-ασφαλειοποίηση της.³⁶³ Αν και προσιδιάζει σε μια κριτική αντίληψη της ασφάλειας, η θεωρία ασφαλειοποίησης προσεγγίζει και αναλύει την ασφάλεια ως μια πολιτική επιλογή που έχει ήδη γίνει, και όπως αναφέρουν οι Buzan & Wæver (1997), η θεωρία της ασφαλειοποίησης είναι επομένως κυρίως αναλυτική και κατασκευασμένη.³⁶⁴ Σύμφωνα με τον Knudsen (2001), παρόλο που η ασφαλειοποίηση ανήκει στον τομέα της ασφάλειας, η αποασφαλειοποίηση αποτελεί ένα καθαρά πολιτικό θέμα.³⁶⁵

Η αποφυγή της τοποθέτησης μιας κανονιστικής, κριτικής ατζέντας στο αναλυτικό πλαίσιο της θεωρίας ασφαλειοποίησης δεν έχει εμποδίσει τους μελετητές της να προβαίνουν σε συμπληρωματικές κανονιστικές αξιώσεις. Ο Wæver (1995) αντιμετώπισε την ασφάλεια ως μια εν πολλοίς αρνητική έννοια, αναφερόμενος σε αυτήν ως την αποτυχία αντιμετώπισης των θεμάτων της κανονικής πολιτικής (normal politics)³⁶⁶ και προτείνοντας μια πιο εμπειρική προσοχή στις δυνατότητες της από-ασφαλειοποίησης. Η παρότρυνση μιας τέτοιας έρευνας μέσω της επινόησης του όρου «από-ασφαλειοποίηση» είναι η προτιμώμενη μακροπρόθεσμη επιλογή για τον Wæver (1995).³⁶⁷

Η από-ασφαλειοποίηση, είναι ένας όρος που γίνεται αντιληπτός με διαφορετικό τρόπο από τους εκάστοτε μελετητές. Σύμφωνα με τον Wæver (1995) η από-ασφαλειοποίηση είναι η διαδικασία μετατόπισης ενός ασφαλειοποιημένου θέματος από την κατάσταση έκτακτης ανάγκης στην κανονική διαδικασία διαπραγμάτευσης της

³⁶³ Huysmans, J. (1998). The question of the limit: Desecuritisation and the aesthetics of horror in political realism. *Millennium*, 27(3), 569-589.

³⁶⁴ Buzan, B., & Wæver, O. (1997). Slippery? contradictory? sociologically untenable? The Copenhagen school replies. *Review of international studies*, 23(2), 241-250.

³⁶⁵ Knudsen, O. F. (2001). Post-Copenhagen security studies: desecuritizing securitization. *Security Dialogue*, 32(3), 355-368.

³⁶⁶ Ο όρος επεξηγείται αναλυτικά παρακάτω.

³⁶⁷ Wæver, O. (1995.) 'Securitization and Desecuritization', Σε Ronnie D. Lipschutz (ed.) *On Security*, σ. 46-86. New York: Columbia University Press.

πολιτικής σφαίρας, όπου μπορεί να υποβληθεί σε δημοκρατικές πρακτικές, με την εμπλοκή ενός ευρύτερου φάσματος πολιτικών δρώντων.³⁶⁸ Οι Aras & Karakaya Polat (2008), ισχυρίζονται ότι η από-ασφαλειοποίηση νοείται ως μια διεύρυνση των ορίων της κανονικής πολιτικής,³⁶⁹ ενώ για τον Williams (2003) η από-ασφαλειοποίηση είναι η διαδικασία της μετατόπισης των θεμάτων από την ατζέντα της ασφάλειας στο χώρο του δημόσιου πολιτικού λόγου και της κανονικής πολιτικής διαλεκτικής.³⁷⁰

Οι Caveltly & Balzacq (2016) ισχυρίζονται ότι η από-ασφαλειοποίηση σημαίνει την μη λεκτική έκφραση ζητημάτων ως απειλών εναντίον των οποίων υφίστανται αντίμετρα και την απομάκρυνσή τους από το δίπολο απειλής-άμυνας στη δημόσια σφαίρα, ενώ επιπρόσθετα οι ερευνητές αναφέρουν ότι συνιστά το προϊόν του ερωτήματος που έθεσαν οι μελετητές του τομέα των μελετών ασφαλείας σχετικά με το εάν είναι δυνατόν να πραγματοποιηθούν μελέτες ασφαλείας χωρίς να συμβάλλουν στη διαδικασία ασφαλειοποίησης.³⁷¹

Για τον Roe (2004), η από-ασφαλειοποίηση συνεπάγεται την αναζήτηση ενός εναλλακτικού τρόπου διαμόρφωσης του πολιτικού συστήματος. Η από-ασφαλειοποίηση είναι επιθυμητή όχι μόνο όσον αφορά στην πιθανή αποτελεσματικότητά της και την δημοκρατικότητά της αλλά και λόγω των δυνατοτήτων που προσφέρει για την αναδιάταξη του πολιτικού συστήματος με έναν πιο δίκαιο τρόπο.³⁷²

Σε γενικές γραμμές, η από-ασφαλειοποίηση θεωρείται η αναστροφή της ασφαλειοποίησης³⁷³ που έρχεται είτε ως «ξεθώριασμα» του ζητήματος³⁷⁴ ή μέσω ενεργών διαδικασιών.³⁷⁵ Ενώ η κανονιστική ώθηση της προσέγγισης της Σχολής της Κοπεγχάγης αφορούσε στην από-ασφαλειοποίηση, η βιβλιογραφία σχετικά με αυτήν έχει

³⁶⁸ In Hansen, N. K., Falkentoft, M. F., & Rode, C. B. (2014). Desecuritizing Migration: the Case of the Berlin Refugee Strike. *Special Project*.

³⁶⁹ Aras, B., & Karakaya Polat, R. (2008). From conflict to cooperation: Desecuritization of Turkey's relations with Syria and Iran. *Security Dialogue*, 39(5), 495-515.

³⁷⁰ Williams, M. C. (2003). Words, images, enemies: Securitization and international politics. *International studies quarterly*, 47(4), 511-531.

³⁷¹ Caveltly, M. D., & Balzacq, T. (Eds.). (2016). *Routledge handbook of security studies*. Routledge.

³⁷² Roe, P. (2004). Securitization and minority rights: Conditions of desecuritization. *Security dialogue*, 35(3), 279-294.

³⁷³ Huysmans, J. (2006). *The politics of insecurity: Fear, migration and asylum in the EU*. Routledge.

³⁷⁴ Behnke, A. (2006). No way out: Desecuritization, emancipation and the eternal return of the political—a reply to Aradau. *Journal of International Relations and Development*, 9(1), 62-69.

³⁷⁵ Donnelly, F. (2015). The Queen's speech: Desecuritizing the past, present and future of Anglo-Irish relations. *European Journal of International Relations*, 21(4), 911-934.

επικριθεί για την αποφυγή δημιουργίας πολιτικών από-ασφαλειοποίησης,³⁷⁶ και για την αποθάρρυνση της.³⁷⁷

Όπως υποστηρίζει ο Donnelly (2017), στην πραγματικότητα, η από-ασφαλειοποίηση υποδηλώνει ότι η ασφαλειοποίηση δεν προοριζόταν να είναι απεριόριστη,³⁷⁸ ενώ, σύμφωνα με τον Wæver (1993), η δυναμική της ασφαλειοποίησης και της από-ασφαλειοποίησης δεν μπορεί να γίνει αντιληπτή στο πλαίσιο της κανονικής κριτικής προσέγγισης που αντιλαμβάνεται την ασφάλεια ως μια θετική αξία που πρέπει να μεγιστοποιηθεί.³⁷⁹

Η έννοια της από-ασφαλειοποίησης στο πλαίσιο της Σχολής της Κοπεγχάγης έτυχε σχετικά περιορισμένης προσοχής παρά την κοινή διαπίστωση των αναλυτών ασφαλείας σχετικά με τον πολλαπλασιασμό των ζητημάτων ασφαλείας στην μετα-Ψυχροπολεμική εποχή. Παρά το γεγονός ότι ανά διαστήματα προτεινόταν ως πιθανή εναλλακτική λύση για την ασφαλειοποίηση, η από-ασφαλειοποίηση παρέμεινε, ωστόσο, σοβαρά απροσδιόριστη.³⁸⁰

Αυτό που είναι ιδιαίτερα σημαντικό δε, είναι ότι μετά από ενδελεχή έρευνα της συγγραφέως, προκύπτει το συμπέρασμα, ότι η Σχολή του Παρισιού δεν προτείνει καμία μέθοδο αναστροφής της ασφαλειοποίησης. Ειδικότερα, η Σχολή του Παρισιού δεν αναφέρεται στην έννοια της, ούτε αναλύει πιθανές στρατηγικές από-ασφαλειοποίησης. Η μόνη αναφορά που γίνεται είναι από τον Balzacq (2014), ο οποίος αναφέρει ότι υπάρχουν δύο τρόποι επίτευξης της από-ασφαλειοποίησης: η διαχείριση, που επανατοποθετεί το ζήτημα ασφαλείας σε ένα διαφορετικό λειτουργικό τομέα και ο μετασχηματισμός, που αποτελεί την προσπάθεια αναπήδησης της λογικής ασφαλείας περί του αποκλεισμού μέσω της αποδόμησης κυρίαρχων εννοιών που σχετίζονται με τις απειλές.³⁸¹

Παρόλα αυτά, η υπό-θεωρητικοποίηση της από-ασφαλειοποίησης εγείρει ερωτήματα, δεδομένου ότι η ανάλυση των πρακτικών ασφαλειοποίησης αποκαλύπτει ότι

³⁷⁶ Aradau, C. (2004). Security and the democratic scene: Desecuritization and emancipation. *Journal of International Relations and Development*, 7(4), 388-413.

³⁷⁷ Floyd, R. (2011). Can securitization theory be used in normative analysis? Towards a just securitization theory. *Security Dialogue*, 42(4-5), 427-439.

³⁷⁸ Donnelly, F. (2017). In the name of (de) securitization: Speaking security to protect migrants, refugees and internally displaced persons?. *International Review of the Red Cross*, 99(904), 241-261.

³⁷⁹ Wæver, O. (1993). *Securitization and desecuritization* (σ. 48). Copenhagen: Centre for Peace and Conflict Research.

³⁸⁰ Aradau, C. (2004). Security and the democratic scene: Desecuritization and emancipation. *Journal of International Relations and Development*, 7(4), 388-413.

³⁸¹ Balzacq, T. (Ed.). (2014). *Contesting security: strategies and logics*. Routledge.

είναι επιρρεπής στην κριτική. Η από-ασφαλειοποίηση, μέχρι και σήμερα, έχει ελάχιστη μόχλευση στη θεωρία της ασφαλειοποίησης.³⁸²

Όπως υποστηρίζει ο Hansen (2012), ενώ ο Wæver έχει αναλύσει εκτενώς την έννοια της ασφαλειοποίησης, παρόλα αυτά, έχει αφήσει την έννοια της από-ασφαλειοποίησης μάλλον ασαφή.³⁸³ Αν και ο Wæver³⁸⁴ υπογραμμίζει τον τρόπο με τον οποίο αμφότερες οι έννοιες είναι ουσιαστικά συνιστωσικές, και τον τρόπο με τον οποίο και οι δύο αποτελούν πολιτικές επιλογές για την οργάνωση της διάκρισης στην ανθρώπινη ζωή, η από-ασφαλειοποίηση δεν λαμβάνει την ίδια αναλυτική προσοχή με την ασφαλειοποίηση και επομένως παραμένει μια μορφή ιδεολογικής πολιτικής στα κείμενα του. Και αν η έννοια της από-ασφαλειοποίησης αναπτυχθεί θεωρητικά, παρόλα αυτά, η υπέρβαση ενός ζητήματος ασφάλειας μέσω της πολιτικοποίησής του δεν μπορεί να συμβεί με τη θεματοποίησή του σε όρους ασφαλείας, παρά μόνο σε όρους που δεν σχετίζονται με αυτή. Και αυτό ακριβώς επειδή η από-ασφαλειοποίηση σύμφωνα με τον Wæver συνδέεται με τη σφαίρα της πολιτικής και όχι με την ασφάλεια. Ωστόσο, ο Wæver επισημαίνει πως η από-ασφαλειοποίηση πρέπει να αναπτυχθεί περαιτέρω ως έννοια και ότι μπορεί να χρησιμοποιηθεί ως μια αποτελεσματική στρατηγική σε σχέση με τα ζητήματα που αφορούν την ασφαλειοποίηση.³⁸⁵ Ο Watson (2009) συμφωνεί με τον Hansen, υποστηρίζοντας ότι η από-ασφαλειοποίηση είναι μια διαδικασία που πάσχει από μια ακόμα μεγαλύτερη έλλειψη θεωρητικής και εμπειρικής εξέτασης από αυτή της ασφαλειοποίησης.³⁸⁶

Ως μια πρακτική διαδικασία, η από-ασφαλειοποίηση μπορεί να περιλαμβάνει την αμφισβήτηση της «κοινωνικής συναίνεσης» για την ασφαλειοποίηση, την «αμφισβήτηση των πολιτικών» και την «αμφισβήτηση της απειλής».³⁸⁷ Ωστόσο, σε μεγάλο μέρος της βιβλιογραφίας, και σε σύγκριση με την πραγματικότητα, ελάχιστη προσοχή δίνεται στις πολιτικές προκλήσεις που αντιμετωπίζουν όσοι βρίσκονται στο επίκεντρο τέτοιων

³⁸² Aradau, C. (2004). Security and the democratic scene: Desecuritization and emancipation. *Journal of International Relations and Development*, 7(4), 388-413.

³⁸³ Hansen, L. (2012). Reconstructing desecuritisation: the normative-political in the Copenhagen School and directions for how to apply it. *Review of International Studies*, 38(3), 525-546.

³⁸⁴ Σε Hansen, L. (2012). Reconstructing desecuritisation: the normative-political in the Copenhagen School and directions for how to apply it. *Review of International Studies*, 38(3), 525-546.

³⁸⁵ Σε Hansen, N. K., Falkentoft, M. F., & Rode, C. B. (2014). Desecuritizing Migration: the Case of the Berlin Refugee Strike. *Special Project*.

³⁸⁶ Watson, S. D. (2009). *The securitization of humanitarian migration: Digging moats and sinking boats*. Routledge.

³⁸⁷ Williams, M. C. (2003). Words, images, enemies: Securitization and international politics. *International studies quarterly*, 47(4), 511-531, σ. 524.

πολιτικών. Πώς θα φαινόταν εάν ένας πρόσφυγας αμφισβητούσε τις πολιτικές ασφαλείας στο κράτος από όπου φεύγει ή εισέρχεται; Εάν ένας φυλακισμένος αμφισβητούσε την κοινωνική συναίνεση για την απειλή που γίνεται αντιληπτός ότι θέτει; Αν και ο Waever παρουσιάζει μια εύλογη συλλογιστική, ότι η από-ασφαλειοποίηση είναι καλύτερη για τη δημοκρατία, η εν λόγω συλλογιστική δεν είναι καθόλου περιεκτική ή μη προβληματική.³⁸⁸ Όπως αναφέρει ο Donnelly (2017), «κατ' επέκταση, η από-ασφαλειοποίηση δεν αποτελεί αυτόματη εγγύηση [για τη δημοκρατία], ακόμα και αν η γενική θεώρηση συνίσταται στη λογική ότι θα έπρεπε να είναι».³⁸⁹

Τι είδους αποδεικτικά στοιχεία χρειάζονται όμως για να υποδείξουν ότι ένα ζήτημα έχει από-ασφαλειοποιηθεί; Η απάντηση, σύμφωνα με τον Behnke (2006) είναι κανένα στοιχείο.³⁹⁰ Δεν πρέπει να είναι ορατό ή γενικότερα αντιληπτό τίποτα που να δείχνει ότι ένα ζήτημα έχει από-ασφαλειοποιηθεί. Εάν η ασφαλειοποίηση είναι πράξη ομιλίας, η από-ασφαλειοποίηση πρέπει να χαρακτηρίζεται από την έλλειψη οποιωνδήποτε τέτοιων πράξεων ομιλίας. Το να δηλώνεται ότι ένα συγκεκριμένο ζήτημα ή δρώντας δεν αποτελούν πλέον απειλή για την ασφάλεια απλώς οδηγεί στη συνέχεια του διαλόγου σχετικά με την ορθότητα της δήλωσης. Ως εκ τούτου, η από-ασφαλειοποίηση δεν λαμβάνει χώρα με την περαιτέρω ομιλία, αλλά με την απουσία της.³⁹¹

Ορισμένοι θεωρούν ότι η από-ασφαλειοποίηση είναι παρόμοια με την ασφαλειοποίηση. Για τη Floyd (2015), η από-ασφαλειοποίηση είναι ένα σύνολο ενεργειών που μπορούν να εκτιμηθούν ως ένα χρονικά περιορισμένο γεγονός,³⁹² ενώ ο Vuori (2014) αντιμετωπίζει την από-ασφαλειοποίηση ως την αντιστροφή της ασφαλειοποίησης μέσω διαδικασιών αμφισβήτησης και αντίστασης.³⁹³

Άλλοι μελετητές, ευαγγελίζονται την επιστροφή στους αρχικούς πολιτικούς σκοπούς της από-ασφαλειοποίησης, όπως ο Hansen (2012), ο οποίος επιχείρησε να ανακτήσει την πολιτική κατάσταση της από-ασφαλειοποίησης μέσω της εξέτασης των

³⁸⁸ Abu-Zahra, N., Leech, Σ., & MacNeil, L. (2016). Emancipation versus Desecuritization: Resistance and the Israeli Wall in Palestine. *Journal of Borderlands Studies*, 31(3), 381-394.

³⁸⁹ Donnelly, F. (2017). In the name of (de) securitization: Speaking security to protect migrants, refugees and internally displaced persons?. *International Review of the Red Cross*, 99(904), 241-261, σ. 260.

³⁹⁰ Behnke, A. (2006). No way out: Desecuritization, emancipation and the eternal return of the political—a reply to Aradau. *Journal of International Relations and Development*, 9(1), 62-69.

³⁹¹ Ο.π.

³⁹² Floyd, R. (2015). Just and unjust desecuritization. *Contesting Security: Strategies and Logics*, 122-138.

³⁹³ Vuori, J. A. (2014). *Critical Security and Chinese Politics: The Anti-Falungong Campaign*. Routledge.

οντολογικών και πρακτικών επιπέδων που εμπλέκονται στην εμπειρική διερεύνηση των διαδικασιών της.³⁹⁴ Ο Donnelly (2015) αναφέρει ότι οι κινήσεις από-ασφαλειοποίησης μπορούν να γίνουν αντιληπτές τόσο ως πράξεις ομιλίας όσο και ως άλλες συμβολικές πράξεις εξετάζοντας πώς οι κινήσεις αυτές μπορούν να πραγματοποιηθούν μετά από αρκετές δεκαετίες θεσμοθετημένης ασφαλειοποίησης.³⁹⁵

Η παραπάνω ανάλυση υποδηλώνει ότι η από-ασφαλειοποίηση τείνει να θεωρείται ως μια *post hoc* κίνηση ή διαδικασία σε σχέση με την ασφάλεια. Με παρόμοιο τρόπο, η ανθεκτικότητα (resilience) - η οποία ορίζεται ως η διαδικασία της τυποποιημένης προσαρμογής που υιοθετείται από μια κοινωνία ή ένα άτομο εν όψει ενδογενών ή εξωγενών κρίσεων - εντάχθηκε στις μελέτες ασφάλειας ως μια κοινωνική στρατηγική αναφορικά με την προσαρμογή σε μια ήδη ασφαλειοποιημένη κατάσταση. Έτσι, σύμφωνα με τους Bourbeau & Vuori (2015), ο στόχος δεν είναι να μετασχηματιστεί η ασφάλεια ή να μετατοπιστεί ένα ζήτημα έξω από τη σφαίρα της ασφάλειας (δηλαδή να από-ασφαλειοποιηθεί), αλλά να ενισχυθούν πρακτικές που προωθούν την κοινωνική και κοινοτική ανθεκτικότητα εν όψει ενός όλο και περισσότερο ασφαλειοποιημένου κόσμου.³⁹⁶

Όπως αναφέρει και η Aradau (2004), «η αποασφαλειοποίηση ως δημοκρατική πρόκληση απέναντι στη μη δημοκρατική πολιτική της ασφαλειοποίησης πρέπει να θεσμοθετηθεί και πρέπει να δημιουργήσει μια διαφορετική σχέση από εκείνη της εχθρότητας, μια σχέση που δεν βασίζεται στη λογική αποκλεισμού ως απότοκος της ασφάλειας».³⁹⁷

4.2 Στρατηγικές αποασφαλειοποίησης: Μια κριτική επισκόπηση

Μετά την έκκληση του Wæver για την ανάπτυξη της έννοιας της από-ασφαλειοποίησης, η εννοιολόγησή της έχει έκτοτε εξεταστεί υπό το πρίσμα ποικίλων

³⁹⁴ Hansen, L. (2012). Reconstructing desecuritisation: the normative-political in the Copenhagen School and directions for how to apply it. *Review of International Studies*, 38(3), 525-546.

³⁹⁵ Donnelly, F. (2015). The Queen's speech: Desecuritizing the past, present and future of Anglo-Irish relations. *European Journal of International Relations*, 21(4), 911-934.

³⁹⁶ Bourbeau, Σ., & Vuori, J. A. (2015). Security, resilience and desecuritization: multidirectional moves and dynamics. *Critical Studies on Security*, 3(3), 253-268.

³⁹⁷ Aradau, C. (2004). Security and the democratic scene: Desecuritization and emancipation. *Journal of International Relations and Development*, 7(4), 388-413.

προσεγγίσεων. Οι περισσότερες από αυτές τις προσεγγίσεις εστιάζουν στην διαλεκτική της ασφάλειας και συμφωνούν ότι η από-ασφαλειοποίηση, ως έννοια, πρέπει να υπερκεράσει το ζήτημα της ασφάλειας. Σε αυτό το πλαίσιο, η από-ασφαλειοποίηση έχει γίνει το περιεχόμενο πολλών συζητήσεων στη διεθνή πολιτική θεωρία και έχει εφαρμοστεί σε πλήθος περιπτώσεων. Παρόλα αυτά, ενώ η έννοια της από-ασφαλειοποίησης, σε κάποιο βαθμό, έχει λάβει την προσοχή που ζήτησε αρχικά ο Wæver, παρόλα αυτά, δεν έχει καταστεί πιο σαφής. Ένα μεγάλο μέρος της συζήτησης για την από-ασφαλειοποίηση είναι ακόμα και σήμερα ιδιαίτερα θεωρητικό και φιλοσοφικό και βασίζεται σε διαφορετικά οντολογικά κριτήρια σχετικά με τις δυνατότητες και τις συνθήκες αλλαγής και μετασχηματισμού όσον αφορά την ταυτότητα, τους θεσμούς και την πολιτειακή κατάσταση.³⁹⁸

Σε αυτό το πλαίσιο, οι θεωρητικές συζητήσεις επιβεβαίωσαν, αμφισβήτησαν άλλα ήρθαν και αντιμετώπιζαν με τα αποτελέσματα της από-ασφαλειοποίησης και οι εμπειρικές εφαρμογές της παρέμειναν μάλλον περιορισμένες. Παρ' όλα αυτά, αρκετοί μελετητές επιχείρησαν να προβάλλουν την πολιτικό-φιλοσοφική τους αντίληψη όσον αφορά στην από-ασφαλειοποίηση μέσω εμπειρικών εφαρμογών. Από την εμπειρική διερεύνηση (Huysmans, 1995;³⁹⁹ Aradau, 2004;⁴⁰⁰ Roe, 2004⁴⁰¹), μέχρι και την θεωρητική διερεύνηση της από-ασφαλειοποίησης γίνεται εμφανές ότι η έρευνα σχετικά με αυτήν έχει ως αφετηρία την αντιμετώπιση ενός επαναλαμβανόμενου και διττής φύσης ζητήματος, που αφορά στην άμεση ανταπόκριση στο ζήτημα ασφάλειας και στην προσπάθεια υπερνίκησης αυτού. Προς αντιμετώπιση αυτού του ζητήματος, οι περισσότερες εννοιολογήσεις και εμπειρικές διερευνήσεις της από-ασφαλειοποίησης επιδιώκουν να προσδιορίσουν και να αντιμετωπίσουν την διάκριση του εαυτού με τον «άλλο», καθώς και τη δυνατότητα μιας και καθολικής δημόσιας σφαίρας και όχι των εξαιρέσεων μέσα σε αυτή.⁴⁰²

Εκτός από την εννοιολόγηση της από-ασφαλειοποίησης ως στρατηγικής, η από-ασφαλειοποίηση έχει επίσης εξεταστεί υπό το πρίσμα των πολιτικών δρώντων και των

³⁹⁸ Hansen, L. (2012). Reconstructing desecuritisation: the normative-political in the Copenhagen School and directions for how to apply it. *Review of International Studies*, 38(3), 525-546.

³⁹⁹ Huysmans, J. (1995). *Migrants as a security problem: Dangers of 'securitizing' societal issues*. na.

⁴⁰⁰ Aradau, C. (2004). Security and the democratic scene: Desecuritization and emancipation. *Journal of International Relations and Development*, 7(4), 388-413.

⁴⁰¹ Roe, Σ. (2004). Securitization and minority rights: Conditions of desecuritization. *Security dialogue*, 35(3), 279-294.

⁴⁰² Hansen, L. (2012). Reconstructing desecuritisation: the normative-political in the Copenhagen School and directions for how to apply it. *Review of International Studies*, 38(3), 525-546.

πολιτικών τους κινήσεων σε παιχνίδια αμφισβήτησης και αντίστασης. Μπορεί να υφίστανται από-ασφαλειοποιητικοί δρώντες που αποφεύγουν, παρακάμπτουν ή αντιτίθενται άμεσα στις κινήσεις ασφαλειοποίησης, για παράδειγμα, δίνοντας έμφαση σε άλλες απειλές. Οι πολιτικές ασφάλειας αποσκοπούν στην ασφαλειοποίηση ή από-ασφαλειοποίηση, αλλά η από-ασφαλειοποίηση μπορεί επίσης να συμβεί ανεξάρτητα από τις πράξεις ασφαλειοποιητικών ή από-ασφαλειοποιητικών δρώντων: το αρχικό πρόβλημα ασφάλειας μπορεί να επιλυθεί, οι θεσμοί μπορούν να προσαρμοστούν μέσω νέων αναπαραγωγικών δομών, η διαλεκτική μπορεί να μεταβληθεί (π.χ. με απώλεια του ενδιαφέροντος ή του κοινού) και το αρχικό αντικείμενο αναφοράς μπορεί επίσης να χαθεί.⁴⁰³

Όπως αναφέρει ο Behnke (2000), από μια κριτική οπτική σκοπιά, ο ρόλος ενός εμπειρογνώμονα ασφαλείας μπορεί να συγκριθεί με έναν «σχεδιαστή φρουρίων», ο οποίος συμβουλεύει τους δημοκρατικά εκλεγμένους «πρίγκιπες» για τον καλύτερο τρόπο κατασκευής και συντήρησης των τειχών έναντι των επικίνδυνων εχθρών και για τον εντοπισμό και διωγμό των εισβολέων που κατάφεραν να περάσουν το τείχος. Η ασφάλεια, τόσο για τους θεωρητικούς της σχολής του ρεαλισμού όσο και για τους θεωρητικούς της Σχολής της Κοπεγχάγης, σημαίνει την διατήρηση μιας σταθερής διάκρισης μεταξύ ενός ασφαλούς εσωτερικού χώρου και ενός επικίνδυνου εξωτερικού – είτε στην περίπτωση που η λογική της ασφαλείας βασίζεται σε μια πραγματική απειλή, είτε χρησιμοποιείται στη λογική της ασφαλειοποίησης. Το αποτέλεσμα είναι το ίδιο. Το μήνυμα που οι εμπειρογνώμονες στον τομέα της ασφάλειας μπορεί να παραδώσουν, παραμένει επίσης το ίδιο.⁴⁰⁴

Όσον αφορά τις στρατηγικές από-ασφαλειοποίησης, ο Ole Waever (2000) αναφέρει τρεις: την μη ύπαρξη διαλεκτικής για ένα θέμα ως απειλή, τη διαχείριση μιας ασφαλειοποίησης, έτσι ώστε να μην είναι σπειροειδής και τη μετακίνηση του ασφαλειοποιημένου ζητήματος πίσω στην κανονική σφαίρα της πολιτικής.⁴⁰⁵

⁴⁰³ Bourbeau, Σ., & Vuori, J. A. (2015). Security, resilience and securitization: multidirectional moves and dynamics. *Critical Studies on Security*, 3(3), 253-268.

⁴⁰⁴ Behnke, A. (2000). The message or the messenger? Reflections on the role of security experts and the securitization of political issues. *Cooperation and Conflict*, 35(1), 89-105.

⁴⁰⁵ Wæver, O. (2000). The EU as a security actor: reflections from a pessimistic constructivist on postsovereign security orders. Σε *International relations theory and the politics of European integration* (σ. 250-294). Routledge.

Με άλλα λόγια, σύμφωνα με τον Waever (2000), η από-ασφαλειοποίηση μπορεί να λάβει χώρα ως εξής:⁴⁰⁶

1. Αποφυγή της ασφαλειοποιητικής πράξης ομιλίας: η εν λόγω στρατηγική μπορεί να γίνει κατανοητή, όπως υποδεικνύει και ο Biba (2014), ως ένα είδος διαδικασίας μη ασφαλειοποίησης. Αυτή η πτυχή υποδηλώνει ότι η από-ασφαλειοποίηση δεν συνδέεται απαραίτητα με ένα ασφαλειοποιημένο πλαίσιο. Αντιστρόφως, μπορεί να λειτουργήσει ως ένας τρόπος για την αποτροπή ή πρόληψη μιας κίνησης ασφαλειοποίησης.⁴⁰⁷
2. Διαχείριση του ασφαλειοποιημένου πλαισίου: εφαρμογή εργαλείων ή πολιτικών για την προώθηση της διακυβέρνησης ή μέτρων για την επιστροφή του ασφαλειοποιημένου ζητήματος στην κανονικότητα. Η διαχείριση της ασφαλειοποιημένης κατάστασης μπορεί να διευκολύνει την αίσθηση της απειλής για ένα αντικείμενο αναφοράς.
3. Εφαρμογή μιας αντιθετικής διαλεκτικής: Αυτός ο τρόπος φαίνεται να είναι ο πλησιέστερος όσον αφορά στην κατανόηση της από-ασφαλειοποίησης ως μιας διαδικασίας που αντικατοπτρίζει την ασφαλειοποίηση. Σε αυτή την περίπτωση, υφίσταται η κίνηση από-ασφαλειοποίησης. Όπως αναφέρει ο Roe (2004), αυτή η μετασχηματιστική κίνηση χρησιμοποιεί την ίδια πράξη ομιλίας με την πρόθεση να αποκαταστήσει την συνηθισμένη ή κανονική πολιτική συζήτηση για το θέμα αυτό.⁴⁰⁸

Όσον αφορά στην στρατηγική της διαχείρισης που προτείνει ο Waever (2000), στη συζήτηση για την ανάδυση μιας μη πολεμικής ευρωπαϊκής κοινότητας, διαχωρίζει τρεις διαφορετικές φάσεις στις ενδοευρωπαϊκές σχέσεις: την φάση της ανασφάλειας (δεκαετία 1940 και 1950), την φάση της ασφάλειας (δεκαετία του 1960), την φάση της από-ασφαλειοποίησης (δεκαετία 1970 – μέχρι μέσα της δεκαετίας 1980) και την φάση της επανασφαλειοποίησης (δεκαετία 1990). Επειδή ορίζει την περίοδο της από-ασφαλειοποίησης στην Ευρώπη ως μια περίοδο από-ασφάλειας (a-security), είναι δύσκολο να εκτιμηθεί πώς η διαχείριση μιας ασφαλειοποίησης (έτσι ώστε να μην

⁴⁰⁶ Ο.π.

⁴⁰⁷ Biba, S. (2014). Desecuritization in China's behavior towards its transboundary rivers: the Mekong River, the Brahmaputra River, and the Irtysh and Ili Rivers. *Journal of Contemporary China*, 23(85), 21-43.

⁴⁰⁸ Roe, Σ. (2004). Securitization and minority rights: Conditions of desecuritization. *Security dialogue*, 35(3), 279-294.

δημιουργεί διλήμματα ασφαλείας και άλλες φαύλες σπείρες) μπορεί να θεωρηθεί ως από-ασφαλειοποίηση.⁴⁰⁹

Επιπλέον, η έλλειψη της διαλεκτικής σχετικά με ένα ζήτημα που παρουσιάζεται ως απειλή για την ασφάλεια είναι, καταρχάς, μια ενδιαφέρουσα στρατηγική από-ασφαλειοποίησης, καθώς συνεπάγεται την έλλειψη αρχικής ασφαλειοποίησης, αλλά αρκετά δύσκολο, αν όχι αδύνατο, να επιτευχθεί.⁴¹⁰

Η τρίτη στρατηγική έχει ως θέση ότι η από-ασφαλειοποίηση λαμβάνει χώρα μέσω της μετατόπισης των ασφαλειοποιημένων θεμάτων στη σφαίρα της κανονικής πολιτικής, καθώς η «ασφάλεια» αποτελεί, σύμφωνα με τον Wæver (1995) το αντίθετο της «πολιτικής», με την τελευταία να σημαίνει τη δυνατότητα για πιο ανοικτή δέσμευση και διάλογο.⁴¹¹

Πράγματι, οι Aras & Karakaya Polat, 2008;⁴¹² Roe, 2004⁴¹³ και Jæger, 2000⁴¹⁴ υποστηρίζουν την ίδια θέση. Ειδικότερα, όλοι υποστηρίζουν ότι ένα από τα πλεονεκτήματα της θεωρίας ασφαλειοποίησης είναι ότι η ανάλυση των διαδικασιών μέσω των οποίων ένα συγκεκριμένο ζήτημα ασφαλειοποιείται, παρέχει επίσης σημαντικά στοιχεία για την από-ασφαλειοποίησή του. Εάν ένα ζήτημα μπορεί να μετατοπιστεί από τη σφαίρα της κανονικής πολιτικής σε μια κατάσταση που απαιτεί επείγοντα μέτρα, τότε μπορεί επίσης να μετατοπιστεί ξανά προς τα πίσω - μπορεί να από-ασφαλειοποιηθεί. Αυτό μπορεί να ενθαρρύνει την μετατόπιση από την διαλεκτική του κινδύνου σε μια διαφορετική διαλεκτική η οποία θα βασίζεται σε πράξεις ομιλίας διαμεσολάβησης ή διαφωνίας και όχι σε πράξεις ομιλίας του δίπολου απειλή-άμυνα. Τι σημαίνει όμως «κανονική πολιτική»;

Η κανονικότητα είναι μια πολυδιάστατη έννοια. Ως κοινωνικά όντα, οι άνθρωποι θεωρούν ότι μπορούν να κατανοήσουν από την άποψη της κοινωνικής, πολιτιστικής,

⁴⁰⁹ Wæver, O. (2000). The EU as a security actor: reflections from a pessimistic constructivist on postsovereign security orders. Σε *International relations theory and the politics of European integration* (σ. 250-294). Routledge.

⁴¹⁰ Ο.π..

⁴¹¹ Wæver, O. (1995.) 'Securitization and Desecuritization', in Ronnie D. Lipschutz (ed.) *On Security*, σ. 46-86. New York: Columbia University Press.

⁴¹² Aras, B., & Karakaya Polat, R. (2008). From conflict to cooperation: Desecuritization of Turkey's relations with Syria and Iran. *Security Dialogue*, 39(5), 495-515.

⁴¹³ Roe, Σ. (2004). Securitization and minority rights: Conditions of desecuritization. *Security dialogue*, 35(3), 279-294.

⁴¹⁴ Jæger, Ø. (2000). Securitizing Russia: Discursive practices of the Baltic states. *Peace and Conflict Studies*, 7(2), 18-36.

σωματικής, ψυχικής και ατομικής συμπεριφοράς ενός ανθρώπου εάν είναι κανονικός ή μη φυσιολογικός.⁴¹⁵ Ο Helman (2007) υποστηρίζει ότι η κανονικότητα δεν είναι μόνο σχετική με τη συμπεριφορά του ατόμου, αλλά και με χαρακτηριστικά, όπως η μυρωδιά, η προσωπική υγιεινή, η στάση του σώματος, οι χειρονομίες, οι κινήσεις, η συναισθηματική κατάσταση, η φωνή και η χρήση της γλώσσας καθώς και η καταλληλότητά τους σε συγκεκριμένα πλαίσια και κοινωνικές σχέσεις.⁴¹⁶ Ο Dupré (1998) ισχυρίζεται ότι το κανονικό είναι αυτό που είναι οικείο, ενώ το μη οικείο προκαλεί φόβο και καταδικάζεται ως μη φυσιολογικό.⁴¹⁷

Οι διαδικασίες κατασκευής της «κανονικότητας» είναι σύνθετες. Ιστορικά, τα κριτήρια της «κανονικότητας» διαμορφώνονται μέσω των μηχανισμών των κρατών και των διαφορετικών θεσμών.⁴¹⁸ Ο Femia (1981) υποστηρίζει ότι για την δημιουργία της «κανονικότητας», πραγματοποιείται σε πρώτο στάδιο η «κυριαρχία» μέσω του καταναγκαστικού μηχανισμού του κράτους, έπειτα η «πνευματική και ηθική ηγεσία» αντικειμενικοποιείται και ασκείται κυρίως μέσω της «κοινωνίας των πολιτών» και μέσω ενός συνόλου εκπαιδευτικών, θρησκευτικών και συνεργατικών θεσμών.⁴¹⁹

Ο Helman (2007) αναφέρει ότι για πολλούς ανθρώπους, η παγκοσμιοποίηση σημαίνει την αδυσώπητη εξάπλωση της δυτικής πολιτιστικής και οικονομικής εξουσίας στον υπόλοιπο κόσμο, συχνά εις βάρος των τοπικών πολιτισμών και τρόπων ζωής,⁴²⁰ ενώ ο Ahsan (2017) υποστηρίζει ότι σήμερα κανένα κράτος δεν μπορεί να εξαιρεθεί από αυτήν. Οι άνθρωποι, στα πλαίσια του κράτους, ανταποκρίθηκαν στην παγκοσμιοποίηση με διάφορους τρόπους: πολλοί την υιοθέτησαν με ευχαρίστηση, ορισμένοι την απέρριψαν εντελώς, ενώ άλλοι επέλεξαν τον δρόμο της διαπραγμάτευσης προκειμένου να επιτύχουν έναν συμβιβασμό. Δηλαδή, διατήρησαν μια τροποποιημένη εκδοχή του πολιτισμού τους ενώ έγιναν παράλληλα μέρος του ευρύτερου συστήματος. Ως εκ τούτου, κάθε κοινωνία έχει αυτά τα είδη κοινών ιδεολογιών «κανονικότητας», που επηρεάζονται από τον δυτικό τρόπο σκέψης.⁴²¹

⁴¹⁵ Misztal, B. A. (2001). Normality and trust in Goffman's theory of interaction order. *Sociological theory*, 19(3), 312-324.

⁴¹⁶ Helman, C. G. (2007). *Culture, health and illness*. CRC press.

⁴¹⁷ Dupre, J. (1998). Normal people. *Social Research*, 221-248, σ. 221.

⁴¹⁸ Ahsan, A. (2017). The Politics of Normality. *Academia*, 1-8.

⁴¹⁹ Femia, J. V. (1981). Gramsci's Political Thought: Hegemony, Consciousness, and the Revolutionary Process, Clarendon, σ. 24.

⁴²⁰ Helman, C. G. (2007). *Culture, health and illness*. CRC press.

⁴²¹ Ahsan, A. (2017). The Politics of Normality. *Academia*, 1-8.

Μέσω του αποικισμού και με την εισαγωγή διαφορετικών θεσμών όπως τα εκπαιδευτικά συστήματα, τη γραφειοκρατική διοίκηση και ιδιαίτερα με την εισαγωγή των δυτικών νομικών και ιατρικών συστημάτων στις αποικιακές χώρες, οι δυτικές ιδεολογίες της κανονικότητας εξαπλώθηκαν στον κόσμο μέσω της ηγεμονίας.⁴²²

Ειδικότερα, σύμφωνα με τον Femia (1981) εκτός από το ότι επηρεάζει τη συμπεριφορά και τις επιλογές εξωτερικά, μέσω ανταμοιβών και τιμωριών, η ηγεμονία επηρεάζει και τους ανθρώπους εσωτερικά, διαμορφώνοντας τις προσωπικές τους πεποιθήσεις ως αντίγραφο των κυρίαρχων κανόνων. Αυτός ο «εσωτερικός έλεγχος» αναφέρεται σε μια κυριαρχία στα πλαίσια της οποίας ομιλείται μια κοινή κοινωνική ηθική γλώσσα, στην οποία κυριαρχεί μία έννοια της πραγματικότητας, ενημερώνοντας με το πνεύμα της όλες τις μορφές σκέψης και συμπεριφοράς. Αν και είναι αρκετά προβληματική η γενίκευση της έννοιας της «κανονικότητας», δεν είναι κοινή σε όλες τις κατηγορίες μεταξύ των μη-δυτικών κοινωνιών.⁴²³

Το ερώτημα που τίθεται επομένως, είναι με ποιο τρόπο μπορεί να επιτευχθεί η κανονικότητα ειδικότερα όσον αφορά στο ζήτημα της από-ασφαλειοποίησης. Πρώτον, η βιβλιογραφία δείχνει ότι δεν υπάρχει μια γενική στρατηγική για αυτό. Δεύτερον, οι στρατηγικές από-ασφαλειοποίησης που αποσκοπούν στην αποκατάσταση της κανονικής πολιτικής δεν φαίνεται να έχουν την ίδια άποψη για το τι συνιστά κανονική πολιτική. Κατά συνέπεια, δεν ακολουθούν την Σχολή της Κοπεγχάγης, θεωρώντας δηλαδή την κανονική πολιτική ως υποκειμενική, αλλά μάλλον θέτουν κανονιστικές ιδέες για το τι πρέπει να είναι η κανονική πολιτική.⁴²⁴

Οι προσεγγίσεις που έχουν ως επίκεντρο την θέση ότι η από-ασφαλειοποίηση αποτελεί την αποκατάσταση της κανονικής πολιτικής μπορούν να ομαδοποιηθούν σε τέσσερις κατηγορίες: στην στρατηγική του ντεκονστρουκτιβισμού (αποδομισμός), την στρατηγική της χειραφέτησης, την στρατηγική του ρεκονστρουκτιβισμού (αναδομισμός) και την στρατηγική της διαχείρισης. Οι δύο πρώτες προωθήθηκαν ως πιθανές στρατηγικές από-ασφαλειοποίησης κυρίως στην περίπτωση της ασφαλειοποίησης της

⁴²² Ο.π.

⁴²³ Femia, J. V. (1981). *Gramsci's Political Thought: Hegemony, Consciousness, and the Revolutionary Process*, Clarendon.

⁴²⁴ Wæver, O. (2000). The EU as a security actor: reflections from a pessimistic constructivist on postsovereign security orders. Σε *International relations theory and the politics of European integration* (σ. 250-294). Routledge.

μετανάστευσης, ενώ οι επόμενες δύο προτείνονται για την από-ασφαλειοποίηση των εθνικών μειονοτήτων.

4.2.1 Αποασφαλειοποίηση της μετανάστευσης

Ο Huysmans (1998) αναφέρει τρεις διαφορετικές στρατηγικές από-ασφαλειοποίησης της μετανάστευσης: την αντικειμενιστική, την κονστρουκτιβιστική και την ντεκονστρουκτιβιστική, επιλέγοντας την τελευταία ως την καταλληλότερη.⁴²⁵

Σύμφωνα με τους Bourbeau & Vuori (2015), οι στρατηγικές αυτές διαφέρουν ως προς τον τρόπο με τον οποίο η διαδικασία σχετίζεται με την υποτιθέμενη απειλή: έχει αντιμετωπιστεί η απειλή; το δράμα ασφαλείας μπορεί να αντιμετωπιστεί κατά κάποιον τρόπο από μόνο του ή υπάρχει η δυνατότητα να μπορούν να κατασκευαστούν οι ταυτότητες πέρα από τις απειλές ασφάλειας και εντός του πλαισίου της διαδικασίας;⁴²⁶

Η ντεκονστρουκτιβιστική από-ασφαλειοποίηση που προτείνει ο Huysmans (1998), αποτελεί μια κριτική στρατηγική που επιτρέπει τη μετατόπιση του ζητήματος της μετανάστευσης σε ένα πλαίσιο ηθικό-πολιτικής κρίσης στο οποίο δεν θα επιδιώκεται από κανέναν να δημιουργήσει μια πολιτική κατάσταση που θα βασίζεται σε μια υπαρξιακή απειλή. Συγκεκριμένα, ο συγγραφέας εξετάζει αυτή την προβληματική υπό το πρίσμα του έργου του Carl Schmitt σχετικά με την δημιουργία του πολιτικού. Και αυτό γιατί σύμφωνα με τον Huysmans (1998), στο έργο του Schmitt αναπτύσσεται ρητά μια πολιτική θεωρία που επεξηγεί τον διαχωρισμό του φίλου με τον εχθρό ως πυρήνα του πολιτικού. Όπως αναφέρει ο Huysmans (1998, 571):

Στον πολιτικό ρεαλισμό του Schmitt, η ασφαλειοποίηση γίνεται μια τεχνική κυβερνητισμού η οποία αναμοχλεύει την δύναμη του φόβου ενός βίαιου θανάτου από μια μυθική επανάληψη των παραλλαγών της κατάστασης της φύσης όπως την περιγράφει ο Hobbes. Δημιουργεί μια ξαφνική ρήξη στην καθημερινή ζωή, κατασκευάζοντας μια υπαρξιακή απειλή που προκαλεί εμπειρίες της πραγματικής δυνατότητας ενός βίαιου θανάτου. Αυτές οι εμπειρίες, που ονομάζονται οριακά σημεία [passages to the limit], αποτελούν την ουσιαστική βάση των αυθεντικών πολιτικών πράξεων και του αυθεντικού αυτοπροσδιορισμού μιας πολιτικής κοινότητας. Το βασικό ηθικό-πολιτικό ζήτημα γίνεται

⁴²⁵ Huysmans, J. (1998). The question of the limit: Desecuritisation and the aesthetics of horror in political realism. *Millennium*, 27(3), 569-589.

⁴²⁶ Bourbeau, Σ., & Vuori, J. A. (2015). Security, resilience and desecuritization: multidirectional moves and dynamics. *Critical Studies on Security*, 3(3), 253-268.

*εάν κάποιος θέλει και μπορεί να δικαιώσει τη διαμόρφωση του πολιτικού μέσω αυτών των οριακών σημείων.*⁴²⁷

Στο ερώτημα πώς μπορεί να επιτευχθεί η προσέγγιση που προτείνει ο Huysmans (1998), ο ίδιος απαντάει ότι μια πιθανή επιλογή είναι μια πολιτική αισθητική της καθημερινότητας. Αυτή η πολιτική αφήγηση θα καθορίζει τη δημόσια, πολιτική σφαίρα όσον αφορά την πολυπλοκότητα και την πληθώρα των καθημερινών ανθρώπινων πρακτικών. Ένα καλό σημείο εκκίνησης, ως εκ τούτου για τον Huysmans (1998) είναι η κοινωνιολογία της καθημερινότητας που διαφοροποιεί την κατηγορία της μετανάστευσης αντιπροσωπεύοντας την πολύπλοκη διεργασία στην οποία εμπλέκονται καθημερινά οι μετανάστες. Από-δραματοποιεί τα ζητήματα ασφάλειας μέσω της προσαρμογής τους σε ένα ευρύτερο κοινωνικό, οικονομικό και πολιτικό πρόβλημα που εκφράζεται στις καθημερινές πρακτικές.⁴²⁸

Σύμφωνα με τον Rumelili (2011), ο Huysmans πρότεινε μια στρατηγική ντεκονστρουκτιβισμού για να διευκολύνει την μετάβαση από μια κατάσταση φυσικής (αν)ασφάλειας σε μια κατάσταση (από)ασφάλειας. Η στρατηγική του ντεκονστρουκτιβισμού λειτουργεί με την υπογράμμιση της πολυπλοκότητας των ταυτοτήτων, προκειμένου να αποκαλυφθούν οι διαφορές που δεν διατυπώνονται όταν λαμβάνει χώρα η διαδικασία της ασφαλειοποίησης. Για τον Huysmans, η εν λόγω στρατηγική συνιστά μια στρατηγική αποδόμησης της ταυτότητας και χρησιμεύει στη διάσπαση της διαλεκτικής της συμπερίληψης και του αποκλεισμού δείχνοντας ότι υπάρχει μεγάλη διαφορά στις δύο καταστάσεις και αναδεικνύοντας ότι ο εαυτός είναι εν μέρει «άλλος» και ότι ο «άλλος» είναι εν μέρει ο εαυτός.⁴²⁹

Στην ντεκονστρουκτιβιστική στρατηγική του Huysmans, η ώθηση για αλλαγή δεν προέρχεται από τους δρώντες που βρίσκονται στο πεδίο ασφαλείας, αλλά από την αντανakλαστική κριτική παρέμβαση. Ενώ η ιδανική κατάσταση στις σχέσεις του εαυτού με τον «άλλο», για τους Wendt και Aradau είναι η υπέρβαση της διαφοράς, ο Huysmans υποστηρίζει ότι η ιδανική κατάσταση συνίσταται στην αποδόμηση των ταυτοτήτων και των διαφορών. Ο Huysmans, εντούτοις, αναγνωρίζει ότι εάν φτάσει στα άκρα, αυτή η

⁴²⁷ Huysmans, J. (1998). The question of the limit: Desecuritisation and the aesthetics of horror in political realism. *Millennium*, 27(3), 569-589.

⁴²⁸ Huysmans, J. (1998). The question of the limit: Desecuritisation and the aesthetics of horror in political realism. *Millennium*, 27(3), 569-589.

⁴²⁹ Rumelili, B. (2011, February). Identity and Desecuritization: Possibilities and Limits. Σε *NUPI's Research Seminar Series, Oslo, February*.

διαδικασία αποδόμησης της ταυτότητας μπορεί να απειλήσει την οντολογική ασφάλεια. Θα δημιουργούσε μια κατάσταση απώλειας της ταυτότητας και της αίσθησης του μη ανήκειν και για αυτό το λόγο αναφέρει ότι μπορεί να είναι πιο ενδεδειγμένη μια ενδιάμεση στρατηγική που επιτρέπει τη δημιουργία ταυτότητας και ταυτόχρονα την αποδόμησή της. Ωστόσο, ο Huysmans δεν δίνει μια σαφή απάντηση στο ερώτημα πώς είναι δυνατόν να αναγνωριστεί η πολλαπλότητα των ταυτοτήτων και η αλληλοσύνδεση των διαφορών, επιδιώκοντας ταυτόχρονα την ασφάλεια.⁴³⁰

Σύμφωνα με τον Rumelili (2015), η θεωρητικοποίηση της από-ασφαλειοποίησης πρέπει να ενσωματώνει διαδικασίες αναδόμησης και μετασχηματισμού της ταυτότητας και υποστηρίζει ότι η βιβλιογραφία για την οντολογική ασφάλεια παρέχει ένα πολλά υποσχόμενο σημείο εκκίνησης για την προώθηση κριτικών θεωριών ασφάλειας από αυτή την άποψη. Η έννοια της οντολογικής ασφάλειας υπογραμμίζει τη στενή σχέση μεταξύ ταυτότητας και ασφάλειας, υπογραμμίζοντας ταυτόχρονα ότι οι επιδιώξεις της οντολογικής και φυσικής ασφάλειας στις διεθνείς σχέσεις χαρακτηρίζονται από διαφορετικές δυναμικές, διαδικασίες, πράξεις και λόγια.⁴³¹

Η οντολογική ασφάλεια συνδέεται στενά με την ταυτότητα και ως εκ τούτου η επιδίωξή της απαιτεί διαφοροποίηση και υπό αυτήν την έννοια προϋποθέτει την ύπαρξη του «άλλου». Εκπορεύεται δε, από τη σταθερή σχέση με τον «άλλο». Ωστόσο, δεν απαιτεί την ασφαλειοποίηση ενός «άλλου» υπό την έννοια του ορισμού του ως απειλής. Η επιδίωξη της φυσικής ασφάλειας, από την άλλη πλευρά, από μια κριτική προοπτική συνεπάγεται τόσο τον χαρακτηρισμό όσο και τον προσδιορισμό απειλών για την επιβίωση, οι οποίες συχνά συνεπάγονται την ασφαλειοποίηση ενός «άλλου» και την ανάπτυξη μέτρων για την υπεράσπιση του εαυτού έναντι αυτών των απειλών.⁴³²

Σύμφωνα με τον Cebeci (2007), η στρατηγική από-ασφαλειοποίησης του Huysmans έχει μετασχηματιστικό χαρακτήρα,⁴³³ ενώ ο Williams (2003) υπογραμμίζει τη δυσκολία αντιστροφής της ασφαλειοποίησης, παρόλο που δεν αγνοεί τη δυνατότητα από-ασφαλειοποίησης. Υποστηρίζει ότι οι σχέσεις μπορούν να «κατακρημνιστούν» σε τέτοιο βαθμό ώστε η ηθική και η τακτική της κοινωνικής διαπραγμάτευσης να είναι απίθανο να

⁴³⁰ Ο.π.

⁴³¹ Rumelili, B. (2015). Identity and desecuritisation: the pitfalls of conflating ontological and physical security. *Journal of International Relations and Development*, 18(1), 52-74.

⁴³² Ο.π.

⁴³³ Cebeci, M. (2007, August). Democratization as Desecuritization: The Case of Turkey. Σε *Online paper archive for the SGIR Turin Conference 2007*.

επιτύχει και ως εκ τούτου να χρειάζεται να υποκύψει (τουλάχιστον βραχυπρόθεσμα) σε πιο παραδοσιακούς μηχανισμούς (σχετικά σταθερής) χειραγώγησης του ενδιαφέροντος και εξισορρόπησης της ισχύος.⁴³⁴

Παρόλα αυτά, όσο ανθεκτικές και αν είναι, τόσο οι πολιτικές ασφαλείας όσο και οι σχέσεις που τις διέπουν, είναι δυνατό να μετατοπιστούν πίσω στην κανονική πολιτική και να μετασχηματιστούν, ιδίως όταν η κοινωνική συναίνεση που βασίζεται στην ικανότητα λήψης αποφάσεων τίθεται υπό αμφισβήτηση, είτε όσον αφορά στις πολιτικές είτε στην ύπαρξη απειλών είτε όσον αφορά και στις δύο. Αυτός ο μετασχηματιστικός χαρακτήρας της από-ασφαλειοποίησης μπορεί να συνδέεται με τη δημοκρατία - δεδομένου ότι ο ορισμός της ασφάλειας περιλαμβάνει την αθέτηση των κανονικών πολιτικών κανόνων του παιχνιδιού, κάτι που θα μπορούσε δηλαδή να περιορίσει την άσκηση της ίδιας της δημοκρατίας, τον πλουραλισμό και τα θεμελιώδη δικαιώματα και ελευθερίες. Η από-ασφαλειοποίηση, ως εκ τούτου, που σηματοδοτεί την αναστροφή της διαδικασίας ασφαλειοποίησης, μπορεί να σημαίνει τον εκδημοκρατισμό όσον αφορά στο εν λόγω ζήτημα.⁴³⁵

Άλλη μια ενδιαφέρουσα άποψη για την νεοκονστρουκτιβιστική από-ασφαλειοποίηση είναι των Chabat et al (2015), οι οποίοι αναφέρουν ότι από μια μεταμοντέρνα άποψη, είναι σχεδόν απίθανο κάποιος να μπορέσει να εξηγήσει την από-ασφαλειοποίηση χωρίς την έννοια του νεοκονστρουκτιβισμού του Jackue Derrida, επειδή η από-ασφαλειοποίηση συνιστά η ίδια μια πράξη αποδόμησης της απειλής.⁴³⁶

Σύμφωνα με τον Derrida⁴³⁷, η δυτική σκέψη είναι δομημένη πάνω σε διχοτομίες, δηλαδή σε ζεύγη εννοιών που φαίνονται να είναι αντίθετα μεταξύ τους. Τέτοια ζεύγη είναι για παράδειγμα η παρουσία / απουσία, η ταυτότητα / διαφορά, η ομιλία / γραφή, ο εθνικός / διεθνής, ο εαυτός / άλλος. Σε αυτές τις δυαδικές αντιθέσεις, σύμφωνα με τον Derrida, διαπιστώνεται αυτό που θεωρείται απειλή και τι δεν πρέπει να αποτελεί απειλή. Εν ολίγοις, η δυαδική διχοτόμηση στην περίπτωση του θέματος που εξετάζεται στα πλαίσια της παρούσας διατριβής είναι η ασφαλειοποίηση έναντι της από-ασφαλειοποίησης, έννοιες οι οποίες αλληλοαποκλείονται.

⁴³⁴ Williams, M. C. (2003). Words, images, enemies: Securitization and international politics. *International studies quarterly*, 47(4), 511-531.

⁴³⁵ Ο.π.

⁴³⁶ Chabat, J., Cutrona, S. A., Ellis, R. E., Vergara, J. C. G., Humire, J. M., Isacson, A., ... & Piet, R. (2015). *Reconceptualizing Security in the Americas in the Twenty-first Century*. Lexington Books.

⁴³⁷ Σε Chabat, J., Cutrona, S. A., Ellis, R. E., Vergara, J. C. G., Humire, J. M., Isacson, A., ... & Piet, R. (2015). *Reconceptualizing Security in the Americas in the Twenty-first Century*. Lexington Books.

Η δεύτερη προσέγγιση από-ασφαλειοποίησης είναι της Aradau (2004), η οποία περιστρέφεται γύρω από τη χειραφέτηση η οποία επιτυγχάνεται από την καθολικότητα και την αναγνώριση.⁴³⁸ Ουσιαστικά, αυτή η προσέγγιση περιγράφει την άρση των διαρθρωτικών φραγμών που παρεμποδίζουν τη γενική συμμετοχή στις πολιτικές υποθέσεις. Από αυτή την άποψη, η εμφάνιση της ατζέντας ασφάλειας γίνεται ξανά εμφανής. Η ασφάλεια, λοιπόν, συνιστά κάτι παραπάνω από απλή επιβίωση, αφορά την ικανότητα να απολαμβάνει κανείς την πολιτική εξουσία και να κάνει επιλογές.⁴³⁹

Ενώ η σχολή της Κοπεγχάγης έχει παράσχει στους αναλυτές ασφαλείας σημαντικά εργαλεία για την ανάλυση των διαδικασιών κατασκευής απειλών, όπως έχει ήδη αναφερθεί, οι αντίστροφοι μηχανισμοί της από-σφαλειοποίησης έχουν παραμείνει ιδιαίτερα περιορισμένοι εννοιολογικά. Σε αυτό το πλαίσιο και υπό το πρίσμα μιας κριτικής ανάλυσης, η Aradau (2004) θέτει το ερώτημα «πώς μπορεί η από-ασφαλειοποίηση να γίνει αντιληπτή» και υποστηρίζει, σε αντίθεση με τη Σχολή της Κοπεγχάγης, ότι η από-ασφαλειοποίηση πρέπει να αντιμετωπιστεί πρώτα πολιτικά και όχι αναλυτικά.⁴⁴⁰

Σύμφωνα με την Aradau (2004), η δυναμική της ασφαλειοποίησης / από-ασφαλειοποίησης, θέτει ερωτήματα σχετικά με τον τύπο πολιτικής που θέλουμε, είτε πρόκειται για δημοκρατική πολιτική καθολικών κανόνων και διαδικασιών είτε για πολιτική έκτακτων μέτρων και αποκλεισμού του εχθρού. Η Aradau (2004), στη συνέχεια προτείνει μια διαφορετική έννοια της χειραφέτησης, η οποία επηρεάζεται από τις αρχές της καθολικότητας και της αναγνώρισης. Αυτή η ιδέα απομακρύνεται τόσο από την από-ασφαλειοποίηση όσο και από την εξίσωση της ασφάλειας με το πεδίο μελετών της κριτικής ασφάλειας, καθώς έχει διαφορετική λογική από τη μη δημοκρατική λογική της εξουσίας και ασχολείται περισσότερο με τη δημοκρατική πολιτική και τις «συνθήκες» στις οποίες η ασφαλειοποίηση καθίσταται δυνατή.⁴⁴¹

Αυτό που ισχυρίζεται η Aradau (2004), είναι ότι για να αντιστραφεί η λογική αποκλεισμού που διέπει την ασφάλεια και την ασφαλειοποίηση, πρέπει να υπάρχει μια

⁴³⁸ Aradau, C. (2004). Security and the democratic scene: Desecuritization and emancipation. *Journal of International Relations and Development*, 7(4), 388-413.

⁴³⁹ Abu-Zahra, N., Leech, Σ., & MacNeil, L. (2016). Emancipation versus Desecuritization: Resistance and the Israeli Wall in Palestine. *Journal of Borderlands Studies*, 31(3), 381-394.

⁴⁴⁰ Aradau, C. (2004). Security and the democratic scene: Desecuritization and emancipation. *Journal of International Relations and Development*, 7(4), 388-413.

⁴⁴¹ Ο.π.

διαδικασία από-ταυτοποίησης, μια ρήξη από την εκχωρηθείσα ταυτότητα και συμμετοχή σε μια καθολική αρχή.⁴⁴²

Σύμφωνα με τους Abou-Zahra et al (2016), η δυνατότητα για πολιτικό μετασχηματισμό, βρίσκεται στην καρδιά της προσέγγισης της Aradau (2004), καθώς ενστερνίζεται την ίδια την ιδέα του «ουτοπικού ρεαλισμού» (ή του «χειραφετημένου ρεαλισμού»), την οποία επινόησε πρώτα ο Keneth Booth όπως θα δούμε παρακάτω, ως μια εννοιολογική στρατηγική για την καταπολέμηση αυτού που αντιλαμβάνεται ως μια υπόρρητη απαισιοδοξία στις κρατικές ερμηνείες της ασφάλειας.⁴⁴³

Διαχωρίζοντας τη χειραφέτηση από την ασφάλεια, η Aradau (2004) αντιλαμβάνεται τη χειραφέτηση ως μια στρατηγική πανάκεια για την ασφαλειοποίηση σε ένα πεδίο πέρα από και εκτός της πολιτικής των έκτακτων μέτρων, της κυριαρχικής εξουσίας και του αποκλεισμού. Όμως, σύμφωνα με τον Behnke (2006), αυτό που υποτιμά η Aradau είναι ο κεντρικός και συστατικός ρόλος που διαδραματίζει η ασφάλεια στην οντολογία της πολιτικής.⁴⁴⁴

Σύμφωνα με τους Hansen et al (2014), μια στρατηγική από-ασφαλειοποίησης που βασίζεται στην χειραφέτηση θα μπορούσε να χαρακτηριστεί από-ασφαλειοποίηση μέσω της ασφάλειας. Θα συνεπαγόταν την υπενθύμιση στις κυβερνήσεις των δεσμεύσεων τους για την ανθρώπινη δικαιοσύνη και ασφάλεια, όταν αυτές παραβιάζονταν, και την παρότρυνση παροχής προστασίας σε όλα τα άτομα.⁴⁴⁵

Η από-ασφαλειοποίηση μέσω της ασφάλειας αντιπροσωπεύει την πρόιμη διεύρυνση και εμβάθυνση των μελετών ασφάλειας που αποτελούν επίσης μέρος της Σχολής της Κοπεγχάγης. Σύμφωνα με τους Hansen et al (2014) παρόλα αυτά, εν αντιθέσει με την κατασκευαστική μεροληψία – όπως την χαρακτηρίζουν - της Σχολής της Κοπεγχάγης, η κριτική βιβλιογραφία που θέτει το έδαφος για αυτόν τον ιδανικό τύπο επιδιώκει να αλλάξει τη θεμελιώδη κοινωνική οργάνωση του παρόντος προκειμένου να απελευθερωθεί η μελλοντική κοινωνική οργάνωση από την καταπίεση της λειτουργίας του κόσμου. Ο Keneth Booth είναι ο πρωτοπόρος της παράδοσης των κριτικών μελετών

⁴⁴² Ο.π.

⁴⁴³ Abu-Zahra, N., Leech, Σ., & MacNeil, L. (2016). Emancipation versus Desecuritization: Resistance and the Israeli Wall in Palestine. *Journal of Borderlands Studies*, 31(3), 381-394.

⁴⁴⁴ Behnke, A. (2006). No way out: Desecuritization, emancipation and the eternal return of the political—a reply to Aradau. *Journal of International Relations and Development*, 9(1), 62-69.

⁴⁴⁵ Hansen, N. K., Falkentoft, M. F., & Rode, C. B. (2014). Desecuritizing Migration: the Case of the Berlin Refugee Strike. *Special Project*.

ασφάλειας. Ορίζει την ασφάλεια ως την απουσία απειλών και την χειραφέτηση ως την απελευθέρωση των ανθρώπων. Σύμφωνα με τον ίδιο, η ασφάλεια και η χειραφέτηση είναι δύο όψεις του ίδιου νομίσματος. Η χειραφέτηση, όχι η εξουσία ή η τάξη, παράγει αληθινή ασφάλεια. Η χειραφέτηση, θεωρητικά, είναι ασφάλεια.⁴⁴⁶

Όπως αναφέρουν οι Krause & Williams (2002), παρόλο που ο Booth δεν ασχολείται άμεσα με την έννοια της από-ασφαλειοποίησης, η θεωρία του για την χειραφέτηση μπορεί να θεωρηθεί ως μια μορφή από-ασφαλειοποίησης, καθώς την χρησιμοποιεί ως μια πιθανή εναλλακτική λύση στις επικρατούσες αφηγήσεις ασφάλειας.⁴⁴⁷ Για τον Booth η ανασφάλεια είναι κάτι που εξαρτάται από το κράτος και τους πολίτες του και υποστηρίζει μια εναλλακτική αντίληψη ασφάλειας που ορίζεται ως χειραφέτηση στο επίπεδο του ατόμου και όχι του κράτους.⁴⁴⁸

Μετά την έκκληση για ανθρώπινη ασφάλεια - ή για ένα καθολικό και βασικό δικαίωμα στην ασφάλεια για όλους - ο Booth στη συνέχεια ασχολείται με τη διάκριση του εαυτού με τον «άλλο» και τον αποκλεισμό, προβάλλοντάς τα ως υποπροϊόντα της σημερινής καταπιεστικής κοινωνικής οργάνωσης. Σε αυτό το πλαίσιο, η προσέγγιση του Booth έθεσε τις βάσεις της ανθρώπινης ασφάλειας στην οποία αναφέρθηκε η συγγραφέας και στο δεύτερο κεφάλαιο της διατριβής. Εν ολίγοις με βάση αυτή την προσέγγιση, όταν εκείνοι που βρίσκονται εκτός του κρατικού συστήματος - όπως ο μετανάστης - έχουν αποκτήσει το δικαίωμα στην ασφάλεια, η χειραφέτηση μπορεί να λειτουργήσει με απελευθερωτικό τρόπο για όλους.⁴⁴⁹

Όπως αναφέρουν οι Huysman & Squire (2009), τόσο η ανθρώπινη ασφάλεια όσο και ο ανθρωπισμός συνδέονται στενά με την κατάσταση στην οποία βρίσκεται ένας μετανάστης και ως εκ τούτου και οι δύο αυτές έννοιες ή προσεγγίσεις συχνά χρησιμοποιούν την ορολογία «πρόσφυγας» και «αιτούντας άσυλο» προκειμένου να προωθήσουν τη ζωή και την ελευθερία των μεταναστών μέσω της χορήγησης δικαιωμάτων προστασίας και ασφάλειας. Προτάσσοντας την ασφάλεια τόσο ως καθολικό δικαίωμα, αλλά και ως προϋπόθεση για την ελευθερία όλων των ατόμων, η προσέγγιση

⁴⁴⁶ Ο.π.

⁴⁴⁷ Ο.π.

⁴⁴⁸ Krause, K., & Williams, M. C. (2002). Security and Self: Reflections of a Fallen Realist. In *Critical Security Studies* (σ. 107-144). Routledge.

⁴⁴⁹ Huysmans, J., & Squire, V. (2009). Migration and security. *Handbook of Security Studies*. London: Routledge.

του ανθρωπισμού συχνά καθιστά το δημοκρατικό κράτος υπεύθυνο για την πολιτική των υπερβολικά περιοριστικών ελέγχων στην μετανάστευση.⁴⁵⁰

Σύμφωνα με τον Nunes (2012), η προσέγγιση της ασφάλειας ως χειραφέτησης υποστηρίζεται από δύο κεντρικές ιδέες που έχουν τη δυνατότητα να αντιμετωπίσουν την έλλειψη ισορροπίας της πολιτικοποίησης που επηρεάζει επί του παρόντος τις κριτικές μελέτες ασφαλείας. Η πρώτη είναι η επιθυμία της πλήρους ενασχόλησης με την «πραγματικότητα» της ασφάλειας. Η προσέγγιση αυτή αποσκοπεί στη δέσμευση των προϋποθέσεων ύπαρξης πραγματικών ανθρώπων σε πραγματικούς χώρους με τη λήψη δύο αναλυτικών βημάτων. Από τη μία πλευρά, το άτομο θεωρείται ως η μη αναστρέψιμη μονάδα της πολιτικής ζωής και επομένως το τελικό αντικείμενο αναφοράς της ασφάλειας. Από την άλλη πλευρά, η ασφάλεια ως χειραφέτηση αρχίζει την διερεύνησή της για την ασφάλεια μέσω της πραγματικής ανασφάλειας ως μιας κατάστασης που καθορίζει τη ζωή. Η έννοια της ασφάλειας δεν βασίζεται σε μια καθολική, *a priori* έννοια του τι είναι ασφαλές, αλλά προέρχεται μάλλον από τις εμπειρίες της ανασφάλειας πραγματικών ανθρώπων σε πραγματικούς χώρους. Αυτό δεν πρέπει να συγχέεται με την επιθυμία να παρουσιαστεί η ασφάλεια ως αυτονομία.⁴⁵¹

Η προσέγγιση της ασφάλειας ως χειραφέτηση αντιλαμβάνεται τη γνώση για την ασφάλεια ως ένα κοινωνικό προϊόν και διαδικασία που απορρέει από τα πολιτικά συμφέροντα, που αντικατοπτρίζει τις υπάρχουσες ευκαιρίες και περιορισμούς, που αποτελεί προϊόν αγώνων εξουσίας, ενώ είναι προσανατολισμένη προς πολιτικούς στόχους. Η κατανόηση της ασφάλειας γίνεται εντός ενός κοινωνικού περιβάλλοντος στο οποίο τα γεγονότα καθορίζονται από πολιτικές διαπραγματεύσεις στα πλαίσια των οποίων υπάρχουν συγκρούσεις.⁴⁵²

Αυτή η συζήτηση υποδεικνύει μια δεύτερη ιδέα για την ασφάλεια ως χειραφέτηση: το γεγονός ότι υιοθετείται μια πλήρως πολιτικοποιημένη έννοια της ασφάλειας και έτσι γίνεται αντιληπτή ως μια μορφή πρακτικής που δεσμεύεται για πολιτική αλλαγή - συγκεκριμένα, τον μετασχηματισμό των ρυθμίσεων που εμπλέκονται στην (ανα) παραγωγή της ανασφάλειας. Έτσι, η ασφάλεια στηρίζεται σε πολιτικές και ηθικές υποθέσεις. Πρόκειται για μια παράγωγο αντίληψη, στο μέτρο που τα

⁴⁵⁰ Ο.π.

⁴⁵¹ Nunes, J. (2012). Reclaiming the political: Emancipation and critique in security studies. *Security Dialogue*, 43(4), 345-361.

⁴⁵² Booth, K. (2007). *Theory of world security* (Vol. 105). Cambridge University Press.

αποτελέσματα της ασφάλειας (πολιτικές, καταστάσεις κλπ.) απορρέουν από διαφορετικές υποκείμενες κατανοήσεις του χαρακτήρα και του σκοπού της πολιτικής.⁴⁵³

Πέραν τούτων, ο Booth (2007) έχει επινοήσει τον όρο «χειραφετημένος ρεαλισμός» προκειμένου να υποδηλώσει τη θεμελίωση της ασφάλειας ως χειραφέτηση στα πλαίσια μιας πραγματικής κατάστασης ανασφάλειας και ταυτόχρονα ως την επιθυμία για μετασχηματισμό. Στην πραγματικότητα, ο χειραφετημένος ρεαλισμός αντλεί από την ενυπάρχουσα κριτική ως αναλυτική μέθοδο και πολιτική στρατηγική.⁴⁵⁴

Μια καινοτόμος στροφή στην πρόσφατη διεθνή βιβλιογραφία βασίζεται στη διάκριση μεταξύ από-ασφαλειοποίησης και ευρύτερων εννοιών αμφισβήτησης της ασφαλειοποίησης, με βάση την ιδέα ότι η από-ασφαλειοποίηση είναι απλώς μια λογική αμφισβήτησης της ασφάλειας μεταξύ πολλών. Η πιο εμπειρισταωμένη προσπάθεια να συστηματοποιηθούν αυτές οι διάφορες λογικές γίνεται από τον Balzacq (2014), ο οποίος αναφέρει τέσσερις διαφορετικές προσεγγίσεις: αντίσταση, από-ασφαλειοποίηση, χειραφέτηση και αντίσταση. Κάθε μία από αυτές τις λογικές περιλαμβάνει μια πληθώρα στρατηγικών και τακτικών.⁴⁵⁵

Οι Paterson & Karyotis (2019) αντλούν από την έννοια της αντίστασης αναλύοντας πρακτικές αντίστασης για τα ζητήματα που τίθενται μέσα ή έξω από την ατζέντα ασφαλείας. Η αντίσταση πραγματοποιείται εναντίον μιας «καταπιεστικής / κυριαρχικής εξουσίας ή λόγου» και ως τέτοια θεωρείται ότι προέρχεται από εξωτερικές παραδοσιακές δομές εξουσίας (δηλαδή το κράτος και τα θεσμικά του όργανα). Αυτό που διαχωρίζει την αντίσταση από την από-ασφαλειοποίηση είναι ότι, παρόλο που και οι δύο έννοιες/στρατηγικές μπορούν να ενισχύουν η μια την άλλη, αυτό δεν συμβαίνει πάντα, καθώς η αντίσταση στις πολιτικές ασφάλειας μπορεί επίσης να δημιουργήσει άλλες πολιτικές ασφάλειας αντίστοιχα.⁴⁵⁶

Μία συγκεκριμένη μορφή αντίστασης, που σχετίζεται ιδιαίτερα με το ζήτημα της ταυτότητας, είναι η «αντι-ασφαλειοποίηση (counter-securitization)». Οι Stritzel και

⁴⁵³ Ο.π.

⁴⁵⁴ Ο.π.

⁴⁵⁵ Balzacq, T. (Ed.). (2014). *Contesting Security: Strategies and Logics*. Routledge.

⁴⁵⁶ Paterson, I. & Karyotis, G. (2019 forthcoming). 'We are, by nature, a tolerant people': Securitisation and counter-securitisation in UK migration politics. Draft was presented at ECPR 2019, Wroclaw, in the Panel "The UK Under Brexit: A Populism Research Laboratory?"

Chang⁴⁵⁷ αναφέρουν ότι αυτός ο όρος είχε προηγουμένως εμφανιστεί σε αρκετές μελέτες ασφαλειοποίησης αλλά χωρίς σαφή θεωρητική οροθεσία. Οι Stritzel και Chang θεωρητικά επεκτείνουν την αντι-ασφαλειοποίηση, χαρακτηρίζοντάς την ως ένα είδος αντίστασης σε μια ασφαλειοποίηση που αποτελεί απότοκο πράξεων ομιλίας.⁴⁵⁸

Αυτό που διακυβεύεται, σύμφωνα με τους Paterson & Karyotis (2019), είναι η μάχη για τη νομιμότητα: Ο πολιτικός αγώνας της νομιμοποίησης / απονομιμοποίησης σε μια διαδικασία ασφαλειοποίησης μπορεί επομένως να λάβει τελικά τη συγκεκριμένη μορφή ενός παρατεταμένου παιχνιδιού δράσης-αντίδρασης στο οποίο ο ασφαλειοποιητικός δρώντας στοχεύει συνεχώς στη νομιμοποίηση της δικής του θέσης και πολιτικής έκτακτων μέτρων, ενώ ταυτόχρονα επιχειρεί να απονομιμοποιήσει και να ασφαλειοποιήσει τον άλλο. Έτσι, η διαδικασία της ασφαλειοποίησης εμφανίζεται λιγότερο ως μια ενιαία πράξη μετασχηματισμού και περισσότερο ως ένα παρατεταμένο και εύθραυστο πολιτικό παιχνίδι που αποτελείται από κινήσεις και αντιδράσεις σε έναν συνεχή αγώνα για εξουσία και νομιμότητα. Εν ολίγοις, η αντι-ασφαλειοποίηση μπορεί να χρησιμοποιηθεί για την αμφισβήτηση των αρχικών κινήσεων ασφαλειοποίησης και μπορεί να οδηγήσει σε καθυστέρηση, απαγόρευση ή αντιστροφή της διαδικασίας αυτής.⁴⁵⁹

Επί της ουσίας, αυτό που προτείνουν οι Paterson & Karyotis (2019), είναι η μεταστροφή της ασφαλειοποίησης της μετανάστευσης ως προς την ταυτότητα, σε μια ασφαλειοποιητική κίνηση η οποία έχει ως στόχο να κατασκευάσει την ασφαλειοποίηση της μετανάστευσης ως απειλή για την ταυτότητα ενός έθνους. Με άλλα λόγια, απειλή πλέον αποτελεί η στρατηγική της ασφαλειοποίησης της μετανάστευσης και όχι ο μετανάστης.

4.2.2 Από-ασφαλειοποίηση των εθνικών μειονοτήτων

⁴⁵⁷ Σε Paterson, I. & Karyotis, G. (2019 forthcoming). 'We are, by nature, a tolerant people': Securitisation and counter-securitisation in UK migration politics. Draft was presented at ECPR 2019, Wroclaw, in the Panel "The UK Under Brexit: A Populism Research Laboratory?"

⁴⁵⁸ Ο.π.

⁴⁵⁹ Ο.π.

Ιστορικά, τα κράτη έχουν δυσκολευτεί να διαχειριστούν τις εθνικές μειονότητες, κάτι που τα οδηγεί κάποιες φορές σε κατασταλτικές πολιτικές λόγω του φόβου ότι η παροχή περισσότερων δικαιωμάτων και αυτονομίας θα οδηγήσει σε απόσχιση.⁴⁶⁰ Κατά συνέπεια, η παρουσία αυτών των μειονοτήτων έχει αναχθεί σε ζήτημα ασφάλειας. Η ασφαλειοποίηση των εθνικών μειονοτήτων διαφέρει θεμελιωδώς από την ετικετοποίηση των μεταναστών που εισέρχονται στην Ευρωπαϊκή Ένωση, απαιτώντας, επομένως, διαφορετικές στρατηγικές από-ασφαλειοποίησης.⁴⁶¹

Σε αυτό πλαίσιο, έχουν προταθεί δύο στρατηγικές για τον τρόπο με τον οποίο μπορεί να από-ασφαλειοποιηθεί η ταυτότητα των μειονοτήτων: η στρατηγική διαχείρισης και η στρατηγική του ρεκονστρουκτιβισμού. Ο Paul Roe (2004) υποστήριξε ότι υπάρχει ένα εγγενές ζήτημα ασφαλείας όσον αφορά στις συλλογικές ταυτότητες των εθνικών μειονοτήτων που καθιστά λογικά αδύνατη μια ντεκονστρουκτιβιστική ή χειραφετική προσέγγιση από-ασφαλειοποίησης. Η αποδόμηση της ταυτότητας της εθνικής μειονότητας θα σήμαινε το θάνατο της ομαδικής ταυτότητας, διότι στην διαλεκτική για την κοινωνιακή ασφάλεια, η ξεχωριστή ταυτότητα της ομάδας είναι αυτή που επιτρέπει στην ομάδα να επιβιώσει. Έτσι, ενώ η επιβίωση των κρατών εξαρτάται από την κυριαρχία τους, η επιβίωση μιας κοινωνίας βασίζεται στην ξεχωριστή της ταυτότητα. Ομοίως, μια χειραφετική λογική που απαιτεί από-ταυτοποίηση διατρέχει επίσης τον κίνδυνο καταστολής της ταυτότητας της ομάδας. Ως εκ τούτου, ο Roe (2004) προτείνει μια στρατηγική διαχείρισης για την από-ασφαλειοποίηση των εθνικών μειονοτήτων.⁴⁶²

Λόγω της φύσης των συλλογικών εθνοτικών ταυτοτήτων, ο Roe (2004) υποστηρίζει ότι οι δυνατότητες από-ασφαλειοποίησης είναι περιορισμένες. Ενώ ισχυρίζεται ότι η πραγμάτωσή της μπορεί να αποβεί δύσκολη σε πρακτικό επίπεδο, παρόλα αυτά απορρίπτει την ιδέα ότι η από-ασφαλειοποίηση είναι εξ ολοκλήρου αδύνατη. Ως εκ τούτου, η απάντησή του στο πρόβλημα των ασφαλειοποιημένων μειονοτήτων είναι η διαχείριση ή η μέτρια ασφαλειοποίηση. Επιπρόσθετα, ο Roe (2004) προτάσσει το επιχείρημα ότι η αποφυγή της συζήτησης για τα δικαιώματα των μειονοτήτων όσον αφορά την ασφάλεια είναι δύσκολη και ότι η διαχείριση μπορεί να επιτρέψει την κανονικοποίηση των σχέσεων. Αυτό που υποστηρίζει, επί της ουσίας, είναι

⁴⁶⁰ Micgiel, J. S. (1996). *State and nation building in East Central Europe: contemporary perspectives*. Institute.

⁴⁶¹ Fako, E. (2012). *Strategies of Desecuritization*. *Unpublished MA dissertation*. Central European University, under Supervision of Professor Paul Roe.

⁴⁶² Roe, Σ. (2004). Securitization and minority rights: Conditions of desecuritization. *Security dialogue*, 35(3), 279-294.

η επίτευξη μιας ομοσπονδιακής λύσης για τη θεσμοθέτηση μηχανισμών διαβούλευσης που θα μείωνε την ανάγκη για την εφαρμογή πολιτικών έκτακτης ανάγκης.⁴⁶³

Σύμφωνα με τους Hansen et al (2014), ο Roe θεωρεί την τεχνική διαχείρισης της ασφάλειας ως μια χρήσιμη μορφή από-ασφαλειοποίησης. Ως εκ τούτου, αμφισβητεί την ιδέα μιας μορφής από-ασφαλειοποίησης που στηρίζεται είτε στην ιδέα της ασφάλειας είτε στην ιδέα της μη ασφάλειας και προτείνει μια μορφή πραγματισμού. Όπως αναφέρουν οι Hansen et al (2014), ο Roe εκκινεί από μια κριτική του Wæver, ο οποίος έχει αναφέρει ότι η κοινωνιακή ασφάλεια δεν πρέπει να κατασκευάζεται, αλλά ότι οι πολιτικές πρέπει να αποσκοπούν στην αποφυγή της πρόκλησης ανησυχιών για την κοινωνιακή ασφάλεια. Ως εκ τούτου, ο Wæver προτιμά την *a priori* μη ασφαλειοποίηση. Ωστόσο, σύμφωνα με τους Hansen et al (2014), ο Roe υπογραμμίζει τον τρόπο με τον οποίο η από-ασφαλειοποίηση εξυπηρετεί μερικές φορές καλύτερα την ασφάλεια από ό, τι τη μη ασφάλεια. Τονίζει πως η παύση της διαλεκτικής περί της ασφάλειας μπορεί να είναι δύσκολη και πραγματικά αφελής ως στρατηγική και πως η διαχείριση της ασφάλειας είναι ευκολότερη και μπορεί στην πραγματικότητα να επιτρέψει την κανονικοποίηση της πολιτικής, ήτοι την από-ασφαλειοποίηση.⁴⁶⁴

Έχοντας ερευνήσει εκτεταμένα τις εθνικές μειονότητες, το βασικό επιχείρημα του Roe (2004) υπέρ της από-ασφαλειοποίησης ως διαχείρισης της ασφάλειας, είναι ότι η διαλεκτική της ασφάλειας, εάν αντιμετωπίζεται μέσα στα πλαίσια της κανονικής πολιτικής, μπορεί να έχει επί της ουσίας περισσότερα οφέλη για τις περιθωριοποιημένες ομάδες και τις μειονότητες, διότι αυτές βασίζονται συχνά σε διακριτές ταυτότητες και λογικές ασφαλείας προκειμένου να προωθήσουν τις αξίες τους. Αυτή η προώθηση των αξιών τους θα έχει ως εφιαλτήριο την ίδια την ασφάλεια ή σε αντίθετη περίπτωση θα περιγράφει απειλές για την ταυτότητα της ομάδας μέσω λέξεων που υπόρρητα παραπέμπουν στο αίσθημα της απειλής της ασφάλειας. Επομένως, σύμφωνα με τον Roe (2004) η γλώσσα της κοινωνιακής ασφάλειας είναι η γλώσσα των δικαιωμάτων των μειονοτήτων.⁴⁶⁵

Επιπλέον, ο Roe (2004) υποστηρίζει ότι μια πλήρης από-ασφαλειοποίηση της μειονότητας συνεπάγεται ότι το ζήτημα της συλλογικής ταυτότητας αφαιρείται από την

⁴⁶³ Ο.π.

⁴⁶⁴ Hansen, N. K., Falkentoft, M. F., & Rode, C. B. (2014). Desecuritizing Migration: the Case of the Berlin Refugee Strike. *Special Project*.

⁴⁶⁵ Roe, Σ. (2004). Securitization and minority rights: Conditions of desecuritization. *Security dialogue*, 35(3), 279-294, σ. 289-290.

ατζέντα ασφαλείας. Ως εκ τούτου, όσον αφορά στην μετανάστευση οι μετανάστες αλλά και οι πρόσφυγες θα αντιμετωπίζονται ως μεμονωμένα άτομα. Ενώ αυτή η αποδόμηση θα αποτελούσε αυτό που οι Huysmans και van Munster θεωρούν ότι συνιστά μια έξοδο διαφυγής από τη διχοτόμηση του εαυτού με τον «άλλο», ο Roe (2004) υπογραμμίζει πως οι συλλογικές ταυτότητες των μειονοτήτων συχνά διεκδικούνται και στην διάρκεια της διαδικασίας αυτής διαποτίζονται από ένα ορισμένο βαθμό «ασφαλειότητας», που εάν αφαιρεθεί, οδηγεί αναγκαστικά στον θάνατο της ίδιας της μειονότητας.⁴⁶⁶

Ο Roe (2004), στη συνέχεια, προτάσσει το επιχειρήμά του για τη διαχείριση της ασφάλειας ως μια προτιμητέα μορφή από-ασφαλειοποίησης βασιζόμενος σε δύο υποθέσεις. Καταρχάς, στην υπόθεση ότι η από-ασφαλειοποίηση έχει κατανοηθεί κατά κύριο λόγο από την άποψη της αποδόμησης των ταυτοτήτων σε καταστάσεις όπου ο φίλος και ο εχθρός αποτελούνται από μια υπαρξιακή απειλή.⁴⁶⁷ Στην δεύτερη υπόθεση, ο Roe τονίζει πως τα δικαιώματα των μειονοτήτων αφορούν κυρίως στην επιβίωση των διακριτών ταυτοτήτων τους. Συνδυάζοντας αυτές τις δύο παραδοχές, οδηγείται στο συμπέρασμα ότι παρόλο που η από-ασφαλειοποίηση μπορεί πράγματι να λειτουργήσει καλά με κάθε έναν μετανάστη ξεχωριστά, δεν ισχύει το ίδιο για μια συλλογικά καθορισμένη μειονότητα.⁴⁶⁸

Όπως υποστηρίζει η Rumelili (2011), ο Roe τονίζει την σχεσιακή φύση της ταυτότητας δίνοντας έμφαση στις πρακτικές ρουτίνας με τον σημαντικό «άλλο», οι οποίες μπορεί να είναι συνεργατικές ή αντιφατικές και να συνεπάγονται θετική ή αρνητική αναγνώριση με τους υπόλοιπους.⁴⁶⁹

Σύμφωνα με τον Fako (2012), ενώ η στρατηγική του Roe οδηγεί στην πραγματοποίηση αυτού που ο Huysmans θα χαρακτήριζε ως διατήρηση του μετανάστη ως ενός ενσωματωμένου άλλου, παρόλα αυτά, η θέση του Roe είναι ότι η προώθηση της ιδιαιτερότητας θα εξακολουθεί να ισχύει για την από-ασφαλειοποίηση της μετανάστευσης λόγω της αποτελεσματικότητάς της. Αν και εξακολουθούν να αποτελούν μέρος της λογικής ασφαλείας, οι πρόσφυγες, για παράδειγμα, βασίζονται στην ταυτότητά

⁴⁶⁶ Ο.π.

⁴⁶⁷ Ο.π., σ. 280.

⁴⁶⁸ Ο.π., σ. 280.

⁴⁶⁹ Rumelili, B. (2011, February). Identity and Desecuritization: Possibilities and Limits. Σε *NUPI's Research Seminar Series, Oslo, February*.

τους ως πρόσφυγες μέσω ορισμένων διατάξεων και νομοθεσιών που θεσπίζονται για την εξασφάλιση της άμεσης προστασίας και ταυτότητάς τους.⁴⁷⁰

Οι αιτούντες άσυλο και οι πρόσφυγες γενικότερα, μπορούν στη συνέχεια να επωφεληθούν από τη διατήρηση μιας ιδιαιτερότητας και ιδιαίτερης ταυτότητας που τους παρέχει πρόσβαση σε συγκεκριμένα δικαιώματα. Για παράδειγμα, θα μπορούσε να θεωρηθεί ότι μια ομάδα μουσουλμάνων αιτούντων άσυλο από την Κεντροαφρικανική Δημοκρατία θα ήταν πιο πιθανό να αποκτήσει υπηκοότητα διατυπώνοντας την ταυτότητά της ως ιδιαίτερη, ήτοι ως θύμα εγκλημάτων πολέμου. Δηλαδή το να φύγει μια ομάδα από μια χώρα στην οποία γίνονται εγκλήματα κατά της ανθρωπότητας, είναι πιο πιθανό να τη βοηθήσει να λάβει άσυλο από ότι αν θα προσπαθούσε να λάβει άσυλο ως ομάδα οικονομικών μεταναστών.⁴⁷¹

Μια απάντηση στο επιχείρημα του Roe για την εγγενή ασφάλεια των δικαιωμάτων των μειονοτήτων και την αναγκαιότητα διαχείρισης των ταυτοτήτων τους προέρχεται από τον Jutila (2006), που αναφέρει ότι ο Roe μεταφέρει με έναν ντετερμινιστικό τρόπο την ασφάλεια στα δικαιώματα των εθνικών μειονοτήτων. Ο Jutila συμφωνεί με αυτό που πιστεύει ότι συνιστά μια ταυτολογική δήλωση, δηλαδή ότι όταν ο διακριτός χαρακτήρας μιας ομάδας καταστραφεί, η εν λόγω ομάδα παύει να υπάρχει. Ωστόσο, δεν θεωρεί ότι αυτό οδηγεί αναπόφευκτα σε διλήμματα ασφαλείας μεταξύ πλειοψηφίας και μειονότητας. Αντίθετα, υποστηρίζει τη θέση ότι η αναδόμηση της ταυτότητας, δηλαδή η αλλαγή του τρόπου με τον οποίο οι ομάδες βλέπουν η μια την άλλη, είναι μια ανώτερη στρατηγική από-ασφαλειοποίησης που δεν μεταφέρει με έναν ντετερμινιστικό τρόπο την ασφάλεια στα δικαιώματα των εθνικών μειονοτήτων.⁴⁷²

Σύμφωνα με τον Jutila (2006), ο πλουραλισμός και ο γενικότερος χαρακτήρας των εθνικών ταυτοτήτων ανοίγουν το δρόμο για μια νέα στρατηγική για την απο-ασφαλειοποίηση στην οποία δεν έχουν αναφερθεί ούτε ο Huysmans (1995) ούτε ο Roe (2004), ούτε η Aradau (2004). Αυτή η στρατηγική, σύμφωνα με τον Jutila (2006), είναι ο ρεκονστρουκτιβισμός. Ο ρεκονστρουκτιβισμός βρίσκεται κοντά στην ντεκονστρουκτιβιστική στρατηγική του Huysmans, αλλά η προσοχή του, αντί να βρίσκεται στη διαδικασία της ασφαλειοποίησης, μετατοπίζεται σε ένα από τα συστατικά

470 Fako, E. (2012). Strategies of Desecuritization. *Unpublished MA dissertation*. Central European University, under Supervision of Professor Paul Roe.

471 Ο.π.

472 Jutila, M. (2006). Desecuritizing minority rights: Against determinism. *Security Dialogue*, 37(2), 167-185.

στοιχεία που καθιστά δυνατή την πραγματοποίησή της: την διαλεκτική περί της ταυτότητας και των πολιτικών κοινοτήτων.⁴⁷³

Σε αυτή τη στρατηγική, η απο-ασφαλειοποίηση των εθνικών μειονοτήτων δεν αφορά απλώς τη δημιουργία μιας ευκαιρίας για τη ρύθμιση των δικαιωμάτων τους με βάση τα ανθρώπινα δικαιώματα, αντί για παράδειγμα, με βάση την ασφάλεια, αλλά αφορά παράλληλα και στη δημιουργία μιας ευκαιρίας ενσωμάτωσης του ζητήματος των δικαιωμάτων των μειονοτήτων στην ατζέντα αναζήτησης μιας εναλλακτικής θεμελίωσης της πολιτικής κοινότητας. Επειδή οι ορισμοί των πολιτικών κοινοτήτων και της ταυτότητάς τους είναι πάντοτε μεταβαλλόμενοι, θα πρέπει να είναι δυνατή η έναρξη μιας νέας ιστορίας ή η ενίσχυση μιας υπάρχουσας αφήγησης που δεν αποκλείει τις μειονότητες από την πολιτική κοινότητα. Αυτή είναι η βασική ιδέα της πολυπολιτισμικότητας.⁴⁷⁴

Η απο-ασφαλειοποίηση των εθνικών μειονοτήτων, επομένως, σύμφωνα με τον Jutila (2006), πρέπει να περιλαμβάνει μια μετατόπιση από εθνικές, και μονοπολιτισμικές πρακτικές σε πολυπολιτισμικές. Εντούτοις, εάν αυτή η μετατόπιση στις πρακτικές δεν συνοδεύεται από μια μετατόπιση στην διαλεκτική περί της ταυτότητας, είναι μάλλον αναμενόμενο ότι οι νέες πολιτικές δεν θα αντέξουν στον χρόνο. Με άλλα λόγια, οι ταυτότητες και οι πρακτικές είναι εξίσου θεμελιώδεις. Οι πρακτικές ενημερώνονται από τις οντολογικές αφηγήσεις που μας λένε ποιοι είμαστε και μας τοποθετούν στη ροή των γεγονότων, ενώ η πλοκή της ιστορίας μας ενημερώνει για το πώς να συνεχίσουμε. Από την άλλη πλευρά, οι αφηγήσεις που είναι σχετικές με την ταυτότητα πραγματοποιούνται από τους ανθρώπους, από τους αυτοαποκαλούμενους εκπροσώπους της κοινωνίας.⁴⁷⁵

Αυτές οι ιστορίες μπορούν να ενισχύσουν ή να μεταμορφώσουν υπάρχουσες και ευρέως αποδεκτές αφηγήσεις ταυτότητας. Παρόλο που μπορεί να υπάρχει μόνο ένα περιορισμένο ρεπερτόριο διαθέσιμων παραστάσεων και ιστοριών, υπάρχει πάντα περιθώριο για νέες πρωτοβουλίες και αλλαγές. Η διαδικασία της απο-ασφαλειοποίησης των εθνικών μειονοτήτων είναι επομένως μια διαδικασία ανακατασκευής της ταυτότητας. Η κατανόηση των ταυτοτήτων ως ανοικτών διαδικασιών καθιστά δυνατή την ανακατασκευή τους. Στην πράξη βέβαια, μπορεί να είναι δύσκολο να δημιουργηθούν

473 Ο.π.

474 Ο.π.

475 Ο.π.

αφηγήσεις στις οποίες οι ιστορίες διαφορετικών εθνικών ομάδων λέγονται με τέτοιο τρόπο ώστε να μην απειλούν η μια την άλλη.⁴⁷⁶

Σε αυτό το πλαίσιο, σύμφωνα με τον Jutila (2006), η στρατηγική του ρεκονστρουκτιβισμού βασίζεται στην αρχή ότι η αφήγηση μιας ιστορίας βασίζεται στον χειρισμό του λόγου. Η απο-ασφαλειοποίηση των εθνικών μειονοτήτων περιλαμβάνει την αφήγηση των ιστοριών της πλειοψηφίας και της μειονότητας με τέτοιο τρόπο, ώστε οι ομάδες αυτές να μην αποκλείουν η μια την άλλη από την πολιτική κοινότητα, ενώ το κράτος παρουσιάζεται ως ένας οργανισμός που μπορεί να φιλοξενήσει δύο ή ακόμα και περισσότερες εθνικά καθορισμένες ομάδες. Η αλλαγή της ιστορίας και η υποστήριξη αυτής της νέας αφήγησης μπορεί να είναι δύσκολη - ακόμη και πρακτικά ανέφικτη στο άμεσο μέλλον - αλλά ποτέ δεν είναι αδύνατη σύμφωνα με τον Jutila (2006).⁴⁷⁷

Απαντώντας στον Jutila (2006), ο Roe αναφέρει ότι τόσο η δική του προσέγγιση, όσο και η προσέγγιση του Jutila δεν είναι ιδιαίτερα διαφορετικές: η ρεκονστρουκτιβιστική προσέγγιση πρέπει να αποτελεί το επόμενο βήμα μετά από την στρατηγική διαχείρισης. Πρέπει να δημιουργηθούν μηχανισμοί και θεσμοί αντιμετώπισης των ανησυχιών για την ασφάλεια των διαφόρων ομάδων. Μόνο όταν γίνει αυτό, μπορεί να γίνει αναδόμηση της ταυτότητας των ομάδων.⁴⁷⁸

Αμφότεροι οι συγγραφείς αναγνωρίζουν τη μοναδικότητα της ταυτότητας των εθνοτικών μειονοτήτων και απορρίπτουν, ως εκ τούτου, τις στρατηγικές του ντεκονστρουκτιβισμού και της χειραφέτησης, λόγω της αναγκαιότητας, όπως υποστηρίζουν, της εξακρίβωσης της από-ταυτοποίησης. Παρόλα αυτά, υπάρχουν κάποια κενά και στα δύο επιχειρήματα. Πρώτον, η θέση του Roe για μια μέτρια ασφαλειοποίηση της εθνικής ταυτότητας είναι αινιγματική. Εάν η λογική της ασφαλειοποίησης ακολουθεί τις ρεαλιστικές πολιτικές γραμμές του Schmitt, όπως ισχυρίζονται πολλοί, η μέτρια ασφαλειοποίηση συνιστά ένα οξύμωρο: κάποιος είναι είτε φίλος είτε εχθρός, δεν υπάρχει χώρος για μια ενδιάμεση θέση.⁴⁷⁹

Η θέση του Jutila για την αναδόμηση της ταυτότητας είναι επίσης προβληματική, καθώς από πρακτική άποψη είναι δύσκολο να γίνει κατανοητό πώς θα

476 Ο.π.

477 Ο.π., σ. 181.

478 Roe, Σ. (2006). Reconstructing identities or managing minorities? Desecuritizing minority rights: A response to Jutila. *Security Dialogue*, 37(3), 425-438.

479 Fako, E. (2012). Strategies of Desecuritization. *Unpublished MA dissertation*. Central European University, under Supervision of Professor Paul Roe.

μπορούσε να συμβεί αυτή η αναδόμηση. Ο Jutila υποστηρίζει ότι η ασφαλειοποίηση αφορά βασικά μια νέα αφήγηση για την ταυτότητα και ότι ορισμένοι θα είναι αναπόφευκτα σε θέση να ισχυριστούν συγκεκριμένες αφηγήσεις πιο αποτελεσματικά από άλλες. Αν υποτεθεί, ότι οι δρώντες του πεδίου ασφαλείας είναι γενικά οι παραδοσιακές κρατικές και κοινωνικές ελίτ, φαίνεται ότι δεν υπάρχει κανένας λόγος για τον οποίο οι ελίτ θα επιλέξουν να ανοικοδομήσουν αφηγήσεις όταν η ασφαλειοποίηση των εθνικών μειονοτήτων τους δίνει τη δύναμη και τους πόρους που διαφορετικά δεν θα είχαν. Τελικά, η αναδόμηση μπορεί να είναι μια θεωρητικά σωστή στρατηγική από-ασφαλειοποίησης, αλλά είναι πρακτικά δύσκολη και ίσως αδύνατη.⁴⁸⁰

Όπως ορθά υποστηρίζει ο Roe, αυτό που χρειάζεται πρώτα είναι η διαχείριση των εθνικών διαιρέσεων. Αυτά είναι μερικά από τα σημαντικά ζητήματα και στρατηγικές που πρέπει να ληφθούν υπόψη κατά την προσέγγιση της από-ασφαλειοποίησης. Τόσο ο Roe όσο και ο Jutila προσφέρουν μια σημαντική ερμηνεία για ένα ζήτημα που έχουν μελετήσει λίγοι: την από-ασφαλειοποίηση των εθνικών μειονοτήτων. Η επιμονή του Roe αναφορικά με την ίδρυση ομοσπονδιακών θεσμών και μηχανισμών για τη διαχείριση των ανησυχιών για την ασφάλεια των ομάδων είναι ρηξικέλευθη.

Επιπλέον, αναγνωρίζει σιωπηρά ότι η κύρια μέθοδος διαχείρισης των εθνικών εντάσεων στην πράξη είναι η δημιουργία δομών κατανομής της εξουσίας, όπως ο φεντεραλισμός. Η έρευνα του Jutila είναι επίσης χρήσιμη όσον αφορά στην περαιτέρω ανάπτυξη των δυνατοτήτων της από-ασφαλειοποίησης, διότι υπογραμμίζει την ανάγκη μετατόπισης της διαλεκτικής. Είναι σημαντικό ωστόσο να αναφερθεί, ότι τα επιχειρήματα αυτά αφορούν τις εθνικές μειονότητες. Η δυναμική της από-ασφαλειοποίησης είναι τελείως διαφορετική σε εξαιρετικά διαιρεμένες, μετασυγκρουσιακές πολιτείες.⁴⁸¹

Τέλος, ο Behnke (2000), διατυπώνει μια εμπνευσμένη από τον Machiavelli έννοια ασφάλειας, η οποία, σύμφωνα με αυτόν, πρέπει να βασιστεί σε δύο κινήσεις.

⁴⁸⁰ Ο.π.

⁴⁸¹ Οι βαθιά διαιρεμένες, μετασυγκρουσιακές πολιτείες είναι συνήθως κράτη που χωρίζονται κατά μήκος εθνοθησκευτικών διαχωριστικών γραμμών. Πολλές είναι επίσης πολιτείες, όπου μία ή περισσότερες ομάδες προκαλούν την ίδια την ύπαρξη του κράτους. Κατά συνέπεια, τα βαθιά διαιρεμένα κράτη αποτελούν τη στέγη ενός ή περισσότερων αποσχιστικών κινήσεων που επιδιώκουν την πλήρη κυριαρχία της ομάδας τους (Fako, 2012).

Καταρχάς, η ασφάλεια πρέπει να από-ασφαλειοποιηθεί γλωσσικά και επιστημολογικά, ήτοι να μετατραπεί από μια (αντικειμενοποιημένη) έννοια σε ένα (πολιτικοποιημένο) σύμβολο. Δεύτερον, η ασφάλεια πρέπει να από-ασφαλειοποιηθεί ως πολιτική στρατηγική. Δηλαδή, πρέπει να εγκαταλειφτεί η ιδέα ότι η ασφάλεια πρέπει να αναφέρεται σε σταθερά αντικείμενα αναφοράς, είτε αυτά είναι οντολογικά (όπως στο ρεαλισμό) είτε έχουν κατασκευαστεί (όπως στον κονστρουκτιβισμό).⁴⁸²

Δηλαδή, πρέπει να εγκαταλείψουμε την ιδέα ότι η ασφάλεια πρέπει να αναφέρεται σε σταθερά σημεία αναφοράς, είτε αυτά είναι οντολογικά δομημένα, είτε κατασκευασμένα. Η ασφάλεια όπως την προτάσσει ο Machiavelli, αναφέρει ο Behnke (2002), πρέπει να αναγνωρίσει το παράδοξο με το οποίο βρίσκεται αντιμέτωπη: ότι η ασφάλεια μπορεί να βασίζεται μόνο στην οντολογική ανασφάλεια, ότι δηλαδή πρέπει να διαχειρίζεται, αντί να απορρίπτει τις εκάστοτε αλλαγές.

Επομένως, ο Roe, ο Jutila και ο Behnke αντιλαμβάνονται το πρόβλημα της ασφάλειας ως ένα πρόβλημα που δεν πρέπει απαραίτητα να δίνει προτεραιότητα στα άτομα, να αποδομεί ταυτότητες ή να τις αναδομεί, αλλά ως ένα ζήτημα η λύση του οποίου είναι η διαχείριση με απώτερο σκοπό την προστασία των καταπιεσμένων ομάδων. Επομένως, η από-ασφαλειοποίηση αξιολογείται και προσδιορίζεται με πιο ρεαλιστικές εκτιμήσεις αποτελεσματικότητας για την εκάστοτε περιθωριοποιημένη ομάδα, από δεοντολογικές και ηθικές εκτιμήσεις για το πώς πρέπει να είναι διαχειριζόμενη η ασφάλεια.⁴⁸³

482 Behnke, A. (2000). The message or the messenger? Reflections on the role of security experts and the securitization of political issues. *Cooperation and Conflict*, 35(1), 89-105.

483 Fako, E. (2012). Strategies of Desecuritization. *Unpublished MA dissertation*. Central European University, under Supervision of Professor Paul Roe.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ V

Η ασφαλειοποίηση/αποσφαλειοποίηση της μετανάστευσης στην Ελλάδα: Βιβλιογραφική επισκόπηση

5.1 Βιβλιογραφική επισκόπηση

Για το μεγαλύτερο μέρος της σύγχρονης ιστορίας της, η Ελλάδα αποτελούσε μια χώρα «εξαγωγής» μεταναστών. Εντούτοις, μετά την κατάρρευση του κομμουνιστικού καθεστώτος στην Ανατολική Ευρώπη, η Ελλάδα γρήγορα και απροσδόκητα άρχισε να γίνεται χώρα υποδοχής. Σύμφωνα με την απογραφή του 2001, το ίδιο έτος, το 7,27% του συνολικού πληθυσμού στην Ελλάδα αποτελείτο από αλλοδαπούς, με ανεπίσημα στοιχεία από μη κυβερνητικές οργανώσεις και την επιστημονική κοινότητα να αναφέρουν ότι το εν λόγω ποσοστό άγγιζε το 10%. Οι Αλβανοί αποτελούσαν τη μεγαλύτερη ομάδα μεταναστών (65%), ενώ ακολουθούσαν οι Κούρδοι, οι Πακιστανοί και οι Αφγανοί. Αν και δεν υπάρχουν επίσημα στοιχεία σχετικά με την θρησκεία των μεταναστών, ο Μεχμέτ Ιμάμ, Πρόεδρος της Πανελληνίας Ομοσπονδίας Υποστήριξης των Μουσουλμάνων στην Ελλάδα είχε εκείνη την περίοδο υποστηρίξει ότι περισσότεροι από 200.000 μουσουλμάνοι μετανάστες ζούσαν στην Αθήνα μόνα.⁴⁸⁴

Μια έρευνα από το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο το 1985 σχετικά με την άνοδο του φασισμού και του ρατσισμού στην Ευρώπη, έδειξε ότι οι Έλληνες ήταν ανεκτικοί και «ξενοφιλοί» και γενικά χωρίς φυλετικές προκαταλήψεις. Ωστόσο, καθώς η μετανάστευση στην Ελλάδα άρχισε να αυξάνεται, οι δημόσιες ανησυχίες και οι ανασφάλειες σε σχέση με τους μετανάστες άρχισαν να αναδύονται. Για παράδειγμα, μια εθνική έρευνα το 1993 αποκάλυψε ότι το 90% των ερωτηθέντων πίστευαν ότι οι μετανάστες «έκλεβαν» τις δουλειές των Ελλήνων, ενώ το 84% των ερωτηθέντων τους θεωρούσε δημόσιο κίνδυνο.⁴⁸⁵ Όλα αυτά έχουν οδηγήσει στην ασφαλειοποίηση της μετανάστευσης στην Ελλάδα, διαδικασία η οποία συνεχίζεται μέχρι και σήμερα.

Σύμφωνα με τους Lazaridis & Skleparis (2016), η ρητορική για την υιοθέτηση έκτακτων πολιτικών ασφαλειοποίησης της μετανάστευσης και μέτρων ελέγχου των

⁴⁸⁴ Karyotis, G., & Patrikios, S. (2010). Religion, securitization and anti-immigration attitudes: The case of Greece. *Journal of Peace Research*, 47(1), 43-57.

⁴⁸⁵ Ο.π.

διασυνοριακών κινήσεων εντατικοποιήθηκε με την τρέχουσα οικονομική κρίση και τις προκύπτουσες κοινωνικές, οικονομικές και άλλες συνθήκες ανασφάλειας για τους πολίτες, που αποτέλεσαν το έδαφος ώστε οι ακροδεξιές ομάδες στην Ευρώπη και ιδιαίτερα στην Ελλάδα να χρησιμοποιήσουν τη μετανάστευση ως βασικό στόχο των πολιτικών και ενεργειών τους κατά του «άλλου».⁴⁸⁶

Η Ελλάδα είναι μια από τις πιο ομοιογενείς ευρωπαϊκές χώρες, όπου η θρησκεία - κυρίως το χριστιανικό ορθόδοξο δόγμα - παίζει σημαντικό ρόλο σε κοινωνικό και πολιτικό επίπεδο. Έτσι, η παράνομη μετανάστευση καθώς και οι πρόσφυγες και οι αιτούντες άσυλο από τις μουσουλμανικές χώρες, θεωρούνται συχνά ως απειλή για την εθνική ομοιογένεια και την ελληνική εθνική ταυτότητα.⁴⁸⁷

Ως εκ τούτου, η συγκέντρωση μεταναστών σε μερικές μεγάλες πόλεις, ιδιαίτερα στην ευρύτερη περιοχή της Αθήνας, αύξησε τις εντάσεις που υπήρχαν από τις αρχές της δεκαετίας του 1990 όταν η Ελλάδα έγινε χώρα υποδοχής μεταναστών, γεγονός το οποίο υπογράμμισε την έλλειψη ελληνικών μεταναστευτικών πολιτικών και πολιτικών ένταξης. Από τότε η μετανάστευση έγινε μείζον πολιτικό χαρτί στην Ελλάδα. Μάλιστα, η επιτυχία ή η αποτυχία ενός ακροδεξιού κόμματος, όπως η Χρυσή Αυγή, εξαρτάται, μεταξύ άλλων, από την αποτελεσματικότητα της κυβέρνησης να ρυθμίσει το ζήτημα της μετανάστευσης και να αναπτύσσει πολιτικές που στοχεύουν στην καταπολέμηση του ρατσισμού που διαπερνά την πολιτική κουλτούρα της ελληνικής κοινωνίας, ιδιαίτερα σε συγκυρίες όπου η χώρα αντιμετωπίζει μια οικονομική και κοινωνικοπολιτική κρίση.⁴⁸⁸

Η Χρυσή Αυγή είναι ένα από τα πιο αντι-μεταναστευτικά κόμματα της Ευρώπης, υποστηρίζοντας την κράτηση και την απέλαση όλων των παράνομων μεταναστών. Επιπλέον, το κόμμα συνδέεται με τη δραματική αύξηση του αριθμού των περιστατικών ρατσιστικής βίας τα τελευταία χρόνια, συμπεριλαμβανομένης της δολοφονίας του πακιστανού μετανάστη Σαχζάτ Λουκμάν, 27 ετών, στις 17

⁴⁸⁶ Karyotis, G., & Skleparis, D. (2013). Migrant mobilisation during the economic crisis: Identity formation and dilemmas. *Remapping the Crisis: A Guide to Athens*. Ropley, Hampshire: Zero Books. *Introduction*.

⁴⁸⁷ Paraskeva-Gkizi, E. (2017). Asylum seekers and refugees in Greece: Can we talk about integration? CEMMIS. 5/10/2017. Διαθέσιμο στο: <http://www.cemmis.edu.gr/index.php/item/537-asylum-seekers-and-refugees-in-greece-can-we-talk-about-asintegration> [Πρόσβαση 20/3/2019].

⁴⁸⁸ Lazaridis, G., & Skleparis, D. (2016). Securitization of migration and the far right: the case of Greek security professionals. *International Migration*, 54(2), 176-192.

Ιανουαρίου 2013 και της δολοφονίας στις 18 Σεπτεμβρίου του ίδιου έτους, του Έλληνα αντιφασιστικού ακτιβιστή και μουσικού Παύλου Φυσά (34 ετών).⁴⁸⁹

Ερμηνεύοντας τα αίτια για την ανάπτυξη πολιτικών ασφαλειοποίησης της μετανάστευσης στην Ελλάδα από την άποψη της κοινωνιακής ασφάλειας, οι Swarts & Karakatsanis (2013), αναλύοντας στοιχεία τόσο από την κοινή γνώμη όσο και από τις πολιτικές ελίτ, υποστηρίζουν ότι οι επίσημες πολιτικές του ελληνικού κράτους και οι δημόσιες δηλώσεις πολιτικών ηγετών αλλά και της Χρυσής Αυγής, βοήθησαν στην ανάδειξη και διατήρηση μιας ερμηνείας της μετανάστευσης ως διαδικασίας που ταυτίζεται με αισθήματα απειλής, φόβου, εγκληματικότητας και ανασφάλειας. Όπως αναφέρουν οι Swarts & Karakatsanis (2013), την δεκαετία του 1990, οι πεποιθήσεις της ελληνικής κοινής γνώμης και η ρητορική των πολιτικών ελίτ χαρακτηρίζονταν σαφώς από μια αίσθηση κινδύνου και απειλής, τόσο για τον ελληνικό εθνικό πολιτισμό όσο και για την προσωπική ασφάλεια των ατόμων.⁴⁹⁰

Πιο συγκεκριμένα, σύμφωνα με τους Swarts & Karakatsanis (2013), η αρχική αντίδραση στην Ελλάδα (από τις πολιτικές ελίτ και από την κοινωνία) στην απροσδόκητη εμφάνιση της μαζικής μετανάστευσης κατά τη δεκαετία του 1990 ήταν αυτή που χαρακτήρισε το ζήτημα της μετανάστευσης ως απειλή τόσο για τον ελληνικό πολιτισμό όσο και για την προσωπική ασφάλεια - ως υπαρξιακούς κινδύνους δηλαδή, από τους οποίους τόσο το ελληνικό κράτος όσο και η κοινωνία χρειάζονταν προστασία.⁴⁹¹

Και αυτό αποτέλεσε απόρροια, σύμφωνα με την Paraskeva-Gizi (2017), του γεγονότος ότι η ελληνική κοινωνία δεν εμπιστεύεται μουσουλμάνους μετανάστες, κάτι που οφείλεται, μεταξύ άλλων, στην εξίσωση του Ισλάμ με την τουρκική κυριαρχία ή απειλή. Όπως αναφέρει η Paraskeva-Gizi (2017) το σχετικά πρόσφατο παρελθόν του τουρκικού ζυγού, ακόμα ζωντανό στη συλλογική συνείδηση της ελληνικής κοινωνίας, χρησίμευσε ως αποτρεπτικός παράγοντας για την κατασκευή ενός κεντρικού Τζαμιού στην Αθήνα, αφήνοντας την πόλη ως τη μοναδική ευρωπαϊκή πρωτεύουσα χωρίς επίσημο Τζαμί. Σε αυτό το σημείο, αξίζει να σημειωθεί ότι το θέμα της κατασκευής Κεντρικού Τζαμιού στην Αθήνα αποτελεί ένα

⁴⁸⁹ Paraskeva-Gkizi, E. (2017). Asylum seekers and refugees in Greece: Can we talk about integration? CEMMIS. 5/10/2017. Διαθέσιμο στο: <http://www.cemmis.edu.gr/index.php/item/537-asylum-seekers-and-refugees-in-greece-can-we-talk-about-integration> [Πρόσβαση 20/3/2019].

⁴⁹⁰ Swarts, J., & Karakatsanis, N. M. (2012). The securitization of migration: Greece in the 1990s. *Journal of Balkan and Near Eastern Studies*, 14(1), 33-51.

⁴⁹¹ Swarts, J., & Karakatsanis, N. M. (2013). Challenges to desecuritizing migration in Greece. *Journal of Balkan and Near Eastern Studies*, 15(1), 97-120.

σημαντικό πολιτικό ζήτημα που συνδέεται άμεσα με θέματα ασφάλειας και ανάγεται δύο δεκαετίες πίσω, προκαλώντας σφοδρή κριτική από πολλές ευρωπαϊκές χώρες.⁴⁹²

Άλλος ένας λόγος, σύμφωνα με τον Whitaker (1998), είναι ότι οι πρόσφυγες πλέον τείνουν να θεωρούνται ως εισαγωγείς πολιτικών συγκρούσεων στη Δύση. Ενώ, παράλληλα, η αυξανόμενη δυσαρέσκεια των Ευρωπαίων για τους «αλλοδαπούς» που ανταγωνίζονται για την πτώση των ευκαιριών απασχόλησης και για τις μειωμένες κοινωνικές υπηρεσίες ενθαρρύνει τα πολιτικά κινήματα κατά των μεταναστών, όπως συμβαίνει και στην ελληνική περίπτωση.⁴⁹³

Τέλος, η διεθνής μετανάστευση θεωρείται μείζον ζήτημα ασφαλείας, εν μέρει λόγω των ανησυχιών ότι οι μεταναστευτικές ροές αποτελούν αγωγούς για τη διάδοση της διεθνούς τρομοκρατίας.⁴⁹⁴ Την παραπάνω θέση επιβεβαιώνει η έρευνα των Bossis & Lampas (2018) στην οποία αναφέρεται ότι οι αυξημένες ροές προσφύγων στην Ελλάδα έχουν προκαλέσει ανησυχίες στην ελληνική κοινωνία για τη δυνητική απειλή της ριζοσπαστικοποίησης των προσφύγων. Ειδικότερα, οι ερευνητές διαπιστώνουν ότι οι συνθήκες διαβίωσης στα στρατόπεδα προσφύγων καθώς και η αρνητική ελληνική κοινή γνώμη αυξάνουν την απειλή της ριζοσπαστικοποίησης των προσφύγων στην Ελλάδα.⁴⁹⁵

Η, εναλλακτικά, εκφράζεται ανησυχία όσον αφορά τις προκλήσεις που η μετανάστευση θέτει στο δημόσιο δίκαιο, την τάξη, την ασφάλεια και, όλο και περισσότερο, στην εθνική ασφάλεια. Οι αναφορές στην άνοδο της εγκληματικότητας ή οι περιστασιακοί φόβοι για τις επιδημίες ή τις συνθήκες δημόσιας υγείας και ασφάλειας που συσχετίζονται με τη μετανάστευση έχουν τα τελευταία χρόνια λάβει πιο περίπλοκες και ιδιαίτερες διαστάσεις λόγω της συσχέτισης μεταξύ της μετανάστευσης με την τρομοκρατία και τον ισλαμικό φονταμενταλισμό. Πλήθος ποιοτικών μελετών έχουν διερευνήσει την «ασφαλειοποίηση» της μετανάστευσης, ή με άλλα λόγια την κοινωνική κατασκευή της μετανάστευσης ως υπαρξιακής απειλής εκ μέρους των πολιτικών και άλλων ελίτ, όπως για παράδειγμα οι θρησκευτικές.

⁴⁹² Paraskeva-Gkizi, E. (2017). Asylum seekers and refugees in Greece: Can we talk about integration? CEMMIS. 5/10/2017. Διαθέσιμο στο: <http://www.cemmis.edu.gr/index.php/item/537-asylum-seekers-and-refugees-in-greece-can-we-talk-about-integration> [Πρόσβαση 20/3/2019].

⁴⁹³ Whitaker, R. (1998). Refugees: The security dimension. *Citizenship Studies*, 2(3), 413-434.

⁴⁹⁴ Boswell, C. (2007). Migration control in Europe after 9/11: Explaining the absence of securitization. *JCMS: Journal of Common Market Studies*, 45(3), 589-610.

⁴⁹⁵ Bossis, M., & Lampas, N. (2018). Is Refugee Radicalization a Threat to Greece?. *Mediterranean Quarterly*, 29(1), 36-47.

Όπως αναφέρει ο Γκρόπας (2015), η ασφαλειοποίηση της μετανάστευσης έχει γίνει βασικό κοινωνικό φαινόμενο τόσο σε παλαιότερες όσο και σε νεότερες κοινωνίες υποδοχής και ακόμα περισσότερο σε χώρες όπως η Ελλάδα.⁴⁹⁶

Η μελέτη του Lucassen (2018) εξετάζει τους λόγους για τους οποίους δυτικοί και άλλοι ευρωπαίοι πολιτικοί ανησυχούν τόσο για την άνοδο των αιτούντων άσυλο το 2014-16, ιδιαίτερα σε σύγκριση με την προηγούμενη προσφυγική κρίση την δεκαετία του 1990. Σύμφωνα με τον Lucassen (2018), το 2014/2015, αναπτύχθηκε μια «τέλεια καταιγίδα», η οποία διασύνδεσε παράγοντες που στο παρελθόν ήταν σε μεγάλο βαθμό άσχετοι αλλά στην συνέχεια άρχισαν να συνδέονται μεταξύ τους. Η αποκωδικοποίηση από τον ερευνητή της κοινωνικής δυσαρέσκειας απέναντι στους μετανάστες και τους πρόσφυγες αποκάλυψε τρεις αντιλήψεις περί «απειλών»: την ενσωμάτωση μεταναστών από τη Βόρεια Αφρική και την Τουρκία, την αυξανόμενη κοινωνική ανισότητα και τον φόβο της ισλαμοποίησης της Ευρώπης.⁴⁹⁷

Σύμφωνα με την Costea (2015), οι ευρωπαίοι πολίτες, συμπεριλαμβανομένων των Ελλήνων, φρονούν ότι οι μετανάστες δεν θα ενταχθούν στην ευρωπαϊκή κοινωνία καθώς δεν μπορούν να αποκτήσουν μια σύγχρονη ευρωπαϊκή ταυτότητα. Μετά τις επιθέσεις της 11ης Σεπτεμβρίου στην Αμερική και τις τρομοκρατικές επιθέσεις στην Ευρώπη, οι σχέσεις των ευρωπαίων πολιτών με τις μουσουλμανικές μειονότητες έχουν επιδεινωθεί. Σε αυτό το πλαίσιο, το τεράστιο μεταναστευτικό κύμα το οποίο συρρέει στην Ευρώπη από το 2015 έχει ως αποτέλεσμα οι πρόσφυγες να θεωρούνται απειλή για τις χώρες υποδοχής και πηγή εξτρεμισμού, μια απειλή που δεν θα σεβαστεί τα σύνορα των χωρών, θα κατακλύσει τους ευρωπαϊκούς πολιτισμούς, θα επιβαρύνει τις οικονομίες, ενώ τα κοινωνικά οφέλη θα περιοριστούν.⁴⁹⁸

Ο Techau (2014), με τη σειρά του, υπογραμμίζει τη σημασία του ζητήματος της ταυτότητας για τους ευρωπαίους πολίτες, στο πλαίσιο των παλιότερων και των νέων εισροών μετανάστευσης και αναφέρεται και ο ίδιος στον φόβο των ευρωπαίων πολιτών για ισλαμοποίηση. Οι αντιλήψεις περί απειλής διαδραματίζουν κεντρικό ρόλο στην ενεργοποίηση της εχθρότητας απέναντι στους μετανάστες. Ως εκ τούτου, θεωρείται ότι αποτελούν το θεμέλιο ενός ευρύ συνόλου αντι-μεταναστευτικών

⁴⁹⁶ Ο.π.

⁴⁹⁷ Lucassen, L. (2018). Peeling an onion: the “refugee crisis” from a historical perspective. *Ethnic and Racial Studies*, 41(3), 383-410.

⁴⁹⁸ Costea, M., & Costea, M. (2015). Challenges of the EU in the migrant/refugee crisis in 2015. *Discourse as a Form of Multiculturalism in Literature and Communication*, 166-175.

συναίσθημάτων, όπως η αντίθεση στη μετανάστευση, οι προκαταλήψεις, ο αποκλεισμός και η πεποίθηση ότι οι μετανάστες αποτελούν απειλή για την ασφάλεια της χώρας υποδοχής.⁴⁹⁹

Παρόλα αυτά, στο σημείο αυτό είναι σημαντικό να σημειωθεί ότι παρά το γεγονός ότι οι ανησυχίες αυτές δεν είναι εντελώς αβάσιμες, εντούτοις, πρέπει να εντάσσονται στο ευρύτερο πλαίσιο του εύρους των θετικών και αρνητικών επιπτώσεων που έχουν οι διεθνείς μεταναστευτικές ροές στα βασικά συμφέροντα εθνικής ασφάλειας των κρατών.

Ωστόσο, οι Swarts & Karakatsanis (2013) υποστηρίζουν ότι την αρχική περίοδο ασφαλειοποίησης (δεκαετία 1990) - και την αντίστοιχη ρητορική για την εγκληματικότητα, την αστυνόμευση και τον κίνδυνο - ακολούθησε μια προσπάθεια των ελληνικών πολιτικών ελίτ να από-ασφαλειοποιήσουν την μετανάστευση (δεκαετία 2000) και να επαναπροσδιορίσουν το ζήτημα αυτό από την άποψη της κοινωνικής ενσωμάτωσης, τουλάχιστον αναφορικά με τους νόμιμους μετανάστες. Παρά τις προσπάθειες αυτές, η ελληνική κοινή γνώμη έχει ωστόσο πρόσφατα μετακινηθεί εκ νέου σε μια κατεύθυνση κατά των μεταναστών η οποία εκκίνησε με την οικονομική κρίση του 2008 και κλιμακώθηκε με την προσφυγική κρίση που πλήττει το ελληνικό κράτος τα τελευταία χρόνια με σημείο καμπής το 2015.⁵⁰⁰

Από το καλοκαίρι του 2015, τα ελληνικά νησιά του Αιγαίου Πελάγους, που απέχουν λίγα μόνο μίλια από τις ακτές της Τουρκίας, και το μικρό χωριό Ειδομένη, το οποίο βρίσκεται δίπλα στα βόρεια σύνορα της Ελλάδας με τη Βόρεια Μακεδονία, έχουν άμεση σχέση με την προσφυγική κρίση. Χιλιάδες πρόσφυγες, κυρίως από εμπόλεμες περιοχές της ευρύτερης Μέσης Ανατολής αλλά και από την Αφρική, φθάνουν καθημερινά στα νησιά της χώρας, προσπαθώντας να βρουν ασφαλείς συνθήκες διαβίωσης και όταν φύγουν από τα νησιά μετακινούνται προς τα βόρεια σύνορα της Ελλάδας. Οι εικόνες που μεταδόθηκαν από τα Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης το 2015 από αυτές τις περιοχές αμέσως συνδέθηκαν με ανθρώπινη απώλεια, θλίψη και τραύμα, αλλά και ελπίδα, επιμονή και παγκόσμιες πράξεις αλληλεγγύης. Ταυτόχρονα όμως, από το 2015 παρατηρήθηκε επίσης μια προσπάθεια

⁴⁹⁹ Tachau, J. (2014). Four Reasons Why European Foreign Policy Sleeps. Carnegie Europe. Διαθέσιμο στο: <http://carnegieeurope.eu/strategieurope/56976> [Πρόσβαση 12/9/2018].

⁵⁰⁰ Swarts, J., & Karakatsanis, N. M. (2013). Challenges to desecuritizing migration in Greece. *Journal of Balkan and Near Eastern Studies*, 15(1), 97-120.

προστασίας των συνόρων με φράγματα καθώς τα κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΕΕ) και οι γείτονές τους προσπαθούσαν αδιάκοπα να κρατήσουν τους μετανάστες και πρόσφυγες μακριά από τις επικράτειες τους (Karakoylaki et al, 2018).⁵⁰¹

Οι αυξανόμενες μεταναστευτικές ροές, σε συνδυασμό με την ετικετοποίηση των μεταναστών και προσφύγων ως «απειλής» από ασφαλειοποιητικούς δρώντες οι οποίοι θα εξεταστούν στο εμπειρικό μέρος της παρούσα διατριβής, έχουν ως αποτέλεσμα μια γενικευμένη δυσαρέσκεια απέναντι στους πρόσφυγες και μετανάστες από την ελληνική κοινωνία η οποία εκδηλώνεται ανά τακτά χρονικά διαστήματα με ποικίλους τρόπους και είναι ιδιαίτερα αισθητή στα ελληνικά νησιά στα οποία βρίσκονται τα hot spots. Σε αυτό έχει συμβάλει η εκρηκτική κατάσταση η οποία έχει δημιουργηθεί στα hotspots από τον υπερπληθυσμό⁵⁰² και έχει ήδη οδηγήσει σε συγκρούσεις μεταξύ των προσφύγων αλλά και σε εξεγέρσεις εναντίων των φορέων διαχείρισης. Η μακρόχρονη παραμονή χιλιάδων προσφύγων, υπό άθλιες συνθήκες πυροδοτεί εντάσεις και εξεγέρσεις ανά διαστήματα, ενώ το κλίμα φορτίζει περαιτέρω η προοπτική της απέλασης για πολλούς πρόσφυγες και μετανάστες των οποίων απορρίπτεται το αίτημα ασύλου και επαναπροωθούνται στην Τουρκία, στο πλαίσιο της σχετικής συμφωνίας με την Ευρωπαϊκή Ένωση.⁵⁰³

Στα προβλήματα αυτά, προστίθενται και άλλοι κίνδυνοι που συναντάνε οι πρόσφυγες και μετανάστες, οι οποίοι με τη σειρά τους ενισχύουν την αντίληψη ότι αποτελούν απειλή, όπως για παράδειγμα ο κίνδυνος για την υγεία τους η οποία είναι ως επί το πλείστον σε ευάλωτη κατάσταση λόγω των πολύ κακών συνθηκών διαβίωσής τους με ελλείψεις στο νερό, στη σίτιση αλλά και στην παροχή βασικών αναγκών διαβίωσης. Αυτή η κατάσταση, επιδεινώνεται λόγω του ότι οι πρόσφυγες έχουν ελλιπή πρόσβαση στην υγειονομική περίθαλψη. Πολλοί εξ αυτών αντιμετωπίζουν διάφορες ασθένειες που χρήζουν άμεσης αγωγής, ενώ εξίσου συχνά

⁵⁰¹ Karakoulaki, M., Southgate, L., & Steiner, J. Observations on Migration in the Twenty-First Century: Where to from Here? *E International Relations Publishing*.

⁵⁰² Council of Europe (2017). Report to the Greek Government on the visits to Greece carried out by the European Committee for the Prevention of Torture and Inhuman or Degrading Treatment or Punishment (CPT) from 13 to 18 April and 19 to 25 July 2016. CPT/Inf (2017) 25. Διαθέσιμο στο: <https://rm.coe.int/pdf/168074f85d> [Πρόσβαση 14/9/2018].

⁵⁰³ MSF (2018). 'Confinement, violence and chaos: How a European refugee camp is traumatizing people on Lesbos.' Διαθέσιμο στο: <https://www.msf.org/confinement-violence-and-chaos-how-european-refugee-camp-traumatizing-people-lesbos> [Πρόσβαση 14/9/2018].

υφίστανται και σοβαρά ψυχικά ζητήματα.⁵⁰⁴ Επιπλέον, οι διαμένοντες στα hotspots αντιμετωπίζουν σωματικό κίνδυνο από τις ακραίες καιρικές συνθήκες που μπορούν να συναντήσουν κατά τη διάρκεια της φιλοξενίας τους, αλλά και κακομεταχείριση πολλές φορές από τις αρχές.⁵⁰⁵

Με τον πληθυσμό των μεταναστών και των προσφύγων να αυξάνονται συνεχώς, ιδιαίτερα στη Λέσβο, η κατάσταση στο hotspot της Μόριας είναι ιδιαίτερα προβληματική, με τακτικές συγκρούσεις και ταραχές, περιστατικά σεξουαλικής βίας και προβλήματα ψυχικής υγείας για χιλιάδες ανθρώπους.⁵⁰⁶

Όλα τα παραπάνω έχουν οδηγήσει σε κρούσματα ξενοφοβίας στην Ελλάδα καθώς και σε αύξηση των εντάσεων μεταξύ του ελληνικού πληθυσμού και των μεταναστών. Σήμερα, μέρος της ελληνικής δημόσιας σφαίρας μετατρέπει τους μετανάστες σε «αποδιοπομπαίους τράγους», υπεύθυνους για την «κλοπή» των τοπικών θέσεων εργασίας και επικίνδυνους για την ελληνική εθνική ταυτότητα χωρίς να λαμβάνονται υπόψη οι πιθανές θετικές επιπτώσεις του ανθρώπινου κεφαλαίου τους στις οικονομίες και κοινωνίες υποδοχής.⁵⁰⁷

Πράγματι, όπως υποστηρίζει ο Gropas (2015), σε ολόκληρη την Ευρώπη και ιδίως στην Ελλάδα, οι συζητήσεις για τη μετανάστευση εμπίπτουν σε δύο κατηγορίες: αφενός σε μια ρητορική κινδύνου και αφετέρου σε μια ανθρωπιστική ρητορική. Όσον αφορά στην πρώτη κατηγορία, και ιδιαίτερα μετά τις τρομοκρατικές επιθέσεις της 11ης Σεπτεμβρίου, η μετανάστευση εμφορείται από μια διαλεκτική περί κινδύνου. Οι προσεγγίσεις μπορεί να διαφέρουν, αλλά υπάρχουν υποκείμενα θέματα απειλής, κινδύνου, εισβολής και ανασφάλειας. Κατά καιρούς, δίνεται έμφαση στο ότι η μετανάστευση και η ποικιλομορφία που συνδέεται με αυτή οδηγεί στην αλλοίωση της ταυτότητας μιας χώρας και στην αλλοίωση των πολιτιστικών, πολιτικών και ακόμη και θρησκευτικών της αξιών. Σε άλλες περιπτώσεις, έμφαση δίνεται στα οικονομικά

⁵⁰⁴ Tagaris, K (2017). 'Refugees' health problems in Greece mostly unmet: medical charity'. *Reuters*. Διαθέσιμο στο: <https://www.reuters.com/article/us-europe-migrants-greece-health/refugees-health-problems-in-greece-mostly-unmet-medical-charity-idUSKCN1C81KW> [Πρόσβαση 14/9/2018].

⁵⁰⁵ Council of Europe (2017). Report to the Greek Government on the visits to Greece carried out by the European Committee for the Prevention of Torture and Inhuman or Degrading Treatment or Punishment (CPT) from 13 to 18 April and 19 to 25 July 2016. CPT/Inf (2017) 25. Διαθέσιμο στο: <https://rm.coe.int/pdf/168074f85d> [Πρόσβαση 14/9/2018].

⁵⁰⁶ MSF (2018). 'Confinement, violence and chaos: How a European refugee camp is traumatizing people on Lesbos.' Διαθέσιμο στο: <https://www.msf.org/confinement-violence-and-chaos-how-european-refugee-camp-traumatizing-people-lesbos> [Πρόσβαση 14/9/2018].

⁵⁰⁷ Triandafyllidou, A., & Kouki, H. (2014). Naturalizing racism in the center of Athens in May 2011: lessons from Greece. *Journal of Immigrant & Refugee Studies*, 12(4), 418-436.

επιχειρήματα, τα οποία συνήθως αφορούν στις συνέπειες της μετανάστευσης εργατικού δυναμικού, στη μείωση των μισθών και την αύξηση της άτυπης απασχόλησης σε αυτό που έχει αναφερθεί ευρέως ως «κοινωνικός τουρισμός», δηλαδή στην αντίληψη ότι οι μετανάστες κάνουν κατάχρηση των ευρωπαϊκών συστημάτων κοινωνικής πρόνοιας σε μια εποχή που είναι ήδη ευάλωτα σε οικονομικές πιέσεις της παγκοσμιοποίησης ή της οικονομικής λιτότητας.⁵⁰⁸

Με την παραπάνω θέση συμφωνούν και οι Antonopoulos et al (2016), οι οποίοι ισχυρίζονται ότι η συγκέντρωση στη Νότια ΕΕ, η οποία αποτελεί το κύριο σημείο εισόδου των μεταναστευτικών ρευμάτων, έχει ως αποτέλεσμα να είναι ιδιαίτερα εμφανής στην Ελλάδα ο «βαθύς δεσμός» μεταξύ της μετανάστευσης και του εγκλήματος (crimmigration).⁵⁰⁹ Τα Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης τείνουν να δίνουν έμφαση στα πρότυπα της εγκληματικότητας όταν αναφέρονται στη μετανάστευση και συνήθως την απεικονίζουν ως σοβαρό πρόβλημα. Στην Ελλάδα υπάρχει μια τάση να διαφοροποιούνται οι Έλληνες από τους μη-Έλληνες, με την αναφορά στους πρώτους ως «εμείς» και στους δεύτερους ως «άλλοι».⁵¹⁰

Σύμφωνα με μια διεθνή δημοσκόπηση για τη μετανάστευση που διεξήχθη το 2014, σχεδόν το 51% του ερωτηθέντος ελληνικού πληθυσμού ανέφερε ότι οι μετανάστες είναι υπεύθυνοι για την αύξηση του ποσοστού εγκληματικότητας.⁵¹¹ Εν τω μεταξύ, οι πολιτικοί τείνουν να προτείνουν ήπιες ή σκληρές λύσεις ανάλογα με τις πολιτικές του κόμματός τους. Οι σκληρές πολιτικές κατά της παράνομης μετανάστευσης περιλαμβάνουν συνήθως ποινικές κυρώσεις, φυλάκιση και απέλαση παράνομων μεταναστών στο πλαίσιο της παράνομης εισόδου και διαμονής, ενώ οι πιο ήπιες πολιτικές στοχεύουν στην ενσωμάτωση και την πολιτιστική πολυμορφία.⁵¹²

Σύμφωνα με τον Karyotis (2012) η διαδικασία ασφαλειοποίησης της μετανάστευσης στην Ελλάδα εμφορείται από τα τρία θέματα που ανέφερε ο

⁵⁰⁸ Gropas, R. (2015). Discourses at the Frontline: Greek Approached to Migration. CritCom. 2/12/2015. Διαθέσιμο στο: <http://critcom.councilforeuropeanstudies.org/discourses-at-the-frontline-greek-approaches-to-migration/> [Πρόσβαση 19/3/2019].

⁵⁰⁹ Antonopoulos, G. A., Tierney, J., & Webster, C. (2008). Police perception of migration and migrants in Greece. *Eur. J. Crime Crim. L. & Crim. Just.*, 16, 353.

⁵¹⁰ Gazakis, A., Syrri, D., & Takis, A. (2014). Racism and discrimination in Greece today. *Heinrich Boll Stiftung*.

⁵¹¹ Stokes, B., & Oates, R. (2014). A fragile rebound for EU Image on eve of European parliament elections. Pew Research Center.

⁵¹² Antonopoulos, G. A., Tierney, J., & Webster, C. (2008). Police perception of migration and migrants in Greece. *Eur. J. Crime Crim. L. & Crim. Just.*, 16, 353.

Huysmans (2006): εσωτερική ασφάλεια, πολιτιστική ταυτότητα και ευημερία. Αυτά τα τρία θέματα δεν είναι μόνο εμφανή σε διεθνές επίπεδο αλλά έχουν κεντρικό ρόλο στην ελληνική πολιτική μετανάστευσης από τις αρχές της δεκαετίας του 1990 καθώς και κατά την διάρκεια της προσφυγικής κρίσης που κλιμακώθηκε το 2015, όταν η ξαφνική εισροή μεταναστών - κυρίως άτυπων - πυροδότησε την υιοθέτηση μιας κατάστασης περιοριστικών πολιτικών και μια ταχεία αύξηση των στάσεων κατά της μετανάστευσης.⁵¹³

Λαμβάνοντας υπόψη τη θέση του Anderson (2006), ότι οι μεταναστευτικές ροές επηρεάζουν τουλάχιστον τρεις διαστάσεις της εθνικής ασφάλειας: κρατική ικανότητα και αυτονομία, ισορροπία εξουσίας και φύση των βίαιων συγκρούσεων, γίνεται αντιληπτό, ότι εν συνόλω, η διαχείριση της μετανάστευσης αποτελεί πολύ μεγαλύτερη πρόκληση ασφάλειας για τα αδύναμα κράτη απ' ό, τι για τα προηγμένα μετα-βιομηχανικά κράτη. Τα κράτη που είναι σε θέση να διατυπώσουν και να εφαρμόσουν μεταναστευτικές πολιτικές που αξιοποιούν τη δύναμη της διεθνούς μετανάστευσης θα είναι ασφαλέστερα και όχι λιγότερο ασφαλή στο νέο περιβάλλον παγκοσμιοποίησης της ασφάλειας.⁵¹⁴

Στην περίπτωση της Ελλάδας, οι μεταναστευτικές ροές επηρεάζουν και τις τρεις αυτές διαστάσεις της εθνικής ασφάλειας. Όπως αναφέρει η Βουτήρα (2013), η δημόσια διαλεκτική για την κινητικότητα στην Ελλάδα έχει χαρακτηριστεί από έναν τοξικό συνδυασμό εσωτερικής ασφαλειοποίησης και ρατσισμού, καθώς οι πολιτικοί όλων των κομμάτων εκφράζουν ανησυχίες για την σχέση μεταξύ των παράνομων μεταναστών, της αυξανόμενης εγκληματικότητας, της υποβάθμισης των πόλεων και των κοινωνικών προβλημάτων. Επιπλέον, η μετανάστευση χαρακτηρίζεται ως μια πρόκληση για τις αντιλήψεις της ελληνικής εθνικής ταυτότητας και για την δημόσια ασφάλεια, εξηγώντας έτσι τη συνεχιζόμενη άνοδο της ξеноφοβίας και της αντι-μεταναστευτικής ρητορικής.⁵¹⁵

⁵¹³ Karyotis, G. (2012). Securitization of Migration in Greece: Process, Motives, and Implications. *International Political Sociology*, 6(4), 390-408.

⁵¹⁴ Adamson, F. B. (2006). Crossing borders: international migration and national security. *International security*, 31(1), 165-199.

⁵¹⁵ Βουτήρα, Ε. (2013). Πραγματοποιώντας την «Ευρώπη Φρούριο»: «Διευθετώντας» τους Μετανάστες και τους Πρόσφυγες στα Σύνορα της Ελλάδας. *Επιθεώρηση Κοινωνικών Ερευνών*, 140(140-141), 57-69.

Η μετανάστευση, τέλος, θεωρείται ότι απειλεί την ευημερία των Ελλήνων πολιτών, ιδιαίτερα σε μια περίοδο οικονομικής λιτότητας.⁵¹⁶ Ως εκ τούτου, η εξέλιξη των ελληνικών μεταναστευτικών πολιτικών, οι οποίες ασχολούνταν κυρίως με τη μετανάστευση ως απαραίτητο κακό, είχαν και έχουν συνεξαρτητική σχέση με τις εχθρικές αναπαραστάσεις μεταναστών και προσφύγων.⁵¹⁷

Επομένως, όπως αναφέρουν οι Arrigo & Bersot (2013), είναι σαφές ότι η ασφαλειοποίηση της μετανάστευσης έχει σαφώς και σιωπηρά καταστήσει τους υπευθύνους φύλαξης των συνόρων πιο επιλεκτικούς και στοχευμένους στην αστυνόμευση των παράνομων μεταναστών. Σε αυτό το πλαίσιο, η παράνομη είσοδος στην Ελλάδα αποτελεί εγκληματικό γεγονός, τιμωρείται με ποινή φυλάκισης τουλάχιστον τριών μηνών και πρόστιμο τουλάχιστον 1.500 ευρώ [Ελληνικός νόμος 3386/2005, 83 (1)].⁵¹⁸

Όπως αναφέρουν και οι Triantafyllidou et al. (2014), η διοικητική κράτηση όλων των παράνομων μεταναστών που είτε διέσχισαν παράνομα είτε παρέμειναν στην Ελλάδα χωρίς νομικό καθεστώς, λάμβανε χώρα σε ολόκληρη την ελληνική επικράτεια για αρκετά χρόνια;⁵¹⁹ η τιμωρία δε, σε σχέση με τον έλεγχο των συνόρων δεν είναι ρητή αλλά θεσπίζεται μέσω διοικητικών πολιτικών και πρακτικών.⁵²⁰

Σύμφωνα με τους Furman et al. (2016), αυτή η πρακτική συμβαδίζει με την πολιτική της Ελλάδας να εκτοπίζει ανεπιθύμητο πληθυσμό από την επικράτειά της. Πράγματι, για πολύ μεγάλο χρονικό διάστημα, η Ελλάδα προσπάθησε να μειώσει τα ποσοστά παράτυπης μετανάστευσης βασιζόμενη όλο και περισσότερο στην κράτηση και την απέλαση των «άλλων» μεταναστών. Παρά τις αυξανόμενες ενδείξεις ότι αυτές οι πολιτικές δεν έχουν ποτέ επιτύχει τα επιδιωκόμενα αποτελέσματα, έχουν χρησιμοποιηθεί σε υπερβολικό βαθμό εις βάρος των ανθρώπινων ζώων, με το

⁵¹⁶ Karamanidou, L. (2016). Violence against migrants in Greece: beyond the Golden Dawn. *Ethnic and Racial Studies*, 39(11), 2002-2021.

⁵¹⁷ Triantafyllidou, A. (2009). Migration and Migration Policy in Greece. *Critical Review and Policy Recommendations, IDEA Policy Briefs*, 3.

⁵¹⁸ Arrigo, B., & Bersot, H. (Eds.). (2013). *The Routledge handbook of international crime and justice studies*. Routledge.

⁵¹⁹ A. Triantafyllidou, M. Maroufouf, A. Dimitriadi, and K. Yousef (2014). Migration in Greece: Recent Developments in 2014. ELIAMEP, Report prepared for the OECD Network of International Migration Experts, Paris, 6–8 October 2014. Google Scholar.

⁵²⁰ Bosworth, M., & Guild, M. (2008). Governing through migration control: Security and citizenship in Britain. *The British journal of criminology*, 48(6), 703-719.

πρόσχημα ότι είναι αποτέλεσμα της φιλοξενίας του ελληνικού λαού.⁵²¹ Μάλιστα, όπως αναφέρει η Rozakou (2012), η έννοια της φιλοξενίας εμφανίζεται πολύ συχνά στην επίσημη ρητορική ως εθνική αρετή και γενναιόδωρη προσφορά στους παράνομους μετανάστες προκειμένου να αντικρουστούν οι πολυάριθμες κατηγορίες σχετικά με τις συνθήκες στα κέντρα κράτησης της χώρας.⁵²²

Σε αυτό το πλαίσιο, τα κέντρα κράτησης πριν από την απομάκρυνση των μεταναστών αποκαλούνται ευφημιστικά «κλειστά κέντρα φιλοξενίας». Η Ευρωπαϊκή Ένωση (ΕΕ) καθιέρωσε τα hot spots με απώτερο στόχο την διαχείριση των τεράστιων μεταναστευτικών ροών. Μάλιστα, όταν ο πρώην Υπουργός Άμυνας της Ελλάδας, Πάνος Καμμένος, ανακοίνωσε τη μακροπρόθεσμη δημιουργία τους, υποστήριξε ότι ήταν έτοιμα να λειτουργούν και να καλωσορίζουν τους πρόσφυγες.⁵²³

Οι πρόσφυγες και οι μετανάστες, όμως, μέσα και έξω από τα hot spots, δεν αισθάνονται καθόλου ευπρόσδεκτοι. Αντ' αυτού, υπάρχει πληθώρα αναφορών από διεθνείς οργανισμούς και οργανώσεις ανθρωπίνων δικαιωμάτων που αναφέρουν την απελπισία των μεταναστών και προσφύγων και την επονείδιστη συμπεριφορά των ελληνικών αρχών απέναντι τους.⁵²⁴

Επομένως, το ερώτημα που τίθεται σε αυτό το σημείο είναι αν το πρόσχημα της κοινωνιακής ασφάλειας χρησιμοποιείται με διάφορες μορφές για να επαναβεβαιώσει την κρατική κυριαρχία μέσω του τελικού ελέγχου του «άλλου» όσον αφορά τη μετανάστευση έχοντας ως απότοκο τις πρακτικές ασφαλειοποίησης εναντίον των μεταναστών, οι οποίες, όπως έχει ήδη αναφερθεί, εξελίσσονται σταθερά από τη δεκαετία του 1990.

Πλήθος ερευνητών έχει επιχειρήσει να απαντήσει το παραπάνω ερώτημα. Όλοι καταλήγουν σε παρόμοια συμπεράσματα, δηλαδή ότι η ασφαλειοποίηση της

⁵²¹ Furman, R., Epps, D., & Lamphear, G. (Eds.). (2016). *Detaining the Immigrant Other: Global and Transnational Issues*. Oxford University Press.

⁵²² Rozakou, K. (2012). The biopolitics of hospitality in Greece: Humanitarianism and the management of refugees. *American Ethnologist*, 39(3), 562-577.

⁵²³ Four of Five Greece's five hotspot migrant centres ready, says Kammenos. *Ekathimerini*. 16/2/2016. Διαθέσιμο στο: <http://www.ekathimerini.com/206027/article/ekathimerini/news/four-of-greeces-five-hotspot-migrant-centres-ready-says-kammenos> [Πρόσβαση 18/3/2019].

⁵²⁴ Council of Europe (2019). Report to the Greek Government on the visit to Greece carried out by the European Committee for the Prevention of Torture and Inhuman or Degrading Treatment or Punishment (CPT) from 10 to 19 April 2018. Strasbourg, 19 February 2019. CPT/Inf (2019) 4. Διαθέσιμο στο: <https://rm.coe.int/1680930c9a> [Πρόσβαση 23/3/2019].

μετανάστευσης στην Ελλάδα μέσω της επίκλησης της κοινωνιακής ασφάλειας, εξελίσσεται σταθερά από τη δεκαετία του 1990, παρά τις κάποιες δειλές προσπάθειες αποασφαλειοποίησης. Για παράδειγμα, οι Karakoulaki et al (2018) ισχυρίζονται ότι οι πρακτικές κράτησης έχουν νομιμοποιηθεί μέσω αλληλοσυνδεόμενων διαλεκτικών στρατηγικών: την αφήγηση αποτροπής, τον εξορθολογισμό της απέλασης σε αντίθεση με την απεικόνιση των εισβολών ορδών και των πεινασμένων μαζών και την άρνηση της φυλετικής φύσης και των δύο πολιτικών.⁵²⁵

Η Pliadou (2017), εξετάζοντας γυναίκες μετανάστριες που απασχολούνται σε οικιακές εργασίες, υποστηρίζει ότι παρά τον ιστορικά υποτιμημένο και ακόμα πολιτικά φορτισμένο χαρακτήρα της εγχώριας εργασίας, η σύγχρονη εμφάνισή της ως γυναικεία μεταναστευτική υπόθεση εκθέτει τις ομάδες γυναικών μεταναστριών σε πιο έντονη εκμετάλλευση και κακοποίηση συγκριτικά με το παρελθόν. Σύμφωνα με την Pliadou (2017), στα πλαίσια των καθεστώτων ασφαλείας που λειτουργούν ως πρωταρχικό μέσον διαχείρισης των γυναικών μεταναστριών, οι εθνικές και οι φυλετικές ταυτότητές τους κατασκευάζονται ως απειλή για την εθνική πολιτική της κοινωνικής αναπαραγωγής.⁵²⁶

Το ερευνητικό έργο της Pliadou (2017) εξετάζει τις ανισότητες και τα τρωτά σημεία των γυναικών μεταναστριών στην Ελλάδα ως αποτέλεσμα της πολιτικοποίησης της μετανάστευσης ως απειλής για την εθνική κοινωνιακή ασφάλεια. Αυτό γίνεται με τη χρήση της θεωρίας ασφαλειοποίησης της Σχολής της Κοπεγχάγης. Υποστηρίζει ότι τα προσδιορισμένα ως χαρακτηριστικά του σύγχρονου κύματος μετανάστευσης, δηλαδή ο ρατσισμός και η ξενοφοβία, η αύξηση της εγκληματικότητας και η ανάπτυξη της παράνομης οικονομίας, που έχουν καθορίσει τις εμπειρίες τόσο των υπηκόων όσο και των αλλοδαπών είναι αποτελέσματα της αντιλήψεως και ανάπτυξης των μεταναστευτικών πολιτικών ως μέτρα αποκλεισμού. Αξιοποιώντας την έννοια της από-ασφαλειοποίησης του Huysmans, η Pliadou (2017) ολοκληρώνει την έρευνα της υποστηρίζοντας ότι ο συνειδητός αναπροσανατολισμός της ηθικής βάσης επί της οποίας εγκαθιδρύεται η μεταναστευτική πολιτική στην

⁵²⁵ Karakoulaki, M., Southgate, L., & Steiner, J. Observations on Migration in the Twenty-First Century: Where to from Here?. *E International Relations Publishing*.

⁵²⁶ Pliadou, T. (2017). *The Securitization of Female Migrant Domestic Labour in Greece Since the 1990s* (Doctoral dissertation, University of Warwick).

Ελλάδα θα έχει ως αποτέλεσμα την ελάφρυνση των επιβαρύνσεων της μετανάστευσης τόσο για τους υπηκόους όσο και για τους μετανάστες.⁵²⁷

Ο Antonopoulos (2006), βασιζόμενος σε συνεντεύξεις με Έλληνες αστυνομικούς που πραγματοποιήθηκαν το 2002, επιχείρησε να αξιολογήσει τη στάση της ελληνικής αστυνομίας απέναντι στις μεταναστευτικές κοινότητες και τη ρατσιστική βία. Τα αποτελέσματά του αποκάλυψαν ότι όχι μόνο οι κοινότητες των μεταναστών, ιδιαίτερα οι Αλβανοί, θεωρούνται εστίες εγκληματικότητας, αλλά η ρατσιστική βία εναντίον αυτών των κοινοτήτων δεν θεωρείται σημαντικό πρόβλημα από την ελληνική αστυνομία, η οποία συνήθως επιδεικνύει αδιαφορία στα ρατσιστικά εγκλήματα και συχνά αντιμετωπίζει ρατσιστικά περιστατικά ως πράξεις αυτοάμυνας των Ελλήνων κατά του εγκληματικού «άλλου». Σύμφωνα με τον Antonopoulos (2006), η μεταμόρφωση τέτοιων στάσεων απαιτεί δημόσια αναγνώριση του ευρέως διαδεδομένου ρατσισμού που υπάρχει στην ελληνική κοινωνία.⁵²⁸

Η Φωτεινή Καλαντζή, στην διδακτορική διατριβή της η οποία δημοσιεύτηκε το 2017, εξετάζει την διασύνδεση της μετανάστευσης με τις παραδοχές ασφάλειας χρησιμοποιώντας ένα καινοτόμο μοντέλο το οποίο συνδυάζει την ανάλυση λόγου και τις πρακτικές της ασφαλειοποίησης, χρησιμοποιώντας τον κονστρουκτιβισμό ως θεωρητικό πλαίσιο. Το βασικό ερώτημα που θέτει επί τάπητος η Καλαντζή (2017). Είναι η διαδικασία της κατασκευής του άλλου σε συνάρτηση με τον εαυτό, ακολουθώντας το υπόδειγμα της Κοπεγχάγης, ήτοι χωρίς να λαμβάνει υπόψη την υπαρκτότητα ή όχι της απειλής.⁵²⁹ Μάλιστα, στο άρθρο της «Η Ασφαλειοποίηση της Μετανάστευσης στην Ελλάδα: Ο Ρόλος του Εξευρωπαϊσμού», η Kalantzi (2015), αποσκοπεί στην εξέταση των διαδικασιών ασφαλειοποίησης στην Ελλάδα, υποστηρίζοντας ότι οι μετασχηματιστικές διαδικασίες του εξευρωπαϊσμού έχουν μεγάλη σημασία σε αυτή τη μεταβαλλόμενη διαδικασία.⁵³¹

⁵²⁷ Pliadou, T. (2017). *The Securitization of Female Migrant Domestic Labour in Greece Since the 1990s* (Doctoral dissertation, University of Warwick).

⁵²⁸ Antonopoulos, G. A. (2006). Greece: policing racist violence in the 'fenceless vineyard'. *Race & class*, 48(2), 92-100.

⁵²⁹ Καλαντζή, Φ. (2017). Η Ασφαλειοποίηση της Μετανάστευσης στην Ελλάδα. Διδακτορική Διατριβή. Πανεπιστήμιο Μακεδονίας, Τμήμα Βαλκανικών, Σλαβικών Σπουδών & Ανατολικών Σπουδών. (ΒΣΑΣ). Διαθέσιμο στο: <https://dspace.lib.uom.gr/handle/2159/20375> [Πρόσβαση 15/3/2019].

⁵³¹ Kalantzi, F. (2015). Securitisation of Migration in Greece: the role of Europeanisation. Σε *7th Biennial Hellenic Observatory PhD Symposium on Contemporary Greece & Cyprus, London School of Economics*.

Σύμφωνα με τις Lazaridis & Konsta (2015), τα δυτικά κράτη προσπάθησαν να ενσωματώσουν μέτρα ασφαλειοποίησης στα καθεστώτα μετανάστευσης, καθώς οι αιτούντες άσυλο και άλλες κατηγορίες μεταναστών θεωρούνται παράγοντες κοινωνικής αστάθειας ή δυνητικοί τρομοκράτες που επιδιώκουν να εκμεταλλευτούν τα συστήματα μετανάστευσης. Οι συγγραφείς υποστηρίζουν ότι οι ανησυχίες για την ασφάλεια επικρατούν στις δυτικές πολιτικές ατζέντες μετά από τις επιθέσεις της 11ης Σεπτεμβρίου και δεδομένου ότι οι επιθέσεις αυτές διεξήχθησαν από μη κρατικούς παράγοντες, υπήρξε αναβίωση του επιχειρήματος του Ψυχρού Πολέμου ότι η ασφάλεια πρέπει να αφορά και την καταπολέμηση μη στρατιωτικών απειλών από τις δυτικές κυβερνήσεις. Μεταξύ των μη στρατιωτικών απειλών για την κρατική ασφάλεια συγκαταλέγεται η μετανάστευση, με το επιχείρημα ότι τα καθεστώτα που είναι υπέρ μιας προσέγγισης μετανάστευσης που εμφορείται από τις αρχές του φιλελευθερισμού, προωθούν τους διασυνοριακούς κινδύνους - π.χ. την τρομοκρατία - ενώ πιο περιοριστικά καθεστώτα ελαχιστοποιούν τις απειλές αυτές και βελτιώνουν την εθνική και κοινωνική ασφάλεια. Στην περίπτωση της Ελλάδας, η ασφαλειοποίηση της μετανάστευσης, ιδίως μετά την εκδήλωση της τρέχουσας οικονομικής κρίσης στη χώρα, ακολούθησε την εμφάνιση ενός λαϊκίστικου ακροδεξιού κόμματος ως σημαντικής πολιτικής δύναμης.⁵³²

Σημαντική έρευνα για το ζήτημα της ασφαλειοποίησης της μετανάστευσης στην Ελλάδα έχει γίνει και από τους Grigoriadis & Dile (2018). Πιο συγκεκριμένα, η έρευνα τους επικεντρώνεται στην ασφαλειοποίηση της μετανάστευσης στην Ελλάδα μέσω της περίπτωσης του φράγματος κατά των μεταναστών του Έβρου. Το φράγμα κατασκευάστηκε το 2012 με στόχο τον περιορισμό της ροής της παράνομης μετανάστευσης από την Τουρκία στην Ελλάδα. Στην έρευνα των Grigoriadis & Dile (2018), εξετάζονται οι λόγοι για τους οποίους η ελληνική κυβέρνηση αποφάσισε να κατασκευάσει το φράγμα και τις πολιτικές συνέπειες αυτής της κίνησης, εστιάζοντας στην ασφαλειοποίηση της μετανάστευσης στην Ελλάδα τόσο μέσω πρακτικών όσο και μέσω της διαλεκτικής. Στο άρθρο υποστηρίζεται ότι η κατασκευή του φράκτη του Έβρου συνδέεται στενά με τις μεταβαλλόμενες αντιλήψεις για την απειλή και τη

⁵³² Lazaridis, G., & Konsta, A. M. (2015). Identitarian populism: Securitisation of migration and the far right in times of economic crisis in Greece and the UK. Σε *The Securitisation of Migration in the EU* (σ. 184-206). Palgrave Macmillan, London.

διαμόρφωση των μεταναστών ως «επικίνδυνων» και «απειλητικών» τόσο σε εθνικό όσο και σε επίπεδο ΕΕ.⁵³³

Από την επισκόπηση για την ασφαλειοποίηση της μετανάστευσης στην Ελλάδα, δε θα μπορούσε να λείπει η έρευνα του Georgios Karyotis, ο οποίος έχει γράψει εκτεταμένα για το ζήτημα. Σύμφωνα με τον Karyotis (2012), ο τομέας της ασφάλειας ελέγχεται σε μεγάλο βαθμό από ελίτ οι οποίες, χάρη στην εξουσία τους, είναι σε θέση να δημιουργήσουν μια εικόνα ενός εχθρού που είναι σε μεγάλο βαθμό ανεξάρτητη από την αντικειμενική σημασία μιας απειλής. Ωστόσο, η στενή εστίαση στις πράξεις ομιλίας και στην ανάλυση του λόγου για τη μελέτη τέτοιων διαδικασιών ασφαλειοποίησης, σύμφωνα με τον Karyotis (2012) είναι εγγενώς ανεπαρκής. Το άρθρο του παρέχει μια πανοραμική περιγραφή της ελληνικής μεταναστευτικής πολιτικής κατά τη δεκαετία του 1990. Δείχνει ότι η ασφαλειοποίηση μπορεί να είναι διαλεκτική ή μη-διαλεκτική, προμεσολαβημένη ή υποσυνείδητη, και ωφέλιμη ή επιζήμια για τους ασφαλειοποιητικούς δρώντες.⁵³⁴

Στο άρθρο τους 'Religion, securitization and anti-immigration attitudes: The case of Greece', το οποίο δημοσιεύτηκε το 2010, οι Karyotis & Patrikios επανεξετάζουν την θεωρία ασφαλειοποίησης της Σχολής της Κοπεγχάγης, δίνοντας εμπειρική έμφαση στους πολιτικούς παράγοντες και προσδίδοντας μια ποσοτική διάσταση στις τυπικά ποιοτικές διαστάσεις της εν λόγω θεωρίας. Χρησιμοποιώντας την Ελλάδα ως μελέτη περίπτωσης, οι συγγραφείς διερευνούν τη δυναμική του ανταγωνισμού και τη σχετική διαλεκτική δύναμη δύο δρώντων, πολιτικών και θρησκευτικών ελίτ, όσον αφορά τη μετανάστευση. Τα ευρήματα της έρευνας δείχνουν ότι η έκθεση στον ασφαλειοποιητικό θρησκευτικό λόγο μέσω της παρακολούθησης της λειτουργίας της εκκλησίας, ανοσοποιεί τους πολίτες απέναντι σε ήπια πολιτικά μηνύματα για την μετανάστευση. Αυτό το εύρημα, με τη σειρά του, εξηγεί την πλαισίωση της μετανάστευσης από μια διαλεκτική της ασφαλείας στην Ελλάδα, ακόμα και όταν οι πολιτικές ελίτ αρχίζουν να κινούνται προς στρατηγικές αποασφαλειοποίησης. Επί της ουσίας, η έρευνα αυτή υποδηλώνει ότι είναι δυνατή

⁵³³ Grigoriadis, I. N., & Dilek, E. (2018). Securitizing Migration in the European Union: Greece and the Evros Fence. *Journal of Balkan and Near Eastern Studies*, 1-17.

⁵³⁴ Karyotis, G. (2012). Securitization of Migration in Greece: Process, Motives, and Implications. *International Political Sociology*, 6(4), 390-408.

μια μεθοδολογική σύνθεση ποιοτικών και ποσοτικών ερευνητικών μεθόδων για τη μελέτη της ασφαλειοποίησης παρά τους περιορισμούς.⁵³⁵

Επιπρόσθετα, στο άρθρο τους ‘The Winners and Losers of Securitising Migration’ το οποίο δημοσιεύτηκε το 2013 οι Karyotis & Skleparis υποστηρίζουν ότι ενώ η ασφαλειοποίηση υπονοείται σιωπηρά ως μια διαδικασία που είναι προσανατολισμένη σε συγκεκριμένους στόχους, παραδόξως λίγες μελέτες έχουν διερευνήσει τις πραγματικές της συνέπειες στην πολιτική και τους ίδιους τους ασφαλειοποιητικούς δρώντες. Η έρευνα των Karyotis & Skleparis (2014) αξιολογεί τις συνέπειες της ασφαλειοποίησης της μετανάστευσης στην Ελλάδα, αντλώντας από προσωπικές συνεντεύξεις με τους επαγγελματίες της ασφάλειας, από την μέθοδο ανάλυσης του λόγου και άλλα πρωτογενή δεδομένα. Από το άρθρο προκύπτει το συμπέρασμα ότι η ασφαλειοποίηση βλάπτει τα συμφέροντα όχι μόνο των μεταναστών αλλά και, παραδόξως, από την άποψη του κράτους, και τις ελίτ που στηρίζουν αυτή την διαδικασία καταρχήν. Αυτό έχει ως συνέπεια κύριοι αποδέκτες οφελών του πλαισίου ασφαλείας που χαρακτήρισε τη στάση της Ελλάδας ως προς τη μετανάστευση από τις αρχές της δεκαετίας του 1990 να είναι τα ακροδεξιά κόμματα, ενώ άλλη μια αισθητή συνέπεια είναι ότι η ασφαλειοποίηση της μετανάστευσης δημιουργεί μέχρι και σήμερα εμπόδια στην ανάπτυξη μιας συνεκτικής μεταναστευτικής πολιτικής με μακροπρόθεσμη θεώρηση.⁵³⁶

Οι Karyotis & Skleparis (2014) επίσης διερευνούν τη δυναμική της ποινικοποίησης (crimmigration) και της ασφαλειοποίησης της μετανάστευσης στην Ελλάδα. Ο στόχος της έρευνάς τους είναι διττός: αφενός, η ανάλυση του αντίκτυπου της ασφαλειοποίησης και της οικονομικής ύφεσης στην εμπειρία των μεταναστών και αφετέρου, η διερεύνηση της προσπάθειας των μεταναστών να αντισταθούν και να αντιδράσουν στην ποινικοποίησή τους μέσω οργανωμένων ενεργειών διαμαρτυρίας. Από την έρευνα τους προκύπτει το συμπέρασμα ότι η επικράτηση περιοριστικών πλαισίων και πολιτικών για τη μετανάστευση, αναμένεται να αυξήσει την ανασφάλεια των μεταναστών και την κατάχρηση των δικαιωμάτων τους. Παρόλα αυτά, οι παράνομοι μετανάστες είναι ικανοί και πρόθυμοι να ξεφύγουν από την αορατότητά τους, έστω και προσωρινά, αμφισβητώντας τα καθιερωμένα πλαίσια,

⁵³⁵ Karyotis, G., & Patrikios, S. (2010). Religion, securitization and anti-immigration attitudes: The case of Greece. *Journal of Peace Research*, 47(1), 43-57.

⁵³⁶ Karyotis, G., & Skleparis, D. (2013). Qui bono? The winners and losers of securitising migration. *Griffith Law Review*, 22(3), 683-706.

δημιουργώντας στρατηγικές συμμαχίες και ασχολούμενοι με έντονες πολιτικές, ορθολογικές και ιδεολογικά καθορισμένες ενέργειες διαμαρτυρίας.⁵³⁷

Για την ασφαλειοποίηση της μετανάστευσης στην Ελλάδα έχουν γράψει και οι Lazaridis & Skleparis (2016) οι οποίοι αναφέρουν ότι από την επίθεση της 11ης Σεπτεμβρίου και έπειτα, οι ανησυχίες για την ασφάλεια έχουν αποκτήσει πρωτοφανή κυριαρχία στις εθνικές και διεθνείς πολιτικές ατζέντες των δυτικών κυβερνήσεων, με την Ελλάδα να μην αποτελεί εξαίρεση. Σκοπός του άρθρου τους είναι να παράσχουν μια περιγραφή της λογικής της ασφαλειοποίησης της μετανάστευσης από την οπτική γωνία των Ελλήνων επαγγελματιών ασφαλείας. Οι συγγραφείς υποστηρίζουν ότι οι ακραίες ασφαλειοποιητικές πεποιθήσεις των επαγγελματιών ασφαλείας έχουν βοηθήσει ακραίες ακροδεξιές ομάδες, οι οποίες εμφυσούν τη φυλετική βία, την ρητορική μίσους / το έγκλημα στην κοινωνία, οδηγώντας σε διαταταγμένες, μη αντανakλαστικές και επαναλαμβανόμενες πρακτικές ασφαλείας και συζητήσεις που είναι σύμφυτες με τις πεποιθήσεις και τις αξίες που υποστηρίζει η ακροδεξιά.⁵³⁸

Ο Skleparis (2018) ισχυρίζεται επίσης, ότι παρά το γεγονός ότι συνηθίζεται να υποστηρίζεται ότι, εν μέσω της προσφυγικής κρίσης του 2015, η Ελλάδα αγνόησε τις υποχρεώσεις της ως προς το Δουβλίνο λόγω των πρωτοφανώς υψηλών μεταναστευτικών ροών, των διαρθρωτικών αδυναμιών, των φόβων και της αβεβαιότητας, συνέβη το αντίθετο. Το άρθρο του παρουσιάζει μια εναλλακτική – κατά τον ίδιο - ανάλυση της στάσης της Ελλάδας όσον αφορά στην μεταναστευτική κρίση. Υποστηρίζει ότι οι πολιτικές επιλογές της ελληνικής κυβέρνησης στον τομέα των συνοριακών ελέγχων, της μετανάστευσης και του ασύλου το 2015, πριν από τη συμφωνία «ΕΕ-Τουρκίας», παρουσίασαν μια άρτια υπολογισμένη στρατηγική αποασφαλειοποίησης με διπλό στόχο. Αφενός, σύμφωνα με τον συγγραφέα, στην αποκατάσταση του κράτους δικαίου στη διαχείριση της μετανάστευσης και του ασύλου το 2004 και στην απελευθέρωση των πολιτικών ελέγχου των συνόρων, της μετανάστευσης και του ασύλου. Αφετέρου, στον εξευρωπαϊσμό της αδικίας του κανονισμού του Δουβλίνου, πιέζοντας με αυτόν τον τρόπο, για ένα δικαιότερο Κοινό Ευρωπαϊκό Σύστημα Ασύλου (ΚΕΣΑ) που βασίζεται στην αρχή της κατανομής των

⁵³⁷ Karyotis, G., & Skleparis, D. (2014). Migrant Lived Experiences and Resistance to the Securitisation of Migration in Greece: The Modern '300'. GPSG Working Paper #18.

⁵³⁸ Lazaridis, G., & Skleparis, D. (2016). Securitization of migration and the far right: the case of Greek security professionals. *International Migration*, 54(2), 176-192.

ευθυνών και, τελικά, στην απελευθέρωση των πολιτικών ελέγχου των συνόρων, της μετανάστευσης και του ασύλου.⁵³⁹

Από την άποψη αυτή, το άρθρο του παρέχει μια ανάλυση του γιατί και πώς η εκλεγμένη κυβέρνηση συνασπισμού υπό την ηγεσία του ΣΥΡΙΖΑ προχώρησε σε μια διαδικασία αποασφαλειοποίησης και αξιολογεί την επιτυχία / αποτελεσματικότητα αυτής της κίνησης, ενώ αναλύει παράλληλα την στρατηγική αποασφαλειοποίησης. Υποστηρίζει ότι παρόλο που η κυβερνητική αποασφαλειοποιητική κίνηση ήταν επιτυχής, σε γενικές γραμμές, η στρατηγική αυτή απέτυχε να παράγει τα αναμενόμενα αποτελέσματα σε σχέση με τον διττό στόχο της κυβέρνησης και τα επιδιωκόμενα αποτελέσματα της.⁵⁴⁰

Οι Triandafyllidou & Dimitriadi (2014), υποστηρίζουν ότι οι τρέχουσες ευρωπαϊκές πρακτικές αστυνόμευσης των συνόρων δημιουργούν τρεις χώρους ελέγχου: τα εξωτερικά σύνορα, μέσω συμφωνιών επανεισδοχής και επιστροφής που εγγράφονται σε τρίτες χώρες στον έλεγχο των συνόρων, τα ίδια τα ευρωπαϊκά σύνορα μέσα από το έργο της Frontex και την ανάπτυξη ενός πλήρους οπλοστασίου τεχνολογικών εργαλείων για τον έλεγχο της κινητικότητας προς και από την ΕΕ και τέλος τον χώρο Σένγκεν, των οποίων οι κανονισμοί τείνουν να ενισχύουν την αποτροπή στα σύνορα μέσω του συστήματος έξυπνων συνόρων. Ως εκ τούτου, σύμφωνα με τους συγγραφείς, η εξισορροπητική πράξη της ΕΕ – και κατ' επέκταση και της Ελλάδας - μεταξύ του παράνομου ελέγχου της μετανάστευσης και της προστασίας των προσφύγων και της ανθρώπινης ζωής σαφώς συμβάλλει στην κατεύθυνση της πρώτης κατηγορίας έστω και αν προσποιείται ότι ασχολείται με τη δεύτερη. Παράλληλα, οι Triandafyllidou & Dimitriadi (2014) υποστηρίζουν ότι η παροχή περισσότερων επιλογών για την κινητικότητα σε όλη τη Μεσόγειο και η μεγαλύτερη συνεργασία για την ανάπτυξη, αποτελούν βασικά συστατικά μιας βιώσιμης πολιτικής για τη διαχείριση της μετανάστευσης στα νότια σύνορα της ΕΕ. Επιπλέον, η διαχείριση του ασύλου θα μπορούσε να επωφεληθεί από ανθρωπιστικές θεωρήσεις εισόδου, σε επίπεδο ΕΕ, που εκδίδονται στις χώρες προέλευσης.⁵⁴¹

Τέλος, σύμφωνα με τους Giannakopoulos et al (2013), στην περίπτωση της Ελλάδας, η κατασκευή του μεταναστευτικού προβλήματος ως ένα ζήτημα αριθμών

⁵³⁹ Skleparis, D. (2018). 'A Europe without Walls, without Fences, without Borders': A Desecuritisation of Migration Doomed to Fail. *Political Studies*, 66(4), 985-1001.

⁵⁴⁰ Ο.π.

⁵⁴¹ Triandafyllidou, A., & Dimitriadi, A. (2014). Deterrence and Protection in the EU's Migration Policy. *The International Spectator*, 49(4), 146-162.

διαδραματίζει σημαντικό ρόλο στην ανάπτυξη πολιτικών ελέγχου των συνόρων. Οι περιοριστικές ή με άλλα λόγια οι αντιδραστικές πολιτικές αναπτύσσονται γύρω από ιδιαίτερα ορατές περιπτώσεις, αντί να αναπτύσσονται με εφελτήριο μια συστηματική ανασκόπηση του ευρύτερου προβλήματος και των πραγματικών αιτιών του.⁵⁴²

Εξετάζοντας την παραπάνω βιβλιογραφική επισκόπηση για την ασφαλειοποίηση της μετανάστευσης στην Ελλάδα, είναι σημαντικό σε αυτό το σημείο να αναφερθεί, ότι παρά το γεγονός ότι όλες οι προαναφερθείσες μελέτες καταλήγουν στο γενικό συμπέρασμα ότι το φαινόμενο αυτό είναι από και εξελισσόμενο από τη δεκαετία του 1990 μέχρι και σήμερα (2019), ένα ολοένα και αυξανόμενο σώμα της ακαδημαϊκής βιβλιογραφίας που εξετάζει τις οικονομικές, πολιτικές και κοινωνικές απειλές για την ασφάλεια που φέρεται ότι δημιουργούνται από τη μετανάστευση συχνά προβάλλει επιχειρήματα και εμπειρικά στοιχεία που υποστηρίζουν την άποψη ότι το πραγματικό επίπεδο της απειλής είναι σημαντικά μικρότερο από αυτό που γίνεται αντιληπτό από το κοινό, το οποίο υιοθετείται από την πολιτική ρητορική ή εκδηλώνεται με την αυξανόμενη τεχνολογία για την ασφάλεια που εισάγεται για την καταπολέμησή της.⁵⁴³

Με άλλα λόγια, σύμφωνα με τον Karyotis (2012) η αντιλαμβανόμενη κοινωνική σημασία της μετανάστευσης ως απειλής για την πολιτική, οικονομική και κοινωνική διατάραξη της ελληνικής κοινωνίας δεν υποστηρίζεται από εμπειρικά στοιχεία.⁵⁴⁴ Με αυτή τη θέση συμφωνούν και οι Κοτζαμάνη & Καρκούλη (2016), οι οποίοι αναφέρουν ότι η εκτίμηση για την εγκατάσταση μεταναστών για την επόμενη δεκαετία είναι 100 χιλ. Ως εκ τούτου, σύμφωνα με τους ερευνητές «ο συνολικός πληθυσμός τους στις αρχές της δεκαετίας του 2020 θα ανέλθει στις 250 χιλ., αποτελώντας το 1/4- 1/5 του συνόλου των αλλοδαπών κατοίκων της χώρας μας και το 2%- 2,5% του συνολικού της πληθυσμού. Επομένως, τα διάφορα διακινούμενα σενάρια περί κινδύνου εκτός των άλλων- «ασλαμοποίησης» της Ελλάδας μετά από μια δεκαετία, στερούνται σοβαρότητας».⁵⁴⁵

⁵⁴² Giannacopoulos, M., Marmo, M., & de Lint, W. (2013). Irregular migration: Emerging regimes of power and the disappearing human. *Griffith Law Review*, 22(3), 559-570.

⁵⁴³ Buonfino, A. (2004). Between unity and plurality: the politicization and securitization of the discourse of immigration in Europe. *New Political Science*, 26(1), 23-49.

⁵⁴⁴ Karyotis, G. (2012). Securitization of Migration in Greece: Process, Motives, and Implications. *International Political Sociology*, 6(4), 390-408.

⁵⁴⁵ Κοτζαμάνη, Β. & Καρκούλη, Α. (2016), Οι μεταναστευτικές εισροές στην Ελλάδα την τελευταία δεκαετία: ένταση και βασικά χαρακτηριστικά των παρατύπων εισερχομένων ως και των αιτούντων

ΕΜΠΕΙΡΙΚΟ ΜΕΡΟΣ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ VI

Εισαγωγικά

Με βάση την έμφαση που δίνει η Σχολή της Κοπεγχάγης στις λεκτικές δράσεις και την έμφαση που δίνει η Σχολή του Παρισιού στις πρακτικές και τη χρήση τεχνολογικών μέσων όσον αφορά στην ασφαλειοποίηση της μετανάστευσης, το παρόν κεφάλαιο αποτελεί το εμπειρικό μέρος της διατριβής, ενώ η συλλογιστική του βασίζεται στην ιδέα ότι η ασφαλειοποίηση της μετανάστευσης στην Ελλάδα, από το 2011 μέχρι και το 2019 αποτελεί μια εξελικτική διαδικασία η οποία κατά την γέννηση και παγίωση της, ανά περίπτωση, προκαθορίζεται τόσο από λεκτικές δράσεις όσο και από αυτοτελείς πρακτικές που έχουν ληφθεί ανά περίπτωση.

Όπως θα φανεί παρακάτω, ιδιαίτερα για τις περιόδους 2011-2013 και 2016-2019, οι πολιτικές ελίτ, παρά το γεγονός ότι διανθίζουν τον πολιτικό τους λόγο με ουμανιστικές λεκτικές δράσεις, η πρακτική παραμένει να διατηρηθεί η ασφάλεια στην χώρα, γεγονός το οποίο οδηγεί στην εφαρμογή έκτακτων μέτρων ασφαλείας. Σε αυτό το πλαίσιο, ιδιαίτερα σημαντική είναι η στάση της Χρυσής Αυγής, η οποία, όπως προκύπτει από την παρούσα έρευνα, σε κάθε περίπτωση λήψης έκτακτων μέτρων για την ασφάλεια της Ελλάδας απέναντι στην «απειλή» μετανάστης, ενισχύει την αντι-μεταναστευτική της ρητορική, χρησιμοποιώντας μια γλώσσα εμπορούμενη από λεκτικές δράσεις οι οποίες αναπαράγουν την εικόνα του μετανάστη τόσο ως εγκληματία, όσο και ως γενικότερης απειλής για το εθνικό συμφέρον, την εθνική ταυτότητα, την οικονομία και την δημόσια υγεία της Ελλάδας.

Όπως έχει ήδη αναφερθεί στα πλαίσια της παρούσας διατριβής, η διαδικασία της ασφαλειοποίησης μπορεί να αποτελέσει την αφετηρία για την κατασκευή ενός κοινωνικού ζητήματος ως απειλής, με κατάληξη την πλαισίωσή του από διοικητικά και θεσμικά πλαίσια που υπερτονίζουν την ασφαλειοποιημένη λογική, σε συνδυασμό με τις τεχνολογικές αντιδράσεις στη μετανάστευση. Έτσι, ο κύριος στόχος της

ακόλουθης ανάλυσης είναι να καταδείξει ότι η νομιμοποίηση έκτακτων μέτρων σχετικά με το πρόβλημα της μετανάστευσης στην Ελλάδα για την περίοδο 2011-2019, αποτυπώνεται σε όλο το φάσμα της διαχείρισης της μετανάστευσης ως απότοκος λεκτικών δράσεων. Με άλλα λόγια, οι πολιτικές της Ελλάδας για την μετανάστευση την περίοδο 2011-2019 χαρακτηρίζονται από διακριτές ασφαλειοποιητικές πρακτικές και λεκτικές δράσεις από τις εκάστοτε πολιτικές ελίτ.

6.1 Περίοδος 2011 – 2013

6.1.1 Το Φράγμα του Έβρου: Ιστορικό πλαίσιο και λεκτικές δράσεις από κυβερνητικές πολιτικές ελίτ

Η Ελλάδα χαρακτηρίζεται από σχετικά υψηλά αποθέματα και ροές παράνομων μεταναστών⁵⁴⁶ τα τελευταία 30 χρόνια. Η εξέλιξη των εισροών των παράνομων μεταναστών έχει σημειώσει διακυμάνσεις σε διάφορες περιοχές των ελληνικών συνόρων. Η πιο αξιοσημείωτη διακύμανση, σε όρους μείωσης, παρατηρείται στα σύνορα της Ελλάδας από το 2011 και ιδιαίτερα το 2014, παρόλο που συνδέεται στενά με την απαλλαγή από την υποχρέωση θεώρησης Αλβανών υπηκόων που εισέρχονται στην ΕΕ για περιόδους μικρότερες από 90 ημέρες από τον

⁵⁴⁶ Σύμφωνα με την Ύπατη Αρμοστεία του ΟΗΕ (2016), οι πρόσφυγες είναι άτομα που εγκαταλείπουν τη χώρα τους λόγω ένοπλης βίας, σύγκρουσης ή διώξης. Στο τέλος του 2015 υπήρχαν 21,3 εκατομμύρια πρόσφυγες παγκοσμίως. Η κατάσταση τους είναι συχνά τόσο επικίνδυνη που διασχίζουν τα εθνικά σύνορα για να επιδιώξουν την ασφάλεια στις κοντινές χώρες και έτσι να αναγνωριστούν διεθνώς ως «πρόσφυγες» και να λάβουν βοήθεια από κράτη και άλλους οργανισμούς. Οι πρόσφυγες ορίζονται και προστατεύονται από το διεθνές δίκαιο. Η σύμβαση του 1951 για τους πρόσφυγες και το πρωτόκολλό του 1967, καθώς και άλλα νομικά κείμενα, όπως η Σύμβαση ΟΑΥ του 1969 για τους πρόσφυγες, παραμένουν ο ακρογωνιαίος λίθος της σύγχρονης προστασίας των προσφύγων. Η Σύμβαση του 1951 ορίζει ποιος είναι πρόσφυγας και περιγράφει τα βασικά δικαιώματα που πρέπει να παρέχουν τα κράτη στους πρόσφυγες. Μία από τις θεμελιώδεις αρχές που καθορίζονται στο διεθνές δίκαιο είναι ότι οι πρόσφυγες δεν πρέπει να εκδιωχθούν ή να επιστρέψουν σε καταστάσεις όπου η ζωή και η ελευθερία τους θα απειλούνται. Η προστασία των προσφύγων έχει πολλές πτυχές. Αυτές περιλαμβάνουν την ασφάλεια από την επιστροφή στους κινδύνους που έχουν ξεφύγει, πρόσβαση σε διαδικασίες χορήγησης ασύλου που είναι δίκαιες και αποτελεσματικές, καθώς και μέτρα για την εξασφάλιση της τήρησης των θεμελιωδών ανθρωπίνων δικαιωμάτων που θα τους επιτρέψουν να ζήσουν με αξιοπρέπεια και ασφάλεια, βοηθώντας τους να βρουν μια πιο μακροπρόθεσμη λύση. Τα κράτη φέρουν την πρωταρχική ευθύνη για την προστασία αυτή.

Οι μετανάστες επιλέγουν να κινηθούν όχι λόγω άμεσης απειλής διώξεων ή θανάτου, αλλά κυρίως για να βελτιώσουν τη ζωή τους βρίσκοντας εργασία ή σε ορισμένες περιπτώσεις για εκπαίδευση, οικογενειακή επανένωση και για άλλους λόγους. Σε αντίθεση με τους πρόσφυγες που δεν μπορούν να επιστρέψουν με ασφάλεια στο σπίτι, οι μετανάστες δεν αντιμετωπίζουν κανένα τέτοιο εμπόδιο. Εάν επιλέξουν να επιστρέψουν στην πατρίδα τους, θα συνεχίσουν να λαμβάνουν την προστασία της κυβέρνησής τους. Για μεμονωμένες κυβερνήσεις, αυτή η διάκριση είναι σημαντική. Οι χώρες ασχολούνται με τους μετανάστες σύμφωνα με τους δικούς τους νόμους και διαδικασίες μετανάστευσης. Οι χώρες ασχολούνται με τους πρόσφυγες μέσω των κανόνων προστασίας των προσφύγων και ασύλου που ορίζονται τόσο στην εθνική νομοθεσία όσο και στο διεθνές δίκαιο. Οι χώρες έχουν συγκεκριμένες ευθύνες έναντι όσων ζητούν άσυλο στην επικράτειά τους ή στα σύνορά τους.

Δεκέμβριο του 2010. Τα σύνορα που είναι σταθερά υπό πίεση κατά τη διάρκεια της εξεταζόμενης περιόδου (2011-2013) είναι ωστόσο τα ελληνοτουρκικά.⁵⁴⁷

Σίγουρα αυτή η τάση σχετίζεται ιδιαίτερα με τις γεωπολιτικές εξελίξεις στην εν λόγω περιοχή από την Αραβική Άνοιξη του 2011 και ιδιαίτερα από τον πόλεμο στη Συρία, αλλά και από τη γενική αστάθεια και τις συγκρούσεις στη Μέση Ανατολή, γεγονότα που έχουν ως αποτέλεσμα τον ανασχηματισμό της παράτυπης μετανάστευσης, με τους μετανάστες να αναζητούν άσυλο σε ολόκληρη τη νοτιοανατολική Ευρώπη και τη Μεσόγειο.⁵⁴⁸

Σε αυτό το πλαίσιο, το πλέγμα ασφαλείας που δημιουργούν τα κράτη μέλη, επιβάλλει μέτρα ελέγχου της μετανάστευσης και διάφορους περιορισμούς σε σχέση με την κυκλοφορία και την ένταξη μη ευρωπαίων πολιτών.⁵⁴⁹ Επιπλέον, η οχύρωση των ευρωπαϊκών εξωτερικών συνόρων, το αποκαλούμενο φαινόμενο της «Ευρώπης Φρούριο», αποσκοπεί στην αποτροπή της εισόδου μη υπηκόων της ΕΕ στα εδάφη της. Όσο αφορά στην Ελλάδα, το 2012 η τότε ελληνική κυβέρνηση της Νέας Δημοκρατίας, ξεκίνησε την διαδικασία ανάσχεσης της ατελείωτης εισροής παράνομων μεταναστών από τα βόρεια χερσαία σύνορα με την Τουρκία.⁵⁵⁰ Αυτή η «λύση» αφορούσε την κατασκευή ενός φράκτη 10,5 χιλιομέτρων κατά μήκος του ποταμού Έβρου. Η επιχείρηση ήταν αναμφισβήτητα ένα μέτρο ασφαλείας ενάντια στην πρόκληση της μετανάστευσης. Η επίσημη εξήγηση για το μέτρο, όπως δήλωσε η τότε κυβέρνηση της Νέας Δημοκρατίας με Πρωθυπουργό τον Αντώνη Σαμαρά, ήταν ότι:

Η δημιουργία του φράκτη που κατασκευάστηκε από ελληνικούς πόρους δεν είναι η λύση του προβλήματος. Είναι όμως ένα μέτρο, μια επιλογή με ισχυρό συμβολισμό, ένα μήνυμα που θα προσεγγίζει τους υπηκόους τρίτων χωρών, τους λαθρεμπόρους που θέλουν να χρησιμοποιήσουν τη χώρα μας ως χώρα διέλευσης για τη μετανάστευσή τους στις χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης.⁵⁵¹

Σύμφωνα με τον Jozef Balli, Επικεφαλής των Χερσαίων Επιχειρήσεων του Frontex, τα χερσαία σύνορα είναι ελκυστικά επειδή είναι φθηνότερα και οι

⁵⁴⁷ Triandafyllidou, A., & Maroufouf, M. (20). Migration in Greece. Recent Developments. *Chart*, 2(1).15

⁵⁴⁸ Triandafyllidou, A. (2013). Migration policy in Southern Europe: challenges, constraints and prospects. *A Strategy for Southern Europe*, 54-63.

⁵⁴⁹ Fekete, L. (2009). Europe: crimes of solidarity. *Race & Class*, 50(4), 83-97.

⁵⁵⁰ Amnesty International (2013) 'Frontier Europe: Human Rights Abuses on Greece's Border with Turkey'. Διαθέσιμο στο: www.amnesty.org/en/library/asset/EUR25/008/2013/en/d93b63ac-6c5d-4d0d-bd9fce2774c84ce7/eur250082013en.pdf [Πρόσβαση 18/7/2019].

⁵⁵¹ Ο.π.

μετανάστες βρίσκονται αμέσως στην ηπειρωτική χώρα.⁵⁵² Τα σύνορα του Έβρου συνιστούν τα νοτιοανατολικά χερσαία σύνορα της Ευρωπαϊκής Ένωσης και ως εκ τούτου αποτελούν σημείο εισόδου για τους μετανάστες. Τα σύνορα του Έβρου μεταξύ Ελλάδας και Τουρκίας παίρνουν το όνομά τους από την ελληνική διοικητική περιοχή του Έβρου, η οποία μοιράζεται το όνομά της με τον ποταμό Έβρο. Ο ποταμός σηματοδοτεί (ως επί το πλείστον) τα σύνορα. Ένας αυξανόμενος αριθμός μεταναστών έχει επιχειρήσει να τα διασχίσει και έτσι να εισέλθει στον χώρο Σένγκεν της Ευρωπαϊκής Ένωσης.⁵⁵³ Οι λόγοι για τους οποίους αυξάνεται ο αριθμός των μεταναστών που διασχίζουν τον χώρο Σένγκεν μέσω αυτής της διαδρομής είναι πολλαπλοί,⁵⁵⁴ καθιστώντας τα σύνορα του Έβρου ένα ιδιαίτερα ελκυστικό σημείο εισόδου για τους μετανάστες.

Ο κυριότερος λόγος για την αύξηση της αστυνόμευσης των συνόρων στην περιοχή του Έβρου είναι η σχετική ευκολία πρόσβασης. Αυτή η ευκολία πρόσβασης, πριν από την ανέγερση του συνοριακού φράγματος, είχε ως αποτέλεσμα να μπορούν οι μετανάστες να εισέλθουν από την Τουρκία στην Ελλάδα κατά μήκος ενός χερσαίου συνόρου 10,5 χλμ., το οποίο βρίσκεται ανάμεσα στις αγροτικές εκτάσεις μεταξύ των χωριών Καστανιές στα βόρεια και της Νέας Βύσσας στο νότο. Αυτό το τμήμα των χερσαίων συνόρων είναι το μόνο τμήμα που δεν βρέχεται από τον ποταμό Έβρο, καθιστώντας την πρόσβαση εύκολη. Το φράγμα, εν τω μεταξύ, ακόμα και πριν ολοκληρωθεί στα τέλη του 2012 ήταν, σύμφωνα με την ελληνική συνοριακή αστυνομία, υπεύθυνο για τη μετατόπιση των μεταναστευτικών διαδρομών προς τον Έβρο.⁵⁵⁵

Λαμβάνοντας υπόψη τα παραπάνω, η κατασκευή του φράγματος του Έβρου στα χερσαία σύνορα μεταξύ Ελλάδας και Τουρκίας το 2012 θα μπορούσε να θεωρηθεί ως ένα μέτρο έκτακτης το οποίο επέτρεψε την κοινωνική κατασκευή της μετανάστευσης ως απειλής για την ασφάλεια από τους πολιτικούς ηγέτες στην Ελλάδα εκείνη την περίοδο.⁵⁵⁶ Μάλιστα, την πρακτική της κατασκευής του

⁵⁵² Pallister-Wilkins, P. (2015). The humanitarian politics of European border policing: Frontex and border police in Evros. *International Political Sociology*, 9(1), 53-69.

⁵⁵³ Ο.π.

⁵⁵⁴ Klatt, M. (2016). *The border multiple: the practicing of borders between public policy and everyday life in a re-scaling Europe*. Routledge.

⁵⁵⁵ Pallister-Wilkins, P. (2015). The humanitarian politics of European border policing: Frontex and border police in Evros. *International Political Sociology*, 9(1), 53-69.

⁵⁵⁶ Grigoriadis, I. N., & Dilek, E. (2019). Securitized Migration in the European Union: Greece and the Evros Fence. *Journal of Balkan and Near Eastern Studies*, 21(2), 170-186.

φράγματος προηγήθηκε πλήθος λεκτικών δράσεων από ισχυρές πολιτικές ελίτ, όπως φαίνεται και το παραπάνω απόσπασμα από τον τότε Πρωθυπουργό, το οποίο φανερώνει την πολιτική αποτροπής μέσω ρητών εκφράσεων περί συμβολισμών με αναφορά στην διάκριση των Ελλήνων από τους «άλλους».

Η απόφαση για την κατασκευή του φράγματος αποκαλύφθηκε στα τέλη του 2010 ως μέτρο κατά του αυξανόμενου αριθμού παράνομων μεταναστών που εισέρχονταν στην Ελλάδα μέσω των χερσαίων συνόρων μεταξύ Ελλάδας και Τουρκίας.⁵⁵⁷ Η κατασκευή του φράγματος ξεκίνησε τον Μάιο του 2012 και ολοκληρώθηκε τον Δεκέμβριο του 2012 με κόστος 3,3 εκατομμύρια δολάρια ΗΠΑ. Η κατασκευή του φράγματος είναι ακόμα και σήμερα αμφιλεγόμενη⁵⁵⁸ με την αιτιολογία ότι ανεγέρθηκε εν μέσω της οικονομικής κρίσης που πλήττει την Ελλάδα από το 2008.⁵⁵⁹

Η κατασκευή του φράγματος προκάλεσε αντιδράσεις από τις αρχές της ΕΕ. Τον Ιανουάριο του 2011, η Ευρωπαϊά Επίτροπος Εσωτερικών Υποθέσεων Cecilia Malmström είχε ήδη ανακοινώσει ότι η ΕΕ δεν δέχεται να περιληφθεί το φράγμα στο πρόγραμμα για τα εξωτερικά σύνορα του 2011. Η Malmström υπογράμμισε ότι η Επιτροπή είχε πρόθεση να χρηματοδοτήσει άλλα πιο αποτελεσματικά μέτρα στο πλαίσιο της συνολικής στρατηγικής της Ελλάδας για τη διασφάλιση της ολοκληρωμένης διαχείρισης των συνόρων και ότι η Ελλάδα παρέμενε ελεύθερη να αποφασίσει να χρηματοδοτήσει την κατασκευή ενός τεχνικού φράγματος με εθνικούς πόρους.⁵⁶⁰

Μάλιστα, τον Μάιο του 2011, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή έκανε σαφή την αντίθεσή της στην κατασκευή του φράγματος δηλώνοντας πως ένα τέτοιο μέτρο δεν θα έλυne το πρόβλημα της παράνομης μετανάστευσης. Παράλληλα, θέση της

⁵⁵⁷ Frontex (2010). Annual Risk Analysis. European Agency for the Management of Operational Cooperation at the External Borders of the Member States of the European Union. Διαθέσιμο στο: <https://data.europa.eu/euodp/en/data/storage/f/2016-03-07T141501/Annual%20Risk%20Analysis%202010.pdf> [Πρόσβαση 18/7/2019].

⁵⁵⁸ Leivada, D. (2015) 'Why Greece shut the shortest, safest route for migrants and refugees'. *Huffington Post*. 14/10/2015. Διαθέσιμο στο: https://www.huffingtonpost.com/entry/greeceturkey-border-fence_us_55f9ab73e4b0d6492d63ec12 [Πρόσβαση 15/7/2019].

⁵⁵⁹ Grigoriadis, I. N., & Dilek, E. (2019). Securitizing Migration in the European Union: Greece and the Evros Fence. *Journal of Balkan and Near Eastern Studies*, 21(2), 170-186.

⁵⁶⁰ European Parliament (2012). Parliamentary Questions: Answer Given by Ms Malmström on Behalf of the Commission. European Parliament. Strasbourg. Διαθέσιμο στο: <http://www.europarl.europa.eu/sides/getAllAnswers.do?reference=E-2012-000105&language=en> [Πρόσβαση 9/6/2019].

Ευρωπαϊκής Επιτροπής ήταν ότι δεν θα παρείχε χρηματοδότηση για την κατασκευή του φράγματος,⁵⁶¹ παρά τις ελληνικές προσδοκίες.⁵⁶²

Ειδικότερα, μετά από το αίτημα της Ελλάδας προς την Ευρωπαϊκή Επιτροπή για ευρωπαϊκά κονδύλια για την κατασκευή του φράγματος, ο εκπρόσωπος Τύπου της Ευρωπαϊκής Επιτροπής Michele Cercone αποκάλυψε σε δελτίο τύπου στις 7 Φεβρουαρίου 2012 ότι η Ευρωπαϊκή Επιτροπή αποφάσισε να μην ικανοποιήσει το ελληνικό αίτημα επειδή ήταν άσκοπο, καθώς, όπως ανέφερε, τα φράγματα και τα τείχη είναι βραχυπρόθεσμα μέτρα που δεν επιλύουν τα ζητήματα διαχείρισης της μετανάστευσης με δομικό τρόπο. Ο Cercone υπογράμμισε ότι η Ελλάδα χρειαζόταν μεσοπρόθεσμες και μακροπρόθεσμες μεταρρυθμίσεις και διαρθρωτικά μέτρα για την καλύτερη διαχείριση των συνόρων της με σύγχρονο και ανθρώπινο τρόπο για την αντιμετώπιση των προκλήσεων της μετανάστευσης και της παροχής ασύλου.⁵⁶³

Η απόφαση για την κατασκευή του φράγματος λήφθηκε επίσης σε περίοδο έντονης οικονομικής, πολιτικής και κοινωνικής κρίσης στην Ελλάδα. Η κρίση του ελληνικού χρέους συνοδεύτηκε από μια πολιτική κρίση που οδήγησε τη χώρα σε πολλές κοινοβουλευτικές εκλογές και κυβερνήσεις συνασπισμού. Η κατασκευή του φράγματος εν μέσω οικονομικής ύφεσης χωρίς χρηματοδότηση από την ΕΕ, όπως έχει ήδη αναφερθεί, ήταν αμφιλεγόμενη. Παρόλα αυτά, βοήθησε την κυβέρνηση να στρέψει – έστω και προσωρινά - την προσοχή του κοινού από τα οικονομικά προβλήματα της Ελλάδας σε ένα ζήτημα ασφάλειας.⁵⁶⁴ Μια έρευνα που διεξήχθη το 2011 αποκάλυψε ότι ενώ το 46% των ερωτηθέντων υποστήριζε το έργο, το 40% θεωρούσε το κόστος για την κατασκευή του φράγματος αφόρητο υπό συνθήκες κρίσης.⁵⁶⁵

⁵⁶¹ 'EU will not fund Evros fence'. *Kathimerini English Edition*. 6/12/2011 Διαθέσιμο στο: <http://www.ekathimerini.com/137519/article/ekathimerini/news/eu-will-not-fund-evros-fence> [Πρόσβαση 9/6/2019].

⁵⁶² Ελληνική Βουλή (2011). Απάντηση του Υπουργού Προστασίας του Πολίτη Χρήστου Παπουτσή στις ερωτήσεις δύο βουλευτών σχετικά με την Κατασκευή ενός τεχνητού εμποδίου στο φράγμα Έβρου. Αθήνα 4/8/2011. Διαθέσιμο στο: <http://www.hellenicparliament.gr/UserFiles/67715b2c-ec81-4f0c-ad6a-476a34d732bd/7459324.pdf> [Πρόσβαση 9/6/2019].

⁵⁶³ 'EU Refuses to Fund 'Pointless' Greece-Turkey Border Fence'. *EUbusiness*. 7/2/2011 Διαθέσιμο στο: <http://www.eubusiness.com/news-eu/greeceimmigration.f17/> [Πρόσβαση 21/7/2019].

⁵⁶⁴ Grigoriadis, I. N., & Dilek, E. (2019). Securitizing Migration in the European Union: Greece and the Evros Fence. *Journal of Balkan and Near Eastern Studies*, 21(2), 170-186.

⁵⁶⁵ 'Η Κοινή Γνώμη Απέναντι Στο «Τείχος» του Έβρου'. *Καθημερινή*. 16/1/2011. Διαθέσιμο στο: <https://www.publicissue.gr/1619/wall-survey-2011/> [Πρόσβαση 21/7/2019].

Η νομιμοποίηση του φράγματος έγινε μέσω της πολιτικής ρητορικής με έμφαση στην πτυχή της ασφάλειας του ζητήματος και την ανάγκη λήψης αυστηρών και άμεσων μέτρων στα σύνορα. Εντέλει, η κατασκευή του φράγματος ολοκληρώθηκε τον Αύγουστο του 2012. Μετά την κατασκευή του φράγματος του Έβρου, ο αριθμός των παράνομων μεταναστών που εισέρχονταν στην Ελλάδα μέσω των χερσαίων συνόρων με την Τουρκία μειώθηκε σημαντικά. Ωστόσο, αυτό σήμαινε μονάχα ότι οι μετανάστες αναζητούσαν εναλλακτικές διαδρομές, όπως τα θαλάσσια σύνορα στη νότια Μεσόγειο, για να εισέλθουν στην Ελλάδα με σκοπό να μεταβούν σε άλλες χώρες της ΕΕ.⁵⁶⁶ Η κατασκευή του φράγματος θα μπορούσε να θεωρηθεί ένα βραχυπρόθεσμο μέτρο για την αντιμετώπιση της αυξανόμενης παράνομης μετανάστευσης στα χερσαία σύνορα με την Τουρκία. Το φράγμα ήταν επί της ουσίας ένα δραστικό φυσικό μέτρο προκειμένου να σταματήσει η ροή των παράνομων μεταναστών σε καθημερινή βάση μέσω των χερσαίων συνόρων. Ωστόσο, όπως αποκαλύπτει ο κυρίαρχος πολιτικός λόγος της περιόδου, η κατασκευή του συνεπαγόταν πρωτίστως συμβολική αξία για τη διάδοση του μηνύματος ότι η Ελλάδα δεν ήταν «ανοιχτή πύλη» για την Ευρώπη, ενώ η αξία του ενισχύθηκε από επιχειρήματα σχετικά με την εκπλήρωση από την Ελλάδα του καθήκοντός της προς την ΕΕ ως «φύλακα» των εξωτερικών συνόρων και, κατά συνέπεια, ως «προστάτη» όχι μόνο των πολιτών της, αλλά και της ΕΕ στο σύνολό της.⁵⁶⁷

Ως εκ τούτου, η κατασκευή του φράγματος βασίστηκε σε μια πολιτική ρητορική που αφορούσε λεκτικές δράσεις που αφορούσαν τόσο το εθνικό όσο και το ευρωπαϊκό επίπεδο σχετικά με την ασφαλειοποίηση της μετανάστευσης στην Ελλάδα. Σε εθνικό επίπεδο, οι συζητήσεις για την κατασκευή του φράγματος του Έβρου χρονολογούνται από τον Δεκέμβριο του 2010.⁵⁶⁸ Τα αρχικά Δελτία Τύπου για την κατασκευή του από την Ελληνική Αστυνομία υπογράμμιζαν ότι το φράγμα δεν θα περιλάμβανε ηλεκτροφόρα συρματοπλέγματα γιατί αυτό ήταν αντίθετο με το διεθνές δίκαιο. Θα περιλάμβανε, όμως, θερμικές κάμερες και συστήματα ανίχνευσης,⁵⁶⁹ μέσα

⁵⁶⁶ Grigoriadis, I. N., & Dilek, E. (2019). Securitizing Migration in the European Union: Greece and the Evros Fence. *Journal of Balkan and Near Eastern Studies*, 21(2), 170-186

⁵⁶⁷ Grigoriadis, I. N., & Dilek, E. (2019). Securitizing Migration in the European Union: Greece and the Evros Fence. *Journal of Balkan and Near Eastern Studies*, 21(2), 170-186.

⁵⁶⁸ Grigoriadis, I. N., & Dilek, E. (2019). Securitizing Migration in the European Union: Greece and the Evros Fence. *Journal of Balkan and Near Eastern Studies*, 21(2), 170-186

⁵⁶⁹ 'Ποια Σημεία Θα Κλείσει ο Φράχτης του Έβρου'. *Το Βήμα*. 3/1/2011. Διαθέσιμο στο: <http://www.tovima.gr/society/article/?aid=376007> [Πρόσβαση 21/7/2019].

τα οποία αποτελούν ασφαλειοποιητικές κινήσεις σύμφωνα με τη Σχολή του Παρισιού.

Αυτό αποκαλύπτει την τάση πλαισίωσης της κατασκευής του φράγματος σύμφωνα με τις ήδη υπάρχουσες πρακτικές ελέγχου των συνόρων και υποδεικνύοντας ότι η κατασκευή του δεν ήταν αντίθετη προς το νόμο, επομένως ήταν νόμιμη. Στο πλαίσιο της προσπάθειας αύξησης της νομιμότητας της κατασκευής του, το Υπουργείο Δημόσιας Τάξης και Προστασίας του Πολίτη ξεκίνησε ένα ηλεκτρονικό φόρουμ διαβούλευσης τον Αύγουστο του 2011 με σκοπό να παρέχει πληροφορίες σχετικά με το φράγμα και να συλλέξει τις απόψεις των πολιτών για την κατασκευή του.⁵⁷⁰

Το ηλεκτρονικό φόρουμ διαβούλευσης παρείχε μια λεπτομερή ανάλυση του έργου, κυρίως όσον αφορά το τεχνικό υπόβαθρο και την υποδομή του, και όχι το κοινωνικοπολιτικό πλαίσιο που οδήγησε στην απόφαση κατασκευής του. Στην αρχική παράγραφο της διαδικτυακής περιγραφής του έργου παρουσιάζεται συνοπτικά η κατασκευή του φράγματος ως έργου που ανταποκρίνεται στην ανάγκη περιορισμού της παράνομης μετανάστευσης και του παράνομου εμπορίου πέρα από τα χερσαία σύνορα μεταξύ Ελλάδας και Τουρκίας.⁵⁷¹

Οι αρχικές πολιτικές συζητήσεις σχετικά με το φράγμα του Έβρου πραγματοποιήθηκαν τον Ιανουάριο του 2011 στο πλαίσιο των συζητήσεων για τη δημιουργία νέου νομοσχεδίου για τη δημιουργία υπηρεσίας ασύλου και ενός πρώτου γραφείου υποδοχής σύμφωνα με τους κοινούς νόμους και διαδικασίες της ΕΕ για θέματα ασύλου. Σε παρουσίαση του στην Βουλή των Ελλήνων, ο Υπουργός Προστασίας του Πολίτη Χρήστος Παπουτσής υπογράμμισε την πτυχή της ασφάλειας του προβλήματος της παράνομης μετανάστευσης και την ανάγκη ελέγχου των συνόρων:

Η λαθρομετανάστευση, κυρίες και κύριοι συνάδελφοι, είναι χωρίς αμφιβολία ένα μεγάλο θέμα, ένα μεγάλο θέμα εθνικής ασφάλειας και επιβίωσης. Και το θέμα φύλαξης και ελέγχου των συνόρων είναι χωρίς καμία απολύτως αμφιβολία θέμα εθνικής κυριαρχίας. Και θα ήθελα να επισημάνω ότι είναι υποκρισία όταν κάποιοι μέχρι σήμερα καταγγέλλουν την Ελλάδα ότι αδυνατεί να φυλάξει τα σύνορά της σύμφωνα με τη Συνθήκη του Σένγκεν, και μας απειλούν με αποβολή από τη Συνθήκη του Σένγκεν, να εμφανίζονται τώρα ως επικριτές της επειδή θέλει το αυτονόητο, να ενισχύσει τη φύλαξη των συνόρων της..... Η τοποθέτηση του

⁵⁷⁰ Grigoriadis, I. N., & Dilek, E. (2019). Securitizing Migration in the European Union: Greece and the Evros Fence. *Journal of Balkan and Near Eastern Studies*, 21(2), 170-186.

⁵⁷¹ Grigoriadis, I. N., & Dilek, E. (2019). Securitizing Migration in the European Union: Greece and the Evros Fence. *Journal of Balkan and Near Eastern Studies*, 21(2), 170-186.

*φράχτη δεν είναι ένα μεμονωμένο μέτρο, όπως ορισμένοι επιχειρούν να το παρουσιάσουν. Εάν ήταν το μόνο μέτρο που παίρναμε όχι δεν θα ήταν αποτελεσματικό. Εντάσσεται όμως σε μια σειρά άλλων δράσεων που έχει αναλάβει το Υπουργείο Προστασίας του Πολίτη. Ένα ολοκληρωμένο πρόγραμμα δράσης για τη διαχείριση των μεταναστευτικών ροών, εγκεκριμένο από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, έχοντας εξασφαλίσει τη χρηματοδότησή του, ύψους περίπου 250 εκ ευρώ στο διάστημα 2010-2013.*⁵⁷²

Στην ομιλία του, ο Παπουτσή υπογράμμισε ότι ένα φράγμα και όχι ένα τείχος θα κατασκευαζόταν στα χερσαία σύνορα του Έβρου, παρουσιάζοντάς το ως τεχνικό μέσο που εντασσόταν σε ένα ευρύτερο σύνολο τεχνικών μέτρων κατά της παράνομης μετανάστευσης, όπως οι περιπολίες στα σύνορα μέσω θερμικών φωτογραφικών μηχανών. Συνοδευόμενο από άλλα μέτρα, όπως οι θερμικές κάμερες, το φράγμα θα έδινε τον χρόνο που χρειαζόνταν οι συνοριοφύλακες για να ενεργήσουν ενάντια στην παράνομη μετανάστευση. Από την άποψη αυτή, η κατασκευή του φράγματος συνιστά διαδικασία ασφαλιοποίησης της μετανάστευσης με τη λήψη πρακτικών μέτρων στα σύνορα, οι οποίες συνοδεύονταν πριν και μετά την κατασκευή του από εκφράσεις όπως «θέμα εθνικής ασφάλειας και επιβίωσης», «θέμα κυριαρχίας», «λαθρομετανάστευση», οι οποίες σύμφωνα με την Σχολή της Κοπεγχάγης χρησιμοποιούνται από τις πολιτικές ελίτ για να κατασκευάσουν μια υπαρξιακή απειλή η οποία χρήζει λήψης έκτακτων μέτρων για την αντιμετώπισή της. Την ίδια στιγμή, η κατασκευή του φράγματος ήταν μια συμβολική κίνηση, καθώς, σύμφωνα με τον Παπουτσή, οι διακινητές μεταναστών θα συνειδητοποιούσαν ότι αυτό το σύνορο δεν αποτελούσε «πύλη εύκολης εισόδου».⁵⁷³

Μετά τις αρχικές συζητήσεις, η πρώτη επίσημη παρουσίαση της κατασκευής του φράγματος έγινε από τον Παπουτσή, τον Ιούλιο του 2011. Ο Παπουτσή παρουσίασε την κατασκευή του φράγματος στο πλαίσιο του Προγράμματος Ολοκληρωμένης Διαχείρισης των Συνόρων που ξεκίνησε η Ελλάδα το 2011, σχετικά με τη διαδικασία, σε επίπεδο ΕΕ, δημιουργίας ενός ευρωπαϊκού συστήματος επιτήρησης των συνόρων (EUROSUR) το οποίο αποφασίστηκε το 2008 και ξεκίνησε τη λειτουργία του το 2013. Η κατασκευή του φράγματος ήταν μέρος μιας σειράς μέτρων, συμπεριλαμβανομένης της παροχής τεχνικών μέσων (ελικόπτερα με θερμικές κάμερες, κινητές μονάδες ακτίνων Χ και κινητές θερμικές κάμερες) και τη

⁵⁷² Δελτίο Τύπου Με Ομιλία του Υπουργού Προστασίας του Πολίτη Κ. Χρήστου Παπουτσή στην Βουλή Κατά τη Συζήτηση του Νομοσχεδίου Για το Ασυλο]. Αθήνα. 2011 Διαθέσιμο στο: http://www.minocp.gov.gr/index.php?option=ozo_content&lang=&perform=view&id=3411&Itemid=461 [Πρόσβαση 13/7/2019].

⁵⁷³ Grigoriadis, I. N., & Dilek, E. (2019). Securitizing Migration in the European Union: Greece and the Evros Fence. *Journal of Balkan and Near Eastern Studies*, 21(2), 170-186

δημιουργία του Συστήματος Πληροφοριών Σένγκεν (SIS II), το οποίο επίσης αποτέλεσε μέρος των πρακτικών μέτρων ασφαλειοποίησης της μετανάστευσης. Επί της ουσίας αποτέλεσε δηλαδή μια τεχνική κυβερνησιμότητας της ανησυχίας, όπως την πρτάσσει ο Bigo (2002).⁵⁷⁴ Η παρουσίαση του Παπουτσή αποκάλυψε την προσπάθεια της τότε ελληνικής κυβέρνησης να παρουσιάσει την παράνομη μετανάστευση ως πρόβλημα σε επίπεδο ΕΕ.⁵⁷⁵

*Χάρη στις προσπάθειες μας, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, ο FRONTEX και το Ευρωπαϊκό Γραφείο Υποστήριξης Ασύλου διαδραματίζουν πλέον ένα σημαντικό ρόλο στην υποστήριξη και υποβοήθηση των εθνικών μας προσπαθειών για την αντιμετώπιση της παράνομης μετανάστευσης και τη διαχείριση των αιτημάτων ασύλου.*⁵⁷⁶

Σημαντική εδώ είναι η αναφορά του Παπουτσή στον FRONTEX, του οποίου η δημιουργία συνδέεται στενά με την (ανα) κατασκευή του μετανάστη ως πιθανή απειλή για την ασφάλεια, με βάση την πεποίθηση ότι, σε αντίθεση με τους πολίτες ενός κράτους υποδοχής, το κράτος δεν διαθέτει πληροφορίες και έχει ελάχιστο έλεγχο στους αλλοδαπούς.⁵⁷⁷ Μάλιστα, στην γενικότερη διεθνή βιβλιογραφία⁵⁷⁸ για την ασφάλεια ο FRONTEX θεωρείται η επιτομή της ασφαλειοποίησης της μετανάστευσης στην ΕΕ, δείχνοντας, στην ελληνική περίπτωση, την σημαντικότητα του όσον αφορά στην ανάλυση και έλεγχο των μεταναστευτικών ροών και συντελώντας στην ασφαλειοποίηση της μετανάστευσης στην Ελλάδα την υπό εξέταση περίοδο.⁵⁷⁹

⁵⁷⁴ Bigo, D. (2002). Security and immigration: Toward a critique of the governmentality of unease. *Alternatives*, 27(1_suppl), 63-92.

⁵⁷⁵ Grigoriadis, I. N., & Dilek, E. (2019). Securitized Migration in the European Union: Greece and the Evros Fence. *Journal of Balkan and Near Eastern Studies*, 21(2), 170-186

⁵⁷⁶ Παρουσίαση Στο Υπουργικό Συμβούλιο (6/9), από Τον Υπουργό Προστασίας του Πολίτη, Κ. Χρήστο Παπουτσή, του Ολοκληρωμένου Προγράμματος Διαχείρισης των Συνόρων Για Την Αντιμετώπιση της Παράνομης Μετανάστευσης], Αθήνα, Υπουργείο Προστασίας Πολίτη. 2011 Διαθέσιμο στο: <http://www.hellenicparliament.gr/UserFiles/67715b2c-ec81-4f0c-ad6a476a34d732bd/7492580.pdf> [Πρόσβαση 14/7/2019].

⁵⁷⁷ Guild, E. (2008). The Uses and Abuses of Counter-Terrorism Policies in Europe: The Case of the 'Terrorist Lists'. *JCMS: Journal of Common Market Studies*, 46(1), 173-193.

⁵⁷⁸ Neal, A. W. (2009). Securitization and risk at the EU border: The origins of FRONTEX. *JCMS: Journal of common market studies*, 47(2), 333-356., Horsti, K. (2012). Humanitarian discourse legitimating migration control: FRONTEX public communication. In *Migrations: interdisciplinary perspectives* (pp. 297-308). Springer, Vienna. Léonard, S. (2010). EU border security and migration into the European Union: FRONTEX and securitisation through practices. *European security*, 19(2), 231-254.

⁵⁷⁹

Σε μια μεταγενέστερη παρουσίαση του Παπουτσή το 2012, υπογραμμίστηκε ότι η Ελλάδα εφαρμόζει από το 2005 την Συνολική Προσέγγιση της Μετανάστευσης και της Κινητικότητας (GAMM), που καθορίζει το γενικό πλαίσιο της ΕΕ για τη μετανάστευση και την πολιτική ασύλου. Οι στόχοι αυτής της προσέγγισης κάλυπταν τόσο την καλύτερη οργάνωση της νόμιμης μετανάστευσης άλλα και την πρόληψη και καταπολέμηση της παράνομης μετανάστευσης.⁵⁸⁰

Ο Παπουτσής τόνισε ότι σε μια ΕΕ που επιθυμούσε να προστατεύει τα σύνορά της και να εγγυάται την κοινωνική ειρήνη και συνοχή, ήταν υποχρέωση της Ελλάδας να ακολουθήσει αυτή την πορεία ελέγχου των συνόρων και καταπολέμησης της παράνομης μετανάστευσης. Όπως συνέβαινε με όλα τα εξωτερικά σύνορα της ΕΕ, οι συνοριοφύλακες του Έβρου είχαν ως αποστολή την αποτροπή της εισόδου και τη διασφάλιση της ασφάλειας όχι μόνο του ελληνικού πληθυσμού αλλά και του ευρύτερου χώρου της ΕΕ.⁵⁸¹

Ο Παπουτσής δήλωσε ότι η ίδρυση Εθνικού Συντονιστικού Κέντρου Παρακολούθησης και Ελέγχου των Συνόρων αποτελούσε εθνική υποχρέωση έναντι της ΕΕ στο πλαίσιο του EUROSUR όσον αφορά την εσωτερική ασφάλεια της Ένωσης. Η κατασκευή του φράγματος δεν αποσκοπούσε μόνο στην πρακτική μείωση και καταπολέμηση της παράνομης μετανάστευσης στα ελληνοτουρκικά σύνορα. Είχε επίσης συμβολική αξία για την ΕΕ, καθώς, θα διέδιδε το μήνυμα ότι η Ελλάδα παίρνει στα σοβαρά την διαχείριση των συνόρων της. Όπως χαρακτηριστικά ανέφερε ο Παπουτσής:

Γυρίζουμε σελίδα στον τρόπο χορήγησης ασύλου και πλέον η Ελλάδα δεν θα χορηγεί άσυλο σε λευκό χαρτί. Το μήνυμά μας προς όλο τον κόσμο και στις χώρες προέλευσης των μεταναστών είναι σαφές και καθαρό: η Ελλάδα δεν είναι ξέφραγο αμπέλι.⁵⁸²

⁵⁸⁰ European Commission (2016). DG Migration and Home Affairs, Global Approach to Migration and Mobility. Διαθέσιμο στο: http://ec.europa.eu/dgs/home-affairs/what-we-do/policies/international-affairs/global-approach-to-migration/index_en.htm [Πρόσβαση 14/7/2019].

⁵⁸¹ Pallister-Wilkins, P. (2015). The humanitarian politics of European border policing: Frontex and border police in Evros. *International Political Sociology*, 9(1), 53-69.

⁵⁸² Χρήστος Παπουτσής «Η Ελλάδα δεν είναι ξέφραγο αμπέλι». *Το Βήμα*. 18/11/2010. Διαθέσιμο στο: <https://www.tovima.gr/2010/11/18/society/b-xristos-papoytsis-b-br-i-ellada-den-einai-ksefrago-ampeli/> [Πρόσβαση 14/7/2019].

Σημαντικό είναι να ανφερθεί, ότι παρά τις ασφαλειοποιητικές λεκτικές δράσεις, η ομιλία του Παπουτσή ήταν γεμάτη με αναφορές σε κανονιστικές δηλώσεις όπως ο ανθρωπισμός και η φιλοξενία:

*Η Ελλάδα είναι μια χώρα που σέβεται τον άνθρωπο, είναι φιλόξενη, είναι μια χώρα που σέβεται τις δεσμεύσεις τις προς το διεθνές δίκαιο, την διεθνή κοινότητα και την Ευρωπαϊκή Ένωση.*⁵⁸³

Παρόλα αυτά, όπως αναφέρει ο Watson (2011), ο ανθρωπισμός ανταγωνίζεται την ασφάλεια στην ικανότητά του να νομιμοποιεί μέτρα έκτακτης ανάγκης και έχει επίσης αποδειχθεί ότι είναι αφενός διφορούμενη έννοια και αφετέρου επιρρεπής σε καταχρήσεις. Ειδικότερα, κατά τον συγγραφέα, ο ανθρωπισμός μπορεί σε κάποιες περιπτώσεις να γίνει αντιληπτός ως τομέας ασφαλειοποίησης, σε κοινωνιακό κυρίως πλαίσιο, που σημαίνει ότι είναι ένα δομημένο πεδίο πρακτικής που βασίζεται σε υπάρχοντες διάλογους και θεσμούς προκειμένου να διευκολύνει την εφαρμογή έκτακτων μέτρων.⁵⁸⁴

Οι θερμικές κάμερες και η κατασκευή του φράγματος δεν ήταν τα μόνα μέτρα που ελήφθησαν για το πρόβλημα της παράνομης μετανάστευσης. Παράλληλα με τα μέτρα αυτά και την υιοθέτηση μιας αποτελεσματικής πολιτικής ασύλου, η Ελλάδα ήταν υποχρεωμένη να δημιουργήσει κέντρα υποδοχής και κράτησης μεταναστών, ώστε να μην τους επιτρέπεται να περιφέρονται ελεύθερα και να επηρεάζουν την τοπική ζωή και την κοινωνική και οικονομική οργάνωση της ελληνικής κοινωνίας. Είναι πολύ πιθανό ότι η ρητορική για την ασφάλεια λάμβανε τροφοδότηση από την θέαση των μεταναστών στις πόλεις και τη συμμετοχή τους σε τοπικές εγκληματικές οργανώσεις. Η δημιουργία τέτοιων κέντρων για τους μετανάστες που κατάφεραν να περνάνε από τα εξωτερικά σύνορα αποκάλυψε την πρόθεση να ελέγχονται και να περιορίζονται μετά την είσοδό τους στο χώρο της ΕΕ. Αυτό θα μπορούσε να θεωρηθεί συμπληρωματικό μέτρο για τη «σφράγιση» των εξωτερικών συνόρων. Η λήψη όλων αυτών των μέτρων αποκάλυψε τη θολή διάκριση μεταξύ εσωτερικών και

⁵⁸³ Ελληνική Βουλή (2012). Απάντηση του Χρήστου Παπουτσή για την Αντιμετώπιση της μη Νόμιμης Μετανάστευσης στην Περιοχή του Έβρου. Ενίσχυση του Έργου των Συνοριοφυλάκων. Υπουργείο Προστασίας του Πολίτη. 5/3/2012. Διαθέσιμο στο: <https://www.hellenicparliament.gr/UserFiles/67715b2c-ec81-4f0c-ad6a-476a34d732bd/7610347.pdf> [Πρόσβαση 14/7/2019].

⁵⁸⁴ Watson, S. (2011). The 'human' as referent object? Humanitarianism as securitization. *Security Dialogue*, 42(1), 3-20.

εξωτερικών ανησυχιών για την ασφάλεια σε εθνικό επίπεδο. Η κατασκευή του φράγματος και η εφαρμογή του ολιστικού προγράμματος μετανάστευσης και ελέγχου των συνόρων σε εθνικό επίπεδο απαιτούσε και την πρόσληψη προσωπικού ασφαλείας.⁵⁸⁵

Στην παρουσίαση του, ο Παπουτσή αναφέρθηκε παράλληλα στην έκκληση της ΕΕ για μείωση του αριθμού των δημοσίων υπαλλήλων και του προσωπικού στο δημόσιο τομέα της Ελλάδας ως μέρος των μέτρων που έπρεπε να λάβει η χώρα για να επιβιώσει από την οικονομική κρίση και να εκπληρώσει το οικονομικό χρέος της. Σύμφωνα με τον Παπουτσή, το προσωπικό ασφαλείας θα έπρεπε να εξαιρεθεί από αυτό το μέτρο, καθώς έπρεπε να ανταποκριθεί στην ανάγκη ελέγχου και προστασίας των συνόρων. Αυτή η δήλωση αποκάλυψε την αυξανόμενη ασφαλειοποίηση μέσω ορισμένων πρακτικών, ενώ ανταποκρινόταν επίσης στα επιχειρήματα σχετικά με μια κατάσταση λήψης έκτακτων μέτρων στη θεωρία ασφαλειοποίησης της Σχολής της Κοπεγχάγης. Ο Παπουτσή παρουσίασε την κατάσταση ως έκτακτη, που ως εκ τούτου έχρηζε λήψης έκτακτων μέτρων, δηλαδή την απασχόληση περισσότερου προσωπικού ασφαλείας. Από μια ευρύτερη οπτική γωνία, η κατασκευή του φράγματος θα μπορούσε να εξεταστεί στο πλαίσιο της πολιτικής της εξαίρεσης από την τότε ελληνική κυβέρνηση.⁵⁸⁶ Το επιχείρημα σχετικά με την εξαίρεση διευρύνθηκε ώστε να περιλαμβάνει αναφορές όχι μόνο στη φυσική ασφάλεια και την θέαση των μεταναστών, αλλά και στην ασφάλεια της υγείας. Σε ένα δελτίο Τύπου τον Απρίλιο του 2012, ο τότε Υπουργός Προστασίας του Πολίτη Μιχαήλ Χρυσοχοϊδης και ο τότε Υπουργός Υγείας Ανδρέας Λοβέρδος ανέφεραν ότι το θέμα της μετανάστευσης ήταν «μια βόμβα για την υγεία που είναι έτοιμη για έκρηξη και πρέπει να αντιμετωπιστεί σοβαρά και υπεύθυνα έναντι κάθε είδους λαϊκισμού».⁵⁸⁷

Όπως αναφέρουν οι Grigoriadis & Dilek (2019), αυτή η ρητορική της εξαίρεσης υπήρξε ο κύριος μοχλός στο εθνικό επίπεδο της ασφαλειοποίησης της μετανάστευσης πριν και μετά την κατασκευή του φράγματος. Μέσω αυτής της

⁵⁸⁵ Grigoriadis, I. N., & Dilek, E. (2019). Securitizing Migration in the European Union: Greece and the Evros Fence. *Journal of Balkan and Near Eastern Studies*, 21(2), 170-186.

⁵⁸⁶ Grigoriadis, I. N., & Dilek, E. (2019). Securitizing Migration in the European Union: Greece and the Evros Fence. *Journal of Balkan and Near Eastern Studies*, 21(2), 170-186

⁵⁸⁷ Υγειονομικοί Έλεγχοι Σε Όλους Τους Μετανάστες-Συνέντευξη Τύπου Χρυσοχοϊδη-Λοβέρδου'. *Έθνος*. 1/4/2012. Διαθέσιμο στο:

http://www.ethnos.gr/koinonia/arthro/ygeionomikoi_elegxoi_se_olous_tous_metanastes63638394/ [Πρόσβαση 14/7/2019].

ρητορικής ασφαλειοποίησης, η κατασκευή του φράγματος παρουσιάστηκε ως νόμιμο μέτρο που η Ελλάδα έπρεπε να λάβει τόσο ως μέτρο ασφαλείας σε εθνικό επίπεδο όσο και ως μέτρο προστασίας της ευρύτερης περιοχής της ΕΕ. Το συμβολικό μήνυμα επαναδιατυπώθηκε από τον Δένδια σε δήλωση στις 9 Νοεμβρίου 2012, λίγο πριν την ολοκλήρωση της κατασκευής του φράγματος:

Τέλος, σας γνωρίζουμε ότι η κατασκευή του εν λόγω έργου στον Έβρο προωθήθηκε, μεταξύ άλλων, για την αναχαίτιση των μη νόμιμων μεταναστευτικών ροών και εκτιμάται πως θα συμβάλει θετικά στην αποτροπή της παράνομης εισόδου αλλοδαπών από την Τουρκία προς τη χώρα μας. Επισημαίνεται δε, ότι η δημιουργία του λεγόμενου φράκτη, αποτελεί ένα μέτρο, μια επιλογή με ισχυρό συμβολισμό, που εκπέμπει ένα μήνυμα, προκειμένου να φτάσει στους υπηκόους τρίτων χωρών, οι οποίοι θέλουν να χρησιμοποιήσουν τη χώρα μας ως χώρα «transit» για τη μετάβαση τους στις χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης.⁵⁸⁸

Αυτές οι δηλώσεις των ελληνικών πολιτικών παραγόντων που ενήργησαν ως υπεύθυνοι λήψης αποφάσεων για την κατασκευή του φράγματος του Έβρου και την εφαρμογή άλλων μέτρων που σχετίζονται με την κοινή προσέγγιση της μετανάστευσης και του συνοριακού ελέγχου αποκαλύπτουν τη διασύνδεση των συζητήσεων και πρακτικών ασφαλειοποίησης της ΕΕ και σε εθνικό επίπεδο. Οι πρακτικές επιτήρησης και ανταλλαγής δεδομένων σε επίπεδο ΕΕ που προστέθηκαν στη διαδικασία ασφαλειοποίησης μεταφέρθηκαν στο εθνικό επίπεδο στο πλαίσιο της αυξανόμενης ολοκλήρωσης στον τομέα της μεταναστευτικής πολιτικής.⁵⁸⁹

6.1.2 Επιχείρηση Ασπίδα: Ιστορικό πλαίσιο και λεκτικές δράσεις από κυβερνητικές πολιτικές ελίτ

Το φράγμα του Έβρου δεν ήταν το μοναδικό μέτρο έκτακτης ανάγκης που ελήφθη σε εθνικό επίπεδο κατά την περίοδο αυτή.⁵⁹⁰ Τρεις μήνες πριν από την ολοκλήρωση του φράγματος του Έβρου, ξεκίνησε η λειτουργία της Επιχείρησης

⁵⁸⁸ Ελληνική Βουλή (2012). Απάντηση του υπουργού Δημόσιας Τάξης Νίκου Δένδια με θέμα:Επέκταση της Επιχείρησης «Ξένιος Ζευς» στην Ελληνική Περιφέρεια και ειδικότερα στην περιφερειακή ενότητα Τρικάλων. Αναφερόμενη ίδρυση Κέντρου Πρώτης Υποδοχής (Κ.Ε.Π.Υ.) και Κέντρου Φύλαξης στα Τρίκαλα. Πρόοδος εργασιών για την κατασκευή του αποτρεπτικού εμποδίου (φράκτη) στον Έβρο. Αθήνα. 9/11/2012. Διαθέσιμο στο: <https://www.hellenicparliament.gr/UserFiles/67715b2c-ec81-4f0c-ad6a-476a34d732bd/7814095.pdf> [Πρόσβαση 30/7/2019].

⁵⁸⁹ Kalantzi, F. (2015). Securitisation of Migration in Greece: the role of Europeanisation. Σε *7th Biennial Hellenic Observatory PhD Symposium on Contemporary Greece & Cyprus, London School of Economics* .

⁵⁹⁰ Grigoriadis, I. N., & Dilek, E. (2019). Securitizing Migration in the European Union: Greece and the Evros Fence. *Journal of Balkan and Near Eastern Studies*, 21(2), 170-186

Ασπίδα.⁵⁹¹ Ο κύριος σκοπός της επιχείρησης αυτής ήταν ο έλεγχος και η αποτροπή των παράτυπων αφίξεων μέσω της ενίσχυσης της φυσικής παρουσίας και περιπολιών αξιωματικών στα ελληνοτουρκικά χερσαία σύνορα.⁵⁹² Επί της ουσίας, κύριος στόχος της Επιχείρησης Ασπίδα ήταν να ενισχυθούν οι συνοριακοί έλεγχοι μέσω της αυξανόμενης παρουσίας των ελληνικών δυνάμεων ασφαλείας στα σύνορα, αλλά και η αποτροπή περαιτέρω μεταναστευτικών αφίξεων που συνιστά λανθάνουσα στρατηγική ασφαλειοποίησης.⁵⁹³

Η Επιχείρηση Ασπίδα ξεκίνησε στις 2 Αυγούστου 2012 και η πρώτη της φάση διήρκεσε μέχρι τις 2 Φεβρουαρίου 2013,⁵⁹⁴ κατά τη διάρκεια της οποίας χρησιμοποιήθηκαν 1.881 αστυνομικοί.⁵⁹⁵ Σε αντίθεση με το φράγμα του Έβρου, που κάλυπτε μόνο το 5% των συνολικών χερσαίων συνόρων μεταξύ Ελλάδας και Τουρκίας, η Επιχείρηση Ασπίδα εξαπλώθηκε κατά μήκος όλου του ποταμού. Ενώ στους περισσότερους αξιωματικούς ανατέθηκαν καθήκοντα διαχείρισης συνόρων, σε μέρος του προσωπικού ανατέθηκαν καθήκοντα υποδοχής και ελέγχου, συμπεριλαμβανομένης της διαχείρισης του ασύλου και της ενημέρωσης των παράνομων μεταναστών για τα δικαιώματά τους. Μετά την ολοκλήρωση της πρώτης φάσης, η Επιχείρηση Ασπίδα παρατάθηκε μέχρι τον Ιούνιο του 2013 και έκτοτε συνεχίστηκε.⁵⁹⁶

Η αρχική φάση, διάρκειας 6 μηνών, κόστισε συνολικά 16 εκατομμύρια ευρώ. Η παράταση κατά 5 μήνες έως τον Ιούνιο του 2013 κόστισε επιπλέον 8 εκατομμύρια ευρώ, αυξάνοντας έτσι το συνολικό κόστος σε 24 εκατομμύρια ευρώ. Καθώς ο

⁵⁹¹ Grigoriadis, I. N., & Dilek, E. (2019). Securitizing Migration in the European Union: Greece and the Evros Fence. *Journal of Balkan and Near Eastern Studies*, 21(2), 170-186

⁵⁹² Ελληνική Βουλή (2012). Απάντηση του υπουργού Δημόσιας Τάξης Νίκου Δένδια με θέμα «Μετακίνηση Συνοριακών Φυλακών για την Ενίσχυση Υπηρεσιών της Ελληνικής Αστυνομίας στον Έβρο. Συναφή Ζητήματα». Αθήνα. 23/8/2012. Διαθέσιμο στο: <https://www.hellenicparliament.gr/UserFiles/67715b2c-ec81-4f0c-ad6a-476a34d732bd/7696899.pdf>

⁵⁹³ Ελληνική Βουλή (2012). Απάντηση του υπουργού Δημόσιας Τάξης Νίκου Δένδια με θέμα «Μετακίνηση Συνοριακών Φυλακών για την Ενίσχυση Υπηρεσιών της Ελληνικής Αστυνομίας στον Έβρο. Συναφή Ζητήματα». Αθήνα. 23/8/2012. Διαθέσιμο στο: <https://www.hellenicparliament.gr/UserFiles/67715b2c-ec81-4f0c-ad6a-476a34d732bd/7696899.pdf> [Πρόσβαση 23/7/2019].

⁵⁹⁴ Frontex (2012). Fran Quarterly. Issue 3. July – September 2012. Διαθέσιμο στο: https://frontex.europa.eu/assets/Publications/Risk_Analysis/Fran_Q3_2012.pdf [Πρόσβαση 23/7/2019].

⁵⁹⁵ Grigoriadis, I. N., & Dilek, E. (2019). Securitizing Migration in the European Union: Greece and the Evros Fence. *Journal of Balkan and Near Eastern Studies*, 21(2), 170-186

⁵⁹⁶ Angeli, D., Dimitriadi, A., & Triandafyllidou, A. (2014). *Assessing the cost-effectiveness of irregular migration control policies in Greece*. MIDAS Report: Migration & Detention Assessment. Διαθέσιμο στο: <https://www.eliamep.gr/wp-content/uploads/2014/11/MIDAS-REPORT.pdf> [Πρόσβαση 23/7/2019].

αριθμός των παράνομων μεταναστών που εισέρχονταν μέσω της συγκεκριμένης χερσαίας οδού μειώθηκε, ο αριθμός των αστυνομικών στη συνέχεια μειώθηκε στο μισό. Για να καλυφθεί το κόστος, η Ελλάδα έλαβε χρηματοδότηση (75%) από το Ταμείο Εξωτερικών Συνόρων καθώς και από δικούς της εθνικούς πόρους. Ενώ οι μισθοί των αστυνομικών επιβαρύνθηκαν από το ελληνικό κράτος, οι λειτουργικές δαπάνες (οχήματα κ.λπ.) συγχρηματοδοτήθηκαν από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή.⁵⁹⁷

Ο τότε νέος Υπουργός Προστασίας του Πολίτη Νίκος Δένδιας ανακοίνωσε στο κοινό την Επιχείρηση Ασπίδα αναφέροντας σε ελληνικά πρακτορεία ειδήσεων ότι ένα σύνολο 1800 συνοριοφυλάκων εγκαταστάθηκε στα σύνορα του Έβρου για να «σφραγίσει» τα σύνορα ενάντια σε αναμενόμενη εισροή μεταναστών από τη Συρία λόγω των πολιτικών εξελίξεων στη χώρα αυτή.⁵⁹⁸

Σε συνέντευξη του πρώην Αστυνομικού Διευθυντή Αλεξανδρούπολης και Α΄ βοηθού του γενικού επιθεωρητή του Κλάδου Αλλοδαπών και Συνόρων Υποστράτηγου Ιωακείμ Τσουκνάδη αναφορικά με τη λαθρομετανάστευση, αναφέρθηκε ότι πέραν των 1800 συνοριοφυλάκων οι οποίοι διατέθηκαν για την λειτουργία της Επιχείρησης Ασπίδα, το όλο εγχείρημα περιλάμβανε και τεχνολογικό εξοπλισμό παρακολούθησης, όπως αναφέρεται και από την Σχολή των Παρισίων σχετικά με τις πρακτικές της ασφαλειοποίησης. Ειδικότερα, στην ερώτηση αν υπήρξαν και τεχνικά μέσα ο Τσουκνάδης αναφέρει:

Ασφαλώς. Ενισχυθήκαμε με τεχνικά μέσα απ' όλη την Ελλάδα, με ειδικά αυτοκίνητα, με τζιπ, με θερμικές κάμερες, με κιάλια μακράς επιτήρησης, με διόπτρες νυκτός, αστυνομικούς σκύλους και βάρκες. Απλωθήκαμε σε όλο το μήκος του νομού, πύκνωσαν οι περιπολίες στο ποτάμι και με την ολοκλήρωση της κατασκευής του φράχτη στην περιοχή της Ορεσιτιάδας το χειμώνα του 2012 σταμάτησε η είσοδος από ένα σημείο απ' το οποίο έμπαινε πανεύκολα πάρα πολύς κόσμος τα προηγούμενα χρόνια. Από τη στιγμή που φτιάχτηκε ο φράχτης και λειτούργησε το σύστημα επιτήρησης με κάμερες, η αποστολή μας έγινε ευκολότερη. Μόλις εντοπιστούν, επεμβαίνουν οι περιπολίες και αποτρέπεται η είσοδος στη χώρα.⁵⁹⁹

Όσον αφορά δε στον συμβολισμό της Επιχείρησης Ασπίδα, η οποία αποτέλεσε και μια στρατηγική αποτροπής, χαρακτηριστική είναι η δήλωση εκπροσώπου της αστυνομίας όπου αναφέρει:

⁵⁹⁷ Ο.π.

⁵⁹⁸ Grigoriadis, I. N., & Dilek, E. (2019). Securitizing Migration in the European Union: Greece and the Evros Fence. *Journal of Balkan and Near Eastern Studies*, 21(2), 170-186.

⁵⁹⁹ Ί. Τσουκνάδης: Η λαθρομετανάστευση στον Έβρο από το 2012 έως σήμερα. *Evros.gr*. 5/8/2014. Διαθέσιμο στο: <http://www.e-evros.gr/gr/eidhseis/3/i-tsoyknadhs-h-la8rometanasteysh-ston-ebro-apo-to-2012-ews-shmera/post24117> [Πρόσβαση 24/7/2019].

Να ενημερωθούν όλοι οι αλλοδαποί που έχουν στόχο να έρθουν στην Ελλάδα ότι αφενός μεν τα σύνορά μας είναι σφραγισμένα και δεν υπάρχει καμία ελπίδα να περάσουν στην υπόλοιπη Ευρώπη, /αφετέρου δε ότι δεν πρέπει να πέφτουν θύματα /εξαπάτησης και να πείθονται από διάφορα επιτήδεια πρόσωπα ότι η χώρα μας αποτελεί Γη της Επαγγελίας καθόσον πρέπει να ξεκαθαριστεί, άπαξ διά παντός, ότι στη χώρα μας κανείς δεν μπορεί να τους εξασφαλίσει εργασία και διαμονή.⁶⁰⁰

Για τους Triantafyllidou et al. (2014), για αρκετά χρόνια, κύρια πολιτική της Ελλάδας στη διαχείριση των παράνομων αφίξεων ήταν η δημιουργία ενός αφηγήματος της αποτροπής, σηματοδοτώντας συγχρόνως μια επένδυση στη διασφάλιση των ευαίσθητων συνόρων της Ελλάδας. Η πολιτική αυτή της αποτροπής είχε διττό περιεχόμενο. Αφενός, αναφερόταν στο ζήτημα της κράτησης και στην εστίαση στις αποδεκτές ελλείψεις στα κέντρα κράτησης. Αφετέρου, στις απελάσεις.⁶⁰¹ Σε διεθνές επίπεδο, η ασφαλειοποίηση της μετανάστευσης εφαρμόζει θεωρίες αποτροπής στις προσπάθειες ελέγχου και επιρροής της κινητικότητας των παράνομων μεταναστών. Η μετανάστευση, στο πλαίσιο αυτό, είναι κατασκευασμένη ως μια ορθολογική επιλογή η οποία όμως ως διαδικασία αποτρέπεται από την ταχεία επέκταση των ανεπαρκών υποδομών.⁶⁰²

Σε αυτό το πλαίσιο, ο τότε Αρχηγός της Ελληνικής Αστυνομίας σε ενημέρωση σε αξιωματούχους ανέφερε:

Αν αυτοί [οι λαθρομετανάστες] αφήνονται ελεύθεροι, τούτο σημαίνει [...] θα πάω να καθίσω στην Ελλάδα τρεις μήνες στο κρατητήριο και μετά θα μου πουν “βγες έξω” [...]. Θα καθίσεις τρεις μήνες μέσα και μετά θα είσαι ελεύθερος να κλέβεις, να ληστεύεις, να κάνεις οτιδήποτε. [...] Πρέπει να τους κάνουμε το βίο αβίωτο. Δηλαδή να ξέρει ο άλλος ότι, όταν θα 'ρθει στη χώρα αυτή, θα καθίσει μέσα, δεν θα βγει έξω. Άρα, αυτός που είναι μέσα να μας πει και τα στοιχεία του, από πού είναι, να γίνει και η ταυτοποίησή του, για να γυρίσει πάλι, και όχι να έχει μετά από τρεις μήνες έξοδο.⁶⁰³ Διότι αλλιώς δεν κάνουμε τίποτα. Αποτελούμε τον καλύτερο τόπο προσέλκυσης λαθρομεταναστών.⁶⁰⁴

Πράγματι, η Επιχείρηση Ασπίδα αποδείχθηκε αποτελεσματική όσον αφορά στην αποθάρρυνση των μεταναστών ή των λαθρεμπόρων. Ωστόσο, ανακατεύθυνε τις ροές προς τα ελληνικά νησιά αυξάνοντας τον αριθμό των νεκρών στο Αιγαίο,

⁶⁰⁰ ‘Σκούπα διαρκείας για λαθρομετανάστες’. *Τα Νέα*. 6/8/2012. Διαθέσιμο στο: <https://www.tanea.gr/2012/08/06/greece/skoupa-diarkeias-gia-lathrometanastes/> [Πρόσβαση 24/7/2019].

⁶⁰¹ Τριανταφυλλίδου, Α. (2014). Ελληνική μεταναστευτική πολιτική: Προβλήματα και κατευθύνσεις. *ΕΛΙΑΜΕΠ*. Κείμενα Πολιτικής No.6.

⁶⁰² Bosworth, M., & Guild, M. (2008). Governing through migration control: Security and citizenship in Britain. *The British journal of criminology*, 48(6), 703-719, σ. 711.

⁶⁰³ Παπαστεργίου, Β., & Τάκου, Ε. (2013). Η μετανάστευση στην Ελλάδα. *Αθήνα/Βρυξέλλες: Ίδρυμα Ρόζα Λούξεμπουργκ*.

⁶⁰⁴ Δεμετής, Χ. (2013). ‘Αρχηγός ΕΛ.ΑΣ για Μετανάστες: ‘Να τους Κάνουμε το Βίο Αβίωτο’. *News247*. 20/12/2013. Διαθέσιμο στο: <http://news247.gr/eidiseis/koinonia/arxhgos-el-as-gia-metanastes-na-toys-kanoyme-to-vio-aviwto.2561326.html>. [Πρόσβαση 24/7/2019].

χρησιμοποιώντας και ορισμένα προληπτικά μέτρα για τον έλεγχο των κινήσεων πέρα από τα σύνορα με τη γειτονική Τουρκία, συμπεριλαμβανομένων των παράνομων απελάσεων.⁶⁰⁵

Όπως χαρακτηριστικά δήλωσε ο τότε Υπουργός Προστασίας του Πολίτη, Νίκος Δένδιας:

*Αλλά είναι ώρα να εγκαταλείψει το συγκεκριμένο κόμμα τους παραλογισμούς του και να αντιληφθεί ότι δεν δικαιούμαστε να παραιτηθούμε από το δικαίωμα άσκησης κυριαρχίας στη χώρα μας. Καταλήγοντας, στέλνουμε το μήνυμα μέσα και έξω από την πατρίδα μας: Στόχος μας είναι κάθε παράνομος μετανάστης, εφόσον τα αρμόδια όργανα κρίνουν ότι δεν δικαιούται διεθνούς προστασίας, να κρατείται μέχρι να επιστρέψει στην πατρίδα του.*⁶⁰⁶

Η Επιχείρηση Ασπίδα, απότοκος μιας συνδυασμένης προσπάθειας αντιμετώπισης της παράνομης εισόδου και διαμονής των υπηκόων τρίτων χωρών, επί της ουσίας συνιστά την ποινικοποίηση της παράνομης εισόδου και διαμονής, καθώς κατά τη διάρκεια εκείνης της περιόδου, υπήρξε αύξηση των απελάσεων και ισχυρή υποστήριξη προγραμμάτων επιστροφής. Τον Οκτώβριο του 2012, η περίοδος κράτησης όλων των μεταναστών και των αιτούντων άσυλο - συμπεριλαμβανομένων των μεταναστριών, των ασυνόδευτων ανηλίκων και των ατόμων με προβλήματα υγείας - παρατάθηκε έως και 12 μήνες, δηλαδή συνολικά έως και 18 μήνες. Το μέτρο αυτό ήταν απολύτως αποτρεπτικό για τις αιτήσεις ασύλου, δεδομένου ότι οι αιτούντες άσυλο ενημερώνονταν κατά την υποβολή αίτησης ότι θα κρατούνται για μεγαλύτερο χρονικό διάστημα και έτσι αποθαρρύνονταν να το πράξουν.⁶⁰⁷

Από αυτή την άποψη, αντιμετώπι με την προοπτική μιας παρατεταμένης παραμονής σε ελληνικά κέντρα κράτησης υπό άθλιες συνθήκες, οι παράνομοι μετανάστες θα αποθαρρύνονταν να πραγματοποιήσουν το επικίνδυνο ταξίδι στην Ελλάδα. Πράγματι, όπως έχουν δείξει αρκετές νομικές αποφάσεις και εκθέσεις μη κυβερνητικών οργανώσεων (ΜΚΟ) εκείνης της περιόδου, πολλές από τις ελληνικές

⁶⁰⁵ Angeli, D., Dimitriadi, A., & Triandafyllidou, A. (2014). *Assessing the cost-effectiveness of irregular migration control policies in Greece*. MIDAS Report: Migration & Detention Assessment. Διαθέσιμο στο: <https://www.eliamep.gr/wp-content/uploads/2014/11/MIDAS-REPORT.pdf> [Πρόσβαση 23/7/2019].

⁶⁰⁶ Υπουργείο Δημόσιας Τάξης και Προστασίας του Πολίτη (2013). 11-08-2013: Απάντηση του Γραφείου Τύπου του Υπουργού Δημόσιας Τάξης και Προστασίας του Πολίτη κ. Νίκου Δένδια στην ανακοίνωση του Γραφείου Τύπου του ΣΥΡΙΖΑ για τα γεγονότα στην Αμυγδαλέζα. 11/8/2013. Διαθέσιμο στο: http://www.yptp.gr/index.php?option=ozo_content&lang=GR&perform=view&id=4736&Itemid=579 [Πρόσβαση 24/7/2019].

⁶⁰⁷ Skleparis, D. (2018). 'A Europe without Walls, without Fences, without Borders': A Desecuritisation of Migration Doomed to Fail. *Political Studies*, 66(4), 985-1001.

εγκαταστάσεις δεν πληρούσαν τα βασικά πρότυπα περίθαλψης και χαρακτηρίζονταν κυρίως από αυθαιρεσία, υπερπληθυσμό και κακές συνθήκες. Η τρέχουσα αποκαλούμενη «προσφυγική κρίση» που διαδραματίζεται στο Αιγαίο το οποίο αποτελεί την κύρια πύλη εισόδου με τελικό προορισμό την Ευρώπη, αποδεικνύει, όμως, ότι οποιαδήποτε εστίαση στην αποτροπή, είτε με τη μορφή της περιφράξεως και της φύλαξης, είτε με τη μορφή απαράδεκτων εγκαταστάσεων κράτησης, αγνοείται από τους ανθρώπους που αποφασίζουν να μεταναστεύσουν και επομένως κρίνεται αναποτελεσματική.⁶⁰⁸

Είναι σημαντικό να αναφερθεί ότι η Επιχείρηση Ασπίδα ήταν πολύ επιτυχημένη καθώς ο αριθμός των συλληφθέντων παράνομων διασυνοριακών μεταναστών μειώθηκε από 2.000 άτομα την εβδομάδα τον Αύγουστο του 2012 σε 10 την εβδομάδα τον Οκτώβριο του 2012. Επομένως, το 2013 ο τότε Υπουργός Άμυνας Δημήτρης Αβραμόπουλος δήλωσε ότι οι αποφασιστικές πράξεις της κυβέρνησης ισχυροποιούνται από τα αποτελέσματα, επειδή η παράνομη μετανάστευση έχει σχεδόν εξαιρεθεί από το έδαφος.⁶⁰⁹

Χαρακτηριστική δε είναι η ομιλία του Υπουργού Δημόσιας Τάξης και Προστασίας του Πολίτη Νίκου Δένδια στο Κοινοβούλιο, κατά τη συζήτηση της πρότασης δυσπιστίας του ΣΥΡΙΖΑ κατά της Κυβέρνησης, όπου προβαίνει σε αποτίμηση της Επιχείρησης Ασπίδα, επικαλούμενος την επαναφορά της δημόσιας ασφάλειας στην χώρα:

Με ρητή εντολή του Αντώνη Σαμαρά και χωρίς κανένα υπολογισμό του πολιτικού κόστους η Κυβέρνηση στράφηκε στην αποκατάσταση της Δημόσιας Ασφάλειας..... Μία ημέρα πριν αρχίσει η επιχείρηση αυτή, στις 02/08/2012, πέρασαν από τον Έβρο 410-412 παράνομοι μετανάστες. Με αυτό το ρυθμό δηλαδή που έμπαιναν κάθε μέρα περίπου η χώρα έβαζε, μόνο από αυτήν την περιοχή, γύρω στους 12.000 με 13.000 παράνομους μετανάστες το μήνα. Οφείλω να σας πω ότι αυτή τη στιγμή είναι θέμα αν μπαίνουν 4 ή 5 παράνομοι μετανάστες το μήνα από εκείνη την περιοχή.⁶¹⁰

⁶⁰⁸ Southgate, L. (2018). Critical Perspectives on Migration in the Twenty-First Century. E International Relations Publishing.

⁶⁰⁹ Besenyó, J. (2017). Fences and Border Protection: The Question of Establishing Technical Barriers in Europe. *Academic and Applied Research in Military and Public Management Science*, 16(1), 77-87.

⁶¹⁰ Υπουργείο Δημόσιας Τάξης και Προστασίας του Πολίτη (2013). 08-11-2013: Δελτίο τύπου για την Ομιλία του Υπουργού Δημόσιας Τάξης και Προστασίας του Πολίτη κ. Νίκου Δένδια στο Κοινοβούλιο, κατά τη συζήτηση της πρότασης δυσπιστίας του ΣΥΡΙΖΑ κατά της Κυβέρνησης. 8/11/2013. Διαθέσιμο στο: http://www.yptp.gr/index.php?option=ozo_content&lang=&perform=view&id=4830&Itemid=582 [Πρόσβαση 24/7/2019].

Από το παραπάνω απόσπασμα φαίνεται ότι η πολιτική ρητορική της περιόδου εκείνης με ολοένα και αυξανόμενο τρόπο συσχέτιζε την μετανάστευση με την αποσταθεροποίηση της δημόσιας τάξης, καθιστώντας υπόρρητα επιτακτική την λήψη έκτακτων μέτρων και την εφαρμογή τους στη βάση της ευταξίας και της ασφάλειας.

6.1.3 Επιχείρηση Ξένιος Δίας: Ιστορικό πλαίσιο και λεκτικές δράσεις από κυβερνητικές πολιτικές ελίτ

Την ίδια περίοδο ξεκίνησε μια άλλη επιχείρηση με στόχο τη μείωση των παράνομων μεταναστών στη χώρα. Η Επιχείρηση Ξένιος Ζευς ξεκίνησε τον Αύγουστο του 2012. Η επιχείρηση είχε ως πυρήνα τις τακτικές εφόδους σε περιοχές με υψηλή συγκέντρωση μεταναστών που λάμβαναν χώρα τόσο σε δημόσιους χώρους όσο και σε ιδιωτικούς, δηλαδή στις κατοικίες όπου παρέμεναν οι μετανάστες. Η πράξη αυτή υποδηλώνει μια πρακτική ασφαλειοποίησης σε πόλεις όπου αυξανόταν η θέαση μεταναστών.⁶¹¹

Πέραν της επιχείρησης αυτής, τον Μάρτιο του 2012, ο Υπουργός Προστασίας του Πολίτη Μιχάλης Χρυσοχοϊδης (ΠΑΣΟΚ) ανακοίνωσε την κατασκευή 30 νέων κέντρων κράτησης που θα φιλοξενούσαν 1000 άτομα, παράλληλα με ένα πρόγραμμα μαζικής απέλασης. Το πρώτο από αυτά τα κέντρα κράτησης άνοιξε στην Αμυγδαλέζα πριν από τις εκλογές του Ιουνίου, με την χαρακτηριστική δήλωση ότι «πρέπει να εξουδετερώσουμε τη βόμβα που βρίσκεται στα θεμέλια της ελληνικής κοινωνίας, τη βόμβα του μεταναστευτικού, αντιμετωπίζοντας άμεσα το πρόβλημα».⁶¹²

Εν τω μεταξύ, το σύνθημα «να ανακαταλάβουμε τις πόλεις μας» (που υπονοούσε «από τους παράνομους μετανάστες») ήταν ένα από τα βασικά συνθήματα του υποψήφιου προέδρου της Νέας Δημοκρατίας, Αντώνη Σαμαρά, ο οποίος τελικά έγινε Πρωθυπουργός της Ελλάδας στις εκλογές του Ιουνίου 2012. Στην τελική ομιλία του σε χιλιάδες ψηφοφόρους και σε όλους τους τηλεοπτικούς σταθμούς, ο Σαμαράς μίλησε για τους μετανάστες ως «τυράννους» της κοινωνίας, υποσχόμενος να

⁶¹¹ Grigoriadis, I. N., & Dilek, E. (2019). Securitizing Migration in the European Union: Greece and the Evros Fence. *Journal of Balkan and Near Eastern Studies*, 21(2), 170-186.

⁶¹² 'Μ. Χρυσοχοϊδης: Επιχείρηση «σκούπα» για να ανασάνει η Αθήνα'. *Το Βήμα*. 20/3/2012. Διαθέσιμο στο: <https://www.tovima.gr/2012/03/20/politics/m-xrysoxoidis-epixeirisi-skoupa-gia-na-anasanei-i-athina/> [Πρόσβαση 29/7/2019].

φυλακίσει όλους τους μετανάστες χωρίς έγγραφα, πριν τους απελάσει. Μεταξύ άλλων, ο Αντώνης Σαμάρης παράλληλα ανέφερε:

Το πέμπτο δίλημμα που αντιμετωπίζουμε την Κυριακή, είναι ανάμεσα στην Ασφάλεια και το Φόβο. Σήμερα, που οργιάζει η εγκληματικότητα, αυτοί θέλουν να αποπλίσουν την αστυνομία! Σήμερα, που ξεχειλίζει η Ελλάδα από παράνομους λαθρομετανάστες, τους καλούν να φέρουν και τις... οικογένειές τους! Σήμερα, που η χώρα δεν μπορεί να πληρώσει τις στοιχειώδεις ανάγκες των ιδίων των φορολογούμενων πολιτών της, υπόσχονται σε εκατομμύρια λαθρομετανάστες επίδομα ανεργίας! Τάζουν και ταξιδιωτικά έγγραφα σε όσους παράνομους βρίσκονται εδώ, για να πάνε στην υπόλοιπη Ευρώπη! Κι ας γνωρίζουν ότι τα άλλα ευρωπαϊκά κράτη θα αντιδράσουν αμέσως, κλείνοντας τα σύνορά τους στους ίδιους τους Έλληνες.⁶¹³

Ενώ από την πλευρά του ο τότε Υπουργός Δημόσιας Τάξης και Προστασίας του Πολίτη Νίκος Δένδιας δήλωσε σε ένα δελτίο τύπου το 2012 ότι η νέα ελληνική κυβέρνηση δεν θα επέτρεπε στη χώρα να γίνει «γκέτο μεταναστών» και, ως εκ τούτου, θα λαμβάνονταν μέτρα για τον έλεγχο των συνόρων και την κράτηση και απέλαση μεταναστών που ζουν σε πόλεις.⁶¹⁴

Ο Δένδιας έχει επίσης δηλώσει ότι το μεταναστευτικό πρόβλημα είναι «ίσως μεγαλύτερο και από το οικονομικό», αποκαλύπτοντας τον τρόπο με τον οποίο εκείνη την περίοδο κατασκευάστηκε λεκτικά η μετανάστευση ως πρόβλημα ασφάλειας που είχε προτεραιότητα έναντι όλων των άλλων ζητημάτων, αποκτώντας έτσι έναν χαρακτήρα έκτακτης ανάγκης. Όπως χαρακτηριστικά ανέφερε ο Δένδιας:

Η χώρα χάνεται. Από την κάθοδο των Δωριέων, 4.000 χρόνια πριν, ουδέποτε η χώρα δεν δέχθηκε τόσο μεγάλης έκτασης εισβολή [...] Η επίλυση του μεταναστευτικού είναι πρόκληση εθνικού μεγέθους. Είμαστε στα όρια της κατάρρευσης. Αν δεν δημιουργήσουμε ένα συνολικό δίκτυο διαχείρισης της παράνομης μετανάστευσης θα καταρρεύσουμε [...] Κινδυνεύουμε με πλήρη αλλοίωση της κοινωνίας, το μεταναστευτικό ίσως είναι μεγαλύτερο πρόβλημα και από το οικονομικό.⁶¹⁵

Ειδικότερα, η «επιχείρηση σκούπα», όπως χαρακτηριστικά ονομάστηκε ο Ξένιος Ζευς, είχε ως στόχο να εκκαθαρίσει την χώρα από μετανάστες οι οποίοι

⁶¹³ 'Ολόκληρη η ομιλία του Α. Σαμαρά στην τελευταία προεκλογική συγκέντρωση της Ν.Δ'. *Antilogos.gr*. 16/6/2012. Διαθέσιμο στο: http://antilogos-gr.blogspot.com/2012/06/blog-post_16.html [Πρόσβαση 29/7/2019].

⁶¹⁴ 'Δένδιας: Δεν θα επιτρέψουμε να γίνουν γκέτο μεταναστών στις πόλεις'. *Iefimerida*. 7/8/2012. Διαθέσιμο στο: <https://www.iefimerida.gr/news/62554/%CE%B4%CE%AD%CE%BD%CE%B4%CE%B9%CE%B1%CF%82-%CE%B4%CE%B5%CE%BD-%CE%B8%CE%B1-%CE%B5%CF%80%CE%B9%CF%84%CF%81%CE%AD%CF%88%CE%BF%CF%85%CE%BC%CE%B5-%CE%BD%CE%B1-%CE%B3%CE%AF%CE%BD%CE%BF%CF%85%CE%BD-%CE%B3%CE%BA%CE%AD%CF%84%CE%BF-%CE%BC%CE%B5%CF%84%CE%B1%CE%BD%CE%B1%CF%83%CF%84%CF%8E%CE%BD-%CF%83%CF%84%CE%B9%CF%82-%CF%80%CF%8C%CE%BB%CE%B5%CE%B9%CF%82> [Πρόσβαση 29/7/2019].

⁶¹⁵ Ο.π.

δημιουργούσαν σκηνές οι οποίες «προσβάλλουν τον πολιτισμό στο κέντρο της Αθήνας και σταδιακά και σε όλη τη χώρα»,⁶¹⁶ όπως χαρακτηριστικά ανέφερε ο Νίκος Δένδιας, δηλώνοντας, παράλληλα πως «η εικόνα του κέντρου της Αθήνας δημιουργεί φόβο και ντροπή στους κατοίκους, αποτροπή για τους επισκέπτες και για τους τουρίστες».⁶¹⁷ Ως εκ τούτου, υπήρξαν μαζικές συλλήψεις και κρατήσεις, συμπεριλαμβανομένων παράτυπων μεταναστών αλλά και μεταναστών που είχαν ζήσει και δούλευαν στην Ελλάδα για πολλά χρόνια.⁶¹⁸

Σε αυτό συνέβαλε και το γεγονός ότι με την βαθιά οικονομική ύφεση και τα αυξανόμενα ποσοστά εγκληματικότητας, η κοινή γνώμη σε μαζικό επίπεδο σκλήρυνε κατά των μεταναστών και αυτό διότι σύμφωνα με την ελληνική αστυνομία, οι διαρρήξεις στην Ελλάδα αυξήθηκαν σχεδόν κατά 50% το 2011, με τους μετανάστες να ευθύνονται για το ήμισυ περίπου της εγκληματικής δραστηριότητας στη χώρα. Επιπλέον, σύμφωνα με τα αποτελέσματα έρευνας που διεξήχθη εκείνη τη περίοδο, 8 στους 10 ερωτηθέντες στην κεντρική Αθήνα ισχυρίστηκαν ότι ήταν θύματα κλοπής ή διάρρηξης, ενώ το 75% δήλωσε ότι ζούσε με φόβο λόγω της αυξημένης εγκληματικότητας.⁶¹⁹

Πράγματι, η Επιχείρηση Ξένιος Ζευς ήταν μια σημαντική στρατηγική εσωτερικού ελέγχου της μετανάστευσης. Ωστόσο, προσέκλυσε σοβαρές επικρίσεις από ΜΚΟ, όπως το Human Rights Watch, με την αιτιολογία ότι, η μακρά και ενοχλητική διαδικασία ελέγχου ταυτότητας συνιστά αυθαίρετη και διακριτική στέρηση της ελευθερίας, καθώς διακρίνει τους ανθρώπους με βάση τα φυσικά χαρακτηριστικά τους και το εθνοτικό / φυλετικό τους προφίλ. Η σωματική βία, οι αναζητήσεις σε τσάντες, η ασεβής μεταχείριση, η αγενής, προσβλητική και απειλητική συμπεριφορά, συνιστούσαν ρουτίνα εκείνη την περίοδο.⁶²⁰

Ένας λόγος για τον οποίο ξεχωρίζει η επιχείρηση αυτή, σε σύγκριση με προηγούμενες επιχειρήσεις «σκούπα», είναι η τεράστια κλίμακά της αλλά και ο

⁶¹⁶ 'Επιχείρηση Σκούπα με 1.500 Προσαγωγές στο Κέντρο της Αθήνας. *Τηλες*. 4/8/2012. Διαθέσιμο στο: <https://tvxs.gr/news/ellada/epixeirisi-skoupa-me-1500-prosagoges-kai-kodiki-onomasia-ksenios-zeys> [Πρόσβαση 29/7/2019].

⁶¹⁷ Ο.π.

⁶¹⁸ Grigoriadis, I. N., & Dilek, E. (2019). Securitized Migration in the European Union: Greece and the Evros Fence. *Journal of Balkan and Near Eastern Studies*, 21(2), 170-186.

⁶¹⁹ Swarts, J., & Karakatsanis, N. M. (2013). Challenges to securitizing migration in Greece. *Journal of Balkan and Near Eastern Studies*, 15(1), 97-120.

⁶²⁰ Lazaridis, G., & Skleparis, D. (2016). Securitization of migration and the far right: the case of Greek security professionals. *International Migration*, 54(2), 176-192.

τρόπος με τον οποίο μετατράπηκε σε δημόσιο θέαμα. Τα μέσα μαζικής ενημέρωσης ξεχειλίζουν από εικόνες από ζωντανές λήψεις αστυνομικών επιδρομών που επέτρεπαν στους θεατές να παρακολουθούν την αστυνομία καθώς εισέβαλε στα σπίτια των μεταναστών και στα λεωφορεία και τα τρένα προκειμένου να κάνει συλλήψεις και να παρακολουθούν τους ανθρώπους που μεταφέρονταν σε κέντρα κράτησης. Σε μια εποχή που η κυβέρνηση έτυχε ελάχιστων επαίνων για τις δημοσιονομικές και κοινωνικές της πολιτικές, αυτές οι ειδήσεις έδωσαν την πολυπόθητη έγκριση των μέσων ενημέρωσης για «ανάληψη δράσης».⁶²¹

Μια από τις άμεσες συνέπειες της Επιχείρησης Ξένιος Ζευς ήταν η χειροτέρευση της κατάστασης διαβίωσης των μεταναστών και των αιτούντων άσυλο στα κέντρα κράτησης. Ο υπερπληθυσμός, η κακή υγιεινή, η σποραδική βία και η έλλειψη πρόσβασης σε νομική βοήθεια, πληροφορίες και μεταφραστές, κατέστησαν τις εγκαταστάσεις συνώνυμες με τη βιαιότητα, την απελπισία και την εξαθλίωση. Υπήρξε επίσης μια αξιοσημείωτη απουσία προβλέψεων για τους ευάλωτους πληθυσμούς, όπως οι ασυνόδευτοι ανήλικοι, οι ψυχικά ή σωματικά ασθενείς και τα θύματα βασανιστηρίων - αντιθέτως, όλοι οι τύποι μεταναστών και αιτούντων άσυλο συγχωνεύθηκαν σε ένα ενιαίο καθεστώς αστυνόμευσης.⁶²²

Παρόλα αυτά, από τη στιγμή που ο αριθμός των συλληφθέντων ξεκίνησε να υπερβαίνει τον αριθμό των διαθέσιμων θέσεων, η κυβέρνηση πραγματοποίησε μια επένδυση μεγάλης κλίμακας σε εγκαταστάσεις κράτησης προ της απέλασης για να αυξήσει το ποσοστό επιστροφής. Παρ' όλα αυτά, η πολιτική αυτή μόνο επιτυχής δεν ήταν. Στην πραγματικότητα, μεταξύ του 2008 και του 2013, η Ελλάδα χορήγησε 491.411 εντολές επιστροφής, εκ των οποίων μόνο το 24,5% επιβλήθηκε κατά μέσο όρο. Οι εντολές αυτές σπανίως επιβάλλονταν με δικαστικά εγκεκριμένη διαδικασία απέλασης, επειδή οι περισσότεροι παράνομοι μετανάστες στερούνταν ταξιδιωτικά έγγραφα για να εγκαταλείψουν τη χώρα νόμιμα. Το 2014, εν μέσω της χειρότερης οικονομικής κρίσης και δεδομένου του ακραίου κόστους των αναγκαστικών επιστροφών, η ελληνική κυβέρνηση σταμάτησε όλες τις απελάσεις. Ωστόσο, αυτό δεν

⁶²¹ Lafazani, O. (2018). Κρίση and Μετανάστευση in Greece: From illegal migrants to refugees. *Sociology*, 52(3), 619-625.

⁶²² Lazaridis, G., & Skleparis, D. (2016). Securitization of migration and the far right: the case of Greek security professionals. *International Migration*, 54(2), 176-192.

συνοδεύτηκε από μείωση του αριθμού των κρατουμένων όπως θα περίμενε κανείς. Στην πραγματικότητα, ο πληθυσμός κρατουμένων συνέχισε να αυξάνεται.⁶²³

Δεδομένου ότι η επιχείρηση αυτή εφαρμόστηκε φαινομενικά με σκοπό την αντιμετώπιση του επιπέδου του εγκλήματος (που υποδηλώνει την άμεση σύνδεση μεταξύ των μεταναστών και της εγκληματικότητας), είχε πράγματι πολύ χαμηλά αποτελέσματα, δεδομένου ότι κανείς από τους κρατουμένους δεν ήταν ένοχος κανενός εγκλήματος ή παράβασης παρά μόνο της έλλειψης κατάλληλων εγγράφων.⁶²⁴

6.1.4 Λεκτικές δράσεις από την Χρυσή Αυγή

Στα τέλη της δεκαετίας του 2000 και στις αρχές του 2010 η Ελλάδα σημείωσε πολύ υψηλά ποσοστά σκεπτικισμού προς τη μετανάστευση μεταξύ των χωρών που συμμετείχαν στον τέταρτο και πέμπτο γύρο της Ευρωπαϊκής Κοινωνικής Έρευνας. Κατά τη διάρκεια αυτής της περιόδου, η Χρυσή Αυγή προσπάθησε να αξιοποιήσει τα προβλήματα που σχετίζονταν με τη μετανάστευση προσπαθώντας να διεισδύσει σε αστικές περιοχές όπως η γειτονιά του Αγίου Παντελεήμονα στην Αθήνα και να ενθαρρύνει την τοπική κινητοποίηση - και, σε πολλές περιπτώσεις, τη χρήση βίας - κατά των μεταναστών. Το ζήτημα της μετανάστευσης έλαβε τεράστια έκταση κατά τη διάρκεια των εκλογών του 2012 με τη Χρυσή Αυγή να αναφέρει πως υπήρξε ένας από τους κυριότερους λόγους για τους οποίους την ψήφισαν οι πολίτες.⁶²⁵

Η εκλογική σταθερότητα της Χρυσής Αυγής μετά το 2012 υποδεικνύει την εδραίωση μιας αναγεννημένης ακροδεξιάς στο ελληνικό πολιτικό σύστημα. Παρόλο που τα αποτελέσματα των εκλογών δεν αντιστοιχούν αναλογικά με την ιδιότητα του μέλους ή τη συμμετοχή στις δραστηριότητές της Χρυσής Αυγής, είναι προφανές ότι η Χρυσή Αυγή κατέστη εκείνη τη στιγμή ένα πρωταρχικό σημείο αναφοράς για ένα ευρύ φάσμα ψηφοφόρων. Το πιο σημαντικό είναι ότι τα βασικά ζητήματα που

⁶²³ Southgate, L. (2018). *Critical Perspectives on Migration in the Twenty-First Century*. E International Relations Publishing.

⁶²⁴ Dalakoglou, D. (2013). 'From the Bottom of the Aegean Sea' to Golden Dawn: Security, Xenophobia, and the Politics of Hate in Greece. *Studies in Ethnicity and Nationalism*, 13(3), 514-522.

⁶²⁵ Lamprianou, I., & Ellinas, A. A. (2017). Institutional grievances and right-wing extremism: Voting for Golden Dawn in Greece. *South European Society and Politics*, 22(1), 43-60.

αποτέλεσαν τον ακρογωνιαίο λίθο του προγράμματος της Χρυσής Αυγής γίνονταν ολοένα και περισσότερο μέρος της δημόσιας συζήτησης. Το ζήτημα της μετανάστευσης είναι ενδεικτικό. Παρόλο που κανένα άλλο κόμμα δεν χρησιμοποίησε τις ακραίες και ρατσιστικές λεκτικές δράσεις της Χρυσής Αυγής, είναι σημαντικό να αναφερθεί ότι η γλώσσα της κυρίαρχης πολιτικής - όπως φάνηκε παραπάνω - συχνά προσιδιάζε με την ακροδεξιά ρητορική.⁶²⁶

Μετά τις γενικές εκλογές του 2012, ο Γενικός Γραμματέας της Χρυσής Αυγής, Νίκος Μιχαλολιάκος δήλωσε ότι η Χρυσή Αυγή θα «αγωνιστεί μέσα αλλά και έξω από το κοινοβούλιο». Μελέτες δείχνουν ότι αυτός ο «αγώνας» έλαβε χώρα στο κέντρο της Αθήνας, όπου υπήρχε μεγάλη συγκέντρωση μεταναστών χωρίς έγγραφα,⁶²⁷ τους οποίους ο τότε Βουλευτής της Χρυσής Αυγής, Ηλίας Κασιδιάρης, χαρακτήριζε επαναλαμβανόμενα «σκουπίδια».⁶²⁸

Υπό αυτή την έννοια, το 2012, όταν η κυβέρνηση της Νέας Δημοκρατίας ξεκίνησε την επιθετική πολιτική της εναντίον μεταναστών και προσφύγων τους οποίους αναπαρήγαγε διαλεκτικά ως απειλή, με κορύφωμα την λήψη έκτακτων μέτρων δράσης, όπως η κατασκευή του φράγματος στα ελληνοτουρκικά σύνορα του Έβρου, την Επιχείρηση Ασπίδα και την Επιχείρηση Ξένιος Ζευς, η Χρυσή Αυγή στήριξε θερμά τις παραπάνω δράσεις ή επιχειρήσεις μέσω λεκτικών δράσεων οι οποίες εντάσσονται στο πλαίσιο, κυρίως, της κοινωνιακής ασφάλειας όπως ορίζεται από τη Σχολή της Κοπεγχάγης και οι οποίες αναφέρονταν στην δημογραφική αλλοίωση της Ελλάδας, της ελληνικής εθνικής ταυτότητας και στην εθνική ασφάλεια της Ελλάδας.

Ένα χαρακτηριστικό παράδειγμα είναι το άρθρο του Μέλους της Κεντρικής Επιτροπής & επικεφαλής Τ.Ο. Καρδίτσας της Χρυσής Αυγής Χρήστου Η. Αθανασάκου στον ιστότοπο της Χρυσής Αυγής, στο οποίο αναφέρει:

Ενός προβλήματος [της λαθρομετανάστευσης] που η μη έγκαιρη αντιμετώπιση, μέσω των ανύπαρκτων ή αναποτελεσματικών πολιτικών αποφάσεων, όλων των κυβερνήσεων από την μεταπολίτευση μέχρι σήμερα, δημιούργησε τεράστιο δημογραφικό ζήτημα καθώς αλλοιώθηκε

⁶²⁶ Doxiadis, E., & Placas, A. (Eds.). (2018). *Living Under Austerity: Greek Society in Crisis*. Berghahn Books.

⁶²⁷ Smith, H. (2012). "Greek Crackdown on Illegal Immigrants Leads to Mass Arrests." *The Guardian* 7/8/2012. Διαθέσιμο στο: <http://www.guardian.co.uk/world/2012/aug/07/greece-crackdown-illegal-immigrants-arrest>. [Πρόσβαση 31/7/2019].

⁶²⁸ 'Η Χρυσή Αυγή Πολεμά τη Σκούπα των Μεταναστών'. *Newsbeast.gr*. 24/8/2012. Διαθέσιμο στο: <https://www.newsbeast.gr/greece/fakelosmetanastes/arthro/402672/i-hrusi-augi-polema-ti-skoupa-ton-metanaston> [Πρόσβαση 31/7/2019].

η πληθυσμιακή σύνθεση της χώρας. Επίσης, η συνεχής αύξηση της εγκληματικότητας, η οποία πολλές φορές είναι ακραία-τρομοκρατική, θέτει σε κίνδυνο την ζωή και την ασφάλεια των Ελλήνων πολιτών. Οι Έλληνες πολίτες τελικά, είναι ξένοι μέσα στην ίδια τους τη χώρα λόγω της ανικανότητας της πολιτείας να εφαρμόσει το νόμο και καθημερινά βιώνουν πολεμικές αλληλοεξόντωσης Λίβυων, Αφγανών, Σομαλών, Πακιστανών και κάθε λογής εγκληματιών που ενέσκησαν από τα τύπου «σουρωτήρι» Ελληνικά σύνορα.⁶²⁹

Ο ίδιος συνεχίζει:

Άρα, εύκολα καταλήγουμε στο ότι, δεν είναι ποτέ δυνατόν αυτοί που δημιούργησαν το πρόβλημα να θεωρούν πως έχουν βρει και τη λύση του. Όμως, ως πότε θα παίζουν επικοινωνιακά παιχνίδια στις πλάτες του λαού μας και εις βάρος της ασφάλειας της χώρας; Είναι δυνατόν να μην αντιλαμβάνονται πως επιβάλλεται άμεσα: α) να καταγγελθεί στην Ε.Ε. ο κοινοτικός κανονισμός «Δουβλίνο II», β) Να διασφαλιστούν άμεσα τα σύνορά μας στον Έβρο, τη μεγαλύτερη πύλη λαθρομεταναστών της Ευρώπης, από ειδικές δυνάμεις του στρατού μας, τη στιγμή που είναι αδύνατη η φύλαξή τους από τους άνδρες της Frontex, του οργανισμού δηλαδή που έχει σήμερα την αρμοδιότητα της προστασίας των συνόρων μας. Αυτές οι ειδικές εγχώριες δυνάμεις του στρατού θα συμβάλουν στην αναχαίτιση των κυμάτων της λαθρομετανάστευσης και θα δώσουν σαφές μήνυμα προς την Τουρκία που είναι η υπεύθυνη χώρα εισαγωγής τους στην Ελλάδα και γ) Ναρκοθέτηση των συνόρων.⁶³⁰

Μια σημαντική παρατήρηση που μπορεί να γίνει στα παραπάνω δύο αποσπάσματα του Αθανασάκου, είναι ότι πέρα από το γεγονός ότι και τα δύο βρήθουν λεκτικών δράσεων που σχετίζονται με την αλλοίωση της εθνικής ταυτότητας και την ασφάλεια της χώρας, που σύμφωνα με την Σχολή της Κοπεγχάγης οδηγούν στην κατασκευή του μετανάστη ως απειλή για την κοινωνική και εθνική ασφάλεια της χώρας, δηλαδή στην ασφαλειοποίηση της μετανάστευσης (secugration)⁶³¹ στο πρώτο απόσπασμα που παρατίθεται, ο Αθανασάκος κάνει διασύνδεση των μεταναστών με την εγκληματικότητα και την τρομοκρατία, ήτοι αναφέρεται σε αυτό που η διεθνής βιβλιογραφία χαρακτηρίζει ως ποινικοποίηση της μετανάστευσης (crimmigration).

Η ποινικοποίηση της μετανάστευσης αναφέρεται στην ολοένα και πιο ασαφή σχέση μεταξύ μεταναστευτικών και ποινικών νόμων. Η διεθνής βιβλιογραφία για την ποινικοποίηση της μετανάστευσης έχει σε μεγάλο βαθμό επικεντρωθεί στις διαδικασίες μέσω των οποίων οι νόμοι, τα αφηγήματα των μέσων μαζικής ενημέρωσης και οι πολιτική ρητορική ποινικοποιούν τους μετανάστες χωρίς έγγραφα. Μια ανασκόπηση της διεθνούς βιβλιογραφίας για το εν λόγω ζήτημα δείχνει ότι οι

⁶²⁹ Αθανασάκος, Χ. (2012). 'Έλληνες... Μας Αφανίζουν!'. *Χρυσή Αυγή*. 4/10/2012. Διαθέσιμο στο: <http://www.xryshaygh.com/enimerosi/view/ellhnes...-mas-afanizoun#ixzz5uOxsvoXW> [Πρόσβαση 22/7/2019].

⁶³⁰ Ο.π.

⁶³¹ Η λέξη αποτελεί σύνθεση από την συγγραφέα της διατριβής των αγγλικών λέξεων 'security' και 'immigration'.

μεγάλες χώρες που λαμβάνουν μετανάστες ακολουθούν παρόμοιες προσεγγίσεις, συνδυάζοντας το δίκαιο της μετανάστευσης με το ποινικό δίκαιο.⁶³²

Για παράδειγμα, οι μη δυτικοευρωπαίοι μετανάστες στην Ευρωπαϊκή Ένωση (ΕΕ) κατασκευάζονται ως απειλή, ενώ η ΕΕ αναπτύσσει ηγεμονικές απόψεις περί των μη δυτικοευρωπαίων μεταναστών με βάση την προσέγγιση «ασφάλειας και ελέγχου». Όπως και στις Ηνωμένες Πολιτείες, οι πολιτικές της ΕΕ, τα αφηγήματα των μέσων μαζικής ενημέρωσης και οι πολιτικές ομιλίες, ιδίως τις τελευταίες δεκαετίες, βασίζονται σε έναν ανησυχητικό κυρίαρχο λόγο που ωθεί τα κράτη να οικοδομήσουν αυστηρά όρια μεταξύ των πολιτών τους και των «άλλων».⁶³³

Στο παρελθόν, τα αντι-μεταναστευτικά αφηγήματα της Χρυσής Αυγής απεικόνιζαν κυρίως τους μετανάστες ως εκμεταλλευομένους το κράτος κοινωνικής πρόνοιας ή τις εγχώριες θέσεις εργασίας.⁶³⁴ Την υπό εξέταση περίοδο, αυτά τα αφηγήματα έχουν μετατοπιστεί σε εικόνες που συνδέουν τους μετανάστες και τη μετανάστευση με το έγκλημα και την εγκληματικότητα. Πιο συγκεκριμένα, ορισμένες εγκληματικές συμπεριφορές συνδέονται με ορισμένες ομάδες μεταναστών.⁶³⁵

Ένα παράδειγμα είναι η περίπτωση των Αιγύπτιων μεταναστών που βρίσκονταν στην Ιχθυόσκαλα Κερατσινίου το 2012, τους οποίους απείλησε ο τότε υποψήφιος βουλευτής της Χρυσής Αυγής Γιάννης Λαγός. Σε ένα βίντεο που προκάλεσε εκείνη την περίοδο μεγάλη αίσθηση ο Λαγός ανέφερε:

Έχουμε γίνει δέκτες παραπόνων για θέματα, που υπάρχουν εδώ στην Ιχθυόσκαλα στο Κερατσίνι. Για όλα αυτά τα θέματα με τους Αιγύπτιους, που μπαίνουν κάνουν ότι θέλουν, που πουλάνε τα ψάρια τους όπως θέλουν, τα παίρνουν απ' όπου θέλουν και γενικά δεν δίνουν λογαριασμό σε κανέναν. Εμείς τους λέμε ότι από εδώ και πέρα θα δίνουν λογαριασμό στη Χρυσή Αυγή και στους Έλληνες πολίτες.⁶³⁶

⁶³² Menjivar, C., Gómez Cervantes, A., & Alvord, D. (2018). The expansion of “crimmigration,” mass detention, and deportation. *Sociology Compass*, 12(4), e12573.

⁶³³ Buonfino, A. (2004). Between unity and plurality: the politicization and securitization of the discourse of immigration in Europe. *New Political Science*, 26(1), 23-49.

⁶³⁴ Calavita, K. (2003). A Reserve Army of Delinquents' The Criminalization and Economic Punishment of Immigrants in Spain. *Punishment & Society*, 5(4), 399-413.

⁶³⁵ Menjivar, C., Gómez Cervantes, A., & Alvord, D. (2018). The expansion of “crimmigration,” mass detention, and deportation. *Sociology Compass*, 12(4), e12573.

⁶³⁶ ‘Γιάννης Λαγός: Αιγύπτιοι μετανάστες θα δίνουν λογαριασμό στην Χρυσή Αυγή [βίντεο]’. *Iefimerida.gr*. 13/6/2012. Διαθέσιμο στο: <https://www.iefimerida.gr/news/55343/%CE%B3%CE%B9%CE%AC%CE%BD%CE%BD%CE%B7%CF%82-%CE%BB%CE%B1%CE%B3%CF%8C%CF%82-%CE%BF%CE%B9-%CE%B1%CE%B9%CE%B3%CF%8D%CF%80%CF%84%CE%B9%CE%BF%CE%B9-%CE%BC%CE%B5%CF%84%CE%B1%CE%BD%CE%AC%CF%83%CF%84%CE%B5%CF%82-%CE%B8%CE%B1-%CE%B4%CE%AF%CE%BD%CE%BF%CF%85%CE%BD->

Άλλο ένα χαρακτηριστικό παράδειγμα λεκτικής δράσης από την Χρυσή Αυγή κατά των μεταναστών, είναι η ομιλία του Μιχαλολιάκου στη Βουλή την 7^η Ιουλίου του 2012. Μεταξύ άλλων, ο Μιχαλολιάκος αναφέρει:

*[...η Ελλάδα πλέον αντιμετωπίζει ασύμμετρη απειλή από τους λαθρομετανάστες. Η Χρυσή Αυγή παραμένει σταθερή. Απέλαση και επαναπροώθηση των λαθρομεταναστών στις χώρες καταγωγής τους.*⁶³⁷

Η στάση της Χρυσής Αυγής σχετικά με το φράγμα του Έβρου, έγινε και αντικείμενο σχολιασμού εκείνη την περίοδο από τα ξένα Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης. Χαρακτηριστικό είναι ένα απόσπασμα από άρθρο του EUObserver, στο οποίο αναφέρεται μεταξύ άλλων ότι:

*Το φράγμα - το οποίο χρηματοδοτήθηκε από το ελληνικό κράτος - καταδικάστηκε σθεναρά από αξιωματούχους της ΕΕ όταν ανακοινώθηκε για πρώτη φορά το καλοκαίρι. Η Ελλάδα υποστηρίζει ότι τα σύνορά της είναι ένα ζήτημα που αξίζει την βοήθεια της ΕΕ. Αλλά βλέπει επίσης τις μαζικές αφίξεις μεταναστών ως απειλή για την ελληνική ταυτότητα και την εθνική ασφάλεια. Οι 450.000 Έλληνες που ψήφισαν υπέρ του νεοφασιστικού κόμματος Χρυσή Αυγή έπειτα από μια επιθετική εκστρατεία κατά της μετανάστευσης, απεικονίζουν την δυναμική αυτή.*⁶³⁸

Αυτή η θέση υποστηρίζεται και από τους Koronaiou & Sakellariou (2013) οι οποίοι αναφέρουν ότι η Χρυσή Αυγή κατάφερε να οικοδομήσει το προφίλ της μεταξύ των Ελλήνων ως οργάνωση, η οποία βοηθά τον ελληνικό λαό, αγωνίζεται εναντίον των μεταναστών και αντικαθιστά το απών ελληνικό κράτος.⁶³⁹

Ενδιαφέρον αποτελεί, ότι ένα από τα βασικά πολιτικά επιχειρήματα που η Χρυσή Αυγή διατύπωνε εκείνη την περίοδο συστηματικά – και με επιτυχία – σχετίζεται με τις θεμελιώδεις πολιτισμικές διαφορές μεταξύ των «άλλων» και των Ελλήνων.⁶⁴⁰

<http://www.xryshaygh.com/enimerosi/view/h-omilia-tou-nikolaou-michaloliakou-sth-boulh#ixzz5uOzkf1c4> [Πρόσβαση 22/7/2019].

⁶³⁷ 'Η Ομιλία του Νίκου Μιχαλολιάκου στη Βουλή'. *Χρυσή Αυγή*. 7/7/2012. Διαθέσιμο στο: <http://www.xryshaygh.com/enimerosi/view/h-omilia-tou-nikolaou-michaloliakou-sth-boulh#ixzz5uOzkf1c4> [Πρόσβαση 22/7/2019].

⁶³⁸ Nielsen, N. (2012). 'Fortress Europe: A Greek Wall Close Up'. 21/12/2012. *EuObserver*. Διαθέσιμο στο: <https://euobserver.com/fortress-eu/118565> [Πρόσβαση 22/7/2019].

⁶³⁹ Koronaiou, A., & Sakellariou, A. (2013). Reflections on 'Golden Dawn', community organizing and nationalist solidarity: helping (only) Greeks. *Community Development Journal*, 48(2), 332-338.

⁶⁴⁰ Kirtsoglou, E. (2013). The Dark Ages of the Golden Dawn: anthropological analysis and responsibility in the twilight zone of the Greek crisis. *Suomen antropologi: journal of the Finnish anthropological society.*, 38(1), 104-108.

Με φόντο τις εθνικές εκλογές του 2012 και προτού ξεκινήσει η Επιχείρηση Ασπίδα αλλά και η κατασκευή του φράγματος του Έβρου στην Ελλάδα, η Χρυσή Αυγή άρχισε να εντείνει την αντί-μεταναστευτική της ρητορική, δημοσιεύοντας πλήθος άρθρων στον διαδικτυακό της ιστότοπο, με κείμενα εμπορούμενα από λεκτικές δράσεις οι οποίες απεικόνιζαν όλους τους μετανάστες ως λαθρομετανάστες και έβριθαν από χαρακτηρισμούς οι οποίοι τους καταδεικνύουν ως απειλή για την δημόσια υγεία, την ασφάλεια του κράτους, την εθνική ομοιογένεια, τον πολιτισμό και την οικονομία της χώρας.

Χαρακτηριστικό είναι άρθρο το οποίο δημοσιεύτηκε στον ιστότοπο της Χρυσής Αυγής την 1η Ιουνίου 2012, με τίτλο «Ξεχασμένες ασθένειες επιστρέφουν λόγω λαθρομετανάστευσης».⁶⁴¹ Στο επίμαχο άρθρο, οι μετανάστες παρουσιάζονται ως απειλή για την δημόσια υγεία, φέροντες κρούσματα ελονοσίας τα οποία εκδηλώθηκαν την περίοδο εκείνη στην περιοχή της Σκάλας Λακωνίας. Όπως ειδικότερα αναφέρεται στο άρθρο:

*Αλήθεια, γιατί γίνονται όλα αυτά; Γιατί κινδυνεύουμε εμείς και τα παιδιά μας να κολλήσουμε ελονοσία, εν έτει 2012, σε μια ευρωπαϊκή χώρα; Πως επανεμφανίστηκε αυτή η φοβερή ασθένεια στην Ελλάδα 60-70 χρόνια μετά την εξαφάνισή της; Η απάντηση είναι εύκολη: Την έφεραν οι λαθρομετανάστες από την Ασία. Οι λαθρομετανάστες που ήρθαν απρόσκλητοι στην πατρίδα μας. Σε σχεδόν δύο βδομάδες ξαναγίνονται εκλογές. Χρέος όλων των Ελλήνων που δεν θέλουν να ζουν με το φόβο ότι αυτοί και τα παιδιά τους θα κινδυνεύουν ανά πάσα στιγμή να κολλήσουν τέτοιες φοβερές ασθένειες, είναι να ψηφίσουν την Χρυσή Αυγή. Για να ξεβρωμίσει ο τόπος!*⁶⁴²

Παράλληλα, ένα άλλο άρθρο στον διαδικτυακό ιστότοπο της Χρυσής Αυγής, εξομοιώνει τους μετανάστες με εγκληματίες, ρητορική πρακτική που γενικότερα ακολουθεί η Χρυσή Αυγή προκειμένου να κάνει επίκληση στο αίσθημα φόβου των πολιτών⁶⁴³, ώστε να κερδίσει μερίδα ψηφοφόρων. Αυτή η πρακτική έρχεται σε συμφωνία με τη θέση της Aradau (2004), ότι η διαδικασία ασφαλειοποίησης των μεταναστών πυροδοτεί μια συναισθηματική έκφραση, η οποία δεν πρέπει να υποτιμηθεί, τον φόβο.⁶⁴⁴

⁶⁴¹ 'Ξεχασμένες Ασθένειες Επιστρέφουν Λόγω Μετανάστευσης'. *Χρυσή Αυγή*. 1/6/2012. Διαθέσιμο στο: <http://www.xryshaygh.com/enimerosi/view/jechasmenes-astheneies-epistrefoun-logw-lathrometanasteushs> [Πρόσβαση 25/7/2019].

⁶⁴² Ο.π.

⁶⁴³ 'Αλήθειες και Ψέματα του Υπουργού Εσωτερικών για την Μετανάστευση'. *Χρυσή Αυγή*. 20/7/2012. Διαθέσιμο στο: <http://www.xryshaygh.com/enimerosi/view/alhtheies-kai-psemata-tou-upourgou-eswterikwn-gia-thn-lathrometanasteush> [Πρόσβαση 25/7/2019].

⁶⁴⁴ Aradau, C. (2004). The perverse politics of four-letter words: risk and pity in the securitisation of human trafficking. *Millennium*, 33(2), 251-277.

Ως εκ τούτου, η παραγωγή μιας ρητορικής φόβου και πολλαπλασιασμού των κινδύνων σε σχέση με τα σενάρια του χάους και της διατάραξης της τάξης από την Χρυσή Αυγή συνιστούν αυτή την περίοδο ένα μέσο που χρησιμοποιήθηκε προκειμένου να κατευθυνθούν και να ελεγχθούν οι ενέργειες και οι στάσεις των πολιτών απέναντι στους μετανάστες. Η εργαλειοποίηση του φόβου και της ανησυχίας αποτελεί τον ακρογωνιαίο λίθο της διαδικασίας ασφαλειοποίησης της μετανάστευσης από την Χρυσή Αυγή. Ειδικότερα, η Χρυσή Αυγή εκείνη την περίοδο χρησιμοποιεί μια ρητορική του φόβου, ώστε να εξυπηρετήσει τα συμφέροντα των εκάστοτε ομιλητών της και να κερδίσει μέρος ψηφοφόρων.⁶⁴⁵

Μάλιστα, η τακτική αυτή της πολιτικής του φόβου, χρησιμοποιείται και από τον Μιχαολιάκο, ο οποίος σε ομιλία του στην Βουλή των Ελλήνων στις 14/7/2012, αναφέρει:

Αναφέρθηκε επίσης ο κ. πρωθυπουργός [Αντώνης Σαμαράς] και στους λαθρομετανάστες, τους οποίους αποκάλεσε «παράνομους μετανάστες», και είπε ότι θα αρχίσει... διακομματικός διάλογος!!! Εμείς άλλα είχαμε ακούσει στην προεκλογική περίοδο και δυστυχώς για την Ν.Δ., όχι μόνον εμείς, αλλά και ολόκληρος ο Ελληνικός Λαός! Είχαμε ακούσει φράσεις όπως «Θα επανακτήσουμε τις πόλεις και τα χωριά μας» και όχι ότι θα αρχίσει διάλογος... Κάποιοι σε αυτήν την χώρα δεν έχουν φαίνεται αντιληφθεί την κοινωνική ζούγκλα, η οποία επικρατεί στην χώρα! Η Ελλάδα με τα εκατομμύρια παράνομους ξένους, που ανάμεσά τους οι αριθμοί αποδεικνύουν ευρίσκονται πολλοί εγκληματίες, αντιμετωπίζει μία ασύμμετρη απειλή. Έχουμε καθημερινά ληστείες και δολοφονίες με καλάσνικοφ και οι φυλακές μας είναι γεμάτες από ξένους εγκληματίες. Όλα αυτά δεν αντιμετωπίζονται με διάλογο κυρίες και κύριοι βουλευτές, αλλά με άμεσα και αποφασιστικά μέτρα!»⁶⁴⁶

Παράλληλα, την εμφάνισή τους στον διαδικτυακό ιστότοπο της Χρυσής Αυγής, κάνουν άρθρα τα οποία χρησιμοποιούν γλώσσα η οποία κατασκευάζει τους μετανάστες ως απειλή για την ελληνική οικονομία. Ειδικότερα, σε ένα άρθρο αναφέρεται χαρακτηριστικά ότι ο Αρχηγός του Συνασπισμού Ριζοσπαστικής Αριστεράς (ΣΥΡΙΖΑ) υποστήριξε τους «λαθρομετανάστες» προκειμένου να φέρει ψηφοφόρους στο κόμμα του με απώτερο στόχο, όπως αναφέρεται στο άρθρο, την «ελληνοποίηση εγκληματιών» και την «κινεζοποίηση» των Ελλήνων,⁶⁴⁷ θέση με την οποία συμφωνεί και άλλο μέλος της Χρυσής Αυγής το οποίο χαρακτηριστικά αναφέρει:

⁶⁴⁵ Khalifa, T. B. (2018). The Politics of Fear in the US Political Discourse about Migration: An Argument-Based Approach. *Humanities and Social Sciences Letters*, 6(2), 16-30.

⁶⁴⁶ 'Μιχαολιάκος, Ν.Γ. (2012). Δεν Πρέπει να Πουληθεί στους Ξένους Ούτε Ένα Μέτρο Ελληνικής Γης'. *Χρυσή Αυγή*, 14/6/2012. Διαθέσιμο στο: <http://www.xryshaygh.com/gengramateas/view/den-prepei-na-poulhthei-stous-jenous-oute-ena-metro-ellhnikhs-ghs> [Πρόσβαση 25/7/2019].

⁶⁴⁷ Ε.Χ (2012). Τα ξένα Συμφέροντα, τα Πολιτικά Αποκόμματα και η λαθρομετανάστευση. *Χρυσή Αυγή*, 8/6/2012. Διαθέσιμο στο: <http://www.xryshaygh.com/enimerosi/view/ta-jena-sumferonta-ta-politika-apokommata-kai-h-lathrometanasteush> [Πρόσβαση 25/7/2019].

*Ότι δηλαδή οι λαθρομετανάστες είναι ο μοχλός των καπιταλιστών για «κινεζοποίηση» των Λαών, είναι ο τρόπος που η οικονομική «ελίτ» αυτού του πλανήτη χρησιμοποιεί για να ρίξει τους μισθούς, να καταργήσει τις συντάξεις και να φέρει «μνημόνια» επί «μνημονίων».*⁶⁴⁸

Πέραν των λεκτικών δράσεων που παρουσιάζουν τους μετανάστες ως εγκληματίες, ως απειλή για την δημόσια υγεία και την ελληνική οικονομία, πολύ συχνή είναι η αναφορά των μελών της Χρυσής Αυγής στην ασφάλεια για την ζωή των πολιτών η οποία απειλείται, κατά την Χρυσή Αυγή, από τους μετανάστες, τακτική η οποία συμφωνεί και με αυτό που η Messina (2014), ορίζει ως μία από τις δυνάμεις που τροφοδοτεί την ασφαλειοποίηση, ήτοι την επίκληση της ανασφάλειας σε κοινωνικά αποκλεισμένους πολίτες οι οποίοι βιώνουν ένα αίσθημα «ανησυχίας» ως συνέπεια της ανικανότητάς τους να αντιμετωπίσουν τις προκλήσεις και τις αβεβαιότητες της σύγχρονης ζωής.⁶⁴⁹

Ένα χαρακτηριστικό παράδειγμα είναι η «Ερώτηση για την επανεμφάνιση λαθρομεταναστών στο λιμάνι της Ηγουμενίτσας» που τέθηκε στις 31/7/2012 από τον τότε Βουλευτή Επικρατείας της Χρυσής Αυγής Χρήστο Παππά. Με την επιστολή του, ο Παππάς καταγγέλλει την «αβελτηρία», όπως αναφέρει της Πολιτείας για την πάταξη του φαινομένου της «λαθρομετανάστευσης» στην περιοχή της Ηγουμενίτσας, χρησιμοποιώντας λεκτικές δράσεις οι οποίες αναφέρονται στην ασφάλεια για τη ζωή των πολιτών στην ευρύτερη περιοχή, αλλά και στο αίσθημα φόβου που συνοδεύει τους κατοίκους της Ηγουμενίτσας από την παρουσία των «λαθρομεταναστών». Ειδικότερα, στο ερώτημα αναφέρεται:

*Είναι προφανές ότι μεσούσης της θερινής περιόδου, καθίσταται άκρως ακατανόητη η αναλγησία των αρχών να μην ανταποκρίνονται, ως οφείλουν εκ του νόμου, στις απεγνωσμένες εκκλήσεις των καταστηματαρχών, των κατοίκων και των τουριστών για ασφάλεια της ζωής, της σωματικής τους ακεραιότητας και της περιουσίας, από τους εξαθλιωμένους αλλοδαπούς, που περιφέρονται ανεξέλεγκτοι στην ευρύτερη περιοχή. Αυτή η κατάσταση, έχει, όπως σημειώνεται στην επιστολή διαμαρτυρίας, αντίκτυπο τόσο στην δραστηριοποίηση των μεταφορικών εταιρειών που πλέον αποφεύγουν το λιμάνι της Ηγουμενίτσας, όσο και στην επιλογή των τουριστών για διακοπές, αφού φυσιολογικά δεν έχουν τη δυνατότητα ούτε να διαμείνουν στην περιοχή, ούτε να ψωνίσουν, ούτε να επισκεφτούν τους αρχαιολογικούς χώρους, φοβούμενοι για τη σωματική τους ακεραιότητα.*⁶⁵⁰

⁶⁴⁸ 'Σκληροί Καπιταλιστές και αριστερά χέρι – χέρι υπέρ της λαθρομετανάστευσης'. *Χρυσή Αυγή*. 27/6/2012. Διαθέσιμο στο: <http://www.xryshaygh.com/enimerosi/view/sklhroi-kapitalistes-kai-aristera-cheri-cheri-uper-ths-lathrometanasteushs> [Πρόσβαση 25/7/2019].

⁶⁴⁹ Messina, A. M. (2014). Securitizing immigration in the age of terror. *World Politics*, 66(3), 530-559.

⁶⁵⁰ Παππάς, Χρ. (2012). 'Ερώτηση για την επανεμφάνιση λαθρομεταναστών στο λιμάνι της Ηγουμενίτσας'. *Χρυσή Αυγή*. 31/7/2012. Διαθέσιμο στο: <http://www.xryshaygh.com/koinovoulio/view/erwthsh-gia-thn-epanemfanish-lathrometanastwn-sto-limani-ths-hgoumenitsas> [Πρόσβαση 25/7/2019].

6.1.5 Η ασφαλειοποίηση της μετανάστευσης στην Ελλάδα για την περίοδο 2011-2013: Ανάλυση

Ο συνδυασμός των Επιχειρήσεων Ασπίδα και Ξένιος Ζευς με την κατασκευή του φράγματος του Έβρου συνέβαλαν στην επιδείνωση της ήδη ανησυχητικής κατάστασης των μεταναστών στην Ελλάδα από τη στιγμή της άφιξής τους στο έδαφος μέχρι και την απομάκρυνσή τους.⁶⁵¹ Όπως εύστοχα αναφέρουν οι Wonneberger et al (2016), οι τρεις παραπάνω δράσεις, είχαν ως απότοκο την επανεξέταση της μετανάστευσης ως ενός βασικού παθολογικού φαινομένου.⁶⁵²

Και οι τρεις μεγάλες επιχειρήσεις εξυπηρετούσαν ένα ευρύτερο φάσμα στόχων: την αποκατάσταση της δημόσιας τάξης, την προστασία της δημόσιας υγείας, την καταπολέμηση της εγκληματικότητας, την ενίσχυση του τουρισμού και την βελτίωση των συνθηκών εργασίας των αστυνομικών σε «προβληματικές» περιοχές. Εντούτοις, στο πλαίσιο της διαχείρισης της παράνομης μετανάστευσης, οι κύριοι στόχοι ήταν δύο:⁶⁵³

1. Να σταματήσουν οι παράτυπες αφίξεις με στόχο συγκεκριμένα σημεία εισόδου.

2. Να εντοπίζονται και να συλλαμβάνονται παράνομοι μετανάστες οι οποίοι κατάφεραν να διασχίσουν τα σύνορα με σκοπό την επιστροφή στις χώρες προέλευσής τους.

Οι στόχοι αυτοί συνοδεύτηκαν από την κατασκευή του ρατσισμού ως μια αυτονόητη απάντηση στην παρουσία μεταναστών, των «άλλων» με την κοινωνικοοικονομική κρίση να επιδεινώνει τη μισαλλοδοξία και τις διαδικασίες της διαφοροποίησης των Ελλήνων πολιτών από τους «ξένους», τους «εισβολείς».⁶⁵⁴

⁶⁵¹ Booth, K., El Dardiry, S., Grant, L., Intrand, C., Kynsilehto, A., Mantanika, R., ... & Ottavy, E. (2014). *Frontex between Greece and Turkey: At the border of denial*. FIDH.

⁶⁵² Wonneberger, A., Gandelsman-Trier, M., & Dorsch, H. (Eds.). (2016). *Migration-Networks-Skills: Anthropological Perspectives on Mobility and Transformation*. transcript Verlag.

⁶⁵³ Angeli, D., Dimitriadi, A., & Triandafyllidou, A. (2014). *Assessing the cost-effectiveness of irregular migration control policies in Greece*. MIDAS Report: Migration & Detention Assessment. Διαθέσιμο στο: <https://www.eliamep.gr/wp-content/uploads/2014/11/MIDAS-REPORT.pdf> [Πρόσβαση 23/7/2019].

⁶⁵⁴ Karamanidou, L. (2016). Violence against migrants in Greece: beyond the Golden Dawn. *Ethnic and Racial Studies*, 39(11), 2002-2021.

Σε αυτό το πλαίσιο, η πολιτική και μιντιακή διαλεκτική εμφορούνταν από λεκτικές δράσεις με σημείο αναφοράς την ποινικοποίηση των μεταναστών και την ασφαλειοποίησή τους. Όλοι οι μετανάστες ανεξαιρέτως, χαρακτηρίζονταν ως λαθρομετανάστες - παράνομοι μετανάστες - υποδηλώνοντας τον αποκλεισμό τους από τη νόμιμη παρουσία ή την προστασία των προσφύγων. Η μετανάστευση συνδέθηκε με την αύξηση της εγκληματικότητας, με αποτέλεσμα να θεωρείται ότι απειλεί την φυσική υπόσταση των Ελλήνων πολιτών και να εντείνει τις αντιλήψεις για την καθαρότητα της ελληνικής εθνικής ταυτότητας. Οι μετανάστες εκπροσωπούσαν ως πολιτιστικά διαφορετικοί και κατώτεροι - οικονομικά μη αναπτυγμένοι και υποκείμενοι σε μη δυτικές αξίες που είναι ασυμβίβαστες με τον ελληνικό ή τον ευρωπαϊκό πολιτισμό.

Μάλιστα, οι εχθρικές αναπαραστάσεις εντάθηκαν κατά τη διάρκεια της κρίσης, όταν τα μέσα μαζικής ενημέρωσης και η πολιτική ρητορική - τόσο από τα κυρίαρχα κόμματα όσο και από την άκρα δεξιά - χρησιμοποίησαν τους μετανάστες ως αποδιοπομπαίους τράγους για κοινωνικά ζητήματα όπως η ανεργία και η οικονομική και κοινωνική περιθωριοποίηση.

Η ανάλυση λόγου εκείνης της περιόδου, αποκαλύπτει μια ισχυρά επιθετική γλώσσα απέναντι στους μετανάστες, η οποία αποτέλεσε τον κύριο νομιμοποιητικό παράγοντα για περιοριστικές πολιτικές απαντήσεις. Οι ελληνικές πολιτικές και αστυνομικές ελίτ χρησιμοποίησαν συμβολική γλώσσα, μεταφορές, υπερβολές, ανακρίβειες και ποινικοποίηση του «άλλου» προκειμένου να προωθήσουν ενεργά την κατασκευή της μετανάστευσης ως απειλής, αντί να το αντιμετωπίσουν ως ένα πολυδιάστατο κοινωνικό φαινόμενο.⁶⁵⁵

Όπως φάνηκε από την παραπάνω ανάλυση, οι ασφαλειοποιητικές λεκτικές δράσεις αλλά και πρακτικές χαρακτηρίζουν διακριτά την υπό εξέταση περίοδο.⁶⁵⁶

Μάλιστα, σύμφωνα με την Karamanidou (2016), οι κυβερνητικές διαλεκτικές στρατηγικές εκείνης της περιόδου βασίστηκαν σε υπάρχουσες αναπαραστάσεις και στρατηγικές νομιμοποίησης κρατικής και μη κρατικής βίας εναντίον μεταναστών, οι οποίες έγιναν αναπόσπαστο μέρος λεκτικών δράσεων και πρακτικών

⁶⁵⁵ Karyotis, G., & Patrikios, S. (2010). Religion, securitization and anti-immigration attitudes: The case of Greece. *Journal of Peace Research*, 47(1), 43-57.

⁶⁵⁶ Dalakoglou, D. (2013). 'From the Bottom of the Aegean Sea' to Golden Dawn: Security, Xenophobia, and the Politics of Hate in Greece. *Studies in Ethnicity and Nationalism*, 13(3), 514-522.

ασφαλειοποίησης της μετανάστευσης που κυριάρχησαν στη μετατροπή της Ελλάδας σε χώρα εισόδου και εγκατάστασης και στην εσωτερική κοινωνική κατασκευή των σωμάτων ασφαλείας ως προστατών του έθνους ενάντια στους εσωτερικούς και τους εξωτερικούς εχθρούς.⁶⁵⁷

Σύμφωνα με τους Karyotis & Patrikios (2010) η έκθεση στην ασφαλειοποιητική διαλεκτική απομακρύνει τους πολίτες από μια ίσως αποασφαλειοποιητική επίδραση ενός πολιτικού μηνύματος. Αυτό, με τη σειρά του, εξηγεί την επιβίωση του πλαισίου ασφαλείας όσον αφορά τη μετανάστευση στην Ελλάδα, ακόμη και αν οι πολιτικές ελίτ αρχίζουν να κινούνται προς τον αποασφαλειοποιημένο πόλο του μεταναστευτικού συνεχούς. Συνολικά, από το 2010 ήδη, ακολουθώντας μια ασφαλειοποιητική λογική, οι λεκτικές δράσεις των εκάστοτε πολιτικών ελίτ στόχευσαν με αξιοσημείωτη συμβολική και σωματική βία διάφορες ομάδες. Αυτή η λογική του «όλοι εναντίον όλων» διαδόθηκε σε καθημερινή βάση μέσω του κυρίαρχου λόγου και πρακτικών αποκλεισμού.⁶⁵⁸

Όπως αναφέρει και η Lafazani (2018), στο πλαίσιο των κοινωνικών, οικονομικών και πολιτικών εξελίξεων της οικονομικής κρίσης, η ενίσχυση του ρατσισμού πριν και μετά τις εκλογές του 2012 σηματοδότησε τόσο μια συνέχεια (καθώς προϋπήρχαν ψήγματα αντί-μεταναστευτικής ρητορικής και πολιτικών) όσο και μια διαχωριστική γραμμή από την προηγούμενη περίοδο. Μια νέα και σημαντική διαφορά ήταν η νομιμοποίηση του ρατσιστικού λόγου: δεν ήταν πλέον κατακερματισμένος και συγκεκαλυμμένος, αλλά τώρα αναπαραγόταν χωρίς κόπο από τις κυρίαρχες πολιτικές ελίτ και τα μέσα μαζικής ενημέρωσης. Η μετανάστευση ως εκ τούτου, άρχισε εκείνη την περίοδο να απεικονίζεται ως «εθνικό πρόβλημα», που διατυπωνόταν μέσω διαφορετικών διαλεκτικών περί «εθνικής σωτηρίας» που άνθισε στο πλαίσιο της οικονομικής κρίσης.⁶⁵⁹

Σε αυτό το σημείο, είναι σημαντικό να αναφερθεί, ότι η κλιμάκωση της αντι-μεταναστευτικής ρητορικής αλλά και της βίας απέναντι στους μετανάστες από την ακροδεξιά μπορεί να νοηθεί ως αντανakλαστική του γενικότερου τρόπου

⁶⁵⁷ Karamanidou, L. (2016). Violence against migrants in Greece: beyond the Golden Dawn. *Ethnic and Racial Studies*, 39(11), 2002-2021.

⁶⁵⁸ Karyotis, G., & Patrikios, S. (2010). Religion, securitization and anti-immigration attitudes: The case of Greece. *Journal of Peace Research*, 47(1), 43-57.

⁶⁵⁹ Lafazani, O. (2018). Κρίση and Μετανάστευση in Greece: From illegal migrants to refugees. *Sociology*, 52(3), 619-625.

διακυβέρνησης που αναδύεται στην Ελλάδα κατά τη διάρκεια της κρίσης. Στην πραγματικότητα, παρατηρείται μια εκτεταμένη και εντατική εκδοχή αυτής της βίας σε σύγκριση με την πρόσφατη ιστορία. Δεδομένου του νέου ιστορικού και πολιτικού πλαισίου, μπορεί κανείς εύκολα να μιλήσει για μια πλήρη απορρύθμιση του ρεπερτορίου της δημόσιας πολιτικής βίας, που συνεπάγεται μια αλλαγή του παραδείγματος των ιστορικών αναλογιών. Αλλά ταυτόχρονα, μας υπενθυμίζει τους στενούς ιστορικούς δεσμούς που διατηρεί η ακραία δεξιά με την καπιταλιστική δημοκρατία και τους βίαιους μηχανισμούς της.⁶⁶⁰

Με άλλα λόγια, η ασφαλειοποίηση της μετανάστευσης στην Ελλάδα για την περίοδο υπό εξέταση, συνιστά μια διαδικασία μέσω της οποίας η μετανάστευση γίνεται θέμα ασφάλειας, όχι απαραίτητα λόγω της φύσης ή της αντικειμενικής σημασίας της απειλής που θέτει το ζήτημα της μετανάστευσης, αλλά επειδή παρουσιάζεται λεκτικά ως τέτοιο. Πέρα από τη λεκτική κατασκευή της μετανάστευσης ως απειλής, όπως την ορίζει η Σχολή της Κοπεγχάγης, γίνεται φανερό ότι η διαδικασία ασφαλειοποίησης στην Ελλάδα για την περίοδο 2011-2013 δε περιορίζεται μόνο σε λεκτικές δράσεις οι οποίες έχουν ως απότοκο την θεσμοποίησή της και την συνεπακόλουθη λήψη έκτακτων μέτρων δράσης, αλλά τουναντίον, υπάρχει μια διαλεκτική και αμφίδρομη σχέση μεταξύ αυτών των λεκτικών δράσεων και διοικητικών πρακτικών και επιστράτευσης τεχνολογικών μέσων όπως ορίζεται από τη Σχολή του Παρισιού, που αναπαράγουν τη λογική ασφάλειας.

Ως εκ τούτου, οι λεκτικές δράσεις από τις πολιτικές ελίτ της περιόδου που εξετάστηκαν αλλά και η αναπαραγωγή τους από τα Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης (ΜΜΕ), φαίνεται πως αποτέλεσαν έναν από τους καταλύτες για την κατασκευή ενός λόγου επιφορτισμένου με φόβο απέναντι στους μετανάστες, οι οποίοι παρουσιάζονται ως φέροντες πολλαπλασιαστικούς κινδύνους απέναντι στην χώρα υποδοχής, με αναφορά και στην απειλή για την ταυτότητα του έθνους. Οπότε, συνάγεται το συμπέρασμα ότι για την περίοδο 2011-2013, η ασφαλειοποίηση της μετανάστευσης στην Ελλάδα ακολούθησε μια ανιούσα εξελικτική πορεία, με σημείο αναφοράς την

⁶⁶⁰ Dalakoglou, D. (2013). Neo- Nazism and Neoliberalism: A Few Comments on Violence in Athens At the Time of Crisis. *WorkingUSA*, 16(2), 283-292.

κατασκευή του Φράγματος του Έβρου, την επιχείρηση Ασπίδα και την επιχείρηση Ξένιος Ζευς.⁶⁶¹

Μια σχηματική αναπαράσταση της εξέλιξης της ασφαλειοποίησης της μετανάστευσης στην Ελλάδα την περίοδο 2011-2013 φαίνεται στο παρακάτω σχήμα (1).

Σχήμα 1: Σχηματική αναπαράσταση της εξέλιξης της ασφαλειοποίησης της μετανάστευσης στην Ελλάδα την περίοδο 2011-2013

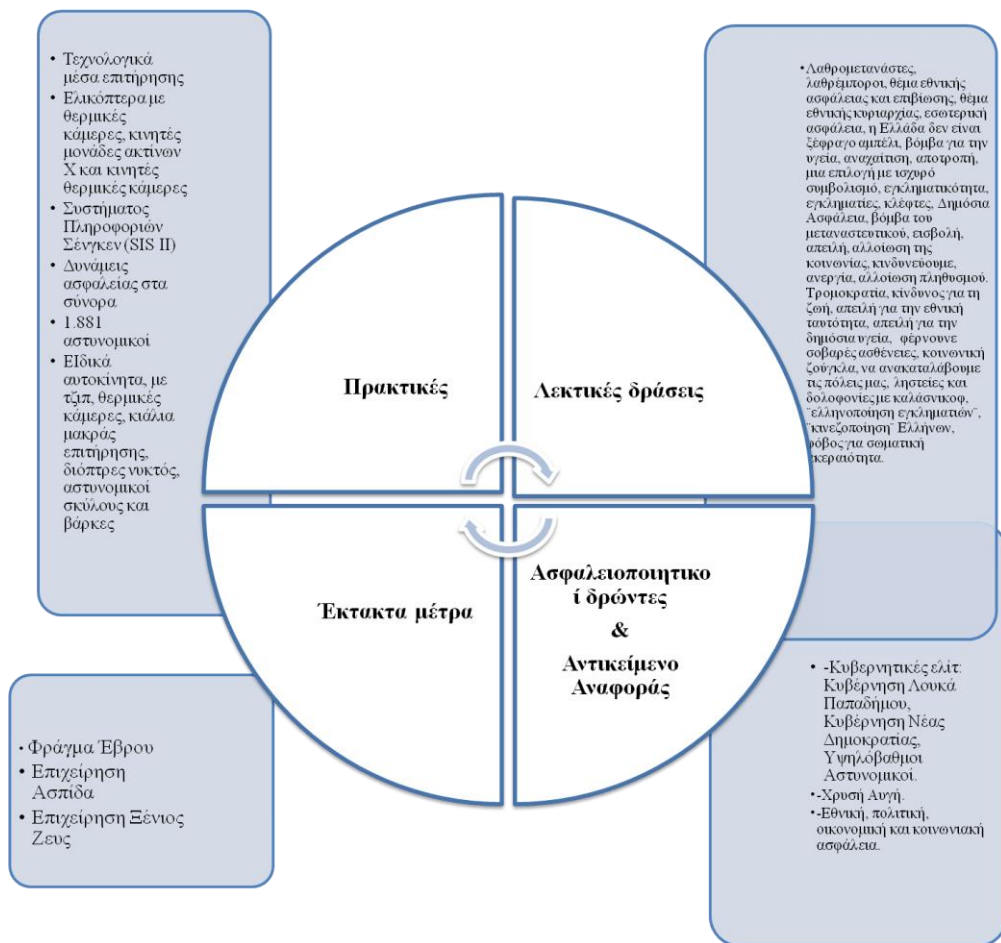
Όπως φαίνεται από την παραπάνω αναπαράσταση (Σχήμα 1), θέση της συγγραφέως της διατριβής είναι ότι οι πρακτικές (Σχολή Παρισιού) με τις λεκτικές δράσεις (Σχολή της Κοπεγχάγης), έχουν μια αμφίδρομη και αλληλοσυμπληρωματική σχέση, καθώς παρά το γεγονός ότι σύμφωνα με τη σχολή της Κοπεγχάγης οι λεκτικές δράσεις προηγούνται της πολιτικοποίησης και θεσμοποίησης, παρόλα αυτά, η μέχρι τώρα έρευνα της συγγραφέως στην υπάρχουσα βιβλιογραφία για την ασφαλειοποίηση της μετανάστευσης δεν έχει παράγει αποτελέσματα που να τεκμηριώνουν

⁶⁶¹ Bigo, D. (2001). The Möbius ribbon of internal and external security (ies). *Identities, borders, orders: Rethinking international relations theory*, 18, 91-116.

επιστημονικά ότι σε περιπτώσεις πρακτικών ασφαλειοποίησης ή της χρήσης τεχνολογικών μέσων ως ασφαλειοποιητικών επίσης μέσων, δεν προηγούνται λεκτικές δράσεις.

Άλλο ένα συμπέρασμα που συνάγεται από το Σχήμα 1, είναι ότι η διαδικασία εξέλιξης της ασφαλειοποίησης της μετανάστευσης στην Ελλάδα για την περίοδο 2011-2013, «συμμορφώνεται» απόλυτα με τη θεωρία της Σχολής της Κοπεγχάγης, η οποία επικαθορίζει συγκεκριμένα στάδια εξέλιξης προκειμένου η διαδικασία της ασφαλειοποίησης να θεωρηθεί επιτυχημένη. Ειδικότερα, όπως φαίνεται και στο Σχήμα 2, λεκτικές δράσεις από ασφαλειοποιητικούς δρώντες λαμβάνουν χώρα την υπό εξέταση περίοδο, με αντικείμενο αναφοράς τους τέσσερεις από τους πέντε τομείς ασφαλείας (εθνικός, πολιτικός, οικονομικός, κοινωνικός), αφήνοντας απ' έξω τον τομέα του περιβάλλοντος, οδηγώντας εν τέλει στην λήψη θεσμοθετημένων έκτακτων μέτρων. Παρακάτω, παρατίθεται μια λεπτομερής σχηματική αναπαράσταση της ασφαλειοποίησης της μετανάστευσης στην Ελλάδα για την υπό εξέταση περίοδο (Σχήμα 2), η οποία αποτελεί την συνέχεια και επέκταση της παραπάνω σχηματικής αναπαράστασης (Σχήμα 1).

Σχήμα 2: Στάδια εξέλιξης της ασφαλειοποίησης της μετανάστευσης στην Ελλάδα την περίοδο 2011-2013

Εν κατακλείδι, για την περίοδο 2011-2013, η πρώτη υπόθεση εργασίας της διατριβής, η οποία είναι ότι η μετανάστευση στην Ελλάδα την περίοδο 2011-2013 έχει ασφαλιποιηθεί, επιβεβαιώνεται.

6.2 Περίοδος 2014 – 2018

6.2.1 Hot spots: Ιστορικό πλαίσιο και λεκτικές δράσεις από κυβερνητικές πολιτικές ελίτ

Όπως έχει ήδη αναφερθεί, η Ελλάδα αντιμετωπίζει το πρόβλημα της παράνομης μετανάστευσης εδώ και δεκαετίες, αλλά από το 2013, ο αριθμός των ανθρώπων που προσπαθούν να διασχίσουν τα σύνορα της Ελλάδας έχει αυξηθεί σημαντικά. Το φαινόμενο αυτό οδήγησε στην ανάγκη υλοποίησης επιχειρήσεων διάσωσης για τη μείωση του αριθμού των θανάτων. Σκάφη διάσωσης που ανήκαν σε κυβερνητικούς ή μη οργανισμούς βοηθούσαν τους μετανάστες που ταξίδευαν σε βάρκες να φτάσουν στις όχθες της Ευρώπης αυτόνομα. Ως επακόλουθο της συχνής αποβίβασης τεράστιων ομάδων μεταναστών, μεταξύ του 2013 και του 2015, έπρεπε να εφαρμοστούν μέτρα για τη διαχείριση της κατάστασης στην ξηρά.⁶⁶²

Συνήθως, πρώτη δραστηριότητα μετά την άφιξη, ήταν οι μετανάστες να υποβληθούν σε βασικό ιατρικό έλεγχο και να τους δοθούν τρόφιμα και ποτά από τις ΜΚΟ.⁶⁶³ Έπειτα, η Frontex, μαζί με μέλη της ελληνικής αστυνομίας, ξεκινούσε την καταγραφή κάθε ατόμου ζητώντας βασικές πληροφορίες, όπως δημογραφικά χαρακτηριστικά, ενώ στη συνέχεια λαμβάνονταν δακτυλικά αποτυπώματα και γινόταν αναγνώριση και καταμερισμός αυτών που επιθυμούσαν να δικαιούνται άσυλο και εκείνων που έπρεπε να απελαθούν ή να ανακατευθυνθούν στα κέντρα αναγνώρισης και απέλασης (CIE).⁶⁶⁴

Ωστόσο, ένας αξιοσημείωτος αριθμός ατόμων δεν δέχτηκε να δώσει τα δακτυλικά του αποτυπώματα και κατάφερε να διαφύγει από την Ελλάδα χωρίς να αφήσει κανένα ίχνος της διέλευσής του από αυτή και να φτάσει στις οικογένειες ή τους φίλους του σε άλλες ευρωπαϊκές χώρες. Ωστόσο, αυτές οι χώρες άρχισαν να διαμαρτύρονται για τις δυσλειτουργικές πρακτικές σχετικά με τα δακτυλικά

⁶⁶² Hot Spot Italy: How EU's Flagship Approach Leads to Violation of Refugee and Migrant Rights. *Amnesty International*. 3/11/2006. Διαθέσιμο στο: <https://www.amnesty.org/en/documents/eur30/5004/2016/en/> [Πρόσβαση 7/8/2019].

⁶⁶³ Ο.π.

⁶⁶⁴ Ο.π.

αποτυπώματα και για την άφιξη στο έδαφός τους μη καταγεγραμμένων μεταναστών, οι οποίοι, λόγω της έλλειψης αυτών των πληροφοριών, δεν μπορούσαν να σταλούν πίσω στην πρώτη ευρωπαϊκή χώρα από την οποία εισχώρησαν στον τελικό προορισμό τους, σύμφωνα με τον κανονισμό του Δουβλίνου.⁶⁶⁵

Παρά τον κανονισμό για τη λήψη δακτυλικών αποτυπωμάτων από κάθε αφιχθέντα και παρά την εισαγωγή όλων των στοιχείων ταυτοποίησης σε μια βάση δεδομένων που ονομάζεται «Eurodac», η οποία είναι προσβάσιμη από όλα τα μέλη της ΕΕ, η Ελλάδα δεν ήταν σε θέση να διαχειριστεί την κατάσταση.⁶⁶⁶ Την κατάσταση αυτή δυσχέρανε η πολιτική της Frontex που παρουσίαζε την προσωρινή παρουσία ανθρώπων που έφταναν στην Ευρώπη για να ζητήσουν άσυλο ως ανθρώπινο φορτίο με επιπτώσεις στα σημεία υποδοχής, δημιουργώντας αυξημένες πιέσεις στα σύνορα των κρατών μελών.⁶⁶⁷

Σε αυτό το πλαίσιο, όπως έχει ήδη αναφερθεί, η έγκριση ενός συνόλου δράσεων έκτακτης ανάγκης αποτελεί θεμελιώδη άξονα της διαδικασίας ασφαλειοποίησης⁶⁶⁸. Ως εκ τούτου, είναι πολύ σημαντικό να αναλυθούν τα έκτακτα μέτρα που υιοθετήθηκαν για την αντιμετώπιση της προσφυγικής κρίσης, προκειμένου να αξιολογηθεί η εξέλιξη της ασφαλειοποίησης στην Ελλάδα την υπό εξέταση περίοδο.

Τα θεμέλια για μια ολιστική αντιμετώπιση του μεταναστευτικού ζητήματος τέθηκαν με την ομιλία του τέως Πρωθυπουργού της Ελλάδας, Αλέξη Τσίπρα στις Προγραμματικές Δηλώσεις της Κυβέρνησης στις 8/2/2015. Σε σχέση με την μεταναστευτική του πολιτική, ο Τσίπρας ανέφερε ότι ήταν «επείγουσα η ανάγκη προώθησης μία ευρωπαϊκής πολιτικής μετανάστευσης».⁶⁶⁹ Σε αυτό το πλαίσιο, και τρεις μήνες μετά, η ΕΕ ανταποκρίθηκε (Μάιος 2015) στην προσφυγική/μεταναστευτική κρίση με την Ευρωπαϊκή Ατζέντα για τη Μετανάστευση (ΕΚ 2015). Η νέα ατζέντα της ΕΕ για τη μετανάστευση ήταν

⁶⁶⁵ European Union (2013). Council of the European Union, Regulation (EU) No 604/2013 of the European Parliament and of the Council, 29 February 2013, Official Journal of the European Union, L. 180/31, 29.6.2013

⁶⁶⁶ Ο.π.

⁶⁶⁷ Tazzioli, M. (2018). Containment through mobility: migrants' spatial disobediences and the reshaping of control through the hotspot system. *Journal of Ethnic and Migration Studies*, 44(16), 2764-2779.

⁶⁶⁸ Buzan, B., Wæver, O., Wæver, O., & De Wilde, J. (1998). *Security: A new framework for analysis*. Lynne Rienner Publishers.

⁶⁶⁹ 'Ομιλία του πρωθυπουργού Α. Τσίπρα, στις προγραμματικές δηλώσεις της Κυβέρνησης'. Ελληνική Δημοκρατία/Πρωθυπουργός. 8/2/2015. Διαθέσιμο στο: <https://primeminister.gr/2015/02/08/13322> [Πρόσβαση 18/9/2015].

διαρθρωμένη σε τέσσερις πυλώνες:⁶⁷⁰

- Πρώτον, στην μείωση των κινήτρων για παράνομη μετανάστευση. Αντιμετώπιση των βαθύτερων αιτιών του παράνομου και αναγκαστικού εκτοπισμού σε τρίτες χώρες. Καταπολέμηση των λαθρεμπόρων και των διακινητών, και εφαρμογή πολιτικών επιστροφής.

- Δεύτερον, στην διαχείριση των συνόρων – προκειμένου να σωθούν ζωές και να διασφαλιστούν τα εξωτερικά σύνορα. Ενίσχυση του ρόλου και των λειτουργιών της Frontex. Εφαρμογή «έξυπνης» τεχνολογίας για την εποπτεία των συνόρων. Ενίσχυση της ικανότητας των κρατών μελών να ελέγχουν τα σύνορά τους.

- Τρίτον, στο καθήκον της Ευρώπης να προστατεύει τους πολίτες της, μέσω μιας ισχυρής κοινής πολιτικής ασύλου. Επιδίωξη της συνεκτικής εφαρμογής μιας κοινής πολιτικής ασύλου (π.χ. ένα νέο σύστημα παρακολούθησης και αξιολόγησης του κοινού ευρωπαϊκού συστήματος ασύλου, κατευθυντήριες γραμμές για την καταπολέμηση της κατάχρησης του συστήματος ασύλου, των hotspots και της επανεγκατάστασης). Εξασφάλιση μεγαλύτερης κατανομής των ευθυνών μεταξύ των κρατών μελών (αξιολόγηση του συστήματος του Δουβλίνου).

- Τέταρτον, σε μια νέα πολιτική για τη νόμιμη μετανάστευση. Βελτίωση της διαχείρισης της τακτικής πολιτικής μετανάστευσης και θεωρήσεων (π.χ. εκσυγχρονισμός του καθεστώτος της μπλε κάρτας, εκσυγχρονισμός της πολιτικής θεωρήσεων, πρόσληψη και τοποθέτηση στην αγορά εργασίας). Επιδίωξη της αποτελεσματικής ενσωμάτωσης, με μεγιστοποίηση των αναπτυξιακών οφελών για τις χώρες προέλευσης (π.χ. διευκόλυνση της μεταφοράς εμβασμάτων).

Στον απόηχο της παραπάνω συμφωνίας, η τότε ελληνική κυβέρνηση του ΣΥΡΙΖΑ, δήλωσε ικανοποιημένη από τις εξελίξεις αυτές. Σύμφωνα με τον αναπληρωτή Υπουργό Μεταναστευτικής Πολιτικής Γιάννη Μουζάλα, το ζήτημα της ενίσχυσης των συνόρων ήταν ένα θετικό βήμα για την Ελλάδα, καθώς, όπως χαρακτηριστικά ανέφερε:

πρέπει να ενισχυθούν τα μέτρα που θα ταυτοποιούν αυτούς που εισέρχονται στην Ελλάδα.⁶⁷¹ Το πού θα περιπολεί ποιος στα θαλάσσια σύνορα είναι εθνικό ζήτημα της Ελλάδας.⁶⁷²

⁶⁷⁰ Papadopoulos, A. (2016). From migration crisis to refugee crisis in Europe: Securitization priorities vs what? Hellenic Observatory Seminar, Cañada Blanch Room (COW 1.11), 1st floor, Cowdray House, LSE, Monday, 18 January 2016. Διαθέσιμο στο: <http://www.lse.ac.uk/europeanInstitute/research/hellenicObservatory/CMS%20pdf/Events/2015-16/Hellenic-Observatory-LSE-Seminar-AGP-18-01-2016-final.pdf> [Πρόσβαση 2/9/2019].

Στο πλαίσιο αυτό, στις 15 Ιουλίου 2015, ο Ευρωπαίος Επίτροπος για τη Μετανάστευση, τις Εσωτερικές Υποθέσεις και την Ιθαγένεια, Δημήτρης Αβραμόπουλος παρουσίασε ένα σχέδιο στα μέλη της ΕΕ για την υλοποίηση των θεσμοθετημένων σημείων διέλευσης των μεταναστών με την ονομασία «hotspots». Η προσέγγιση των «hotspot» ως απάντηση στην «διαχείριση εξαιρετικών μεταναστευτικών ροών»⁶⁷³ αναφερόταν παράλληλα στην εγκαθίδρυση δομών, όπου η Ευρωπαϊκή Υπηρεσία Υποστήριξης για το Άσυλο, η Europol και η Frontex, μαζί με άλλους οργανισμούς της ΕΕ, όπως ο EASO και ο Eurojust, θα βοηθούσαν τα κράτη μέλη που αντιμετώπιζαν σημαντική πίεση από τις μεταναστευτικές ροές, ειδικότερα αναφορικά με την διαδικασία ταυτοποίησης.⁶⁷⁴

Ως εκ τούτου, τα «hotspots» εισήχθησαν μέσω της Ευρωπαϊκής Ατζέντας για τη Μετανάστευση⁶⁷⁵, ενώ εγκρίθηκαν επισήμως από το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο στις 25-26 Ιουνίου 2015. Μάλιστα, ο τότε αναπληρωτής υπουργός Μεταναστευτικής Πολιτικής Γ. Μουζάλας μιλώντας στη Βουλή, στο πλαίσιο απάντησης σε επερώτηση που είχαν καταθέσει 20 βουλευτές της ΝΔ στις 2 Νοεμβρίου 2015 σχετικά με το προσφυγικό-μεταναστευτικό πρόβλημα, αιτιολόγησε την δημιουργία των hot spots αναφέροντας πως «είναι υποχρέωσή μας η ασφάλεια της Ελλάδας και της Ευρώπης και πρέπει να γίνεται πολύ καλή ταυτοποίηση γι' αυτό».⁶⁷⁶

Οπότε η ασφάλεια της χώρας, σε πολλαπλούς όρους όπως θα φανεί παρακάτω και σε συνάρτηση με την μετανάστευση αποτελεί προτεραιότητα για την κυβέρνηση του ΣΥΡΙΖΑ.

⁶⁷¹ Μποζανίνου, Τ. (2015). 'Μουζάλας: Υπάρχει Προοπτική για να αλλάξει το Δουβλίνο και στα χαρτιά. *Tovima.gr*. 26/9/2015. Διαθέσιμο στο: <https://www.tovima.gr/2015/09/26/politics/moyzalas-yparxei-prooptiki-gia-na-allaksei-to-doyblino-kai-sta-xartia> [Πρόσβαση 12/9/2019].

⁶⁷² Ο.π.

⁶⁷³ European Commission (2015). The Hot Spot Approach to Managing Exceptional Migratory Flows. Διαθέσιμο στο: https://ec.europa.eu/home-affairs/sites/homeaffairs/files/what-we-do/policies/european-agenda-migration/background-information/docs/2_hotspots_en.pdf [Πρόσβαση 30/8/2019].

⁶⁷⁴ European Parliament (2016). On the Frontline: The Hot Spot Approach to Managing Migration. Directorate General for Internal Policies. Policy Department C: Citizen's Rights and Constitutional Affairs. Διαθέσιμο στο: [http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2016/556942/IPOL_STU\(2016\)556942_EN.pdf](http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2016/556942/IPOL_STU(2016)556942_EN.pdf) [Πρόσβαση 20/8/2019].

⁶⁷⁵ European Commission (2015). A European Agenda on Migration. Communication from the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of Regions. Brussels, 13.5.2015 COM(2015) 240 final. Διαθέσιμο στο: https://ec.europa.eu/anti-trafficking/sites/antitrafficking/files/communication_on_the_european_agenda_on_migration_en.pdf [Πρόσβαση 20/8/2019].

⁶⁷⁶ 'Μουζάλας: Τα hot spots έχουν λόγο ύπαρξης εκεί όπου βγαίνουν οι πρόσφυγες. *Newsbeast.gr*. 11/12/2015. Διαθέσιμο στο: <https://www.newsbeast.gr/politiki/arthro/2062747/mouzalas-ta-hot-spots-echoun-logo-iparxis-eki-opou-vgenoun-i-prosfiges> Πρόσβαση [1/9/2019].

Μάλιστα, τον Οκτώβριο του 2015 ο τότε Πρωθυπουργός Α. Τσίπρας κατά την ανάγνωση των προγραμματικών δηλώσεων της κυβέρνησης στη Βουλή, ανέφερε σχετικά:

Επιτρέψτε μου σ' αυτό το σημείο να αλλάξω σελίδα και να θυμίσω ότι πέρα από τον αγώνα για την αποκατάσταση της οικονομικής ομαλότητας, από τον αγώνα για την επιστροφή στην οικονομική ανάπτυξη και τη στήριξη του ελληνικού κράτους βρισκόμαστε σήμερα αντιμέτωποι και με μια μεγάλη πρόκληση, την πρόκληση της διαχείρισης μιας μεγάλης κρίσης μέσα στην κρίση, που αποτελεί ταυτόχρονα και πρόκληση για ολόκληρη την Ευρώπη. Έχουμε να διαχειριστούμε μια τεράστια προσφυγική κρίση, η οποία φέρνει στην επιφάνεια τις μεγάλες πολιτικές συγκρούσεις που διαιρούν την Ευρώπη από τη μια άκρη στην άλλη, αλλά και την κάθε χώρα ξεχωριστά.....Ήδη η προηγούμενη Κυβέρνησή μας έκανε πάρα πολλά, ενώ στην πρόσφατη Σύνοδο Κορυφής, σε συνεργασία με την Ιταλία που αντιμετωπίζει το ίδιο οξύμενο πρόβλημα με εμάς, πετύχαμε μια σημαντική πρώτη νίκη: Την άμεση ενεργοποίηση του προγράμματος της μετεγκατάστασης για επιπλέον εκατόν είκοσι χιλιάδες πρόσφυγες. Σε αυτήν την κατεύθυνση σκοπεύουμε να συνεχίσουμε, ώστε να μπορέσουμε να ανταπεξέλθουμε σε μια από τις μεγαλύτερες προκλήσεις της σύγχρονης ευρωπαϊκής ιστορίας.⁶⁷⁷

Διαφαίνεται από το παραπάνω απόσπασμα, ότι η προβληματική της μετανάστευσης σηματοδοτεί την εφαρμογή νέων μέτρων για την αντιμετώπιση του μεταναστευτικού ζητήματος, ενώ γίνεται ολόένα και περισσότερο αντικείμενο πολιτικών συζητήσεων τόσο αναφορικά σε σχέση με την διατήρηση της δημόσιας τάξης και της εσωτερικής σταθερότητας. Η πολιτική συζήτηση αυτή παρουσίαζε την μετανάστευση ως μια από τις μεγαλύτερες προκλήσεις της σύγχρονης ευρωπαϊκής ιστορίας, υπόρρητα υπονοώντας ότι οι δράσεις για την αντιμετώπιση αυτής της πρόκλησης θα είναι ανάλογες.

Σημαντικό είναι να αναφερθεί πως ο τότε υπουργός Εθνικής Άμυνας Πάνος Καμμένος σε δηλώσεις⁶⁷⁸ του στον ΑΝΤ1 δήλωσε ότι η Ελλάδα δεν μπορεί να αντέξει τόσο μεγάλο αριθμό μεταναστών και απέρριψε ως λύση για το ζήτημα τη δημιουργία χώρων υποδοχής σε εγκαταλελειμμένα στρατόπεδα στα νησιά. Ο υπουργός Εθνικής Άμυνας τόνισε με δηλώσεις του στον ΑΝΤ1 ότι υπάρχει μεγάλο πρόβλημα με τους μετανάστες στη χώρα, πρόβλημα που είναι ιδιαίτερα έντονο στο κέντρο της Αθήνας. Όπως υπογράμμισε, η δημιουργία χώρων υποδοχής σε εγκαταλελειμμένα στρατόπεδα στα νησιά θα επιδεινώσει το πρόβλημα και θα αυξήσει την εισροή μεταναστών στο ελληνικό έδαφος. Όπως ανέφερε μάλιστα αυτή ήταν και η προεκλογική διαφωνία των ΑΝΕΛ με τον ΣΥΡΙΖΑ.

Ο ίδιος τόνισε ότι το μεταναστευτικό δεν είναι μόνο ελληνικό ζήτημα, αλλά

⁶⁷⁷ 'Ομιλία του πρωθυπουργού Α. Τσίπρα κατά την ανάγνωση των προγραμματικών δηλώσεων της κυβέρνησης'. Ελληνική Δημοκρατία/Πρωθυπουργός. 5/10/2015. Διαθέσιμο στο: <https://primeminister.gr/2015/10/05/14130> [Πρόσβαση 19/9/2019].

⁶⁷⁸ 'Διαφωνεί ο Καμμένος για τους μετανάστες.' *Thetoc.gr*. 14/4/2015. Διαθέσιμο στο: <https://www.thetoc.gr/politiki/article/diafwnei-o-kammenos-gia-tous-metanastes> [Πρόσβαση 4//2020].

ευρωπαϊκό, ενώ στάθηκε ιδιαίτερα στον ρόλο της Τουρκίας από την οποία ξεκινούν οι διακινητές για να μεταφέρουν τους μετανάστες στην Ελλάδα. «Η ΕΕ πρέπει να πιέσει την Τουρκία να εφαρμόσει όσα έχει συμφωνήσει για τους πρόσφυγες» τόνισε, αναφέροντας ότι όσοι μπαίνουν στην Ελλάδα θα πρέπει να επιστρέφονται άμεσα στη χώρα από όπου ήρθαν, προσθέτοντας ότι για τους διακινητές θα πρέπει να αντιμετωπίζονται με ισόβια κάθειρξη.

Εντέλει, η Ελλάδα έλαβε το ποσό των 12,7 εκατ. ευρώ από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή μέσω του Ταμείου Ασύλου, Μετανάστευσης και Ένταξης, για τη δημιουργία 8.000 θέσεων υποδοχής μεταναστών και προσφύγων στην ελληνική επικράτεια. Όπως ανέφερε ο Επίτροπος Μετανάστευσης Δημήτρης Αβραμόπουλος:

..η χορήγηση των 12,7 εκατομμυρίων για τη δημιουργία νέων εγκαταστάσεων υποδοχής είναι ένα ακόμα σημάδι της αλληλεγγύης και της ισχυρής υποστήριξης της ΕΕ προς την Ελλάδα στην προσπάθειά της να διαχειριστεί τις πρωτοφανείς μεταναστευτικές ροές στη χώρα.⁶⁷⁹

Η προσέγγιση των «hotspot», η οποία προτάθηκε από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή το 2015, αποσκοπεί στο να βοηθήσει τα κράτη μέλη τα οποία δέχονται τα μεγαλύτερα κύματα προσφύγων (Ιταλία και Ελλάδα), να αντιμετωπίσουν τον υψηλό αριθμό μικτών μεταναστευτικών ροών, λαμβάνοντας υπόψη τους κινδύνους για την ασφάλεια⁶⁸⁰ και να εκπληρώσουν τις υποχρεώσεις τους βάσει της νομοθεσίας της ΕΕ. Στο πλαίσιο της προσέγγισης των hotspots, τα κράτη μέλη θα είναι σε θέση να εντοπίζουν, να καταγράφουν και να ταξινομούν νέες αφίξεις, να υποστηρίζουν τους αιτούντες άσυλο σε διαδικασίες διεθνούς προστασίας ή μετεγκατάστασης και να προετοιμάζουν την επιστροφή εκείνων που δεν πληρούν τις προϋποθέσεις εισόδου.⁶⁸¹

Απώτερος στόχος της προσέγγισης των hotspots είναι επί της ουσίας η διαχείριση των μεταναστευτικών ροών σε συνεργασία και με την ΕΕ. Όπως χαρακτηριστικά δήλωσε ο Υπουργός Εξωτερικών του Λουξεμβούργου Ζαν Άσελμπορν:

⁶⁷⁹ Η Κομισιόν δίνει 12,7εκ. στην Ελλάδα για τη δημιουργία hot spots. *THE TOC*. 15/2/2016. Διαθέσιμο στο: <https://www.thetoc.gr/politiki/article/i-komision-dinei-127-ekat-eurw-stin-ellada-gia-ti-dimiourgia-hotspots> [Πρόσβαση 1/9/2019].

⁶⁸⁰ Ταρταμπούκα, Χ. (2016). 'Μουζάλας: Ευθύνη μας οι καθυστερήσεις στη δημιουργία hot spots.' *Thestival.gr*. 8/2/2016. Διαθέσιμο στο: <http://www.thestival.gr/policy/item/221921-mouzalas-eythyni-mas-oi-kathysteriseis-sti-dimiourgia-hot-spot> [Πρόσβαση 1/9/2019].

⁶⁸¹ Papageorgiou, I. (2017). International protection in Greece: Background information for the LIBE Committee delegation to Greece 22-25 May 2017. Directorate General for Internal Policies, Policy Department C: Citizens' Rights and Constitutional Affairs, Civil Liberties, Justice and Home Affairs.

Εάν τα εξωτερικά σύνορα της Ευρώπης δεν διασφαλίζονται στην Ιταλία και την Ελλάδα, τότε δημιουργείται χάος. Επομένως πρέπει να εστιάσουμε την προσοχή μας εκεί και να φροντίσουμε ξεκινήσουν να λειτουργούν τα Hotspots.⁶⁸²

Όπως ανέφεραν και στελέχη του υπουργείου Μεταναστευτικής Πολιτικής:

όπως είναι φανερό, η Ευρωπαϊκή Ένωση κινείται στην κατεύθυνση του περιορισμού των μεταναστευτικών εισροών και, σε εφαρμογή αυτής της πολιτικής, τα hotspots θα λειτουργούν ως σημεία διαλογής και ανάσχεσης της εισόδου μεταναστών.⁶⁸³

Ως εκ τούτου, η ανάπτυξη μιας διαλεκτικής ασφάλειας και πολιτικών στο πεδίο της μετανάστευσης από την Ελληνική κυβέρνηση προσλαμβάνει τη μορφή μιας αναπόφευκτης και αναγκαίας παρέμβασης προκειμένου να αντιμετωπιστεί η πρόκληση της μετανάστευσης την οποία συνεπάγεται η αύξηση των προσφυγικών και μεταναστευτικών ροών. Με άλλα λόγια, το κενό ασφαλείας, έχει ως απότοκο την πολιτική ασφάλειας η οποία προέρχεται με τη σειρά της μέσω της διαδικασίας ασφαλειοποίησης.

Λόγω των πολυάριθμων οργανισμών που δρουν εντός των hotspots και λόγω της έλλειψης ιεραρχίας μεταξύ αυτών των οργανισμών, χρησιμοποιείται μια διαδικασία συντονισμού για τις επιχειρήσεις αυτές. Η περιφερειακή ομάδα δράσης της ΕΕ (EURTF) είναι αυτή που συντονίζει τις εργασίες και δραστηριότητες όλων των οργανισμών. Έτσι, κάθε οργανισμός της ΕΕ έχει διαφορετική ειδική θέση εργασίας. Η Frontex ασχολείται αρχικά με τα ζητήματα καταχώρισης, εντοπίζοντας τη χώρα προέλευσης κάθε ατόμου, λαμβάνοντας δακτυλικά αποτυπώματα και ανεβάζοντας τα δεδομένα στο «Eurodac». Δεύτερον, διεξάγει συνεντεύξεις σε μετανάστες για τη συλλογή πληροφοριών σχετικά με φαινόμενα λαθρεμπορίου. Τέλος, διεξάγει τις επιχειρήσεις που αφορούν την επιστροφή ατόμων που δεν πληρούν τα κριτήρια για την παροχή ασύλου. Η Europol εργάζεται για τη συγκέντρωση πληροφοριών σχετικά με το οργανωμένο έγκλημα, τους λαθρεμπόρους και τους τρομοκράτες, διαβιβάζοντας τις πληροφορίες στις εθνικές αρχές. Ο Eurojust

⁶⁸² ‘Άμεσα το Πρώτο Ελληνικό Hot Spot.’ *DW*. 14.10.2015. Διαθέσιμο στο: <https://www.dw.com/el/%CE%AC%CE%BC%CE%B5%CF%83%CE%B1-%CF%84%CE%BF-%CF%80%CF%81%CF%8E%CF%84%CE%BF-%CE%B5%CE%BB%CE%BB%CE%B7%CE%BD%CE%B9%CE%BA%CF%8C-hot-spot/a-18780534> Πρόσβαση [2/9/2019].

⁶⁸³ Γεωργιοπούλου, Τ. (2015). ‘Συνεχίζεται η Δυστοκία για τη Λειτουργία Hot Spots.’ *Kathimerini*. 12/11/2015. Διαθέσιμο στο: <https://www.kathimerini.gr/838396/article/epikairothta/ellada/synexizetai-h-dystokia-gia-th-leitoyrgia-hotspots> Πρόσβαση [2/9/2019].

είναι ο Οργανισμός που συντονίζει θέματα σχετικά με τις έρευνες και τις διώξεις που αφορούν περισσότερα από ένα κράτη μέλη. Τέλος, ο EASO ασχολείται με άτομα που έχουν εντοπιστεί ότι πληρούν τα κριτήρια για την απόκτηση του ασύλου στην Ευρώπη και τη μετεγκατάστασή τους.⁶⁸⁴

Επί του πρακτέου, το πρώτο εξάμηνο του 2016, η Ελλάδα δημιούργησε hotspots σε πέντε νησιά του Ανατολικού Αιγαίου, τη Λέσβο, τη Χίο, τη Σάμο, τη Λέρο και την Κω. Τα hotspots δημιουργήθηκαν στις εγκαταστάσεις των Κέντρων Υποδοχής και Ταυτοποίησης (RIC). Παρόλα αυτά, τα hotspots (και τα Κέντρα Υποδοχής και Ταυτοποίησης) εξακολουθούν να λειτουργούν χωρίς Τυπικές Λειτουργικές Διαδικασίες.⁶⁸⁵

Η δημιουργία των hotspots στην Ελλάδα χρειάστηκε περισσότερο χρόνο από ότι είχε προγραμματιστεί. Ειδικότερα, τέσσερα από τα πέντε προγραμματισμένα hotspots λειτουργούσαν τον Μάρτιο του 2016, ενώ το τελευταίο, στην Κω, τέθηκε σε λειτουργία τον Ιούνιο του 2016 λόγω των αντιδράσεων των τοπικών αρχών και της κοινότητας σχετικά με την λειτουργία του. Όσον αφορά στη συνολική χωρητικότητα των πέντε εγκαταστάσεων hotspot, αυτή ανέρχεται σε 7.450 θέσεις.⁶⁸⁶

Σε αυτό το πλαίσιο, κατά τη διάρκεια συνέντευξης τύπου ο τότε Υπουργός Εθνικής Άμυνας Πάνος Καμμένος διαβεβαίωσε ότι τα 7 κέντρα θα ήταν έτοιμα μέχρι τις 15 Φεβρουαρίου. Σύμφωνα με τις ανακοινώσεις του Πάνου Καμμένου⁶⁸⁷ οι ενέργειες που έλαβαν χώρα ως προς αυτό, οι οποίες τόσο λεκτικά όσο και σε πρακτικό επίπεδο βρίθουν ασφαλειοποιητικών στοιχείων τόσο όπως τις ορίζει η Σχολή της Κοπεγχάγης όσο και η Σχολή του Παρισιού ήταν:

-Συγκρότηση συντονιστικού κέντρου των αρμοδίων φορέων σε χώρο μη διαβαθμισμένο στο Εθνικό Κέντρο Επιχειρήσεων υπό τον Υποστράτηγο Κωνσταντίνο Φλώρο. Στο συντονιστικό κέντρο θα συμμετείχαν με πιστοποιημένους συνδέσμους όλοι οι εμπλεκόμενοι φορείς (αστυνομία, λιμενικό υπουργείο Μετανάστευσης, ύπατη αρμοστέια του ΟΗΕ , εκπρόσωποι της ΕΕ ΜΚΟ κλπ).

⁶⁸⁴ European Commission (2015). 'Explanatory note on the "Hotspot" approach.' Διαθέσιμο στο: <https://www.statewatch.org/news/2015/jul/eu-com-hotspots.pdf> [Πρόσβαση 25/8/2019].

⁶⁸⁵ Papageorgiou, I. (2017). International protection in Greece: Background information for the LIBE Committee delegation to Greece 22-25 May 2017. Directorate General for Internal Policies, Policy Department C: Citizens' Rights and Constitutional Affairs, Civil Liberties, Justice and Home Affairs.

⁶⁸⁶ Ο.π.

⁶⁸⁷ 'Πάνος Καμμένος: Στις 15 Φεβρουαρίου θα είναι έτοιμα τα hotspots'. *Iefimerida.gr*. 02/02/2016. Διαθέσιμο στο: [iefimerida.gr - https://www.iefimerida.gr/news/248924/panos-kammenos-stis-15-fevroyariou-tha-einai-etoima-ta-hotspots](https://www.iefimerida.gr/news/248924/panos-kammenos-stis-15-fevroyariou-tha-einai-etoima-ta-hotspots) [Πρόσβαση 1/2/2020].

Ο υπουργός Εθνικής Άμυνας διαβεβαίωσε επίσης, ότι ακραία στοιχεία ή ΜΚΟ που θέλουν να παίξουν ρόλο καθοδηγητή ή άτομα που θέλουν να εκμεταλλευθούν οικονομικά τους πρόσφυγες, δεν θα έλθουν σε επαφή μαζί τους. Θα υπάρχει έλεγχος. Όλοι όσοι εισέρχονται ή εξέρχονται από τα κέντρα θα είναι πιστοποιημένοι.

- Δημιουργία συντονιστικών κέντρων με τη συμμετοχή των τοπικών φορέων στα 7 κέντρα υπό ανώτατο αξιωματικό των Ενόπλων Δυνάμεων.

-Η φύλαξη των κέντρων θα είναι αρμοδιότητας της αστυνομίας, ενώ ο στρατός θα περιοριστεί στη φύλαξη των εγκαταστάσεων και θα ενημερώνει τις αρμόδιες αρχές για την όποια αξιόποινη πράξη περιέλθει στην αντίληψη του για να κινηθούν οι περαιτέρω νόμιμες διαδικασίες.

-Η Ελλάδα ζητά να περιέλθει στη διάθεση της, η τράπεζα πληροφοριών με βιομετρικά στοιχεία της Ύπατης Αρμοστείας του ΟΗΕ, ώστε να επιταχυνθεί η διαδικασία προώθησης των προσφύγων στο πλαίσιο που έχει οριοθετήσει η ΕΕ εντός των 24 ωρών στα κέντρα υποδοχής τους στα νησιά και των 72 ωρών στα κέντρα μετεγκατάστασης τους προς προώθηση τους. Η διαχείριση των στοιχείων θα γίνει από τις Ένοπλες Δυνάμεις καθώς αυτό προβλέπει η ευρωπαϊκή νομοθεσία.

Ο παριστάμενος υπουργός Μετανάστευσης κ. Μουζάλας, παρατήρησε ότι το υπουργείο Εθνικής Άμυνας συμμετείχε από την πρώτη στιγμή στο θέμα της αντιμετώπισης του μεταναστευτικού, στο βαθμό των δυνατοτήτων του. Σημείωσε ακόμη ότι «η συνεργασία με τον κ. Καμμένο έχει διαφωνίες αλλά αυτό δεν αναιρεί την εξαιρετική συνεργασία».

Μαζί με τον αναπληρωτή υπουργό Εθνικής Άμυνας Δημήτρη Βίτσα, αναφέρθηκαν στη συνεργασία του Στρατού με τις ΜΚΟ για την αντιμετώπιση φυσικών καταστροφών. Επίσης αναφέρθηκαν στο συντονιστικό ρόλο των Ενόπλων Δυνάμεων στην όλη προσπάθεια, εκτίμησαν ότι η Ελλάδα θα κερδίσει το στοίχημα, και με αυτόν τον τρόπο όπως είπε ο κ. Βίτσας, θα μπορούμε να απαιτούμε και απαιτούμε από τους άλλους -ΕΕ-Τουρκία- να ανταποκριθούν στις υποχρεώσεις τους.

Ο Αρχηγός ΓΕΕΘΑ Ναύαρχος Ευάγγελος Αποστολάκης διαβεβαίωσε ότι οι Ένοπλες Δυνάμεις θα κάνουν ό,τι είναι ανθρωπίνως δυνατό για να ανταποκριθούν στις απαιτήσεις και σχολίασε ότι η συνεργασία με τους τοπικούς φορείς απαιτεί λεπτούς χειρισμούς και τα όποια προβλήματα θα επιλύονται είτε σε τοπικό επίπεδο, είτε σε κεντρικό επίπεδο.

Για το σχέδιο του υπουργείου Εθνικής Άμυνας ο κ. Καμμένος ενημέρωσε εκπροσώπους της αξιωματικής αντιπολίτευσης με επικεφαλής τη Ντόρα Μπακογιάννη, και εξέφρασε τη βούληση να ενημερώσει σχετικά και τα υπόλοιπα κόμματα.

Από τα παραπάνω φαίνεται ο αυξημένος ρόλος των σωμάτων ασφαλείας της Ελλάδας στην διαχείριση του μεταναστευτικού ζητήματος που συνηγορεί υπέρ του επιχειρήματος ότι η κατάσταση πλέον στην Ελλάδα είχε φύγει πλέον από την σφαίρα της κανονικής πολιτικής και βάσει της λογικής ασφαλείας απαιτούσε την λήψη έκτακτων μέτρων για την διαχείρισή της.

Από την έναρξη της εφαρμογής της δήλωσης ΕΕ-Τουρκίας στις 20 Μαρτίου, η οποία θα εξεταστεί παρακάτω, η φύση των hotspots άλλαξε ενόψει της έμφασης που δόθηκε στην επιστροφή νέων αφίξεων στην Τουρκία. Τα hotspots περιγράφονται πλέον ως ένα υβριδικό σύστημα κράτησης / υποδοχής των νεοαφιχθέντων, ενώ οι ίδιες εγκαταστάσεις χρησιμεύουν ως κέντρα κράτησης για 25 ημέρες και στη συνέχεια γίνονται τόπος ανοικτής στέγασης.⁶⁸⁸

Εκτός από τα hotspots, κάθε νησί διαθέτει (περιορισμένο) αριθμό εγκαταστάσεων, οι περισσότερες από τις οποίες διευθύνονται από Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις (ΜΚΟ) για την προσωρινή στέγαση ευπαθών ομάδων, όπως οικογένειες, άτομα με προβλήματα υγείας και ασυνόδευτα παιδιά. Δεδομένου του περιορισμένου αριθμού των διαθέσιμων εναλλακτικών καταλυμάτων στα νησιά, οι νεοαφιχθέντες στην πραγματικότητα είναι υποχρεωμένοι να παραμείνουν στα hotspots και έτσι η παραμονή τους γίνεται μεγαλύτερη, ενώ τα hotspots είναι πλέον υπερπλήρη.⁶⁸⁹

Από τον Φεβρουάριο του 2016 μέχρι τον Ιανουάριο του 2017 ο αριθμός των προσφύγων στα hotspots αυξήθηκε. Σύμφωνα με τα στοιχεία του Κεντρικού Επιχειρησιακού Οργάνου Μετανάστευσης της Γενικής Γραμματείας Ενημέρωσης, στις 3.1.2017 διαβιούσαν 22.000 περίπου άτομα στους περίπου 40 προσωρινούς χώρους φιλοξενίας στην ενδοχώρα και 15.000 περίπου άτομα στα 5 hotspots των

⁶⁸⁸ Vasilaki, R. (2016). Mapping the training needs of beneficiaries of international protection and the existing mechanisms for training provision in five EU Member States (with focus on women): *National report – GREECE ELIAMEP*.

⁶⁸⁹ Papageorgiou, I. (2017). International protection in Greece: Background information for the LIBE Committee delegation to Greece 22-25 May 2017. Directorate General for Internal Policies, Policy Department C: Citizens' Rights and Constitutional Affairs, Civil Liberties, Justice and Home Affairs.

νησιών. Ειδικότερα, στις 3.1.2017, στο hotspot της Λέσβου διαβιούσαν 5.542 πρόσφυγες, με χωρητικότητα δομής 3.500, ενώ σε εκείνο της Σάμου διαβίωναν 1.932 άτομα, με χωρητικότητα δομής τα 850 άτομα.⁶⁹⁰ Στον παρακάτω πίνακα παρατίθενται στοιχεία για την κατανομή των προσφύγων μέχρι και τις 30 Δεκεμβρίου του 2017.

Πίνακας 9: Κατανομή των προσφύγων στα hotspots μέχρι και τις 30 Δεκεμβρίου του 2017.

Hotspots στην Ελλάδα			
Λέσβος	Έναρξη λειτουργίας	Συνολική ικανότητα υποδοχής	Πληρότητα
Λέσβος	2015, Οκτώβριος	2330	5452
Χίος	2016, Φεβρουάριος	894	1742
Σάμος	2016, Μάρτιος	700	2368
Λέρος	2016, Μάρτιος	880	643
Κως	2016, Ιούνιος	772	702
Σύνολο		5576	10907

Πηγή: Asylum Information Database (AIDA), 2018.⁶⁹¹

⁶⁹⁰ Μυτιληναίου, Δ. (επιμ). (2017). Η Πρόκληση των Μεταναστευτικών Ροών και της Προστασίας των Προσφύγων: Ζητήματα Διοικητικής Διαχείρισης και Δικαιωμάτων. *Συνήγορος του Πολίτη*.

⁶⁹¹ AIDA, (2018). The European Union policy framework: ‘hotspots’. Διαθέσιμο στο: <http://www.asylumineurope.org/reports/country/greece/asylum-procedure/access-procedure-and-registration/reception-and> [πρόσβαση στις 10/9/2018].

Η αύξηση των αφίξεων το 2016 στα hot spots και οι φημολογίες την ίδια περίοδο για την δημιουργία ενός καινούργιου hot spot στο νησί, είχαν ως αποτέλεσμα την έντονη αντίδραση του δημάρχου Λέσβου Σπύρου Γαληνού. Με επιστολές του στον αναπληρωτή υπουργό Μεταναστευτικής Πολιτικής Γιάννη Μουζάλα, στον υπουργό Προστασίας του Πολίτη Νίκο Τόσκα και στον υπουργό Άμυνας Πάνο Καμμένο, τις οποίες έδωσε στη δημοσιότητα, εξέφρασε

*ξεκάθαρα και κατηγορηματικά την αντίθεσή σε οποιαδήποτε τέτοια προσπάθεια ή ακόμα και πρόθεση των συναρμόδιων υπουργείων, που έχει να κάνει με τη δημιουργία νέας δομής φιλοξενίας προσφύγων και μεταναστών στο νησί της Λέσβου.*⁶⁹²

Παρόλα, αυτά, η ελληνική κυβέρνηση είχε ήδη λάβει επιπρόσθετα ασφαλειοποιητικά μέτρα κατά της μετανάστευσης στις 1/9/2016 προκειμένου να καταλαγιάσει τους φόβους, ιδιαίτερα των κατοίκων της Λέσβου για την δημιουργία επιπρόσθετου hotspot στη νήσο.⁶⁹³ Σε αυτό το πλαίσιο, με επιστολή του προς το Δήμαρχο Λέσβου, ο αναπληρωτής Υπουργός Μεταναστευτικής Πολιτικής, διαβεβαίωσε ότι η δημιουργία νέου hotspot δεν περιλαμβάνεται σε καμία περίπτωση στα σχέδια του Υπουργείου και της κυβέρνησης με στόχο την αποσυμφόρηση της κατάστασης και την εκτόνωση της έντασης.⁶⁹⁴

Στην επιστολή ο κ. Μουζάλας υπενθύμισε, μεταξύ άλλων, όσα συμφωνήθηκαν στη συνάντηση του ίδιου με τον Δήμαρχο Λέσβου στις 14 Σεπτεμβρίου του ίδιου έτους και αφορούσαν:⁶⁹⁵

- Άμεση μεταφορά στην ενδοχώρα σημαντικού αριθμού προσφύγων που το αίτημα ασύλου τους παραπέμφθηκε στην κανονική διαδικασία
- Λειτουργία ενδιάμεσου κέντρου κράτησης για ανθρώπους με παραβατική συμπεριφορά κατά τη μεταφορά τους σε προαναχωρησιακά κέντρα της ενδοχώρας

⁶⁹² 'Μυτιλήνη: Δήμος και Περιφέρεια αντιδρούν στη δημιουργία νέου hotspot'. [iefimerida.gr](https://www.iefimerida.gr/news/288917/mytilini-dimos-kai-perifereia-antidroyn-sti-dimioyrgia-neoy-hotspot). 16/9/2016. Διαθέσιμο στο: <https://www.iefimerida.gr/news/288917/mytilini-dimos-kai-perifereia-antidroyn-sti-dimioyrgia-neoy-hotspot> [Πρόσβαση στις 10/9/2018].

⁶⁹³ Υπουργείο Εσωτερικών και Διοικητικής Ανασυγκρότησης (2016). Απάντηση στην Επιστολή με Θέμα «Φημολογία περί Δημιουργίας Νέου Κέντρου Φιλοξενίας στην Λέσβο». Αθήνα. 16 Σεπτεμβρίου 2016. Διαθέσιμο στο: https://www.iefimerida.gr/sites/default/files/archive-files/epistoli_anapliroti_yπουργoy_esoterikon.pdf [Πρόσβαση στις 10/9/2018].

⁶⁹⁴ 'Επιστολή Μουζάλα σε Δήμαρχο Λέσβου- Διάγνωση για δημιουργία νέου hotspot- Άμεση αποσυμφόρηση του νησιού'. [Lesvospost.com](https://www.lesvospost.com/2016/09/hotspot.html?m=1). 20/9/2016. Διαθέσιμο στο: <https://www.lesvospost.com/2016/09/hotspot.html?m=1> [Πρόσβαση στις 10/9/2018].

⁶⁹⁵ Ο.π.

- Ενίσχυση της ΕΛ.ΑΣ & των υγειονομικών υπηρεσιών
- Έγκριση αποζημιώσεων στους κατοίκους της Μόριας για τις ζημιές που έχουν υποστεί
- Περαιτέρω ενίσχυση της Υπηρεσίας Ασύλου με εξειδικευμένο προσωπικό.

Ενδεικτική της ρητορικής φόβου την ίδια περίοδο, είναι συνέντευξη του Γιάννη Μουζάλα στην vradini.gr, στις 30/12/2016, όπου μεταξύ άλλων, εξέφρασε φόβους ότι τζιχαντιστές περνούν τα σύνορα μέσα στο πλήθος ή ότι μπορεί να γίνεται «ψάρεμα» και στρατολόγηση εν δυνάμει τρομοκρατών ανάμεσα στους πρόσφυγες και μετανάστες που βρίσκονται στην Ελλάδα. Ο Μουζάλας ανέφερε δε πως εκείνη την περίοδο λάμβαναν χώρα διαρκείς έλεγχοι από τις μυστικές υπηρεσίες και τις αστυνομικές αρχές.⁶⁹⁶ Ειδικότερα, στην ερώτηση εάν υπάρχει κίνδυνος στην Ελλάδα από τους τζιχαντιστές, ο Μουζάλας έδωσε την εξής απάντηση:

Όλα τα τρομοκρατικά χτυπήματα στην Ευρώπη, με εξαίρεση το τελευταίο γεγονός στη Γερμανία, έγιναν από Ευρωπαίους πολίτες δεύτερης και τρίτης γενιάς. Επομένως, οι τζιχαντιστές μέσα στους πρόσφυγες και μετανάστες, μέχρι στιγμής, δεν έχει αποδειχθεί ότι έχουν επιρροή. Σε κάθε περίπτωση όμως, για λόγους ασφαλείας για τη χώρα μας, αλλά και για την Ευρώπη, ναι, έχουμε μια όσο το δυνατόν μεγαλύτερη παρακολούθηση των ανθρώπων αυτών σε σχέση με την τζιχάντ και τον ISIS. Είναι σε διαρκή εγρήγορση οι μυστικές υπηρεσίες, η αστυνομία, ενώ υπάρχει συνεχής συνεργασία με όλες τις συναρμόδιες ευρωπαϊκές αρχές.⁶⁹⁷

ενώ στο σχόλιο του δημοσιογράφου ότι πολλοί από τους τζιχαντιστές που διέρχονται από την Ελλάδα εκμεταλλεύονται το πλήθος και μετακινούνται προς την Ευρώπη ο Μουζάλας απάντησε ότι:

Αυτό είναι αλήθεια και γι' αυτόν το λόγο, πέρα από τους ελέγχους, δίνουμε πολύ μεγάλο βάρος στην ένταξη και στη φιλοξενία. Δηλαδή, αν τους φιλοξενούμε καλά, σε ανθρώπινες συνθήκες, αν προσπαθήσουμε να εντάξουμε όσο γίνεται καλύτερα όσους είναι εδώ, είναι και θέμα ασφάλειας.⁶⁹⁸

Όσον αφορά στο έτος 2018, μέχρι και τον μήνα Μάιο του ίδιου έτους, υπήρχαν πέντε hotspots στην Ελλάδα (στα νησιά Χίος, Κω, Λέρος, Λέσβος και Σάμος), συνολικής χωρητικότητας 6.338 θέσεων. Ωστόσο, ο συνολικός αριθμός των μεταναστών που υπήρχαν στα ελληνικά νησιά (16.500) υποδηλώναν σοβαρό υπερπληθυσμό.⁶⁹⁹

⁶⁹⁶ Γ. Μουζάλας: Χτενίζουμε τα hot spots /Για τζιχαντιστές, Vradini.gr. 31/12/2016. Διαθέσιμο στο: <https://www.vradini.gr/15427-2/> [Πρόσβαση στις 10/9/2018].

⁶⁹⁷ Ο.π.

⁶⁹⁸ Ο.π.

⁶⁹⁹ European Parliament (2018). Hotspots at EU external borders State of play. Briefing. EPRS / European Parliamentary Research Service. Διαθέσιμο στο:

Μέχρι τις αρχές Ιουνίου του 2018, ο συνολικός αριθμός των προσφύγων και των μεταναστών που υπήρχαν στα ελληνικά hotspots ανερχόταν σε πάνω από 16.500. Επί του παρόντος, η Κως και η Λέρος λειτουργούν πλήρως, ενώ η Χίος, η Λέσβος και η Σάμος παραμένουν υπερπλήρεις.⁷⁰⁰ Στους πίνακες που ακολουθούν (10 & 11), αποτυπώνεται η κατανομή των προσφύγων στα hotspots στην Ελλάδα μέχρι τον Μάιο και τον Σεπτέμβριο του 2018.

Πίνακας 2: Αριθμός προσφύγων στα hotspots στην Ελληνική επικράτεια μέχρι τον Μάιο του 2018.

Hotspots στην Ελλάδα			
Λέσβος	Έναρξη λειτουργίας	Συνολική ικανότητα υποδοχής	Πληρότητα
Λέσβος	2015, Οκτώβριος	3 000	8500
Χίος	2016, Φεβρουάριος	1 014	1533
Σάμος	2016, Μάρτιος	648	3276
Λέρος	2016, Μάρτιος	980	924
Κως	2016, Ιούνιος	816	968
Σύνολο		6458	15201

Πηγή: European Parliament, 2018⁷⁰¹ (Επεξεργασία της συγγραφέως).

[http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2018/623563/EPRS_BRI\(2018\)623563_EN.pdf](http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2018/623563/EPRS_BRI(2018)623563_EN.pdf)
[Πρόσβαση 10/9/2018].

⁷⁰⁰ Ο.π.

⁷⁰¹ European Parliament (2018). Hotspots at EU external borders State of play. Briefing. *EPRS / European Parliamentary Research Service*. Διαθέσιμο στο:

Μέχρι το τέλος του 2018, ο συνολικός αριθμός αφιχθέντων μεταναστών στην ελληνική επικράτεια, ήταν 50.508,⁷⁰² Παρόλα αυτά, ο αριθμός στα hotspots μειώθηκε από 15.201 σε 14.600.⁷⁰³ Μέχρι τις 18 Φεβρουαρίου 2019, οι συνολικές αφίξεις μεταναστών ανέρχονταν σε 3.507 (2348 από τη θάλασσα, 1.159 από τη στεριά).⁷⁰⁴

Ένα εύλογο ερώτημα που τίθεται, είναι για ποιο λόγο οι μετανάστες δεν φεύγουν για την ηπειρωτική Ελλάδα. Οι κάτοικοι των hotspots εμποδίζονται να τα εγκαταλείψουν εξαιτίας του επονομαζόμενου «γεωγραφικού περιορισμού». Ο περιορισμός αυτός, παρόλα αυτά, είναι υπόρρητος στη δήλωση ΕΕ-Τουρκίας (θα εξεταστεί παρακάτω). Οι αιτούντες άσυλο με θετική πρωτοβάθμια ή δευτεροβάθμια απόφαση μπορούν να ταξιδέψουν στην ηπειρωτική Ελλάδα, ενώ οι υπόλοιποι πρέπει να μεταφερθούν στην Τουρκία. Ως εκ τούτου, οι περισσότεροι αιτούντες άσυλο περιορίζονται σε ένα από τα πέντε νησιά όπου βρίσκονται τα hotspots.⁷⁰⁵

Σύμφωνα με τους Nakache & Losier (2017), αυτή η κατάσταση, είναι απόρροια του Κοινού Ευρωπαϊκού Συστήματος Ασύλου (ΚΕΣΑ), βασικός αντίκτυπος του οποίου είναι ο «εξωτερικός έλεγχος» της μετανάστευσης μέσω της κράτησης. Ως ένα νεφελώδες υβρίδιο του ποινικού, αστικού και διοικητικού δικαίου, η κράτηση συνιστά την εξωδικαστική χρήση της φυλάκισης για τα άτομα με καθεστώς παράνομης μετανάστευσης, αλλά όχι απαραίτητα με ποινικό μητρώο. Η κράτηση λαμβάνει ως επί το πλείστον την μορφή μιας άτυπης ποινικής φυλάκισης. Η κράτηση πραγματοποιείται εντός και εκτός της επικράτειας ενός κράτους με διμερείς και τριμερείς συμφωνίες, οι οποίες ουσιαστικά είναι στρατηγικές εξωτερικής ανάθεσης που λογικά συνεπάγονται μείωση των πιθανών προσδοκιών των αιτούντων άσυλο για την απόκτηση προστασίας σε ασφαλείς, πιο ευημερείς και υπογράφοντες τη Σύμβαση για τους Πρόσφυγες προορισμούς.⁷⁰⁶

[http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2018/623563/EPRS_BRI\(2018\)623563_EN.pdf](http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2018/623563/EPRS_BRI(2018)623563_EN.pdf) [πρόσβαση στις 10/9/2018].

⁷⁰² Operational Portal (2019). Refugee Situations. Greece. Διαθέσιμο στο:

<https://data2.unhcr.org/en/situations/mediterranean/location/5179> [Πρόσβαση στις 18/02/2019].

⁷⁰³ UNHCR (2018). Fact Sheet: Greece. 1-31 December 2018. Διαθέσιμο στο: <https://data2.unhcr.org/en/documents/details/67711> [Πρόσβαση στις 18/02/2019].

⁷⁰⁴ Operational Portal (2019). Refugee Situations. Greece. Διαθέσιμο στο:

<https://data2.unhcr.org/en/situations/mediterranean/location/5179> [Πρόσβαση στις 18/02/2019].

⁷⁰⁵ Ο.π.

⁷⁰⁶ Nakache, D., & Losier, J. (2017). The European Union Immigration Agreement with Libya: Out of Sight, Out of Mind. *E-International Relations*, 25.

Η Ευρωπαϊκή Ένωση «εξωτερικοποιεί» την ευθύνη για τους αιτούντες άσυλο, αλλά η προσπάθεια αυτή οδηγεί μόνο σε προβλήματα ηθικά, δεοντολογικά και προβλήματα που εγείρουν συζήτηση για τον σεβασμό των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Η ΕΕ υποχρεώνει και / ή χρηματοδοτεί την Ελλάδα, την Ιταλία και ορισμένα αφρικανικά κράτη να επιστρέφουν τους μετανάστες στην χώρα προορισμού τους. Δεδομένου ότι οι αιτούντες άσυλο πρέπει να διεκδικήσουν προστασία στα σύνορα ή στο εσωτερικό του αποκαλούμενου κράτους προορισμού, η επιστροφή τους πριν φθάσουν στην Ευρώπη μειώνει τεχνητά τον αριθμό των αιτούντων. Αυτή η διαδικασία σύλληψης, κράτησης και εκδίωξης ονομάζεται «απαγόρευση» και σκοπός της είναι να υποστηρίξει το παραπαίων Κοινό Ευρωπαϊκό Σύστημα Ασύλου (ΚΕΣΑ).⁷⁰⁷

Συνάγεται, επομένως, ότι το σύστημα των hotspot συμβάλλει στην επιβολή μορφών κράτησης μέσω της κινητικότητας που συνίσταται στον έλεγχο της μετανάστευσης παρεμποδίζοντας και επιβραδύνοντας τις μεταναστευτικές ροές.⁷⁰⁸

Ωστόσο, η κράτηση των αιτούντων άσυλο στα ελληνικά νησιά του Αιγαίου και σε μη ευρωπαϊκά κράτη θα οδηγήσει μόνο σε περαιτέρω πρακτικές κράτησης, και σε επιδείνωση των συνθηκών κατά μήκος της διαδρομής των μεταναστών. Η κράτηση δεν θα λειτουργήσει αποτρεπτικά για τους αιτούντες άσυλο από το να φτάσουν στις ευρωπαϊκές ακτές.⁷⁰⁹

Ενώ οι ελλείψεις και οι προκλήσεις στο ελληνικό σύστημα ασύλου παραμένουν πολλαπλές, οι ελληνικές μεταρρυθμίσεις και εξελίξεις στο μεταναστευτικό είναι σε μεγάλο βαθμό πολιτικοποιημένες σε εθνικό και κοινοτικό επίπεδο, με την έννοια ότι έχουν αρχίσει να υπόκεινται σε διαδικασίες που ανήκουν στο πλέγμα της ασφάλειας.

Για αυτόν ακριβώς το λόγο υπάρχει σύγχυση στη διάκριση μεταξύ της διαδικασίας πολιτικοποίησης και της διαδικασίας ασφαλειοποίησης στην διεθνή βιβλιογραφία. Υπάρχει ουσιαστική διαφωνία ως προς το αν οι δύο διαδικασίες είναι στην πραγματικότητα διακριτές. Έχουν προβληθεί επιχειρήματα και από τις δύο

⁷⁰⁷ Silverman, S. J. (2018). The EU's Hotspot Approach: Questionable Motivations and Unreachable Goals. Διαθέσιμο στο: https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=3178892 [Πρόσβαση στις 18/02/2019].

⁷⁰⁸ Tazzioli, M. (2018). Containment through mobility: migrants' spatial disobediences and the reshaping of control through the hotspot system. *Journal of Ethnic and Migration Studies*, 44(16), 2764-2779.

⁷⁰⁹ Ο.π.

πλευρές: υπάρχει η άποψη ότι η ασφάλεια θέτει πράγματι ένα ζήτημα πέρα από την κανονική πολιτική και το επιχείρημα ότι η ασφάλεια είναι η συνήθης πολιτική. Ωστόσο, η υπογράμμιση της σημασίας της διάκρισης των δύο διαδικασιών δεν σημαίνει ότι δεν υπάρχει πολιτική διαδικασία στη διαδικασία ασφαλειοποίησης. Στην περίπτωση της μετανάστευσης, για παράδειγμα, άλλο είναι να αμφισβητηθεί η διαδικασία προσδιορισμού των προσφύγων ή η επάρκεια των υπηρεσιών μετανάστευσης ή η υπερσυγκέντρωση μεταναστών σε μεγάλες πόλεις, ενώ είναι εντελώς διαφορετικό το επιχείρημα ότι η διεθνής μετανάστευση αποτελεί απειλή εθνικής ασφάλειας για μια δεδομένη κοινωνία ή για ένα κράτος.⁷¹⁰

Σύμφωνα με τον Bourbeau (2015) οι δύο διαδικασίες είναι ναί μεν ξεχωριστές, αλλά δεν είναι αμοιβαία αποκλειόμενες, καθώς δεν είναι εννοιολογικά ξεκάθαρο ότι είναι ανταγωνιστικές. Ο Bourbeau (2015) θέτει σε αυτό το πλαίσιο τα εξής ερωτήματα:⁷¹¹ Μπορεί μια αρνητική πολιτικοποίηση ενός προβλήματος να προκαλέσει τη διαδικασία ασφαλειοποίησης; Μήπως μια αρνητική πολιτικοποίηση οδηγεί αναγκαστικά στην ασφαλειοποίηση; Μήπως η σχέση μεταξύ των δύο είναι θέμα εντατικοποίησης; Όσο πιο έντονη είναι η πολιτικοποίηση, τόσο μεγαλύτερες είναι και οι πιθανότητες ότι ένα θέμα θα γίνει ζήτημα ασφάλειας; Εάν ναι, ποιο είναι το όριο και πώς το αναγνωρίζουμε;⁷¹²

Ως εκ τούτου, η πολιτικοποίηση της μετανάστευσης σε συνδυασμό με μια έντονη κατάσταση ανασφάλειας στα hotspots και την νομική αβεβαιότητα σχετικά με ορισμένες πρακτικές, όπως η κράτηση στα hot spots, οδηγεί σε σημαντική σύγχυση και ανεπαρκή πληροφόρηση σε όλα τα επίπεδα, από τις αρχές και τις οργανώσεις που παρέχουν υπηρεσίες μέχρι και στους πρόσφυγες που εισέρχονται στα κέντρα.⁷¹³

⁷¹⁰ Bourbeau, P. (2015). Securitization. In *International Encyclopedia of Social & Behavioral Science*, 2nd edition, . Elsevier.

⁷¹¹ Ο.π.

⁷¹² Η απάντηση των ως άνω ερωτημάτων δεν αποτελεί αντικείμενο της παρούσας διατριβής, παρόλα αυτά θα μπορούσε να επεκταθεί η έρευνα και ως προς αυτή την κατεύθυνση σε μεταγενέστερο στάδιο.

⁷¹³ Papadoulou, A. (2016). The Implementation of the Hotspots in Italy and Greece. *European Council for Refugees and Exiles*. Διαθέσιμο στο: <https://www.ecre.org/wp-content/uploads/2016/12/HOTSPOTS-Report-5.12.2016..pdf> [Πρόσβαση στις 10/9/2018].

6.2.2 Συμφωνία ΕΕ Τουρκίας: Ιστορικό πλαίσιο και λεκτικές δράσεις από κυβερνητικές πολιτικές ελίτ

Η προσέγγιση των hot spots, προκειμένου να γίνει ευρέως αντιληπτή, πρέπει να μελετηθεί σε συνδυασμό με την Δήλωση Ευρωπαϊκής Ένωσης και Τουρκίας, η οποία ενεργοποιήθηκε στις 20 Μαρτίου 2016.

Το έτος 2016 ήταν κομβικό για την Ευρώπη, με πάνω από ένα εκατομμύριο αιτούντες άσυλο να επιδιώκουν να εγκατασταθούν στα εδάφη της. Η εν λόγω κρίση θεωρείται, αλλά και παρουσιάζεται από τα μέσα ενημέρωσης, ως η μεγαλύτερη μεταναστευτική κρίση στην ιστορία της Ευρώπης, κρίση η οποία απειλεί την πολιτική της σταθερότητα τόσο βραχυπρόθεσμα όσο και μακροπρόθεσμα. Μάλιστα, τα περισσότερα μέλη του χώρου Σένγκεν έχουν αναστείλει μονομερώς τους κανόνες Σένγκεν για περιορισμένο χρονικό διάστημα σε διάφορα τμήματα των εθνικών συνόρων τους. Δηλώσεις κορυφαιών πολιτικών προσώπων με άμεση σχέση και επίδραση στην διαχείριση του προσφυγικού όπως του Υπουργού Μεταναστευτικής Πολιτικής της Ελλάδας Γιάννη Μουζάλα ότι «μέσα στα κύματα προσφύγων που έχουν μπει στη χώρα» υπάρχουν και έχουν εξαρθρωθεί «2 κυκλώματα τζιχαντιστών και η κυβέρνηση είναι συνέχεια πάνω στο θέμα αυτό»^{714, 715}, σίγουρα επιτείνουν το αίσθημα δημόσιας ανασφάλειας το οποίο είναι μέχρι και σήμερα διάχυτο στην ΕΕ λόγω του μεταναστευτικού.

Σε αυτό το πλαίσιο και προκειμένου να αντιμετωπιστεί η κρίση, οι αρχηγοί κρατών και κυβερνήσεων της ΕΕ συγκάλεσαν έκτακτη σύνοδο κορυφής με την Τουρκία, που θεωρείται βασικός παράγοντας λόγω της γεωγραφικής της θέσης και της πολιτικής και στρατιωτικής συμμετοχής της στον συριακό πόλεμο.⁷¹⁶ Όπως χαρακτηριστικά είχε δηλώσει και ο Γιάννης Μουζάλας σχετικά με τον ρόλο της Τουρκίας:

⁷¹⁴ 'Μουζάλας: Εξαρθρώσαμε δύο κυκλώματα τζιχαντιστών - Οι πρόσφυγες εξεγείρονται γιατί δεν θέλουν να μείνουν εδώ'. *Alfavita.gr*. 13/11/2016. Διαθέσιμο στο: https://www.alfavita.gr/politiki/203650_moyzalas-exarthrosame-dyo-kyklomata-tzihantiston-oi-prosfyges-exegeirontai-giati [Πρόσβαση στις 17/09/2019].

⁷¹⁵ 'Μουζάλας: Στην ηπειρωτική χώρα πρόσφυγες για να αποσυμφορηθούν τα νησιά'. *Alfavita.gr*. 4/9/2016. Διαθέσιμο στο: https://www.alfavita.gr/politiki/196688_moyzalas-stin-ipeirotiki-hora-prosfyges-gia-na-aposymforithoun-ta-nisia [Πρόσβαση στις 17/09/2019].

⁷¹⁶ Sliwinski, K. F. (2016). 'A-securitization' of immigration policy-the case of European Union. *Asia-Pacific Journal of EU Studies*, 14(1), 25.

*Η Ευρώπη πρέπει να αντιληφθεί ότι η Ελλάδα δεν είναι η πόρτα για τις προσφυγικές ροές προς την Ευρώπη. Η Ελλάδα είναι μέρος του διαδρόμου. Η πόρτα βρίσκεται στην Τουρκία.*⁷¹⁷

Μάλιστα, μερικούς μήνες πριν την εφαρμογή της δήλωσης ΕΕ-Τουρκίας της 18ης Μαρτίου 2016, «Η ελληνική κυβέρνηση [είχε] ζητήσει [από το Σεπτέμβριο] να αναπτυχθεί η Frontex στα βόρεια σύνορα της χώρας» στο πλαίσιο «της προσπάθειάς [αποφυγής] δευτερογενών ροών δηλαδή παράνομες μετακινήσεις προσφύγων προς άλλες χώρες».⁷¹⁸

Ειδικότερα, σε δημοσίευμα του γερμανικού περιοδικού Spiegel αναφερόταν ότι η Ευρωπαϊκή Συνοριοφυλακή και Ακτοφυλακή σχεδίαζε να στείλει δύναμή της για να επιτηρεί τα σύνορα της Ελλάδας με την τότε ΠΓΔΜ. Σε ερώτηση του ΑΠΕ-ΜΠΕ για το δημοσίευμα ο υπουργός απάντησε:

*Ναι βεβαίως και ισχύει και μου κάνει εντύπωση που αυτό το ζήτημα ανακινήθηκε. Ήδη από το Σεπτέμβριο είχαμε καλέσει τη Frontex και ο οργανισμός με βάση σχέδια της Ευρωπαϊκής Ένωσης, όπως κάνει και σε άλλες χώρες, αναπτύσσεται στα βόρεια σύνορα και τα σύνορα με την Αλβανία για να μειώσει τις δευτερογενείς ροές.*⁷¹⁹

Πριν την υπογραφή της συμφωνίας, πλήθος δηλώσεων από πολιτικές και όχι μόνο ελίτ εμφορούνταν από ασφαλειοποιητική γλώσσα. Ένα χαρακτηριστικό παράδειγμα αποτελεί δήλωση του Μητροπολίτη Θεσσαλονίκης Ανθιμου, ο οποίος σε συνέντευξη του ανέφερε πως είναι «αντίθετος στη φιλοξενία των διαφόρων μεταναστών κλπ». Ειδικότερα οικοδομώντας πάνω στην αβεβαιότητα των «άλλων» ανέφερε :

*Μέσα στην πόλη της Θεσσαλονίκης, για πλείστους όσους λόγους, εγώ προσωπικά σαν επίσκοπος και εκπρόσωπος τη τοπικής εκκλησίας που έχει ιστορία 2.000 χρόνων, δεν θα ήθελα να εγκατασταθούν, διότι δεν ξέρουμε τι ακριβώς στη συνέχεια θα επακολουθήσει.*⁷²⁰

Παράλληλα, σε συνέντευξη του στην αυστριακή εφημερίδα Wiener zeitung ο Μουζάλας ανέφερε: «Δεν μπορούμε πολιτικά να το αποδεχτούμε. Είναι ένα

⁷¹⁷ 'Μουζάλας: Τα hot spots και οι καταυλισμοί θα χρηματοδοτηθούν από την ΕΕ.' *Newsbeast.gr*, 27/10/2015. Διαθέσιμο στο: <https://www.newsbeast.gr/politiki/arthro/2007073/mouzalal-ta-hot-spots-ke-i-katavli-smi-tha-chrimatodotithoun-apo-tin-ee> [Πρόσβαση στις 18/02/2019].

⁷¹⁸ 'Μουζάλας: Έχουμε ζητήσει ανάπτυξη της Frontex στα βόρεια σύνορα από τον Σεπτέμβριο'. *Alfavita.gr*, 13/12/2016. Διαθέσιμο στο: https://www.alfavita.gr/politiki/206225_mouzalal-ehoyme-zitisei-anartyxi-tis-frontex-sta-boreia-synora-apo-ton-septembrio [Πρόσβαση στις 17/09/2019].

⁷¹⁹ Ο.π.

⁷²⁰ 'Ανθιμος: Εθνική προδοσία τα λεγόμενα του Μουζάλα - Είμαι αντίθετος στη φιλοξενία μεταναστών'. *Alfavita.gr*, 16/3/2016. Διαθέσιμο στο: https://www.alfavita.gr/politiki/182263_anthimos-ethniki-prodosia-ta-legomena-toy-mouzalal-eimai-antithetos-sti-filoxenia [Πρόσβαση στις 17/09/2019].

ευρωπαϊκό πρόβλημα, μία κρίση της Ευρώπης, στο σύνολό της». ⁷²¹ Ο αναπληρωτής υπουργός επίσης επισήμανε πως η κατάσταση με τους πρόσφυγες στα σύνορα με την ΠΓΔΜ είναι άσχημη, αλλά η Ελλάδα καταβάλλει προσπάθειες να την ελέγξει, ενώ εκείνο που εξέπληξε ήταν η παράβαση των προηγούμενων αποφάσεων της Ευρωπαϊκής Ένωσης- σύμφωνα με τις οποίες τα σύνορα θα παρέμεναν ανοικτά, τουλάχιστον προσωρινά- που αγνόησαν η Αυστρία και οι χώρες της Ομάδας Βίζεγκραντ, ενεργώντας μεμονωμένα. Ο κ. Μουζάλας επίσης πρόσθεσε πως έτσι η Ελλάδα δεν μπόρεσε να προετοιμαστεί έγκαιρα για να περιορίσει μία ανθρωπιστική κρίση, η οποία είναι στις αρχές της. Μία «μίνι» κρίση, που, όπως ανέφερε, μπορεί να ενταθεί και η αιτία βρίσκεται στο γεγονός ότι συνεχίζονται οι προσφυγικές ροές από την Τουρκία και ταυτόχρονα οι άνθρωποι δεν μπορούν να φύγουν από την Ελλάδα μέσω της Διαδρομής των Βαλκανίων, όπως συνέβαινε έως τώρα. Όπως χαρακτηριστικά ανέφερε:

Η κατάσταση δεν πρόκειται να βελτιωθεί όσο δεν μειώνονται οι αριθμοί των προσφύγων που φθάνουν από την Τουρκία, διότι εάν συνεχίσουν να έρχονται καθημερινά στην Ελλάδα 2.000 πρόσφυγες και μετανάστες δεν θα είναι, πλέον, δυνατόν να αντιμετωπιστεί η κατάσταση. ⁷²²

Όπως φαίνεται, το επιχείρημα ότι «εάν συνεχίσουν να έρχονται καθημερινά στην Ελλάδα 2.000 πρόσφυγες και μετανάστες δεν θα είναι, πλέον, δυνατόν να αντιμετωπιστεί η κατάσταση», χρησίμευσε ως νομιμοποιητικός παράγοντας για την ανάπτυξη μιας περιοριστικής μεταναστευτικής πολιτικής και για τον περιορισμό των δικαιωμάτων των υπηκόων τρίτων χωρών γεγονός που και πάλι σηματοδοτεί την ασφαλειοποιητική λογική της μετανάστευσης στην Ελλάδα.

Η δήλωση ΕΕ-Τουρκίας της 18ης Μαρτίου 2016 (η οποία στοίχισε στην ΕΕ περίπου έξι δισεκατομμύρια ευρώ συν μια σειρά άλλων δεσμεύσεων εκ μέρους της απέναντι στην Τουρκία) και η οποία αποτελεί μέρος του Κοινού Σχεδίου Δράσης Ελλάδας Τουρκίας που το οποίο ενεργοποιήθηκε το 2015, ⁷²³ αναφέρεται στη μεταφορά μεταναστών από την Ελλάδα και την Ιταλία πίσω στην Τουρκία. Η Τουρκία, φιλοξενεί στα εδάφη της περίπου 3.5 εκατομμύρια Σύριους πρόσφυγες

⁷²¹ Μουζάλας: Το προσφυγικό είναι ευρωπαϊκό πρόβλημα, όχι μόνο ελληνικό'. *Alfavita.gr*. 8/3/2016. Διαθέσιμο στο: <https://www.alfavita.gr/politiki/181459-moyzalas-prosfygiko-einai-eyropaiko-problima-ohi-mono-elliniko> [Πρόσβαση στις 17/09/2019].

⁷²² Ο.π.

⁷²³ Press office - General Secretariat of the Council (2016). EU-Turkey statement, 18 March 2016. Press Release 144/16 18/03/2016. Διαθέσιμο στο: <https://big.assets.huffingtonpost.com/SumfoniaEETourkias.pdf> [Πρόσβαση στις 13/09/2019].

(αιτούντες άσυλο) με τη συντριπτική πλειοψηφία από αυτούς να ζουν χωρίς άδεια διαμονής και να γίνονται «ανεκτοί» υπό καθεστώς «προσωρινής προστασίας». Η δήλωση ΕΕ-Τουρκίας ενθαρρύνει την Τουρκία τόσο να κρατήσει τους πρόσφυγες στα εδάφη της, όσο και να τους εμποδίζει να εισέλθουν στην ΕΕ · σε αντάλλαγμα, η Τουρκία λαμβάνει χρηματοδότηση και η πρότασή της να προσχωρήσει στο καθεστώς των κρατών μελών της ΕΕ λαμβάνεται πολύ πιο σοβαρά υπόψη. Η δήλωση επίσης ενθαρρύνει και δημιουργεί ένα νομιμοποιημένο ασφαλειοποιητικό αφήγημα για τα hotspots, όπως φαίνεται και από το παρακάτω απόσπασμα του Γιάννη Μουζάλα.⁷²⁴

*Τα νησιά έχουν μεγάλο πρόβλημα, δοκιμάζονται από το προσφυγικό-μεταναστευτικό, γιατί η αύξηση του πληθυσμού εκεί δημιουργεί προβλήματα, τα οποία το κράτος προσπαθεί να τα λύσει και δεν είναι απών από το πρόβλημα αυτό. Ασφαλώς οι συνθήκες στα νησιά δεν είναι και οι καλύτερες, πρέπει να τις βελτιώσουμε και ζητάμε σε αυτό την βοήθεια των τοπικών φορέων.*⁷²⁵

Η συμφωνία ΕΕ-Τουρκίας ολοκληρώθηκε στις 18 Μαρτίου 2016, αφού η ΕΕ συμφώνησε να ανακινήσει τις συνομιλίες σχετικά με την ένταξη της Τουρκίας στην ΕΕ. Παρόλα αυτά, έχει επικριθεί έντονα από ομάδες ανθρωπίνων δικαιωμάτων και μελετητές.^{726,727}

Η δυσλειτουργική αυτή συμφωνία έχει δημιουργήσει μια διαρκή ανθρωπιστική κρίση στα ελληνικά νησιά. Στα τέλη του 2016, 16.000 πρόσφυγες και μετανάστες είχαν εγκλωβιστεί στα hot spots των νησιών του Αιγαίου, με μισούς από αυτούς να ζουν σε απάνθρωπες συνθήκες μέσα σε σκηνές. Αυτές οι απάνθρωπες συνθήκες έγιναν αφορμές τον Ιανουάριο του 2017, όταν ένα ασυνήθιστο ψυχρό μέτωπο έπληξε τη νοτιοανατολική Ευρώπη και κάλυψε τα νησιά με χιόνι. Πολλές βίαιες συγκρούσεις μεταξύ ομάδων μεταναστών σημειώθηκαν στα hot spots το 2016 και τον Δεκέμβριο ξέσπασαν ταραχές και πυρκαγιές που, σύμφωνα με τους πρόσφυγες ακτιβιστές και τις οργανώσεις ανθρωπίνων δικαιωμάτων, προκλήθηκαν

⁷²⁴ Silverman, S. J. (2018). The EU's Hotspot Approach: Questionable Motivations and Unreachable Goals. Διαθέσιμο στο: https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=3178892 [Πρόσβαση στις 18/02/2019].

⁷²⁵ Μουζάλας: Εξαρθρώσαμε δύο κυκλώματα τζιχαντιστών - Οι πρόσφυγες εξεγείρονται γιατί δεν θέλουν να μείνουν εδώ'. *Alfavita.gr*. 13/11/2016. Διαθέσιμο στο: https://www.alfavita.gr/politiki/203650_moyzalas-exarthrosame-dyo-kyklomata-tzihantiston-oi-prosfyges-exegeirontai-giati [Πρόσβαση στις 17/09/2019].

⁷²⁶ Barbulescu, R. (2017). Still a beacon of human rights? Considerations on the EU response to the refugee crisis in the Mediterranean. *Mediterranean Politics*, 22(2), 301-308.

⁷²⁷ Amnesty International (2017). A blueprint for despair: Human Rights impact of the EU-Turkey deal. Διαθέσιμο στο: <https://www.amnesty.org/en/documents/eur25/5664/2017/en/> [Πρόσβαση στις 14/09/2019].

από δεξιούς Έλληνες εξτρεμιστές.⁷²⁸

Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο, επιδίωξε αυτή τη συμφωνία προκειμένου να αναχαιτίσει την παράνομη μετανάστευση από την Τουρκία στην ΕΕ. Σε αυτό το πλαίσιο, η Τουρκία συμφώνησε να δεχθεί την επιστροφή των παράνομων μεταναστών από την Τουρκία προς τα ελληνικά νησιά, εκκινώντας από τις 20 Μαρτίου 2016. Η Τουρκία όχι μόνο δέχτηκε τους όρους της ΕΕ, αλλά παράλληλα συμφώνησε να εντείνει την προσπάθεια της για την αποτροπή δημιουργίας νέων σημείων διέλευσης για τους παράνομους μετανάστες που επιθυμούν να φτάσουν στην ΕΕ από την Τουρκία. Φαίνεται επομένως, ότι από την γέννηση της η συμφωνία αυτή ήταν ιδιαίτερα περίπλοκη και δύσκολη στην εφαρμογή της, καθώς η ΕΕ, από την πλευρά της, συμφώνησε να προβεί στην επανεγκατάσταση ενός Σύριου πρόσφυγα από την Τουρκία για κάθε πρόσφυγα που θα επιστρεφόταν αντίστοιχα στην Τουρκία, στο πλαίσιο της συμφωνίας, ενώ η Τουρκία συμφώνησε να λάβει όλα τα απαραίτητα μέτρα προκειμένου να μην δημιουργηθούν νέες οδικές ή χερσαίες οδοί παράνομης μετανάστευσης μεταξύ της Τουρκίας και της ΕΕ.⁷²⁹

Στις επίσημες δηλώσεις του το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο, κατά την ανακοίνωση αυτών των νέων μέτρων, δήλωσε ότι «θα είναι ένα προσωρινό και έκτακτο μέτρο που είναι απαραίτητο για να τερματιστεί ο ανθρώπινος πόνος και να αποκατασταθεί η δημόσια τάξη».⁷³⁰

Μια σημαντική παρατήρηση είναι ότι η αναφορά στο μέτρο επιστροφής όλων των νέων παράνομων μεταναστών στην Τουρκία ως «έκτακτο μέτρο» αποτελεί μια λεκτική δράση για την ασφαλιεποίηση της μετανάστευσης, δεδομένου ότι επικοινωνείται στο κοινό ότι είναι απαραίτητο η ΕΕ να υπερβεί τις συνήθεις πολιτικές της για την μετανάστευση, υπό τις συγκεκριμένες συνθήκες. Επίσης, η χρήση της έκφρασης «αποκατάσταση της δημόσιας τάξης» συνάδει σε μεγάλο βαθμό με τη βιβλιογραφία της ασφαλιεποίησης, δεδομένου ότι προωθεί την ιδέα ότι υπάρχει απειλή για την παρούσα κατάσταση και, κατά συνέπεια, νομιμοποιούνται έκτακτα μέτρα. Μάλιστα, η χρήση της λέξης «αποκατάσταση» από μόνη της, υποδηλώνει ότι η κατάσταση είναι ήδη πέραν του ελέγχου που σημαίνει ότι χωρίς τη

⁷²⁸ Weber, B. (2017). The EU-Turkey refugee deal and the not quite closed Balkan route. *Friedrich Ebert Stiftung*, 1-25.

⁷²⁹ European Council (2016). Press release. Remarks by President Donald Tusk after the meeting of the EU heads of state or government with Turkey. Διαθέσιμο στο: <http://www.consilium.europa.eu/en/press/press-releases/2016/03/18/tusk-remarks-after-eucoturkey/>

[Πρόσβαση στις 14/09/2019].

⁷³⁰ Ο.π.

λήψη νέων μέτρων, θα εξελιχθεί ακόμα χειρότερα. Αυτό συνιστά σαφώς μια πράξη ασφαλειοποίησης και θέτει τη μετανάστευση στη σφαίρα εκτός της «κανονικής πολιτικής».

Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο (2016) δήλωσε επίσης ότι θα λάβει

*όλα τα απαραίτητα μέτρα για την πρόληψη νέων θαλάσσιων ή χερσαίων διαδρομών για την παράνομη μετανάστευση που θα ανοίξουν μεταξύ της Τουρκίας και της ΕΕ».*⁷³¹

Το παραπάνω απόσπασμα δημιουργεί σαφώς σύνορα για τους μετανάστες, έχοντας ως απώτερο στόχο να μείνουν εκτός ΕΕ. Η επιτυχία είναι επί της ουσίας η αποτροπή τους και όχι η προστασία τους.

Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο αναφέρει παράλληλα, ότι για κάθε Σύριο πρόσφυγα που θα επιστρέφει στην Τουρκία, θα γίνεται επανεγκατάσταση ένας άλλου Σύριου από την Τουρκία στην ΕΕ «λαμβάνοντας υπόψη τα Κριτήρια Ευπάθειας του ΟΗΕ [...]». Άλλες λεκτικές δράσεις - εκφράσεις που αναφέρονται στα επίσημα έγγραφα, ειδικά όταν σχετίζονται με τη συμφωνία ΕΕ-Τουρκίας είναι η «πρόκληση της μετανάστευσης» και η έμφαση στις κοινές προσπάθειες της Τουρκίας και της ΕΕ να «αντιμετωπίσουν» αποτελεσματικά την εν λόγω πρόκληση «μαζί».⁷³²

Δύο μήνες μετά την εκκίνηση της συμφωνίας, ο Υπουργός Μεταναστευτικής Πολιτικής Γιάννης Μουζάλας δήλωσε ότι

*Προσπαιτούμενο για αίσια έκβαση του προσφυγικού αποτελεί η επιτυχία της συμφωνίας ΕΕ-Τουρκίας. Εμείς κάνουμε αυτά που υποσχθήκαμε, το ίδιο μένει στην ΕΕ και την Τουρκία.*⁷³³

Χαρακτηριστική ήταν δε η έκφραση που χρησιμοποίησε «παναγιά βοήθα», για την περίπτωση μη τήρησης της συμφωνίας. Μεταξύ άλλων μάλιστα ανέφερε ότι

*ο Δυτικός κόσμος πρέπει να αποκτήσει μια πολιτική απέναντι στη μετανάστευση, γιατί η μετανάστευση θα συνεχιστεί για χρόνια, εξαιτίας των πολέμων, της φτώχειας και της κλιματικής αλλαγής.*⁷³⁴

Την ίδια περίοδο, ο τότε Αντιπρόεδρος της Νέας Δημοκρατίας Κωστής Χατζηδάκης, αναφερόμενος στην κατάσταση του Ελληνικού⁷³⁵ ανέφερε ότι «το

⁷³¹ European Council (2016). Press release. Remarks by President Donald Tusk after the meeting of the EU heads of state or government with Turkey. Διαθέσιμο στο: <http://www.consilium.europa.eu/en/press/press-releases/2016/03/18/tusk-remarks-after-eucoturkey/> [Πρόσβαση στις 14/09/2019].

⁷³² Ο.π.

⁷³³ Γ. Μουζάλας: Παναγιά βοήθα αν δεν τηρηθεί η συμφωνία Ε.Ε. – Τουρκίας'. *Naftemporiki.gr*. 30/5/2016. Διαθέσιμο στο: <https://m.naftemporiki.gr/story/1109722/g-mouzalas-panagia-boitha-an-den-tirithi-i-sumfonia-ee-tourkias> [Πρόσβαση στις 14/09/2019].

⁷³⁴ Ο.π.

⁷³⁵ Ο καταυλισμός του Ελληνικού -μια μη επίσημη εγκατάσταση για την φιλοξενία προσφύγων- συγκροτήθηκε σε δύο περιόδους στα τέλη του 2015 και τις αρχές του 2016. Μέχρι και πριν από λίγο

τελευταίο διάστημα η κατάσταση εκεί», είχε «πλέον καταστεί ανεξέλεγκτη και» εγκυμονούσε «σοβαρούς κινδύνους, δεδομένου ότι έχουν μεταφερθεί περίπου 6.000 πρόσφυγες εκεί, αριθμός που ξεπερνά κατά πολύ τον αριθμό που είχε δεσμευτεί το υπουργείο να μεταφέρει, αλλά που κυρίως ξεπερνά τις αντικειμενικές δυνατότητες φιλοξενίας της εγκατάστασης, με αποτέλεσμα να παρατηρούνται ακραίες καταστάσεις».⁷³⁶ Για τις αναφορές του αυτές, ο αντιπρόεδρος της ΝΔ, επικαλέστηκε σχετικές επιστολές του Ιατρικού Συλλόγου Αθηνών, του ΚΕΕΛΠΝΟ, των δημάρχων των όμορων περιοχών και της επικεφαλής της Ελληνικό ΑΕ.⁷³⁷

Μάλιστα, όσον αφορά στην περίπτωση του Ελληνικού, η ατμόσφαιρα ήταν τεταμένη από τον θάνατο τον Απρίλιο του 2016 μιας δεκαεφτάχρονης από το Αφγανιστάν η οποία διέμενε σε σκηνή στον προσφυγικό καταυλισμό του Ελληνικού και η οποία πυροδότησε τις αντιδράσεις πολιτικών ελίτ της περιοχής (δήμαρχοι της ευρύτερης περιοχής) οι οποίοι σε επιστολή τους στον Γιάννη Μουζάλα, έθεσαν μεταξύ άλλων τα εξής ερωτήματα:

α) Πώς θα διασφαλιστεί η δημόσια υγεία και ασφάλεια, όταν ξαφνικά χιλιάδες άνθρωποι συνωστίζονται και συγχρωτίζονται σε έναν χώρο που δεν πληροί καμία προδιαγραφή;

β) Πώς είναι δυνατόν να συνεχίζεται η άτακτη και πρόχειρη παραμονή τόσων πολλών ανθρώπων σε έναν παντελώς ακατάλληλο χώρο;

γ) Πώς εξυπηρετούνται σε 40 χημικές τουαλέτες περίπου 5.000 άτομα;

δ) Πώς είναι δυνατόν 5.000 άνθρωποι να ζουν χωρίς προδιαγραφές ατομικής υγιεινής;⁷³⁸

Το Δεκέμβριο του 2016, εννέα μήνες μετά την εφαρμογή της συμφωνίας, ο Γιάννης Μουζάλας δήλωσε ότι «η συμφωνία ΕΕ-Τουρκίας για το προσφυγικό έχει βοηθήσει τη χώρα μας, ήταν μια βάση για να μπει μια τάξη στο χάος».⁷³⁹ Παράλληλα αναφέρθηκε στην αναγκαιότητα της συμφωνίας, δηλώνοντας πως «δεν

καιρό φιλοξενούσε περί τα 1200 άτομα -ανάμεσά τους και πολλά παιδιά- σε συνθήκες «απαράδεκτες» όπως είχε καταγγείλει η Διεθνής Αμνηστία.

Συχνά έγινε αντικείμενο διεθνούς σχολιασμού με εικόνες από εκατοντάδες ανθρώπους να στοιβάζονται σε σκηνές στις εγκαταστάσεις του παλιού αεροδρομίου, προσπαθώντας να εξασφαλίσουν αξιοπρεπή διαβίωση. Μεγάλο επίσης ήταν το πρόβλημα ασφάλειας.

⁷³⁶ Μουζάλας: Μετά την Ειδομένη θα εκκενωθεί το Ελληνικό. *Alfavita.gr*. 26/5/2016. Διαθέσιμο στο: https://www.alfavita.gr/koinonia/188184_moyzalas-meta-tin-eidomeni-tha-ekkenothei-elliniko [Πρόσβαση 16/9/2019].

⁷³⁷ Ο.π

⁷³⁸ 'Νεκρή 17χρονη Αφγανή στο Ελληνικό - Ο πρώτος θάνατος σε δομές φιλοξενίας'. *Alfavita.gr*. 19/4/2016. Διαθέσιμο στο: https://www.alfavita.gr/koinonia/185286_nekri-17hroni-afgani-sto-elliniko-o-protos-thanatos-se-domes-filoxenias [Πρόσβαση 17/9/2019].

⁷³⁹ 'Μουζάλας: Χωρίς τη συμφωνία ΕΕ-Τουρκίας θα είχαμε ακόμη 100.000 πρόσφυγες στην Ελλάδα'. *Enikos.gr*. 31/12/2016. Διαθέσιμο στο: <http://www.enikos.gr/politics/427675/mouzalas-xoris-ti-symfonia-ee-tourkias-tha-eixame-akomi-100000-prosfyges-stin-ellada> [Πρόσβαση στις 16/09/2019].

θα επιτρέψουμε ο καθένας, όποτε θέλει και για όσο θέλει, να πηγαίνει σε ένα camp και να κάνει ό,τι θέλει». ⁷⁴⁰ Σε προγενέστερη δήλωση του τον Αύγουστο του 2016, ο Μουζάλας μάλιστα υπήρξε emphaticός ως προς την διασύνδεση των μεταναστών και προσφύγων με την διατάραξη της δημόσιας τάξης, αναφέροντας χαρακτηριστικά ότι «το χάος πήρε μορφή». ⁷⁴¹

Παρόλα αυτά, οι ασφαλειοποιητικές δράσεις του Γιάννη Μουζάλα δεν περιορίζονται μόνο στα παραπάνω αποσπάσματα. Κατά τη διάρκεια επεισοδίων που έλαβαν χώρα στα νησιά του ανατολικού Αιγαίου τον Νοέμβριο του 2016, σε διαμαρτυρίες των κατοίκων των νησιών οι οποίες είχαν ως αιτούμενο την απομάκρυνση των προσφύγων από τα νησιά, ο Υπουργός χαρακτηριστικά απάντησε ότι:

Οι άνθρωποι μένουν στα νησιά γιατί αυτό επιβάλλει η συμφωνία. Η συμφωνία γλίτωσε τη χώρα από 130.000 μετανάστες που θα εγκλωβίζονταν στη χώρα με κλειστά σύνορα. ⁷⁴²

Η λέξη «γλίτωσε» υποδηλώνει από μόνη της την αρνητική έννοια που προσδίδει ο Μουζάλας στους πρόσφυγες/μετανάστες η οποία σε ένα επικοινωνιακό τέχνασμα χρησιμοποιείται προκειμένου να νομιμοποιηθεί η συμφωνία στην συνείδηση των Ελλήνων πολιτών.

Το 2017, ένα χρόνο μετά τη Συμφωνία ΕΕ-Τουρκίας, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή δήλωσε ότι η συμφωνία «επιβεβαίωσε την ύπαρξη απτών αποτελεσμάτων», θεωρώντας την ως μια επιτυχή πολιτική. Αυτό οφείλεται στο γεγονός ότι ο αριθμός των μεταναστών και ο αριθμός των θανάτων στη θάλασσα μειώθηκαν από την εφαρμογή της Συμφωνίας μέχρι και το 2017, καθώς σύμφωνα με την Ευρωπαϊκή Επιτροπή «οι παράτυπες αφίξεις μειώθηκαν κατά 97%». ⁷⁴³

Παρόλα αυτά, ενώ οι ροές από Τουρκία προς Ελλάδα είναι μειωμένες μεν σε σχέση με το 2015, είναι αυξημένες δε όχι μόνο για το 2018 σε σχέση με το 2017 αλλά και για το έτος 2019 (μέχρι και το Μάρτιο) σε σχέση με το 2018. Σύμφωνα με

⁷⁴⁰ Ο.π.

⁷⁴¹ 'Μουζάλας: Χωρίς τη συμφωνία ΕΕ- Τουρκία θα είχαν φτάσει στη χώρα άλλοι 180.000 πρόσφυγες και μετανάστες'. *HuffingtonPost.gr*. 23/8/2016. Διαθέσιμο στο: https://www.huffingtonpost.gr/2016/08/23/mouzalas-ee-toyrkia-symfwnia-180000-prosfyges-politiki_n_11660130.html [Πρόσβαση 16/9/2019].

⁷⁴² 'Απίστευτος Μουζάλας: Οι πρόσφυγες στα νησιά δεν είναι 16.000 αλλά 12.000'. *Protothema.gr*. 21/11/2016. Διαθέσιμο στο: <https://www.protothema.gr/greece/article/630072/apisteutos-mouzalas-oi-prosfyges-sta-nisia-den-einai-16000-alla-12000/> [Πρόσβαση στις 16/09/2019].

⁷⁴³ European Commission (2017). EU-Turkey statement, A year on. Διαθέσιμο στο: https://ec.europa.eu/home-affairs/sites/homeaffairs/files/what-we-do/policies/europeanagenda-migration/background-information/eu_turkey_statement_17032017_en.pdf [Πρόσβαση στις 14/09/2019].

στοιχεία του υπουργείου Μεταναστευτικής Πολιτικής, το 2018 εισήλθαν από την Τουρκία στα νησιά 32.115 άτομα ενώ το 2017 είχαν εισέλθει 29.130 (αύξηση περίπου 10%). Το έτος 2019 δε, τον Ιανουάριο και τον Φεβρουάριο, σημειώθηκε μια αύξηση εισερχομένων στα νησιά της τάξης του 15% σε σχέση με το αντίστοιχο διάστημα του 2018.⁷⁴⁴

Σημαντικό είναι επίσης να σημειωθεί, ότι παράλληλα έχουν αυξηθεί οι ροές από τον Έβρο οι οποίες δεν καλύπτονται από τη συμφωνία ΕΕ-Τουρκίας (που αφορά μόνο τα νησιά): σύμφωνα με το υπουργείο, το 2018 εισήλθαν 15.814 από τον Έβρο (18.014 σύμφωνα με την Ύπατη Αρμοστεία του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες) και το 2017 εισήλθαν 5.577 άτομα (αύξηση περίπου 280%).⁷⁴⁵

Η ασφαλιποίηση της μετανάστευσης επομένως στην Συμφωνία αυτή εδράζεται στην επιτυχία του αποκλεισμού των ανθρώπων που εισέρχονται στην ΕΕ και στην ενίσχυση των συνόρων. Αυτό είναι σύμφωνο με αυτό που αναφέρει ο Huysmans (2000) για την ασφαλιποίηση, ότι δηλαδή η προστασία των συνόρων είναι η πιο σημαντική και ότι το ζήτημα της μετανάστευσης πλαισιώνεται γύρω από την ασφάλεια.⁷⁴⁶ Αυτή η διαδικασία της ασφαλιποίησης της μετανάστευσης, ενώ λαμβάνει χώρα μέσω και της χρήσης λεκτικών δράσεων περί ανθρωπιστικών ζητημάτων, όπως αναφέρει και ο Buonfino (2006) στις ευρωπαϊκές συζητήσεις, η ασφάλεια εμπεριέχεται στις συζητήσεις ανθρωπιστικής βοήθειας, θεμελιωδών δικαιωμάτων και προστασίας.⁷⁴⁷

Θεωρητικά, η ασφαλιποίηση της μετανάστευσης δεν πρέπει να έχει καμία απολύτως συσχέτιση με τους πρόσφυγες. Η επισήμανση ενός προσώπου ως πρόσφυγα θα πρέπει να γίνεται με τέτοιο τρόπο ώστε το άτομο αυτό να μην πλαισιώνεται ως υπαρξιακή απειλή. Σύμφωνα με το διεθνές δίκαιο για τους πρόσφυγες, όταν ένα άτομο υπάγεται στο καθεστώς του πρόσφυγα, θα πρέπει αυτομάτως να του παρέχονται δικαιώματα και προστασίες σε εθνικό (χώρα υποδοχής) και διεθνές επίπεδο (ΕΕ εν προκειμένω). Αυτές οι αρχές είναι οι λόγοι για τους οποίους δημιουργήθηκε η Ύπατη Αρμοστεία του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες το

⁷⁴⁴ Μποζανίνου, Τ. (2019). 'Τρία χρόνια από τη συμφωνία ΕΕ-Τουρκίας για το προσφυγικό'. 20/3/2019. *Το Βήμα*. Διαθέσιμο στο: <https://www.tovima.gr/2019/03/20/world/tria-xronia-apo-ti-symfonia-ee-tourkias-gia-to-prosfygiko/>

⁷⁴⁵ Ο.π.

⁷⁴⁶ Huysmans, J. (2000). The European Union and the securitization of migration. *JCMS: Journal of Common Market Studies*, 38(5), 751-777.

⁷⁴⁷ Buonfino, A. (2004). Between unity and plurality: the politicization and securitization of the discourse of immigration in Europe. *New Political Science*, 26(1), 23-49.

1950 και γιατί υπεγράφη η Σύμβαση του 1951 για το Καθεστώς των Προσφύγων.⁷⁴⁸

Σύμφωνα με τη Donnelly (2017), η ασφαλειοποίηση των προσφύγων οφείλεται στην κλιμάκωση των ασφαλειοποιημένων παιχνιδιών που λαμβάνουν χώρα για τη διαχείριση των εσωτερικών και εξωτερικών ροών μετανάστευσης. Η συμφωνία που υπεγράφη μεταξύ της Ευρωπαϊκής Ένωσης και της Τουρκίας στις 18 Μαρτίου 2016, σύμφωνα με την συγγραφέα, αποτελεί ένα περίττανο παράδειγμα. Εδώ, ένα ασφαλειοποιημένο παιχνίδι δίνει ζωή σε ένα άλλο. Εκτός από την πλαισίωση των μεταναστών ως απειλών, η συμφωνία αυτή αποτελεί μια τοξική μορφή διαλεκτικής όσμωσης που έχει ως αποτέλεσμα την κατασκευή τόσο των προσφύγων όσο και των αιτούντων άσυλο ως απειλών αντί για ατόμων που απειλούνται.⁷⁴⁹

Παράλληλα, η συμφωνία αυτή επεκτείνει την εξωτερική ανάθεση των συνόρων της ΕΕ, καθιστώντας την Τουρκία εν μέρει υπεύθυνη για τη διαχείριση των ανατολικών συνόρων της ΕΕ, δημιουργώντας έναν ευρωπαϊκό χώρο που εμφορείται από αρχές και πρακτικές λανθάνουσας αποτροπής και απομόνωσης, εγείροντας διάφορα ερωτήματα σχετικά με τη νομιμότητά της, καθώς παραβιάζει το δίκαιο της ΕΕ σε θέματα όπως η κράτηση και το δικαίωμα προσφυγής. Επιπλέον, είναι αμφισβητήσιμο εάν η Τουρκία μπορεί να θεωρηθεί ως «ασφαλής τρίτη χώρα» για τους πρόσφυγες ή εάν μπορεί να εξασφαλίσει πρόσβαση σε αποτελεσματικές διαδικασίες ασύλου για όσους χρειάζονται διεθνή προστασία. Επιπλέον, σύμφωνα με τον Ferreira (2018), η συμφωνία αυτή δείχνει τη συνενοχή της ΕΕ με ολοκληρωτικά καθεστώτα για την επίτευξη των στόχων της.⁷⁵⁰

Η πολιτική αυτή επικεντρώνεται στα μέτρα ασφαλείας, στην αποτροπή όσο το δυνατόν περισσότερων αιτούντων άσυλο από το έδαφος της ΕΕ και στις προσπάθειες εξωτερικής ανάθεσης των προσφύγων και των μεταναστών σε εξωτερικούς εταίρους, όπως δείχνει η Συμφωνία ΕΕ-Τουρκίας.⁷⁵¹

Σε αυτό το σημείο, είναι σημαντικό να σημειωθεί ότι ο κομβικός ρόλος της Τουρκίας σε σχέση με τις τεράστιες προσφυγικές ροές είχε προβλεφθεί από τον

⁷⁴⁸ Donnelly, F. (2017). In the name of (de) securitization: Speaking security to protect migrants, refugees and internally displaced persons?. *International Review of the Red Cross*, 99(904), 241-261.

⁷⁴⁹ Ο.π.

⁷⁵⁰ Ferreira, S. (2018) From Narratives to Perceptions in the Securitisation of the Migratory Crisis in Europe. *Critical Perspectives on Migration in the Twenty-First Century, E International Relations*. 57.

⁷⁵¹ Weber, B. (2017). The EU-Turkey refugee deal and the not quite closed Balkan route. *Friedrich Ebert Stiftung*, 1-25.

Buzan το 1991.⁷⁵² Ειδικότερα, ο Buzan ανέφερε πως:

ένας κοινωνιακός ψυχρός πόλεμος με το Ισλάμ, θα χρησιμεύσει για την ενίσχυση της ευρωπαϊκής ταυτότητας σε μια κρίσιμη στιγμή. Για όλους αυτούς τους λόγους και για άλλους, μπορεί να υπάρξει μια σημαντική περιφέρεια στη Δύση που προετοιμάζεται όχι μόνο για να στηρίξει έναν κοινωνιακό Ψυχρό Πόλεμο με το Ισλάμ αλλά και να υιοθετήσει πολιτικές που θα τον ενθαρρύνουν. Μια τέτοια εξέλιξη θα έθετε την Τουρκία σε μια εξαιρετικά κεντρική θέση. Η Τουρκία είναι ο φυσικός διάδρομος μεταξύ Ευρώπης και Μέσης Ανατολής, όχι μόνο γεωγραφικά αλλά και πολιτισμικά (μη αραβική) και ιδεολογικά (ισλαμική, αλλά με ισχυρή κοσμική κρατική παράδοση). Η θέση της στην πρώτη γραμμή ενός Ψυχρού Πολέμου Ευρώπης-Ισλάμ δεν θα ήταν χωρίς κινδύνους, αλλά θα ανταποκρινόταν στις πρόσφατες παραδόσεις της χώρας και θα της παρείχε ένα πολύ ενισχυμένο διαπραγματευτικό χαρτί όσον αφορά στη σχέση της με την Ευρωπαϊκή Κοινότητα.⁷⁵³

6.2.3 Λεκτικές δράσεις από την Χρυσή Αυγή

Όπως έχει ήδη αναφερθεί, η Χρυσή Αυγή υποστηρίζει την απέλαση των παράνομων μεταναστών από τη χώρα. Συνδέει την παράνομη μετανάστευση με την υψηλή ανεργία και χρησιμοποιεί λεκτικές δράσεις μέσω των οποίων «προειδοποιεί» τους Έλληνες ότι θα γίνουν μειοψηφία στη χώρα τους. Επιπλέον, απαιτεί τον διαχωρισμό των Ελλήνων από αλλοδαπούς μαθητές στα σχολεία πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, «λόγω των γλωσσικών αδυναμιών των αλλοδαπών».⁷⁵⁴ Όπως αναφέρει και ο Tsirbas (2015), η Χρυσή Αυγή είναι σαφώς αντί-μεταναστευτική, αντί-πολιτική και αντί-δημοκρατική.⁷⁵⁵

Η πολιτικοποίηση της μετανάστευσης στην Ελλάδα από την περίοδο 2011 έως το 2015, είχε ως αποτέλεσμα η μετανάστευση να ανέβει ψηλά στην ατζέντα ασφαλείας της χώρας. Ως εκ τούτου, οι αντιλήψεις για την ασφάλεια επαναβεβαιώθηκαν και έθεσαν το άτομο ως σημείο αναφοράς εξυπηρετώντας όλο και περισσότερο την κρατική ασφάλεια, εις βάρος της ασφάλειας των μεταναστών και των προσφύγων. Ο ρόλος της Χρυσής Αυγής, ήταν κομβικός.

Όσον αφορά στις θέσεις της Χρυσής Αυγής επάνω στο μεταναστευτικό ζήτημα εν όψει και των εκλογών της 25ης Ιανουαρίου 2015, αυτές ήταν η άμεση σύλληψη και επαναπροώθηση όλων των λαθρομεταναστών στις χώρες προέλευσής τους. Όπως αναφερόταν στην επίσημη σελίδα της Χρυσής Αυγής:

⁷⁵² Buzan, B. (1991). New patterns of global security in the twenty-first century. *International affairs*, 67(3), 431-451.

⁷⁵³ Ο.π.

⁷⁵⁴ Ellinas, A. A. (2015). Neo-Nazism in an established democracy: The persistence of Golden Dawn in Greece. *South European Society and Politics*, 20(1), 1-20.

⁷⁵⁵ Tsirbas, Y. (2016). The January 2015 parliamentary election in Greece: Government change, partial punishment and hesitant stabilisation. *South European Society and Politics*, 21(4), 407-426.

«το Μνημόνιο βύθισε τη χώρα σε βαθιά ύφεση και εκτόξευσε τα ποσοστά ανεργίας. Το πρόβλημα αυτό όμως εδράζεται στις θλιβερές μεταπολιτευτικές πολιτικές που οδήγησαν σε διάλυση κάθε παραγωγικής διαδικασίας και στο να πλημμυρίσει η χώρα με λαθρομετανάστες. Σε όσες επιχειρήσεις δεν έκλεισαν, τα μεροκάματα έπεσαν λόγω της μαύρης εργασίας των λαθρομεταναστών. Για τη λύση του προβλήματος ανεργία, η Χρυσή Αυγή προτείνει μία λύση άμεση και μία μεσοπρόθεσμη: Απόλυση λαθρομεταναστών και στροφή στην εθνική παραγωγή». Κάθε ξένος εργάτης ένας Έλληνας άνεργος: Απόλυση όλων των λαθρομεταναστών σημαίνει εκατοντάδες χιλιάδες νέες θέσεις εργασίας για τους Έλληνες. Από το 1993 η εφημερίδα “Χρυσή Αυγή” κυκλοφορούσε με αυτό το σύνθημα στην προμετωπίδα της. Οφείλουμε όμως να επισημάνουμε ότι η παρουσία των λαθρομεταναστών στη χώρα δεν βόλεψε μόνο τους μεγαλοεργολάβους, που κέρδισαν άπειρα εκατομμύρια από τα μαύρα μεροκάματα στα δημόσια έργα. Την εκμεταλλεύθηκαν και χιλιάδες συμπατριώτες μας, που προτίμησαν να αφήσουν τη γη τους και την εργασία τους και να παριστάνουν οι ίδιοι τους “εργολάβους”, στέλνοντας τους λαθρομετανάστες στην οικοδομή και το χωράφι», σημειώνεται ακόμη.⁷⁵⁶

Στην πραγματικότητα, η ακόμα πιο έντονη πολιτικοποίηση της μετανάστευσης αποδεικνύεται από τα αυξανόμενα αντί-μεταναστευτικά αισθήματα που εκφράστηκαν με την εδραίωση της θέσης της Χρυσής Αυγής στις εκλογές του 2015 ως τρίτου ισχυρότερου πολιτικού σχηματισμού του ελληνικού πολιτικού συστήματος, επιβεβαιώνοντας το ανησυχητικό γεγονός ότι υπάρχει ένας σταθερός, επίμονος και όχι αμελητέος χώρος για εξτρεμιστικές, αντι-πολιτικές και αντι-δημοκρατικές απόψεις στην Ελλάδα της κρίσης⁷⁵⁷ επιφέροντας άμεσες συνέπειες και στην διαχείριση του μεταναστευτικού ζητήματος.

Συνθήματα και εκφράσεις όπως «Κάντε το στρατό και το ναυτικό να σφραγίσει τα σύνορά μας και να μην αφήσουμε τους ανθρώπους να εισέλθουν παράνομα»⁷⁵⁸, ή «Όταν πέφτει το σκοτάδι, οι Έλληνες ζουν με το φόβο... η Χρυσή

⁷⁵⁶ ‘Αυτό είναι το μεταναστευτικό πρόγραμμα των κομμάτων’. *Joininism*. 21/1/2015. Διαθέσιμο στο: <https://joininism.wordpress.com/2015/01/21/%CE%B1%CF%85%CF%84%CF%8C-%CE%B5%CE%AF%CE%BD%CE%B1%CE%B9-%CF%84%CE%BF-%CE%BC%CE%B5%CF%84%CE%B1%CE%BD%CE%B1%CF%83%CF%84%CE%B5%CF%85%CF%84%CE%B9%CE%BA%CF%8C-%CF%80%CF%81%CF%8C%CE%B3%CF%81%CE%B1%CE%BC/> [Πρόσβαση 20/9/2015].

⁷⁵⁷ Tsirbas, Y. (2016). The January 2015 parliamentary election in Greece: Government change, partial /punishment and hesitant stabilisation. *South European Society and Politics*, 21(4), 407-426.

⁷⁵⁸ ‘Financial Times: Η Χρυσή Αυγή καλπάζει πάνω στα κύματα της ξενοφοβίας στην Ελλάδα’. *Bankingnews.gr*. 18/9/2015. Διαθέσιμο στο: <http://www.bankingnews.gr/%CF%80%CE%BF%CE%BB%CE%B9%CF%84%CE%B9%CE%BA%CE%AE/item/214748-financial-times-%CE%B7-%CF%87%CF%81%CF%85%CF%83%CE%AE-%CE%B1%CF%85%CE%B3%CE%AE-%CE%BA%CE%B1%CE%BB%CF%80%CE%AC%CE%B6%CE%B5%CE%B9-%CF%80%CE%AC%CE%BD%CF%89-%CF%83%CF%84%CE%B1-%CE%BA%CF%8D%CE%BC%CE%B1%CF%84%CE%B1-%CF%84%CE%B7%CF%82-%CE%BE%CE%B5%CE%BD%CE%BF%CF%86%CE%BF%CE%B2%CE%AF%CE%B1%CF%82-%CF%83%CF%84%CE%B7%CE%BD-%CE%B5%CE%BB%CE%BB%CE%AC%CE%B4%CE%B1/214748-financial-times-%CE%B7-%CF%87%CF%81%CF%85%CF%83%CE%AE-%CE%B1%CF%85%CE%B3%CE%AE-%CE%BA%CE%B1%CE%BB%CF%80%CE%AC%CE%B6%CE%B5%CE%B9-%CF%80%CE%AC%CE%BD%CF%89-%CF%83%CF%84%CE%B1-%CE%BA%CF%8D%CE%BC%CE%B1%CF%84%CE%B1-%CF%84%CE%B7%CF%82->

Αυγή θα αγωνιστεί να φύγει αυτός ο φόβος»⁷⁵⁹, «Είμαστε εδώ για το καλό της χώρας μας, του έθνους μας, της κληρονομιάς μας»⁷⁶⁰, «Το 80% των Ελλήνων δεν συμπαθούν τους μετανάστες»⁷⁶¹, «Εμείς δεν τους θέλουμε στην Ελλάδα... Δεν μπορούμε να έχουμε τους Έλληνες ανέργους και στη συνέχεια να έχουμε και τα εκατομμύρια των λαθρομεταναστών εδώ»⁷⁶², αποτελούσαν καθημερινότητα στις λεκτικές δράσεις των μελών της Χρυσής Αυγής την προεκλογική περίοδο με μεγάλη απήχηση στο ελληνικό εκλογικό σώμα.

Έτσι, παρά το γεγονός ότι την προεκλογική περίοδο 2015 η Χρυσή Αυγή ήταν υπό έρευνα⁷⁶³ έλαβε το 6,3% και το 7% των ψήφων, αντίστοιχα, στις εκλογές του Ιανουαρίου και του Σεπτεμβρίου του ίδιου έτους, παγιώνοντας τη θέση της ως το τρίτο μεγαλύτερο ελληνικό πολιτικό κόμμα. Σύμφωνα με τους Lamprainou & Elinas (2016), η υποστήριξη της Χρυσής Αυγής από τους Έλληνες πολίτες μπορεί αφενός να αποδοθεί στην οικονομική κρίση που βιώνει η Ελλάδα τα τελευταία δέκα χρόνια και αφετέρου από πολιτιστικές διχόνοιες που έχουν δημιουργηθεί στη χώρα λόγω της ανεξέλεγκτης μετανάστευσης στην Ελλάδα. Αυτή η πολιτιστική διχόνοια έχει ως αφετηρία τα τέλη της δεκαετίας του 1980, όταν η Ελλάδα έγινε χώρα υποδοχής μεταναστών από την Ανατολική Ευρώπη και κλιμακώθηκε τη δεκαετία του 2000 με την έλευση μεταναστών από την Αφρική και την Ασία, γεγονός που επιδείνωσε την ήδη αρνητική στάση πολλών Ελλήνων απέναντι στους αλλοδαπούς.⁷⁶⁴

Μια εξαιρετικά ενδιαφέροντα έρευνα των Dinas et al (2019), επιβεβαιώνει τα ευρήματα των Lamprainou & Elinas (2016) με έμφαση στα νησιά όπου βρίσκονται τα hotspots και σε όμορα σε αυτά νησιά. Ειδικότερα, σύμφωνα με την έρευνα, η έκθεση των κατοίκων των νησιών αυτών σε προσφυγικά κύματα, τροφοδότησε την υποστήριξη της Χρυσής Αυγής από τους πολίτες των νησιών. Τα αποτελέσματα της μελέτης δείχνουν ότι μεταξύ των νησιών που αντιμετώπισαν μια

[%CE%BE%CE%B5%CE%BD%CE%BF%CF%86%CE%BF%CE%B2%CE%AF%CE%B1%CF%82-%CF%83%CF%84%CE%B7%CE%BD-%CE%B5%CE%BB%CE%BB%CE%AC%CE%B4%CE%B1.html](#) [Πρόσβαση 29/9/2019].

⁷⁵⁹ Ο.π.

⁷⁶⁰ Ο.π.

⁷⁶¹ Ο.π.

⁷⁶² Ο.π.

⁷⁶³ Τον Σεπτέμβριο του 2013, αμέσως μετά τη δολοφονία του Παύλου Φύσσα, η Ελληνική Αστυνομία συνέλαβε δεκάδες στελέχη και μέλη της Χρυσής Αυγής. Έπειτα από μια μακρά ανακριτική διαδικασία, το Συμβούλιο Εφετών αποφάσισε μεταξύ άλλων, την παραπομπή σύσσωμης της Κοινοβουλευτικής Ομάδας της Χρυσής Αυγής με τη βαριά κατηγορία της ένταξης σε εγκληματική οργάνωση. Στις 20 Απριλίου 2015 ξεκίνησε μια από τις σημαντικότερες δίκες της σύγχρονης ελληνικής ιστορίας.

⁷⁶⁴ Lamprainou, I., & Ellinas, A. A. (2017). Institutional grievances and right-wing extremism: Voting for Golden Dawn in Greece. *South European Society and Politics*, 22(1), 43-60.

μαζική αλλά παροδική εισροή μεταναστών πριν από τις εκλογές του Σεπτεμβρίου του 2015, τα ποσοστά ψήφων για την Χρυσή Αυγή, ήταν μετρίως αυξημένα κατά 2 ποσοστιαίες μονάδες (αύξηση 44% κατά μέσο όρο). Το συμπέρασμα της έρευνας είναι ότι η απλή έκθεση των πολιτών σε μια προσφυγική κρίση αρκεί για να πυροδοτήσει την υποστήριξη σε ακροδεξιά κόμματα, όπως στην περίπτωση της Χρυσής Αυγής εν προκειμένω.⁷⁶⁵

Η δράση της Χρυσής Αυγής στα νησιά του Αιγαίου πριν από τις εκλογές του 2015 ήταν ιδιαίτερα στοχευμένη απέναντι στην προσφυγική κρίση. Για παράδειγμα, Η Τ.Ο Χρυσής Αυγής Λέσβου είχε 3 υποψηφίους στις εκλογές του 2015 με τον Γραμματέα της τοπικής οργάνωσης Λέσβου, Βαρθολομαίο Τριανταφυλλίδη, να αναφέρει προεκλογικά:

*Για να υπερασπίσεις τον τόπο σου και το έθνος σου, την εδαφική σου ακεραιότητα και την Εθνική υπερηφάνεια σου απαραίτητη προϋπόθεση είναι να αγαπάς να σέβεσαι και να τιμάς την Πατρίδα την Φυλή την Ιστορία και τούς Ήρωες Προγόνους σου. Έλληνες και Ελληνίδες Ψηλά το κεφάλι ψηλά τις σημαίες η Ελλάδα θα νικήσει! μια νέα χρυσή αυγή ανατέλλει!*⁷⁶⁶

Οι ασφαλειοποιητικές λεκτικές δράσεις είναι διάχυτες στο παραπάνω απόσπασμα με επίκεντρο την εθνική και κοινωνιακή ασφάλεια του κράτους.

Παράλληλα στη μελέτη των Sekeris & Vasilakis (2016) διαπιστώθηκε ότι κατά τη διάρκεια της άνευ προηγουμένου ροής προσφύγων στα ελληνικά νησιά κατά το καλοκαίρι του 2015, οι δήμοι που ήταν πιο εκτεθειμένοι στην εισροή προσφύγων είχαν σχετική αύξηση του ποσοστού των ψήφων για τη Χρυσή Αυγή στις βουλευτικές εκλογές του Σεπτεμβρίου 2015 καθώς αυξήθηκαν και τα ποσοστά ξενοφοβίας.⁷⁶⁷

Η περίοδος 2014-2017, που αποτέλεσε την περίοδο κορύφωσης της προσφυγικής κρίσης στην Ελλάδα, βρίθει από ομιλίες των μελών της Χρυσής Αυγής σχετικά με τον «κίνδυνο» της μετανάστευσης, με χαρακτηριστική έμφαση στην διάβρωση της εθνικής ταυτότητας των Ελλήνων.

Χαρακτηριστική είναι η ομιλία του Γενικού Γραμματέα της Χρυσής Αυγής, κατά τη διάρκεια των Προγραμματικών Δηλώσεων τον Οκτώβριο του 2015 στην

⁷⁶⁵ Dinas, E., Matakos, K., Xeftiris, D., & Hangartner, D. (2019). Waking up the golden dawn: does exposure to the refugee crisis increase support for extreme-right parties?. *Political Analysis*, 27(2), 244-254.

⁷⁶⁶ 'Οι υποψήφιοι της Χρυσής Αυγής Λέσβου για τις εθνικές εκλογές 2015-Δήλωση του Γραμματέα Τ.Ο Χ.Α'. *lesvospost.com*. 1/9/2015. Διαθέσιμο στο: https://www.lesvospost.com/2015/01/2015_3.html [Πρόσβαση 20/9/2019].

⁷⁶⁷ Sekeris, P., & Vasilakis, C. (2016). *The Mediterranean Refugees Crisis and Extreme Right Parties: Evidence from Greece* (No. 72222). University Library of Munich, Germany.

Ελληνική Βουλή. Όπως ανέφερε ο Μιχαλολιάκος:

Έρχομαι σε ένα μεγάλο ζήτημα, στο ζήτημα της παράνομης μετανάστευσης, της λαθρομετανάστευσης, και των προσφύγων, οπωσδήποτε υπάρχουν και πρόσφυγες. Αντιμετωπίζουμε ένα κύμα. Αυτό το αντιμετώπισε και η Ρωμαϊκή Αυτοκρατορία, ήταν η περίφημοι βάρβαροι που τότε ήταν οι Οστρογότθοι, οι Βησιγότθοι, μετακινήσεις λαών ολοκλήρων. Αυτοί ερχόντουσαν με το σπαθί στο χέρι, πολεμώντας. Οι άλλοι, έρχονται ως πρόσφυγες. Ανέστιοι χωρίς.. μέσα στη δυστυχία τους. Από πολέμους όμως τους οποίους δεν προκάλεσε η Ελλάδα και δεν μπορεί να είναι υπεύθυνη για αυτό το πράγμα. 768 Παράλληλα, ο Πρόεδρος της Χρυσής Αυγής αναφέρθηκε και στο «ελληνικό αρχιπέλαγος που πρέπει να μείνει ελληνικό».⁷⁶⁹

Κλείνοντας την ομιλία του, ο Μιχαλολιάκος ανέφερε:

Θα ήθελα τελειώνοντας, να σας καταθέσω για τα πρακτικά έναν χάρτη από τον Διεθνή Οργανισμό Μετανάστευσης, ο οποίος είναι αυτός εδώ ο χάρτης και δείχνει τις μεταναστεύσεις που γίνανε το τελευταίο διάστημα. Στην Ελλάδα έφτασαν 399.000, στην Ιταλία 131.000, την Μάλτα μόλις 100.000 και στην Ισπανία μόλις 2.819. Το πρόβλημα το προσφυγικό έχει γίνει ελληνικό πρόβλημα. Και η Συμφωνία Δουβλίνο II δολοφονεί τη πατρίδα. Πρέπει να την πολεμήσετε, πρέπει να την καταγγείλετε. Δεν είναι δυνατόν, δεν αντέχει άλλο ο ελληνικός λαός. Και η πρόβλεψη του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών είναι ότι θα υπάρξει μεγαλύτερη μετανάστευση του χρόνου, η οποία θα ξεπεράσει ίσως και τις 500.000.⁷⁷⁰

Όπως φαίνεται από το παραπάνω απόσπασμα, οι λεκτικές δράσεις που χρησιμοποιεί ο Μιχαλολιάκος εμφορούνται από το διαχωρισμό «εκείνων», δηλαδή των μεταναστών, από «εμάς», τους Έλληνες. Πάγια θέση της Χρυσής Αυγής, δε, είναι ότι όλοι οι μετανάστες είναι παράνομοι, χαρακτηρίζοντάς τους ως «λαθρομετανάστες». Μάλιστα, είναι διάχυτη η αίσθηση του πανικού που δημιουργείται μέσα από το λόγο του, καθώς αναφέρει έμμεσα ότι τα μεταναστευτικά κύματα στα νησιά θα διαβρώσουν την εθνική ταυτότητα του Αιγαίου, ενώ παράλληλα χρησιμοποιεί υπερβολικές εκφράσεις επίκλησης συναισθήματος οι οποίες είναι ασφαλειοποιητικές και έχουν ως αποτέλεσμα την εξομοίωση των μεταναστών και των προσφύγων με δολοφόνους που απειλούν τη ζωή του ελληνικού έθνους.

Μάλιστα, σε ομιλία του στην κοινοβουλευτική ομάδα της Χρυσής Αυγής το 2016, ο Μιχαλολιάκος για άλλη μια φορά επιβεβαίωσε τις άνω θέσεις αναφέροντας μεταξύ άλλων:

Σχετικά με το ζήτημα της λαθρομετανάστευσης μάλιστα, ο Τραμπ είχε πει ότι δεν νοείται έθνος, ένα έθνος που δεν έχει σύνορα, αναφερόμενος στον φράχτη που θέλει να φτιάξει στο Μεξικό. Είμαστε έθνος εμείς σήμερα με τα ανοιχτά σύνορα; Όχι βέβαια. Γι' αυτό το σύνθημα

768 Προγραμματικές Δηλώσεις: Ομιλία Ν.Μιχαλολιάκου (Χρ.Αυγή) 07/10/2015. Διαθέσιμο στο: <https://www.youtube.com/watch?v=o-295u8rQH0> [Πρόσβαση 20/9/2019].

769 Ό.π.

770 Ό.π.

της Χρυσής Αυγής, από την δεκαετία του '90 ακόμη μέχρι σήμερα, ήταν ένα και μοναδικό: Κλείστε τα σύνορα! Η Ελλάδα στους Έλληνες!⁷⁷¹

Γενικότερα, η συνολική θέση και στάση της Χρυσής Αυγής όσον αφορά στο προσφυγικό ζήτημα αποτυπώνεται εξόχως στο παρακάτω απόσπασμα με τίτλο «Κλείστε τα Σύνορα!!!» το οποίο αναπαράχθηκε από το διαδικτυακό ιστότοπο της Χρυσής Αυγής στον διαδικτυακό ιστότοπο Κοινωνικός Εθνικισμός στις 1/10/2015.

Στο κέντρο αυτού του κύκλου βρίσκεται ο ελληνικός λαός, ο οποίος στέκεται αδύναμος να υπερασπιστεί την ίδια του την γειτονιά, το ίδιο του το σπίτι και την οικογενειά του. Οι λύσεις που προτείνουν οι «ανθρωπιστές» της Ευρώπης δεν λύνουν κανένα απολύτως πρόβλημα αντιθέτως νομιμοποιούν την λαθρομετανάστευση. Νομιμοποιούν την εξαθλίωση της Ελλάδας, όσο και αν κόπτονται περί «πακέτων σωτηρίας». Ποια κράτη ακριβώς θα δεχθούν... εθελοντικά τους «πρόσφυγες», όταν όλα ακολουθούν το παράδειγμα της Ουγγαρίας και σφραγίζουν τα σύνορά τους; Επιτέλους και η Ελλάδα, ας εφαρμόσει για μια φορά τους νόμους: Απέλαση των λαθρομεταναστών, κλείσιμο των συνόρων και χαρτιά στους πραγματικούς πρόσφυγες για να πάνε στις χώρες που επιθυμούν. Η Χρυσή Αυγή είναι η μόνη πολιτική δύναμη που από την πρώτη στιγμή μίλησε για κλείσιμο και φύλαξη των συνόρων μας από τις Ένοπλες Δυνάμεις και για άμεση απέλαση όλων των παράνομων μεταναστών. Η Χρυσή Αυγή θα αντισταθεί με κάθε νόμιμο μέσο στο σχέδιο της συγκυβέρνησης Τσίπρα-Καμμένου να κάνουν εμάς τους Έλληνες μειοψηφία μέσα στην Πατρίδα μας.⁷⁷²

Σε αυτό το λεκτικό μοτίβο ήταν και άρθρο το οποίο δημοσιεύτηκε στον ιστότοπο της Τοπικής Οργάνωσης Χρυσής Αυγής των Τρικάλων στις 14/11/2015. Με τίτλο «Κλείστε τώρα τα σύνορα: το ISIS απειλεί για νέες σφαγές σε όλη την Ευρώπη», το άρθρο έκανε λόγο ότι «θα ακολουθήσουν επιθέσεις σε Ρώμη και Λονδίνο»⁷⁷³ σύμφωνα με τους «τζιχαντιστές τρομοκράτες που υποδέχεται καθημερινά στην Ελλάδα ο κυβερνητικός θίασος της εθνοπροδοσίας».⁷⁷⁴ Μάλιστα, το άρθρο έκλεινε αναφέροντας ότι «οι τζιχαντιστές είναι αυτήν την στιγμή διάσπαρτοι κατά χιλιάδες στην Ευρώπη με πύλη εισόδου τα αφύλαχτα σύνορα της Πατρίδας μας, αφού αυτή είναι η καταστροφική πολιτική του κυβερνητικού θίασου της εθνοπροδοσίας».⁷⁷⁵

Τρεις ημέρες πριν από την δημοσίευση του παραπάνω άρθρου, ο βουλευτής της Χρυσής Αυγής και εκπρόσωπος Τύπου του κόμματος, Ηλίας Κασιδιάρης,

⁷⁷¹ 'Ν. Γ. ΜΙΧΑΛΟΛΙΑΚΟΣ: "ΟΙ ΙΔΙΟΙ ΠΟΥ ΚΑΙΝΕ ΤΙΣ ΕΛΛΗΝΙΚΕΣ ΣΗΜΑΙΕΣ ΟΡΓΑΝΩΝΟΥΝ ΚΑΙ ΤΙΣ ΑΝΤΙΣΥΓΚΕΝΤΡΩΣΕΙΣ ΚΑΤΑ ΤΗΣ ΧΡΥΣΗΣ ΑΥΓΗΣ". *Ethnikismos.net*. 26/11/2016. Διαθέσιμο στο: <http://linkis.com/6gCft> [Πρόσβαση 20/9/2019].

⁷⁷² 'ΚΛΕΙΣΤΕ ΤΑ ΣΥΝΟΡΑ!'. *Koinonikosethnikismos.gr*. 1/10/2015. Διαθέσιμο στο: <https://koinonikosethnikismos.wordpress.com/2015/10/01/%CE%BA%CE%BB%CE%B5%CE%B9%CF%83%CF%84%CE%B5-%CF%84%CE%B1-%CF%83%CF%85%CE%BD%CE%BF%CF%81%CE%B1/> [Πρόσβαση 20/9/2019].

⁷⁷³ 'ΚΛΕΙΣΤΕ ΤΩΡΑ ΤΑ ΣΥΝΟΡΑ: ΤΟ ISIS ΑΠΕΙΛΕΙ ΓΙΑ ΝΕΕΣ ΣΦΑΓΕΣ ΣΕ ΟΛΗ ΤΗΝ ΕΥΡΩΠΗ'. *Xatrikala.blogspot.gr*. 14/11/2015. Διαθέσιμο στο: <http://xatrikala.blogspot.com/2015/11/isis.html?m=0> [Πρόσβαση 20/9/2019].

⁷⁷⁴ Ο.π.

⁷⁷⁵ Ο.π.

επιτέθηκε από το βήμα της Βουλής στην κυβέρνηση για το ζήτημα των προσφύγων. Συγκεκριμένα τόνισε πως «η Ελλάδα δεν θα γίνει γκέτο μεταναστών».⁷⁷⁶ Σε άλλο σημείο της ομιλίας του σημείωσε ότι «οι Έλληνες δεν θα γίνουμε μειοψηφία στην πατρίδα μας».⁷⁷⁷ Αίσθηση προκάλεσε δε το ρατσιστικό παραλήρημα του «να πάει ο ηλίθιος Τσίπρας να κάνει παρέα στους Πακιστανιούς στο Ταε Κβον Ντο και στο αλβαναριό που έφερε στη χώρα ο Σαμαράς».⁷⁷⁸

Μάλιστα, επιτιθέμενος στον Μουζάλα ανέφερε:

*Διορίστηκε και μπήκε μέσα στη Βουλή και διοικεί τη χώρα. Κρύφτηκε, όπως κρύβεται κάθε φορά που ασκεί κοινοβουλευτικό έλεγχο η Χρυσή Αυγή γι' αυτό το εθνικό έγκλημα που τελείται με τους λαθρομετανάστες. Μας αποστέλλει, μάλιστα, αυτά τα άθλια εδώ πέρα χειρόγραφα, αυτά τα άθλια έγγραφα, όπου λέει ότι δεν συνδιαλέγονται με το ρατσισμό οι ΣΥΡΙΖΑίοι Υπουργοί. Μας στέλνει αυτά τα κατάρπυστα έγγραφα και κρύβονται και ο Υπουργός και ο Τσίπρας, γιατί έχουν εγκληματήσει σε βάρος της Ελλάδας. Καλά έκανε, λοιπόν και κρύφτηκε και σήμερα.*⁷⁷⁹

Όπως φαίνεται από τα παραπάνω αποσπάσματα, όταν η Χρυσή Αυγή αναφέρεται στο ζήτημα της μετανάστευσης, οι αναφορές είναι σαφώς ασφαλειοποιητικές. Η Χρυσή Αυγή θέτει μια ξεκάθαρη διαχωριστική γραμμή μεταξύ των Ελλήνων και των μεταναστών, ανεξάρτητα από το αν οι αλλοδαποί αυτοί μπορούν να έχουν ελληνική υπηκοότητα, ενώ αμφισβητεί ακόμα και την νόμιμη μετανάστευση εν συνόλω, αναφερόμενη σε όλους τους μετανάστες ως λαθρομετανάστες. Οι παράνομοι μετανάστες απεικονίζονται ως εισβολείς και ως «ξένο σώμα» για την ελληνική κοινωνία. Σύμφωνα δε με το πρόγραμμα της Χρυσής Αυγής το 2015, κάθε αλλοδαπός εργαζόμενος αντιστοιχεί σε έναν άνεργο Έλληνα. Επομένως, η απέλαση όλων των παράνομων μεταναστών θα οδηγήσει στο άνοιγμα χιλιάδων θέσεων εργασίας για τους Έλληνες.⁷⁸⁰

Η ρητορική της Χρυσής Αυγής παραδοσιακά εδράζεται σε ξενοφοβικές, εθνικιστικές και λαϊκές ιδεολογίες κυριαρχίας προκειμένου να κερδίσει τη στήριξη

⁷⁷⁶ 'Ξεσάλωσε ο... γνωστός Κασιδιάρης στη Βουλή: «Ηλίθιος ο Τσίπρας – Να πάει στους Πακιστανούς». *Newsit. gr.* 11/12/2015. Διαθέσιμο στο: <https://www.newsit.gr/politikh/ksesalose-ognostos-kasidiaris-sti-voyli-ilithios-o-tsipras-na-paei-stoys-pakistanoys/1349208/> [Πρόσβαση 20/9/2019].

⁷⁷⁷ Ο.π.

⁷⁷⁸ 'Ρατσιστικό παραλήρημα του Κασιδιάρη για τον Τσίπρα και τους μετανάστες (vid).' *Gazzetta.gr.* 11/12/2015. Διαθέσιμο στο: <http://www.gazzetta.gr/plus/article/845348/ratsistiko-paralirima-toy-kasidiari-gia-ton-tsipra-kai-toys-metanastes-vid> [Πρόσβαση 20/9/2019].

⁷⁷⁹ 'Ξεσάλωσε ο... γνωστός Κασιδιάρης στη Βουλή: «Ηλίθιος ο Τσίπρας – Να πάει στους Πακιστανούς». *Newsit. gr.* 11/12/2015. Διαθέσιμο στο: <https://www.newsit.gr/politikh/ksesalose-ognostos-kasidiaris-sti-voyli-ilithios-o-tsipras-na-paei-stoys-pakistanoys/1349208/> [Πρόσβαση 20/9/2019].

⁷⁸⁰ Halikiopoulou, D., Vasilopoulou, S., & Nanou, K. (2016). Changing the policy agenda? The impact of the Golden Dawn on Greek party politics. *GreeSe Paper Series*, (103).

των Ελλήνων πολιτών, χρησιμοποιώντας παράλληλα γλώσσα που απορρίπτει την κοινωνική ένταξη των μεταναστών ή όπως είδαμε παραπάνω, που παρουσιάζει τους μετανάστες ως απειλή για την ασφάλεια. Η επιθετική γλώσσα που η Χρυσή Αυγή χρησιμοποιεί παραπέμπει και «νομιμοποιεί» την λήψη των νόμων στα χέρια των μελών της, καθώς οι λεκτικές δράσεις που χρησιμοποιούνται αναφέρονται και στην «ανικανότητα» της κυβέρνησης να διαχειριστεί το εν λόγω ζήτημα.

Αυτό το εύρημα είναι σύμφωνο και με τη θέση του Huysman (2006), ο οποίος αναφέρει πως η παρουσία αλλοδαπών σε ένα κράτος είναι αναπόφευκτο ότι θα εγείρει πολιτικά ερωτήματα για την αντιμετώπιση του αντίκτυπου τους στην οικονομική, στρατιωτική και κοινωνιακή υπόσταση του κράτους και ζητήματα ελέγχου εισόδου των μεταναστών στην εθνική επικράτεια. Και αυτό διότι η μετανάστευση πλαισιώνεται με τέτοιο τρόπο, ώστε να παρουσιάζεται ότι αποτελεί μια ενσάρκωση της αποτυχίας του κυρίαρχου κράτους και της διεθνούς ασφάλειας για την παροχή ασφάλειας σε όλους τους ανθρώπους, όπου κατά συνέπεια, η ίδια η παρουσία μεταναστών απειλεί το κράτος.⁷⁸¹

Παρόλο που υπάρχουν πολλοί διαφορετικοί πολιτικοί παράγοντες που συμβάλλουν στην ασφαλειοποίηση της μετανάστευσης, κατά την υπό εξέταση περίοδο, η Χρυσή Αυγή έχει βασικό ρόλο στην εξέλιξη της διαδικασίας της ασφαλειοποίησης της μετανάστευσης μέσω ενός λόγου που εκμεταλλεύεται τις δημόσιες ανησυχίες για τους μετανάστες και θέτει τη μετανάστευση σε ένα πλαίσιο εθνικής ασφάλειας το οποίο εμφορείται από την καίρια αρχή της προστασίας του ελληνικού εθνικού αξιακού πλαισίου. Η δημιουργία κλίματος φόβου, συνιστά παράλληλα εργαλείο της Χρυσής Αυγής στην αντι-μεταναστευτική της πολιτική προκειμένου να προσελκύσει ψηφοφόρους.

Η Χρυσή Αυγή, ως εκ τούτου, παρουσιάζεται ως η πανάκεια στα καθημερινά προβλήματα των ανθρώπων, που βασίζονται στην πεποίθηση ότι η διεθνής μετανάστευση αποτελεί σημαντική απειλή για την παραδοσιακή κουλτούρα και ασφάλεια της κοινωνίας. Συγκεκριμένα στην περίπτωση της Ελλάδας, η υπεροχή του ελληνικού πολιτισμού και η αίσθηση της εθνο-πολιτισμικής ανωτερότητας σημαίνει ότι πολλοί Έλληνες σκοπεύουν να προστατεύσουν τον πολιτισμό τους από εσωτερικές και εξωτερικές ξένες απειλές, ιδιαίτερα εκείνες των μεταναστώ

⁷⁸¹ Huysmans, J. (2006). *The politics of insecurity: Fear, migration and asylum in the EU*. Routledge.

6.2.4 Η ασφαλειοποίηση της μετανάστευσης στην Ελλάδα για την περίοδο 2014-2018: Ανάλυση

Η ατζέντα της μεταναστευτικής πολιτικής την υπό εξέταση περίοδο αποτελείται από ένα πολύπλοκο σύνολο θεμάτων που αφορούν τις οριζόντιες εσωτερικές και εξωτερικές υποθέσεις καθώς και τις διατάξεις για την ιθαγένεια, την κινητικότητα και τη διαχείριση των συνόρων. Επιτελείται, επί της ουσίας, μια σταδιακή οικοδόμηση μιας πολιτικής μεγάλης εμβέλειας, που αγγίζει κάθε πτυχή της ζωής εντός της ΕΕ, άρα και της Ελλάδας (πολιτική ασύλου, διαχείριση των συνόρων και νόμιμη μετανάστευση).

Πράγματι, η διαδικασία της ασφαλειοποίησης που βρίσκεται σε εξέλιξη στα μεσογειακά σύνορα της Ελλάδας αποσκοπεί στον περιορισμό, στην δημιουργία διακρίσεων και στην πειθαρχία μιας άτακτης κινητικότητας. Το σύστημα των hotspots δεν συνιστά μονάχα μια μορφή ελέγχου αναφορικά με την παρακολούθηση και εντοπισμό μεταναστών, αλλά συμβάλλει παράλληλα στην επιβολή μορφών περιορισμών που πηγάζουν από την αντίληψη ότι οι μετανάστες αποτελούν απειλή για την κοινωνία υποδοχής τους.⁷⁸²

Η διαχείριση της μετανάστευσης μέσω των hotspots συνεπάγεται έναν επαναπροσδιορισμό της ίδιας της έννοιας του ελέγχου, με υπόρρητη αναγωγή στην ασφάλεια. Πράγματι, ο έλεγχος δεν αφορά κατεξοχήν τις συνεχείς δραστηριότητες παρακολούθησης και επιτήρησης των συνόρων. Όπως αναφέρουν οι Mezzadra & Neilson (2013), ο έλεγχος αφενός επιβάλλεται μέσω συγκεκριμένων σημείων και χρονικών ορίων εντοπισμού των μεταναστών, ενώ αφετέρου η πρακτική ελέγχου τοποθετείται σε ένα ευρύτερο πλαίσιο καναλιών και υποδομών για τον περιορισμό των μεταναστευτικών ροών.⁷⁸³

Επιπρόσθετα, μια ανάλυση της λειτουργίας και του αντίκτυπου του συστήματος των hotspot οδηγεί στην διαπίστωση ότι ο έλεγχος αφορά στη διακοπή των μεταναστευτικών ροών οδηγώντας τους μετανάστες σε περιορισμό, ο οποίος είναι παραγόμενος από νομικά έγγραφα και διοικητική βία. Επομένως, το σύστημα

⁷⁸² Tazzioli, M. (2018). Containment through mobility: migrants' spatial disobediences and the reshaping of control through the hotspot system. *Journal of Ethnic and Migration Studies*, 44(16), 2764-2779.

⁷⁸³ Mezzadra, S., & Neilson, B. (2013). *Border as Method, or, the Multiplication of Labor*. Duke University Press.

των hotspot μας οδηγεί σε μια διαφορετική ερμηνεία του ελέγχου και στην διασύνδεσή του με την ασφαλειοποίηση της μετανάστευσης, καθώς ο έλεγχος αφορά στον πολλαπλασιασμό των πρακτικών αποκλεισμού και των κατηγοριών που χρησιμοποιούνται για τη διαίρεση των μεταναστών και την παρεμπόδισή τους στις υπηρεσίες ασύλου.⁷⁸⁴

Δεδομένου ότι η παράνομη μετανάστευση συνιστά πηγή ανασφάλειας στην Ελλάδα, η παράνομη είσοδος των μεταναστών σε αυτή παρουσιάζεται ως άμεση ή έμμεση πρόκληση για την κρατική ασφάλεια⁷⁸⁵. Ωστόσο, τα κριτήρια για τη νόμιμη είσοδο των μεταναστών καθορίζονται από τις εθνικές πολιτικές μετανάστευσης. Ως εκ τούτου, η πολιτική εξουσία είναι αυτή που δικαιούται να δηλώσει την είσοδο των «άλλων» ως έννομη ή έκνομη. Έτσι, σε περίπτωση παρατυπίας, ο μετανάστης γίνεται εχθρός του «εμείς» και θεωρείται ως απειλή, όπως συμβαίνει στην περίπτωση της Ελλάδας κατά την υπό εξέταση περίοδο.⁷⁸⁶

Ακόμα και οι εκφράσεις «hotspot» και «troublespot» υποδεικνύουν την ασφαλειοποιητική γλώσσα που χρησιμοποιούν οι πολιτικές ελίτ όταν αναφέρονται στους χώρους αυτούς που αποτελούν υποπροϊόν μιας κρίσης και που αλλοιώνουν την κοινωνική και δημόσια τάξη και που συνεπώς απαιτούν την λήψη νέων έκτακτων μέτρων δράσης που είναι υπερεθνικά, όπως η περίπτωση της δήλωσης ΕΕ – Τουρκίας.⁷⁸⁷

Επομένως, τα hotspots συνιστούν αλλά και περιλαμβάνουν στους κόλπους τους μια συνεχή σειρά από κλειστές φυλακές, (ημι-) ανοικτούς χώρους κράτησης και ταυτοποίησης («υποδοχής»), καθώς και αυτοσχέδιους καταυλισμούς μεταναστών / προσφύγων. Στην πραγματικότητα, τα hotspots δεν περιορίζονται στενά στις υποδομές ή στους χώρους κράτησης, αλλά μάλλον αναφέρονται ευρύτερα σε μια σειρά διαδικασιών που θεσπίστηκαν από τα κράτη μέλη της ΕΕ για την ταχεία αναγνώριση και κατανομή των μεταναστών και των προσφύγων, θέτοντας παράλληλα και μέτρα για την προληπτική τους ποινικοποίηση. Ειδικότερα, τα

⁷⁸⁴ Tazzioli, M. (2018). Containment through mobility: migrants' spatial disobediences and the reshaping of control through the hotspot system. *Journal of Ethnic and Migration Studies*, 44(16), 2764-2779.

⁷⁸⁵ Requena, M. (2015). "International Migrations, Security and Identity." In *Globalization and International Security: An Overview*, edited by Teresa Rodrigues, Rafael García Pérez, and Susana Ferreira, 51–76. New York: Nova Science Publishers.

⁷⁸⁶ Bigo, D. (2002). Security and immigration: Toward a critique of the governmentality of unease. *Alternatives*, 27(1_suppl), 63-92.

⁷⁸⁷ Tazzioli, M. (2016). Border displacements. Challenging the politics of rescue between Mare Nostrum and Triton. *Migration Studies*, 4(1), 1-19.

hotspots συνιστούν τρόπους κυβερνητικής παρέμβασης που εδράζονται σε μια διαλεκτική της «κρίσης», σε μια «κυβερνησιμότητα της ανησυχίας» και συμβάλλουν στην αναμόρφωση της ίδιας της εικόνας των συνόρων - μετατοπίζοντας τη γραμμική αντίληψη των συνόρων ως εθνικών διαχωριστικών γραμμών προς μια μεταβαλλόμενη έννοια κριτικά σημαντικών συνόρων.

Από αυτή την προοπτική, ο ευρωπαϊκός χώρος μπορεί να αναδιαμορφωθεί με τη σειρά του μέσω αυτών των κριτικών συνόρων, που χαρακτηρίζονται από προβληματικά σημεία περιορισμού, εξαιτίας της παρουσίας μεταναστών, οδηγώντας σε μια ασφαλειοποίηση της μετανάστευσης που επεκτείνεται από το ένα άκρο της ΕΕ ως το άλλο, μέσω πολιτικών αποτροπής εισόδου και μέσω διαδικασιών που δεν εμφορούνται από ανθρωπιστικά αξιακά πλαίσια. Επομένως, τόσο οι μετανάστες όσο και οι πρόσφυγες μπορούν εύκολα να αναγνωριστούν ως πραγματικοί καταλύτες για την υποκίνηση μιας αναδιάρθρωσης του καθεστώτος των συνόρων.⁷⁸⁸

Παρ' όλα αυτά, η διαλεκτική κατασκευή της προσφυγικής και μεταναστευτικής κρίσης, έχει επιπτώσεις στο εσωτερικό της ΕΕ ως σύνολο και όχι μόνο στην ελληνική επικράτεια. Πράγματι, η εσωτερική ελευθερία κίνησης στην ΕΕ, η οποία μέχρι πρόσφατα θεωρούταν θεμελιώδης πυλώνας της Ευρωπαϊκής Ένωσης, πλήγηκε ριζικά από τη βρετανική εκστρατεία για έξοδο από την ΕΕ (Brexit), ενώ παράλληλα πολλά κράτη μέλη έχουν επανεισαγάγει τους έκτακτους συνοριακούς ελέγχους, πράγμα που αναστέλλει ουσιαστικά το σύστημα Σένγκεν. Τέτοιες αναδιαρθρώσεις εντός της Ευρώπης σχετίζονται άμεσα με την μεταναστευτική κρίση, ενώ έχουν ως αποτέλεσμα την περαιτέρω ασφαλειοποίηση της μετανάστευσης.⁷⁸⁹

Συνεπώς, η πολλαπλότητα των εκφάνσεων που εγείρει το μεταναστευτικό ζήτημα έχει ως αποτέλεσμα η έννοια του πρόσφυγα αλλά και του μετανάστη να επαναπροσδιορίζονται, μέσω της αναστροφής της πολιτικής της προστασίας σε αντιτρομοκρατική πολιτική. Πλέον οι μετανάστες και οι πρόσφυγες αποτελούν τους αποδιοπομπαίους τράγους, κατά των οποίων οι λαοί και τα έθνη πρέπει να

⁷⁸⁸ Tazzioli, M., Garelli, G., & De Genova, N. (2018). Autonomy of Asylum?: The Autonomy of Migration Undoing the Refugee Crisis Script. *South Atlantic Quarterly*, 117(2), 239-265.

⁷⁸⁹ Bhabra, G. K. (2016). Whither Europe? Postcolonial versus neocolonial cosmopolitanism. *Interventions*, 18(2), 187-202.

στρέφονται λαμβάνοντας μέτρα προστασίας προκειμένου να διατηρηθεί η κυρίαρχη κρατική εξουσία.⁷⁹⁰

Όσον αφορά στη συμφωνία ΕΕ-Τουρκίας, είναι όπως έχει ήδη αναφερθεί, είναι αρκετά προβληματική, ενώ παραπέμπει στην σκέψη ότι συνιστά απλά μια πολιτική της ΕΕ για να κατευνάσει το αίσθημα δημόσιας ανασφάλειας που η ίδια δημιουργεί μέσω λεκτικών δράσεων και πρακτικών αποκλεισμού. Παρά το γεγονός ότι η συμφωνία αυτή κρίθηκε αναγκαία για την αντιμετώπιση των αυξανόμενων ροών προς την Ελλάδα, η πολιτική και οι δραστηριότητές που βασίζονται σε αυτήν τη συμφωνία έχουν επικριθεί σοβαρά από πολλές ομάδες ανθρωπίνων δικαιωμάτων καθώς και από μελετητές.⁷⁹¹

Ένα μέρος της συμφωνίας που έχει επικριθεί είναι τα χρήματα που έχει δώσει η ΕΕ στην Τουρκία προκειμένου να βελτιωθούν οι συνθήκες για τους πρόσφυγες. Και αυτό, διότι υπάρχει αμφισβήτηση αν αυτά τα χρήματα δαπανώνται πραγματικά για τη βελτίωση των συνθηκών για τους πρόσφυγες, καθώς οι συνθήκες στην Τουρκία εξακολουθούν να είναι αποτρόπαιες. Σύμφωνα με τη πολιτική 1: 1, ο συνολικός αριθμός των μεταναστών που επέστρεψε στην Τουρκία μετά τη συμφωνία, μέχρι την 4η Σεπτεμβρίου 2017 είναι 1896, ενώ ο συνολικός αριθμός των μεταναστών που επανεγκαταστάθηκαν στην ΕΕ είναι 8.834.⁷⁹² Η κριτική αναφορικά με το πλαίσιο 1: 1 είναι ότι δημιουργεί διακρίσεις λόγω της φύσης του. Εφαρμόζεται μόνο στους πρόσφυγες από τη Συρία και όχι για τους πρόσφυγες άλλων χωρών. Αυτό παραβιάζει τους νόμους για την πρόληψη των διακρίσεων.

Άλλη μια διαπίστωση για την εν λόγω συμφωνία είναι ότι η ΕΕ μετέφερε την ευθύνη της φύλαξης των συνόρων της σε γειτονικές χώρες, αντί να προσφέρει καλύτερες συνθήκες στους ίδιους τους μετανάστες. Παρέχοντας χρήματα, αποφεύγει τις ανθρωπιστικές της ευθύνες αναφορικά με την εξασφάλιση αξιοπρεπών συνθηκών

⁷⁹⁰ Tazzioli, M., Garelli, G., & De Genova, N. (2018). Autonomy of Asylum?: The Autonomy of Migration Undoing the Refugee Crisis Script. *South Atlantic Quarterly*, 117(2), 239-265.

⁷⁹¹ Barbulescu, R., & Grugel, J. (2016). Unaccompanied minors, migration control and human rights at the EU's southern border: The role and limits of civil society activism. *Migration Studies*, 4(2), 253-272.

⁷⁹² European Commission (2017). Seventh Report on the Progress made in the implementation of the EU-Turkey Statement. Report from the Commission to the European Parliament, the European Council and the Council. Brussels, 6.9.2017 COM(2017) 470 final. Διαθέσιμο στο: https://ec.europa.eu/neighbourhood-enlargement/sites/near/files/20170906_seventh_report_on_the_progress_in_the_implementation_of_the_eu-turkey_statement_en.pdf [Πρόσβαση [18/9/2019].

σε ανθρώπους που φεύγουν από τις χώρες που διαμένουν προκειμένου να γλιτώσουν από τον πόλεμο ή διώξεις. Σημαντικό είναι δε να σημειωθεί, ότι τα χρήματα αυτά προέρχονται τόσο από το Ταμείο Ασύλου, Μετανάστευσης και Ολοκλήρωσης, αλλά και από το Ταμείο Εσωτερικής Ασφάλειας. Αυτό είναι ένα σαφές δείγμα ότι η ΕΕ αντιμετωπίζει τους πρόσφυγες ως απειλή για την ασφάλεια, δεδομένου ότι μεταθέτει το ζήτημα της μετανάστευσης στην ατζέντα του τομέα πολιτικής ασφάλειας.

Πρέπει επίσης να σημειωθεί ότι η Τουρκία δεν θεωρείται ασφαλής χώρα για την επιστροφή των μεταναστών. Ως εκ τούτου, η αποστολή δυνητικών μεταναστών στο εσωτερικό της χώρας θα μπορούσε, από μόνη της, να αποτελεί παραβίαση των νόμων για τα ανθρώπινα δικαιώματα, και συγκεκριμένα της αρχής της μη επαναπροώθησης, σύμφωνα με την οποία ο αιτών άσυλο δεν πρέπει να επιστρέφεται σε χώρα στην οποία ενδέχεται να υποστεί δίωξη.⁷⁹³

Η Διεθνής Αμνηστία (2017) έχει καταδικάσει την Τουρκία για την καταπάτηση ανθρωπίνων δικαιωμάτων, ιδίως όσον αφορά στην ελευθερία του λόγου, τη βία από την αστυνομία και την ελευθερία οργάνωσης. Η Διεθνής Αμνηστία επίσης αναφέρει ότι η Τουρκία έχει στείλει πρόσφυγες σε χώρες όπως η Συρία, το Ιράκ και το Αφγανιστάν, αν και αυτές οι χώρες δεν θεωρούνται ασφαλείς σύμφωνα με την ΕΕ.⁷⁹⁴ Όσον αφορά στην Ελλάδα, ο οργανισμός Human Rights Watch (2017), έχει δηλώσει ότι η Ελλάδα έχει πιεστεί από την ΕΕ να θεωρήσει την Τουρκία ασφαλή χώρα. Ως εκ τούτου, κατά την επιστροφή των μεταναστών στην Τουρκία, η Ελλάδα θέτει εν γνώσει της τους μετανάστες σε κινδύνους και σε πιθανές παραβιάσεις των ανθρωπίνων δικαιωμάτων τους.⁷⁹⁵

Οι πρακτικές που προωθεί η ΕΕ, και κατ' επέκταση και η Ελλάδα, μέσω των πολιτικών της κατασκευάζουν την εικόνα ότι η ασφάλεια της ΕΕ και της Ελλάδας απειλούνται από τους μετανάστες. Η συμφωνία ΕΕ-Τουρκίας μπορεί να θεωρηθεί ότι παραβιάζει τις υποχρεώσεις των κρατών μελών στον τομέα της προστασίας των

⁷⁹³ UNCHR. Advisory Opinion on the Extraterritorial Application of Non-Refoulement Obligations under the 1951 Convention relating to the Status of Refugees and its 1967 Protocol. Διαθέσιμο στο: <https://www.unhcr.org/4d9486929.pdf> [Πρόσβαση 18/9/2019].

⁷⁹⁴ Amnesty International (2017a). A Blueprint For Despair: Human Rights Impact of the EU-Turkey Deal. Διαθέσιμο στο: <https://www.amnesty.org/en/documents/eur25/5664/2017/en/> [Πρόσβαση 18/9/2019].

⁷⁹⁵ International Amnesty (2017b). Refugees at heightened risk of refoulement under Turkey's state of emergency. Public Statement. AI Index: EUR 44/7157/2017 22 September 2017. Διαθέσιμο στο: <https://www.amnesty.org/download/Documents/EUR4471572017ENGLISH.PDF> [Πρόσβαση 18/9/2019].

ανθρωπίνων δικαιωμάτων, με στόχο την αύξηση της ασφάλειας των συνόρων της ΕΕ. Εάν η ΕΕ και η Ελλάδα ασχολούνται περισσότερο με την προστασία τους και εφαρμόζουν συμφωνίες που επιδιώκουν ενεργά τη διάκριση ορισμένων προσφύγων από ορισμένες χώρες (Συρία) που προέρχονται από και προς συγκεκριμένες χώρες (από την Τουρκία στην Ελλάδα) τότε φαίνεται ότι ενεργούν με τρόπο που συμμορφώνεται με τη θεωρία ασφαλειοποίησης. Οι ενέργειες που λαμβάνουν χώρα μέσω αυτής της συμφωνίας οδηγούν ευθέως στην ασφαλειοποίηση των προσφύγων. Αυτό δείχνει στους πολίτες της ΕΕ και της Ελλάδας ότι οι πρόσφυγες αποτελούν απειλή και ενισχύει την αντίληψη περί μιας Ευρώπης «Φρούριο».

Όπως φαίνεται, η ασφαλειοποίηση της μετανάστευσης στην Ελλάδα για την περίοδο 2014-2018, αποτελεί μια εξελικτική διαδικασία η οποία έχει εκκινήσει από το 2011 και επαναβεβαιώνεται συνεχώς τόσο μέσω λεκτικών δράσεων, όσο και πρακτικών. Η επαναβεβαίωση αυτή, ακολουθεί πιστά τόσο την κανονιστική πορεία που θέτει η Σχολής της Κοπεγχάγης, η οποία αναφέρεται στις λεκτικές δράσεις και στη λήψη έκτακτων μέτρων για την αντιμετώπιση ενός ζητήματος ασφάλειας, όσο και εκείνης της Σχολής του Παρισιού, καθώς τεχνολογικά μέσα επιτήρησης έχουν επιστρατευτεί για τον έλεγχο, καταγραφή και κατηγοριοποίηση των προσφύγων και μεταναστών με την άφιξη τους στα ελληνικά σύνορα, αλλά και μέσα στα hotspots. Επομένως από το 2014 μέχρι και το 2018 υπάρχει, όπως και στην περίοδο 2011-2013, μια επίσης διαλεκτική και αμφίδρομη σχέση μεταξύ αυτών των λεκτικών δράσεων και διοικητικών πρακτικών και επιστράτευσης τεχνολογικών μέσων που αναπαράγουν τη λογική ασφάλειας.

Οπότε, συνάγεται το συμπέρασμα ότι για την περίοδο 2014-2018, η ασφαλειοποίηση της μετανάστευσης στην Ελλάδα ακολούθησε μια εξελικτική πορεία, με σημείο αναφοράς επαναβεβαίωσης και εδραίωσης της λογικής ασφάλειας την δημιουργία των hotspots και τη Δήλωση ΕΕ – Τουρκίας.

Παρόλα αυτά, σημαντικό είναι να αναφερθεί ότι η Ελλάδα δεν ενεργεί απομονωμένα. Η απόφασή της να θέσει ως προτεραιότητα την ασφάλεια των συνόρων της ΕΕ έναντι της ζωής των μεταναστών και των προσφύγων απορρέει από τις ευρύτερες πολιτικές της ΕΕ, συνιστώντας αυτό που η Kalantzi (2015)

χαρακτηρίζει ως “ευρωπαϊκοποίηση” της ασφαλειοποίησης της μετανάστευσης.⁷⁹⁶ Με την παρότρυνση της ΕΕ η Ελλάδα δημιουργεί διαρκές δυναμικό φύλαξης των συνόρων της. Η ΕΕ και τα κράτη-μέλη της έχουν διαθέσει σημαντική οικονομική και υλική βοήθεια στην Ελλάδα για να αστυνομεύει τα σύνορά της ως μέρος των προσπαθειών για τον έλεγχο της παράτυπης μετανάστευσης προς την ΕΕ μέσω Ελλάδας.

Μια σχηματική αναπαράσταση της εξέλιξης της ασφαλειοποίησης της μετανάστευσης στην Ελλάδα την περίοδο 2014-2018 φαίνεται στο παρακάτω σχήμα (3). Σημαντικό είναι να αναφερθεί, πως - όπως φαίνεται και από την εικόνα - παρακάτω η λογική της ασφαλειοποίησης της μετανάστευσης στην Ελλάδα για την περίοδο 2014-2018, είναι ακριβώς η ίδια με τη λογική της περιόδου 2011-2013.

Σχήμα 3: Σχηματική αναπαράσταση της εξέλιξης της ασφαλειοποίησης της μετανάστευσης στην Ελλάδα την περίοδο 2014-2018

⁷⁹⁶ Kalantzi, F. (2015). Securitisation of Migration in Greece: the role of Europeanisation. Σε *7th Biennial Hellenic Observatory PhD Symposium on Contemporary Greece & Cyprus, London School of Economics*.

Όπως φαίνεται από την παραπάνω αναπαράσταση (Σχήμα 3), η θέση της συγγραφούς της διατριβής ότι οι πρακτικές (Σχολή Παρισίων) με τις λεκτικές δράσεις (Σχολή της Κοπεγχάγης), έχουν μια αμφίδρομη και αλληλοσυμπληρωματική σχέση, επιβεβαιώνεται και για την περίοδο 2014-2018. Συνάγεται, επιπροσθέτως, ότι η ασφαλειοποίηση της μετανάστευσης συνιστά την εξέλιξη μιας πολύ μακρύτερης και πολύπλοκης πολιτικής διαδικασίας από τη μεταναστευτική πολιτική ενός κυβερνητικού σχήματος. Άλλο ένα συμπέρασμα που συνάγεται από το Σχήμα 4, είναι ότι η διαδικασία εξέλιξης της ασφαλειοποίησης της μετανάστευσης στην Ελλάδα για την περίοδο 2014-2018, συνάδει απόλυτα με τη θεωρία της Σχολής της Κοπεγχάγης, η οποία επικαθορίζει συγκεκριμένα στάδια εξέλιξης προκειμένου η διαδικασία της ασφαλειοποίησης να θεωρηθεί επιτυχημένη. Ειδικότερα, όπως φαίνεται και στο Σχήμα 4, λεκτικές δράσεις από ασφαλειοποιητικούς δρώντες λαμβάνουν χώρα την υπό εξέταση περίοδο, με αντικείμενο αναφοράς τους τέσσερεις από τους πέντε τομείς ασφαλείας (εθνικός, πολιτικός, οικονομικός, κοινωνικός), αφήνοντας απ' έξω τον τομέα του περιβάλλοντος, οδηγώντας εν τέλει στην λήψη θεσμοθετημένων έκτακτων μέτρων.

Σε αυτό το σημείο κρίνεται σημαντικό να αναφερθεί ότι τα ευρήματα της έρευνας συμφωνούν με τη μελέτη της C.A.S.E., όπου αναφέρεται πως η μετανάστευση συνιστά συχνά περίπτωση αλληλοεπικάλυψης της ρητορικής ασφάλειας της οικονομικής (θέσεις εργασίας) και της κοινωνιακής ασφάλειας (εθνική ταυτότητα). Επιπλέον, δεδομένου ότι οι διαδικασίες ασφαλειοποίησης που σχετίζονται με την εθνική ταυτότητα συχνά κάνουν επίκληση στο συναίσθημα του κοινού, ορισμένες πτυχές της ρητορικής ασφάλειας μπορεί επίσης να είναι πιο σιωπηρές, ανασύροντας τους μύθους σταθερότητας και ενότητας που μπορούν να γίνουν πλήρως κατανοητοί από μια κοινότητα.⁷⁹⁷

Επομένως, για την περίοδο 2011 μέχρι και 2018, το πρόβλημα της ασφαλειοποίησης της μετανάστευσης δεν υφίσταται μεμονωμένα. Αυτό που θέτει τη μετανάστευση σε μια εξαιρετική θέση έναντι της ασφαλειοποίησης είναι ότι μπορεί να θεωρηθεί ως απειλή σε διάφορους τομείς, όπως είναι ο οικονομικός, ο πολιτικός

⁷⁹⁷ Collective, C. A. S. E. (2006). Critical approaches to security in Europe: A networked manifesto. *Security Dialogue*, 37(4), 443-487.

και ο κοινωνικός. Με άλλα λόγια, η μετανάστευση εμπίπτει στις σφαίρες της ασφαλειοποίησης σε κάθε πτυχή της κοινωνικής και πολιτικής ζωής.⁷⁹⁸

Σημαντικό είναι επίσης να αναφερθεί ότι η αναποτελεσματικότητα διαχείρισης του μεταναστευτικού φαινομένου την εν λόγω περίοδο, έχει πυροδοτήσει κύματα ξενοφοβίας και ρατσισμού στα ελληνικά νησιά του Βορείου Αιγαίου, η οποία τεκμηριώνεται από εμπειρική έρευνα που διεξήχθη από τον επιβλέποντα καθηγητή της παρούσας μελέτης με την ερευνητική του ομάδα, συμπεριλαμβανομένης και της συγγραφέως της διδακτορικής διατριβής.⁷⁹⁹ Αυτό σημαίνει με τη σειρά του, ότι παρά τις όποιες ανθρωπιστικές σε μορφή λεκτικών δράσεων αναφορές της κυβέρνησης του ΣΥΡΙΖΑ για την προσφυγική κρίση, η ασφαλειοποιητική λογική τόσο της ρητορικής της κυβέρνησης, όσο και των πρακτικών και πολιτικών που υιοθέτησε την υπό εξέταση περίοδο, όχι μόνο έλαβαν νομιμοποίηση από τους Έλληνες πολίτες στην πελιογηφία, τους, αλλά στην περίπτωση της Λέσβου, ειδικότερα, αύξησαν το ποσοστό ξενοφοβίας και το αίσθημα διαχωρισμού μεταξύ των κατοίκων και των προσφύγων και μεταναστών.

Σε αυτό το πλαίσιο, διαπιστώνεται ότι τα ευρήματα της παρούσας περιόδου ανάλυσης αναιρούν τα ευρήματα της έρευνας του Skleparis (2018) ο οποίος διατείνεται στην έρευνα του ότι η κυβέρνηση του ΣΥΡΙΖΑ προέβη σε στρατηγική αποασφαλειοποίησης πριν από την Συμφωνία ΕΕ-Τουρκίας του 2016.⁸⁰⁰ Παρά το γεγονός ότι υπήρχαν όντως ψήγματα ρητορικής ανθρωπιστικής φύσεως στις λεκτικές δράσεις της κυβέρνησης του ΣΥΡΙΖΑ, εκ του αποτελέσματος φαίνεται ότι η διαλεκτική αυτή του ανθρωπισμού η οποία στο μεγαλύτερο της μέρος επικεντρωνόταν στην προστασία των προσφύγων, διαστρεβλώθηκε και εργαλειοποιήθηκε ως μια υπόρρητη διάσταση της ασφάλειας με στόχο πολιτικές λήψης έκτακτων μέτρων οι οποίες οδήγησαν από την ασφαλειοποίηση της μετανάστευσης στην ασφαλειοποίηση της προσφυγικής κρίσης, που αποτελεί καμπή στην μετεξέλιξη της ασφαλειοποίησης της μετανάστευσης στην Ελλάδα.

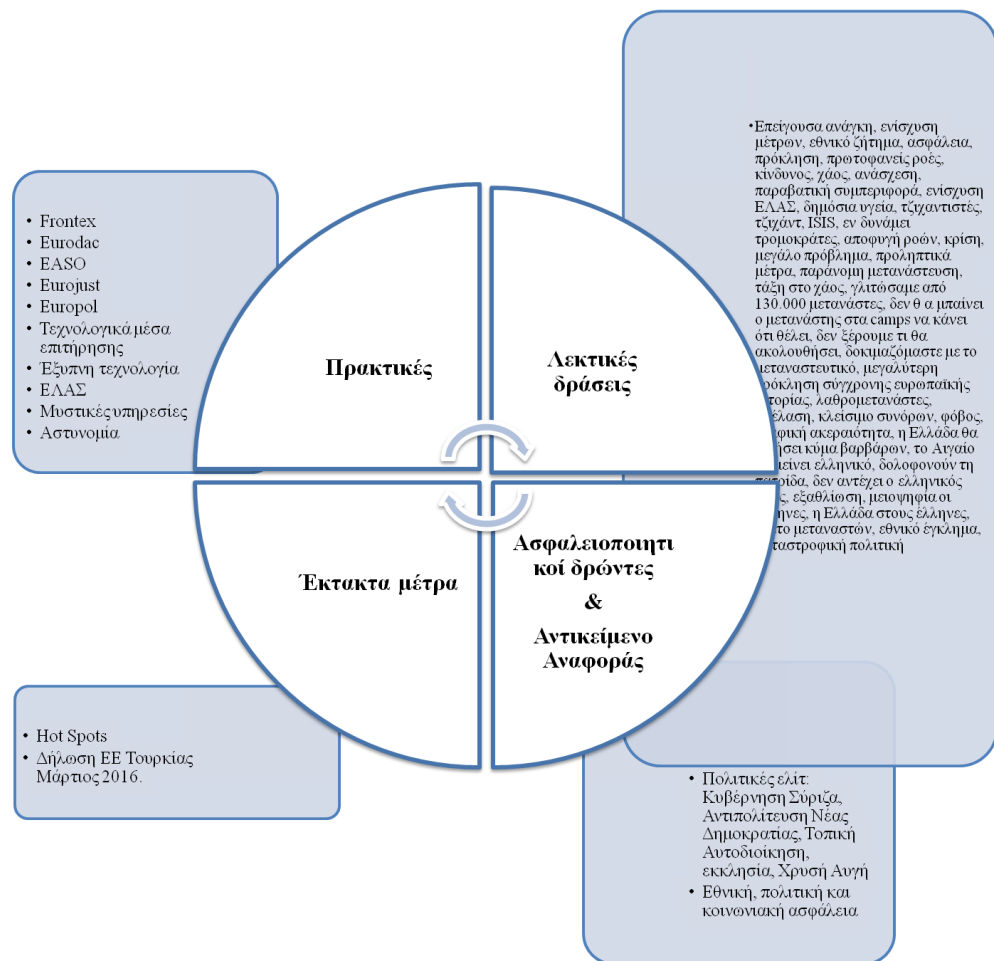
⁷⁹⁸ Castles, S., De Haas, H., & Miller, M. J. (2013). *The age of migration: International population movements in the modern world*. Macmillan International Higher Education.

⁷⁹⁹ Kotroyannos, D., Tzagkarakis, S. I., Kamekis, A., Dimari, G., & Mavrozacharakis, E. (2019). Identification and Categorization of Refugees' Integration Prospects in the Greek Socio-Economic System. Case Study in Mytilene and Crete Islands.

⁸⁰⁰ Skleparis, D. (2018). 'A Europe without Walls, without Fences, without Borders': A Desecuritisation of Migration Doomed to Fail. *Political Studies*, 66(4), 985-1001.

Παρακάτω, παρατίθεται μια λεπτομερής σχηματική αναπαράσταση της ασφαλειοποίησης της μετανάστευσης στην Ελλάδα για την υπό εξέταση περίοδο (Σχήμα 4), η οποία αποτελεί την συνέχεια και επέκταση της παραπάνω σχηματικής αναπαράστασης (Σχήμα 3).

Σχήμα 4: Στάδια εξέλιξης της ασφαλειοποίησης της μετανάστευσης στην Ελλάδα την περίοδο 2014-2018

Εν κατακλείδι, για την περίοδο 2014-2018, η δεύτερη υπόθεση εργασίας της διατριβής, η οποία είναι ότι η μετανάστευση στην Ελλάδα την περίοδο 2014-2018 έχει ασφαλειοποιηθεί, επιβεβαιώνεται.

6.3 Περίοδος 2019

6.3.1 Κυβέρνηση Νέας Δημοκρατίας -7/7/2019- σήμερα (Οκτώβριος 2019) και μέτρα για τη μετανάστευση: Ιστορικό πλαίσιο και λεκτικές δράσεις από κυβερνητικές πολιτικές ελίτ

Τον Ιούλιο του 2019 η Ελλάδα διεξήγαγε εθνικές εκλογές, με το κύριο κεντροδεξιό κόμμα της Ελλάδας, «Νέα Δημοκρατία», να σημειώνει ευρεία νίκη επί του αριστερού κόμματος ΣΥΡΙΖΑ του πρωθυπουργού Αλέξη Τσίπρα. Η ΝΔ επικράτησε με 39,85%, ενώ ο ΣΥΡΙΖΑ έλαβε 31,55%, ποσοστό που αναμενόταν από πολλούς αναλυτές.⁸⁰¹ Τα αποτελέσματα μεταφράζονται σε 158 έδρες (από σύνολο 300) στο ελληνικό κοινοβούλιο για την ΝΔ και 86 για το ΣΥΡΙΖΑ.⁸⁰²

Η απόλυτη πλειοψηφία για τη Νέα Δημοκρατία απορρέει από τον ελληνικό εκλογικό νόμο σύμφωνα με τον οποίο ο νικητής των εκλογών αποκτά επιπλέον 50 κοινοβουλευτικές έδρες. Ο ηγέτης της Νέας Δημοκρατίας, Κυριάκος Μητσοτάκης, είναι τώρα ο νέος πρωθυπουργός της Ελλάδας, ενώ ο Τσίπρας παραδέχτηκε την ήττα του. Το Κίνημα Αλλαγής (ΚΙΝΑΛ) κατέλαβε την τρίτη θέση με 8.10% (22 έδρες) και το Κομμουνιστικό Κόμμα Ελλάδας (ΚΚΕ) 5.30% (15 έδρες).⁸⁰³

Είναι σημαντικό αναφερθεί, ότι η νίκη του Κυρ. Μητσοτάκη είναι ξεχωριστή, καθώς επετεύχθη μόλις τριάμισι χρόνια από την εκλογή του στην αρχηγία της ΝΔ, δίνοντας στο κόμμα της Νέας Δημοκρατίας μια ξεκάθαρη νίκη και αυτοδυναμία. Η νίκη του στις εθνικές εκλογές αποτέλεσε συνέχεια της επικράτησης της Νέας Δημοκρατίας τόσο στις ευρωεκλογές, όσο και στις αυτοδιοικητικές. Παρά την διπλή ήττα του κόμματός του το 2015, κατάφερε να επανέλθει στην εξουσία, αυξάνοντας κατά σχεδόν δώδεκα ποσοστιαίες μονάδες τα ποσοστά του (από το 28,09% τον Σεπτέμβριο 2015 στο χθεσινό 39,8%), με μια αυτοδυναμία 158 βουλευτών.⁸⁰⁴

⁸⁰¹ Υπουργείο Εσωτερικών (2019). Εθνικές εκλογές – Ιούλιος 2019. Διαθέσιμο στο: <https://ekloges.ypes.gr/current/v/home/> [Πρόσβαση 20/7/2015].

⁸⁰² Dikiv, I. (2019). 'Greece's Rightist 'New Democracy' Swept into Power by Landslide Election Win over Tsipras' SYRIZA'. *European-views.com*. Διαθέσιμο στο: <https://www.european-views.com/2019/07/greeces-rightist-new-democracy-swept-into-power-by-landslide-election-win-over-tsipras-syriza/> [Πρόσβαση 27/9/2019].

⁸⁰³ Ο.π.

⁸⁰⁴ Ηλιάδης, Ν. (2019). 'Ανάλυση: Τα 8 Βασικά Συμπεράσματα των Χθεσινών Εκλογών.' *Voria.gr*. 8/7/2019. Διαθέσιμο στο: <https://www.voria.gr/article/analisi-pia-ine-ta-vasika-simperasmata-ton-chthesinon-eklogon> [Πρόσβαση 27/9/2019].

Όσον αφορά στο μεταναστευτικό ζήτημα, ο Κυριάκος Μητσοτάκης, είχε ήδη παρουσιάσει προεκλογικά τις βασικές προτάσεις της ΝΔ και τους άξονες της πολιτικής που θα ακολουθούσε με την εκλογή της προκειμένου να αντιμετωπίσει το μεταναστευτικό πρόβλημα, στο συνέδριο της Κεντρικής Ένωσης Δήμων Ελλάδας (ΚΕΔΕ) με θέμα «Η τοπική αυτοδιοίκηση, οι προσφυγικές ροές και το μεταναστευτικό ζήτημα, επιπτώσεις στην οικονομία και τον τουρισμό», που πραγματοποιήθηκε στη Σάμο στις 2 Ιουνίου 2016.

Ειδικότερα, ο Κυρ. Μητσοτάκης, είχε αναφερθεί εκτεταμένα στο μεγάλο βάρος που σηκώνουν οι κάτοικοι αλλά και η τοπική αυτοδιοίκηση στα νησιά του Αιγαίου επισημαίνοντας πως έχουν επίσης υποστεί σημαντική οικονομική ζημιά, ενώ ξεκαθάρισε πως θα πρέπει να υπάρχει η στοιχειώδης συναίνεση για την σύνταξη και υλοποίηση ενός προγράμματος διαχείρισης που θα ανακουφίσει το πρόβλημα. Μάλιστα, ανέφερε χαρακτηριστικά πως «δεν αρκούν τα καλά λόγια και τα δελτία τύπου, η υπομονή των πολιτών εξαντλείται», αναφερόμενος και χαρακτηρίζοντας τη προσφυγική κρίση ως μία μεγάλη διεθνή πρόκληση. Μεταξύ άλλων ανέφερε παράλληλα πως οι ροές για το 2015 σχεδόν εικοσαπλασιάστηκαν επικρίνοντας παράλληλα την κυβέρνηση ΣΥΡΙΖΑ για ανεπάρκειες τόσο στην καταγραφή των προσφύγων αλλά και στη δημιουργία κατάλληλων υποδομών.⁸⁰⁵

Αναφερόμενος δε στη συμφωνία ΕΕ-Τουρκίας, τόνισε πως επί της ουσίας δεν εφαρμόζεται ενώ ανέφερε πως την περίοδο προ της συμφωνίας (2012-14) η κατάσταση ήταν πολύ καλύτερη. Όπως ανέφερε, «τα σύνορα φυλασσόντουσαν, 50.000 παράνομοι μετανάστες επέστρεψαν στις πατρίδες τους», κατηγορώντας ευθέως την τότε κυβέρνηση του ΣΥΡΙΖΑ πως απέτυχε να αντιμετωπίσει το πρόβλημα εγκαίρως. Παράλληλα, ο Μητσοτάκης ανέφερε πως η αύξηση των προσφυγικών ροών ήταν ευθύνη της κυβέρνησης του ΣΥΡΙΖΑ δηλώνοντας πως «οι πρόσφυγες χρησιμοποιήθηκαν ως όμηροι μιας κοντόφθαλμης πολιτικής».⁸⁰⁶ Όπως δήλωσε, η

⁸⁰⁴ Dikiv, I. (2019). 'Greece's Rightist 'New Democracy' Swept into Power by Landslide Election Win over Tsipras' SYRIZA'. *European-views.com*. Διαθέσιμο στο: <https://www.european-views.com/2019/07/greeces-rightist-new-democracy-swept-into-power-by-landslide-election-win-over-tsipras-syriza/> [Πρόσβαση 27/9/2019].

⁸⁰⁵ 'Μητσοτάκης: Αυτές είναι οι προτάσεις της ΝΔ για το προσφυγικό [εικόνες]'. *iefimerida.gr*. 2/6/2016. Διαθέσιμο στο: <https://www.iefimerida.gr/news/270324/mitsotakis-aytes-einai-oi-protaseis-tis-nd-gia-prosfygiko-eikones> [Πρόσβαση 30/9/2019]

⁸⁰⁶ Ο.π.

κυβέρνηση ΣΥΡΙΖΑ δεν αντιλήφθηκε ότι μετά το Παρίσι η πολιτική ασφάλειας στην Ευρώπη είχε αλλάξει και όπως είπε, δυστυχώς οι διεθνείς συμφωνίες, η παρουσία του ΝΑΤΟ αλλά και η συμφωνία ΕΕ-Τουρκίας επιβλήθηκαν στην ελληνική κυβέρνηση.⁸⁰⁷

Παρουσιάζοντας την μεταναστευτική του στρατηγική ο κ. Μητσοτάκης τόνισε την ανάγκη διαχωρισμού προσφύγων και οικονομικών μεταναστών, ζητώντας παράλληλα όσοι εισέρχονται χωρίς άδεια στη χώρα να πηγαίνουν σε δομές και να μην περιφέρονται στους δρόμους. Επιπρόσθετα, ανέφερε ότι είναι επιτακτική η ανάγκη να σταματήσουν οι καταλήψεις δημοσιοποιώντας επί της ουσίας το σχέδιο της ΝΔ για την δημιουργία δομών φιλοξενίας με απώτερο στόχο την αποφυγή των συγκεντρώσεων σε μεμονωμένες περιοχές, ενώ ζήτησε και την ενεργή εμπλοκή της τοπικής κοινωνίας.⁸⁰⁸

Παράλληλα, έθιξε το ζήτημα της άμεσης επεξεργασίας των αιτήσεων ασύλου ενώ χαρακτήρισε ως εξαιρετικά κρίσιμη την επόμενη περίοδο όπου και οι σχέσεις Τουρκίας-ΕΕ θα έμπαιναν σε νέα φάση. «Σήμερα η ελληνική πολιτεία θα πρέπει να είναι έτοιμη αν καταρρεύσει η συμφωνία»,⁸⁰⁹ είπε συμπληρώνοντας πως θα πρέπει να υπάρχει ένα ενιαίο δόγμα φύλαξης των συνόρων. «Η ελληνική κυβέρνηση θα πρέπει να είναι στην πρώτη γραμμή για μία ενιαία στάση που θα αποδείξει στην πράξη ότι τα σύνορα της Ευρώπης είναι και ελληνικά και το αντίστροφο», είπε χαρακτηριστικά.⁸¹⁰

Από τα παραπάνω φαίνεται ότι ήδη προεκλογικά ο Κυρ. Μητσοτάκης έθεσε τις βάσεις για την μεταναστευτική πολιτική που θα ακολουθούσε αργότερα, επικεντρωνόμενος σε ζητήματα οικονομικής ασφάλειας και χρησιμοποιώντας λεκτικές δράσεις όπως «οικονομική ζημιά», «πρόκληση» και τονίζοντας την αύξηση των ροών που δημιουργούν τεράστιο πρόβλημα στην καθημερινότητα των Ελλήνων αλλά και στην χάραξη στρατηγικής πολιτικής για τη διαχείριση του φαινομένου. Ο λόγος του, ο οποίος είναι προεκλογικά ήδη ασφαλειοποιητικός, θέτει ευθέως το ζήτημα της ασφάλειας ειδικότερα στο πεδίο της οικονομικής και της κοινωνικής ασφάλειας, δημιουργώντας κλίμα στήριξης για την μετέπειτα νομιμοποίηση λήψης έκτακτων μέτρων.

⁸⁰⁷ Ο.π.

⁸⁰⁸ Ο.π.

⁸⁰⁹ Ο.π.

⁸¹⁰ Ο.π.

Τα δόγμα ασφαλείας που προέταξε ο Κυρ. Μητσοτάκης στην ομιλία του στη Σάμο, παίρνει σάρκα και οστά στο προεκλογικό πρόγραμμα της Νέας Δημοκρατίας. Ειδικότερα, στο Σχέδιο, στο μέρος 10 με τίτλο «Φύλαξη των συνόρων, αντιμετώπιση μεταναστευτικού» η Νέα Δημοκρατία δηλώνει πως:

Αναθεωρούμε ριζικά την πολιτική για το μεταναστευτικό, με προτεραιότητες την αποτελεσματική φύλαξη των συνόρων, ταχείες διαδικασίες χορήγησης ασύλου και την άμεση επιστροφή στις χώρες προέλευσης όσων δεν δικαιούνται άσυλο, ενώ όσοι παραμένουν στη χώρα μας θα ζουν σε συνθήκες ανθρωπιάς και αξιοπρέπειας. Για το σκοπό αυτό:

- Χρησιμοποιούμε για τη φύλαξη των συνόρων σύγχρονα τεχνικά μέσα και εντείνουμε τις περιπολίες – χερσαίες και θαλάσσιες – σε συνεργασία με την Ευρωπαϊκή Ένωση.
- Καθιερώνουμε κλειστά κέντρα προσωρινής πρώτης υποδοχής και φιλοξενίας, όπου η εξέταση των αιτημάτων ασύλου ολοκληρώνεται το πολύ εντός έξι εβδομάδων, τόσο σε πρώτο, όσο και σε δεύτερο βαθμό, με αποκλειστική χωρική αρμοδιότητα.
- Επιβάλλουμε διαφάνεια στη διαχείριση του εθνικού και ευρωπαϊκού χρήματος που διατίθεται για το μεταναστευτικό. Οι τοπικές κοινωνίες συμμετέχουν ενεργά στον έλεγχο των χρηματοδοτήσεων.
- Εντατικοποιούμε τον έλεγχο των νομιμοποιητικών εγγράφων σε ολόκληρη τη χώρα.
- Διασφαλίζουμε ανθρώπινες συνθήκες διαβίωσης σε όλα τα κέντρα υποδοχής με ειδική φροντίδα για τις οικογένειες με παιδιά και τις άλλες εύλωτες ομάδες.
- Δημιουργούμε ειδικές τάξεις υποδοχής στα σχολεία για την ομαλή ενσωμάτωση στο εκπαιδευτικό σύστημα των παιδιών όσων παραμένουν στη χώρα μας ως αναγνωρισμένοι πρόσφυγες και μέχρι να είναι εφικτή η επιστροφή τους. Επιδιώκουμε την άμεση εξασφάλιση των αντίστοιχων κονδυλίων από την Ευρωπαϊκή Ένωση.⁸¹¹

Από το παραπάνω απόσπασμα, φαίνεται ξεκάθαρα πως η θέση του κόμματος δεν διαφέρει από αυτά που υποστηρίζουν τα περισσότερα κεντροδεξιά κόμματα στην Ευρώπη, δηλαδή ένα συνδυασμό ανάμεσα στην προάσπιση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και την αυστηρή φύλαξη των συνόρων, με ιδιαίτερη έμφαση στο δεύτερο σκέλος, αναμοχλεύοντας μια ήδη υπάρχουσα ασφαλειοποιητική λογική περί της μετανάστευσης από τις προηγούμενες κυβερνήσεις.

Το προεκλογικό πρόγραμμα της Νέας Δημοκρατίας σε σχέση με την μετανάστευση είναι ενδεικτικό της ασφαλειοποιητικής λογικής του κόμματος. Το πρώτο σκέλος που αφορά στην χρήση τεχνολογικού εξοπλισμού κάνει χρήση της κυβερνησιμότητας της ανησυχίας προκειμένου να προβεί σε πιο αυστηρά μέτρα φύλαξης των συνόρων, παραπέμποντας στη Σχολή του Παρισιού όπου οι πρακτικές ελέγχου και επιτήρησης αποτελούν από μόνες τους ασφαλειοποιητικές πρακτικές. Το δεύτερο σκέλος, το οποίο αφορά στις κλειστές δομές κράτησης των μεταναστών και

⁸¹¹ Νέα Δημοκρατία (2019). 'Ισχυρή Ανάπτυξη, αυτάρκεια Ελλάδα: Το Σχέδιο μας. Διαθέσιμο στο: <https://s.kathimerini.gr/resources/article-files/nd-programa145x21-web.pdf> [Πρόσβαση 30/9/2019].

των προσφύγων αποτελεί ένα μέσο διαχωρισμού «εμάς» από τους «άλλους» και ένα μέσο αποτροπής περαιτέρω μεταναστευτικών αφίξεων στη βάση της ασφάλειας της χώρας. Το τέταρτο σκέλος είναι επίσης πολύ σημαντικό, καθώς σηματοδοτεί την ανακοίνωση επιχειρήσεων «σκούπα», σε όλο το εύρος της Ελληνικής επικράτειας, σε μια λογική άτακτου ελέγχου. Τέλος, το τελευταίο σημείο του προεκλογικού προγράμματος είναι πολύ σημαντικό καθώς κάνει πρόβλεψη μόνογια τους πρόσφυγες, χωρίς καμία αναφορά σε μετανάστες, σηματοδοτώντας μια υπόρρητη πολιτική εξαίρεσης και μη ανοχής οικονομικών μεταναστών, κάτι που συνιστά την επιτομή της ασφαλειοποιητικής λογικής όπως την ορίζει η Σχολή της Κοπεγχάγης.

Η ασφαλειοποιητική αυτή λογική αποτυπώθηκε σε συνέντευξη του Κυρ. Μητσοτάκη στο γαλλικό περιοδικό «Nouvelle Observateur» τρεις ημέρες μετά από την εκλογική του νίκη, όπου αναφορικά με την μετανάστευση δήλωσε:

..η Ελλάδα είναι η μεγαλύτερη οικονομία στα Βαλκάνια. Είναι επίσης ένα εξωτερικό σύνορο της Ευρώπης, οπότε θα πρέπει να έχει λόγο στην ευρωπαϊκή πολιτική για τη μετανάστευση και την προστασία των συνόρων. Αρχικά, η διαχείρισή του μεταναστευτικού προβλήματος δεν μπορεί να γίνει μόνο από την Ελλάδα. Η ευρωπαϊκή αλληλεγγύη σε αυτό το ζήτημα δεν ήταν επαρκής. Κάποιες χώρες, κυρίως χώρες της Κεντρικής Ευρώπης, έχουν δηλώσει ότι το πρόβλημα αυτό δεν τους αφορά, ότι αφορά μόνο τα κράτη που βρίσκονται στα εξωτερικά σύνορα της Ευρώπης. Χρειαζόμαστε τη συμμετοχή της Ευρώπης και στηρίζουμε τις πρωτοβουλίες της Κομισιόν για την ανάπτυξη μιας ευρωπαϊκής συνοριακής αστυνομίας. Είναι επίσης απαραίτητο να μεταρρυθμιστεί ο κανονισμός του Δουβλίνου και να εναρμονιστούν οι πολιτικές ασύλου των χωρών της Ε.Ε. Αλλά, δεδομένου ότι αυτό δεν είναι εφικτό στο άμεσο μέλλον, θα αλλάξουμε την εθνική μας πολιτική χορήγησης ασύλου και θα απλοποιήσουμε σημαντικά τις διαδικασίες, προκειμένου να καταστούν γρηγορότερες και πιο αποτελεσματικές. Έτσι, όσοι δικαιούνται άσυλο θα συνεχίσουν να διαμένουν στην Ελλάδα, και όσοι δεν έχουν το δικαίωμα αυτό, θα επιστρέφουν στην Τουρκία, στο πλαίσιο της συμφωνίας Ε.Ε. - Τουρκίας.⁸¹²

Το παραπάνω απόσπασμα αποτυπώνει την επιθυμία του κυρ. Μητσοτάκη για τη δημιουργία και ανάπτυξη μιας ευρωπαϊκής συνοριακής αστυνομίας. Σε όρους ασφαλειοποίησης, η αστυνομία αποτελεί αυτό που ο Bigo (2002) αναφέρει ως σώμα ασφαλείας το οποίο αποτελεί κατεξοχήν ασφαλειοποιητικό δρώτα.⁸¹³

Και αυτό διότι, οι πολιτικές ασφαλείας συνιστούν μια ειδική πολιτική διαμεσολάβησης του ανήκειν. Η διαλεκτική του κινδύνου και οι πρακτικές ασφαλείας

⁸¹² 'Μητσοτάκης για μεταναστευτικό: Όσοι δεν δικαιούνται άσυλο θα επιστρέφουν στην Τουρκία.' Protothema.gr. 10/7/2019. Διαθέσιμο στο: <https://www.protothema.gr/politics/article/907270/mitsotakis-sto-galliko-periodiko-nouvelle-observateur-den-zito-periodo-haritos/> [Πρόσβαση 20/9/2019].

⁸¹³ Bigo, D. (2002). Security and immigration: Toward a critique of the governmentality of unease. *Alternatives*, 27(1_suppl), 63-92.

αντλούν την πολιτική σημασία τους από την ικανότητά τους να ενθαρρύνουν τους ανθρώπους να συσπειρώνονται σε μια πολιτική κοινότητα και να θεμελιώνουν επιχειρήματα ή να στρέφονται κατά της κυρίαρχης πολιτικής με βάση την αναθεώρηση των κινδύνων.⁸¹⁴

Η αστυνόμευση, όπως και όλοι οι κοινωνικοί θεσμοί ιδρύματα, είναι υπαρκτή αλλά και φαντασιακή. Λειτουργεί μέσα στις κοινωνίες ως ένα σύνολο πρακτικών και τεχνολογιών που προσανατολίζονται προς οργανικούς σκοπούς - την παραγωγή τάξης και ασφάλειας. Ωστόσο, είναι ταυτόχρονα μια πολιτισμική και συμβολική μορφή που δημιουργεί και μεταδίδει κοινωνικές έννοιες για θέματα όπως η τάξη, η αρχή, η ηθική, η κανονικότητα και η υποκειμενικότητα. Η αστυνόμευση, με άλλα λόγια, πρέπει να γίνει κατανοητή ως μια κατηγορία σκέψης και επίδρασης - ένα «σύμβολο συσπείρωσης» που επιτρέπει σε άτομα και ομάδες να συνειδητοποιούν το παρελθόν, να διαμορφώνουν κρίσεις επί του παρόντος και να προβάλλουν διάφορες πιθανές προθεσμιακές συμβάσεις.⁸¹⁵

Ως θεσμός που ασχολείται στενά με την προστασία του κράτους και την ασφάλεια των πολιτών του, που εμπλέκεται με κάποιες βαθιές ελπίδες, φόβους, φαντασιώσεις και ανησυχίες σχετικά με ζητήματα όπως η προστασία / τρωτότητα, η τάξη / εντροπία και η ζωή / θάνατος, η αστυνόμευση παραμένει στενά συνδεδεμένη με την αίσθηση της οντολογικής ασφάλειας και της συλλογικής ταυτότητας των ανθρώπων και είναι ικανή να δημιουργήσει υψηλά, συναισθηματικά φορτισμένα επίπεδα ταυτοποίησης μεταξύ των πολιτών. Μέσω της παρουσίας τους, οι φορείς αστυνόμευσης είναι σε θέση να προβάλλουν, να επιβεβαιώνουν, να ενισχύουν ή ακόμη και να υπονομεύουν πολλά από τα κυρίαρχα πολιτισμικά χαρακτηριστικά των πολιτικών κοινοτήτων. Η αστυνόμευση είναι, εν συντομία, στενά συνδεδεμένη με τον τρόπο με τον οποίο αντιπροσωπεύεται και «φαντασιώνεται» η πολιτική τάξη και η ταυτότητα.⁸¹⁶

Η μεταναστευτική πολιτική του Κυρ. Μητσοτάκη αποκρυσταλλώθηκε στις 15 Ιουλίου 2019, σε μια ευρεία Σύσκεψη που έλαβε χώρα στο Μέγαρο Μαξίμου για το Μεταναστευτικό υπό τον Πρωθυπουργό Κυριάκο Μητσοτάκη για θέματα

⁸¹⁴ Loader, I. (2002). Policing, securitization and democratization in Europe. *Criminal Justice*, 2(2), 125-153.

⁸¹⁵ Ό.π.

⁸¹⁶ Ό.π.

μεταναστευτικής πολιτικής με τη συμμετοχή του Ευρωπαϊού Επίτροπου Μετανάστευσης Δημήτρη Αβραμόπουλου, του Υπουργού Προστασίας του Πολίτη Μιχάλη Χρυσοχοϊδή και του αναπληρωτή υπουργού, αρμόδιου για τη Μεταναστευτική Πολιτική, Γιώργου Κουμουτσάκου, με τη συμμετοχή και του Υπουργού Ναυτιλίας και Νησιωτικής Πολιτικής Ιωάννη Πλακιωτάκη.⁸¹⁷

Όπως αναφέρθηκε από το πρωθυπουργικό γραφείο της Κυβέρνησης, η σύσκεψη είχε ως στόχο την ιεράρχηση των στόχων της κυβέρνησης για το μεταναστευτικό, σε στενή συνεργασία και με την τεχνική βοήθεια της Ευρωπαϊκής Επιτροπής. Μάλιστα, ο Κυρ. Μητσοτάκης ζήτησε από τους αρμόδιους υπουργούς να επικεντρώσουν τις ενέργειές τους:⁸¹⁸

1. Στην άμεση βελτίωση των συνθηκών διαβίωσης για τους πρόσφυγες και τους μετανάστες, με κύρια μέριμνα τις ευάλωτες ομάδες και με πρώτη προτεραιότητα την προστασία των ασυνόδευτων παιδιών.

2. Στην ενίσχυση της φύλαξης των κοινών ελληνικών και ευρωπαϊκών συνόρων, ιδίως των θαλασσίων, με ένα νέο ολοκληρωμένο σχέδιο που θα θέτει την ευρωπαϊκή δύναμη υπό ελληνική διοίκηση με ξεκάθαρους επιχειρησιακούς κανόνες δράσης. Στο σχέδιο αυτό περιλαμβάνεται η καλύτερη αξιοποίηση των δυνάμεων του Frontex, η εντατικοποίηση των περιπολιών του λιμενικού σώματος με παράλληλη αναβάθμιση του υλικοτεχνικού του εξοπλισμού, και η πλήρης αξιοποίηση των ευρωπαϊκών πόρων με απόλυτη διαφάνεια.

3. Στην αναμόρφωση –μέχρι το τέλος του 2019- του θεσμικού πλαισίου της χορήγησης ασύλου, με στόχο τη σύντομη, δίκαιη και αποτελεσματική απονομή του.

4. Στην πιστή εφαρμογή της κοινής Δήλωσης ΕΕ-Τουρκίας για την διαχείριση του μεταναστευτικού και την αποσυμφόρηση των νησιών.

5. Στην ολοκλήρωση των εργασιών για το κέντρο υποδοχής και ταυτοποίησης στη Σάμο, ώστε να διασφαλισθούν αξιοπρεπείς και ασφαλείς συνθήκες διαβίωσης για τους πρόσφυγες και του μετανάστες.

⁸¹⁷ Ελληνική Δημοκρατία/Πρωθυπουργός (2019). Σύσκεψη υπό τον Πρωθυπουργό για το προσφυγικό-μεταναστευτικό. 15/7/2019. Διαθέσιμο στο: <https://primeminister.gr/2019/07/15/21882> [Πρόσβαση 20/9/2019].

⁸¹⁸ Ο.π.

6. Στην ενσωμάτωση κοινοτικών οδηγιών για την πολιτική ασφάλειας της χώρας.

Χαρακτηριστική ήταν η δήλωση του αναπληρωτή υπουργού Μεταναστευτικής Πολιτικής, Γιώργου Κουμουτσάκου, ο οποίος προσερχόμενος στην σύσκεψη δήλωσε πως:

*το ζήτημα αυτό είναι πάρα πολύ σοβαρό, είναι μια πρόκληση όχι μόνο για την Ελλάδα αλλά και για την Ευρώπη ολόκληρη. Πιστεύω ότι η σημερινή συνεδρίαση θα μας δώσει τη δυνατότητα και ως Ελλάδα να καταγράψουμε με σαφήνεια τα αιτήματα που έχουμε προς την ευρωπαϊκή πλευρά. Ζητάμε περισσότερη, ουσιαστικότερη και αποτελεσματικότερη αλληλεγγύη. Και εμείς θα κάνουμε αυτό που πρέπει να κάνουμε. Ήδη έχω επεξεργαστεί και θα καταθέσω ένα βασικό σχέδιο στρατηγικής που θα ολοκληρωθεί το επόμενο διάστημα.*⁸¹⁹

Εξερχόμενος από το Μέγαρο Μαξίμου Ο αρμόδιος Επίτροπος της Κομισιόν για την Μετανάστευση, Δημήτρης Αβραμόπουλος δήλωσε πως:

*Είναι η πρώτη επίσημη σύσκεψη της ΕΕ με τη νέα ελληνική κυβέρνηση. Με σημαντικά ζητήματα όπως της ασφάλειας και της μετανάστευσης. Και αυτό ενόψει ενός κρίσιμου άτυπου συμβουλίου στο Ελσίνκι. Τον τελευταίο καιρό παρατηρούνται ροές και πρέπει να είμαστε καλύτερα προετοιμασμένοι για το μέλλον. Με τη διαβεβαίωση ότι η Ελλάδα σε συνεργασία με την ΕΕ θα προετοιμαστούμε καλύτερα. Η Ελλάδα είναι σημαντικός παράγοντας σταθερότητας στην Ευρώπη. Με πλήρη επίγνωση της κατάστασης και του σημαντικού ζητήματος του μεταναστευτικού που ήρθε για να μείνει, στόχος είναι η καλύτερη δυνατή διαχείριση. Η Ελλάδα δεν είναι μόνη της. Η Ελλάδα πέρασε δύσκολες στιγμές, αλλά πλέον δεν είμαστε εκεί. Έχει την στήριξη της ΕΕ και με τη βούληση της κυβέρνησης θα γίνει ακόμη πιο αποτελεσματική αυτή η διαχείριση. Η Ελλάδα της υπευθυνότητας είναι εδώ, με την στήριξη της ΕΕ. Επι τη ευκαιρία να συγχαίρω τον νέο πρωθυπουργό και την ελληνική κυβέρνηση για την εκλογή τους. Θα είμαστε στο πλευρό της Ελλάδας και της κυβέρνησης. Μπορεί να είμαι Ευρωπαίος Επίτροπος, αλλά ο νους μου είναι στην πατρίδα μου. Η συνεργασία με την Τουρκία είναι απαραίτητη. Με καλή πρόθεση και συνεργασία θα έρθουν και τα καλά αποτελέσματα.*⁸²⁰

Σύμφωνα με τις παραπάνω δηλώσεις αλλά και το προεκλογικό πρόγραμμα της Νέας Δημοκρατίας, φαίνεται ότι αυτό που επιδιώκει η κυβέρνηση του Κυριάκου Μητσοτάκη είναι η βελτίωση των συνθηκών διαβίωσης για τους πρόσφυγες και τους μετανάστες που βρίσκονται αυτή τη στιγμή στην Ελλάδα, με κύρια μέριμνα τις ευάλωτες ομάδες και με πρώτη προτεραιότητα την προστασία των ασυνόδευτων παιδιών, αλλά και την ενίσχυση της φύλαξης των κοινών ελληνικών και ευρωπαϊκών συνόρων, ιδίως των θαλασσίων, με ένα νέο ολοκληρωμένο σχέδιο που θα θέτει την ευρωπαϊκή δύναμη υπό ελληνική διοίκηση με ξεκάθαρους επιχειρησιακούς κανόνες δράσης.

⁸¹⁹ Ο.π.

⁸²⁰ Ο.π.

Παράλληλα, η κυβέρνηση της Νέας Δημοκρατίας επιδιώκει την αναμόρφωση του θεσμικού πλαισίου της χορήγησης ασύλου, με στόχο τη σύντομη, δίκαιη και αποτελεσματική απονομή του, την πιστή εφαρμογή της κοινής Δήλωσης ΕΕ-Τουρκίας για την διαχείριση του μεταναστευτικού και την αποσυμφόρηση των νησιών, την ολοκλήρωση των εργασιών για το κέντρο υποδοχής και ταυτοποίησης στη Σάμο, ώστε να διασφαλισθούν αξιοπρεπείς και ασφαλείς συνθήκες διαβίωσης για τους πρόσφυγες και τους μετανάστες, καθώς και την ενσωμάτωση κοινοτικών οδηγιών για την πολιτική ασφάλειας της χώρας.

Παρόλα αυτά, το τι συμφωνείται πολιτικά και παρά τις εξαγγελίες για την διασφάλιση αξιοπρεπών συνθηκών διαβίωσης για τους μετανάστες, δεν σημαίνει ότι ισχύει απαραίτητα ή ότι θα εφαρμοστεί. Σε αυτό το πλαίσιο, ενδεικτικό της ασφαλειοποιητικής λογικής της κυβέρνησης της Νέας Δημοκρατίας είναι το περιστατικό με τον Υπουργό Εργασίας Γιάννη Βρούτση για την ανάκληση προηγούμενης υπουργικής απόφασης⁸²¹ σε σχέση με τη χορήγηση ΑΜΚΑ σε αλλοδαπούς, συμπεριλαμβανομένων και των προσφύγων.⁸²²

Γιατί ακόμη και εάν κανείς δεχτεί ότι η ίδια η ανάκληση αφορούσε την αποσαφήνιση της διοικητικής διαδικασίας, όπως και ερωτήματα για το εάν η πρόσβαση σε υπηρεσίες υγείας μπορούσε να διασφαλιστεί και με άλλους τρόπους, ο τόνος που επιλέχτηκε επικοινωνιακά από τον ίδιο τον υπουργό ήταν χαρακτηριστικός. Η φράση «Η Χώρα μας δεν είναι ξέφραγο αμπέλι!»⁸²³ είναι προφανές ότι απηχούσε μια *realpolitik* για το μεταναστευτικό, με τη χρήση λεκτικών δράσεων που παραπέμουν σε αταξία στην οποία καλείται η κυβέρνηση να προβεί σε μέτρα έκτακτης ανάγκης για την δημιουργία τάξης.

Σφοδρή μάλιστα ήταν η αντίδραση του ΚΙΝΑΛ, χαρακτηρίζοντας την απόφαση αυτή απάνθρωπη και ρατσιστική.

Η πρώτη ενέργεια του υπουργού Εργασίας ήταν να περικόψει την πρόσβαση προσφύγων στο Εθνικό Σύστημα Υγείας. Η απόφαση αφορά βασανισμένους ανθρώπους και μικρά παιδιά.

⁸²¹ Αυτή η ΚΥΑ είχε δημοσιευθεί στις 20 Ιουνίου 2019, ενώ υπογραφόταν από τους πρώην υπουργούς Υγείας, Ανδρέα Ξανθό, Μεταναστευτικής Πολιτικής Δημήτρη Βίτσα και από τον υφυπουργό Κοινωνικής Ασφάλισης, Τάσο Πετρόπουλο. Εκεί δίνονταν πρόσθετες οδηγίες για την απόδοση ΑΜΚΑ σε ξένους υπηκόους σε συνέχεια σχετικής ΚΥΑ του 2009.

⁸²² 'Ο Βρούτσης ανακάλεσε εγκύκλιο για την απόδοση ΑΜΚΑ σε ξένους υπηκόους.' *Ethnos.gr*. 12/7/2019. Διαθέσιμο στο: <https://www.ethnos.gr/politiki/50126-o-broytsis-anakalese-egkyklio-gia-tin-apodosi-amka-se-xenous-yphkoous> [Πρόσβαση 30/9/2019].

⁸²³ 'Το ξέφραγο αμπέλι του Βρούτση.' *In.gr*. 13/7/2019. Διαθέσιμο στο: <https://www.in.gr/2019/07/13/apopsi/ksefrago-ampeli-tou-vroutsis/> [Πρόσβαση 30/9/2019].

Είναι ρατσιστική και απάνθρωπη. Ο κ. Βρούτσης αξιοποιεί την προχειρότητα και την επισφάλεια των δήθεν προοδευτικών πολιτικών της κυβέρνησης ΣΥΡΙΖΑ. Καλούμε τον πρωθυπουργό, τους διάφορους συναρμόδιους υπουργούς και συντονιστές της κυβέρνησης να απαντήσουν ένα απλό ερώτημα. Είναι η κακομεταχείριση των προσφύγων και των παιδιών τους επίσημη κυβερνητική επιλογή; Η κυβέρνηση οφείλει τώρα να απαντήσει.⁸²⁴

Στην λήψη έκτακτων μέτρων από την κυβέρνηση της Νέας Δημοκρατίας συνέβαλε η αυξημένη προσφυγική ροή τον Αύγουστο του 2019. Σύμφωνα με τα επίσημα στοιχεία του Αρχηγείου του Λιμενικού Σώματος που δόθηκαν στη δημοσιότητα, τον Αύγουστο το Λιμενικό Σώμα αντιμετώπισε 258 περιστατικά, κατά την διάρκεια των οποίων εντόπισε 8.404 άτομα, ενώ συνέλαβε επίσης 27 άτομα που φέρονται ως διακινητές και κατάσχεσε 56 σκάφη τα οποία χρησιμοποιήθηκαν από τους διακινητές. Τον Ιούλιο το Λιμενικό Σώμα αντιμετώπισε 208 περιστατικά, εντόπισε 5.608 άτομα, ενώ συνέλαβε επίσης 19 άτομα που φέρονται ως διακινητές και κατάσχεσε 46 σκάφη.⁸²⁵

Μάλιστα, στις 29/08/2019 έγινε απόβαση εκατοντάδων μεταναστών στις ακτές της Βόρειας Λέσβου, όταν με οργανωμένο τρόπο και σε σχηματισμό αρμάδας έφθασαν μέσα σε μια ώρα στη Σκάλα Συκαμνιάς 13 βάρκες με συνολικά 546 άτομα. Και δεν ήταν οι μόνες βάρκες που έφθασαν στο νησί. Συνολικά υπολογίζεται ότι αφίχθησαν 650 μετανάστες. Πάνω από 40 πρόσφυγες, την ίδια ώρα, αφίχθησαν στη Σάμο.⁸²⁶

Σύμφωνα με ενημέρωση του Υπουργείου Άμυνας οι δομές φιλοξενίας στο Αιγαίο είναι υπεράριθμες κατά 9.000 άτομα. Ειδικότερα, στις 29 Αυγούστου στις 32 δομές διαχείρισης των Ενόπλων Δυνάμεων με δυνατότητα φιλοξενίας 27.012 ατόμων, διαβιούσαν. 36.0301 πρόσφυγες/μετανάστες.⁸²⁷

Σε ανακοίνωση του λοιπόν το Υπουργείο Άμυνας ανέφερε:

Στο πλαίσιο της συνεχιζόμενης συνδρομής και του κεντρικού συντονιστικού ρόλου που έχουν αναλάβει οι Ένοπλες Δυνάμεις (ΕΔ) για την εύρυθμη λειτουργία, τοπικά, των δομών

⁸²⁴ 'ΚΙΝΑΛ: Πρόσφυγες και μικρά παιδιά εκδικείται ο Γιάννης Βρούτσης.' *Tovima.gr*. 12/7/2019. Διαθέσιμο στο: <https://www.tovima.gr/2019/07/12/politics/kinal-prosfyges-kai-mikra-paidia-ekdiketai-o-giannis-vroutsis/> [Πρόσβαση 25/9/2019].

⁸²⁵ Παλασταθοπούλου, Χ. (2019). 'Μεγάλη αύξηση προσφυγικών ροών τον Αύγουστο.' *Efsyn.gr*. 24/9/2019. Διαθέσιμο στο: <https://www.efsyn.gr/node/212057> [Πρόσβαση 25/9/2019].

⁸²⁶ 'Ανησυχία στην κυβέρνηση για το προσφυγικό -Εκτακτο ΚΥΣΕΑ συγκαλεί ο Μητσοτάκης.' *iefimerida.gr*. 30/8/2019. Διαθέσιμο στο: <https://www.iefimerida.gr/politiki/anisyhia-stin-kybernisi-gia-prosfygiko-ektakto-kysea-syggalei-o-mitsotakis> [Πρόσβαση 25/9/2019].

⁸²⁷ Ο.π.

φιλοξενίας προσφύγων, σας γνωρίζεται ότι για τις 29 Αυγούστου 2019 διαμένουν σε 32 δομές διαχείρισης ΕΔ, 36.301 πρόσφυγες/μετανάστες, με δυνατότητα φιλοξενίας 27.012 ατόμων (οι δομές φιλοξενίας Λέσβου, Σάμου, Χίου, Λέρου και Κω έχουν υπεράριθμους πρόσφυγες/μετανάστες σύμφωνα με την κατανομή προσφύγων που γίνεται από τους αρμόδιους φορείς). Επίσης οι τρεις Κλάδοι των ΕΔ για τις 29 Αυγούστου 2019 ανέλαβαν το έργο της παροχής 21.110 μερίδων φαγητού (από τις οποίες 202 μερίδες διανέμονται σε δομές φιλοξενίας οι οποίες δεν ανήκουν στην αρμοδιότητα ΕΔ), λαμβανομένου υπόψη ότι τμήμα αναγκών σίτισης στις δομές φιλοξενίας έχει αναληφθεί από έτερους φορείς με την καταβολή χρηματικού αντιτίμου (με την μέθοδο προπληρωμένων καρτών) στους πρόσφυγες/μετανάστες. Για την υγειονομική κάλυψη διατίθεται ιατρικό και νοσηλευτικό προσωπικό από τους Κλάδους των ΕΔ.⁸²⁸

Ένα σοβαρό ζήτημα τίθεται προ σχολιασμού σε αυτό το σημείο. Πρόκειται για τη συγκέντρωση Ελληνικών θεσμικών μηχανισμών, όπως το Υπουργείο Άμυνας, που αναπτύσσονται και τίθενται σε εγρήγορση για τη διαχείριση του μεταναστευτικού με αξιώσεις ασφάλειας. Αυτές οι θεσμικές εξελίξεις, με την αναφορά και σε λεκτικό επίπεδο του ρόλου των Ένοπλων Δυνάμεων της Ελλάδας μπορεί επίσης να οδηγήσουν σε νέες (υβριδικές) εργασιακές πρακτικές και προδιαθέσεις μεταξύ των αξιωματικών που συσπειρώνονται υπό την κοινή απειλή του υπερεθνικού εγκληματικού «άλλου» και κατέχουν - όπως θα έλεγε ο Bourdieu - μια κοινή «αίσθηση του παιχνιδιού». Οι εξελίξεις της αστυνόμευσης που διατυπώνονται στη διακυβέρνηση της Νέας Δημοκρατίας μπορεί να θεωρηθούν ως ένδειξη ότι η μεταναστευτική πολιτική της Ελλάδας διαρθρώνεται μέσω διαδικασιών ασφαλειοποίησης. Με άλλα λόγια, η Ελλάδα σήμερα κυβερνάται μέσω της ασφάλειας.

Σε αυτό το πλαίσιο, οι αυξημένες μεταναστευτικές ροές είχαν ως αποτέλεσμα ο Πρωθυπουργός Κυριάκος Μητσοτάκης να συγκαλέσει έκτακτο Κυβερνητικό Συμβούλιο Εξωτερικών και Άμυνας (ΚΥΣΕΑ), με αυτό το αντικείμενο. Σύμφωνα με την ανακοίνωση του Μαξίμου:

*Αύριο Σάββατο, 31 Αυγούστου 2019, στις 11.00 θα συνεδριάσει υπό την προεδρία του Πρωθυπουργού Κυριάκου Μητσοτάκη, στο Μέγαρο Μαξίμου, το Κυβερνητικό Συμβούλιο Εξωτερικών και Άμυνας (ΚΥΣΕΑ), με αντικείμενο την αύξηση των μεταναστευτικών/προσφυγικών ροών.*⁸²⁹

Σύμφωνα με την ανακοίνωση του κυβερνητικού Εκπροσώπου, Στέλιου Πέτσα
το:

⁸²⁸ Ο.π.

⁸²⁹ 'Έκτακτο ΚΥΣΕΑ το Σάββατο για το μεταναστευτικό.' *Kathimerini.gr*. 30/8/2019. Διαθέσιμο στο: <https://www.kathimerini.gr/1040479/article/epikairothta/politikh/ektakto-kysea-to-savnato-gia-to-metanasteytiko> [Πρόσβαση 25/9/2019].

ΚΥΣΕΑ ανέλυσε σε βάθος την κατάσταση που διαμορφώνει η σταθερή αύξηση των μεταναστών/προσφύγων που φθάνουν και παραμένουν στα νησιά του Ανατολικού Αιγαίου τους τελευταίους μήνες. Για το λόγο αυτό απαιτείται η διαμόρφωση μιας νέας σθεναρής πολιτικής. Στο πλαίσιο αυτό ελήφθησαν οι ακόλουθες αποφάσεις:⁸³⁰

1. Αποσυμφόρηση των νησιών με μεταφορά μεταναστών/προσφύγων σε ήδη υφιστάμενες δομές της ενδοχώρας.
2. Άμεση μεταφορά από τα νησιά 116 ασυνόδευτων παιδιών για επανένωση με τις οικογένειές τους σε άλλες χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης με τις οποίες ολοκληρώθηκε ήδη η σχετική συνεννόηση. Επίκειται τις επόμενες εβδομάδες η μετακίνηση επιπλέον 250 ασυνόδευτων παιδιών σε ασφαλείς δομές της ενδοχώρας.
3. Αύξηση της επιτήρησης των συνόρων, σε συνεργασία τόσο με τη FRONTEX και τις ευρωπαϊκές αρχές, όσο και με το ΝΑΤΟ. Στο πλαίσιο αυτό προχωρά άμεσα η υιοθέτηση – μετά από 4,5 χρόνια αδράνειας της προηγούμενης κυβέρνησης – του Εθνικού Συστήματος Ολοκληρωμένης Θαλάσσιας Επιτήρησης (ΕΣΟΘΕ) – ένα σύστημα προϋπολογισμού 50 εκατομμυρίων ευρώ που διασυνδέει τα συστήματα επιτήρησης του Λιμενικού Σώματος και των Ενόπλων Δυνάμεων, μέσω της χρήσης των νέων τεχνολογιών («απλές» και θερμικές κάμερες, drones κ.λ.π.).
4. Αλλαγή του θεσμικού πλαισίου για τη διαδικασία χορήγησης ασύλου, με κατάργηση του δεύτερου βαθμού εξέτασης προσφύγων με στόχο - σε περίπτωση απόρριψης της αίτησης χορήγησης ασύλου - να προχωρά άμεσα η διαδικασία επιστροφής του αιτούντος στη χώρα από την οποία προήλθε. Πάντα με σεβασμό στο κοινοτικό κεκτημένο και για την πλήρη εφαρμογή της Κοινής Δήλωσης Ευρωπαϊκής Ένωσης – Τουρκίας. Στο πλαίσιο αυτό θα πρέπει και η Τουρκία να αναλάβει με συνέπεια τις ευθύνες που τις αναλογούν.
5. Αύξηση των ελέγχων της Αστυνομίας σε νησιά και ηπειρωτική Ελλάδα για τον εντοπισμό προσώπων που είχαν αιτηθεί τη χορήγηση ασύλου αλλά η αίτησή τους απορρίφθηκε από τα δικαστήρια. Σημειώνεται ότι υπάρχουν αρκετές χιλιάδες τέτοιες περιπτώσεις για τις οποίες η προηγούμενη κυβέρνηση δεν ανέλαβε καμία ενέργεια και από τις οποίες η Αστυνομία έχει ήδη εντοπίσει περίπου 1.000 πρόσωπα για τα οποία δρομολογείται η διαδικασία επιστροφής τους.
6. Άμεση προμήθεια 10 νέων ευέλικτων μικρών σκαφών για ταχύτατη αντίδραση σε περίπτωση εντοπισμού κινήσεων μεταφοράς μεταναστών/προσφύγων από κυκλώματα διακίνησης που εκκινούν από τα τουρκικά παράλια προς τα Ελληνικά νησιά.
7. Στήριξη των τοπικών κοινωνιών με ενδυνάμωση των απαραίτητων υποδομών και προσωπικού (π.χ. ενίσχυση με ιατρικό και νοσηλευτικό προσωπικό της Λέσβου). Για το ζήτημα αυτό η Ελλάδα είναι σε στενή συνεργασία με τους εταίρους μας στην Ευρωπαϊκή Ένωση.⁸³¹

Τα παραπάνω μέτρα, τα οποία τόσο σε λεκτικό επίπεδο όσο και σε τεχνικό, συμμορφώνονται με τη θεωρία της ασφαλειοποίησης της Σχολής της Κοπεγχάγης αλλά και του Παρισιού, εφαρμόζονται σε συνεργασία με τα υπόλοιπα κράτη-μέλη της Ε.Ε., παίρνοντας τις εγγυήσεις των ηγετών των χωρών που έχει συναντηθεί -έως τώρα- ο Έλληνας Πρωθυπουργός. Η ασφαλειοποίηση της μετανάστευσης φαίνεται λοιπόν εδώ ότι λαμβάνει χώρα μέσω της τοποθέτησής της σε ένα εχθρικό περιβάλλον και την ανάληψη υποχρέωσης από τους κρατικούς δρώντες απαλλαγής από την απειλή αυτή. Επομένως, η ασφαλειοποίηση γίνεται το εργαλείο για τη δημιουργία

⁸³⁰ 'ΚΥΣΕΑ: Επτά μέτρα δράσης για το μεταναστευτικό.' *Efsyn.gr*. 31/8/2019. Διαθέσιμο στο: https://www.efsyn.gr/politiki/209023_kysea-epta-metra-drasis-gia-metanasteytiko [Πρόσβαση 30/9/2019].

⁸³¹ Γενική Γραμματεία Ενημέρωσης και Επικοινωνίας (2019). Μέτρα του ΚΥΣΕΑ για την αντιμετώπιση της αύξησης των μεταναστευτικών/προσφυγικών ροών. 31/8/2019. Διαθέσιμο στο: <https://media.gov.gr/metra-tou-kysea-gia-tin-antimetopisi-tis-afksisis-ton-metanasteftikon-prosfygikon-roon/> [Πρόσβαση 30/9/2019].

πολιτικών που προωθούν εγγενώς ένα σενάριο «εμάς» απέναντι σε «αυτούς», στο οποίο ο ασφαλειοποιητικός δρώντας, δηλαδή η κυβέρνηση της Νέας Δημοκρατίας χρησιμοποιεί την ασφαλειοποιητική πράξη για να επιβεβαιώσει την ανάγκη προστασίας από την απειλή. Ο έλεγχος των συνόρων γίνεται έτσι ισχυρότερος - η ιδέα του «Φρουρίου της Ευρώπης», μετουσιώνεται σε μια ιδέα «Ελλάδας Φρούριο».

Ο Πρωθυπουργός, ερωτώμενος από την Ολλανδική εφημερίδα “Het Financieele Dagblad”, για την αύξηση των προσφυγικών / μεταναστευτικών ροών, απάντησε.⁸³²

*Η αντιμετώπιση αυτού του ζητήματος απαιτεί ευρωπαϊκή στρατηγική. Δεν είναι λογικό ένα τέτοιο ζήτημα να αφορά μόνο ορισμένες χώρες. Όποιος θέλει τα πλεονεκτήματα των ανοιχτών συνόρων της συνθήκης Σένγκεν, θα πρέπει να είναι έτοιμος να επωμιστεί και τις συνέπειες.*⁸³³

Στο παραπάνω απόσπασμα είναι και πάλι διάχυτη η ασφαλειοποιητική λογική του Κυρ. Μητσοτάκη ο οποίος υπόρρητα υπονοεί ότι τα ανοιχτά σύνορα, έχουν συνέπειες για την χώρας υποδοχής οι οποίες «επωμίζονται» από τα κράτη μέλη.

Με αφορμή τη συζήτηση για το προσφυγικό στην επίσκεψη του στην Χάγη και κατά τη διάρκεια της συνάντησης του με τον Πρωθυπουργό της Ολλανδίας Μαρκ Ρούτε, ο Πρωθυπουργός μάλιστα επανέλαβε την ίδια θέση αναφέροντας:

*η Ελλάδα θα κάνει αυτό που της αναλογεί για να ενταθούν οι επιστροφές προς την Τουρκία και να εξασφαλίσει ανθρώπινες συνθήκες διαβίωσης σε όσους παραμένουν στην πατρίδα μας. Ήδη έχουμε πάρει μέτρα για την αποσυμφόρηση των νησιών αλλά και η Ευρώπη πρέπει να προστατεύσει τα ελληνικά σύνορα γιατί είναι και σύνορα της Ευρώπης μεριμνώντας για τη δίκαιη κατανομή προσφύγων στα κράτη-μέλη. Δεν μπορεί κράτη-μέλη να επωφελούνται από τη Συνθήκη Σένγκεν χωρίς να αναλαμβάνουν μέρος της ευθύνης.*⁸³⁴

Σημαντικό είναι να αναφερθεί σε αυτό το σημείο η συνάντηση του Κυριάκου Μητσοτάκη με την Γερμανίδα Καγκελάρια Άνγκελα Μέρκελ τον Αύγουστο του 2019, όπου η Άνγκελα Μέρκελ τόνισε πως «είμαστε και οι δύο της άποψης ότι πρέπει να εφαρμόζεται η συμφωνία ΕΕ - Τουρκίας και χαίρομαι που η καινούργια κυβέρνηση δίνει εμφάνιση στο να δώσει σάρκα και οστά στην υλοποίηση της συμφωνίας», διαμηνύοντας, παράλληλα, ότι πρέπει να τηρηθούν οι προβλέψεις της

⁸³² ‘Κυρ. Μητσοτάκης: Παίρνει μέτρα και εγγυήσεις για το μεταναστευτικό...’ *Timesnews.gr*. 4/9/2019. Διαθέσιμο στο: <https://www.timesnews.gr/kyr-mitsotakis-pairnei-metra-kai-eggyiseis-gia-to-metanasteyitiko/> [Πρόσβαση 1/10/2019].

⁸³³ Ο.π.

⁸³⁴ ‘Μητσοτάκης σε Ρούτε: Η Ευρώπη να προστατεύσει τα ελληνικά σύνορα.’ *Tanea.gr*. 3/9/2019. Διαθέσιμο στο: <https://www.tanea.gr/2019/09/03/politics/live-oi-diloseis-mitsotaki-mark-route-sti-xagi/> [Πρόσβαση 1/10/2019].

συμφωνίας,⁸³⁵ αλλά και η τηλεφωνική επικοινωνία του ακροδεξιού πρώην καγκελάριου της Αυστρίας Σεμπάστιαν Κουρτς με τον Κυριάκο Μητσοτάκη, όπου συμφώνησαν στην ανάγκη ενίσχυσης των εξωτερικών συνόρων της ΕΕ,⁸³⁶ αναδεικνύοντας το γεγονός ότι όσον αφορά στην διαχείριση της μετανάστευσης, η κυβέρνηση του Κυρ. Μητσοτάκη διεθνοποιεί ολοένα και περισσότερο το ζήτημα αυτό.

Στο ίδιο πνεύμα ήταν και οι δηλώσεις του Ευρωπαϊκού Επίτροπου αρμόδιου για τη Μετανάστευση Δημήτρη Αβραμόπουλου στη Σύνοδο Κορυφής στη Μάλτα που πραγματοποιήθηκε στις 23/9/2019 όπου μεταξύ άλλων έγινε και επεξεργασία ενός μηχανισμού αυτόματης κατανομής των μεταναστών που διασώζονται στη θάλασσα. Ειδικότερα, ο κος. Αβραμόπουλος δήλωσε πως η Ευρώπη πρέπει να είναι «στην πρώτη γραμμή», προκειμένου να διαχειριστεί τη μεταναστευτική κρίση στο πλευρό χωρών όπως η Ιταλία, η Ελλάδα, η Μάλτα, η Ισπανία και η Κύπρος και ότι έχει έρθει η ώρα προκειμένου η Ε.Ε. «να λάβει πολιτικές αποφάσεις, πράγμα που σημαίνει ότι πρέπει να υπάρχει μία πολιτική οδός εξ ονόματος όλων των κρατών μελών».⁸³⁷

Την ίδια ημέρα, μάλιστα, σε συνέντευξη του Υπουργού Εθνικής Άμυνας Νικόλαου Παναγιωτόπουλου στον ALPHA TV και στην εκπομπή «Εκτός Γραμμής» με τους Τ. Χατζή - Λ. Μπόλα, οι θέσεις του κου. Μπόλα για την διαχείριση της μετανάστευσης είναι αντιπροσωπευτικές όσον αφορά αυτό που ο Bigo (2002) έχει ονομάσει ως την παράδοση ολόκληρων πεδίων στο ζήτημα της διαχείρισης της ασφάλειας αλλά και στην κυβερνησιμότητα της ανησυχίας.⁸³⁸ Παρακάτω παρατίθεται ολόκληρη η συνέντευξη του Υπουργού Άμυνας αναλυτικά, προκειμένου να γίνει αντιληπτή η λογική της ασφάλειας σε όλη της την έκταση.

⁸³⁵ 'Κοινές δηλώσεις Μητσοτάκη - Μέρκελ: Τι είπαν για Τουρκία, μεταναστευτικό και οικονομία.' *Sputnik.gr*. 29/8/2019. Διαθέσιμο στο: <https://sputniknews.gr/politiki/201908294360128-merkel-mitsotakis-sunantisi-ellada-germania/> [Πρόσβαση 1/10/2019].

⁸³⁶ 'Κουρτς καλεί Μητσοτάκη για το μεταναστευτικό.' *Efsyn.gr*. 17/9/2019. Διαθέσιμο στο: <https://www.efsyn.gr/node/211122> [Πρόσβαση 1/10/2019].

⁸³⁷ 'Δ. Αβραμόπουλος: Η Ε.Ε. πρέπει να είναι «στην πρώτη γραμμή» για τη μεταναστευτική κρίση.' *Cretalive.gr*. 23/9/2019. Διαθέσιμο στο: <https://www.cretalive.gr/world/d-abramopoylos-h-e-e-prepei-na-einai-sthn-proth-grammh-gia-th-metanasteytikh-krish-1052858> [Πρόσβαση 1/10/2019].

⁸³⁸ Bigo, D. (2002). Security and immigration: Toward a critique of the governmentality of unease. *Alternatives*, 27(1_suppl), 63-92.

Τ. ΧΑΤΖΗΣ: Καλημέρα σας κ. Υπουργέ. Συγχαρητήρια και για την υποργοποίηση. Θα δούμε πώς θα βγείτε από το Υπουργείο. Καλά μπήκατε, το θέμα είναι στο «έβγα» τι γίνεται, πώς θα είναι ο λογαριασμός. Ήσασταν και στη σύσκεψη το Σάββατο για το μεταναστευτικό.

Ν. ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΠΟΥΛΟΣ: Ναι, θα φάμε όσα Σαββατοκύριακα χρειαστεί στις συσκέψεις, προκειμένου να προσπαθήσουμε να ελέγξουμε αυτό το θέμα.

Τ. ΧΑΤΖΗΣ: Συγγνώμη, η σύσκεψη καλώς, αλλά το ρεζουμέ ποιο είναι;

Ν. ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΠΟΥΛΟΣ: Βγαίνουν και πράγματα, όμως, τα οποία θα δούμε.

Τ. ΧΑΤΖΗΣ: Είδατε προηγουμένως τι έγινε;

Ν. ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΠΟΥΛΟΣ: Ναι. Και θα γίνουν και άλλα, γιατί όσο αυξάνονται οι ροές τόσο θα αυξάνεται και η συχνότητα έλευσης όλων αυτών των ανθρώπων.

Τ. ΧΑΤΖΗΣ: Προαναγγέλλετε, δηλαδή, και «τσουνάμι».

Ν. ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΠΟΥΛΟΣ: Μα ήδη έχουν αυξηθεί.

Τ. ΧΑΤΖΗΣ: Αυτό λέτε τώρα.

Ν. ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΠΟΥΛΟΣ: Όταν πλέον έρχονται περίπου 1000 άνθρωποι τη μέρα σε όλα τα νησιά.

Τ. ΧΑΤΖΗΣ: Το «χιλιάδες», που είπα εγώ, σας πείραζε.

Ν. ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΠΟΥΛΟΣ: Χιλιάδες από τον Έβρο δεν περνάνε.

Τ. ΧΑΤΖΗΣ: Περνάνε εκατοντάδες όμως.

Ν. ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΠΟΥΛΟΣ: Από τον Έβρο περνάνε πολύ λιγότεροι και οσονούπω δεν θα περνάει κανείς, γιατί θα σφραγιστεί ο Έβρος. Κάτι τέτοιο, όμως, δεν μπορεί να γίνει στα νησιά. Στα νησιά δεν μπορούμε να υψώσουμε τείχη, θα κάνουμε ό,τι πιο κοντινό υπάρχει σε αυτό.

Α. ΜΠΟΛΑ: Κύριε Υπουργέ, πώς θα σφραγιστεί ο Έβρος;

Ν. ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΠΟΥΛΟΣ: Κατ' αρχήν, σε όλο το μήκος και πλάτος των χερσαίων και θαλασσίων συνόρων, για να πω λίγο και κάποια θέματα που συζητήθηκαν και αποφασίστηκαν, θα αυξηθούν όλα τα μέσα επιτήρησης. Σκοπός είναι η αποτροπή. Δεν είμαι σίγουρος ότι η αυστηρότερη και εντατικότερη επιτήρηση θα φέρει και την πλήρη αποτροπή. Νομίζω όμως ότι σε πρώτη φάση θα σφίξουν λίγο τα «λουριά».

Τ. ΧΑΤΖΗΣ: Άρα, στη σύσκεψη αυτή που πήγατε στο Μέγαρο Μαξίμου μεταξύ των άλλων αποφασίστηκε να πάρετε μέτρα προκειμένου να θωρακίσετε τη χώρα για να έχουμε όσο το δυνατό λιγότερη εισροή μεταναστών και προσφύγων.

Ν. ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΠΟΥΛΟΣ: Είτε το θέλουμε είτε όχι, για λόγους που ανάγονται και σε γεωπολιτικά παιχνίδια, επί των οποίων δεν έχουμε τον έλεγχο - αποφάσεις άλλων είναι - αυτή τη στιγμή έχει ξεκινήσει μία έξαρση των μεταναστευτικών ροών, προσφυγικών ροών κλπ. Δεν θέλω να επιμείνουμε στην πολιτική ορθότητα είναι πρόσφυγες και μετανάστες, από τα ανατολικά, από την Τουρκία, προς τα εδώ. Μεγάλη έξαρση, πραγματικά. Όταν, ας πούμε, το σύστημα μπορεί να επεξεργαστεί 600 αιτήσεις ασύλου την εβδομάδα - ασχέτως πότε θα εκδικαστούν, που πάνε πολύ αργά, λόγω της δομής της διαδικασίας του δικαστικού μας συστήματος - και έρχονται 1000, τότε, όπως καταλαβαίνετε, το πρόβλημα είναι μεγάλο, μαζεύεται δηλαδή κόσμος στα νησιά.

Τ. ΧΑΤΖΗΣ: Μόνο 40 πήγαν, πριν από λίγο, στη Σύμη. Να τα πάρουμε ένα- ένα. Κατ' αρχάς, τον Έβρο είπατε ότι θα τον σφραγίσετε. Τι σφράγισμα είναι αυτό;

Ν. ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΠΟΥΛΟΣ: Να το πω έτσι, ο Έβρος είναι πιο εύκολος ως προς την επιτήρησή του, διότι είναι χερσαία σύνορα.

Τ. ΧΑΤΖΗΣ: Ναι, αλλά δεν βλέπω επιτήρηση. Εμείς, δεν βλέπουμε τίποτα.

Ν. ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΠΟΥΛΟΣ: Υπάρχει επιτήρηση. Υπάρχει αυξημένη επιτήρηση και θα γίνει ακόμα αυστηρότερη.

Τ. ΧΑΤΖΗΣ: Μα μπαίνουν.

Ν. ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΠΟΥΛΟΣ: Το πρόβλημά μας είναι κυρίως στα νησιά.

Τ. ΧΑΤΖΗΣ: Μη μου το γυρίζετε. Τι σφράγιση θα κάνετε στον Έβρο;

Ν. ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΠΟΥΛΟΣ: Περισσότερα παρατηρητήρια, εντατικότερες διαδικασίες επιτήρησης και παρατήρησης, περισσότερα μέσα περιπολίας παντού.

Τ. ΧΑΤΖΗΣ: Ερώτηση κρίσεως: Εγώ είμαι μετανάστης, έρχομαι λοιπόν και εσείς είστε ο στρατιώτης. Με πιάνετε σε ελληνικό έδαφος. Ο στρατιώτης τι κάνει; Θα τον περιμαζέψει.

Ν. ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΠΟΥΛΟΣ: Και από εκεί και πέρα, θα ενεργοποιηθούν οι διαδικασίες που προβλέπονται.

Τ. ΧΑΤΖΗΣ: Άρα, λοιπόν, τι θα σφραγίσετε; Αυτό είναι το ερώτημα κ. Υπουργέ.

Ν. ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΠΟΥΛΟΣ: Θα υπάρξουν αυστηρότερα μέσα επιτήρησης, αυστηρότερες περιπολίες. Ήδη, ο Έβρος δεν είναι μεγάλο σημείο εισόδου.

Α. ΜΠΟΛΑ: Μα από το 2015, όμως, ακούμε ακριβώς την ίδια ρητορική. Συσκέψεις, αυστηρότερα μέτρα, αποτροπή στη θάλασσα.

Ν. ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΠΟΥΛΟΣ: Να σας πω κάτι, όμως, οι αριθμοί έπεσαν. Τώρα ανέβηκαν ξανά.

Α. ΜΠΟΛΑ: Έπεσαν γιατί σταμάτησε και η Τουρκία να στέλνει.

Ν. ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΠΟΥΛΟΣ: Σταμάτησε και τώρα άρχισε ξανά να στέλνει.

Ν. ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΠΟΥΛΟΣ: Υπάρχει αυτό. Είναι θέμα και οι υπολογισμοί των Τούρκων. Το θέμα είναι τι κάνουμε εμείς; Το ενθαρρύνουμε, το κινητροδοτούμε ή εκπέμπουμε ένα αυστηρότερο σήμα; Εμείς, αυτή τη στιγμή, θέλουμε να εκπέμπουμε ένα αυστηρότερο σήμα ως προς τη συνολική στάση της κυβέρνησης και της χώρας.

Τ. ΧΑΤΖΗΣ: Μας είπατε ότι θα αποφασίσετε να πάρετε μέτρα, η θάλασσα είναι πάρα πολύ δύσκολο όπως επισημάνατε να φυλαχθεί οπότε ποια θαλάσσια μέτρα θα πάρετε; Στον Έβρο καταλάβαμε αυτό που είπατε, ελπίζουμε να αποδώσει αυτό, στη θάλασσα, όμως, πώς θα αποτρέψετε την εισροή μεταναστών και προσφύγων;

Ν. ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΠΟΥΛΟΣ: Το προσφυγικό είναι ένα μεγάλο πρόβλημα που θέλει διαχείριση σε πολλά επίπεδα, διπλωματικό, εσωτερικό και τοπικό. Χθες αποφασίσαμε να ενισχύσουμε τα μέσα επιτήρησης από άκρη σε άκρη στο Αιγαίο. Επομένως ενισχύονται όλα τα παρατηρητήρια - και υπάρχουν πολλά στα νησιά του Αιγαίου - με επιπλέον στελεχιακό δυναμικό, με ό,τι μέσο διαθέτουμε.

Τ. ΧΑΤΖΗΣ: Από το Στρατό;

Ν. ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΠΟΥΛΟΣ: Από το Στρατό, βεβαίως, γιατί είναι παρατηρητήρια του Στρατού. Υπό την επιτήρηση πάντα του Λιμενικού, γιατί το Λιμενικό διεξαγάγει τις επιχειρήσεις. Δεν μπορούμε να εμπλέξουμε το Στρατό αυτή τη στιγμή κανονικά σε αυτή την υπόθεση, αλλά βοηθά με μέσα κυρίως την προσπάθεια του Λιμενικού να ελέγχει την κατάσταση όσο μπορεί. Άρα, ενίσχυση των παρατηρητηρίων και των μέσων.

Τ. ΧΑΤΖΗΣ: Με σκάφη του Πολεμικού Ναυτικού;

Ν. ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΠΟΥΛΟΣ: Τα 15 σκάφη του Πολεμικού Ναυτικού είναι ανεπτυγμένα από τη Λέσβο μέχρι και τη Ρόδο. Όλα τα μικρότερα σκάφη μας είναι εκεί. Θα προωθηθούν μάλλον κάπως πιο μπροστά, όχι δυτικά της Λέσβου, για παράδειγμα, αλλά ανατολικά, σε διάφορα σημεία απ' όπου θα επιτηρούν.

Τ. ΧΑΤΖΗΣ: Υπάρχει μία γραμμή που δεν μπορούν να την περάσουν;

Ν. ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΠΟΥΛΟΣ: Θα δανείσουμε, κατά κάποιο τρόπο, στο Λιμενικό πλωτά μέσα.

Τ. ΧΑΤΖΗΣ: Τι θα κάνει το πλωτό μέσο; Δηλαδή θα πάει να τους αποτρέψει την ώρα που θα βλέπει τη βάρκα να έρχεται; Τι θα κάνει;

Ν. ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΠΟΥΛΟΣ: Το πλωτό μέσο θα περιπολεί. Πάντα όταν αυξάνονται και εντείνονται οι περιπολίες πλωτών μέσων, με στελέχωση φυσικά και από το Λιμενικό που έχει πάντα την εποπτεία των επιχειρήσεων, πάντα αυτό λειτουργεί αποτρεπτικά. Όχι σε βάθος χρόνου, αλλά αρχικά τουλάχιστον λειτουργεί αποτρεπτικά. Πρέπει να δείξουμε εντονότερη παρουσία σε κάθε επίπεδο.

Τ. ΧΑΤΖΗΣ: Να δείτε ποια είναι η κατάσταση. Να κάνουμε τη σύνδεση με τη Μόρια, με τον γιατρό. Γιατρέ καλημέρα.

Α. ΜΠΟΛΑ: Ο γιατρός Δημήτρης Πατέστος από τους «Γιατρούς του Κόσμου». Είστε εκεί και ζείτε καθημερινά αυτή την κατάσταση, που φθάνει στα όρια της απελπισίας νομίζω.

Ν. ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΠΟΥΛΟΣ: Δεν αμφισβητώ ότι είναι έτσι όπως τα λέει, αλλά από εκεί και πέρα θέλουμε να εντατικοποιήσουμε την παρουσία μας, προκειμένου αυτή, τουλάχιστον σε πρώτο χρόνο, όπως σας είπα, να λειτουργήσει αποτρεπτικά όχι τόσο απέναντι σε αυτούς τους ανθρώπους όσο στους διακινητές που τους βάζουν στις βάρκες και τους λένε «πηγαίστε, περάστε απέναντι και όλα καλά». Γιατί είναι και αυτό το μήνυμα που πρέπει να περάσουμε.

Τ. ΧΑΤΖΗΣ: Γιατρέ, τι θέλετε να πείτε στον Υπουργό Εθνικής Άμυνας που τον έχουμε εδώ, τα δύο-τρία βασικά πράγματα που θέλετε να του πείτε.

Α. ΠΑΤΕΣΤΟΣ (ΓΙΑΤΡΟΙ ΤΟΥ ΚΟΣΜΟΥ): Το βασικότερο είναι ότι αυτή τη στιγμή όλα τα νησιά, αλλά κυρίως η Λέσβος και η Σάμος, το σημαντικότερο πρόβλημα που υπάρχει είναι πώς θα έρθει ο χειμώνας. Με έναν πρόχειρο υπολογισμό που μπορεί να κάνει κάποιος, αν υπολογίσουμε ότι θα έρθουν επιπλέον τρεις χιλιάδες άτομα μέχρι και τον Οκτώβριο, θα φτάσουμε γύρω, αν όχι πάνω από 15.000 μόνο στη Λέσβο και μιλάμε μόνο για τη Μόρια, όπου εκεί θα πρέπει αυτοί οι άνθρωποι με κάποιο τρόπο να δούμε τι θα γίνει το χειμώνα. Γιατί όσο και να σκεφτούμε το γιατί ήρθαν, πώς ήρθαν και τα λοιπά, δεν θα λύσει ποτέ το πρόβλημα για το πώς θα ζήσουν εκεί και να μην έχουμε θύματα λόγω κακών καιρικών συνθηκών.

Τ. ΧΑΤΖΗΣ: Σας ευχαριστώ πολύ γιατρέ. Ο Στρατός κάποια στιγμή κ. Υπουργέ, επί Καμμένου, είχε πάρει κάποιες πρωτοβουλίες, είχε φτιάξει κάποια κέντρα υποδοχής. Αν έχετε από στρατόπεδα παλιά, τα οποία δεν χρησιμοποιούνται πλέον, τη δυνατότητα να κάνετε κέντρα υποδοχής εκεί, δεν γίνεται αυτό δηλαδή;

Ν. ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΠΟΥΛΟΣ: Είναι προφανές, το ακούσαμε, ότι πρέπει να αποσυμφορηθούν τα νησιά, πριν καταλυθεί το σύμπαν εκεί πέρα. Αυτό αναπόφευκτα σημαίνει ότι κάποιος θα μεταφερθούν στην ενδοχώρα. Εκεί πρέπει κάποιον να φιλοξενηθούν, με κάποιες συνθήκες. Αναπτύσσεται μία προσπάθεια σε όλα τα επίπεδα. Το Υπουργείο Προστασίας του Πολίτη έχει αναλάβει αυτή την αποστολή στο εσωτερικό της χώρας.

Τ. ΧΑΤΖΗΣ: Μας είπατε νωρίτερα, κ. Παναγιωτόπουλε, ότι δύσκολα γίνονται τα χαρτιά. Μήπως το πρόβλημα είναι εκεί και πρέπει να λύσετε αυτό το πρόβλημα για να φεύγουν οι άνθρωποι να επιστρέφουν ή να πηγαίνουν σε άλλες χώρες και να τελειώνει;

Ν. ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΠΟΥΛΟΣ: Αυτή είναι μία διάσταση του προβλήματος.

Τ. ΧΑΤΖΗΣ: Όχι διάσταση, μήπως είναι η λύση του προβλήματος;

Ν. ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΠΟΥΛΟΣ: Εξακόσιες αιτήσεις, 1.000 εισερχόμενοι, επομένως 400.

Α. ΜΠΟΛΑ: Σε όλα αυτά που συζητάμε, η Ευρώπη που είναι κ. Υπουργέ; Διότι δεν είναι ελληνικό το θέμα αυτό, απλά η Ελλάδα τυγχάνει να είναι η πόλη;

Ν. ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΠΟΥΛΟΣ: Το δικό μας κομμάτι όμως είναι να αυξήσουμε την επιτήρηση, τα μάτια και τα αυτιά που «σκανάρουν» το Αιγαίο και την παρουσία μας εκεί αποτρεπτικά.

Τ. ΧΑΤΖΗΣ: Σας ευχαριστούμε θερμά, κ. Υπουργέ και ευχόμαστε καλή δύναμη, γιατί ο Στρατός είναι αυτός που φυλάει αυτή τη χώρα και τον χρειαζόμαστε υγιή, σωστό και δημοκρατικό.

Ν. ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΠΟΥΛΟΣ: Και τη φυλάει καλά, σας; διαβεβαιώνω. Η δική μας δουλειά, η δική μας αποστολή είναι να τον κάνουμε να τη φυλάει ακόμα καλύτερα.

Τ. ΧΑΤΖΗΣ: Σας ευχαριστούμε θερμά.⁸³⁹

Από την ανάλυση του λόγου, οι όροι που χρησιμοποιούνται φαίνεται να θέτουν τους μετανάστες ρητά ως «απειλή», όπως θα μπορούσε να αναμένεται από τη θεωρία ασφαλειοποίησης της Σχολής της Κοπεγχάγης. Αυτό γίνεται προκειμένου να τονιστεί η χρήση έκτακτων μέτρων και είναι επίσης εμφανής η καταπολέμηση της παράνομης μετανάστευσης και η έκφραση αλληλεγγύης με άλλα κράτη μέλη. Πρόκειται για τυπικές πράξεις ασφαλειοποίησης που προτείνει ο Huysmans (2000).⁸⁴⁰ Ο Huysmans πρότεινε ότι ο δρώντας υποστηρίζει την ανάγκη να προστατεύσει αποκλείοντας/εξαιρώντας άλλους και δημιουργώντας πολιτικές γύρω από αυτόν τον αποκλεισμό. Από το παραπάνω απόσπασμα επίσης φαίνεται ότι η προστασία των ελληνικών αξιών δημιουργεί την ανάγκη ασφαλειοποίησης της μετανάστευσης, ωστόσο αυτή η πράξη ασφαλειοποίησης λαμβάνει χώρα με επιθετικό τρόπο με τη χρήση των λέξεων «τσουνάμι» για παράδειγμα. Οι πολιτικές πρακτικές που προτείνονται μπορούν να θεωρηθούν ότι υποστηρίζουν τη θεωρία των Buzan, Wæver και De Wilde (1998)⁸⁴¹ στο βαθμό που είναι ένα έκτακτο μέτρο που υπερβαίνει τις συνήθεις πρακτικές. Αυτό δείχνει σαφώς ότι ο κύριος στόχος είναι η προστασία του εδάφους της Ελλάδας. Η διασφάλιση των συνόρων δεν προστατεύει τους Έλληνες πολίτες από τους διακινητές, αλλά δημιουργεί την εικόνα ότι πρέπει να προστατευθούν έναντι των μεταναστών *expressis verbis*.

⁸³⁹ Υπουργείο Εθνικής Άμυνας (2019). Συνέντευξη ΥΕΘΑ Νικόλαου Παναγιωτόπουλου στον ALPHA TV και στην εκπομπή «Εκτός Γραμμής» με τους Τ. Χατζή - Α. Μπόλα. 23/9/2019. Διαθέσιμο στο: <http://www.mod.mil.gr/synenteyxeis-mme> [Πρόσβαση 2/10/2019].

⁸⁴⁰ Huysmans, J. (2000). The European Union and the securitization of migration. *JCMS: Journal of Common Market Studies*, 38(5), 751-777.

⁸⁴¹ Buzan, B., Wæver, O., & De Wilde, J. (1998). A new framework for analysis. *Boulder, CO: LynneReinnerPublishers*.

Γενικότερα, η ανακοίνωση των μέτρων του ΚΥΣΕΑ έγινε σε μια περίοδο όπου υπήρχε έντονη κινητικότητα της κυβέρνησης της Νέας Δημοκρατίας τόσο με εκπροσώπους ευρωπαϊκών θεσμών όσο και υπερατλαντικών σχετικά με την «πρόκληση» της μετανάστευσης. Χαρακτηριστική είναι η συνάντηση του υπουργού Προστασίας του Πολίτη Μιχάλη Χρυσοχοϊδη με τον Συντονιστή Αντιτρομοκρατικής Δράσης της E.E. Gilles de Kerchone στις 11/9/2019, όπου όπως αναφέρεται στο Δελτίο Τύπου που εξέδωσε το Υπουργείο.⁸⁴²

Στο πλαίσιο της συνάντησης, συζητήθηκαν όλα τα τρέχοντα ζητήματα που αφορούν στην ριζοσπαστικοποίηση και την τρομοκρατία στην Ευρώπη, καθώς και τις προκλήσεις για την ασφάλεια από την αύξηση των μεταναστευτικών πιέσεων στην Ελλάδα. Ο Υπουργός Προστασίας του Πολίτη παρουσίασε στον κ. de Kerchone τις πρωτοβουλίες που έχουν αναληφθεί για την πρόληψη της ριζοσπαστικοποίησης και την καταπολέμηση της τρομοκρατίας από τη νέα ηγεσία του Υπουργείου. Ο Ευρωπαίος Συντονιστής εξέφρασε την ικανοποίησή του για τις συγκεκριμένες πρωτοβουλίες και δήλωσε τη διαθεσιμότητα της E.E. και της EUROPOL να υποστηρίξει με τεχνογνωσία την Ελλάδα. Επίσης, συζητήθηκαν οι προκλήσεις σε ευρωπαϊκό επίπεδο, με ιδιαίτερη έμφαση στους «επιστρέφοντες αλλοδαπούς μαχητές» και την χρήση των νέων τεχνολογιών για την καταπολέμηση της τρομοκρατίας. Ο κ. Χρυσοχοϊδης τόνισε τη σημασία της σταθερής συνεργασίας με τον Συντονιστή Αντιτρομοκρατικής Δράσης, ενώ ο κ. de Kerchone από την πλευρά του εξέφρασε την πεποίθησή πως η Ελλάδα και ο Υπουργός Προστασίας του Πολίτη θα υποστηρίξουν τις αλλαγές στην αντι-τρομοκρατική στρατηγική της E.E.⁸⁴³

Η θεωρία ασφαλειοποίησης έχει χρησιμεύσει ως χρήσιμο αναλυτικό και εργαλείο για διάφορα θέματα, συμπεριλαμβανομένης της τρομοκρατίας. Δεν είναι μόνο τα δεξιά κόμματα και οι υποστηρικτές τους που πιστεύουν στη συσχέτιση μεταξύ της μετανάστευσης και της τρομοκρατίας. Οι δημοσκοπήσεις στην ΕΕ και στις Ηνωμένες Πολιτείες δείχνουν ένα μεγάλο ποσοστό του συνολικού πληθυσμού που υποστηρίζει τέτοιες απόψεις. Για παράδειγμα, το ερευνητικό κέντρο Pw Pew Research Centre πραγματοποίησε δημοσκόπηση το 2016, στην οποία οποίο το 59%

⁸⁴² Υπουργείο Προστασίας του Πολίτη (2019). 11-09-2019: Συνάντηση του Υπουργού Προστασίας του Πολίτη Μιχάλη Χρυσοχοϊδη με τον Συντονιστή Αντιτρομοκρατικής Δράσης της E.E. Gilles de Kerchone. Αθήνα, 11 Σεπτεμβρίου 2019. Διαθέσιμο στο: http://www.mopocp.gov.gr/index.php?option=ozo_content&lang=&perform=view&id=6901&Itemid=690 [Πρόσβαση 1/10/2019].

⁸⁴³ Ο.π.

των ερωτηθέντων στην ΕΕ δήλωσε ότι πιστεύει ότι οι πρόσφυγες θα αυξήσουν την πιθανότητα τρομοκρατίας.⁸⁴⁴

Οι λεκτικές δράσεις που χρησιμοποιούνται για να κατασκευάσουν τους μετανάστες ως τρομοκράτες είναι σημαντικές καθώς έχουν μεγάλο αντίκτυπο. Αυτοί οι όροι συμβάλλουν στη δημιουργία μιας συλλογικής κοινωνικής δομής και κατανόησης της τρομοκρατίας και των τρομοκρατών και είναι απαραίτητες για να προκαλέσουν κάποια συναισθήματα και αποκρίσεις. Επομένως, η γλώσσα διαδραματίζει σημαντικό εργαλείο πλαισίωσης του ζητήματος κατά τρόπο που να πείθει το κοινό για τις επακόλουθες ενέργειες που πρέπει να αναληφθούν. Οι κυβερνήσεις χρησιμοποιούν αυτόν τον πολιτικό λόγο συστηματικά με συγκεκριμένους στόχους στις ημερήσιες διατάξεις τους. Όπως φαίνεται από το παραπάνω απόσπασμα, το ίδιο μοτίβο ακολουθεί και η Νέα Δημοκρατία.

Την επόμενη ημέρα, ο Αναπληρωτής Υπουργός Προστασίας του Πολίτη, αρμόδιος για τη μεταναστευτική πολιτική, κ. Γιώργος Κουμουτσάκος, συναντήθηκε με τους Πρέσβεις των κρατών – μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης στην Ελλάδα. Σύμφωνα με το Δελτίο Τύπου του Υπουργείου Προστασίας του Πολίτη.⁸⁴⁵

Κατά τη συνάντηση, ο κ. Κουμουτσάκος παρουσίασε την υφιστάμενη κατάσταση που αντιμετωπίζει η Ελλάδα στο μεταναστευτικό/προσφυγικό, τα δεδομένα των αυξημένων ροών, τα μεγάλα προβλήματα που κληρονόμησε η σημερινή κυβέρνηση, και ενημέρωσε για τις πρωτοβουλίες της και την πολιτική που σχεδιάζει να ακολουθηθεί στο ευρωπαϊκό και διεθνές πεδίο για την αντιμετώπιση της κατάστασης.

Ο κ. Κουμουτσάκος επεσήμανε ότι το θέμα δεν είναι ελληνικό, και πάντως όχι μόνον ελληνικό, αλλά πρωτίστως ευρωπαϊκό και ως τέτοιο θα πρέπει να αντιμετωπιστεί, υπό το πρίσμα των αρχών της αλληλεγγύης και της υπευθυνότητας.

Στο δύσκολο μεταναστευτικό μέτωπο της Ανατολικής Μεσογείου, η Ελλάδα βρίσκεται στην πρώτη γραμμή της Ευρώπης. Τα δε νησιά και ο Έβρος είναι η «πρώτη γραμμή της πρώτης γραμμής». Στο ζήτημα αυτό - όταν υπάρχει θέμα στην πρώτη γραμμή - όλοι οφείλουν να συνδράμουν με την αλληλεγγύη τους, τόνισε ο κ. Κουμουτσάκος απευθυνόμενος στους ευρωπαίους Πρέσβεις. Και αυτή η αλληλεγγύη αφορά ιδίως στην καλύτερη φύλαξη των συνόρων και τη δικαιότερη ανακατανομή των βαρών μεταξύ των ευρωπαϊκών εταίρων. Γι αυτό και η Ελλάδα υποστηρίζει αποτελεσματικούς ευρωπαϊκούς μηχανισμούς ανακατανομής και επιστροφών σε τρίτες χώρες.

Ο Αναπληρωτής Υπουργός Προστασίας του Πολίτη, εκτίμησε ως θετικό το μήνυμα ότι η νέα Ευρωπαϊκή Επιτροπή ορίζει ψηλά στην ατζέντα της το μεταναστευτικό και ως ιδιαίτερα

⁸⁴⁴ Wike, R., Stokes, B., & Simmons, K. (2016). Europeans fear wave of refugees will mean more terrorism, fewer jobs. *Pew Research Center*, 11, 2016.

⁸⁴⁵ Υπουργείο Προστασίας του Πολίτη (2019). 12-09-2019: Συνάντηση Αναπληρωτή Υπουργού Προστασίας του Πολίτη Γ.Κουμουτσάκου με τους Πρέσβεις των κρατών-μελών της ΕΕ, για το προσφυγικό/μεταναστευτικό. Πέμπτη, 12 Σεπτεμβρίου, 2019. Διαθέσιμο στο: http://www.mopocp.gov.gr/index.php?option=ozo_content&lang=&perform=view&id=6904&Itemid=690 [Πρόσβαση 1/10/2019].

θετική εξέλιξη ότι ο νέος προτεινόμενος Αντιπρόεδρος κ. Σχοινιάς, στο εύρος των αρμοδιοτήτων του οποίου βρίσκεται και το μεταναστευτικό, αφενός γνωρίζει καλά την Ευρώπη, αφετέρου προέρχεται από τον ευρωπαϊκό Νότο.⁸⁴⁶

Παράλληλα, ο κος. Κουμουτσάκος μετέβη στη Νέα Υόρκη, με σκοπό την προώθηση των ελληνικών θέσεων όσον αφορά στη διεθνή πτυχή του μεταναστευτικού ζητήματος. Αναφορικά με την επίσκεψή του, ο κ. Κουμουτσάκος δήλωσε:

Σκοπός της επίσκεψής μου στη Νέα Υόρκη ήταν να συμβάλλει στην ενημέρωση για τη σοβαρή πρόκληση που αντιμετωπίζει η Ελλάδα στο μεταναστευτικό και να διαμορφωθούν δυνατότητες για αποτελεσματικότερη αντιμετώπιση και διαχείρισή της. Η Ελλάδα είναι χώρα πρώτης γραμμής, την οποία η Ευρωπαϊκή Ένωση οφείλει να συνδράμει με κάθε δυνατό τρόπο στις προσπάθειες που καταβάλλει. Πρέπει να γίνει κατανοητό ότι το μεταναστευτικό δεν είναι μόνο ελληνικό πρόβλημα, αλλά ευρωπαϊκό, ακόμα και διεθνές πολύ σοβαρό ζήτημα, που απαιτεί άμεσες λύσεις.⁸⁴⁷

Οι διεθνείς επισκέψεις υψηλόβαθμων στελεχών της κυβέρνησης της Νέας Δημοκρατίας, που αποτυπώνουν το «έκτακτο» της ανάγκης που απαιτεί την λήψη περαιτέρω μέτρων, όσο και τα μέτρα του ΚΥΣΕΑ, ήρθε να ενισχύσει η αύξηση της εμπλοκής του NATO και της FRONTEX που αποφασίστηκε σε σύσκεψη που πραγματοποιήθηκε στο Μέγαρο Μαξίμου υπό την προεδρία του πρωθυπουργού Κυριάκου Μητσοτάκη στις 21/9/2019. Όπως αναφέρθηκε σε σχετική ανακοίνωση, στη σύσκεψη, στην οποία συμμετείχαν οι υπουργοί Εξωτερικών Ν. Δένδιας, Προστασίας του Πολίτη Μ. Χρυσοχοϊδης, Άμυνας Ν. Παναγιωτόπουλος, Ναυτιλίας και Νησιωτικής Πολιτικής Γ. Πλακιωτάκης, Επικρατείας Γ. Γεραπετρίτης, ο αναπληρωτής υπουργός Μεταναστευτικής Πολιτικής Γ. Κουμουτσάκος και οι υφυπουργοί Εθνικής Άμυνας Α. Στεφανής και παρά τω πρωθυπουργώ, Στ. Πέτσας και Άκης Σκέρτσος, αποφασίστηκε, σε συνέχεια των μέτρων που ανακοινώθηκαν μετά τη συνεδρίαση του ΚΥΣΕΑ στις 31 Αυγούστου 2019:⁸⁴⁸

⁸⁴⁶ Ο.π.

⁸⁴⁷ Υπουργείο Προστασίας του Πολίτη (2019). 6-09-2019: Το μεταναστευτικό στο επίκεντρο της επίσκεψης του Αναπληρωτή Υπουργού Προστασίας του Πολίτη, κ. Γιώργου Κουμουτσάκου, στη Νέα Υόρκη. Αθήνα, 26 Σεπτεμβρίου 2019. Διαθέσιμο στο: http://www.mopocp.gov.gr/index.php?option=ozo_content&lang=&perform=view&id=6911&Itemid=690 [Πρόσβαση 1/10/2019].

⁸⁴⁸ 'Μεταναστευτικό: Αύξηση της εμπλοκής NATO - Frontex αποφάσισε η κυβέρνηση.' *Kathimerini.gr*. 21/9/2019. Διαθέσιμο στο:

- Να συνεχιστούν τα μέτρα για την αποσυμφόρηση των νησιών
- Να ενισχυθούν οι δυνάμεις του λιμενικού σε σκάφη και προσωπικό στο Ανατολικό Αιγαίο
- Να αυξηθεί η εμπλοκή των Frontex και NATO.

Σε αυτό το πνεύμα, στις 27/9/2019 πραγματοποιήθηκε εκ νέου σύσκεψη για το ζήτημα διαχείρισης των μεταναστευτικών ροών στο Υπουργείο Προστασίας του Πολίτη, παρουσία της ηγεσίας του Υπουργείου -Υπουργού, Αναπληρωτή Υπουργού, Υφυπουργού, του Υφυπουργού Εθνικής Άμυνας και των Περιφερειάρχων. Σε Δελτίο Τύπου από το Υπουργείο Προστασίας Πολίτη αναφέρονται τα εξής:

Ο Υπουργός Προστασίας του Πολίτη, κ. Μιχάλης Χρυσοχοϊδής, παρουσίασε την κατάσταση ανά την επικράτεια και τόνισε τον εθνικό χαρακτήρα του ζητήματος αλλά και την προτεραιότητα του Υπουργείου για τη μεταφορά στην ενδοχώρα των οικογενειών με ανήλικα τέκνα, από τα νησιά. Ο κ. Χρυσοχοϊδής παρουσίασε επίσης ολοκληρωμένο σχέδιο διαχείρισης του μεταναστευτικού ζητήματος, που συμφωνήθηκε με την Ευρωπαϊκή Επιτροπή για το 2019-2020. Ανακοίνωσε, ακόμη, ότι θα ενημερώσει το Υπουργικό Συμβούλιο της Δευτέρας για το νέο δίκαιο για το άσυλο που θα περιλαμβάνεται στο σχέδιο νόμου που θα καταθέσει. Εν συνεχεία, το λόγο πήραν οι Περιφερειάρχες, οι οποίοι με τη σειρά τους εξέφρασαν τις ανάγκες των τοπικών κοινωνιών και τη βούληση για συνεργασία με το Υπουργείο πάνω σε αυτό το ολοκληρωμένο σχέδιο. Οι αστυνομικοί διευθυντές που παρίσταντο διαβεβαίωσαν τη λήψη αυξημένων μέτρων αστυνόμευσης, για την ασφάλεια των πολιτών. Στα πλαίσια της σύσκεψης, αποφασίστηκε ότι το προσεχές διάστημα θα κατατεθούν προτάσεις για χώρους φιλοξενίας μεταναστών/προσφύγων στην ενδοχώρα, σε ενίσχυση της προσπάθειας αποσυμφόρησης των νησιών και αναλογικής κατανομής ανά περιφέρεια. Οι χώροι θα αφορούν κυρίως σε ξενοδοχεία ή και διαμερίσματα που θα ενοικιασθούν.⁸⁴⁹

Μάλιστα, στον απόηχο πυρκαγιάς που εκδηλώθηκε στην περιοχή Ελαιώνα με δύο νεκρούς μετανάστες, με πρόφαση την ασφάλεια του νησιού και κατ' επέκταση του κράτους, η κυβέρνηση της Νέας Δημοκρατίας προχώρησε ακόμα σε πιο αυστηρά μέτρα για την διαχείριση του μεταναστευτικού ζητήματος. Χαρακτηριστική ήταν δε η συνέντευξη του Υφυπουργού Προστασίας του Πολίτη Ελευθέριου Οικονόμου στη Μυτιλήνη για τα γεγονότα στον Ελαιώνα, όπου επικαλέστηκε το επείγον της κατάστασης προκειμένου να αναγγείλει τα νέα μέτρα αυτά. Το παρακάτω απόσπασμα από το Δελτίο Τύπου του Υπουργείου Προστασίας του Πολίτη, δείχνει

<https://www.kathimerini.gr/1043652/article/epikairothta/politikh/metanasteytiko-ay3hsh-ths-emplokhs-nato--frontex-apofasise-h-kyvernshsh> [Πρόσβαση 1/10/2019].

⁸⁴⁹ Υπουργείο Προστασίας του Πολίτη (2019).

27-09-2019: Σύσκεψη στο Υπουργείο Προστασίας του Πολίτη για τη διαχείριση των μεταναστευτικών ροών. Αθήνα, 27 Σεπτεμβρίου 2019. Διαθέσιμο στο: http://www.mopocp.gov.gr/index.php?option=ozo_content&lang=&perform=view&id=6914&Itemid=690 [Πρόσβαση 2/10/2019].

χαρακτηριστικά την πρόθεση της κυβέρνησης για την εξαγγελία νέων, πιο σκληρών μέτρων κατά της μετανάστευσης, τα οποία και ανακοινώθηκαν την ίδια κιόλας μέρα, στις 30/9/2019.

Δημοσιογράφος: «Το καλοκαίρι είχαμε ακούσει τον κ. Κουμουτσάκο να ζητάει εύλογο χρόνο για να αντιμετωπιστεί το ζήτημα. Τώρα ακούμε εσάς ότι έχει ξεκινήσει η διαδικασία, μετά από τις αποφάσεις του ΚΥ.Σ.Ε.Α. για την αποσυμφόρηση του νησιού. Έχετε κάποιο σχέδιο ή περιμένουμε τους Περιφερειάρχες όλης της χώρας να μας πουν τι θέσεις διαθέτουν και εν καιρώ; Σήμερα θα φύγουν 250 άνθρωποι, την Παρασκευή 350. Σας έχουν ενημερώσει για την επισφαλή πια κατάσταση μέσα στο Κ.Υ.Τ., μπρίζες παντού, εκτεθειμένα τα πράγματα παντού. Έχετε κάποιο συγκεκριμένο σχέδιο αποσυμφόρησης που μπορεί να ανακοινωθεί ή περιμένουμε;»

Υφυπουργός Προστασίας του Πολίτη: «Θ' αρχίσω με αυτό που τελειώσατε. «Περιμένουμε να δούμε» σε μας δεν υπάρχει. Εκείνο που μπορώ να σας πω και το βλέπετε είναι ότι από την αρχή η Κυβέρνηση, έχοντας επίγνωση των συνθηκών που επικρατούν στα νησιά και τις ανάγκες για ταχεία αποσυμφόρηση, προχωρεί αμέσως. Ήδη σήμερα συνεδριάζει εκ νέου το Υπουργικό Συμβούλιο προκειμένου να ασχοληθεί με τα θέματα αυτά και μεταξύ των άλλων και με τη συζήτηση ενός νέου νομοσχεδίου που θα αντιμετωπίζει το θέμα του ασύλου σε μια νέα βάση.

Είναι ένα θέμα το οποίο απαιτεί συγκεκριμένο σχεδιασμό, δεν επαφιέμεθα απλώς στην καλή θέληση των Περιφερειάρχων. Οι Περιφερειάρχες μπορώ να σας διαβεβαιώσω ότι στην προχθεσινή μας συνάντηση επέδειξαν πραγματικά κατανόηση και όλοι τους ανεγνώρισαν ότι πρόκειται για μια εθνική κρίση και με πολύ συγκεκριμένες διαδικασίες που έχουμε προβλέψει προχωρούμε στο σχεδιασμό αυτό. Προτιθέμεθα, να μετακινήσουμε στην ενδοχώρα οικογένειες. Δεν θέλουμε να δημιουργήσουμε νέες «Μόριες». Γι' αυτό οι νέοι χώροι θα εγγυώνται μια αξιοπρεπή διαβίωση των ατόμων αυτών, όπως αρμόζει, τόσο στον πολιτισμό τον δικό μας αλλά και στον ευρωπαϊκό.

Παράλληλα είναι σε εξέλιξη συζητήσεις και επαφές με τους ευρωπαϊούς εταίρους προκειμένου να επιδείξουν και αυτοί την αλληλεγγύη την οποία χρειάζεται για να αντιμετωπίσουμε όλο αυτό το θέμα. Και αναμένονται τις αμέσως επόμενες ημέρες στην Αθήνα οι Υπουργοί της Γερμανίας και της Γαλλίας, για συναντήσεις με τον αρμόδιο Υπουργό κ. Χρυσόχοϊδη, και εν πάση περιπτώσει προχωρούμε πραγματικά με σταθερά βήματα, με σχέδιο να την αποσυμφόρηση των νησιών. Αλλά θα έλεγα παράλληλα και αυτό που ανακοίνωσα, είδατε ότι αμέσως μετά το ΚΥΣΕΑ, οι Ένοπλες Δυνάμεις και το Λιμενικό Σώμα άρχισαν να εκδηλώνουν ουσιαστικά μέτρα επιτήρησης τόσο των θαλάσσιων, όσο και των χερσαίων συνόρων μας.»

Δημοσιογράφος: «Σε τι συνίστανται αυτά τα μέτρα κ. Υπουργέ γιατί οι ροές συνεχίζονται ακόμα και σήμερα.»

Υφυπουργός Προστασίας του Πολίτη Ελευθέριος Οικονόμου: «Θα μου επιτρέψετε αυτά τα μέτρα, να μην τα δημοσιοποιήσω. Οι ροές συνεχίζονται αλλά αντιλαμβάνεστε ότι επιχειρησιακά σχέδια των Ενόπλων Δυνάμεων και του Λιμενικού Σώματος, δεν θα ήταν πολύ σοβαρό από την πλευρά μου να τα ανακοινώσω δημόσια.»

Δημοσιογράφος: «Σε σχέση με αυτό το σχέδιο που λέτε σχετικά με την αποσυμφόρηση των νησιών, έχετε μια πρώτη εικόνα να μας πείτε, γιατί όπως είπατε ο χειμώνας είναι κοντά, σε πόσο χρονικό διάστημα πιστεύετε θα μπορεί να έχει μεταφερθεί ένας εύλογος αριθμός από τη Λέσβο;»

Υφυπουργός Προστασίας του Πολίτη Ελευθέριος Οικονόμου: «Πρόθεση και σχεδιασμός μας είναι να αρχίσουμε άμεσα την μεταφορά αυτή. Ήδη αναζητούμε χώρους. Έχουμε προσφορές, που υλοποιούνται στο πλαίσιο του σχεδιασμού αυτού, για να βρούμε και ξενοδοχεία και

άλλους χώρους κατάλληλους, για να τους στεγάσουμε και πολύ σύντομα θα αρχίσει συντεταγμένα η μεταφορά αυτών των ατόμων.⁸⁵⁰

Με την λήξη του Υπουργικού Συμβουλίου στις 30/9/2019, η Γενική Γραμματεία Ενημέρωσης και Επικοινωνίας, δημοσίευσε την ανακοίνωση του Υφυπουργού παρά τω Πρωθυπουργώ και Κυβερνητικού Εκπροσώπου κ. Στέλιου Πέτσα για τις αποφάσεις του. Όσον αφορά το ζήτημα της διαχείρισης της μετανάστευσης, το οποίο ήταν ένα εκ των θεμάτων της ατζέντας του Υπουργικού Συμβουλίου, ο κος. Πέτσας ανέφερε:

Συζητήθηκαν εκτενώς οι τελευταίες εξελίξεις στις μεταναστευτικές και προσφυγικές ροές και το σχέδιο νόμου για την αυστηροποίηση του πλαισίου αίτησης και χορήγησης ασύλου. Αναφορικά με το πρώτο, με βάση την ανάλυση των στατιστικών στοιχείων εθνικότητας όσων εισέρχονται στη χώρα, κοινή πεποίθηση είναι ότι πλέον πρόκειται για μεταναστευτικό πρόβλημα και όχι προσφυγικό. Η αντιμετώπιση του προβλήματος απαιτεί τον συνδυασμό των παρακάτω μέτρων:

Ενίσχυση της φύλαξης των συνόρων μας, ιδίως με αύξηση των περιπολιών στη θάλασσα. Ήδη την τελευταία εβδομάδα έχουν ενισχυθεί οι περιπολίες και γίνονται καθημερινά επιπλέον 23 περιπολίες στα νησιά του Ανατολικού Αιγαίου.

Κατασκευή κλειστών προαναχωρησιακών κέντρων, για όσους παράνομα εισήλθαν στη χώρα και δεν δικαιούνται άσυλο, ή η αίτησή τους απορρίπτεται.

Αύξηση των επιστροφών, από 1.806 στα 4,5 χρόνια της προηγούμενης διακυβέρνησης ΣΥΡΙΖΑ, σε 10.000 μέχρι το τέλος του 2020.

Κατάρτιση λίστας «ασφαλούς χώρας», ώστε να επιστρέφονται αμέσως σε αυτή όσοι εισήλθαν παράνομα στην Ελλάδα.

Συνέχιση της αποσυμφόρησης των νησιών του Ανατολικού Αιγαίου με μεταφορά στην ενδοχώρα.

Διεθνοποίηση του προβλήματος, πέραν της ανάδειξης του θέματος από τον Πρωθυπουργό στην 74η Σύνοδο της Γενικής Συνέλευσης του ΟΗΕ στη Νέα Υόρκη, με τέσσερις ενέργειες:

(α) Πρωτοβουλία για τη μεταναστευτική οδό της Ανατολικής Μεσογείου, με σχετικό έγγραφο το οποίο θα παρουσιαστεί από κοινού από Βουλγαρία, Ελλάδα και Κυπριακή Δημοκρατία στο Συμβούλιο Υπουργών Δικαιοσύνης και Εσωτερικών Υποθέσεων της Ευρωπαϊκής Ένωσης στις 7-8 Οκτωβρίου 2019.

(β) Επίσκεψη του Αναπληρωτή Υπουργού Προστασίας του Πολίτη κ. Γιώργου Κουμουτσάκου στην Τουρκία στις 2-3 Οκτωβρίου 2019 για συνομιλίες για το θέμα με τον Τούρκο ομόλογο του κ. Σοϊλίου.

(γ) Επίσκεψη των Υπουργών Εσωτερικών της Γαλλίας και της Γερμανίας σε Τουρκία και Ελλάδα εντός της εβδομάδας.

⁸⁵⁰ Υπουργείο Προστασίας του Πολίτη (2019). 30-09-2019: Σημερινή συνέντευξη του Υφυπουργού Προστασίας του Πολίτη Ελευθέριου Οικονόμου στη Μυτιλήνη για τα γεγονότα στο Κ.Υ.Τ. της Μόριας. Αθήνα, 30 Σεπτεμβρίου 2019. Διαθέσιμο στο: http://www.mopocp.gov.gr/index.php?option=ozo_content&lang=&perform=view&id=6918&Itemid=690 [Πρόσβαση 2/10/2019].

(δ) Ελληνική πρωτοβουλία για συμπερίληψη του θέματος στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο της 17ης – 18ης Οκτωβρίου 2019.

Σχετικά με το δεύτερη πτυχή του προβλήματος, ο Υπουργός Προστασίας του Πολίτη κ. Μιχάλης Χρυσοχοϊδης παρουσίασε το νομοσχέδιο για την επιτάχυνση και αυστηροποίηση των διαδικασιών αίτησης και χορήγησης ασύλου. Βασικοί στόχοι είναι:

α) Να διορθωθεί το αδόμητο ελληνικό σύστημα ασύλου, που αδυνατεί λόγω εγγενών σχεδιαστικών σφαλμάτων να αντιμετωπίσει την πραγματικότητα μέσα στην οποία λειτουργεί, όπως οι αυξημένες ροές και το γεγονός ότι ο Βαλκανικός διάδρομος προς την Ευρώπη παραμένει κλειστός,

β) Να τεθούν κανόνες, σαφείς και συγκεκριμένοι, βάζοντας τέλος στην αναρχία: στους αλλοδαπούς, στις δομές, στις υπηρεσίες, στην διαδικασία εξέτασης,

γ) Να εξαλειφθούν οι συνέπειες μίας ιδεοληπτικής νομοθέτησης που οδήγησε σε έναν απροσδιόριστο αριθμό αλλοδαπών που δεν εντοπίζονται από τις αρχές και κατά συνέπεια δεν επιστρέφονται στις χώρες καταγωγής τους, και

δ) Να διαμορφωθεί ένα νέο σύστημα ασύλου, συμπαγές, δομημένο, αυστηρό, δίκαιο, σχεδιασμένο υπό το φως των έκτακτων συνθηκών.

Βασικές αρχές του νομοσχεδίου είναι:

α) Πλήρης σεβασμός των δικαιωμάτων των αιτούντων άσυλο, όπως προβλέπει το Ενωσιακό δίκαιο,

β) Απαιτήση οι αιτούντες να συνεργάζονται με τις εθνικές αρχές,

γ) Ένταξη στο σύστημα ασύλου μόνο όσων αιτούντων έχουν προσφυγικό προφίλ και διατήρηση στο σύστημα μόνον όσων εξ αυτών συμμορφώνονται προς τις υποχρεώσεις τους,

δ) Γρήγορη απένταξη από το σύστημα όσων παρελκυστικά υποβάλουν αιτήματα ασύλου.

Στόχος των παραπάνω παρεμβάσεων είναι η ολοκλήρωση των σχετικών διαδικασιών εντός τριμήνου.

Για πρώτη φορά η χώρα αποκτά έναν νόμο περί διεθνούς προστασίας. Σε ένα ενιαίο κείμενο συμπεριλαμβάνονται οι Οδηγίες που συγκροτούν το Κοινό Ευρωπαϊκό Σύστημα Ασύλου και διέπουν την υποδοχή, τη διαδικασία εξέτασης και την αναγνώριση των αιτούντων.

Οι ειδικότερες ρυθμίσεις του σχεδίου νόμου παρατίθενται στο Παράρτημα που επισυνάπτεται στην παρούσα ανακοίνωση.⁸⁵¹

Όσον αφορά στο παράρτημα, αυτό έχει ως εξής:

– Επιταχύνεται η διαδικασία χορήγησης (ή απόρριψης) της αίτησης ασύλου, με μείωση των βημάτων για την εξέταση των αιτήσεων, κατάργηση του τέταρτου βαθμού κρίσης, και μεταφορά της εκδίκασης των υποθέσεων στα Πρωτοδικεία με ακυρωτικό έλεγχο.

– Διατηρούνται οι Επιτροπές Προσφυγών ως δεύτερος βαθμός κρίσης. Η απόφαση αυτή είναι συνέπεια μελέτης των στατιστικών δεδομένων τόσο της Υπηρεσίας Ασύλου, όσο και της Αρχής Προσφυγών και των Δικαστηρίων. Αλλάζουμε την σύνθεση των επιτροπών (δύο δικαστές και ένα μέλος από Ύπατη Αρμοστεία) και προβλέπουμε τρεις δικαστές.

– Προβλέπονται μονομελείς και τριμελείς συνθέσεις διότι έχει αποδειχθεί από τα στατιστικά των δικαστηρίων ότι η μονομελής σύνθεση εκδίδει τις αποφάσεις με μεγαλύτερη ταχύτητα.

⁸⁵¹ Γενική Γραμματεία Ενημέρωσης και Επικοινωνίας (2019). Ο Στ. Πέτσας για τις αποφάσεις του υπουργικού συμβουλίου. 30/9/2019. Διαθέσιμο στο: <https://media.gov.gr/o-st-petsas-gia-tis-apofaseis-tou-ypourgikou-symvouliou/> [Πρόσβαση 2/10/2019]

– Προβλέπεται για πρώτη φορά ότι σε περίπτωση που οι αλλοδαποί κατά την υποδοχή δεν συμμορφώνονται προς τις αποφάσεις μεταφοράς τους σε άλλες δομές, τεκμαίρεται ότι δεν επιθυμούν την προστασία και παραπέμπονται σε διαδικασίες επιστροφής. Στόχος μας να μην μπουν καθόλου στο σύστημα όσοι εξαρχής ακόμα και πριν την καταγραφή τους δεν συμμορφώνονται.

– Μετά την καταγραφή, εφόσον οι αιτούντες τελικά παραμένουν στο σύστημα αλλά δεν συμμορφώνονται προς τις αποφάσεις μεταφοράς, τότε η αίτηση τους εξετάζεται με ταχύρρυθμη εξέταση εντός 3 ημερών. Και αυτό διότι συνάγεται ότι έχουν υποβάλει την αίτηση μόνο για να καθυστερήσουν την απομάκρυνσή τους. Σε κάθε περίπτωση παραβιάζουν το καθήκον συνεργασίας τους και αυτό επιφέρει συνέπειες.

– Αλλάζει το καθεστώς κράτησης ώστε να μη χάνονται από την επιτήρηση των αρχών χιλιάδες αλλοδαποί, όπως γινόταν με την προηγούμενη διακυβέρνηση.

-Προβλέπεται ρητά ότι η παραβίαση των όρων και κανονισμών λειτουργίας των Κέντρων Υποδοχής και Ταυτοποίησης έχει ως συνέπεια την διακοπή της στέγασης και ουσιαστικά την αποπομπή των αιτούντων από αυτά.

-Μεταφέρονται οι ορισμοί της οδηγίας ως προς το τι συνιστά «μέλη οικογένειας» και απαλείφεται ο προηγούμενος ορισμός ο οποίος είχε εντάξει στην έννοια πρόσωπα που δεν προέβλεπε η Οδηγία.

– Ευάλωτοι πλέον είναι μόνο όσοι αναφέρονται στην Οδηγία και απαλείφεται το μετατραυματικό στρές ως λόγος ευαλωτότητας ενώ αυστηροποιείται η έννοια της ευαλωτότητας.

– Διορθώνεται ο ορισμός για το τι συνιστά τελεσιδικία και ιδίως τι συνιστά μεταγενέστερο αίτημα που δημιούργησε μέχρι σήμερα σωρεία προβλημάτων και παρελκυστικών αιτημάτων.

– Θεσπίζονται Κλιμάκια Ταχείας Συνδρομής της Υπηρεσίας Ασύλου. Τα Κλιμάκια Ταχείας Συνδρομής αμέσως μετά την κατάταξη της αίτησης ενημερώνουν τον αιτούντα για την πιθανή πορεία της υπόθεσής του. Έτσι ο αιτών ενημερώνεται ότι η αίτηση του μπορεί να απορριφθεί πολύ γρήγορα και θα υποχρεωθεί άμεσα σε επιστροφή.

– Μπαίνει τάξη στη διαδικασία της προκαταγραφής και της καταγραφής και προβλέπονται πλέον συνέπειες για όσους δεν συμμορφώνονται, ή για όσους δεν συνεργάζονται για να γίνει η καταγραφή τους.

– Ρυθμίζεται το ζήτημα των ιατρικών βεβαιώσεων με την πρόβλεψη αυτές να είναι μόνο από δημόσια νοσοκομεία και δημόσιους φορείς. Ενώ παράλληλα εφαρμόζεται η νομολογία των Διοικητικών Δικαστηρίων στο άσυλο και οι ιατρικές βεβαιώσεις θα πρέπει να φέρουν πλήρη αιτιολόγηση ως προς τα ευρήματά τους.

– Προβλέπονται ρητές προθεσμίες για την εξέταση των αιτήσεων και λαμβάνονται όλα τα αναγκαία διοικητικά μέτρα για τη στελέχωση και τη στήριξη των υπηρεσιών μας.

– Προτείνεται «Κατάλογος ασφαλών χωρών» καταγωγής και ασφαλών τρίτων χωρών. Μία γενναία πολιτική απόφαση επιβεβλημένη από την πραγματικότητα αλλά και σε συμφωνία με την πρακτική που ακολουθούν εδώ και χρόνια όλα τα ευρωπαϊκά κράτη.

– Προβλέπεται η αυτοπρόσωπη παράσταση των αιτούντων σε κάθε στάδιο της διαδικασίας, από την Υπηρεσία Ασύλου μέχρι και στα δικαστήρια.

– Προβλέπεται πως οι επιδόσεις μπορούν να γίνουν όχι μόνο στους αιτούντες αλλά και στους πληρεξούσιους δικηγόρους τους που καθίστανται αυτοδικαίως και αντίκλητοι.

– Προβλέπεται ότι η διάρκεια του δελτίου αιτούντος άσυλο είναι πλέον εννεάμηνης διάρκειας, προκειμένου να έρχονται πιο τακτικά σε επαφή με τις αρχές και να καθίσταται ακόμα πιο ευχερής ο εντοπισμός τους. Ενώ εξάλλου για πρώτη φορά συνδέεται η διάρκεια των δελτίων με την έκδοση της απόφασης και όχι με την επίδοση όπως συνέβαινε έως σήμερα.

– Σταματάει η «μηχανή παραγωγής προσφυγών» που έως σήμερα λειτουργούσε λόγω των κακών νομοθετικών επιλογών. Η προσφυγή στις Επιτροπές προϋποθέτει δικόγραφο με λόγους, και όχι ένα προεντυπωμένο έγγραφο που έως σήμερα χορηγείτο από την ίδια την υπηρεσία στους αιτούντες.⁸⁵²

Τα μέτρα και οι πρακτικές ασφαλειοποίησης υπάρχουν σε όλο το παραπάνω απόσπασμα. Η μετανάστευση αποτυπώνεται ως «απειλή» και μια κατάσταση που πρέπει να αντιμετωπιστεί, με ξεκάθαρες προτάσεις και στρατηγικές. Γίνεται επίσης ορατός ο τρόπος με τον οποίο η διαδικασία διαχείρισης της μετανάστευσης και η ασφαλειοποίηση της παραδίδεται στο πεδίο των επαγγελματιών ασφάλειας. Η μετανάστευση θεωρείται όλο και περισσότερο μια κατάσταση επείγουσα στο πλαίσιο της διαχείρισης της οποίας πρέπει να ληφθούν μέτρα έκτακτης ανάγκης. Περιγράφεται (χωρίς αυτό να σημαίνει ότι δεν είναι) ως πραγματική απειλή και ως πρόβλημα χωρίς κάποια δεδομένη λύση και με απρόβλεπτες συνέπειες για το μέλλον.

Όλα τα μέτρα που αναφέρονται στο απόσπασμα δείχνουν σημαντική ασφαλειοποίηση της μετανάστευσης στην Ελλάδα, όπως η έμφαση του συντονισμού της διαχείρισης των συνόρων και της ανίχνευσης μέσω της επιτήρησης. Η ρητή αναφορά στην «αναρχία» σηματοδοτεί την παρέμβαση του κράτους για την αποκατάσταση της ασφάλειας στην Ελλάδα. Μεγαλύτερη έμφαση στη συλλογή πληροφοριών, η οποία δείχνει ιδιαίτερα την ασφαλειοποίηση των πρακτικών, και η επέκταση του τομέα της ασφάλειας αναφέρεται στο απόσπασμα κάτι που εν συνόλω τοποθετεί την πολιτική της Νέας Δημοκρατίας σε ένα ασφαλειοποιητικό διηνεκές το οποίο ολοένα και κλιμακώνεται.

Κλείνοντας το παρόν κεφάλαιο, παρατίθεται σημαντικό είναι να αναφερθεί, η ομιλία του Αναπληρωτή Υπουργού Προστασίας του Πολίτη, αρμόδιου για τη μεταναστευτική Πολιτική, κ. Γιώργου Κουμουτσάκου στο συνέδριο του Economist στην Αθήνα, το οποίο πραγματοποιήθηκε στις 16/7/2019.⁸⁵³ Όπως χαρακτηριστικά ανέφερε ο κος. Κουμουτσάκος:

Η δημοκρατική αυστηρότητα μαζί με τον σεβασμό των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και η αποτελεσματική προάσπιση του αγαθού της ασφάλειας είναι η λύση [στο

⁸⁵² Ό.π.

⁸⁵³ Γιώργος Κουμουτσάκος (2019). Προσφυγικό: Δημοκρατική αυστηρότητα με σεβασμό των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και αποτελεσματική προάσπιση του αγαθού της ασφάλειας. 16/7/2019. Διαθέσιμο στο: <https://gkoumoutsakos.gr/content/prosfygiko-dimokratiki-aystirotita-me-sevasmo-ton-anthropinon-dikaiomatou-kai-apotelesmatiki-proaspisi-toy-agathoy-tis-asfaleias/> [Πρόσβαση 2/10/2019].

προσφυγικό/μεταναστευτικό]. Όταν η ασφάλεια υποβαθμίζεται καταλήγουμε να έχουμε επιδείνωση και στον σεβασμό των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Πυρήνας της πολιτικής μας είναι η καλύτερη προστασία των συνόρων και ταχείες διαδικασίες χορήγησης ασύλου.

Μία εκτός ελέγχου κατάσταση παράνομων μεταναστών και προσφύγων, δημιουργεί κοινωνική ανησυχία, ενώ σε πολλές περιπτώσεις ελλοχεύει η άνοδος της άκρας δεξιάς». Σε μη διαχειρίσιμες καταστάσεις δημιουργείται εύφορο έδαφος για διείσδυση εξτρεμιστικών ή άλλων στοιχείων και αυτή είναι μία μεγάλη, κοινή πρόκληση που συντονισμένα πρέπει όλοι να αντιμετωπίσουμε.⁸⁵⁴

Το παραπάνω απόσπασμα δείχνει ξεκάθαρα ότι η ασφάλεια της χώρας και η προάσπισή της αποτελούν προτεραιότητα της κυβέρνησης της Νέας Δημοκρατίας. Γίνονται δε αναφορές σε εξτρεμιστικά στοιχεία και στην διατάραξη της κοινωνιακής ασφάλειας, δείχνοντας με αυτόν τον επείγοντα χαρακτήρα της λήψης έκτακτων μέτρων για την διαχείριση της κατάστασης αυτής. Οι λεκτικές δράσεις που χρησιμοποιούνται αποτυπώνουν τους μετανάστες, τους αιτούντες άσυλο, τους πρόσφυγες και τους αλλοδαπούς ως επικίνδυνη πρόκληση για την κοινωνική σταθερότητα.

6.3.2 Λεκτικές δράσεις από την Ελληνική Λύση

Οι επιδόσεις της Χρυσής Αυγής ήταν καταστροφικές τόσο στις ευρωπαϊκές όσο και στις αυτοδιοικητικές εκλογές τον Μάιο του 2019. Η υποστήριξή των Ελλήνων πολιτών στο κόμμα αυτό μειώθηκε δραματικά. Από 536.913 ψήφους το 2014, κατάφερε να λάβει μόλις 275.734 το 2019, ενώ το μερίδιό του κόμματος μειώθηκε από 9,39% σε 4,87%. Κατέγραψε δε τεράστιες απώλειες στα παραδοσιακά του οχυρά στην Πελοπόννησο, ενώ απέτυχε επίσης να εκμεταλλευτεί την εθνικιστική αντίδραση όσον αφορά στην Συμφωνία των Πρεσπών. Το κόμμα εξέλεξε μόνο έναν ευρωβουλευτή, ο οποίος παραιτήθηκε από το κόμμα μέσα σε λίγες εβδομάδες από τη στιγμή που κέρδισε την έδρα του.⁸⁵⁵

⁸⁵⁴ Ο.π.

⁸⁵⁵ Nakou, G. (2019). ;What brought down Golden Dawn?' *Makropolis.gr*. 27/8/2019. Διαθέσιμο στο: <http://www.macropolis.gr/?i=portal.en.society.8643> [Πρόσβαση 2/10/2019].

Η απόδοση του κόμματος στις εθνικές εκλογές ήταν ακόμα πιο θλιβερή. Η Χρυσή Αυγή είχε καλύτερες επιδόσεις στις ευρωεκλογές από ότι στις εθνικές, τόσο σε απόλυτες ψήφους όσο και σε ποσοστιαίες μονάδες.⁸⁵⁶ Σύμφωνα με τη Nakou (2019), οι λόγοι για τους οποίους κατέρρευσε η Χρυσή Αυγή είναι δύο. Αφενός, η περίφημη δίκη την οποία διέρχεται επί του παρόντος η Χρυσή Αυγή και αφετέρου η ανάδυση του κόμματος της Ελληνικής Λύσης ως χωρίς εγκληματολογικό πρόσημο υποκατάστατο της Χρυσής Αυγής.⁸⁵⁷

Μάλιστα, ο Κυριάκος Μητσοτάκης, ο οποίος ορκίστηκε ως νέος πρωθυπουργός της Ελλάδας με το κεντροδεξιό κόμμα της Νέας Δημοκρατίας, περιέγραψε την αποτυχία της Χρυσής Αυγής ως μια «μεγάλη νίκη για την ελληνική δημοκρατία».⁸⁵⁸

Παρόλα αυτά, η αποτυχία της Χρυσής Αυγής να εκλέξει βουλευτές δεν σήμανε την πλήρη ήττα της ακροδεξιάς στη χώρα, καθώς το εθνικιστικό, φιλορωσικό κόμμα Ελληνική Λύση, κέρδισε ένα σημαντικό ποσοστό των ψηφοφόρων της Χρυσής Αυγής, μπαίνοντας στο ελληνικό κοινοβούλιο με 3,74% (10 έδρες).⁸⁵⁹ Με επικεφαλής τον Κυριάκο Βελόπουλο, έναν πρώην ακροδεξιό βουλευτή και τηλεοπτικό πωλητή, η Ελληνική Λύση προεκλογικά διακήρυττε τη θέση ότι:

*Από την παράνομη μετανάστευση κινδυνεύει η κοινωνική και η οικονομική συνοχή της χώρας. Οι Έλληνες πρέπει να πάρουμε πίσω την πατρίδα μας και να διαφυλάξουμε τη γλώσσα, τον πολιτισμό και τη θρησκεία μας. Βασική μας φροντίδα το δημογραφικό που οδηγεί το Έθνος μας στην εξαφάνιση.*⁸⁶⁰

Το παραπάνω απόσπασμα υποδηλώνει ρητά ότι η Ελληνική Λύση έχει ως αρχή της τη μετανάστευση ως απειλή με συγκεκριμένες συνιστώσες ασφαλείας οι οποίες όπως φαίνεται παραπάνω τίθενται στον πυρήνα της οικονομικής και κοινωνιακής ασφάλειας όπως την ορίζει η Σχολή της Κοπεγχάγης. Όπως έχει

⁸⁵⁶ Ο.π.

⁸⁵⁷ Ο.π.

⁸⁵⁸ ‘Neo-fascist Golden Dawn party crashes out of Greek parliament.’ *Aljazeera.com*. 8/7/2019. Διαθέσιμο στο: <https://www.aljazeera.com/news/2019/07/neo-fascist-golden-dawn-party-crashes-greek-parliament-190708060921804.html> [Πρόσβαση 3/10/2019].

⁸⁵⁹ Dikiv, I. (2019). ‘Greece’s Rightist ‘New Democracy’ Swept into Power by Landslide Election Win over Tsipras’ SYRIZA’. *European-views.com*. Διαθέσιμο στο: <https://www.european-views.com/2019/07/greeces-rightist-new-democracy-swept-into-power-by-landslide-election-win-over-tsipras-syriza/> [Πρόσβαση 27/9/2019].

⁸⁶⁰ Ελληνική Λύση (2019). Προγραμματικές Δηλώσεις/Μεταναστευτική Πολιτική. Διαθέσιμο στο: <https://elliniki-lisi.gr/> [Πρόσβαση 3/10/2019].

αναφερθεί στο θεωρητικό μέρος της παρούσας διατριβής, σύμφωνα με την προσέγγιση της Κοπεγχάγης, η μετανάστευση θεωρείται το πιο συνηθισμένο ζήτημα που ασφαλιεποιείται πολιτικά και κατασκευάζεται απειλή για την κοινωνιακή ασφάλεια. Η απειλή δημιουργείται όταν μια κοινότητα υποδοχής αντιλαμβάνεται τους ερχόμενους μετανάστες από διαφορετική κοινότητα ως ομάδα με ισχυρή επιρροή που μπορεί να παρακάμψει ή να αλλάξει σημαντικά την ταυτότητα της χώρας υποδοχής. Η μετανάστευση ως ένα μη παραδοσιακό φαινόμενο στις μελέτες ασφαλείας έχει αρχίσει να δίνει περισσότερη προσοχή στην εισαγωγή της κοινωνιακής ασφαλείας ως ένα ζήτημα που θα μπορούσε να προκαλέσει σοβαρές προκλήσεις σε πολιτιστικές ταυτότητες.⁸⁶¹ Ως εκ τούτου, θα μπορούσε κανείς να υποστηρίξει ότι, στο πλαίσιο της κοινωνιακής διαίρεσης, ένα ζήτημα θα μπορούσε να ασφαλιεποιηθεί εάν θεωρηθεί ως απειλή για την ύπαρξη κάποιας συλλογικής ταυτότητας, γλώσσας ή πολιτισμού. Το παραπάνω ως εκ τούτου απόσπασμα με τις λεκτικές δράσεις που χρησιμοποιεί δείχνει την αμιγώς ασφαλιεποιητική θέση της Ελληνικής Λύσης σε προεκλογικό ακόμα επίπεδο.

Μάλιστα, στην Ιδρυτική Πολιτική της Διακήρυξη, η Ελληνική Λύση απαιτεί εκτός άλλων:

την Εξασφάλιση της Δημόσιας Ασφάλειας. Την Αμείλικτη Δίωξη της Εγκληματικότητας. Την Προστασία της Ζωής και της Περιουσίας κάθε πολίτη. Την χάραξη αυστηρής μεταναστευτικής πολιτικής με γνώμονα τη διαφύλαξη της εθνικής ταυτότητας της πατρίδας μας.⁸⁶²

Η ασφαλιεποιητική λογική για την μετανάστευση όσον αφορά στην Ελληνική Λύση είναι διάχυτη στην Ιδρυτική Πολιτική της Διακήρυξη, με αναφορές στην αποκατάσταση της δημόσιας ασφαλείας, στην εγκληματικότητα και στην διαφύλαξη της εθνικής ταυτότητας των Ελλήνων πολιτών. Με βάση ως εκ τούτου την προσέγγιση της Σχολής της Κοπεγχάγης η κοινωνιακή ελληνική ασφάλεια και η προστασία της από τους μετανάστες έχουν κεντρικό ρόλο στην αυστηρή μεταναστευτική πολιτική που προτείνει η Ελληνική Λύση. Όλες αυτές οι λεκτικές δράσεις βρίσκονται στον πυρήνα της ασφαλιεποιητικής λογικής που τοποθετεί τους μετανάστες σε ένα διηνεκές ασφαλείας το οποίο καλεί στην άμεση λήψη έκτακτων μέτρων για την διαχείριση της απειλής.

⁸⁶¹ Buzan, B., Wæver, O., Wæver, O., & De Wilde, J. (1998). *Security: A new framework for analysis*. Lynne Rienner Publishers.

⁸⁶² Ελληνική Λύση (2019). Ιδρυτική Διακήρυξη. Διαθέσιμο στο: <https://elliniki-lisi.gr/idritiki-diakiriksi> [Πρόσβαση 3/10/2019].

Οι θέσεις της Ελληνικής Λύσης για την μετανάστευση αποτυπώνονται ξεκάθαρα στις Προγραμματικές Θέσεις του Κόμματος ως εξής.⁸⁶³

Η ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΛΥΣΗ για την αντιμετώπιση του προβλήματος της παράνομης μετανάστευσης, προτείνει τα ακόλουθα μέτρα:

1. *Συστηματική φύλαξη των χερσαίων συνόρων μας, αποκλειστικά από το ειδικό σώμα ΣΥΝΟΡΟΦΥΛΑΚΩΝ της ΕΛ.ΑΣ.. Θα γίνονται διαρκείς περιπολίες και όσοι παράνομοι μετανάστες συλλαμβάνονται θα απομακρύνονται, από το Ελληνικό έδαφος! Επίσης προτείνεται επέκταση του Φράχτη του Έβρου, ειδικά στα σημεία που η στάθμη του ποταμού είναι χαμηλή και ως εκ τούτου ο ποταμός καθίσταται διαβατός. Σε αυτό το πλαίσιο, θεωρείται απαραίτητη η συνεργασία του Υπουργείου Αμύνης με την περιφέρεια Έβρου.*

2. *Τις θαλάσσιες περιπολίες στο Αιγαίο τις αναλαμβάνει αποκλειστικά το ΕΙΔΙΚΟ ΣΩΜΑ ΦΥΛΑΞΗΣ ΣΥΝΟΡΩΝ του Α.Σ. που θα δημιουργηθεί! Σε αυτό το πλαίσιο προτείνουμε την ακύρωση της συμφωνίας που υπεγράφη από την Κυβέρνηση ΣΥΡΙΖΑ-ΑΝΕΛ περί κοινής φύλαξης των θαλασσίων συνόρων.*

3. *Οι δουλέμποροι που θα συλλαμβάνονται από τις Ελληνικές Αρχές θα δικάζονται με συνοπτικές διαδικασίες και θα καταδικάζονται σε ισόβια κάθειρξη, χωρίς δυνατότητα αναστολής ή μείωσης της ποινής.*

4. *Απαγόρευση δημιουργίας καταυλισμών λαθρομεταναστών στην ηπειρωτική Ελλάδα και μεταφορά όλων των Hot Spot σε μισθωμένα πλοία ανά χώρα προέλευσης. Έτσι, οι Έλληνες πολίτες δεν θα κινδυνεύουν από ασθένειες και από την αύξηση της εγκληματικότητας. Επιπλέον, θα είναι ευκολότερος ο έλεγχος των παράνομων μεταναστών από τις Ελληνικές Αρχές. Σε αυτά τα πλοία θα υπάρχουν αυξημένες ομάδες φύλαξης.*

5. *Αποσυμφόρηση των νησιών του Ανατολικού Αιγαίου από τους παράνομους μετανάστες. Δεν θα μείνει κανένα Hot Spot σε αυτά τα νησιά! Λήψη οικονομικών μέτρων περιορισμού μεταφοράς συναλλάγματος και έλεγχος της προέλευσης των χρημάτων.*

6. *Άμεση απέλαση όλων των παράνομων μεταναστών που βρίσκονται στην Ελλάδα και επιστροφή στις χώρες προέλευσής τους ακτοπλοϊκός αξιοποιώντας κονδύλια της ΕΕ και του ΟΗΕ. Σε αυτή την προσπάθεια θα βοηθήσει και η εφαρμογή και τήρηση των 17 Συμφωνιών Επανεισδοχής που έχει υπογράψει η ΕΕ με χώρες προέλευσης λαθρομεταναστών.*

7. *Εφαρμογή του συστήματος ηλεκτρονικής ταυτοποίησης των παράνομων μεταναστών που φτάνουν στα Ελληνικά νησιά, με τη συνεργασία της Europol και της Interpol.*

8. *Επιπρόσθετη επιχορήγηση από την ΕΕ στη χώρα μας, για να καλυφθούν οι ανάγκες που προκύπτουν εξαιτίας του προσφυγικού ζητήματος. Αυτή η επιχορήγηση δεν θα σχετίζεται και δεν θα συνυπολογίζεται με τα δάνεια της χώρας!*

9. *Επαναφορά των νόμων περί ιθαγένειας και αναστολή εφαρμογής για επανεξέταση όλων των νόμων που αφορούν τους μη κοινοτικούς αλλοδαπούς που ψηφίστηκαν από Σεπτέμβριο 2009 και μετά.*

10. *Άμεση κατάργηση της μεταναστευτικής συμφωνίας του Μαρόκου που υπέγραψε ανόητα η κυβέρνηση ΣΥΡΙΖΑ-ΑΝΕΛ.*

Οι προτάσεις της ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΛΥΣΗΣ έχουν στο επίκεντρο το εθνικό συμφέρον και την ασφάλεια της Ελλάδας και των Ελλήνων!

⁸⁶³ Ελληνική Λύση (2019). Προγραμματικές Θέσεις. Διαθέσιμο στο: https://elliniki-lisi.gr/wp-content/uploads/2018/07/programma.elliniki.lisi_2019.v3.pdf?fbclid=IwAR1ybQywQdSMx27Bji4JyaCPhljA2uE6i15qJ4kdPre-tMDwWgwLXt8Z5s8 [Πρόσβαση 3/10/2019].

Οι Έλληνες πρέπει να πάρουμε πίσω την πατρίδα μας και να διαφυλάξουμε τη γλώσσα, τον πολιτισμό και τη θρησκεία μας!

Οι Προγραμματικές Θέσεις του κόμματος είναι ξεκάθαρα ασφαλειοποιητικές και συμμορφώνονται τόσο με την προσέγγιση της Κοπεγχάγης μέσω των λεκτικών δράσεων που χρησιμοποιούνται (παράνομοι μετανάστες, εθνικό συμφέρον, ασφάλεια Ελλάδας, να πάρουμε πίσω την πατρίδα μας, να διαφυλάξουμε τη γλώσσα, τον πολιτισμό και τη θρησκεία μας), όσο και με τη Σχολή του Παρισίου, καθώς προτείνονται πρακτικές (αυξημένοι έλεγχοι και τεχνολογικός εξοπλισμός, συνοριοφυλακή της ΕΛ.ΑΣ) με κάποιες από αυτές μάλιστα να είναι και ιδιαίτερα ακραίες, όπως η δημιουργία πλωτών hot spots τα οποία θα φιλοξενούν τους μετανάστες κατά μέσης των Ελληνικών υδάτων με αυξημένα επίπεδα ελέγχου. Η διχονοιακή αντίληψη και η ετερότητα των μεταναστών σε σχέση με τους Έλληνες είναι διακριτή και μετουσιώνεται σε ένα σύμβολο διαχωρισμού «αυτών» από «εμάς», μέσω της πρότασης για τα πλωτά hot spots, τα οποία έχουν ως στόχο να προστατέψουν κατά την Ελληνική λύση την Ελληνική επικράτεια από όλα τα δεινά που μπορεί να μεταφέρουν οι μετανάστες, όπως μεταδοτικές αρρώστιες αλλά και την κουλτούρα τους. Αυτό που ζητά η Ελληνική Λύση, είναι η μετεξέλιξη της Ελλάδας, από μια παραδοσιακά φιλόξενη χώρα μια Ελλάδα «Φρούριο», με θεσμοθετημένο τρόπο, καθώς οι μετανάστες θα υποβάλλονται σε ένα *a priori* πειθαρχικό - τιμωρητικό καθεστώς επιτήρησης και καταστολής των δικαιωμάτων τους, ή με άλλα λόγια, σε αυτό που ο Didier Bigo αναφέρθηκε ως μεταναστευτικό «Ban-Opticon».⁸⁶⁴

Χαρακτηριστικό της ακραίας θέσης κατά των μεταναστών είναι απόσπασμα του κου. Βελόπουλου από την εκπομπή του, Κόντρα & Ρήξη, όπου μεταξύ άλλων αναφέρει ότι η «Ελλάδα θα πληρώνει τις επισκέψεις μεταναστών σε πορνεία».⁸⁶⁵ Ο Κυριάκος Βελόπουλος ισχυρίστηκε μέσω της εκπομπής του πως η Γερμανία δίνει δωρεάν κουπόνια σε μετανάστες για να πηγαίνουν σε πορνεία (για να μην βιάζουν τους γηγενείς), ενώ από το 2021 οι τότε κυβερνώντες στη χώρα μας θα τους δίνουν

⁸⁶⁴ Bigo, D. (2008). Globalized (in) security: the field and the ban-opticon. In *Terror, insecurity and liberty* (pp. 20-58). Routledge.

⁸⁶⁵ 'Βελόπουλος: Η Ελλάδα θα πληρώνει τις επισκέψεις μεταναστών σε πορνεία.' *Ytube.com*. 2/3/2019. Διαθέσιμο στο: https://www.youtube.com/watch?v=F_wia7QXzps [Πρόσβαση 3/10/2019].

κουπόνια για να πηγαίνουν κάτω από την Ομόνοια για να «εκσπερματώνουν δωρεάν».⁸⁶⁶

Με το εν λόγω απόσπασμα, ο Βελόπουλος κάνει επίκληση στον φόβο των Ελλήνων πολιτών και δη των γυναικών, αποκαλώντας επί της ουσίας όλους τους μετανάστες εγκληματίες και βιαστές. Η ρητορική του φόβου, όπως είδαμε στο θεωρητικό μέρος, είναι μια από τις κατεξοχήν στρατηγικές που χρησιμοποιούν οι πολιτικές ελίτ για να δημιουργήσουν το αίσθημα ανασφάλειας στο δημόσιο κοινό και να προετοιμάσουν στην συνείδηση του τη λήψη έκτακτων μέτρων για την αντιμετώπιση της μετανάστευσης.

Οι ακραίες ασφαλειοποιητικές θέσεις του Κυριάκου Βελόπουλου σχετικά με την μετανάστευση ήταν ιδιαίτερα αισθητές κατά την προεκλογική περίοδο. Χαρακτηριστική είναι η πρόταση του για δημιουργία ενός τοίχους στον Έβρο και την παράλληλη ανάπτυξη ενός ναρκοπεδίου, τα οποία θα λειτουργήσουν ως ανάχωμα στις μεταναστευτικές ροές προς την Ελλάδα. Οι λεκτικές δράσεις «τοίχος», «ναρκοπεδίου», «ανάχωμα», τόσο σε γλωσσικό επίπεδο όσο και σε επίπεδο μέτρων που προτείνονται, συνιστούν ασφαλειοποιητικές δράσεις με βάση και τις δύο κυρίαρχες σχολές στον τομέα της ασφαλειοποίησης. Μιλώντας στον ΣΚΑΪ, ο κ. Βελόπουλος δήλωσε ότι ταυτίζεται με τον Όρμπαν και του αρέσει η πολιτική που ακολουθεί ο Σαλβίνι στην Ιταλία, σημειώνοντας ότι οραματίζεται μία χριστιανική Ευρώπη χωρίς ισλαμιστές. «Η Ευρώπη πρέπει να στεγανοποιηθεί» δήλωσε χαρακτηριστικά. Στην ερώτηση με ποιους θα συνεργαστεί για να επιτύχει τα παραπάνω απάντησε: «με τον Θεό».⁸⁶⁷ Για τον Βελόπουλο, ως εκ τούτου, οι πρόσφυγες και οι αιτούντες άσυλο αποτελούν μια υπαρξιακή απειλή για την Ελληνική και Ευρωπαϊκή συλλογική ταυτότητα.

Μάλιστα, σε ανοιχτή ομιλία που πραγματοποίησε στις 30/5/2019, στην Ημαθία, εκκινώντας την ομιλία του με την φράση «Η Ελληνική Λύση ήρθε για να ξεβρομίσει τον τόπο», αναφέρθηκε εκτενώς στο μεταναστευτικό ζήτημα ως εξής:

⁸⁶⁶ Ο.π.

⁸⁶⁷ Βελόπουλος: Τείχος και Ναρκοπέδιο στον Έβρο για τους Μετανάστες. *Voria.gr*. 29/5/2019. Διαθέσιμο στο: <https://www.voria.gr/article/velopoulos-oramatizete-tichos-narkopedia-ke-thanatiki-katadiki> [Πρόσβαση 3/10/2019].

Η Ελληνική Λύση έχει τόση δυναμική, γιατί είναι το μοναδικό κίνημα που προέρχεται από την επαρχία και κυρίως από τη Μακεδονία. Είμαστε επαρχιώτες, αλλά ελληνάρες, ούτε δεξιοί, ούτε αριστεροί. Η "Ελληνική Λύση" ήρθε, για να ξεβρωμίσει τον τόπο.⁸⁶⁸

Ο Κυριάκος Βελόπουλος, δίνοντας το στίγμα των προθέσεων της κίνησής του, αναφέρθηκε και πάλι στο εξελισσόμενο σε μεγάλο πρόβλημα της Ελλάδος, το δημογραφικό και συνάμα στην παρουσία ενός μεγάλου αριθμού μεταναστών στη χώρα και της ειδικής μεταχείρισης που έχουν από την πολιτεία σε σχέση με τους Έλληνες πολίτες.

Εμείς θα τους διώξουμε (τους μετανάστες) από την Ελλάδα. Είμαστε η τελευταία γενιά Ελλήνων. Η χώρα μας έχει πτωχεύσει στο παρελθόν ξανά τέσσερις φορές, αλλά τότε είχε Έλληνες, που γεννούσαν και ξαναφτιάχναν Έλληνες, για να ξαναφτιάξουν την Ελλάδα. Και ενώ έχουμε ένα τόσο μεγάλο δημογραφικό πρόβλημα, η Πολιτεία αντί να δώσει κίνητρα στους Έλληνες να γεννάνε Έλληνες, προσπαθούν να κάνουν Έλληνες τους λαθροεισβολείς. Τα χρήματα που δίνονται σε όσους ήρθαν στην Ελλάδα, δεν είναι της Ε.Ε., αλλά δίνονται από τους φόρους που πληρώνουν οι Έλληνες. Όλοι οι μετανάστες θα πάνε από κει που ήρθαν, θα φύγουν από την Ελλάδα. Τα λεφτά των Ελλήνων να πηγαίνουν στους Έλληνες. Έδιωξαν δεκάδες χιλιάδες παιδιά μας στο εξωτερικό, να γίνουν σερβιτόροι και έφεραν εδώ μετανάστες, που γεννούν πολλά παιδιά.

Στο παραπάνω απόσπασμα και πάλι τίθεται στο επίκεντρο η κοινωνιακή ασφάλεια, η οποία έχει και οικονομικές συνιστώσες. Το δημογραφικό αποτελεί κεντρικό ζήτημα για την Ελληνική Λύση το οποίο προτάσσει ως επιχείρημα ότι με την αύξηση των μεταναστευτικών ροών θα αλλοιωθεί η ελληνική εθνική ταυτότητα.

Παράλληλα, κατά την ομιλία του στις προγραμματικές δηλώσεις ο επικεφαλής της Ελληνικής Λύσης Κυριάκος Βελόπουλος, εξαπολύοντας επίθεση κατά του ΣΥΡΙΖΑ αλλά και της κυβέρνησης της Νέας Δημοκρατίας κατέκρινε την μεταναστευτική τους πολιτική αναφέροντας χαρακτηριστικά:

Οι ΜΚΟ είναι μπιζνες. Είσαι φιλάνθρωπος; Πάρ' τους σπίτι σου... Πρέπει να σταματήσουν τα επιδόματα στους μετανάστες. Αποτροπή και πρόληψη είναι αυτό. Από τότε είναι ο Αφγανός και ο Πακιστανός πρόσφυγας;⁸⁶⁹

⁸⁶⁸ 'Κυριάκος Βελόπουλος : «Η Ελληνική Λύση ήρθε, για να ξεβρωμίσει τον τόπο»'. *imerisia-ver.gr*. Διαθέσιμο στο: <https://www.imerisia-ver.gr/%CE%B1%CF%81%CE%B8%CF%81%CE%BF%16651-%CE%BA%CF%85%CF%81%CE%B9%CE%B1%CE%BA%CE%BF%CF%82-%CE%B2%CE%B5%CE%BB%CE%BF%CF%80%CE%BF%CF%85%CE%BB%CE%BF%CF%82-%CE%B7-%CE%B5%CE%BB%CE%BB%CE%B7%CE%BD%CE%B9%CE%BA%CE%B7-%CE%BB%CF%85%CF%83%CE%B7-%CE%B7%CF%81%CE%B8%CE%B5-%CE%B3%CE%B9%CE%B1-%CE%BD%CE%B1-%CE%BE%CE%B5%CE%B2%CF%81%CF%89%CE%BC%CE%B9%CF%83%CE%B5%CE%B9-%CF%84%CE%BF%CE%BD-%CF%84%CE%BF%CF%80%CE%BF> [Πρόσβαση 3/10/2019].

⁸⁶⁹ 'Κ.Βελόπουλος (Πρόεδρος "ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΛΥΣΗ")(Δευτερολογία) (Προγραμματικές δηλώσεις)(22/07/2019)'. *Utube.com*. 22/7/2019. Διαθέσιμο στο: https://www.youtube.com/watch?time_continue=8&v=ISksbuLSQkQ [Πρόσβαση 3/10/2019].

Εδώ για άλλη μια φορά ο Βελόπουλος προτάσσει το ζήτημα της ασφάλειας, προτείνοντας ασφαλειοποιητικές λογικές στη βάση του αποκλεισμού, κράτησης και πειθαρχικού ελέγχου με στόχο την αποτροπή των μεταναστών να περνάνε τα Ελληνικά σύνορα.

Στο ίδιο πλαίσιο ήταν οι δηλώσεις του κου. Βελόπουλου στην εκπομπή «Καλοκαίρι Μαζί» του Ant1 στις 3/9/2019, περίοδο αυξημένης καταγραφής μεταναστευτικών ροών, όπου καταφέρθηκε εναντίων πάντων με σκληρή ρητορική γλώσσα κατά των μεταναστών στο ίδιο ασφαλειοποιητικό μοτίβο που ήδη προεκλογικά ακολουθούσε. «Δεν τους πας στη Βόρεια Ελλάδα. Απαγορεύεται να πας στη Θράκη αυτούς που ήρθαν εδώ. Απαγορεύεται», τόνισε αρχικά, αναφερόμενος στο μεταναστευτικό - προσφυγικό, και συνέχισε:

Αν θέλεις να είσαι σοβαρό κράτος, λες, αφού έχω μια εν δυνάμει πυρηνική βόμβα εντός της ηπειρωτική χώρας, δεν τους πας στην ηπειρωτική χώρα. Τους πας σε νησιά, ξερονήσια – εντός εισαγωγικών το ξερονήσια έτσι; - σε νησιά που δεν υπάρχουν κάτοικοι ώστε να μην υπάρχουν κοινωνικά προβλήματα, ούτε βιασμοί ούτε παιδεραστίες ούτε τίποτα... Δεν είναι ιδεολογικό το πρόσημό μου, είναι πραγματιστικό. Λέω θα διαφυλάξω την κοινωνική ασφάλεια. Να ξέρει ο Πακιστανός και ο Αφγανός ότι όταν έρχονται εδώ δεν καλοπερνάνε και παίρνουν επιδόματα. Δεν υπάρχουν πρόσφυγες. Οι Σύροι είναι. Αλλά δεν μπορώ να καταλάβω γιατί αυτή η αγωνία όλων των ανθρώπων, όταν σφάζονται Χριστιανοί στη Μέση Ανατολή δεν μιλάει κανένας...⁸⁷⁰

Και πάλι στο παραπάνω απόσπασμα χρησιμοποιούνται ασφαλειοποιητικές λεκτικές δράσεις οι οποίες είναι ακραίες. Η χρήση της έκφρασης «πυρηνική βόμβα» εντυπώνει στο μυαλό του δέκτη ότι η χώρα είναι σε πόλεμο με τον «άλλο», τον «έτερο», ο οποίος για να αντιμετωπιστεί πρέπει να απομονωθεί και να διαχωριστεί από τον ελληνικό πληθυσμό σε «ξερονήσια». Οι λεκτικές δράσεις «κοινωνικά προβλήματα», «βιασμοί», «παιδεραστίες» βασίζονται στην επιχείρηση κατασκευής του μετανάστη ως υπαρξιακής απειλής που αποτελεί όχι μόνο την κοινωνιακή υπόσταση των Ελλήνων αλλά και την σωματική τους ακεραιότητα. Για την Ελληνική λύση ο μετανάστης απειλή την υπόσταση των Ελλήνων σε κοινωνιακό, εθνικό, σωματικό και οικονομικό επίπεδο.

Στην εκπομπή Ωρα Ελλάδας, στον ΣΚΑΙ, ο κος. Βελόπουλος αναφέρθηκε σε μια «πραγματική εισβολή» μεταναστών, η οποία, ανέφερε πως είναι σχέδιο του

⁸⁷⁰ 'Βελόπουλος στον ANT1: οι πρόσφυγες να μεταφερθούν σε ξερονήσια - ΚΑΛΟΚΑΙΡΙ ΜΑΖΙ – 03/09/2019.' [Ytube.com.](https://www.youtube.com/watch?time_continue=1&v=IQdiY5Sc5YI) 3/9/2019. Διαθέσιμο στο: https://www.youtube.com/watch?time_continue=1&v=IQdiY5Sc5YI [Πρόσβαση 3/10/2019].

Ερντογάν, ενώ έδωσε και έναν λαθεμένο ορισμό των λέξεων «πρόσφυγας» και «μετανάστης». Σύμφωνα με τον κ. Βελόπουλο:

ο Αφγανός δεν μπορεί να είναι μετανάστης. Μετανάστης κατά την ελληνική γλώσσα σημαίνει ότι έχω κάνει ένα αίτημα στο προξενείο, με δέχτηκε η χώρα αυτή και μεταναστεύω. Δεν μπαίνω από τα σύνορα παράνομα. Πρόσφυγας είναι αυτός που φεύγει από μια εμπόλεμη περιοχή και πάει στο πρώτο κράτος.⁸⁷¹

Αναφερόμενος ο Βελόπουλος στην «εισβολή» των μεταναστών, κατασκευάζει τους μετανάστες ως διαταράσσοντες την πολιτισμική ευταξία και ομοιογένειας της Ελλάδας και ως απειλή για την ελληνική κοινωνία εν συνόλω. Η εν λόγω ρητορική, ως εκ τούτου γύρω από τους μετανάστες, υπογραμμίζει τις πολιτικές αποκλεισμού για τους μη ευρωπαίους πολίτες και την εφαρμογή πιο περιοριστικών πολιτικών μετανάστευσης και ασύλου. Αυτή η σαφής αντανάκλαση του νέου ρατσιστικού λόγου (από βιολογική σε πολιτισμική) διαιωνίζει και διευκολύνει την ασφαλειοποίηση της μετανάστευσης στην περίπτωση της Ελληνικής Λύσης.

Ακόμα πιο χαρακτηριστική της ακραίας στάσης του κου. Βελόπουλου όσον αφορά στο μεταναστευτικό ζήτημα ήταν η δήλωση του στην Ολομέλεια της Βουλής στις 1/10/2019 με την οποία εμμέσως πλην σαφώς τάχθηκε υπέρ σκληρής στάσης στα σύνορα ακόμα και με πυροβολισμούς:

Τολμάει Υπουργός Άμυνας της Νέας Δημοκρατίας να πει αυτό το πράγμα; Στον στρατό πήγατε κι εσείς κι εγώ. Λέμε Αλτ! Τις ει; Αλτ! Τις ει; Πυροβολώ. Κύριε ναύαρχε, αυτό δεν λέμε; Αλτ! Τις ει; Αλτ! Τις ει; Πυροβολώ στα σύνορά μας. Ναι ή όχι; Αυτό λέει, κύριοι, ο στρατιωτικός κανονισμός.⁸⁷²

Όπως έχει ήδη αναφερθεί, με την ασφαλειοποίηση, εννοούμε ότι ορισμένες κρατικές πολιτικές στον κοινωνικό τομέα ενσωματώνονται σε ένα πρόγραμμα ασφάλειας.. Κατά την ασφαλειοποίηση τους, θεωρούνται ως ασύμμετρες απειλές, και αντιμετωπίζονται με μεθόδους και τεχνικές ειδικά για τους εθνικούς τομείς άμυνας και ασφάλειας, οι οποίοι χρησιμοποιούν παραδοσιακά έννοιες και μέσα στρατού ή αστυνόμευσης. Τα σύνορα σηματοδοτούν το όριο ασφαλείας το οποίο κανείς δεν

⁸⁷¹ ;ΚΥΡΙΑΚΟΣ ΒΕΛΟΠΟΥΛΟΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΛΥΣΗ OPEN TV 30-09-2019 ΩΡΑ ΕΛΛΑΔΟΣ.' *Youtube.com*. 30/9/2019. Διαθέσιμο στο: https://www.youtube.com/watch?time_continue=107&v=cO2S8PVGroY [Πρόσβαση 3/10/2019].

⁸⁷² ' Κόντρα στη Βουλή με Κ. Βελόπουλο για μετανάστες.' *Capital.gr*. 1/10/2019. Διαθέσιμο στο: <https://www.capital.gr/politiki/3385412/kontra-sti-bouli-me-k-belopoulo-gia-metanastes> [Πρόσβαση 3/10/2019].

μπορεί να προσπεράσει. Τα σύνορα σήμερα, έχουν καταστεί ασφαλειοποιημένοι χώροι. Η ποικιλομορφία των απειλών που εμφανίζονται στις συνοριακές γεωγραφικές περιοχές προκαλεί πολλά κράτη να εφαρμόσουν μέτρα, τα οποία ανήκουν στην σφαίρα της άμυνας μιας χώρας. Στο πλαίσιο μιας στρατιωτικοποιημένης συνοριακής περιοχής, η κινητικότητα νοείται και αντιμετωπίζεται ως ύποπτη δραστηριότητα. Οι μεταναστευτικές ροές πρέπει να ελέγχονται, να παρακολουθούνται και να καταγράφονται ως απειλή ασφάλειας που απαιτεί λήψη έκτακτων μέτρων. Η παραπάνω δήλωση του Βελόπουλου, είναι ενδεικτική αυτής της ασφαλειοποιητικής λογικής όσον αφορά στην διαφύλαξη των συνόρων με ακραία μέσα.

6.3.3 Η ασφαλειοποίηση της μετανάστευσης στην Ελλάδα για την περίοδο 2019: Ανάλυση

Η παραπάνω ανάλυση απεικόνισε τις σχέσεις μεταξύ του ασφαλειοποιητικού λόγου και του καθεστώτος διαχείρισης της μετανάστευσης στην Ελλάδα για την εξεταζόμενη περίοδο, εστιάζοντας στο πώς οι λεκτικές δράσεις περί απειλής αλλά και οι πρακτικές, διαμορφώνουν διάφορες μορφές αποκλεισμού και σε κάποιες περιπτώσεις ακόμα και την καταπάτηση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Οι μετανάστες που εργάζονται στην Ελλάδα, οι πολίτες με «μεταναστευτικό υπόβαθρο», οι αιτούντες άσυλο και οι πρόσφυγες, όλοι απεικονίζονται ως απειλές, με την

εφαρμογή διαφόρων μορφών ασφαλειοποιητικού λόγου, αναλόγως της περίπτωσης. Ο ασφαλειοποιητικός λόγος συνδέει τους πρόσφυγες και τους αιτούντες άσυλο με τη βραχυπρόθεσμη και άμεση απειλή βίας, εγκληματικότητας και τρομοκρατίας. Ενώ, συνδέει υπόρρητα τους μακροχρόνιους κατοίκους με «μεταναστευτικό υπόβαθρο» και τους νέους πολιτογραφημένους πολίτες - με πιο εμφανείς τους μουσουλμάνους πολίτες - με μακροπρόθεσμες απειλές για τις κοινωνικές αξίες, την ειρήνη και την ευημερία.

Οι λεκτικές δράσεις και πρακτικές από τη Νέα Δημοκρατία, αλλά και από την Ελληνική Λύση στοχεύουν εκείνους που έχουν τυπικά δικαίωμα προστασίας της ζωής τους ως πρόσφυγες, προωθώντας τόσο την αποτροπή τους όσο και τον αποκλεισμό τους από την Ελληνική κοινωνία.

Επισημώς, η θέση της Νέας Δημοκρατίας δεν διαφέρει από αυτά που υποστηρίζουν τα περισσότερα κεντροδεξιά κόμματα στην Ευρώπη, δηλαδή ένα συνδυασμό ανάμεσα στην προάσπιση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και την αυστηρή φύλαξη των συνόρων και τις γρήγορες διαδικασίες επαναπατριsmού όσων δεν πληρούν τις προϋποθέσεις για τη χορήγηση ασύλου. Η ευρωπαϊκή εμπειρία δείχνει ότι αυτή η κατεύθυνση μπορεί να υλοποιηθεί λιγότερο ή περισσότερο αυταρχικά, ιδίως όταν υπάρχει και ο πειρασμός να «διεκδικηθούν» από την ακροδεξιά τα πρωτεία ως προς την σκληρή «αντιμεταναστευτική» πολιτική. Στην περίπτωση της πολιτικής της Νέας Δημοκρατίας δε, την υπό εξέταση περίοδο η υλοποίηση της στρατηγικής διαχείρισης της μετανάστευσης έχει ένα υπερθετικό ασφαλειοποιητικό πρόσημο.

Αντίστοιχα, η Νέα Δημοκρατία είναι σαφές ότι σκοπεύει, με βάση το πρόγραμμά της να εφαρμόσει πολύ περισσότερες «επιχειρήσεις-σκούπα» σε μια προσπάθεια να εντοπίσει όσους δεν έχουν νομιμοποιητικά έγγραφα στην ενδοχώρα, οδηγώντας σε ένα εξακολουθητικό ασφαλειοποιητικό μοτίβο το οποίο εκκινώντας από το 2011, κορυφώθηκε την περίοδο από τον Ιούλιο του 2019 μέχρι και τον Οκτώβριο του ίδιου έτους, οδηγώντας στην επαναβεβαίωση των ελληνικών κυβερνήσεων σε ένα δόγμα ασφαλείας το οποίο διαποτίζεται από τον διαχωρισμό των «άλλων» από «εμάς». Μόνο που και αυτό θα εγείρει πάλι το πρόβλημα των συνθηκών κράτησής και της δυνατότητας ή όχι απέλασής των μεταναστών, με όλα τα ζητήματα δικαιωμάτων και αξιοπρέπειας που μπορούν να εγερθούν, όπως και τα

πιθανά προβλήματα που μπορεί να υπάρξουν από τυχόν «υπερβάλλοντα ζήλο» των αστυνομικών οργάνων στη διαχείριση τέτοιων επιχειρήσεων.

Από την ανάλυση των έκτακτων μέτρων που έχει λάβει η κυβέρνηση της Νέας Δημοκρατίας στη σύντομη μέχρι τώρα θητεία της, εξάγεται το συμπέρασμα πως επιχειρεί να αντιμετωπίσει το ζήτημα με ένα πλέγμα διατάξεων που κάνουν πιο δύσκολη την προσφυγή και την χορήγηση ασύλου στους αιτούντες ενώ θεωρητικά επιταχύνει τις διαδικασίες μέχρι να κριθούν (και να απορριφθούν αν και αυτό δεν ομολογείται ρητά) οι αιτήσεις.

Το πραγματικό πρόβλημα όμως δεν είναι οι διαδικασίες χορήγησης ασύλου. Το πρόβλημα είναι πριν φθάσουν στην χώρα οι πρόσφυγες και οι μετανάστες και μετά, αφού εισέλθουν, είτε λάβουν άσυλο, είτε επαναπροωθηθούν, ποια θα είναι η διαδικασία σε κάθε περίπτωση και πώς αυτή θα εφαρμοστεί. Η αυστηροποίηση της διαδικασίας χορήγησης ασύλου αποσκοπεί να στείλει μήνυμα στους μετανάστες ώστε να μην ξεκινήσουν καν το μακρύ και δύσκολο ταξίδι. Έχει και αυτό την συμβολική του σημασία, καθώς αποτελεί μια λανθάνουσα στρατηγική αποτροπής.

Τόσο στην περίπτωση της Νέας Δημοκρατίας όσο και στην περίπτωση της Ελληνικής Λύσης διαφαίνεται ο κομβικός ρόλος του ασφαλειοποιητικού λόγου στη διαμόρφωση και επιβολή εξωτερικών και εσωτερικών ορίων αποκλεισμού του «άλλου» τόσο από την ιδιότητα του πολίτη όσο και από να καταστεί μέλος της πολιτικής κοινότητας. Ενδεικτική είναι η δήλωση της Νέας Δημοκρατίας ότι το πρόβλημα είναι πλέον μεταναστευτικό και όχι προσφυγικό, σε μια προσπάθεια νομιμοποίησης των έκτακτων μέτρων και της αποδοχή του κοινού, υπερπολιτικοποιώντας πλέον το ζήτημα και απαξιώνοντας, επί της ουσίας τις ανθρωπιστικές του διαστάσεις. Σε αυτό το πλαίσιο, η παραπάνω ανάλυση κάνει διακριτά δύο σημαντικά στοιχεία. Πρώτον, στην περίπτωση της πρόσβασης τόσο στη ελληνική επικράτεια όσο και στο ελληνικό πολιτικό σύστημα, η ασφαλειοποίηση διαμορφώνει τα αποτελέσματα καθορίζοντας τους όρους πρόσβασης. Δεύτερον, οι λεκτικές δράσεις και οι πρακτικές και τα μέτρα που συνεπακολούθως λαμβάνονται, συμβάλλουν στην περιθωριοποίηση των μεταναστών και των προσφύγων τόσο συμβολικά όσο και κοινωνικοοικονομικά.

Οπότε, συνάγεται το συμπέρασμα ότι και για την περίοδο 2019, η ασφαλειοποίηση της μετανάστευσης στην Ελλάδα επαναβεβαιώνεται με ακόμα πιο σκληρό και ρητό τρόπο.

Μια σχηματική αναπαράσταση της εξέλιξης της ασφαλειοποίησης της μετανάστευσης στην Ελλάδα την περίοδο 2019 φαίνεται στο παρακάτω σχήμα (4). Σημαντικό είναι να αναφερθεί, πως - όπως φαίνεται και από την εικόνα -παρακάτω η λογική της ασφαλειοποίησης της μετανάστευσης στην Ελλάδα για την περίοδο 2019, είναι ακριβώς η ίδια με τη λογική των δύο προηγούμενων υπό εξέταση περιόδων.

Σχήμα 4: Σχηματική αναπαράσταση της εξέλιξης της ασφαλειοποίησης της μετανάστευσης στην Ελλάδα την περίοδο 2019

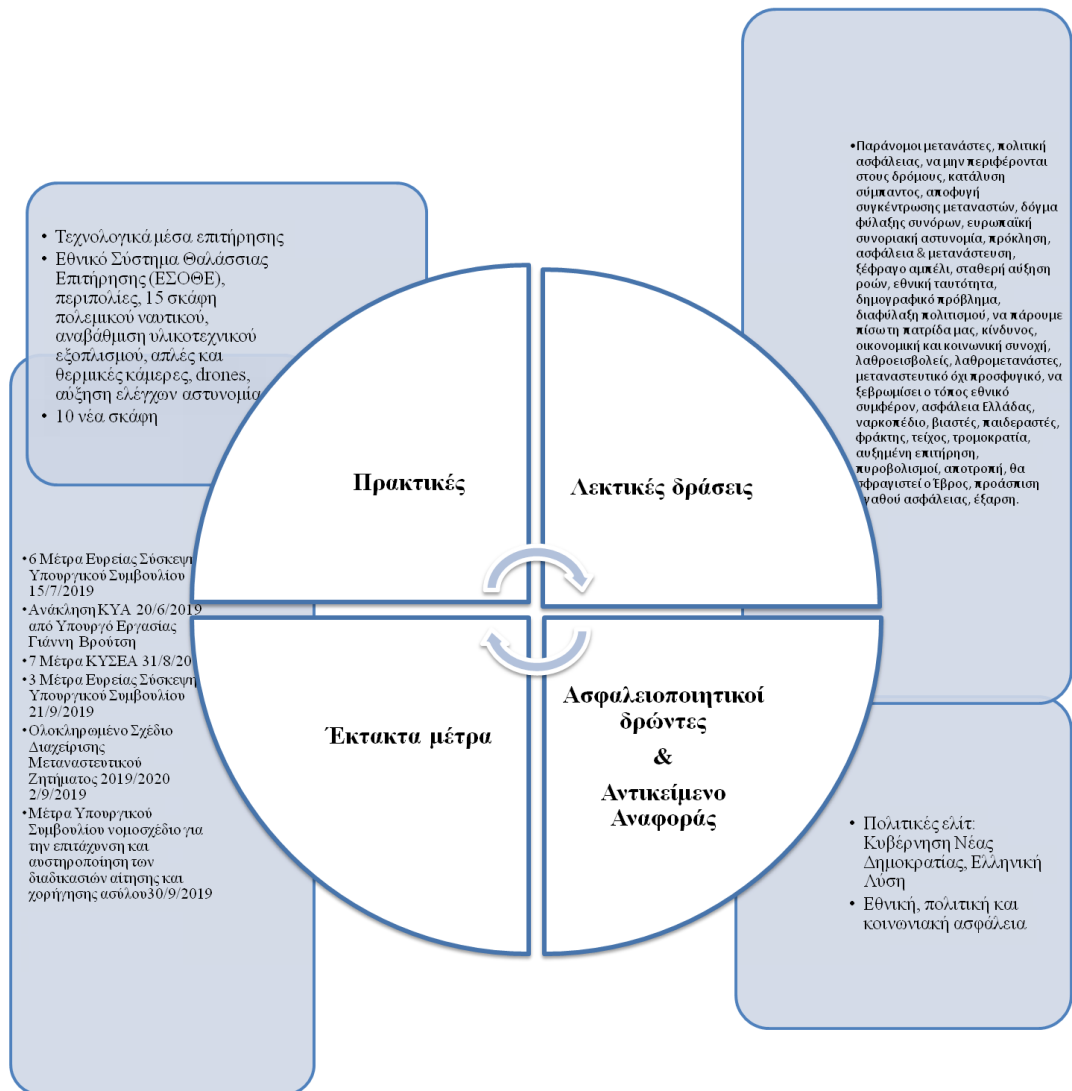

Όπως φαίνεται από την παραπάνω αναπαράσταση (Σχήμα 4), η θέση της συγγραφέως της διατριβής ότι οι πρακτικές (Σχολή Παρισίων) με τις λεκτικές δράσεις (Σχολή της Κοπεγχάγης), έχουν μια αμφίδρομη και αλληλοσυμπληρωματική σχέση, επιβεβαιώνεται και για την περίοδο 2019.

Άλλο ένα συμπέρασμα που συνάγεται από το Σχήμα 5, είναι ότι η διαδικασία εξέλιξης της ασφαλειοποίησης της μετανάστευσης στην Ελλάδα για την περίοδο 2019, συνάδει απόλυτα με τη θεωρία της Σχολής της Κοπεγχάγης, η οποία επικαθορίζει συγκεκριμένα στάδια εξέλιξης προκειμένου η διαδικασία της ασφαλειοποίησης να θεωρηθεί επιτυχημένη. Ειδικότερα, όπως φαίνεται και στο Σχήμα 5, λεκτικές δράσεις από ασφαλειοποιητικούς δρώντες λαμβάνουν χώρα την υπό εξέταση περίοδο, με αντικείμενο αναφοράς τους τέσσερεις από τους πέντε τομείς ασφαλείας (εθνικός, πολιτικός, οικονομικός, κοινωνικός), αφήνοντας απ' έξω τον τομέα του περιβάλλοντος, οδηγώντας εν τέλει στην λήψη θεσμοθετημένων έκτακτων μέτρων.

Παρακάτω, παρατίθεται μια λεπτομερής σχηματική αναπαράσταση της ασφαλειοποίησης της μετανάστευσης στην Ελλάδα για την υπό εξέταση περίοδο (Σχήμα 5), η οποία αποτελεί την συνέχεια και επέκταση της παραπάνω σχηματικής αναπαράστασης (Σχήμα 4).

Σχήμα 5: Στάδια εξέλιξης της ασφαλειοποίησης της μετανάστευσης στην Ελλάδα την περίοδο 2019

Εν κατακλείδι, για την περίοδο 2019, η τρίτη υπόθεση εργασίας της διατριβής, η οποία είναι ότι η μετανάστευση στην Ελλάδα την περίοδο 2019 έχει ασφαλιποιηθεί, επιβεβαιώνεται.

Ένα ερώτημα που τίθεται επομένως σε αυτό το σημείο, είναι αν η σύνδεση μεταξύ μετανάστευσης και ασφάλειας συνιστά ένα σταθερό και διαρκές χαρακτηριστικό της σύγχρονης κοινωνίας και της πολιτικής στην Ελλάδα την περίοδο εξέτασης της παρούσας διατριβής. Η απάντηση είναι ναι. Μάλιστα, στην περίπτωση της υπό εξέταση περιόδου, όπως εύγλωττα αναφέρει και ο Knudsen (2001), η ασφαλιποίηση είναι η διαδικασία που θέτει το ζήτημα της μετανάστευσης σε ένα

συνεχές έκτακτης ανάγκης, τη λήψη δράσεων στο πλαίσιο αυτής, κανείς δεν μπορεί να αμφισβητήσει.⁸⁷³

Από το 2011 μέχρι και σήμερα, ο κυρίαρχος πολιτικός λόγος κατασκευάζει όλο και περισσότερο τη μετανάστευση ως πιθανή απειλή για την ασφάλεια και διατήρηση της ελληνικής ταυτότητας. Η ανάλυση που πραγματοποιήθηκε υπογραμμίζει πως η ασφάλεια στην Ελλάδα, ειδικά την περίοδο που επακολούθησε την προσφυγική κρίση του 2015, έχει καταστεί το κοινό πλαίσιο μέσω του οποίου η μετανάστευση αντιμετωπίζεται στην Ελλάδα. Συνολικά, η ανησυχία σχετικά με τον δυνητικό κίνδυνο των μεταναστών, τη σύνδεση των επιπτώσεων της μετανάστευσης με οικονομικές, κοινωνικές και πολιτικές ανησυχίες, καθώς και το εκτεταμένο σύνολο θεσμικών πρακτικών που ρυθμίζουν τη μετανάστευση είναι εκείνο που ενισχύει το δίπολο ασφάλειας / μετανάστευσης. Η διαμόρφωση του μετανάστη ως ζήτημα ασφάλειας και απειλής που επικοινωνείται στην ελληνική κοινή γνώμη νομιμοποιεί όλο και περισσότερο τη διαχείριση του μετανάστη με διάφορους τρόπους που αμφισβητούν την αντιμετώπισή τους ως άτομα που έχουν ισότιμα δικαιώματα ασφάλειας αναφορικά με τους Έλληνες πολίτες.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ VII

Μια εναλλακτική προσέγγιση από-ασφαλειοποίησης της μετανάστευσης στην Ελλάδα

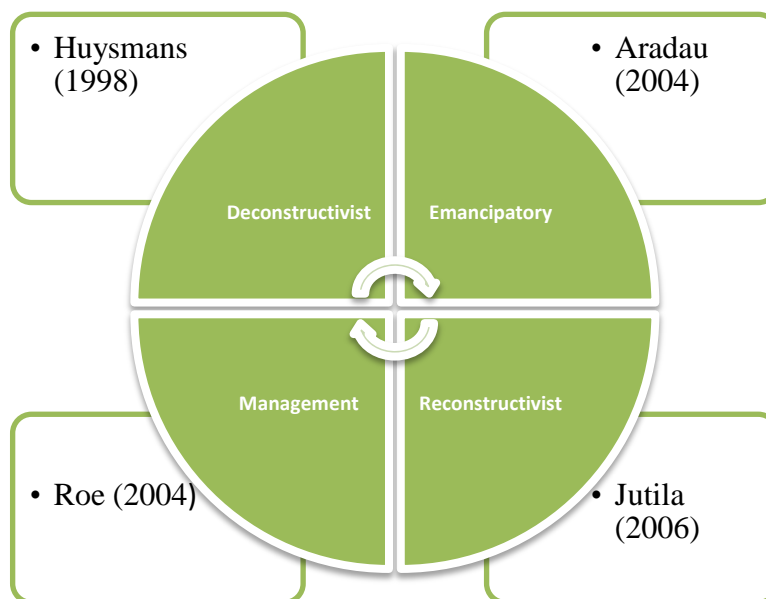
Από το εμπειρικό μέρος της διατριβής, προκύπτει το συμπέρασμα ότι η ασφαλειοποίηση της μετανάστευσης στην Ελλάδα από το 2011 μέχρι και τον Οκτώβριο

⁸⁷³ Knudsen, O. F. (2001). Post-Copenhagen security studies: desecuritizing securitization. *Security Dialogue*, 32(3), 355-368.

του 2019 χαρακτηρίζεται από ένα επαναλαμβανόμενο μοτίβο πρακτικών και λεκτικών δράσεων. Μάλιστα, από το 2015 και μετά, ασφαλιποιείται και η προσφυγική κρίση όπως αναφέρθηκε και τεκμηριώθηκε στο εμπειρικό μέρος της διατριβής. Ως εκ τούτου, ανακύπτει το ζήτημα του καθορισμού μιας ολιστικής στρατηγικής για την από-ασφαλιποίηση της μετανάστευσης στην Ελλάδα που θα λαμβάνει υπόψη τόσο τις ανησυχίες για την ασφάλεια της κοινωνίας υποδοχής, όσο και την ασφάλεια και ευημερία και την ομαλή ένταξη των μεταναστών / προσφύγων στο ελληνικό κράτος. Ποια θα μπορούσε όμως να είναι η μέγιστη από άποψη μετρήσιμων αποτελεσμάτων στρατηγική για την από-ασφαλιποίηση της μετανάστευσης στην Ελλάδα;

Όπως έγινε αντιληπτό στο κεφάλαιο πέντε, η διεθνής βιβλιογραφία όσον αφορά στην από-ασφαλιποίηση και τις εφαρμογές της, αναφέρει τέσσερις βασικές στρατηγικές, δύο από τις οποίες αφορούν στην από-ασφαλιποίηση της μετανάστευσης, ενώ οι άλλες δύο αφορούν στην από-ασφαλιποίηση των εθνικών μειονοτήτων. Οι στρατηγικές συνοψίζονται στον παρακάτω πίνακα.

Πίνακας 3: Στρατηγικές από-ασφαλιποίησης

Στην παρούσα διατριβή θα χρησιμοποιηθεί η προσέγγιση του Roe (2004), η οποία, όπως έχει ήδη αναφερθεί, αναφέρεται στην από-ασφαλιποίηση των εθνικών μειονοτήτων μέσω της διαχείρισης, και δη μέσω της δημιουργίας ομοσπονδιακών θεσμών και μηχανισμών για τη διαχείριση των ανησυχιών όσον αφορά στην ασφάλεια των εθνικών μειονοτήτων. Παρόλα αυτά, η παρούσα διατριβή θα χρησιμοποιήσει την στρατηγική της από-ασφαλιποίησης μέσω της διαχείρισης, προτείνοντας ένα άλλο

μοντέλο, το οποίο προσαρμόζεται στις ανάγκες της μετανάστευσης και αυτό είναι η διαχείριση μέσω της επιτήρησης τόσο της εισόδου όσο και της μετέπειτα πορείας των μεταναστευτικών ροών και μέσω μιας ολιστικής στρατηγικής από-ασφαλειοποίησης της μετανάστευσης που εμφορείται από την συλλογιστική ότι η ασφάλεια οδηγεί στην (από) ασφάλεια.

Σε αυτό το σημείο είναι σημαντικό να αναφερθεί ότι στο πλαίσιο της παρούσας διατριβής η συγγραφέας διαφοροποιείται από την Σχολή της Ουαλίας για την ασφάλεια ή αλλιώς Aberystwyth School, κύριοι εκφραστές της οποίας είναι οι Ken Booth και Richard Wyn Jones, και θέση της οποίας είναι ότι η (από) ασφάλεια επιτυγχάνεται μέσω της ασφάλειας, ως μορφή χειραφέτησης, συλλογιστική που όπως είδαμε στο πέμπτο κεφάλαιο της διατριβής συμμερίζεται και η Aradau (2004). Στην παρούσα περίπτωση, προτάσσεται το επιχείρημα ότι η ασφάλεια δεν θα προκύψει από την χειραφέτηση, αλλά από μια πραγματιστική αντίληψη περί της ασφάλειας η οποία θα πραγματώνεται μέσω της ορθής διαχείρισης της μετανάστευσης και θα περιλαμβάνει σε θεωρητικό επίπεδο και με συνθετικό τρόπο στοιχεία από τις τρεις σχολείς σκέψεις όπως παρουσιάστηκαν στο θεωρητικό μέρος της εργασίας. Στον πυρήνα της, θα βρίσκεται η σταδιακή εξάλειψη της ικανότητας των πολιτικών ελίτ να εργαλειοποιούν τον φόβο των πολιτών απέναντι στους μετανάστες, εφόσον σκοπός της ευέλικτης αυτής στρατηγικής είναι να καταστεί πρόδρομος ένταξης και ενσωμάτωσης υπό προϋποθέσεις που συνάδουν και είναι στο πνεύμα των τεράστιων ροών μεταναστών/προσφύγων. Αποτέλεσμα αυτής της στρατηγικής σε μακροπρόθεσμο επίπεδο, είναι η εξάλειψη της διχονοιακής Σμιτιακής αντίληψης «εμείς» έναντι των «άλλων», μέσω τεχνικών όπως ο έλεγχος, η επιτήρηση, η επκόλουθη «ρουτινοποίηση» των σχέσεων μεταξύ του γηγενούς πληθυσμού και των μεταναστών και προσφύγων και η επιστροφή στην «κανονικότητα» μέσω στρατηγικών ένταξης και ενσωμάτωσης.⁸⁷⁴

Η προτεινόμενη στρατηγική αυτή εκκινεί από την λογική ότι η ασφάλεια είναι υποστασιακό δικαίωμα ενός κράτους και των πολιτών του, αλλά αποτελεί παράλληλα υποστασιακό δικαίωμα όλων των ανθρώπων και ως εκ τούτου στην περίπτωση μας και

⁸⁷⁴ Εδώ, δεν υπονοείται με κανέναν τρόπο ότι κατά τη περίοδο εξέτασης της ασφαλειοποίησης της μετανάστευσης στην Ελλάδα δεν υιοθετήθηκαν στρατηγικές ενσωμάτωσης και ένταξης, αλλά αντίθετα, ένεκα της σωρευτικής άφιξης των μεταναστευτικών ροών, προτείνεται μια στοχευμένη στρατηγική αποασφαλειοποίησης ως πρόδρομος της ένταξης και ενσωμάτωσης των μεταναστών που σκοπεύουν να παραμείνουν στην Ελληνική επικράτεια, εδραζόμενη στις νέες συνθήκες που έχουν δημιουργηθεί τα τελευταία χρόνια στην Ελλάδα.

των ανθρώπων που δεν αποτελούν πολίτες του κράτους υποδοχής. Στους ανθρώπους αυτούς υπάγονται επομένως κάτοικοι τρίτων χωρών, μετανάστες αλλά και πρόσφυγες.

Παρά το γεγονός, ότι όπως αναφέρθηκε στο θεωρητικό μέρος της διατριβής, η Σχολή της Κοπεγχάγης στην ανάπτυξη της θεωρίας της για την ασφαλειοποίηση δεν λαμβάνει υπόψη την ύπαρξη ή μη πραγματικών απειλών, παρόλα αυτά, η στρατηγική που προτείνεται εδράζεται σε υπαρκτές ανησυχίες για την ασφάλεια της Ελλάδας και γενικότερα των ευρωπαϊκών κρατών υποδοχής. Οι υπαρκτές ανησυχίες αυτές περιστρέφονται κυρίως, γύρω από το ζήτημα της τρομοκρατίας.

Στο εμπειρικό μέρος της διατριβής, διαπιστώθηκε ότι οι πολιτικές ελίτ την υπό εξέταση περίοδο, χρησιμοποιούν ευρέως τις λέξεις «τρομοκράτης», «τρομοκρατία», «τζιχαντιστής» και πλήθος άλλων που αποτυπώνουν με έναν γενεικευμένο τρόπο τον μετανάστη αλλά και τον πρόσφυγα ως απειλή για την ίδια τη ζωή των πολιτών της Ελλάδας αλλά και της Ευρώπης γενικότερα. Παρόλα αυτά, δεν θα πρέπει να παραβλεφθεί το πολύ σημαντικό γεγονός ότι, βάσει επίσημων στοιχείων από τους Wainwright & Stock (2016) για λογαριασμό της Europol, κατά τη διάρκεια της προσφυγικής κρίσης, η Ελλάδα υπήρξε όντως σημείο εισόδου ή αλλιώς πέρασμα τρομοκρατών κατά τη διάρκεια της διαδρομής τους προς στοχευμένα ευρωπαϊκά εδαφικά κράτη.⁸⁷⁵ Ως εκ τούτου, στην ανάλυση και πρόταση της συγγραφέως της παρούσας διατριβής, δεν θα μπορούσε να μην ληφθεί υπόψη η πραγματικότητα της τρομοκρατίας.

Επομένως, κεντρική ιδέα της θέσης της συγγραφέως της παρούσας διατριβής, αποτελεί ότι μια επιτυχημένη στρατηγική από-ασφαλειοποίησης της μετανάστευσης στην Ελλάδα, οφείλει να συνιστά παράγωγο της ασφάλειας του ελληνικού κράτους. Δηλαδή, μια από-ασφάλεια μέσω της ασφάλειας. Αυτό σημαίνει, ότι τα μέτρα ασφαλείας που θα υιοθετήσει το ελληνικό κράτος, μέσω της στρατηγικής από-ασφαλειοποίησης που θα καταρτίσει, θα εδράζονται στην κατασκευή μιας πραγματιστικής, ωφελμιστικής και ευέλικτης δομής (από) ασφάλειας που θα εξυπηρετεί αφενός τα ζητήματα ασφαλείας της Ελλάδας τα οποία προκύπτουν από και συνδέονται με την μετανάστευση, όπως για παράδειγμα το ζήτημα της τρομοκρατίας, όσο και την ασφάλεια και την ευημερία των προσφύγων / μεταναστών για την ομαλή ένταξή τους και την επιστροφή στην κανονική πολιτική. Επί της ουσίας, δηλαδή, αυτό που προτείνεται είναι μια ευέλικτη μορφή

⁸⁷⁵ Wainwright, R., & Stock, J. (2016). Migrant Smuggling Networks: Joint Europol-INTERPOL Report.

ασφαλειοποίησης ή απο-ασφαλειοποίησης, η «ευελιξασφαλειοποίηση (flexicuritization)» της μετανάστευσης.

Ειδικότερα, όπως αναφέρει και ο Roe (2004), η διαχείριση από αυτή την άποψη αφορά τη «μέτρια» (όχι την ακραία) ασφαλειοποίηση, δηλαδή μια ασφαλειοποίηση της μετανάστευσης, στην παρούσα περίπτωση, με μέτρο. Με άλλα λόγια, όταν προκύπτουν διλήμματα για την κοινωνιακή ασφάλεια, η εκάστοτε κυβέρνηση πρέπει να τα «μετριάζει» ή «να τα βελτιώνει» και όχι να τα υπερβαίνει.⁸⁷⁶

Η διαχείριση της ασφαλειοποίησης της μετανάστευσης δεν θα επιστρέψει το ζήτημα στην κανονική πολιτική όπως την εννοεί η Σχολή της Κοπεγχάγης. Αυτό σημαίνει ότι η κατάσταση θα εξακολουθήσει να χαρακτηρίζεται από τη γλώσσα της κοινωνιακής ασφάλειας. Ωστόσο, αυτό που η εκάστοτε κυβέρνηση μπορεί να κάνει είναι να «κανονικοποιήσει» τα δικαιώματα των μεταναστών όσον αφορά την επιδίωξη ρύθμισης των σχέσεων μειονότητας-πλειοψηφίας μέσω πιο φιλελεύθερων δημοκρατικών μορφών. Για μια τέτοια στρατηγική, υπάρχει η σαφής αποδοχή ότι αμφότερες οι πλευρές έχουν πραγματικές ανησυχίες για την ασφάλεια. Ως εκ τούτου, η προτεινόμενη στρατηγική συνίσταται στην μετατόπιση της κατάστασης από μια κατάσταση ανασφάλειας (ανεπαρκής επιτήρηση) σε μια κατάσταση ασφάλειας (επαρκής επιτήρηση), και όχι από μια κατάσταση ασφάλειας σε μια κατάσταση μόνιμης ανασφάλειας και ανησυχίας.

Οι μετανάστες μπορούν να αισθάνονται ασφαλείς όταν εφαρμόζονται ορισμένες διατάξεις / νομοθεσίες / μηχανισμοί που θα εγγυώνται την ασφάλειά τους, ενώ ταυτόχρονα οι πολίτες του κράτους υποδοχής μπορούν επίσης να αισθάνονται ασφαλείς γνωρίζοντας ότι οι μετανάστες οι οποίοι θα παραμένουν στην χώρα θα λειτουργούν εντός του πολιτικού, οικονομικού και κοινωνικού ιστού της χώρας υποδοχής, μέσω ενός δομημένου δικτύου διαχείρισης, το οποίο θα είναι ένα πλαίσιο που θα εμφορείται από την αρχή «ασφάλεια για τους πολίτες, ασφάλεια για όλους». Ως εκ τούτου, η από-ασφαλειοποίηση της μετανάστευσης μέσω της διαχείρισης και δη της επιτήρησης είναι επιθυμητή όχι μόνο γιατί κατευνάζει το αίσθημα δημόσιας ανασφάλειας δημιουργώντας συνθήκες ασφάλειας, αλλά επειδή παρέχει τους μηχανισμούς μέσω των οποίων μειώνεται η δικαιολογία για την εφαρμογή πολιτικών έκτακτης ανάγκης.⁸⁷⁷ Όπως αναφέρει και ο Schmitt (2008), η δημιουργία ηρεμίας, ασφάλειας και τάξης στη χώρα υποδοχής, που με

⁸⁷⁶ Roe, P. (2004). Securitization and minority rights: Conditions of desecuritization. *Security dialogue*, 35(3), 279-294.

⁸⁷⁷ Ο.π.

την σειρά τους θα οδηγήσουν στην κανονικότητα, συνιστούν το προαπαιτούμενο για την νομιμότητα των νομικών κανόνων.⁸⁷⁸

Οι λόγοι για τους οποίους επιλέχθηκε η προαναφερθείσα στρατηγική είναι τρεις. Ένας από τους κυριότερους λόγους, είναι η ακαταλληλότητα των στρατηγικών των Hyusmans (1998), Aradau (2004) και Jutila (2006) στην ελληνική περίπτωση. Κι αυτό διότι στην περίπτωση του ελληνικού κράτους, η από-ασφαλειοποίηση φαίνεται να είναι πιο δύσκολη και προβληματική από την απλή αναστροφή της κατεύθυνσης της ασφαλειοποιητικής διαδικασίας ή την στροφή στην πολιτική της χειραφέτησης. Αυτό που δείχνει η ελληνική περίπτωση είναι ότι οι δύο διαδικασίες δεν είναι συμμετρικές ή εύκολα αναστρέψιμες. Μόλις ένα ζήτημα ασφαλειοποιηθεί, μπορεί να είναι πολύ πιο δύσκολο να από-ασφαλειοποιηθεί, απαιτώντας ίσως περισσότερο χρόνο και πολύ περισσότερες προσπάθειες για την αλλαγή στάσεων και πεποιθήσεων και την επιστροφή στην κανονικότητα.

Όπως αναφέρουν οι Swarts & Karakatsanis (2013), η εξήγηση αυτής της ασυμμετρίας μεταξύ της ασφαλειοποίησης και της από-ασφαλειοποίησης επιδέχεται πολλών ερμηνειών. Στο πλαίσιο αυτό, παρουσιάζουν τέσσερις παράγοντες που φαίνεται να είναι σημαντικοί στην περίπτωση της Ελλάδας και οι οποίοι μπορούν να εξηγήσουν τη δυσκολία όσον αφορά σε μια στρατηγική από-ασφαλειοποίησης όπως την ορίζουν οι Hyusmans (1998), Aradau (2004) και Jutila (2006). Αυτοί είναι: μια «μεροληψία» προς την ασφάλεια, το κοινωνικοπολιτικό πλαίσιο, τα αντικρουόμενα συνθήματα και οι εθνικοί μύθοι.⁸⁷⁹

Πρώτον, μπορεί να υπάρχει απλώς μια «μεροληψία σε όρους ασφαλείας» στην ανθρώπινη ψυχή: αυτή η μεροληψία δημιουργεί το αίσθημα του φόβου και της ανασφάλειας παρά το αίσθημα ασφάλειας και εμπιστοσύνης. Οι μελέτες στην εξελικτική και την κοινωνική ψυχολογία έχουν δείξει ότι ο ανθρώπινος εγκέφαλος, ευρισκόμενος σε ένα άγνωστο περιβάλλον, είναι επιρρεπής στην καχυποψία και λαμβάνει σήματα κινδύνου, αντί να διακινδυνεύει τις δυνητικά θανατηφόρες συνέπειες του να νιώσει εμπιστοσύνη και ασφάλεια. Ως εκ τούτου, λόγω αυτής της τάσης του εγκεφάλου να υιοθετεί το χειρότερο ως θέμα σύνεσης, χρειάζονται συγκριτικά περισσότερα στοιχεία για

⁸⁷⁸ Schmitt, C. (2008). *The concept of the political: Expanded edition*. University of Chicago Press.

⁸⁷⁹ Swarts, J., & Karakatsanis, N. M. (2013). Challenges to desecuritizing migration in Greece. *Journal of Balkan and Near Eastern Studies*, 15(1), 97-120.

να πειστεί ο εγκέφαλος ότι η άλλη πλευρά δεν έχει κακές προθέσεις από τα στοιχεία που χρειάζονται για να πειστεί ότι η άλλη πλευρά έχει κακές προθέσεις.⁸⁸⁰

Το αποτέλεσμα είναι μια «αρνητική μεροληψία» στην οποία οι αρνητικές σκέψεις, τα συναισθήματα και οι εκτιμήσεις έχουν περισσότερο ψυχολογικό αντίκτυπο, διαρκούν περισσότερο και κυριαρχούν στις ψυχικές διαδικασίες περισσότερο από ό, τι οι θετικές. Με δεδομένο ένα τέτοιο ψυχολογικό αποτέλεσμα, μπορεί να υποστηριχθεί ότι μόλις οι ελίτ ασφαλειοποιήσουν με επιτυχία ένα συγκεκριμένο ζήτημα, με αποτέλεσμα να πείσουν το κοινό ότι υπάρχει απειλή για την ασφάλεια, θα είναι πολύ πιο δύσκολο για αυτές να υποστηρίξουν ότι αυτή η απειλή δεν υπάρχει πλέον ή ότι διαφέρει ποιοτικά από πριν. Αυτό πρέπει να ισχύει ιδιαίτερα για τα είδη των ακραίων, υπαρξιακών απειλών με τις οποίες ασχολείται η θεωρία της ασφαλειοποίησης. Έτσι, αν η μετανάστευση είναι κατασκευασμένη ως υπαρξιακή απειλή για την ασφάλεια, την ευημερία και την πολιτιστική ακεραιότητα της ελληνικής κοινωνίας και του κράτους, είναι πιθανό να είναι πολύ πιο δύσκολο να ανασυγκροτηθεί ένας λόγος στον οποίο το ίδιο θέμα – ήτοι η μετανάστευση – δεν αποτελεί κίνδυνο.⁸⁸¹

Δεύτερον, υπάρχει μια συνεχώς μεταβαλλόμενη ροή πολιτικών, οικονομικών και κοινωνικών γεγονότων. Οι συνθήκες που υπήρχαν κατά τη στιγμή της ασφαλειοποίησης δεν μπορούν απλώς να υφίστανται κατά τη στιγμή που γίνονται απόπειρες από-ασφαλειοποίησης. Δεδομένου ότι οι νέες συνθήκες μπορούν να προκαλέσουν φόβους, αβεβαιότητες και ανασφάλειες, μπορεί να καταστήσουν όλο και πιο δύσκολη την από-ασφαλειοποιητική διαδικασία, καθώς οι ελίτ προσπαθούν να εξαλείψουν την αίσθηση απειλής σε ένα περιβάλλον που μπορεί να θεωρηθεί όλο και πιο ανασφαλές. Έτσι, στην περίπτωση της Ελλάδας, πρέπει να ληφθεί υπόψη ο αντίκτυπος της παγκόσμιας οικονομικής ύφεσης από το 2007 - που ακολουθείται από την πιο σημαντική οικονομική κρίση στη σύγχρονη ελληνική ιστορία αλλά και η προσφυγική κρίση που είχε σημείο εκκίνησης το 2015.

Πράγματι, η αυξανόμενη αίσθηση φόβου για την οικονομική κατάσταση της Ελλάδας εξακολουθεί να διαδραματίζει καθοριστικό ρόλο στη σκλήρυνση των στάσεων των Ελλήνων έναντι ξένων (κυρίως οικονομικών) μεταναστών, με σημείο κλιμάκωσης

⁸⁸⁰ Ο.π.
⁸⁸¹ Ο.π.

την άνοδο των προσφυγικών ροών το 2015.⁸⁸² Παράλληλα, το ζήτημα της τρομοκρατίας είναι ένα σημαντικό ζήτημα για τους Έλληνες, όπως δείχνουν στατιστικές έρευνες που έχουν εκπονηθεί και αναφέρουν ότι στην αντίληψη των Ελλήνων πολιτών, οι μετανάστες αλλά και οι πρόσφυγες έχουν άρρηκτους δεσμούς με την τρομοκρατία ή είναι εν δυνάμει τρομοκράτες.⁸⁸³

Τρίτον, οι προσπάθειες από-ασφαλειοποίησης καθίστανται πιο δύσκολες όταν οι ελίτ αποτυγχάνουν να επικοινωνήσουν ένα συνεκτικό μήνυμα από-ασφαλειοποίησης ή συγκρούονται μεταξύ τους για το είδος της στρατηγικής που θα πρέπει να ακολουθηθεί. Σε τέτοιες περιπτώσεις, η αμφιθυμία ή η αποσύνδεση μεταξύ των ελίτ θα καταστήσει πολύ πιο δύσκολη την κατασκευή ενός νέου, από-ασφαλειοποιητικού λόγου - ιδιαίτερα εάν ο προηγούμενος, ασφαλειοποιητικός λόγος κατασκευάστηκε μέσα από τη γενική συναίνεση των ελίτ. Συνεπώς, η ύπαρξη ενός υφιστάμενου λόγου ασφαλειοποίησης θα είναι πολύ δύσκολο να αλλάξει ελλείψει ενός κοινού, αντισταθμιστικού λόγου από-ασφαλειοποίησης.⁸⁸⁴

Τέλος, οι ιστορικές διαδικασίες που δημιούργησαν τα σημερινά έθνη-κράτη μπορεί να έχουν άμεσο αντίκτυπο στην πιθανή επιτυχία τόσο των προσπαθειών ασφαλειοποίησης, όσο και από-ασφαλειοποίησης. Η διαδικασία της οικοδόμησης του κράτους μπορεί να αφήσει σημαντικές πολιτιστικές, κοινωνικές και πολιτικές κληρονομίες: οι εθνικοί μύθοι που δημιουργούνται κατά την περίοδο οικοδόμησής του είναι πιθανό να παραμείνουν και να έχουν άμεσο αντίκτυπο στο ποιες διαλεκτικές κατασκευές θα επιτύχουν ή θα αποτύχουν. Στην περίπτωση της Ελλάδας, η ηγεμονική δύναμη της ελληνικής εθνοσύνης δημιουργεί ένα κοινωνικό τοπίο ανθρώπων που τονίζει την εθνική ταυτότητα ως πλαίσιο για την πολιτική του ύπαρξη. Οι προσπάθειες ασφαλειοποίησης της μετανάστευσης συνυφαίνονται έτσι με τις ιστορικές ελληνικές αυτο-αντιλήψεις και τους εθνικούς μύθους αλλά και με τα στερεότυπα, με τρόπο που οι παραδοσιακές κινήσεις από-ασφαλειοποίησης είναι δύσκολο να επιτύχουν.⁸⁸⁵

⁸⁸² Ο.π.

⁸⁸³ CIAK MIGRACTION (2019). Αντιλήψεις, Στερεότυπα και Ελλιπείς Γνώσεις των Πολιτών της ΕΕ αναφορικά με τη Μετανάστευση – Ιταλία, Ελλάδα, Αυστρία, Ουγγαρία. Διαθέσιμο στο: <http://www.actionaid.gr/media/2023124/ActionAid-ereuna-gia-ti-metanasteusi.pdf> [Πρόσβαση 2/5/2020].

⁸⁸⁴ Ο.π.

⁸⁸⁵ Karyotis, G. (2012). Securitization of migration in Greece: process, motives, and implications. *International Political Sociology*, 6(4), 390-408.

Οι φόβοι, οι προκαταλήψεις, οι αυτο-αντιλήψεις και οι ταυτότητες που διαμορφώνονται στη διαδικασία της κρατικής οικοδόμησης είναι πιθανό να συνιστούν γόνιμο έδαφος για την ασφαλειοποίηση των ζητημάτων που εδράζονται σε τέτοια συναισθήματα, ενώ τα ίδια συναισθήματα παραμένουν ανθεκτικά σε προσπάθειες από-ασφαλειοποίησης. Έτσι, μια κοινωνία με ιστορικούς μύθους εθνοτικής ομοιογένειας, πολιτιστικής υπεροχής και πάλης εναντίον ξένων εχθρών και απειλών πιθανότατα θα αποδειχθεί πιο επιρρεπής στις προσπάθειες οικοδόμησης της μετανάστευσης ως υπαρξιακής απειλής για την πολιτιστική της ακεραιότητα. Τέτοιες κατασκευές πιθανότατα θα συνυπάρχουν με αυτές τις βαθιά ριζωμένες συναισθηματικές πτυχές ενός λαού και θα «αντηχούν» στο ευρύ κοινό. Αντίστροφα, οι προσπάθειες από-ασφαλειοποίησης της μετανάστευσης σε μια τέτοια κοινωνία θα αντιμετωπίσουν το πρόσθετο μειονέκτημα ότι αντιβαίνουν σε βαθύτατες κοινωνικές και πολιτιστικές πεποιθήσεις.⁸⁸⁶

Ως εκ τούτου, όπως αναφέρει και ο Roe (2004), «η διαχείριση των ασφαλειοποιημένων θεμάτων μπορεί να είναι πιο επικερδής σε σχέση με την προσπάθεια μεταμόρφωσης τους».⁸⁸⁷

Ο δεύτερος λόγος για τον οποίο προτείνεται η στρατηγική του Roe (2004) σε συνάρτηση με την μετανάστευση, είναι ότι η λύση της δημιουργίας ομοσπονδιακών θεσμών και μηχανισμών για τη διαχείριση των ανησυχιών όσον αφορά την ασφάλεια των εθνικών μειονοτήτων είναι αδόκιμη και μη εφαρμόσιμη στην ελληνική περίπτωση, καθώς η προβληματική σε σχέση με την μεταναστευτική κρίση των τελευταίων χρόνων, δεν σχετίζεται με την ύπαρξη ή δημιουργία εθνικών μειονοτήτων, - παρόλο που θα μπορούσε να συσχετιστεί στο μέλλον - αλλά με την εισροή τεράστιων μεταναστευτικών ρευμάτων, με αποτέλεσμα ένα γενικευμένο αίσθημα ανασφάλειας από την ελληνική κοινή γνώμη, το οποίο εδράζεται στην διαλεκτική ότι η τεράστια μεταναστευτική εισροή απειλεί όχι μόνο τον ζωτικό ελληνικό χώρο, αλλά και την ίδια την εθνική και πολιτιστική ταυτότητα, αλλά και την αγορά εργασίας,⁸⁸⁸ και αυτό διότι, όπως αναφέρουν οι Christou & Adamides

⁸⁸⁶ Swarts, J., & Karakatsanis, N. M. (2013). Challenges to desecuritizing migration in Greece. *Journal of Balkan and Near Eastern Studies*, 15(1), 97-120.

⁸⁸⁷ Roe, P. (2004). Securitization and minority rights: Conditions of desecuritization. *Security dialogue*, 35(3), 279-294, σ. 279.

⁸⁸⁸ Kotroyannos, D., Tzagkarakis, S. I., Kamekis, A., Dimari, G., & Mavrozacharakis, E. (2019). Identification and categorization of Refugees' Integration Prospects in the Greek Socio-Economic System: Case Study in Mytilene and Crete Islands. *European Quarterly of Political Attitudes and Mentalities*, 8(3), 1-14.

(2013), η κλιμάκωση της ασφαλειοποίησης στον κοινωνικό τομέα μπορεί να προέλθει από διάφορες κατευθύνσεις, οι οποίες είναι συνάρτηση των εσωτερικών αναταραχών διαφορετικών εθνικών συνθηκών, όπως για παράδειγμα τα hotspots στην Ελλάδα.⁸⁸⁹

Επομένως, ο τρίτος λόγος για τον οποίο επιλέγεται η στρατηγική της επιτήρησης ως μέσο από-ασφαλειοποίησης της μετανάστευσης στην περίπτωση της Ελλάδας, είναι ότι η καθολική επιτήρηση τόσο των εισροών όσο και της μετέπειτα πορείας των μεταναστών στο κράτος υποδοχής μπορεί να κατευνάσει το αίσθημα της απειλής απέναντι σε ένα αντικείμενο αναφοράς,⁸⁹⁰ το οποίο στην περίπτωση της παρούσας διατριβής αφορά στην εθνική και πολιτισμική ταυτότητα αλλά και την αγορά εργασίας και το αίσθημα της ανασφάλειας που συνοδεύεται με την τεράστια εισροή προσφύγων και μεταναστών στην ελληνική επικράτεια,⁸⁹¹ από το 2011 μέχρι και σήμερα, με σημείο κλιμάκωσης το 2015 και τους τελευταίους μήνες του 2019.

Και αυτό διότι η διαχείριση των μεταναστευτικών ροών στην ελληνική επικράτεια, μπορεί να αντιστρέψει το γενικευμένο αίσθημα ανασφάλειας και μάλιστα απειλής που βιώνουν οι Έλληνες πολίτες⁸⁹² όπως επιβεβαιώνεται και από την έρευνα των Kotroyannos et al (2019), τα αποτελέσματα της οποίας δείχνουν ότι η πλειοψηφία των συμμετεχόντων στη Μυτιλήνη, θεωρεί ότι οι μετανάστες αποτελούν κίνδυνο για την αγορά εργασίας, ότι σημαντικότερο εμπόδιο ένταξης είναι η γλώσσα και η κουλτούρα τους και ότι σε ένα πολύ μεγάλο ποσοστό, η επίλυση του προσφυγικού συνίσταται στην ορθή διαχείριση του ζητήματος.⁸⁹³

Η προαναφερθείσα έρευνα καταδεικνύει την σημαντικότητα της επιτήρησης μέσω και της αναλογικής κατανομής των προσφύγων και των μεταναστών στην ελληνική

⁸⁸⁹ Christou, O., & Adamides, C. (2013). Energy securitization and desecuritization in the New Middle East. *Security Dialogue*, 44(5-6), 507-522.

⁸⁹⁰ Wæver, O. (1993). *Securitization and desecuritization* (p. 48). Copenhagen: Centre for Peace and Conflict Research.

⁸⁹¹ Council of Europe (2017). Report to the Greek Government on the visits to Greece carried out by the European Committee for the Prevention of Torture and Inhuman or Degrading Treatment or Punishment (CPT) from 13 to 18 April and 19 to 25 July 2016. CPT/Inf (2017) 25. Διαθέσιμο στο: <https://rm.coe.int/pdf/168074f85d> [πρόσβαση στις 14/9/2018].

⁸⁹² Bossis, M., & Lampas, N. (2018). Is Refugee Radicalization a Threat to Greece?. *Mediterranean Quarterly*, 29(1), 36-47 & Triandafyllidou, A. (2016). Irregular migrant domestic workers in Europe: major socioeconomic challenges. In *Irregular Migrant Domestic Workers in Europe* (pp. 225-248). Routledge & Public Issue (2018a). Προσφυγικό. *Πολιτικό Βαρόμετρο 166*, Απρίλιος 2018 & Public Issue (2018β). Προσφυγικό. *Πολιτικό Βαρόμετρο 167*, Ιούλιος 2018.

⁸⁹³ Kotoyannos, D., Tzagkarakis, S. I., Kamekis, A., Dimari, G., & Mavrozacharakis, E. (2019). Identification and categorization of Refugees' Integration Prospects in the Greek Socio-Economic System: Case Study in Mytilene and Crete Islands. *European Quarterly of Political Attitudes and Mentalities*, 8(3), 1-14.

επικράτεια, καθώς τα ευρήματα της έρευνας για την Κρήτη σε σχέση με τη Λέσβο, δείχνουν ότι οι κάτοικοι της Κρήτης, οι οποίοι επί της παρούσης δεν αντιμετωπίζουν πρόβλημα συνωστισμού από πρόσφυγες και μετανάστες, είναι πιο θετικά προδιατεθειμένοι να τους εντάξουν στην κοινωνία τους, στην αγορά εργασίας τους και γενικότερα σε όλο το φάσμα του κοινωνικό-οικονομικού τους ιστού, σε αντίθεση με τη Λέσβο, όπου οι ασταμάτητες μεταναστευτικές ροές συντελούν στην αύξηση της ξеноφοβίας και στην έλλειψη ανεκτικότητας απέναντι σε κρατικά μέτρα διαχείρισης που εδράζονται στην συλλογιστική της ενσωμάτωσης και ένταξης.⁸⁹⁴

Θέση της συγγραφέως είναι ότι η καθολική επιτήρηση του μεταναστευτικού φαινομένου, μπορεί να αποτελέσει από μόνη της ένα μέσο από-ασφαλειοποίησης της μετανάστευσης καθώς προλαμβάνει αλλά και κατά κάποιον τρόπο κατευνάζει την ίδια την ασφαλειοποίηση του μεταναστευτικού φαινομένου, μέσω τόσο του περιορισμού των μεταναστευτικών ροών στην ελληνική επικράτεια, αλλά και μέσω της επιτήρησης όλης της διαδικασίας εισαγωγής, ταυτοποίησης, κατανομής και ένταξης των προσφύγων και μεταναστών στον ελληνικό κοινωνικό-οικονομικό ιστό.

Με άλλα λόγια, στο μέτρο που η επιτήρηση μπορεί να εφαρμοστεί από το κράτος σε όλα τα στάδια του μεταναστευτικού φαινομένου, δηλαδή πριν από την άφιξη μέχρι και την τελική ένταξη ή ενσωμάτωση, θα μπορέσει να αποτελέσει τον ρυθμιστή της ασφαλειοποίησης της μετανάστευσης καθώς η ελληνική επικράτεια θα είναι σε θέση να δέχεται τόσες μεταναστευτικές και προσφυγικές ροές, όσες έχει τη δυνατότητα να απορροφήσει και να εντάξει στις κοινωνικές της δομές, καταφεύγοντας επί της ουσίας σε μια ήπια ασφαλειοποίηση ή ευελιξασφαλειοποίηση.

Τα ζητήματα που προκύπτουν με αυτή τη θέση, είναι τρία. Καταρχάς, τι εννοούμε με τον ορό επιτήρηση. Κατά την τελευταία δεκαετία, η επιτήρηση έχει καταστεί ένα πολύ σημαντικό μέτρο ασφάλειας σε διάφορους κοινωνικούς τομείς και θεωρείται αποτελεσματικό εργαλείο για την καταπολέμηση διαφόρων ειδών απειλών κατά της εσωτερικής και εξωτερικής ασφάλειας ενός κράτους. Πώς ορίζεται όμως η επιτήρηση; Ο David Lyon (2003) ορίζει την επιτήρηση ως μια διαδικασία κοινωνικής διαλογής μέσω της αυξημένης ψηφιοποίησης των καθημερινών μας δραστηριοτήτων. Τονίζει τον ολοένα και πιο καθημερινό χαρακτήρα της επιτήρησης, όμως η έννοια της διαλογής είναι χρήσιμη για να κατανοήσει κανείς την πιο «παραδοσιακή» έννοια της επιτήρησης όπως

⁸⁹⁴ Ο.π.

αυτή ασκείται από την αστυνομία και τις υπηρεσίες πληροφόρησης μιας χώρας, διότι επιτρέπει τον διαχωρισμό του ανεπιθύμητου από το επιθυμητό, του μη κανονικού από το κανονικό και του παράνομου από το σύννομο.⁸⁹⁵

Πράγματι, η επιτήρηση έχει γενικά δύο στόχους: την αποτροπή μιας ανεπιθύμητης συμπεριφοράς, δημιουργώντας μια αίσθηση «παρακολούθησης» και την ανίχνευση μιας οποιασδήποτε ανεπιθύμητης συμπεριφοράς που συμβαίνει, προκειμένου η αρμόδια αρχή να ανταποκρίνεται αναλόγως και να την αντιμετωπίζει. Από την άποψη της πολιτικής ή της κοινωνικής επιστήμης, η επιτήρηση μπορεί να νοηθεί ως «η διαδικασία παρακολούθησης, αξιολόγησης, καταγραφής και επεξεργασίας της συμπεριφοράς των ανθρώπων, των αντικειμένων και των γεγονότων προκειμένου να υπάρξει κυβερνησιμότητα της επιτηρούμενης δραστηριότητας».⁸⁹⁶

Ο ορισμός αυτός υπογραμμίζει ότι η επιτήρηση δεν περιορίζεται αυστηρά στην παρακολούθηση και την παρατήρηση, αλλά καταγράφει και επεξεργάζεται αυτό που παρατηρείται. Το τελικό αποτέλεσμα είναι η διαχείριση της παρατηρούμενης δραστηριότητας. Ως εκ τούτου, με την στενή έννοια, η επιτήρηση μπορεί να γίνει κατανοητή ως η διαδικασία της τήρησης της διαδικασίας ενός αντικειμένου ή ενός ανθρώπου υπό στενή παρατήρηση, στην περίπτωση της παρούσας διατριβής δηλαδή ολόκληρη τη διαδικασία του μεταναστευτικού φαινομένου, ήτοι από την επιτήρηση της άφιξης του μετανάστη μέχρι και την επιτήρηση ολόκληρης της διαδικασίας που θα οδηγήσει είτε στην τελική του ένταξη στην χώρα υποδοχής ή στην επιστροφή του.

Παρόλα αυτά, επειδή ο απώτερος στόχος της επιτήρησης είναι τελικά να εξαλείψει ορισμένες ανεπιθύμητες δραστηριότητες, η πολιτική και οι πρακτικές επιτήρησης δεν μπορούν ούτε να κατανοηθούν ούτε να εκτιμηθούν ως απλή πράξη παρακολούθησης. Αντίθετα, η επιτήρηση στο ελληνικό πλαίσιο θα πρέπει μάλλον να κατανοηθεί ως τριμερής διαδικασία: παρακολούθηση, συλλογή πληροφοριών και, τέλος, αντίδραση σε παρατηρούμενη ανώμαλη κατάσταση μέσω μιας ολιστικής στρατηγικής διαχείρισης σε κάθε στάδιο της μεταναστευτικής διαδικασίας.⁸⁹⁷ Αυτή η τριμερής διαδικασία, θα πρέπει να επανεπιβεβαιώνεται συνεχώς, να μεταβάλλεται αναλόγως των

⁸⁹⁵ Lyon, D. (Ed.). (2003). *Surveillance as social sorting: Privacy, risk, and digital discrimination*. Psychology Press.

⁸⁹⁶ Jenness, V., Smith, D. A., & Stepan-Norris, J. (2007). Editors'note: taking a look at surveillance studies. *Contemporary Sociology*, 36(2), VII.

⁸⁹⁷ Gabrielsen Jumbert, M. (2013). Controlling the mediterranean space through surveillance. The politics and discourse of surveillance as an all-encompassing solution to EU maritime border management issues. *Espace populations sociétés. Space populations societies*, (2012/3), 35-48.

συνθηκών που επικρατούν ανά πάσα στιγμή στη χώρα υποδοχής. Αυτό το είδος της από-ασφάλειας μέσω της ασφάλειας, ως εκ τούτου, αντλεί και από τον Μακιαβέλι, σύμφωνα με τον οποίο, μονάχα η ευελιξία, η προσαρμοστικότητα και η ανταπόκριση του ηγεμόνα στις μεταβαλλόμενες συνθήκες του κράτους μπορούν να παράγουν ασφάλεια για το ίδιο.⁸⁹⁸

Σε αυτό το σημείο, είναι σημαντικό να σημειωθεί, ότι η συγγραφέας της παρούσας διατριβής υιοθετεί τη θέση του Joseph Carens (1987), σχετικά με το ζήτημα της επιτήρησης των αφίξεων των μεταναστών. Ειδικότερα, προτείνεται ότι τυχόν περιορισμοί στις μεταναστευτικές ροές θα πρέπει να νομιμοποιούνται από το επιχείρημα της διατάραξης της δημόσιας τάξης. Ειδικότερα, η ανάγκη για περιορισμό των μεταναστευτικών ροών θα πρέπει να γίνει μονάχα για την διατήρηση της δημόσιας τάξης και όχι χάριν άλλων συμφερόντων.⁸⁹⁹ Ως εκ τούτου, το γεγονός ότι απειλείται η εγχώρια δημόσια τάξη θα πρέπει να προκύπτει από εμπειρικά στοιχεία και όχι να αποτελεί αυταπόδεικτη θέση προερχόμενη από τις λεκτικές δράσεις των πολιτικών ελίτ και την λήψη έκτακτων μέτρων.

Δεύτερον, η θέση αυτή έρχεται σε ευθεία ρήξη με την Σχολή του Παρισιού, που προτάσσει το επιχείρημα ότι το γεγονός ότι οι μετανάστες αποτελούν απειλή για την εθνική ασφάλεια είναι σήμερα μια εξέχουσα τεχνική που χρησιμοποιούν τα κράτη για να διαχειριστούν τα εδαφικά τους σύνορα.⁹⁰⁰ Παρά το γεγονός ότι αυτό αποτελεί μια πραγματικότητα, η επιτήρηση και η διαχείριση της μετανάστευσης, δη στα σύνορα και μέσω τεχνολογικού εξοπλισμού αποτελεί για τη Σχολή του Παρισιού μια κατεξοχήν κίνηση ασφαλειοποίησης πλαισιωμένη αρνητικά. Θέση της συγγραφέως της διατριβής, είναι ότι η διαχείριση, όπως την προτάσσει η Σχολή του Παρισιού συνιστά μια κατάσταση η οποία κατασκευάζεται με αρνητικό τρόπο.

Είναι γεγονός άλλωστε, ότι ο κανονιστικά καθορισμένος ακαδημαϊκός διάλογος σχετικά με την ασφαλειοποίηση την αποτυπώνει ως μια αρνητική σύλληψη. Το επιστημονικό έργο της Claudia Aradau έχει καθορίσει σε μεγάλο βαθμό αυτή τη συζήτηση, με την Aradau να ισχυρίζεται ότι η ασφαλειοποίηση / ασφάλεια συνιστά

⁸⁹⁸ Behnke, A. (2000). The message or the messenger? Reflections on the role of security experts and the securitization of political issues. *Cooperation and Conflict*, 35(1), 89-105.

⁸⁹⁹ Carens, J. H. (1987). Aliens and citizens: the case for open borders. *The review of politics*, 49(2), 251-273.

⁹⁰⁰ Donnelly, F. (2017). In the name of (de) securitization: Speaking security to protect migrants, refugees and internally displaced persons?. *International Review of the Red Cross*, 99(904), 241-261.

μια εγγενώς αρνητική σύλληψη, καθώς η πολιτική των έκτακτων μέτρων απαρτίζεται κατ' ανάγκη από θεσμοθετικές και πολύ γρήγορες διαδικασίες λήψης αποφάσεων που παράγουν κατηγορίες εχθρών.⁹⁰¹

Στη παρούσα διατριβή υποστηρίζεται το επιχείρημα του Roe (2012) ότι η συζήτηση αυτή λαμβάνει χώρα όχι μόνο ως προς μια συγκεκριμένη - και μάλιστα αμφισβητήσιμη - απόδοση της έννοιας της ασφαλειοποίησης, αλλά και ως προς μια γενικότερη αποδοχή μιας βασικής λογικής της ασφάλειας σε όρους διχοτόμησης «εμάς» και των «άλλων». Εδώ, επομένως, αντλώντας πάντα από τον Roe (2012) επιδιώκεται τελικά να φανεί η αξία της κατάρριψης των πρακτικών που προκαλούνται από τις ασφαλειοποιητικές λεκτικές δράσεις ως αναγκαίων συνθηκών δημιουργίας αρνητικής ασφάλειας και να γίνει κατανοητό πώς αυτή η αποδέσμευση επιτρέπει την ουσιαστική δέσμευση με άλλες αναδυόμενες αντιλήψεις για «θετική» ασφάλεια.⁹⁰²

Το ζητούμενο, ως εκ τούτου, είναι η κατασκευή της διαχείρισης μέσω της επιτήρησης ως μιας έννοιας θετικής που όπως θα αναφερθεί και παρακάτω, θα πηγάζει μέσα από μια συντονισμένη στρατηγική του κράτους που θα βασίζεται σε εκτεταμένη και πανεθνική έρευνα για την ενταξιμότητα ή όχι των μεταναστών στο σύνολο της κοινωνίας. Σε μια στρατηγική που θα έχει ως εφελκυστικό την ασφάλεια των πολιτών της χώρας υποδοχής με επέκταση και στους πρόσφυγες και μετανάστες. Η στρατηγική αυτή θα έχει ως προτεραιότητα την διαχείριση της μετανάστευσης με τρόπο που θα διασκεδάσει το δημόσιο αίσθημα ανασφάλειας και θα αποτελεί γόνιμο έδαφος για την τελική ενσωμάτωση των προσφύγων και μεταναστών, καθώς οι επικρατούσες συνθήκες δείχνουν ότι η μόνη προϋπόθεση για να υπάρχει ένα συλλογικό αίσθημα ασφάλειας, είναι ο περιορισμός της διασποράς των μεταναστών και των προσφύγων στο ελληνικό έδαφος. Εν ολίγοις, το κράτος υποδοχής, δηλαδή η Ελλάδα, πρέπει να διασφαλίσει τη δική της ασφάλεια, την ασφάλεια των μεταναστών και των προσφύγων και παράλληλα να γνωρίζει ως κράτος ότι έχει θέσει την κρίση αυτή υπό έλεγχο.

Ο ίδιος ο Roe (2012), άλλωστε, προτάσσει το επιχείρημα ότι η ασφαλειοποίηση, ως έννοια, πρέπει να απογυμνωθεί από το αρνητικό πρόσημο το οποίο έχει προσλάβει

⁹⁰¹ Aradau, C. (2004). Security and the democratic scene: Desecuritization and emancipation. *Journal of International Relations and Development*, 7(4), 388-413.

⁹⁰² Roe, P. (2012). Is securitization a 'negative' concept? Revisiting the normative debate over normal versus extraordinary politics. *Security Dialogue*, 43(3), 249-266.

κατά την ανάγνωση και ανάλυση της προκειμένου να αναδυθεί ως έννοια με θετικές προσλαμβάνουσες.⁹⁰³ Η σκέψη του Roe (2008) εκκινεί από την αντίθεση μεταξύ της χρήσης της λέξης «ασφάλεια» ως ουσιαστικού και ως επίθετου. Ενώ το ουσιαστικό «ασφάλεια» αναφέρεται αμετάβλητα σε ένα αντικείμενο που πρέπει να προστατευτεί, το επίθετο «ασφαλής» υποδηλώνει «διευκόλυνση, το να γίνει κάτι δυνατό». Αυτό, αναφέρεται σε μια κατάσταση όπου η ασφάλεια δεν είναι απλώς κάτι που κάποιος παρέχει για έναν άλλο, αλλά περισσότερο «μια ιδιότητα μιας σχέσης, μια ποιότητα που καθιστά κάποιον ασφαλή για έναν άλλο».⁹⁰⁴

Επομένως, η θετική ασφάλεια σχετίζεται με τις αξίες και τις ανασφάλειες που τα άτομα, και οι κοινότητες στις οποίες ζουν τα άτομα, δημιουργούν μέσω σταθερών διαδικασιών το ένα για το άλλο. Στοιχειώδης από αυτή την άποψη, είναι η ανθρώπινη ανάγκη για οντολογική ασφάλεια. Η οντολογική ασφάλεια αναφέρεται στη διατήρηση της καθημερινής ρουτίνας που μας παρέχει μια αίσθηση για το ποιο είμαστε και πώς συσχετιζόμαστε με άλλους. Πρόκειται για την εμπιστοσύνη που επιδεικνύουμε στη διαχείριση των σχέσεών μας, όπου η εμπιστοσύνη σε αυτήν την έννοια απορρέει από την κοινή μας ταυτότητα ως άνθρωποι. Η θετική ασφάλεια δεν προορίζεται με αυτόν τον τρόπο να αντικαταστήσει την αρνητική, κρατό-κεντρική και στρατιωτικό-κεντρική ασφάλεια όπως την προτάσσουν οι ρεαλιστές, καθώς ο ασφαλής στη μορφή επίθετου μπορεί μερικές φορές να απαιτεί ασφάλεια στην μορφή του ουσιαστικού. Αντιθέτως, η θετική ασφάλεια είναι κάτι παραπάνω. Η απάντηση στην οντολογική ανασφάλεια είναι η «ρουτινοποίηση». Όταν ένα άτομο αναπτύσσει ρουτίνες, καθιερώνεται η γνωστική σταθερότητα του περιβάλλοντός του. Η «ρουτινοποίηση» κανονικοποιεί την κοινωνική ζωή, καθιστώντας τόσο αυτήν όσο και τον εαυτό μας οικείους.⁹⁰⁵

Ως εκ τούτου, η στρατηγική της ευελιξασφαλειοποίησης της μετανάστευσης βρίσκεται στον πυρήνα της ρουτινοποίησης καθώς άμεση εκροή της θα είναι η καθιέρωση ενός νέου γνωστικού περιβάλλοντος για το κράτος υποδοχής το οποίο θα εναρμονίσει τις σχέσεις του γηγενούς πληθυσμού με τους νεοεισερχόμενους, περνώντας από την ασφάλεια στην (από) ασφάλεια. Σχηματικά, η στρατηγική της ευελιξασφαλειοποίησης μπορεί να αποτυπωθεί ως εξής:

⁹⁰³ Ό.π.

⁹⁰⁴ Roe, P. (2008). The 'value' of positive security. *Review of international studies*, 34(4), 777-794, σ. 778.

⁹⁰⁵ Ό.π.

Διάγραμμα ροής 1: Ευελιξασφαλειοποίηση (flexicuritization)

Άλλωστε, όπως έχει ήδη αναφερθεί, η Σχολή του Παρισίου αντιμετωπίζει την ασφάλεια ως μια κοινωνική κατασκευή σε αντίθεση με μια αντικειμενική πραγματικότητα. Αυτό που είναι διαφορετικό και ρηξικέλευθο στην ανάλυσή της, ωστόσο, είναι η αντίληψη περί της ασφάλειας. Ενώ, για παράδειγμα, η σχολή της Κοπεγχάγης θεωρεί ότι η ασφάλεια κατασκευάζεται μέσω του λόγου, ο Bigo (2001) μετατρέπει αυτό το επιχείρημα και υποστηρίζει ότι το πώς ασκείται η ασφάλεια, καθορίζει την ίδια την έννοια της.⁹⁰⁶

Ως εκ τούτου, η στρατηγική θα είναι οπτιμιστική, όχι πεσιμιστική αλλά και ωφελμιστική καθώς η από-ασφαλειοποίηση δεν θα επιτευχθεί μέσω μιας μονάχα πράξης, αλλά μάλλον μέσω μιας πολιτικής σταδιακής αλλαγής που θα επηρεάσει τη λογική της υψηλής πολιτικής. Από αυτή την άποψη, η από-ασφαλειοποίηση αναφέρεται σε συνεχιζόμενες διαδικασίες αλλαγής πολιτικής μέσω της επιτήρησης

⁹⁰⁶ Bigo, D. (2001). The Möbius ribbon of internal and external security (ies). *Identities, borders, orders: Rethinking international relations theory*, 18, 91-116.

και στο συγκεκριμένο πλαίσιο μέσα στο οποίο πραγματοποιούνται οι λεκτικές δράσεις.⁹⁰⁷

Εν κατακλείδι, η σχολή του Παρισιού ερμηνεύει τη διαχείριση και την επιτήρηση ως αρνητικές εξελίξεις που αναπόφευκτα οδηγούν στην ασφαλειοποίηση. Στην παρούσα διατριβή, υποστηρίζεται ότι η διαχείριση της μετανάστευσης μέσω της επιτήρησης, προσλαμβάνει θετικό πρόσημο οδηγώντας στην ευελιξασφαλειοποίηση.

Το τρίτο ζήτημα είναι πώς επιτυγχάνεται εμπράκτως η επιτήρηση που θα οδηγήσει στην ευελιξασφαλειοποίηση. Η συλλογιστική γύρω από την οποία εδράζεται η προτεινόμενη στρατηγική, είναι ότι η διατήρηση ενός λόγου ασφάλειας μπορεί να προσφέρει τον μηχανισμό μέσω του οποίου η απο-ασφάλεια μπορεί να είναι αποτέλεσμα μιας κανονικής, δημοκρατικής, συμμετοχικής και διαπραγματευόμενης πολιτικής, και όχι μιας πολιτικής έκτακτης ανάγκης. Αυτό δίνει τόσο στους πολίτες της χώρας υποδοχής, όσο και στους πρόσφυγες και μετανάστες την ευκαιρία να εκφράσουν τα επιχειρήματά τους, τις πιθανές ανάγκες τους και να συμμετάσχουν στη διαχείριση της διαδικασίας, αντί να αποκλείονται από αυτήν.⁹⁰⁸

Ως εκ τούτου, προκειμένου να γίνει αναστροφή της ασφαλειοποίησης της μετανάστευσης στην Ελλάδα, αποτέλεσμα της οποίας θα είναι, με την εφαρμογή συνεπακόλουθων πολιτικών, η ομαλή ένταξη των προσφύγων/μεταναστών σε όλο τον κοινωνικό και παραγωγικό ιστό της χώρας, πρέπει να καθοριστεί ένα στρατηγικό πλαίσιο το οποίο θα λαμβάνει υπόψη αφενός τις συνιστώσες ασφάλειας της Ελλάδας, ενώ αφετέρου θα έχει ως τελικό στόχο την ομαλή ένταξη/ενσωμάτωση των μεταναστών/προσφύγων στην Ελληνική επικράτεια εν συνόλω.

Όσον αφορά στις θεωρητικές καταβολές αυτής της στρατηγικής, διαβιούμε σε ένα φιλελεύθερο δημοκρατικό σύστημα. Το ζήτημα όμως που προκύπτει, είναι κατά πόσο η φιλελεύθερη προσέγγιση, η οποία προτάσσει και αποδέχεται την έννοια της ετεροδοξίας μπορεί να διασφαλίσει την ασφάλεια των Ελλήνων πολιτών αλλά και των μεταναστών και των προσφύγων. Είναι γεγονός, ότι τόσο η ΕΕ όσο και η Ελλάδα, όπως είδαμε, αρχίζουν και θέτουν προσκόμματα. Ως εκ τούτου, είναι πλέον σε θέση ο ευρωπαϊκός

⁹⁰⁷ Oliveira, G. C. (2018). The causal power of securitisation: an inquiry into the explanatory status of securitisation theory illustrated by the case of Somali piracy. *Review of International Studies*, 44(3), 504-525.

⁹⁰⁸ Fako, E. (2012). Strategies of Desecuritization. *Unpublished MA dissertation*. Central European University, under Supervision of Professor Paul Roe.

φιλελευθερισμός να διασφαλίσει την ασφάλεια στις υπάρχουσες συνθήκες; Η θα πρέπει να υπάρχει ένας περιορισμένος φιλελευθερισμός όταν εμπεριστατωμένα υπάρχει ο κίνδυνος της διασάλευσης της δημόσιας τάξης από την μετανάστευση όπως τον προτάσσει ο Carens (1987)⁹⁰⁹;

Το πρόταγμα του φιλελευθερισμού είναι ο άνθρωπος να αντιμετωπίζεται ως άνθρωπος, με ηθικό τρόπο. Παρόλα αυτά, η φιλελεύθερη ιδεολογία μπορεί να δεχτεί την ασφάλεια μέσω της προόδου και της οικονομικής ευημερίας που θα επιφέρει η μετανάστευση στην εκάστοτε χώρα υποδοχής. Οι φιλελεύθερες αξίες δεν σημαίνουν απεριόριστες μεταναστευτικές ροές. Σημαίνουν επιτήρηση. Αλλά όχι με την έννοια του ρεαλισμού. Το κριτήριο αποασφαλειοποίησης και συνεπακολούθως ένταξης, πρέπει να είναι να μην διασαλευτεί η δημόσια τάξη της χώρας υποδοχής. Η επιτήρηση θα πρέπει έχει ως στόχο οι μετανάστες να σέβονται το κράτος δικαίου του κράτους υποδοχής. Ως εκ τούτου, μια άρτια επιτήρηση χρήζει ορθολογικής κατανομής των μεταναστών στην χώρα υποδοχής.

Παράλληλα, οφείλουμε να δούμε την ασφάλεια υπό το πρίσμα του ρεαλισμού προκειμένου να επιτευχθεί αποτελεσματικά η στρατηγική αποασφαλειοποίησης. Στη προσέγγιση του ρεαλισμού, το ζήτημα της ασφάλειας εμπεριέχει στοιχεία αυταρχισμού και εξαναγκαστικών πολιτικών που δεν συνάδουν με το φιλελεύθερο κεκτημένο της ΕΕ. Και αυτό διότι κοινός τόπος των πολιτικών ελίτ, είναι, επί τοις πράγμασι, ότι προηγείται η ασφάλεια της χώρας υποδοχής και μετά των «άλλων». Με άλλα λόγια, η ευρωπαϊκή πολιτική και κατ'επέκταση και η ελληνική, είναι συνυφασμένες με πληθώρα διαιρετικών δομών, όπου το ζήτημα της μετανάστευσης αποτελεί ένα πάγιο πρόβλημα το οποίο υπάγεται στη διαιρετική δομή του «εαυτού» και του «άλλου». Διαφέρεται, επομένως, ότι η έννοια της ασφάλειας και το ευρωπαϊκό κεκτημένο βρίσκονται σε αλληλεπίδραση αλλά και σύγκρουση και ως εκ τούτου, η εξεύρεση μιας χρυσής τομής μεταξύ ασφάλειας και διασφάλισης καθολικών ανθρωπίνων δικαιωμάτων, είναι δύσκολο να βρεθεί.

Βασική συνιστώσα που πρέπει να ληφθεί υπόψη, είναι ότι αυτό που η ΕΕ αλλά και η Ελλάδα αναγνωρίζουν ως δικαίωμα, η έτερη πλευρά δεν το αναγνωρίζει. Αυτό από μόνο του σε σωρευτικό επίπεδο με βάση τη θεωρία του ρεαλισμού και την Σχολή της Κοπεγχάγης εγείρει ένα ζήτημα κοινωνιακής ασφάλειας, το οποίο όπως φάνηκε στο

⁹⁰⁹ Carens, J. H. (1987). Aliens and citizens: the case for open borders. *The review of politics*, 49(2), 251-273.ase for open borders. *The review of politics*, 49(2), 251-273.

πλαίσιο του εμπειρικού μέρους της παρούσας διατριβής βρίσκεται στον πυρήνα της ασφαλειοποίησης της μετανάστευσης στην Ελλάδα. Ως εκ τούτου, ναι μεν ο φιλελευθερισμός συνιστά την πυξίδα των πολιτικών αποασφαλειοποίησης, αλλά ο ρεαλισμός δείχνει τον τελικό προορισμό τους, με γνώμονα την σταθερότητα της δημόσιας τάξης και με γνώμονα ότι πρέπει να υπάρχουν υποδομές για να αντιμετωπιστεί ένα ατελείωτο φαινόμενο το οποίο θα συνεχίσει για πολλά ακόμα χρόνια και θα καθορίσει σε μεγάλο βαθμό τα δημογραφικά δεδομένα της Γηραιάς Ηπείρου.

Τέλος, όσον αφορά στον κονστρουκτιβισμό, αποτελεί περισσότερο μια ερμηνευτική προσέγγιση των γεγονότων, βάσει της οποίας δεν υπάρχουν αντικειμενικές έννοιες, αλλά κατασκευές. Παρά τις κατασκευές όμως, υφίσταται και υλικό περιβάλλον, το οποίο πλαισιώνεται από αυτές τις κατασκευές, κάτι που πρέπει να λαμβάνεται υπόψη στις προσεγγίσεις αποασφαλειοποίησης της μετανάστευσης. Ο εχθρός, στην περίπτωση μας δηλαδή ο μετανάστης, κατασκευάζεται από το λόγο και δη τον πολιτικό λόγο. Αυτό, έχει ως απότοκο η ανάλυση για το μεταναστευτικό φαινόμενο να κινείται σε ένα διηλεκές που εκκινεί από ένα υπαρκτό πρόβλημα, εξελίσσεται σε μια φανταστική κατασκευή και καταλήγει με συνέπειες επί του υπαρκτού και πραγματικού. Αυτό μπορεί να έχει τεράστιες και κυρίως αρνητικές συνέπειες, τόσο για τους πρόσφυγες και μετανάστες, όσο και για τους πολίτες της χώρας υποδοχής. Μπορεί όμως να έχει και θετικές.

Διαφαίνεται επομένως, ότι υφίσταται ένα σύνθετο πρόβλημα, το οποίο η κάθε θεώρηση το προσεγγίζει με διαφορετικό τρόπο. Ως εκ τούτου, η ευελιξασφαλειοποίηση προσλαμβάνει χαρακτηριστικά και από τις τρεις προσεγγίσεις για να είναι πιο πραγματιστική, ευέλικτη, θετική, ωφελμιστική και ανθρωπιστική.

Ως προς αυτό τον σκοπό προτείνονται οι ακόλουθες δράσεις:

Δημιουργία πανεθνικού συντονιστικού τεχνοκρατικού συμβουλίου για την χάραξη βραχυπρόθεσμης, μεσοπρόθεσμης και μακροπρόθεσμης στρατηγικής απόασφαλειοποίησης της μετανάστευσης στην Ελλάδα και την διαχείριση της προσφυγικής κρίσης μέσω επιστημονικά τεκμηριωμένων πολιτικών διαχείρισης. Το συμβούλιο αυτό θα είναι επιφορτισμένο με την δημιουργία ερευνητικών και τεχνικών ομάδων οι οποίες θα είναι με τη σειρά τους επιφορτισμένες με τα κάτωθι:

- Πανεθνική έρευνα διερεύνησης οφελών και μειονεκτημάτων από την εισροή των μεταναστευτικών ροών στο ελληνικό έδαφος για την

περίοδο 2015 μέχρι και το τέλος του 2019 (οικονομικά, κοινωνικά οφέλη).

- Σχεδιασμός «χάρτη» κοινής γνώμης για την διερεύνηση και κατασκευή συνθηκών αποδοχής του «άλλου».
- Τον σχεδιασμό πολιτικών αποτροπής των μεταναστών από τα ελληνικά σύνορα. Οι πολιτικές αποτροπής δεν θα πρέπει να εδράζονται σε ασφαλειοποιητικές λογικές, ούτε στη λήψη απάνθρωπων μέτρων κράτησης και μεταχείρισης των προσφύγων και μεταναστών, αλλά στην δημιουργία ενός δικτύου ευρωπαϊκών χωρών το οποίο θα υπογράψει συμφωνία αναλογικής κατανομής προσφύγων και μεταναστών με βάση την ικανότητα απορρόφησης της εκάστοτε χώρα μέλους της συμφωνίας. Με αυτόν τον τρόπο, η πολιτική αποτροπής θα συνίσταται στο αφήγημα ότι οι μετανάστες και πρόσφυγες μπορεί να έχουν καλύτερες συνθήκες διαβίωσης στις χώρες που συμμετέχουν στο δίκτυο, αφού θα γίνει επιτόπια ένταξη τους στον παραγωγικό και κοινωνικό ιστό της εκάστοτε χώρας που θα συμμετέχει στο δίκτυο αυτό.
- Δημιουργία καθολικής στρατηγικής για την επιτήρηση και αστυνόμευση των συνόρων και επιδίωξη καλύτερης συνεργασίας και αξιοποίησης των ευρωπαϊκών θεσμικών πόρων και παράλληλη εκπόνηση διαδικασίας διαφάνειας για την λελογισμένη χρήση τους.
- Δημιουργία ομάδων καταγραφής των αφιχθέντων (δημογραφικά στοιχεία, δεξιότητες, κατάσταση υγείας, πρόθεση παραμονής ή όχι, προσδοκίες από το ελληνικό κράτος), κατηγοριοποίηση ανά τομέα δεξιοτήτων και δημιουργία ειδικού ηλεκτρονικού φακέλου για κάθε νεοαφιχθέντα.
- Δημιουργία ομάδας επιφορτισμένης με την απλούστευση της γραφειοκρατίας και την επίτευξη με ανθρωπιστικές μεθόδους των διαδικασιών επιστροφών.
- Δημιουργία επιστημονικών ερευνητικών ομάδων μετά από προκήρυξη του ελληνικού κράτους για την διερεύνηση και διάγνωση αναγκών σε κλαδικό επίπεδο (τουρισμός, αγροδιατροφικός τομέας, εμπόριο) στις αγορές εργασίας της Αθήνας, Θεσσαλονίκης, Πάτρας, Κρήτης, Λάρισας, Βόλου, Λέσβου, Λήμνου, Κω, Χίου, Σάμου, Λέρου προκειμένου να γίνει διασύνδεση των τοπικών αναγκών των υπό εξέταση αγορών εργασίας με μετανάστες και πρόσφυγες που πληρούν τα κριτήρια ένταξης στον παραγωγικό ιστό και που έχουν την πρόθεση να μείνουν στην Ελλάδα.
- Δημιουργία επιστημονικών ερευνητικών ομάδων μετά από προκήρυξη του ελληνικού κράτους για την διερεύνηση και διάγνωση αναγκών μέσω συνεντεύξεων σε επιχειρηματίες σε κλαδικό επίπεδο (τουρισμός, αγροδιατροφικός τομέας, εμπόριο) στις αγορές εργασίας της Αθήνας, Θεσσαλονίκης, Πάτρας, Κρήτης, Λάρισας, Βόλου, Λήμνου, Λέσβου, Κω, Χίου, Σάμου, Λέρου προκειμένου να καταγραφούν οι ανάγκες

τους, να συνδεθούν τα ευρήματα με την αγορά εργασίας κάθε τύπου, με απότοκο η ένταξη των μεταναστών προσφύγων στον παραγωγικό ιστό της Ελλάδας να είναι πιο στοχευμένη.

- Δημιουργία ομάδας επαγγελματικής αποκατάστασης μεταναστών και προσφύγων για την άμεση διασύνδεση και τροφοδότηση τους στον παραγωγικό ιστό αναλόγως των δεξιοτήτων τους. Είναι απαραίτητο να καταρτιστεί στρατηγική και να συγκεντρωθούν πόροι για την ενθάρρυνση, διευκόλυνση και το συντονισμό της παροχής υπηρεσιών με σκοπό τη βελτίωση της κατανοήσης από τους μετανάστες/πρόσφυγες του τρόπου με τον οποίο η αγορά εργασίας και η διαδικασία εφαρμογής των θέσεων εργασίας λειτουργούν στην Ελλάδα. Ο ιδιωτικός τομέας πρέπει να ασχοληθεί παράλληλα με αυτόν τον πληθυσμό ως δυνητικό εργατικό δυναμικό, αναγνωρίζοντας και αξιοποιώντας τις δεξιότητές του.
- Για τους μετανάστες και πρόσφυγες που δεν διαθέτουν δεξιότητες για να απορροφηθούν στην αγορά εργασίας, αλλά έχουν πρόθεση να παραμείνουν στην Ελλάδα, αναλογική κατανομή τους σε όλη τη χώρα με πληθυσμιακά κριτήρια, όπου σε δεύτερο επίπεδο θα λάβουν την απαραίτητη εκπαίδευση και τεχνογνωσία προκειμένου να καλύψουν εργασιακές ανάγκες του ελληνικού παραγωγικού ιστού. Προκειμένου να γίνει αυτό πρέπει να συνταχθεί πανεθνική επιστημονική έρευνα η οποία θα δείχνει επακριβώς τον πληθυσμό ανά δήμο και περιφέρεια Ελλάδας, ώστε η κατανομή να βασίζεται σε αλγόριθμο πληθυσμιακής κατανομής που θα δημιουργήσει ειδική ομάδα προς αυτόν τον σκοπό.
- Δημιουργία ομάδας με αποστολή την παραγωγή εκπαιδευτικών αρχείων των μεταναστών και προσφύγων ή αναγνώριση προηγούμενων προσόντων / διαπίστευσης, θα βοηθούσε στην εξάλειψη του φαινομένου μετανάστες/πρόσφυγες με υψηλές δεξιότητες, να μην απορροφούνται στην αγορά εργασίας.
- Δημιουργία ειδικής ομάδας για την εκπόνηση σχεδίου εξάλειψης σε βάθος διετίας των hot spots.
- Δημιουργία ομάδας διερεύνησης των Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων και του ρόλου τους στην μεταναστευτική και προσφυγική κρίση. Δημιουργία ειδικών κρατικών φορέων επιφορτισμένων με την διαχείριση του προσφυγικού προκειμένου να υπάρχει αυξημένη διαφάνεια και έλεγχος των πόρων που διατίθενται για την διαχείριση του ζητήματος.
- Δημιουργία επικοινωνιακής ομάδας για την σύνταξη εκστρατείας ενημέρωσης του κοινού για τους λόγους που οι πρόσφυγες και μετανάστες εγκαταλείπουν την πατρίδα τους και τα οφέλη που αποκομίζει η Ελλάδα από την ένταξη τους.

Προκειμένου η ευελιξασφαλειοποίηση να είναι αποτελεσματική στην Ελλάδα, θα πρέπει να υπάρχει σαφήνεια όσον αφορά τις ευρωπαϊκές διαστάσεις και προϋποθέσεις για την διαμόρφωση, εφαρμογή και ολοκλήρωσή της. Επομένως, οι πολιτικές για την διαχείριση και επιτήρηση της μετανάστευσης στην Ελλάδα με παράλληλη προστασία των προσφύγων πρέπει να σχεδιαστούν και να εφαρμοστούν σε στενή συνεργασία με την ΕΕ.

Από τη μία πλευρά, επιτρέποντας την χωρίς περιορισμούς παράνομη μετανάστευση θα έχει ως αποτέλεσμα την επιβάρυνση της Ελλάδας, που επί της παρούσης αποτελεί σημείο διέλευσης των περισσότερων παράτυπων μεταναστών και αιτούντων άσυλο. Από την άλλη πλευρά, οι συνεχιζόμενες προσπάθειες της Ελλάδας και των υπόλοιπων ευρωπαϊκών κρατών να περιορίσουν την παράνομη μετανάστευση κλείνοντας τα εξωτερικά σύνορα και τους λιμένες τους σε αιτούντες άσυλο έρχονται σε σύγκρουση με τα ανθρωπιστικά δικαιώματα και την διαφύλαξη τους και ενδέχεται να μην είναι βιώσιμες μεσοπρόθεσμα και μακροπρόθεσμα. Η ευελιξασφαλειοποίηση, ως εκ τούτου, αν δεν πραγματοποιηθεί σε ένα γενικότερο ευρωπαϊκό πλαίσιο, δεν θα συνιστά μια βιώσιμη στρατηγική όσον αφορά στην διαχείριση των συνόρων και της μετανάστευσης από την ΕΕ και την Ελλάδα.

Η ΕΕ και τα κράτη μέλη της, ειδικότερα αυτά που δέχονται τον μεγαλύτερο αριθμό προσφύγων και μεταναστών, όπως η Ελλάδα, δεν μπορούν να καλύψουν τα κενά στη διεθνή διακυβέρνηση της προστασίας των προσφύγων φιλοξενώντας όλους τους πρόσφυγες που θα ήθελαν να ζήσουν στην Ευρώπη. Ελλείπει κανόνων σχετικά με τον τρόπο κατανομής των αιτούντων άσυλο και των αναγνωρισμένων προσφύγων σε χώρες υποδοχής (τόσο σε εθνικό επίπεδο όσο και σε επίπεδο ΕΕ), η ΕΕ και τα κράτη μέλη της πρέπει να διαπραγματευτούν με χώρες προέλευσης και διέλευσης, ιδίως στη γειτονιά της ΕΕ, σχετικά με τον τρόπο κατανομής της ευθύνης για τον περιορισμό της παράνομης μετανάστευσης, διασφαλίζοντας παράλληλα ότι τα άτομα έχουν πρόσβαση στην προστασία και ότι διασφαλίζονται τα δικαιώματα όλων των μεταναστών ανεξαιρέτως και ανεξάρτητα από το νομικό καθεστώς τους.

Η μεταρρύθμιση του κανονισμού του Δουβλίνου θεωρείται συχνά ως πανάκεια σε σχέση με τη θέσπιση κοινής πολιτικής για τη μετανάστευση και το άσυλο της ΕΕ. Ωστόσο, η συμφωνία για οποιαδήποτε εκδοχή της μεταρρύθμισης του Δουβλίνου που έχει προταθεί τα τελευταία χρόνια δεν θα είχε ουσιαστική διαφορά όσον αφορά τον τόπο φιλοξενίας των αιτούντων άσυλο. Μια κοινή, άρτια σχεδιασμένη και με εθνικές

παραφυάδες αναλόγως των αναγκών του κάθε κράτους μέλους πολιτική μετανάστευσης και ασύλου σε επίπεδο ΕΕ θα έχει οφέλη για όλα τα κράτη μέλη της ΕΕ, καθώς και για τους μετανάστες και τους αιτούντες άσυλο. Ταυτόχρονα, η μη αποτελεσματική διαχείριση σε αυτόν τον τομέα πολιτικής από μεμονωμένα κράτη μέλη μπορεί να έχει αρνητικές συνέπειες για άλλα κράτη μέλη με τη μορφή περισσότερων παράτυπων διασχίσεων στην ΕΕ και επακόλουθων δευτερογενών κινήσεων.

Ο χώρος Σένγκεν, συνεπάγεται καταρχήν ότι τα εξωτερικά σύνορα της ΕΕ αφορούν όλα τα κράτη μέλη. Επιπλέον, επειδή η διεθνής συνεργασία είναι σημαντική, είναι ζωτικής σημασίας τα κράτη μέλη της ΕΕ να ενεργούν σε συνέργεια, όπως συνέβη με τη συμφωνία ΕΕ-Τουρκίας. Η πρόοδος σε μια κοινή πολιτική ασύλου χωρίς υποχρεωτική μετεγκατάσταση δεν συνεπάγεται την ανάγκη για λιγότερη συμμετοχή της ΕΕ στις πολιτικές μετανάστευσης και ασύλου, ούτε την ανάγκη για λιγότερη αλληλεγγύη.

Ωστόσο, λόγω των διαφορών στη γεωγραφία, την ιστορία, τους πολιτιστικούς δεσμούς με χώρες εκτός ΕΕ και τις αυξημένες προτιμήσεις έναντι της μετανάστευσης, τα κράτη μέλη είναι υποχρεωμένα να διαδραματίζουν διαφορετικούς ρόλους στην πολιτική ασύλου και μετανάστευσης. Ταυτόχρονα, τα κράτη μέλη πρέπει να μοιράζονται δίκαια τη δημοσιονομική επιβάρυνση της φιλοξενίας προσφύγων, ακόμη και αν οι ρόλοι τους διαφέρουν. Αυτό απαιτεί χρηματοδοτική και τεχνική υποστήριξη της ΕΕ για τα κράτη μέλη που φέρουν δυσανάλογο φορολογικό βάρος, ακόμη και αν τα κράτη μέλη παραμένουν υπεύθυνα για τη διαχείριση των δικών τους συστημάτων ασύλου, διότι η συσπείρωση σε επίπεδο ΕΕ είναι νομικά και πολιτικά δύσκολη.

Τελικές διαπιστώσεις

Τα αποτελέσματα της παρούσας έρευνας, φανερώνουν την εξελικτική ασφαλειοποιητική λογική των ελληνικών πολιτικών ελίτ, αλλά και των ειδικών ασφάλειας της χώρας από το 2011 μέχρι και σήμερα (Οκτώβριος, 2019). Η ασφαλειοποίηση της μετανάστευσης στην Ελλάδα την υπό εξέταση περίοδο έχει ένα σταθερό μοτίβο το οποίο ερμηνεύεται τόσο σύμφωνα με τη θεωρία της Σχολής της Κοπεγχάγης, όσο και με τη θεωρία της Σχολής του Παρισιού. Παράλληλα, η ασφαλειοποίηση τόσο την περίοδο 2011-2013 όσο και την περίοδο 2014-2018 είναι θεσμοθετημένη. Όσον αφορά στην περίοδο της διακυβέρνησης της Νέας Δημοκρατίας το 2019, θεσμοθετημένη ασφαλειοποίηση θεωρείται μόνο η ανάκληση της Κοινής Υπουργικής Απόφασης για τη χορήγηση ΑΜΚΑ στους μετανάστες από τον Υπουργό Εργασίας και Κοινωνικών Υποθέσεων Γιάννη Βρούτση.

Όπως φάνηκε από το εμπειρικό μέρος, οι λεκτικές δράσεις που οδηγούν στην λήψη έκτακτων μέτρων κατά των μεταναστών, συνοδεύονται από ανάλογες πρακτικές, κυρίως με την κορύφωση του εφοδιασμού και εφαρμογής τεχνολογικού εξοπλισμού από την εκάστοτε ελληνική κυβέρνηση και με την στενότερη συνεργασία ευρωπαϊκών οργανισμών με απώτερο στόχο την θωράκιση των ελληνικών και κατ' επέκταση των ευρωπαϊκών συνόρων.

Επομένως, υπάρχει μια συνεχής επαναβεβαίωση της ασφαλειοποίησης της μετανάστευσης στην Ελλάδα, από το 2011 μέχρι και το 2019 με κυριότερο άξονα όσον αφορά στο αντικείμενο αναφοράς, την εθνική ταυτότητα, κάτι που αποτυπώνεται ιδιαίτερα στις λεκτικές δράσεις από την άκρα δεξιά, όπως η Χρυσή Αυγή και η Ελληνική Λύση, ενώ όσον αφορά στις εκάστοτε πολιτικές κυβερνητικές ελίτ οι οποίες εξετάστηκαν, υπάρχει ένα πιο σύνθετο αξιακό πλέγμα το οποίο καλούνται οι ελίτ να προστατεύσουν μέσω της λήψης έκτακτων μέτρων και υιοθέτησης ασφαλειοποιητικών πρακτικών, όπως η αγορά εργασίας, η πολιτική σταθερότητα της χώρας αλλά και το εθνικό συμφέρον, σε συνδυασμό πάντα με την διαφύλαξη της εθνικής ταυτότητας που φαίνεται ότι αποτελεί σταθερό συντελεστή όσον αφορά στην παραγωγή και διαίωνιση της ασφαλειοποιητικής ρητορικής της πολιτικής δημόσιας σφαίρας.

Επιπρόσθετα, η ασφαλειοποίηση της μετανάστευσης στην Ελλάδα με συνεπακόλουθο αποτέλεσμα την υιοθέτηση σειράς πολιτικών «έκτακτων μέτρων»

έχει ως αποτέλεσμα την παραβίαση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων των προσφύγων και των μεταναστών. Καταχρηστικές πολιτικές μετανάστευσης, όπως η παρατεταμένη και αυθαίρετη κράτηση – συχνά σε απάνθρωπες συνθήκες, η κατάρτιση φυλετικών προφίλ υπόπτων και η κακομεταχείριση, εξακολουθούν να καταγγέλλονται σε πόλεις σε ολόκληρη τη χώρα. Ο στόχος όλων αυτών των πρακτικών έχει διττό περιεχόμενο: την ενθάρρυνση των παράτυπων μεταναστών που βρίσκονται ήδη στην ελληνική επικράτεια να φύγουν, και την αποτροπή νέων αφίξεων. Όλα αυτά τα μέτρα έχουν συμβάλει στο να γίνει η Ελλάδα τόπος αφιλόξενος για τους πρόσφυγες, τους αιτούντες άσυλο και τους μετανάστες.

Όλα τα μέτρα που ελήφθησαν την υπό εξέταση περίοδο στην παρούσα διατριβή, είναι στενά συνδεδεμένα με την ασφαλειοποίηση της μετανάστευσης σε ευρωπαϊκό επίπεδο. Η μετανάστευση καθίσταται ζήτημα ασφάλειας όλο και περισσότερο σε επίπεδο ΕΕ από τις αρχές της δεκαετίας του 2000, μετά την εγκαθίδρυση του χώρου Σένγκεν και την αυξανόμενη ανησυχία σχετικά με τη διαχείριση των εξωτερικών συνόρων.⁹¹⁰

Η μετανάστευση έχει καταστεί παράλληλα ζήτημα ασφάλειας και στην Ελλάδα μέσω πολιτικών και πρακτικών σε εθνικό επίπεδο τα τελευταία έτη λόγω της αυξανόμενης ροή μεταναστών από χώρες της Βόρειας Αφρικής, της Μέσης Ανατολής και της Νότιας Ασίας. Ένα συμπέρασμα που συνάγεται ως εκ τούτου, είναι ότι η Ελλάδα φαίνεται να ακολουθεί την γενικότερη ευρωπαϊκή τάση ανάδειξης της μετανάστευσης ως ζήτημα ασφαλείας, στο πλαίσιο της αυξανόμενης ολοκλήρωσης και συνεργασίας στη μεταναστευτική πολιτική και τον έλεγχο των συνόρων. Ως εκ τούτου, η απόφαση για την υλοποίηση όλων των έκτακτων μέτρων για την διαχείριση της μετανάστευσης από το 2011 μέχρι και το 2019, αποφασίστηκε σε συνάρτηση με τα ευρωπαϊκά κριτήρια ολοκλήρωσης και εναρμόνισης πολιτικών. Όλα τα έκτακτα μέτρα που ελήφθησαν συνιστούν παράγωγο της διαδοχικής κατασκευής της μετανάστευσης και των μεταναστών ως ζήτημα ασφάλειας.

Παρόλα αυτά, πέρα από τη διασύνδεση σε επίπεδο ΕΕ, όλα τα έκτακτα μέτρα που ελήφθησαν για τη διαχείριση της μετανάστευσης και της προσφυγικής κρίσης νομιμοποιήθηκαν σε εθνικό επίπεδο λόγω της συμβολικής ισχύος τους. Η πολιτική

⁹¹⁰ Huysmans, J. (2000). The European Union and the securitization of migration. *JCMS: Journal of Common Market Studies*, 38(5), 751-777.

ρητορική στην Ελλάδα πριν και κατά τη λήψη όλων των μέτρων που εξετάστηκαν βασίστηκε στη σημασία της λήψης των μέτρων ως μέτρο ασφαλείας που θα σταματήσει φυσικά και συμβολικά τη μη νόμιμη μετανάστευση και θα συνεισφέρει στην αποτροπή της.

Από την παρούσα έρευνα προκύπτει το αποτέλεσμα ότι, στην περίπτωση της Ελλάδας, η ασφαλειοποίηση της μετανάστευσης δύναται να εξετάζεται υπό το πρίσμα και των δύο πτυχών της θεωρίας ασφαλειοποίησης, ήτοι της Σχολής της Κοπεγχάγης και της Σχολής του Παρισιού. Οι λεκτικές δράσεις και οι πρακτικές εμφορούνται από μια αλληλεπιδραστική σχέση, καθώς οι πρακτικές ασφαλειοποίησης στα σύνορα, όπως η επιτήρηση και η αύξηση του προσωπικού ασφαλείας, συμβαδίζουν με τις λεκτικές δράσεις από τις πολιτικές ελίτ σε κάθε περίπτωση που εξετάστηκε. Όλες οι περιπτώσεις που εξετάστηκαν στο εμπειρικό μέρος της παρούσας διατριβής υποστηρίζουν τη θέση ότι υφίσταται μια αλληλεπιδραστική σχέση, όπου η ρητορική σε εθνικό επίπεδο σχετικά με τα έκτακτα μέτρα που ελήφθησαν συνοδεύεται από πρακτικές ασφαλείας.

Παρόλα αυτά, η ανάγκη εξεύρεσης ενός πλαισίου εξορθολογισμένης διαχείρισης της μετανάστευσης από πλευράς των ελληνικών κυβερνήσεων με απώτερο στόχο την ομαλή ενσωμάτωση των μεταναστών και προσφύγων που επιθυμούν να παραμείνουν στην Ελλάδα, σε όλο το φάσμα του κοινωνικού, οικονομικού και πολιτιστικού ελληνικού ιστού, παρά την ασφαλειοποίηση της μετανάστευσης και τις συνέπειες της όπως εξετάστηκαν στο πλαίσιο της παρούσας διατριβής, δεν έχει ακόμα πραγματοποιηθεί.

Η μέχρι σήμερα αδυναμία σύνταξης και υλοποίησης μιας αποτελεσματικής στρατηγικής διαχείρισης της μετανάστευσης έχει ως αποτέλεσμα την άνοδο της ξενοφοβίας και του ρατσισμού στην Ελλάδα, οδηγώντας, σε έναν φαύλο κύκλο στο πλαίσιο του οποίου η ασφαλειοποίηση της μετανάστευσης επαναβεβαιώνεται συνεχώς, επιφέροντας πρόσθετα ασφαλειοποιητικά μέτρα, ενώ έχει επίσης αντίκτυπο στον ίδιο τον πυρήνα του σεβασμού των ανθρωπίνων δικαιωμάτων για αυτές τις ευάλωτες ομάδες, καθώς στερούνται βασικών ανθρωπίνων αναγκών, με αποτέλεσμα οι μετανάστες / πρόσφυγες να βρίσκονται σε επισφαλή κατάσταση όσον αφορά τη σωματική και ψυχική τους υγεία. Επομένως, οι πολιτικές που δεν κατορθώνουν να επιτύχουν τη σωστή ισορροπία ανάμεσα στον έλεγχο των συνόρων και στα δικαιώματα των προσφύγων και

των μεταναστών, δεν οδηγούν μόνο σε παραβιάσεις ανθρωπίνων δικαιωμάτων, αλλά είναι και αναποτελεσματικές.

Η στρατηγική από-ασφαλειοποίησης που προτείνεται στο πλαίσιο της παρούσας διατριβής, αποτελεί μια καινοτόμο απάντηση στην διαδικασία ασφαλειοποίησης, για τρεις λόγους: Καταρχάς, συνιστά μια πραγματιστική στρατηγική η οποία λαμβάνει υπόψη τόσο την πραγματικότητα των Ελλήνων πολιτών, όσο και των μεταναστών και των προσφύγων. Παράλληλα, συνιστά μια ωφελμιστική στρατηγική αφού τελικό της αποτέλεσμα είναι η ενσωμάτωση των μεταναστών και των προσφύγων, με βάση τις ανάγκες του παραγωγικού ιστού της χώρας, όπως αυτές θα προκύψουν μέσα από τις επιστημονικές ομάδες που θα διεξάγουν την διερεύνηση αναγκών σε πανεθνικό επίπεδο. Τέλος, συνιστά μια εφαρμόσιμη στρατηγική η οποία μπορεί να λειτουργήσει τόσο σε βραχυπρόθεσμο, μεσοπρόθεσμο, όσο και μακροπρόθεσμο επίπεδο και να αποτελέσει τη βάση για μια ολοκληρωμένη στρατηγική της διαχείρισης της μετανάστευσης η οποία θα μπορεί να χρησιμοποιηθεί ως καλή πρακτική και να εφαρμοστεί και σε άλλα κράτη μέλη της ΕΕ τα οποία έχουν ασφαλειοποιήσει την μετανάστευση.

Βιβλιογραφία

Ελληνόγλωσση βιβλιογραφία

1. Βουτήρα, Ε. (2013). Πραγματοποιώντας την «Ευρώπη Φρούριο»: «Διευθετώντας» τους Μετανάστες και τους Πρόσφυγες στα Σύνορα της Ελλάδας. *Επιθεώρηση Κοινωνικών Ερευνών*, 140(140-141), 57-69.
2. Jackson, H. & Sorensen, G. (2006). *Θεωρία και Μεθοδολογία των Διεθνών Σχέσεων: Η Σύγχρονη Συζήτηση*. Αθήνα: Gutenberg.
3. Κοτζαμάνη, Β. & Καρκούλη, Α. (2016), Οι μεταναστευτικές εισροές στην Ελλάδα την τελευταία δεκαετία: ένταση και βασικά χαρακτηριστικά των παρατύπως εισερχομένων ως και των αιτούντων άσυλο. *Δημογραφικά Νέα*. Εργαστήριο Δημογραφικών και Κοινωνικών Αναλύσεων (ΕΔΚΑ). Τεύχος 26^ο, σ. 7.
4. Public Issue (2018α). Προσφυγικό. *Πολιτικό Βαρόμετρο 166*, Απρίλιος 2018.
5. Public Issue (2018β). Προσφυγικό. *Πολιτικό Βαρόμετρο 167*, Ιούλιος 2018.
6. Sørensen, G., & Jackson, R. (2010). *Εισαγωγή στις Διεθνείς Σχέσεις. Θεωρίες και προσεγγίσεις (Introduction to International Relations. Theories and approaches)*. (1. ed.) Athens.

Ξενόγλωσση βιβλιογραφία

7. Abu-Zahra, N., Leech, P., & MacNeil, L. (2016). Emancipation versus Desecuritization: Resistance and the Israeli Wall in Palestine. *Journal of Borderlands Studies*, 31(3), 381-394.
8. Ackerman, J. T., & Han, M. Y. I. *Constructivism and Security*. semanticscholar.org.

9. Adamson, F. B. (2006). Crossing borders: international migration and national security. *International security*, 31(1), 165-199.
10. Adamson, F. B., Triadafilopoulos, T., & Zolberg, A. R. (2011). The limits of the liberal state: Migration, identity and belonging in Europe. *Journal of Ethnic and Migration Studies*, 37(6), 843-859.
11. Ahmed, N. M. (2004). The globalization of insecurity. How the international economic order undermines human and national security on a World scale. *Historia Actual Online*, (5), 10.
12. Ahmed, S. (2013). *The cultural politics of emotion*. Routledge.
13. Ahsan, A. (2017). The Politics of Normality. *Academia*, 1-8.
14. Albert, M., & Buzan, B. (2011). Securitization, sectors and functional differentiation. *Security dialogue*, 42(4-5), 413-425.
15. Alper, D. K., & Loucky, J. (2007). Canada-US Border Securitization: Implications for Binational Cooperation. *Canadian-American Public Policy*, (72), 1.
16. Antonopoulos, G. A. (2006). Greece: policing racist violence in the 'fenceless vineyard'. *Race & class*, 48(2), 92-100.
17. Antonopoulos, G. A., Tierney, J., & Webster, C. (2008). Police perception of migration and migrants in Greece. *Eur. J. Crime Crim. L. & Crim. Just.*, 16, 353.
18. Aradau, C. (2004). Security and the democratic scene: Desecuritization and emancipation. *Journal of International Relations and Development*, 7(4), 388-413.
19. Aradau, C. (2004). The perverse politics of four-letter words: risk and pity in the securitisation of human trafficking. *Millennium*, 33(2), 251-277.
20. Aradau, C., & Van Munster, R. (2012). The securitization of catastrophic events: Trauma, enactment, and preparedness exercises. *Alternatives*, 37(3), 227-239.
21. Aras, B., & Karakaya Polat, R. (2008). From conflict to cooperation: Desecuritization of Turkey's relations with Syria and Iran. *Security Dialogue*, 39(5), 495-515.
22. Archick, K. (2016). The European Union: current challenges and future prospects. *Congressional Research Service*, 21.

23. Arkan, Z. (2014). 'Via Media' vs. the Critical Path: Constructivism (s) and the Case of EU Identity. *All Azimuth: A Journal of Foreign Policy and Peace*, 3(2), 21-36.
24. Arrigo, B., & Bersot, H. (Eds.). (2013). *The Routledge handbook of international crime and justice studies*. Routledge.
25. Bailie, L. C. (2011). Contesting "Iraq": a social constructivist explanation. *Scientia Militaria: South African Journal of Military Studies*, 39(2), 117-140.
26. Baldwin, D. A. (1997). The concept of security. *Review of international studies*, 23(1), 5-26.
27. Balzacq, T. (2010). A theory of securitization: Origins, core assumptions, and variants. *Σε Securitization Theory* (σ. 15-44). Routledge.
28. Balzacq, T. (Ed.). (2014). *Contesting security: strategies and logics*. Routledge.
29. Balzacq, T., & Guzzini, S. (2015). Introduction: 'What kind of theory—if any—is securitization?'. *International Relations*, 29(1), 97-102.
30. Balzacq, T. (Ed.). (2010). *Securitization theory: how security problems emerge and dissolve*. Routledge.
31. Balzacq, T. (2015). The 'Essence' of securitization: Theory, ideal type, and a sociological science of security. *International Relations*, 29(1), 103-113.
32. Balzacq, T. (2005). The three faces of securitization: Political agency, audience and context. *European journal of international relations*, 11(2), 171-201.
33. Banton, M. (2000). Ethnic conflict. *Sociology*, 34(3), 481-498.
34. Barbulescu, R. (2017). Still a beacon of human rights? Considerations on the EU response to the refugee crisis in the Mediterranean. *Mediterranean Politics*, 22(2), 301-308.
35. Barbulescu, R., & Grugel, J. (2016). Unaccompanied minors, migration control and human rights at the EU's southern border: The role and limits of civil society activism. *Migration Studies*, 4(2), 253-272.
36. Barnett, R. E. (2014). *The structure of liberty: Justice and the rule of law*. OUP Oxford.

37. Barthwal-Datta, M. (2009). Securitising Threats without the State: A case study of misgovernance as a security threat in Bangladesh. *Review of International Studies*, 35(2), 277-300.
38. Bauerová, H. (2016). Social Constructivism as a Tool to Interpret Migration Policy of the EU. The 8th Pan-European Conference on the European Union. 15-18 June, 2016.
39. Baylis, J., Smith, S., & Owens, P. (Eds.). (2017). *The globalization of world politics: an introduction to international relations*. Oxford University Press.
40. Behnke, A. (2006). No way out: Desecuritization, emancipation and the eternal return of the political—a reply to Aradau. *Journal of International Relations and Development*, 9(1), 62-69.
41. Behnke, A. (2000). The message or the messenger? Reflections on the role of security experts and the securitization of political issues. *Cooperation and Conflict*, 35(1), 89-105.
42. Berger, P. L., & Luckmann, T. (1991). *The social construction of reality: A treatise in the sociology of knowledge* (No. 10). Penguin Uk.
43. Besenyő, J. (2017). Fences and Border Protection: The Question of Establishing Technical Barriers in Europe. *Academic and Applied Research in Military and Public Management Science*, 16(1), 77-87.
44. Betts, A. (2009). *Forced migration and global politics*. John Wiley & Sons.
45. Bhabra, G. K. (2016). Whither Europe? Postcolonial versus neocolonial cosmopolitanism. *Interventions*, 18(2), 187-202.
46. Biba, S. (2014). Desecuritization in China's behavior towards its transboundary rivers: the Mekong River, the Brahmaputra River, and the Irtys and Ili Rivers. *Journal of Contemporary China*, 23(85), 21-43.
47. Biehl, K. (2009). Migration 'Securitization' and its Everyday Implications: an examination of Turkish asylum policy and practice.
48. Bigo, D. (1998). Frontiers and security in the European Union: The illusion of migration control. *The frontiers of Europe*, 148-164.
49. Bigo, D. (2008). Globalized (in) security: the field and the ban-opticon. In *Terror, insecurity and liberty* (pp. 20-58). Routledge.
50. Bigo, D., & Guild, E. (2005). Policing at a distance: Schengen visa policies. *Controlling frontiers: Free movement into and within Europe*, 233-63.

51. Bigo, D. (2002). Security and immigration: Toward a critique of the governmentality of unease. *Alternatives*, 27(1_suppl), 63-92.
52. Bigo, D. (2001). The Möbius ribbon of internal and external security (ies). *Identities, borders, orders: Rethinking international relations theory*, 18, 91-116.
53. Booth, K. (2007). *Theory of world security* (Vol. 105). Cambridge University Press.
54. Bourbeau, P. (2006, March). Migration and Security: Securitization theory and its refinement. *Σε Annual Meeting of the International Studies Association, Town & Country Resort and Convention Center*.
55. Bourbeau, P. (2015). Securitization. In *International Encyclopedia of Social & Behavioral Science, 2nd edition*,. Elsevier.
56. Bourbeau, P. (2008). *A study of movement and order: the securitization of migration in Canada and France* (Doctoral dissertation, University of British Columbia).
57. Bourbeau, P., & Vuori, J. A. (2015). Security, resilience and desecuritization: multidirectional moves and dynamics. *Critical Studies on Security*, 3(3), 253-268.
58. Booth, K. (2007). *Theory of world security* (Vol. 105). Cambridge University Press.
59. Bossis, M., & Lampas, N. (2018). Is Refugee Radicalization a Threat to Greece?. *Mediterranean Quarterly*, 29(1), 36-47.
60. Boswell, C. (2007). Migration control in Europe after 9/11: Explaining the absence of securitization. *JCMS: Journal of Common Market Studies*, 45(3), 589-610.
61. Bosworth, M., & Guild, M. (2008). Governing through migration control: Security and citizenship in Britain. *The British journal of criminology*, 48(6), 703-719.
62. Brauch, Hans Günter; Oswald Spring, Úrsula; Grin, John; Mesjasz, Czeslaw; Kameri-Mbote, Patricia; Behera, Navnita Chadha; Chourou, Béchir; Krummenacher, Heinz (Eds.), 2009: Facing Global Environmental Change: Environmental, Human, Energy, Food, Health and Water Security Concepts. Hexagon Series on Human and Environmental Security and Peace, vol. 4 (Berlin–Heidelberg–New York: Springer-Verlag).

63. Brettell, C. B., & Hollifield, J. F. (2014). Migration Theory Talking Across Disciplines. Σε *Migration theory* (σ. 13-48). Routledge.
64. Buonfino, A. (2004). Between unity and plurality: the politicization and securitization of the discourse of immigration in Europe. *New Political Science*, 26(1), 23-49.
65. Burchill, S. (2005). *The national interest in international relations theory*. Springer.
66. Burley, A. M. S. (2017). International law and international relations theory: a dual agenda. Σε *The Nature of International Law* (σ. 11-46). Routledge.
67. Buzan, B. (1991). New patterns of global security in the twenty-first century. *International affairs*, 67(3), 431-451.
68. Buzan, B. (1991) *People, states and fear: An Agenda for security Analysis in the Post Cold War Era*. Brighton: Weatsheaf
69. Buzan, B., Wæver, O., Wæver, O., & De Wilde, J. (1998). *Security: a new framework for analysis*. Lynne Rienner Publishers, 23.
70. Buzan, B., & Wæver, O. (1997). Slippery? contradictory? sociologically untenable? The Copenhagen school replies. *Review of international studies*, 23(2), 241-250.
71. Buzan, B., & Hansen, L. (2009). *The evolution of international security studies*. Cambridge University Press.
72. Buzan, B., Wæver, O., Wæver, O., & De Wilde, J. (1998). *Security: a new framework for analysis*. Lynne Rienner Publishers.
73. Calavita, K. (2003). A Reserve Army of Delinquents' The Criminalization and Economic Punishment of Immigrants in Spain. *Punishment & Society*, 5(4), 399-413.
74. Carens, J. H. (1987). Aliens and citizens: the case for open borders. *The review of politics*, 49(2), 251-273.
75. Carter, A. B., Perry, W. J., & Steinbruner, J. D. (2010). *A new concept of cooperative security*. Brookings Institution Press.
76. Castles, S., De Haas, H., & Miller, M. J. (2013). *The age of migration: International population movements in the modern world*. Macmillan International Higher Education.
77. Cavelti, M. D., & Balzacq, T. (Eds.). (2016). *Routledge handbook of security studies*. Routledge.

78. Cebeci, M. (2007, August). Democratization as Desecuritization: The Case of Turkey. Σε *Online paper archive for the SGIR Turin Conference 2007*.
79. Ceyhan, A., & Tsoukala, A. (2002). The securitization of migration in western societies: Ambivalent discourses and policies. *Alternatives*, 27(1_suppl), 21-39.
80. Chabat, J., Cutrona, S. A., Ellis, R. E., Vergara, J. C. G., Humire, J. M. Isacson, A., ... & Piet, R. (2015). *Reconceptualizing Security in the Americas in the Twenty-first Century*. Lexington Books.
81. Cho, Y. C. (2012). State identity formation in constructivist security studies: A suggestive essay. *Japanese Journal of Political Science*, 13(3), 299-316.
82. Christou, O., & Adamides, C. (2013). Energy securitization and desecuritization in the New Middle East. *Security Dialogue*, 44(5-6), 507-522.
83. Ciută, F. (2010). Conceptual notes on energy security: total or banal security?. *Security Dialogue*, 41(2), 123-144.
84. Γ. Μουζάλας: Χτενίζουμε τα hot spots /Για τζιχαντιστές. *Vradini.gr*. 31/12/2016. Διαθέσιμο στο: <https://www.vradini.gr/15427-2/> [Πρόσβαση στις 10/9/2018].
85. Collective, C. A. S. E. (2006). Critical approaches to security in Europe: A networked manifesto. *Security Dialogue*, 37(4), 443-487.
86. Costea, M., & Costea, M. (2015). Challenges of the EU in the migrant/refugee crisis in 2015. *Discourse as a Form of Multiculturalism in Literature and Communication*, 166-175.
87. Crawford, N. C. (2014). Institutionalizing passion in world politics: fear and empathy. *International Theory*, 6(3), 535-557.
88. Creveld, M. V. (1991). *The transformation of War*. New York: Free Press.
89. Dalakoglou, D. (2013). 'From the Bottom of the Aegean Sea' to Golden Dawn: Security, Xenophobia, and the Politics of Hate in Greece. *Studies in Ethnicity and Nationalism*, 13(3), 514-522.
90. Dalakoglou, D. (2013). Neo-Nazism and Neoliberalism: A Few Comments on Violence in Athens At the Time of Crisis. *WorkingUSA*, 16(2), 283-292.
91. De Genova, N. (2010). Migration and race in Europe: The trans-Atlantic metastases of a post-colonial cancer. *European journal of social theory*, 13(3), 405-419.

92. Delano, A. (2004). The Politics of Migration: Managing Opportunity, Conflict and Change. *International Migration Review*, 38(1), 336-338.
93. Demmers, J. (2012). Identity, boundaries and violence. *Theories of Violent Conflict*, 20-40.
94. Deudney, D. H. (2000). Regrounding realism: Anarchy, security, and changing material contexts. *Security Studies*, 10(1), 1-42.
95. Dewitt, D. (1994). Common, comprehensive, and cooperative security. *The Pacific Review*, 7(1), 1-15.
96. Dillon, M., & Neal, A. (Eds.). (2015). *Foucault on politics, security and war*. Springer.
97. Dinas, E., Matakos, K., Xefteris, D., & Hangartner, D. (2019). Waking up the golden dawn: does exposure to the refugee crisis increase support for extreme-right parties?. *Political Analysis*, 27(2), 244-254.
98. Donnelly, F. (2017). In the name of (de) securitization: Speaking security to protect migrants, refugees and internally displaced persons?. *International Review of the Red Cross*, 99(904), 241-261.
99. Donnelly, F. (2015). The Queen's speech: Desecuritizing the past, present and future of Anglo-Irish relations. *European Journal of International Relations*, 21(4), 911-934.
100. Donnelly, J. (2002). Beyond Realism and Its Critics: The Decline of Structural Neo-Realism and Opportunities for Constructive Engagement. *The New Agenda for International Relations: From Polarization to Globalization in World Politics*, 184-203.
101. Doty, R. L. (1998). Immigration and the politics of security. *Security studies*, 8(2-3), 71-93.
102. Doyle, M. W. (1983). Kant, liberal legacies, and foreign affairs. *Philosophy & public affairs*, 205-235.
103. Doxiadis, E., & Placas, A. (Eds.). (2018). *Living Under Austerity: Greek Society in Crisis*. Berghahn Books.
104. Duffield, M. (2010). The liberal way of development and the development—Security impasse: Exploring the global life-chance divide. *Security dialogue*, 41(1), 53-76.
105. Dupre, J. (1998). Normal people. *Social Research*, 221-248.

106. Eder, K. (2009). A theory of collective identity making sense of the debate on a 'European identity'. *European Journal of Social Theory*, 12(4), 427-447.
107. Ellinas, A. A. (2015). Neo-Nazism in an established democracy: The persistence of Golden Dawn in Greece. *South European Society and Politics*, 20(1), 1-20.
108. European Union (2013). Council of the European Union, Regulation (EU) No 604/2013 of the European Parliament and of the Council, 29 February 2013, Official Journal of the European Union, L 180/31, 29.6.2013
109. Fako, E. (2012). Strategies of Desecuritization. *Unpublished MA dissertation*. Central European University, under Supervision of Professor Paul Roe.
110. Fairclough, N. (2014). *Critical language awareness*. Routledge.
111. Fakhoury, T. (2016). *Tangled Connections between Migration and Security in the Wake of the Arab Uprisings: A European Perspective*. Istituto Affari Internazionali.
112. Farny, E. (2016). Implications of the Securitization of Migration. *E-International Relations*, 29.
113. Fauser, M. (2006). Transnational migration—A national security risk? Securitization of migration policies in Germany, Spain and the United Kingdom. *Center for International Relations*.
114. Fekete, L. (2009). Europe: crimes of solidarity. *Race & Class*, 50(4), 83-97.
115. Femia, J. V. (1981). *Gramsci's Political Thought: Hegemony, Consciousness, and the Revolutionary Process*, Clarendon.
116. Ferreira, S. (2018) From Narratives to Perceptions in the Securitisation of the Migratory Crisis in Europe. *Critical Perspectives on Migration in the Twenty-First Century*, *E International Relations*. 57.
117. Finel, B. (1999). New thinking about security: Analytical pitfalls and applications to the Americas. Σε *Preparado para la Organización de Estados Americanos (OEA)* «Forum on the future of international security in the Hemisphere (Vol. 19).

118. Floyd, R. (2011). Can securitization theory be used in normative analysis? Towards a just securitization theory. *Security Dialogue*, 42(4-5), 427-439.
119. Floyd, R. (2015). Just and unjust desecuritization. *Contesting Security: Strategies and Logics*, 122-138.
120. Floyd, R. (2006, December). „When Foucault met security studies: A critique of the Paris school of security studies”. Σε *2006 BISA annual conference*.
121. Furman, R., Epps, D., & Lamphear, G. (Eds.). (2016). *Detaining the Immigrant Other: Global and Transnational Issues*. Oxford University Press.
122. Gabrielsen Jumbert, M. (2013). Controlling the mediterranean space through surveillance. The politics and discourse of surveillance as an all-encompassing solution to EU maritime border management issues. *Espace populations sociétés. Space populations societies*, (2012/3), 35-48.
123. Gazakis, A., Syrri, D., & Takis, A. (2014). Racism and discrimination in Greece today. *Heinrich Boll Stiftung*.
124. Giannacopoulos, M., Marmo, M., & de Lint, W. (2013). Irregular migration: Emerging regimes of power and the disappearing human. *Griffith Law Review*, 22(3), 559-570.
125. Geddes, A. (2005). Europe's border relationships and international migration relations. *JCMS: Journal of Common Market Studies*, 43(4), 787-806.
126. Geiger, M., & Pécoud, A. (2010). The politics of international migration management. Σε *The politics of international migration management* (σ. 1-20). Palgrave Macmillan, London.
127. Georgantzas, N. C., Katsamakas, E., & Solowiej, D. (2009). Giddens' globalization: Exploring dynamic implications. In *27th International Conference of the System Dynamics Society, USA*.
128. Gergen, K. J. (2009). *Realities and relationships: Soundings in social construction*. Harvard university press.
129. Grigoriadis, I. N., & Dilek, E. (2019). Securitizing Migration in the European Union: Greece and the Evros Fence. *Journal of Balkan and Near Eastern Studies*, 21(2), 170-186.

130. Grigoriadis, I. N., & Dilek, E. (2018). Securitizing Migration in the European Union: Greece and the Evros Fence. *Journal of Balkan and Near Eastern Studies*, 1-17.
131. Guild, E. (2008). The Uses and Abuses of Counter-Terrorism Policies in Europe: The Case of the 'Terrorist Lists'. *JCMS: Journal of Common Market Studies*, 46(1), 173-193.
132. Guzzini, S. (2011). Securitization as a causal mechanism. *Security Dialogue*, 42(4-5), 329-341.
133. Hafner, P. (2016). The Varying Degrees of Liberalism in Migration and Immigration Policy Within the European Union: Causes, Consequences and Clashes. *Conspectus Borealis*, 1(1), 12.
134. Halikiopoulou, D., Vasilopoulou, S., & Nanou, K. (2016). Changing the policy agenda? The impact of the Golden Dawn on Greek party politics. *GreeSe Paper Series*, (103).
135. Hansen, L. (2012). Reconstructing desecuritisation: the normative-political in the Copenhagen School and directions for how to apply it. *Review of International Studies*, 38(3), 525-546.
136. Hansen, N. K., Falkentoft, M. F., & Rode, C. B. (2014). Desecuritizing Migration: the Case of the Berlin Refugee Strike. *Special Project*.
137. Hansen, R. (2009). The poverty of postnationalism: citizenship, immigration, and the new Europe. *Theory and society*, 38(1), 1-24.
138. Hansen, R., Koehler, J., & Money, J. (Eds.). (2011). *Migration, nation states, and international cooperation* (Vol. 23). Routledge.
139. Haslam, J. (2002). *No virtue like necessity: Realist thought in international relations since Machiavelli*. Yale University Press, σ. 22-83.
140. Helman, C. G. (2007). *Culture, health and illness*. CRC press.
141. Hollifield, J. F. (1992). Migration and international relations: cooperation and control in the European Community. *International Migration Review*, 26(2), 568-595.
142. Hopf, T. (1998). The promise of constructivism in international relations theory. *International security*, 23(1), 171-200.

143. Horsti, K. (2012). Humanitarian discourse legitimating migration control: FRONTEX public communication. In *Migrations: interdisciplinary perspectives* (pp. 297-308). Springer, Vienna.
144. Hot Spot Italy: How EU's Flagship Approach Leads to Violation of Refugee and Migrant Rights. *Amnesty International*. 3/11/2006. Διαθέσιμο στο: <https://www.amnesty.org/en/documents/eur30/5004/2016/en/> [Πρόσβαση 7/8/2019].
145. Hurd, I. (2008). *After anarchy: legitimacy and power in the United Nations Security Council*. Princeton University Press.
146. Huysmans, J. (2004). A Foucaultian view on spill-over: freedom and security in the EU. *Journal of international relations and development*, 7(3), 294-318.
147. Huysmans, J. (1995). *Migrants as a security problem: Dangers of 'securitizing' societal issues*. na.
148. Huysmans, J. (2000). The European Union and the securitization of migration. *JCMS: Journal of Common Market Studies*, 38(5), 751-777.
149. Huysmans, J. (2006). *The politics of insecurity: Fear, migration and asylum in the EU*. Routledge.
150. Huysmans, J., & Squire, V. (2009). Migration and security. *Handbook of Security Studies*. London: Routledge.
151. Huysmans, J. (2006). *The politics of insecurity: Fear, migration and asylum in the EU*. Routledge.
152. Huysmans, J. (2000). The European Union and the securitization of migration. *JCMS: Journal of Common Market Studies*, 38(5), 751-777.
153. Huysmans, J. (2006). *The politics of insecurity: Fear, migration and asylum in the EU*. Routledge.
154. Huysmans, J. (1998). The question of the limit: Desecuritisation and the aesthetics of horror in political realism. *Millennium*, 27(3), 569-589.
155. Ibrahim, M. (2005). The Securitization of Migration: A Racial Discourse. *International migration*, 43(5), 163-187.
156. Iliadou, T. (2017). *The Securitization of Female Migrant Domestic Labour in Greece Since the 1990s* (Doctoral dissertation, University of Warwick).

157. Innes, A. (2015). *Migration, citizenship and the challenge for security: an ethnographic approach*. Springer.
158. Jæger, Ø. (2000). Securitizing Russia: Discursive practices of the Baltic states. *Peace and Conflict Studies*, 7(2), 18-36.
159. Jenness, V., Smith, D. A., & Stepan-Norris, J. (2007). Editors'note: taking a look at surveillance studies. *Contemporary Sociology*, 36(2), VII.
160. Jutila, M. (2006). Desecuritizing minority rights: Against determinism. *Security Dialogue*, 37(2), 167-185.
161. Jørgensen, K. E. (2017). *International relations theory: A new introduction*. Macmillan
162. Jørgensen, M. W., & Phillips, L. J. (2002). *Discourse analysis as theory and method*. Sage. International Higher Education.
163. Kalantzi, F. (2015). Securitisation of Migration in Greece: the role of Europeanisation. Σε 7th Biennial Hellenic Observatory PhD Symposium on Contemporary Greece & Cyprus, London School of Economics.
164. Karakoulaki, M., Southgate, L., & Steiner, J. Observations on Migration in the Twenty-First Century: Where to from Here?. *E International Relations Publishing*.
165. Karamanidou, L. (2016). Violence against migrants in Greece: beyond the Golden Dawn. *Ethnic and Racial Studies*, 39(11), 2002-2021.
166. Karacasulu, N., & Uzgören, E. (2007). Explaining social constructivist contributions to security studies. *Perception*, 27-48.
167. Karyotis, G., & Patrikios, S. (2010). Religion, securitization and anti-immigration attitudes: The case of Greece. *Journal of Peace Research*, 47(1), 43-57.
168. Karyotis, G., & Skleparis, D. (2014). Migrant Lived Experiences and Resistance to the Securitisation of Migration in Greece: The Modern '300'. GPSG Working Paper #18.
169. Karyotis, G., & Skleparis, D. (2013). Migrant mobilisation during the economic crisis: Identity formation and dilemmas. *Remapping the Crisis: A Guide to Athens*. Ropley, Hampshire: Zero Books. Introduction.
170. Karyotis, G., & Skleparis, D. (2013). Qui bono? The winners and losers of securitising migration. *Griffith Law Review*, 22(3), 683-706.

171. Karyotis, G. (2007). European migration policy in the aftermath of September 11: The security–migration nexus. *Innovation: The European Journal of Social Science Research*, 20(1), 1-17.
172. Karyotis, G. (2012). Securitization of Migration in Greece: Process, Motives, and Implications. *International Political Sociology*, 6(4), 390-408.
173. Katzenstein, P. J. (Ed.). (1996). *The culture of national security: Norms and identity in world politics*. Columbia University Press.
174. Khalifa, T. B. (2018). The Politics of Fear in the US Political Discourse about Migration: An Argument-Based Approach. *Humanities and Social Sciences Letters*, 6(2), 16-30.
175. Kirshner, J. (1998). Political economy in security studies after the cold war. *Review of International Political Economy*, 5(1), 64-91.
176. Kirtsoglou, E. (2013). The Dark Ages of the Golden Dawn: anthropological analysis and responsibility in the twilight zone of the Greek crisis. *Suomen antropologi: journal of the Finnish anthropological society.*, 38(1), 104-108.
177. Klare, M. T., & Thomas, D. C. (1994). *World security: Challenges for a new century*. St. Martin's Press.
178. Klatt, M. (2016). *The border multiple: the practicing of borders between public policy and everyday life in a re-scaling Europe*. Routledge.
179. Kleiner-Liebau, D. (2009). *Migration and the construction of national identity in Spain* (Vol. 15). Iberoamericana Editorial.
180. Klepp, S. (2010). A contested asylum system: The European Union between refugee protection and border control in the Mediterranean Sea. *European Journal of Migration and Law*, 12(1), 1-21.
181. Koronaiou, A., & Sakellariou, A. (2013). Reflections on ‘Golden Dawn’, community organizing and nationalist solidarity: helping (only) Greeks. *Community Development Journal*, 48(2), 332-338.
182. Koslowski, R. (2000). *Migrants and citizens: Demographic change in the European state system*. Cornell University Press.
183. Kotroyannos, D., Tzagkarakis, S. I., Kamekis, A., Dimari, G., & Mavrozacharakis, E. (2019). Identification and categorization of Refugees' Integration Prospects in the Greek Socio-Economic System: Case Study in

- Mytilene and Crete Islands. *European Quarterly of Political Attitudes and Mentalities*, 8(3), 1-14.
184. Knudsen, O. F. (2001). Post-Copenhagen security studies: desecuritizing securitization. *Security Dialogue*, 32(3), 355-368.
185. Krause, K., & Williams, M. C. (2002). Security and Self: Reflections of a Fallen Realist. Σε *Critical Security Studies* (σ. 107-144). Routledge.
186. Kupchan, C. A., & Kupchan, C. A. (1995). The promise of collective security. *International Security*, 20(1), 52-61.
187. Lafazani, O. (2018). Κρίση and Μετανάστευση in Greece: From illegal migrants to refugees. *Sociology*, 52(3), 619-625.
188. Lamprianou, I., & Ellinas, A. A. (2017). Institutional grievances and right-wing extremism: Voting for Golden Dawn in Greece. *South European Society and Politics*, 22(1), 43-60.
189. Lavenex, S. (2001). Migration and the EU's new eastern border: between realism and liberalism. *Journal of European Public Policy*, 8(1), 24-42.
190. Lazaridis, G., & Konsta, A. M. (2015). Identitarian populism: Securitisation of migration and the far right in times of economic crisis in Greece and the UK. Σε *The Securitisation of Migration in the EU* (σ. 184-206). Palgrave Macmillan, London.
191. Lazaridis, G., & Skleparis, D. (2016). Securitization of migration and the far right: the case of Greek security professionals. *International Migration*, 54(2), 176-192.
192. Le Gloannec, A. M., Irondelle, B., & Cadier, D. (2013). new and evolving Trends in international Security. *Transworld, FP7 Working Paper*, 14.
193. Lenoard, S. (2011, February). FRONTEX and the securitization of migrants through practices. Σε *Paper presented at the Migration Working Group Seminar, European University Institute, Florence* (Vol. 9).
194. Leonard, S. (2007, September). The “securitization” of asylum and migration in the European union: Beyond the Copenhagen School’s framework. Σε *SGIR Sixth Pan-European International Relations Conference* (Vol. 3).

195. Loader, I. (2002). Policing, securitization and democratization in Europe. *Criminal Justice*, 2(2), 125-153.
196. Lucassen, L. (2018). Peeling an onion: the “refugee crisis” from a historical perspective. *Ethnic and Racial Studies*, 41(3), 383-410.
197. Lyon, D. (Ed.). (2003). *Surveillance as social sorting: Privacy, risk, and digital discrimination*. Psychology Press.
198. Martinovsky, P. (2011). Environmental Security and Clasical Typology of Security Studies. *The Science for Population Projection*, 3(2).
199. McDonald, M. (2008). Securitization and the Construction of Security. *European journal of international relations*, 14(4), 563-587.
200. Mackinlay, J. (2013). *Globalisation and insurgency* (No. 352). Routledge.
201. McSweeney, B. (1996). Identity and security: Buzan and the Copenhagen school. *Review of international studies*, 22(1), 81-93.
202. Menjívar, C., Gómez Cervantes, A., & Alvord, D. (2018). The expansion of “crimmigration,” mass detention, and deportation. *Sociology Compass*, 12(4), e12573.
203. Messina, A. M. (2014). Securitizing immigration in the age of terror. *World Politics*, 66(3), 530-559.
204. Meyers, E. (2000). Theories of international immigration policy—A comparative analysis. *International migration review*, 34(4), 1245-1282.
205. Mezzadra, S., & Neilson, B. (2013). *Border as Method, or, the Multiplication of Labor*. Duke University Press.
206. Michel, F., & Colin, G. (1980). The confession of the flesh. *interview*). *Σε Power/Knowledge Selected Interviews and Other Writings*, edited by Colin Gordon, 194-228.
207. Micgiel, J. S. (1996). *State and nation building in East Central Europe: contemporary perspectives*. Institute.
208. Miller, B. (2001). The concept of security: Should it be Redefined? *The Journal of strategic studies*, 24(2), 13-42.
209. Misztal, B. A. (2001). Normality and trust in Goffman's theory of interaction order. *Sociological theory*, 19(3), 312-324.
210. Morgenthau, H. J. (2011). Επιστήμη και πολιτική της ισχύος (μτφρ.: Π. Τσακαλογιάννης). *Αθήνα: Τουρίκη*.

211. Μυτιληναίου, Δ. (επιμ). (2017). Η Πρόκληση των Μεταναστευτικών Ροών και της Προστασίας των Προσφύγων: Ζητήματα Διοικητικής Διαχείρισης και Δικαιωμάτων. *Συνήγορος του Πολίτη*.
212. Naghi Beyli, T. (2017). In which ways could the Copenhagen School's analysis of security be critiqued by alternative proponents of a new security paradigm?
213. Nakache, D., & Losier, J. (2017). *The European Union Immigration Agreement with Libya: Out of Sight, Out of Mind. E-International Relations*, 25.
214. Nasu, H. (2011). The expanded conception of security and international law: Challenges to the UN collective security system. *Amsterdam LF*, 3, 15.
215. Neal, A. W. (2009). Securitization and risk at the EU border: The origins of FRONTEX. *JCMS: Journal of common market studies*, 47(2), 333-356.
216. Nugroho, G. (2008). Constructivism and international relations theories. *Global and Strategis*, 2(1), 85-98.
217. Nunes, J. (2012). Reclaiming the political: Emancipation and critique in security studies. *Security Dialogue*, 43(4), 345-361.
218. Nye, J. S., & Lynn-Jones, S. M. (1988). International security studies: a report of a conference on the state of the field. *International security*, 12(4), 5-27.
219. Oels, A. (2012). From 'securitization' of climate change to 'climatization' of the security field: comparing three theoretical perspectives. Σε *Climate change, human security and violent conflict* (σ. 185-205). Springer, Berlin, Heidelberg.
220. Oliveira, G. C. (2018). The causal power of securitisation: an inquiry into the explanatory status of securitisation theory illustrated by the case of Somali piracy. *Review of International Studies*, 44(3), 504-525.
221. Organski, A. F., & Kugler, J. (2015). *The war ledger*. University of Chicago Press.

222. Pallister-Wilkins, P. (2015). The humanitarian politics of European border policing: Frontex and border police in Evros. *International Political Sociology*, 9(1), 53-69.
223. Panić, B. (2009). Societal security–security and identity. *Western Balkans Security Observer*, (13), 29-38.
224. Papageorgiou, I. (2017). International protection in Greece: Background information for the LIBE Committee delegation to Greece 22-25 May 2017. Directorate General for Internal Policies, Policy Department C: Citizens' Rights and Constitutional Affairs, Civil Liberties, Justice and Home Affairs.
225. Paris, R. (2001). Human security: paradigm shift or hot air?. *International security*, 26(2), 87-102.
226. Patomäki, H. (2015). Absenting the absence of future dangers and structural transformations Σε securitization theory. *International Relations*, 29(1), 128-136.
227. Pécoud, A., de Guchteneire, P., & Guchteneire, P. F. (Eds.). (2007). *Migration without borders: Essays on the free movement of people*. Berghahn Books.
228. Pirnuta., O. A., & Secarea, D. N. (2012). Defining the liberal concept of security: liberalism and its impact on security systems. *Review of the Air Force Academy*, (1), 103.
229. Posner, D. (2004). The implications of constructivism for studying the relationship between ethnic diversity and economic growth. *Unpublished working paper, University of California, Los Angeles*.
230. Postelnicescu, C. (2016). Europe's new identity: The refugee crisis and the rise of nationalism. *Europe's journal of psychology*, 12(2), 203.
231. Price, R., & Reus-Smit, C. (1998). Dangerous liaisons? Critical international theory and constructivism. *European journal of international relations*, 4(3), 259-294.
232. Reed-Danahay, D. (2005). *Locating Bourdieu*. Indiana University Press.
233. Reus-Smit, C. (2005). Liberal hierarchy and the licence to use force. *Review of international studies*, 31(S1), 71-92.

234. Reus-Smit, C., & Snidal, D. (Eds.). (2008). *The Oxford handbook of international relations*. Oxford University Press.
235. Requena, M. (2015). "International Migrations, Security and Identity." In *Globalization and International Security: An Overview*, edited by Teresa Rodrigues, Rafael García Pérez, and Susana Ferreira, 51–76. New York: Nova Science Publishers.
236. Roe, P. (2012). Is securitization a 'negative' concept? Revisiting the normative debate over normal versus extraordinary politics. *Security Dialogue*, 43(3), 249-266.
237. Roe, P. (2006). Reconstructing identities or managing minorities? Desecuritizing minority rights: A response to Jutila. *Security Dialogue*, 37(3), 425-438.
238. Roe, P. (2004). Securitization and minority rights: Conditions of desecuritization. *Security dialogue*, 35(3), 279-294.
239. Roe, P. (2008). The 'value' of positive security. *Review of international studies*, 34(4), 777-794.
240. Rothchild, E. (1995). What is security?. *Daedalus*, 124(3), 53-99.
241. Rozakou, K. (2012). The biopolitics of hospitality in Greece: Humanitarianism and the management of refugees. *American Ethnologist*, 39(3), 562-577.
242. Rumelili, B. (2015). Identity and desecuritisation: the pitfalls of conflating ontological and physical security. *Journal of International Relations and Development*, 18(1), 52-74.
243. Rumelili, B. (2011, February). Identity and Desecuritization: Possibilities and Limits. Σε *NUPI's Research Seminar Series, Oslo, February*.
244. Schäfer P.J. (2013) The Concept of Security. Σε: *Human and Water Security in Israel and Jordan*. Springer Briefs in Environment, Security, Development and Peace, vol 3. Springer, Berlin, Heidelberg.
245. Schmitt, C. (2008). *The concept of the political: Expanded edition*. University of Chicago Press.
246. Seidelmann, R. (2011, February). Old versus New Security: A Contribution to the Conceptual Debate. Σε *Security in a Changing Global Environment* (σ. 103-123). H & Co. KG.

247. Sekeris, P., & Vasilakis, C. (2016). *The Mediterranean Refugees Crisis and Extreme Right Parties: Evidence from Greece* (No. 72222). University Library of Munich, Germany.
248. Skleparis, D. (2018). 'A Europe without Walls, without Fences, without Borders': A Desecuritisation of Migration Doomed to Fail. *Political Studies*, 66(4), 985-1001.
249. Skleparis, D. (2017). European Governments' Responses to the 'Refugee Crisis'. *Southeastern Europe*, 41(3), 276-301.
250. Skleparis, D. (2011). Studying the 'migration-security nexus' in Europe: Towards which end of the 'nexus'. Σε *UACES Student Forum 12th Annual Conference*. University of Surrey, Guildford.
251. Slaughter, A. M. (2011). International relations, principal theories. *Max Planck encyclopedia of public international Law*, 129.
252. Sliwinski, K. F. (2016). 'A-securitization' of immigration policy-the case of European Union. *Asia-Pacific Journal of EU Studies*, 14(1), 25.
253. Smith, S. M., Dunne, T., & Kurki, M. (Eds.). (2010). *International Relations Theories: discipline and diversity* (σ. 1-13). Oxford: Oxford University Press.
254. Southgate, L. (2018). *Critical Perspectives on Migration in the Twenty-First Century*. E International Relations Publishing.
255. Stokes, B., & Oates, R. (2014). *A fragile rebound for EU Image on eve of european parliament elections*. Pew Research Center.
256. Stone, M. (2009). Security according to Buzan: A comprehensive security analysis. *Security discussion papers series*, 1, 1-11.
257. Stritzel, H. (2007). Towards a theory of securitization: Copenhagen and beyond. *European journal of international relations*, 13(3), 357-383.
258. Šulović, V. (2010). Meaning of security and theory of securitization. *Belgrade Centre for Security Policy*.
259. Swarts, J., & Karakatsanis, N. M. (2013). Challenges to desecuritizing migration in Greece. *Journal of Balkan and Near Eastern Studies*, 15(1), 97-120.
260. Tarry, S. (1999). 'Deepening' and 'Widening': An Analysis of Security Definitions in the 1990s. *Journal of Military and Strategic Studies*, 2(1).

261. Tazzioli, M. (2016). Border displacements. Challenging the politics of rescue between Mare Nostrum and Triton. *Migration Studies*, 4(1), 1-19.
262. Tazzioli, M., Garelli, G., & De Genova, N. (2018). Autonomy of Asylum?: The Autonomy of Migration Undoing the Refugee Crisis Script. *South Atlantic Quarterly*, 117(2), 239-265.
263. Thompson, P. (2017). *Peace and war: a theory of international relations*. Routledge.
264. Tirman, J. (2006). Immigration and insecurity: post-9/11 fear in the United States. *MIT Center for International Studies Audit of the Conventional Wisdom*, 06-09.
265. Togrul, B. (2011). Convergence of securitization of migration and 'new racism' in Europe: Rise of culturalism and disappearance of politics. *Security, Insecurity and Migration in Europe*, 219-37.
266. Topulli, E. (2016). Securitization of Migration and Human Rights in Europe. *European Journal of Multidisciplinary Studies*, 2(1), 86-92.
267. Triandafyllidou, A., & Dimitriadi, A. (2014). Deterrence and Protection in the EU's Migration Policy. *The International Spectator*, 49(4), 146-162.
268. Τριανταφυλλίδου, Α. (2014). Ελληνική μεταναστευτική πολιτική: Προβλήματα και κατευθύνσεις. ΕΛΙΑΜΕΠ. Κείμενα Πολιτικής Νο.6.
269. Triandafyllidou, A., & Kouki, H. (2014). Naturalizing racism in the center of Athens in May 2011: lessons from Greece. *Journal of Immigrant & Refugee Studies*, 12(4), 418-436.
270. Triandafyllidou, A., & Marouf, M. (20). Migration in Greece. Recent Developments. *Chart*, 2(1).15
271. Triantafyllidou, A. Marouf M., Dimitriadi A., & Yousef K (2014). Migration in Greece: Recent Developments in 2014. ELIAMEP, Report prepared for the OECD Network of International Migration Experts, Paris, 6–8 October 2014.
272. Triantafyllidou, A. (2009). Migration and Migration Policy in Greece. *Critical Review and Policy Recommendations, IDEA Policy Briefs*, 3.
273. Triandafyllidou, A. (2013). Migration policy in Southern Europe: challenges, constraints and prospects. *A Strategy for Southern Europe*, 54-63.

274. Triadafilopoulos, T. (2010). Global norms, domestic institutions and the transformation of immigration policy in Canada and the US. *Review of International Studies*, 36(1), 169-193.
275. Tsai, Y. T. (2009). The emergence of human security: A constructivist view. *International Journal of Peace Studies*, 19-33.
276. Tsirbas, Y. (2016). The January 2015 parliamentary election in Greece: Government change, partial punishment and hesitant stabilisation. *South European Society and Politics*, 21(4), 407-426.
277. Tsirbas, Y. (2016). The January 2015 parliamentary election in Greece: Government change, partial /punishment and hesitant stabilisation. *South European Society and Politics*, 21(4), 407-426.
278. Ugur, M. (2007). The ethics, economics and governance of free movement. *Migration without borders: Essays on the free movement of people*, 65-96.
279. Ulusoy, H. (2003). Revisiting security communities after the Cold War: the constructivist perspective. *Perceptions: Journal of International Affairs VIII (3)*, 161-197.
280. Van Dijk, T. A. (2006). Discourse and manipulation. *Discourse & Society*, 17(3), 359-383.
281. Van Dijk, T. A. (2000). Ideologies, racism, discourse: Debates on immigration and ethnic issues. *Comparative perspectives on racism*, 91-116.
282. Vasilaki, R. (2016). Mapping the training needs of beneficiaries of international protection and the existing mechanisms for training provision in five EU Member States (with focus on women): *National report – GREECE ELIAMEP*.
283. Vaughan-Williams, N., & Peoples, C. (2014). *Critical security studies: An introduction*. Routledge.
284. Vollmer, B. A. (2011). Policy Discourses on Irregular Migration in the EU-‘Number Games’ and ‘Political Games’. *European Journal of Migration and Law*, 13(3), 317-339.
285. Vuori, J. A. (2014). *Critical Security and Chinese Politics: The Anti-Falungong Campaign*. Routledge.

286. Vuori, J. A. (2008). Illocutionary logic and strands of securitization: Applying the theory of securitization to the study of non-democratic political orders. *European journal of international relations*, 14(1), 65-99.
287. Wæver, O. (1995). Identity, integration and security: solving the sovereignty puzzle in EU studies. *Journal of international affairs*, 389-431, 67.
288. Wæver, O. (2011). Politics, security, theory. *Security Dialogue*, 42(4-5), 465-480.
289. Wæver, O. (1993). *Securitization and desecuritization*. Copenhagen: Centre for Peace and Conflict Research.
290. Wæver, O. (2000). The EU as a security actor: reflections from a pessimistic constructivist on postsovereign security orders. *The International relations theory and the politics of European integration* (σ. 250-294). Routledge.
291. Wæver, Ole (1995), "Securitization and Desecuritization", σε Ronnie D. Lipschutz, ed., *On Security*, New York, Columbia University Press, σ. 46-86.
292. Wæver, O. (1999). Securitizing Sectors? Reply to Eriksson. *Cooperation and Conflict*, 34(3), 334-340.
293. Wæver, O. (2015). The theory act: Responsibility and exactitude as seen from securitization. *International Relations*, 29(1), 121-127.
294. Wainwright, R., & Stock, J. (2016). Migrant Smuggling Networks: Joint Europol-INTERPOL Report.
295. Walters, W., & Cornelisse, G. (2010). *The deportation regime: Sovereignty, space, and the freedom of movement*. Duke University Press.
296. Warner, J. F. (2006). More sustainable participation? Multi-stakeholder platforms for integrated catchment management. *Water resources development*, 22(1), 15-35.
297. Watson, S. D. (2009). *The securitization of humanitarian migration: Digging moats and sinking boats*. Routledge.
298. Watson, S. (2011). The 'human' as referent object? Humanitarianism as securitization. *Security Dialogue*, 42(1), 3-20.
299. Weber, B. (2017). The EU-Turkey refugee deal and the not quite closed Balkan route. *Friedrich Ebert Stiftung*, 1-25.

300. Weiner, M. (1996). Bad neighbors, bad neighborhoods: An inquiry into the causes of refugee flows. *International Security*, 21(1), 5-42.
301. Wendt, A. (1992). Anarchy is what states make of it: the social construction of power politics. *International organization*, 46(2), 391-425.
302. Whitaker, R. (1998). Refugees: The security dimension. *Citizenship Studies*, 2(3), 413-434.
303. Wike, R., Stokes, B., & Simmons, K. (2016). Europeans fear wave of refugees will mean more terrorism, fewer jobs. *Pew Research Center*, 11, 2016.
304. Williams, M. C. (2001). The discipline of the democratic peace: kant, liberalism and the social construction of security communities. *European Journal of International Relations*, 7(4), 525-553.
305. Williams, M. C. (2004). Why ideas matter in international relations: Hans Morgenthau, classical realism, and the moral construction of power politics. *International organization*, 58(4), 633-665.
306. Williams, M. C. (2003). Words, images, enemies: Securitization and international politics. *International studies quarterly*, 47(4), 511-531.
307. Wilkinson, B., & Gow, J. (Eds.). (2017). *The Art of Creating Power: Freedman on Strategy*. Oxford University Press.
308. Wilkinson, C. (2007). The Copenhagen School on tour in Kyrgyzstan: Is securitization theory useable outside Europe?. *Security dialogue*, 38(1), 5-25.
309. Wonneberger, A., Gandelsman-Trier, M., & Dorsch, H. (Eds.). (2016). *Migration-Networks-Skills: Anthropological Perspectives on Mobility and Transformation*. transcript Verlag.
310. Zeitoun, M. (2006). Palestinian-Israeli water: secure or violated? Securitization, Opportunization and Violation along the Jordan River (Jerusalem: Israel/Palestine Centre for Research and Information).
311. Zogata-Kusz, A. (2012). Theoretical Perspectives on Immigration Policy and Politics. *Contemporary European Studies*, 7, 4.

312. Αθανασάκος, Χ. (2012). ‘Ελληνες... Μας Αφανίζουν!’. *Χρυσή Αυγή*. 4/10/2012. Διαθέσιμο στο: <http://www.xryshaygh.com/enimerosi/view/ellhnes...-mas-afanizoun#ixzz5uOxsvoXW> [Πρόσβαση 22/7/2019].
313. AIDA, (2018). The European Union policy framework: ‘hotspots’. Διαθέσιμο στο: <http://www.asylumineurope.org/reports/country/greece/asylum-procedure/access-procedure-and-registration/reception-and> [πρόσβαση στις 10/9/2018].
314. ‘Αλήθειες και Ψέματα του Υπουργού Εσωτερικών για την Μετανάστευση’. *Χρυσή Αυγή*. 20/7/2012. Διαθέσιμο στο: <http://www.xryshaygh.com/enimerosi/view/alhtheies-kai-psemata-tou-upourgou-eswterikwn-gia-thn-lathrometanasteush> [Πρόσβαση 25/7/2019].
315. ‘Άμεσα το Πρώτο Ελληνικό Hot Spot.’ *DW*. 14.10.2015. Διαθέσιμο στο: <https://www.dw.com/el/%CE%AC%CE%BC%CE%B5%CF%83%CE%B1-%CF%84%CE%BF-%CF%80%CF%81%CF%8E%CF%84%CE%BF-%CE%B5%CE%BB%CE%BB%CE%B7%CE%BD%CE%B9%CE%BA%CF%8C-hot-spot/a-18780534> Πρόσβαση [2/9/2019].
316. ‘Αυτό είναι το μεταναστευτικό πρόγραμμα των κομμμάτων’. *Joininism*. 21/1/2015. Διαθέσιμο ‘Το ξέφραγο αμπέλι του Βρούτση.’ *In.gr*. 13/7/2019. Διαθέσιμο στο: <https://www.in.gr/2019/07/13/apopsi/ksefrago-ampeli-tou-vroutsi/> [Πρόσβαση 30/9/2019]. στο: <https://joininism.wordpress.com/2015/01/21/%CE%B1%CF%85%CF%84%CF%8C-%CE%B5%CE%AF%CE%BD%CE%B1%CE%B9-%CF%84%CE%BF-%CE%BC%CE%B5%CF%84%CE%B1%CE%BD%CE%B1%CF%83%CF%84%CE%B5%CF%85%CF%84%CE%B9%CE%BA%CF%8C-%CF%80%CF%81%CF%8C%CE%B3%CF%81%CE%B1%CE%BC/> [Πρόσβαση 20/9/2015].
317. Amnesty International (2013) ‘Frontier Europe: Human Rights Abuses on Greece’s Border

318. Amnesty International (2017α). A Blueprint For Despair: Human Rights Impact of the EU-Turkey Deal. Διαθέσιμο στο: <https://www.amnesty.org/en/documents/eur25/5664/2017/en/> [Πρόσβαση 18/9/2019].
319. with Turkey'. Διαθέσιμο στο: www.amnesty.org/en/library/asset/EUR25/008/2013/en/d93b63ac-6c5d-4d0d-bd9fce2774c84ce7/eur250082013en.pdf [Πρόσβαση 18/7/2019].
320. Angeli, D., Dimitriadi, A., & Triandafyllidou, A. (2014). *Assessing the cost-effectiveness of irregular migration control policies in Greece*. MIDAS Report: Migration & Detention Assessment. Διαθέσιμο στο: <https://www.eliamep.gr/wp-content/uploads/2014/11/MIDAS-REPORT.pdf> [Πρόσβαση 23/7/2019].
321. 'Ανησυχία στην κυβέρνηση για το προσφυγικό -Εκτακτο ΚΥΣΕΑ συγκαλεί ο Μητσοτάκης.' *iefimerida.gr*. 30/8/2019. Διαθέσιμο στο: <https://www.iefimerida.gr/politiki/anisyhia-stin-kybernisi-gia-prosfygiko-ektakto-kysea-syggkalei-o-mitsotakis> [Πρόσβαση 25/9/2019].
322. 'Άνθιμος: Εθνική προδοσία τα λεγόμενα του Μουζάλα - Είμαι αντίθετος στη φιλοξενία μεταναστών'. *Alfavita.gr*. 16/3/2016. Διαθέσιμο στο: https://www.alfavita.gr/politiki/182263_anthimos-ethniki-prodosia-ta-legomena-toy-moyzala-eimai-antithetos-sti-filoxenia [Πρόσβαση στις 17/09/2019].
323. 'Απίστευτος Μουζάλας: Οι πρόσφυγες στα νησιά δεν είναι 16.000 αλλά 12.000'. *Protothema.gr*. 21/11/2016. Διαθέσιμο στο: <https://www.protothema.gr/greece/article/630072/apisteutos-mouzalas-oi-prosfuges-sta-nisia-den-einai-16000-alla-12000/> [Πρόσβαση στις 16/09/2019].
324. 'Βελόπουλος: Η Ελλάδα θα πληρώνει τις επισκέψεις μεταναστών σε πορνεία.' *Ytube.com*. 2/3/2019. Διαθέσιμο στο: https://www.youtube.com/watch?v=F_wia7QXzps [Πρόσβαση 3/10/2019].
325. 'Βελόπουλος: Τείχος και Ναρκοπέδιο στον Έβρο για τους Μετανάστες. *Voria.gr*. 29/5/2019. Διαθέσιμο στο: <https://www.voria.gr/article/velopoulos-oramatizete-tichos-narkopedia-ke-thanatiki-katadiki> [Πρόσβαση 3/10/2019].

326. 'Βελόπουλος στον ANT1: οι πρόσφυγες να μεταφερθούν σε ξερονήσια - ΚΑΛΟΚΑΙΡΙ ΜΑΖΙ – 03/09/2019.' *Ytube.com*. 3/9/2019. Διαθέσιμο στο: https://www.youtube.com/watch?time_continue=1&v=IQdiY5Sc5YI [Πρόσβαση 3/10/2019].
327. 'Βελόπουλος: Τείχος και Нарκοπέδιο στον Έβρο για τους Μετανάστες. *Voria.gr*. 29/5/2019. Διαθέσιμο στο: <https://www.voria.gr/article/velopoulos-oramatizete-tichos-narkopedia-ke-thanatiki-katadiki> [Πρόσβαση 3/10/2019].
328. Bigo, D. (2006). Migration and Security Issues. *Academia*. Διαθέσιμο στο: https://www.academia.edu/3102809/Migration_and_security?fbclid=IwAR3EPNV6Bla0U3vLUun2im9b9Az1IZ7lxE7E143vRAbPvGgi6iY-5xrZos [Πρόσβαση 9/11/2018].
329. Γενική Γραμματεία Ενημέρωσης και Επικοινωνίας (2019). Μέτρα του ΚΥΣΕΑ για την αντιμετώπιση της αύξησης των μεταναστευτικών/προσφυγικών ροών. 31/8/2019. Διαθέσιμο στο: <https://media.gov.gr/metra-tou-kysea-gia-tin-antimetopisi-tis-afksisis-ton-metanasteftikon-prosfygikon-roon/> [Πρόσβαση 30/9/2019].
330. Γενική Γραμματεία Ενημέρωσης και Επικοινωνίας (2019). Ο Στ. Πέτσας για τις αποφάσεις του υπουργικού συμβουλίου. 30/9/2019. Διαθέσιμο στο: <https://media.gov.gr/o-st-petsas-gia-tis-apofaseis-tou-ypourgikou-symvoulou/> [Πρόσβαση 2/10/2019].
331. Γιώργος Κουμουτσάκος (2019). Πρόσφυγικό: Δημοκρατική αυστηρότητα με σεβασμό των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και αποτελεσματική προάσπιση του αγαθού της ασφάλειας. 16/7/2019. Διαθέσιμο στο: <https://gkoumoutsakos.gr/content/prosfygiko-dimokratiki-aystirotita-me-sevasmo-ton-anthropinon-dikaiomaton-kai-apotelesmatiki-proaspisi-toy-agathoy-tis-asfaleias/> [Πρόσβαση 2/10/2019].
332. Γεωργιοπούλου, Τ. (2015). 'Συνεχίζεται η Δυστοκία για τη Λειτουργία Hot Spots.' *Kathimerini*. 12/11/2015. Διαθέσιμο στο: <https://www.kathimerini.gr/838396/article/epikairothta/ellada/synexizetai-h-dystokia-gia-th-leitoyrgia-hotspots> Πρόσβαση [2/9/2019].

333. 'Γιάννης Λαγός: Αιγύπτιοι μετανάστες θα δίνουν λογαριασμό στην Χρυσή Αυγή [βίντεο]'. *Iefimerida.gr*. 13/6/2012. Διαθέσιμο στο: <https://www.iefimerida.gr/news/55343/%CE%B3%CE%B9%CE%AC%CE%BD%CE%BD%CE%B7%CF%82-%CE%BB%CE%B1%CE%B3%CF%8C%CF%82-%CE%BF%CE%B9-%CE%B1%CE%B9%CE%B3%CF%8D%CF%80%CF%84%CE%B9%CE%BF%CE%B9-%CE%BC%CE%B5%CF%84%CE%B1%CE%BD%CE%AC%CF%83%CF%84%CE%B5%CF%82-%CE%B8%CE%B1-%CE%B4%CE%AF%CE%BD%CE%BF%CF%85%CE%BD-%CE%BB%CE%BF%CE%B3%CE%B1%CF%81%CE%B9%CE%B1%CF%83%CE%BC%CF%8C-%CF%83%CF%84%CE%B7%CE%BD-%CF%87%CF%81%CF%85%CF%83%CE%AE-%CE%B1%CF%85%CE%B3%CE%AE> [Πρόσβαση 22/7/2019].
334. 'Γ. Μουζάλας: Παναγιά βοήθα αν δεν τηρηθεί η συμφωνία Ε.Ε. – Τουρκίας'. *Naftemporiki.gr*. 30/5/2016. Διαθέσιμο στο: <https://m.naftemporiki.gr/story/1109722/g-mouzalas-panagia-boitha-an-den-tirithi-i-sumfonia-ee-tourkias> [Πρόσβαση στις 14/09/2019].
335. CIAK MIGRACTION (2019). Αντιλήψεις, Στερεότυπα και Ελλειπείς Γνώσεις των Πολιτών της ΕΕ αναφορικά με τη Μετανάστευση – Ιταλία, Ελλάδα, Αυστρία, Ουγγαρία. Διαθέσιμο στο: <http://www.actionaid.gr/media/2023124/ActionAid-ereuna-gia-ti-metanasteusi.pdf> [Πρόσβαση 2/5/2020].
336. Council of Europe (2019). Report to the Greek Government on the visit to Greece carried out by the European Committee for the Prevention of Torture and Inhuman or Degrading Treatment or Punishment (CPT) from 10 to 19 April 2018. Strasbourg, 19 February 2019. CPT/Inf (2019) 4. Διαθέσιμο στο: <https://rm.coe.int/1680930c9a> [Πρόσβαση 23/3/2019].
337. Council of Europe (2017). Report to the Greek Government on the visits to Greece carried out by the European Committee for the Prevention of Torture and Inhuman or Degrading Treatment or Punishment (CPT) from 13 to 18 April and 19 to 25 July 2016. CPT/Inf (2017) 25. Διαθέσιμο στο: <https://rm.coe.int/pdf/168074f85d> [Πρόσβαση 14/9/2018].

338. 'Δ. Αβραμόπουλος: Η Ε.Ε. πρέπει να είναι «στην πρώτη γραμμή» για τη μεταναστευτική κρίση.' *Cretalive.gr*. 23/9/2019. Διαθέσιμο στο: <https://www.cretalive.gr/world/d-abramopoylos-h-e-e-prepei-na-einai-sthn-proth-grammh-gia-th-metanasteytikh-krish-1052858> [Πρόσβαση 1/10/2019].
339. Diskaya, A. (2013). Towards a Critical Securitization Theory: The Copenhagen and Aberystwyth Schools of Security Studies. E – International Relations Students. Διαθέσιμο στο: <https://www.e-ir.info/2013/02/01/towards-a-critical-securitization-theory-the-copenhagen-and-aberystwyth-schools-of-security-studies/> [Πρόσβαση 15/10/2018].
340. Δελτίο Τύπου Με Ομιλία του Υπουργού Προστασίας του Πολίτη Κ. Χρήστου Παπουτσή στην Βουλή Κατά τη Συζήτηση του Νομοσχεδίου Για το Άσυλο]. Αθήνα. 2011 Διαθέσιμο στο: http://www.minocp.gov.gr/index.php?option=ozo_content&lang=&perform=view&id=3411&Itemid=461 [Πρόσβαση 13/7/2019].
341. Δεμετής, Χ. (2013). 'Αρχηγός ΕΛ.ΑΣ για Μετανάστες: 'Να τους Κάνουμε το Βίο Αβίωτο'. News247. 20/12/2013. Διαθέσιμο στο: <http://news247.gr/eidiseis/koinonia/arxhgos-el-as-gia-metanastes-na-toys-kanoyme-to-vio-aviwto.2561326.html>. [Πρόσβαση 24/7/2019].
342. 'Δένδιας: Δεν θα επιτρέψουμε να γίνουν γκέτο μεταναστών στις πόλεις'. *Iefimerida*. 7/8/2012. Διαθέσιμο στο:
343. <https://www.iefimerida.gr/news/62554/%CE%B4%CE%AD%CE%BD%CE%B4%CE%B9%CE%B1%CF%82-%CE%B4%CE%B5%CE%BD-%CE%B8%CE%B1-%CE%B5%CF%80%CE%B9%CF%84%CF%81%CE%AD%CF%88%CE%BF%CF%85%CE%BC%CE%B5-%CE%BD%CE%B1-%CE%B3%CE%AF%CE%BD%CE%BF%CF%85%CE%BD-%CE%B3%CE%BA%CE%AD%CF%84%CE%BF-%CE%BC%CE%B5%CF%84%CE%B1%CE%BD%CE%B1%CF%83%CF%84%CF%8E%CE%BD-%CF%83%CF%84%CE%B9%CF%82-%CF%80%CF%8C%CE%BB%CE%B5%CE%B9%CF%82> [Πρόσβαση 29/7/2019].

344. Διαφωνεί ο Καμμένος για τους μετανάστες.’ *Thetoc.gr*. 14/4/2015. Διαθέσιμο στο: <https://www.thetoc.gr/politiki/article/diafwnei-o-kammenos-gia-tous-metanastes> [Πρόσβαση 4//2020].
345. Dikiv, I. (2019). ‘Greece’s Rightist ‘New Democracy’ Swept into Power by Landslide Election Win over Tsipras’ SYRIZA’. *European-views.com*. Διαθέσιμο στο:
346. <https://www.european-views.com/2019/07/greeces-rightist-new-democracy-swept-into-power-by-landslide-election-win-over-tsipras-syriza/> [Πρόσβαση 27/9/2019].
347. Dornan, M. (2011). Realist and Constructivist Approaches to Anarchy. Διαθέσιμο στο: *E-International Relations Students*: <http://www.eir.info/2011/08/29/realist-and-constructivist-approaches-to-anarchy>. [Πρόσβαση 10/10/2018].
348. ‘Εκτακτο ΚΥΣΕΑ το Σάββατο για το μεταναστευτικό.’ *Kathimerini.gr*. 30/8/2019. Διαθέσιμο
349. Ελληνική Δημοκρατία/Πρωθυπουργός (2019). Σύσκεψη υπό τον Πρωθυπουργό για το προσφυγικό-μεταναστευτικό. 15/7/2019. Διαθέσιμο στο: <https://primeminister.gr/2019/07/15/21882> [Πρόσβαση 20/9/2019].
350. ‘[Επιστολή Μουζαλα σε Δήμαρχο Λέσβου- Διάψευση για δημιουργία νέου hotspot- Άμεση αποσυμφόρηση του νησιού](https://www.lesvospost.com/2016/09/hotspot.html?m=1)’. *Lesvospost.com*. 20/9/2016. Διαθέσιμο στο: <https://www.lesvospost.com/2016/09/hotspot.html?m=1> [Πρόσβαση στις 10/9/2018].
351. Ελληνική Βουλή (2012). Απάντηση του υπουργού Δημόσιας Τάξης Νίκου Δένδια με θέμα:Επέκταση της Επιχείρησης «Ξένιος Ζευς» στην Ελληνική Περιφέρεια και ειδικότερα στην περιφερειακή ενότητα Τρικάλων. Αναφερόμενη ίδρυση Κέντρου Πρώτης Υποδοχής (Κ.Ε.Π.Υ.) και Κέντρου Φύλαξης στα Τρίκαλα. Πρόοδος εργασιών για την κατασκευή του αποτρεπτικού εμποδίου (φράκτη) στον Έβρο. Αθήνα. 9/11/2012. Διαθέσιμο στο: <https://www.hellenicparliament.gr/UserFiles/67715b2c-ec81-4f0c-ad6a-476a34d732bd/7814095.pdf> [Πρόσβαση 30/7/2019].
352. Ελληνική Βουλή (2012). Απάντηση του υπουργού Δημόσιας Τάξης Νίκου Δένδια με θέμα «Μετακίνηση Συνοριακών Φυλακών για την Ενίσχυση Υπηρεσιών της Ελληνικής Αστυνομίας στον Έβρο. Συναφή Ζητήματα».

- Αθήνα. 23/8/2012. Διαθέσιμο στο: <https://www.hellenicparliament.gr/UserFiles/67715b2c-ec81-4f0c-ad6a-476a34d732bd/7696899.pdf>
353. Ελληνική Βουλή (2011). Απάντηση του Υπουργού Προστασίας του Πολίτη Χρήστου Παπουτσή στις ερωτήσεις δύο βουλευτών σχετικά με την Κατασκευή ενός τεχνητού εμποδίου στο φράγμα Έβρου. Αθήνα 4/8/2011. Διαθέσιμο στο: <http://www.hellenicparliament.gr/UserFiles/67715b2c-ec81-4f0c-ad6a-476a34d732bd/7459324.pdf> [Πρόσβαση 9/6/2019].
354. Ελληνική Βουλή (2012). Απάντηση του Χρήστου Παπουτσή για την Αντιμετώπιση της μη Νόμιμης Μετανάστευσης στην Περιοχή του Έβρου. Ενίσχυση του Έργου των Συνοριοφυλάκων. Υπουργείο Προστασίας του Πολίτη. 5/3/2012. Διαθέσιμο στο: <https://www.hellenicparliament.gr/UserFiles/67715b2c-ec81-4f0c-ad6a-476a34d732bd/7610347.pdf> [Πρόσβαση 14/7/2019].
355. Ελληνική Λύση (2019). Προγραμματικές Δηλώσεις/Μεταναστευτική Πολιτική. Διαθέσιμο στο: <https://elliniki-lisi.gr/> [Πρόσβαση 3/10/2019].
356. Ελληνική Λύση (2019). Ιδρυτική Διακήρυξη. Διαθέσιμο στο: <https://elliniki-lisi.gr/idritiki-diakiriksi> [Πρόσβαση 3/10/2019].
357. Ελληνική Λύση (2019). Προγραμματικές Θέσεις. Διαθέσιμο στο: https://elliniki-lisi.gr/wp-content/uploads/2018/07/programma.eliniki.lisi_.2019.v3.pdf?fbclid=IwAR1ybQywQdSMx27Bji4JyaCPhljA2uE6i15qJ4kdPre-tMDwWgwLXt8Z5s8 [Πρόσβαση 3/10/2019].
358. Έπιχείρηση Σκούπα με 1.500 Προσαγωγές στο Κέντρο της Αθήνας. *Tvxs*. 4/8/2012. Διαθέσιμο στο: <https://tvxs.gr/news/ellada/epixeirisi-skoypa-me-1500-prosagoges-kai-kodikiki-onomasia-ksenios-zeys> [Πρόσβαση 29/7/2019].
359. 'EU Refuses to Fund 'Pointless' Greece-Turkey Border Fence'. *EUbusiness*. 7/2/2011 Διαθέσιμο στο: <http://www.eubusiness.com/news-eu/greeceimmigration.f17/> [Πρόσβαση 21/7/2019].
360. European Parliament (2012). Parliamentary Questions: Answer Given by Ms Malmström on Behalf of the Commission. European Parliament. Strasbourg. Διαθέσιμο στο: <http://www.>

- europarl.europa.eu/sides/getAllAnswers.do?reference=E-2012-000105&language=en [Πρόσβαση 9/6/2019].
361. 'EU will not fund Evros fence'. *Kathimerini English Edition*. 6/12/2011 Διαθέσιμο στο: <http://www.ekathimerini.com/137519/article/ekathimerini/news/eu-will-not-fund-evros-fence> [Πρόσβαση 9/6/2019].
362. European Commission (2015). 'Explanatory note on the "Hotspot" approach.' Διαθέσιμο στο: <https://www.statewatch.org/news/2015/jul/eu-com-hotspots.pdf> [Πρόσβαση 25/8/2019].
363. European Commission (2015). The Hot Spot Approach to Managing Exceptional Migratory Flows. Διαθέσιμο στο: https://ec.europa.eu/home-affairs/sites/homeaffairs/files/what-we-do/policies/european-agenda-migration/background-information/docs/2_hotspots_en.pdf [Πρόσβαση 30/8/2019].
364. European Council (2016). Press release. Remarks by President Donald Tusk after the meeting of the EU heads of state or government with Turkey. Διαθέσιμο στο: <http://www.consilium.europa.eu/en/press/press-releases/2016/03/18/tusk-remarks-after-eucoturkey/> [Πρόσβαση στις 14/09/2019].
365. European Parliament (2018). Hotspots at EU external borders State of play. Briefing. *EPRS / European Parliamentary Research Service*. Διαθέσιμο στο: [http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2018/623563/EPRS_BR I\(2018\)623563_EN.pdf](http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2018/623563/EPRS_BR I(2018)623563_EN.pdf) [Πρόσβαση 10/9/2018].
366. European Parliament (2016). On the Frontline: The Hot Spot Approach to Managing Migration. Directorate General for Internal Policies. Policy Department C: Citizen's Rights and Constitutional Affairs. Διαθέσιμο στο: [http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2016/556942/IPOL_ST U\(2016\)556942_EN.pdf](http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2016/556942/IPOL_ST U(2016)556942_EN.pdf) [Πρόσβαση 20/8/2019].
367. European Commission (2015). A European Agenda on Migration. Communication from the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of Regions. Brussels, 13.5.2015 COM(2015) 240 final. Διαθέσιμο στο:

- https://ec.europa.eu/anti-trafficking/sites/antitrafficking/files/communication_on_the_european_agenda_on_migration_en.pdf [Πρόσβαση 20/8/2019].
368. European Commission (2017). EU-Turkey statement, A year on. Διαθέσιμο στο: https://ec.europa.eu/home-affairs/sites/homeaffairs/files/what-we-do/policies/europeanagenda-migration/background-information/eu_turkey_statement_17032017_en.pdf [Πρόσβαση στις 14/09/2019].
369. European Commission (2017). Seventh Report on the Progress made in the implementation of the EU-Turkey Statement. Report from the Commission to the European Parliament, the European Council and the Council. Brussels, 6.9.2017 COM(2017) 470 final. Διαθέσιμο στο: https://ec.europa.eu/neighbourhood-enlargement/sites/near/files/20170906_seventh_report_on_the_progress_in_the_implementation_of_the_eu-turkey_statement_en.pdf [Πρόσβαση [18/9/2019].
370. E.X (2012). Τα ξένα Συμφέροντα, τα Πολιτικά Αποκόμματα και η λαθρομετανάστευση. *Χρυσή Αυγή*. 8/6/2012. Διαθέσιμο στο: <http://www.xryshaygh.com/enimerosi/view/ta-jena-sumferonta-ta-politika-apokommata-kai-h-lathrometanasteush> [Πρόσβαση 25/7/2019].
371. 'Financial Times: Η Χρυσή Αυγή καλπάζει πάνω στα κύματα της ξενοφοβίας στην Ελλάδα'. *Bankingnews.gr*. 18/9/2015. Διαθέσιμο στο: <http://www.bankingnews.gr/%CF%80%CE%BF%CE%BB%CE%B9%CF%84%CE%B9%CE%BA%CE%AE/item/214748-financial-times-%CE%B7-%CF%87%CF%81%CF%85%CF%83%CE%AE-%CE%B1%CF%85%CE%B3%CE%AE-%CE%BA%CE%B1%CE%BB%CF%80%CE%AC%CE%B6%CE%B5%CE%B9-%CF%80%CE%AC%CE%BD%CF%89-%CF%83%CF%84%CE%B1-%CE%BA%CF%8D%CE%BC%CE%B1%CF%84%CE%B1-%CF%84%CE%B7%CF%82-%CE%BE%CE%B5%CE%BD%CE%BF%CF%86%CE%BF%CE%B2%CE%AF%CE%B1%CF%82-%CF%83%CF%84%CE%B7%CE%BD-%CE%B5%CE%BB%CE%BB%CE%AC%CE%B4%CE%B1/214748-financial-times-%CE%B7-%CF%87%CF%81%CF%85%CF%83%CE%AE->

[%CE%B1%CF%85%CE%B3%CE%AE-%CE%BA%CE%B1%CE%BB%CF%80%CE%AC%CE%B6%CE%B5%CE%B9-%CF%80%CE%AC%CE%BD%CF%89-%CF%83%CF%84%CE%B1-%CE%BA%CF%8D%CE%BC%CE%B1%CF%84%CE%B1-%CF%84%CE%B7%CF%82-%CE%BE%CE%B5%CE%BD%CE%BF%CF%86%CE%BF%CE%B2%CE%AF%CE%B1%CF%82-%CF%83%CF%84%CE%B7%CE%BD-%CE%B5%CE%BB%CE%BB%CE%AC%CE%B4%CE%B1.html](#)

[Πρόσβαση 29/9/2019].

372. Four of Five Greece's five hotspot migrant centres ready, says Kammenos. *Ekathimerini*. 16/2/2016. Διαθέσιμο στο: <http://www.ekathimerini.com/206027/article/ekathimerini/news/four-of-greeces-five-hotspot-migrant-centres-ready-says-kammenos> [Πρόσβαση 18/3/2019].
373. Frontex (2010). Annual Risk Analysis. European Agency for the Management of Operational Cooperation at the External Borders of the Member States of the European Union. Διαθέσιμο στο: <https://data.europa.eu/euodp/en/data/storage/f/2016-03-07T141501/Annual%20Risk%20Analysis%202010.pdf> [Πρόσβαση 18/7/2019].
374. Frontex (2012). Fran Quarterly. Issue 3. July – September 2012. Διαθέσιμο στο: https://frontex.europa.eu/assets/Publications/Risk_Analysis/FRAN_Q3_2012.pdf [Πρόσβαση 23/7/2019].
375. Gropas, R. (2015). Discourses at the Frontline: Greek Approached to Migration. *CritCom*. 2/12/2015. Διαθέσιμο στο: <http://critcom.councilforeuropeanstudies.org/discourses-at-the-frontline-greek-approaches-to-migration/> [Πρόσβαση 19/3/2019].
376. Guzzini, S (2015). Putting the Copenhagen School of security studies into historical context: The conceptualisation of the Copenhagen School is historically bound. *Danish Institute for International Studies*. DIIS Working Paper. Διαθέσιμο στο: <https://www.diis.dk/en/research/putting-the-copenhagen-school-of-security-studies-into-historical-context> [Πρόσβαση 15/10/2018].

377. Halikiopoulou, D., Vasilopoulou, S., & Nanou, K. (2016). Changing the policy agenda? The impact of the Golden Dawn on Greek party politics. *GreeSe Paper Series*, (103).
378. Herta, L. Security as Speech Act: Discourse Constructions on the Syrian Refugee Crisis. International Conference RCIC' 17. Redefining Community in Intercultural Context. Bari, 5-6 June 2017. Διαθέσιμο στο: <http://www.afahc.ro/ro/rcic/2017/rcic'17/LSDA/283-287%20Herta.pdf> [Πρόσβαση 12/2/2018].
379. 'Η Κοινή Γνώμη Απέναντι Στο «Τείχος» του Έβρου'. *Καθημερινή*. 16/1/2011. Διαθέσιμο στο: <https://www.publicissue.gr/1619/wall-survey-2011/> [Πρόσβαση 21/7/2019].
380. Η Κομισιόν δίνει 12,7εκ. στην Ελλάδα για τη δημιουργία hot spots. *THE TOC*. 15/2/2016. Διαθέσιμο στο: <https://www.thetoc.gr/politiki/article/i-komision-dinei-127-ekat-eurw-stin-ellada-gia-ti-dimiourgia-hotspots> [Πρόσβαση 1/9/2019].
381. Ηλιάδης, Ν. (2019). 'Ανάλυση: Τα 8 Βασικά Συμπεράσματα των Χθεσινών Εκλογών'. *Voria.gr*. 8/7/2019. Διαθέσιμο στο: <https://www.voria.gr/article/analisi-pia-ine-ta-vasika-simperasmata-ton-chthesinon-eklogon> [Πρόσβαση 27/9/2019].
382. 'Η Ομιλία του Νίκου Μιχαλολιάκου στη Βουλή'. *Χρυσή Αυγή*. 7/7/2012. Διαθέσιμο στο: <http://www.xryshaygh.com/enimerosi/view/h-omilia-tou-nikolaou-michaloliakou-sth-boulh#ixzz5uOzKF1c4> [Πρόσβαση 22/7/2019].
383. Hough, P. (2016). International security. *SAGE Encyclopedia of Political Behaviour*. SAGE. DOI: <http://dx.doi.org/10.4135/9781483391144.n184>
384. 'Η Χρυσή Αυγή Πολεμά τη Σκούπα των Μεταναστών'. *Newsbeast.gr*. 24/8/2012. Διαθέσιμο στο: <https://www.newsbeast.gr/greece/fakelosmetanastes/arthro/402672/i-hrusi-augi-polema-ti-skoupa-ton-metanaston> [Πρόσβαση 31/7/2019].
385. International Amnesty (2017b). Refugees at heightened risk of refoulement under Turkey's state of emergency. Public Statement. AI Index: EUR 44/7157/2017 22 September 2017. Διαθέσιμο στο:

- <https://www.amnesty.org/download/Documents/EUR4471572017ENGLISH.PDF> [Πρόσβαση 18/9/2019].
386. International Amnesty (2016). *Trapped In Greece: An Avoidable Refugee Crisis*. EUR 25/3778/2016. Διαθέσιμο στο: <http://www.refworld.org/docid/571db6df4.html> [Πρόσβαση 28/8/2018].
387. 'Ι. Τσουκνάδης: Η λαθρομετανάστευση στον Έβρο από το 2012 έως σήμερα. *Evros.gr*. 5/8/2014. Διαθέσιμο στο: <http://www.e-evros.gr/gr/eidhseis/3/i-tsoyknadhs-h-laθrometanasteysh-ston-ebro-apo-to-2012-ews-shmera/post24117> [Πρόσβαση 24/7/2019].
388. Καλαντζή, Φ. (2017). Η Ασφαλειοποίηση της Μετανάστευσης στην Ελλάδα. Διδακτορική Διατριβή. Πανεπιστήμιο Μακεδονίας, Τμήμα Βαλκανικών, Σλαβικών Σπουδών & Ανατολικών Σπουδών. (ΒΣΑΣ). Διαθέσιμο στο: <https://dspace.lib.uom.gr/handle/2159/20375> [Πρόσβαση 15/3/2019].
389. 'Κ.Βελόπουλος (Πρόεδρος "ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΛΥΣΗ")(Δευτερολογία (Προγραμματικές δηλώσεις)(22/07/2019)'. *Utube.com*. 22/7/2019. Διαθέσιμο στο: https://www.youtube.com/watch?time_continue=8&v=ISksbuLSQkQ [Πρόσβαση 3/10/2019].
390. 'ΚΙΝΑΛ: Πρόσφυγες και μικρά παιδιά εκδικείται ο Γιάννης Βρούτσης.' *Tovima.gr*. 12/7/2019. Διαθέσιμο στο: <https://www.tovima.gr/2019/07/12/politics/kinal-prosfyges-kai-mikra-paidia-ekdikeitai-o-giannis-vroutsis/> [Πρόσβαση 25/9/2019].
391. 'ΚΛΕΙΣΤΕ ΤΑ ΣΥΝΟΡΑ!. *Koinonikosethnikismos.gr*. 1/10/2015. Διαθέσιμο στο: <https://koinonikosethnikismos.wordpress.com/2015/10/01/%CE%BA%CE%B%CE%B5%CE%B9%CF%83%CF%84%CE%B5-%CF%84%CE%B1-%CF%83%CF%85%CE%BD%CE%BF%CF%81%CE%B1/> [Πρόσβαση 20/9/2019].
392. 'ΚΛΕΙΣΤΕ ΤΩΡΑ ΤΑ ΣΥΝΟΡΑ: ΤΟ ISIS ΑΠΕΙΛΕΙ ΓΙΑ ΝΕΕΣ ΣΦΑΓΕΣ ΣΕ ΟΛΗ ΤΗΝ ΕΥΡΩΠΗ'. *Xatrikala.blogspot.gr*. 14/11/2015. Διαθέσιμο στο: <http://xatrikala.blogspot.com/2015/11/isis.html?m=0> [Πρόσβαση 20/9/2019].
393. 'Κοινές δηλώσεις Μητσοτάκη - Μέρκελ: Τι είπαν για Τουρκία, μεταναστευτικό και οικονομία.' *Sputnik.gr*. 29/8/2019. Διαθέσιμο στο:

- <https://sputniknews.gr/politiki/201908294360128-merkel-mitsotakis-sunantisi-ellada-germania/> [Πρόσβαση 1/10/2019].
394. 'Κόντρα στη Βουλή με Κ. Βελόπουλο για μετανάστες.' *Capital.gr*. 1/10/2019. Διαθέσιμο στο: <https://www.capital.gr/politiki/3385412/kontra-sti-bouli-me-k-belopoulo-gia-metanastes> [Πρόσβαση 3/10/2019].
395. 'Κουρτζς καλεί Μητσοτάκη για το μεταναστευτικό.' *Efsyn.gr*. 17/9/2019. Διαθέσιμο στο: <https://www.efsyn.gr/node/211122> [Πρόσβαση 1/10/2019].
396. 'ΚΥΡΙΑΚΟΣ ΒΕΛΟΠΟΥΛΟΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΛΥΣΗ OPEN TV 30-09-2019 ΩΡΑ ΕΛΛΑΔΟΣ.' *Ytube.com*. 30/9/2019. Διαθέσιμο στο: https://www.youtube.com/watch?time_continue=107&v=cO2S8PVGroY [Πρόσβαση 3/10/2019].
397. 'Κυριάκος Βελόπουλος : «Η Ελληνική Λύση ήρθε, για να ξεβρωμίσει τον τόπο»'. *imerisia-ver.gr*. Διαθέσιμο στο: <https://www.imerisia-ver.gr/%CE%B1%CF%81%CE%B8%CF%81%CE%BF/16651-%CE%BA%CF%85%CF%81%CE%B9%CE%B1%CE%BA%CE%BF%CF%82-%CE%B2%CE%B5%CE%BB%CE%BF%CF%80%CE%BF%CF%85%CE%BB%CE%BF%CF%82-%CE%B7-%CE%B5%CE%BB%CE%BB%CE%B7%CE%BD%CE%B9%CE%BA%CE%B7-%CE%BB%CF%85%CF%83%CE%B7-%CE%B7%CF%81%CE%B8%CE%B5-%CE%B3%CE%B9%CE%B1-%CE%BD%CE%B1-%CE%BE%CE%B5%CE%B2%CF%81%CF%89%CE%BC%CE%B9%CF%83%CE%B5%CE%B9-%CF%84%CE%BF%CE%BD-%CF%84%CE%BF%CF%80%CE%BF> [Πρόσβαση 3/10/2019].
398. 'Κυρ. Μητσοτάκης: Παίρνει μέτρα και εγγυήσεις για το μεταναστευτικό...' *Timesnews.gr*. 4/9/2019. Διαθέσιμο στο: <https://www.timesnews.gr/kyr-mitsotakis-pairnei-metra-kai-eggyiseis-gia-to-metanasteytiko/> [Πρόσβαση 1/10/2019].
399. 'ΚΥΣΕΑ: Επτά μέτρα δράσης για το μεταναστευτικό.' *Efsyn.gr*. 31/8/2019. Διαθέσιμο στο: https://www.efsyn.gr/politiki/209023_kysea-epta-metra-drasis-gia-metanasteytiko [Πρόσβαση 30/9/2019].

400. Leivada, D. (2015) 'Why Greece shut the shortest, safest route for migrants and refugees'. *Huffington Post*. 14/10/2015. Διαθέσιμο στο: https://www.huffingtonpost.com/entry/greeceturkey-border-fence_us_55f9ab73e4b0d6492d63ec12 [Πρόσβαση 15/7/2019].
401. 'Μεταναστευτικό: Αύξηση της εμπλοκής NATO - Frontex αποφάσισε η κυβέρνηση.' *Kathimerini.gr*. 21/9/2019. Διαθέσιμο στο: <https://www.kathimerini.gr/1043652/article/epikairothta/politikh/metanasteyti-ko-ay3hsh-ths-emplokhs-nato---frontex-apofasise-h-kyvernsh> [Πρόσβαση 1/10/2019].
402. 'Μιχαλολιάκος, Ν.Γ. (2012). Δεν Πρέπει να Πουληθεί στους Ξένους Ούτε Ένα Μέτρο Ελληνικής Γης'. *Χρυσή Αυγή*. 14/6/2012. Διαθέσιμο στο: <http://www.xryshaygh.com/gengramateas/view/den-prepei-na-poulhthei-stous-jenous-oute-ena-metro-ellhnikhs-ghs> [Πρόσβαση 25/7/2019].
403. 'Μητσοτάκης: Αυτές είναι οι προτάσεις της ΝΔ για το προσφυγικό [εικόνες]'. *iefimerida.gr*. 2/6/2016. Διαθέσιμο στο: <https://www.iefimerida.gr/news/270324/mitsotakis-aytes-einai-oi-protaseis-tis-nd-gia-prosfygiko-eikones> [Πρόσβαση 30/9/2019]
404. 'Μητσοτάκης για μεταναστευτικό: Όσοι δεν δικαιούνται άσυλο θα επιστρέφουν στην Τουρκία.' *Protothema.gr*. 10/7/2019. Διαθέσιμο στο: <https://www.protothema.gr/politics/article/907270/mitsotakis-sto-galliko-periodiko-nouvelle-observateur-den-zito-periodo-haritos/> [Πρόσβαση 20/9/2019].
405. 'Μητσοτάκης σε Ρούτε: Η Ευρώπη να προστατεύσει τα ελληνικά σύνορα.' *Tanea.gr*. 3/9/2019. Διαθέσιμο στο: <https://www.tanea.gr/2019/09/03/politics/live-oi-diloseis-mitsotaki-mark-route-sti-xagi/> [Πρόσβαση 1/10/2019].
406. Μουζάλας: Εξαρθρώσαμε δύο κυκλώματα τζιχαντιστών - Οι πρόσφυγες εξεγείρονται γιατί δεν θέλουν να μείνουν εδώ'. *Alfavita.gr*. 13/11/2016. Διαθέσιμο στο: https://www.alfavita.gr/politiki/203650_moyzalas-exarthrosame-dyo-kykломata-tzihantiston-oi-prosfyges-exegeirontai-giati [Πρόσβαση στις 17/09/2019].
407. 'Μουζάλας: Έχουμε ζητήσει ανάπτυξη της Frontex στα βόρεια σύνορα από τον Σεπτέμβριο'. *Alfavita.gr*. 13/12/2016. Διαθέσιμο στο:

- https://www.alfavita.gr/politiki/206225_moyzalas-ehoyme-zitisei-anaptyxi-tis-frontex-sta-boreia-synora-apo-ton-septembrio [Πρόσβαση στις 17/09/2019].
408. Μουζάλας: Μετά την Ειδομένη θα εκκενωθεί το Ελληνικό. *Alfavita.gr*. 26/5/2016. Διαθέσιμο στο: https://www.alfavita.gr/koinonia/188184_moyzalas-meta-tin-eidomeni-tha-ekkenothei-elliniko [Πρόσβαση 16/9/2019].
409. ‘Μουζάλας: Τα hot spots έχουν λόγο ύπαρξης εκεί όπου βγαίνουν οι πρόσφυγες.’ *Newsbeast.gr*. 11/12/2015. Διαθέσιμο στο: <https://www.newsbeast.gr/politiki/arthro/2062747/mouzalas-ta-hot-spots-echoun-logo-iparxis-eki-opou-vgenoun-i-prosfiges> Πρόσβαση [1/9/2019].
410. ‘Μουζάλας: Τα hot spots και οι καταυλισμοί θα χρηματοδοτηθούν από την ΕΕ.’ *Newsbeast.gr*. 27/10/2015. Διαθέσιμο στο: <https://www.newsbeast.gr/politiki/arthro/2007073/mouzalas-ta-hot-spots-ke-i-katavlisi-tha-chrimatodotithoun-apo-tin-ee> [Πρόσβαση στις 18/02/2019].
411. Μουζάλας: Το προσφυγικό είναι ευρωπαϊκό πρόβλημα, όχι μόνο ελληνικό’. *Alfavita.gr*. 8/3/2016. Διαθέσιμο στο: https://www.alfavita.gr/politiki/181459_moyzalas-prosfygiko-einai-eyropaiko-problima-ohi-mono-elliniko [Πρόσβαση στις 17/09/2019].
412. ‘Μουζάλας: Χωρίς τη συμφωνία ΕΕ-Τουρκίας θα είχαμε ακόμη 100.000 πρόσφυγες στην Ελλάδα’. *Enikos.gr*. 31/12/2016. Διαθέσιμο στο: <http://www.enikos.gr/politics/427675/mouzalas-xoris-ti-symfonia-ee-tourkias-tha-eixame-akomi-100000-prosfyges-stin-ellada> [Πρόσβαση στις 16/09/2019].
413. ‘Μουζάλας: Χωρίς τη συμφωνία ΕΕ- Τουρκία θα είχαν φτάσει στη χώρα άλλοι 180.000 πρόσφυγες και μετανάστες’. *HuffingtonPost.gr*. 23/8/2016. Διαθέσιμο στο: https://www.huffingtonpost.gr/2016/08/23/mouzalas-ee-toyrkia-symfwnia-180000-prosfyges-politiki_n_11660130.html [Πρόσβαση 16/9/2019].
414. Μποζανίνου, Τ. (2019). ‘Τρία χρόνια από τη συμφωνία ΕΕ-Τουρκίας για το προσφυγικό’. 20/3/2019. *Το Βήμα*. Διαθέσιμο στο: <https://www.tovima.gr/2019/03/20/world/tria-xronia-apo-ti-symfonia-ee-tourkias-gia-to-prosfygiko/>
415. Μποζανίνου, Τ. (2015). ‘Μουζάλας: Υπάρχει Προοπτική για να αλλάξει το Δουβλίνο και στα χαρτιά. *Tovima.gr*. 26/9/2015. Διαθέσιμο στο:

- <https://www.tovima.gr/2015/09/26/politics/moyzalas-yparxei-prooptiki-gia-na-allaksei-to-doyblino-kai-sta-xartia> [Πρόσβαση 12/9/2019].
416. 'Μουζάλας: Εξαρθρώσαμε δύο κυκλώματα τζιχαντιστών - Οι πρόσφυγες εξεγείρονται γιατί δεν θέλουν να μείνουν εδώ'. *Alfavita.gr*. 13/11/2016. Διαθέσιμο στο: https://www.alfavita.gr/politiki/203650_moyzalas-exarthrosame-dyo-kyklomata-tzihantiston-oi-prosfyges-exegeirontai-giati [Πρόσβαση στις 17/09/2019].
417. 'Μουζάλας: Στην ηπειρωτική χώρα πρόσφυγες για να αποσυμφορηθούν τα νησιά'. *Alfavita.gr*. 4/9/2016. Διαθέσιμο στο: https://www.alfavita.gr/politiki/196688_moyzalas-stin-ipeirotiki-hora-prosfyges-gia-na-aposymforithoyn-ta-nisia [Πρόσβαση στις 17/09/2019].
418. MSF (2018). 'Confinement, violence and chaos: How a European refugee camp is traumatizing people on Lesbos.' Διαθέσιμο στο: <https://www.msf.org/confinement-violence-and-chaos-how-european-refugee-camp-traumatising-people-lesbos> [Πρόσβαση 14/9/2018].
419. 'Μυτιλήνη: Δήμος και Περιφέρεια αντιδρούν στη δημιουργία νέου hotspot'. *iefimerida.gr*. 16/9/2016. Διαθέσιμο στο: <https://www.iefimerida.gr/news/288917/mytilini-dimos-kai-perifereia-antidroyn-sti-dimioyrgia-neoy-hotspot> [Πρόσβαση στις 10/9/2018].
420. 'Μ. Χρυσοχοϊδης: Επιχείρηση «σκούπα» για να ανασάνει η Αθήνα'. *Το Βήμα*. 20/3/2012. Διαθέσιμο στο: <https://www.tovima.gr/2012/03/20/politics/m-xrysoxoidis-epixeirisi-skoypa-gia-na-anasanei-i-athina/> [Πρόσβαση 29/7/2019].
421. Nakou, G. (2019). 'What brought down Golden Dawn?' *Makropolis.gr*. 27/8/2019. Διαθέσιμο στο: <http://www.macropolis.gr/?i=portal.en.society.8643> [Πρόσβαση 2/10/2019].
422. 'Ν. Γ. ΜΙΧΑΛΟΛΙΑΚΟΣ: "ΟΙ ΙΔΙΟΙ ΠΟΥ ΚΑΙΝΕ ΤΙΣ ΕΛΛΗΝΙΚΕΣ ΣΗΜΑΙΕΣ ΟΡΓΑΝΩΝΟΥΝ ΚΑΙ ΤΙΣ ΑΝΤΙΣΥΓΚΕΝΤΡΩΣΕΙΣ ΚΑΤΑ ΤΗΣ ΧΡΥΣΗΣ ΑΥΓΗΣ"'. *Ethnikismos.net*. 26/11/2016. Διαθέσιμο στο: <http://linkis.com/6gCft> [Πρόσβαση 20/9/2019].
423. Νέα Δημοκρατία (2019). 'Ισχυρή Ανάπτυξη, αυτδύναμη Ελλάδα: Το Σχέδιο μας. Διαθέσιμο στο: <https://s.kathimerini.gr/resources/article-files/nd-programa145x21-web.pdf> [Πρόσβαση 30/9/2019].

424. 'Νεκρή 17χρονη Αφγανή στο Ελληνικό - Ο πρώτος θάνατος σε δομές φιλοξενίας'. *Alfavita.gr*. 19/4/2016. Διαθέσιμο στο: https://www.alfavita.gr/koinonia/185286_nekri-17hroni-afgani-sto-elliniko-o-protos-thanatos-se-domes-filoxenias [Πρόσβαση 17/9/2019].
425. 'Neo-fascist Golden Dawn party crashes out of Greek parliament.' *Aljazeera.com*. 8/7/2019. Διαθέσιμο στο: <https://www.aljazeera.com/news/2019/07/neo-fascist-golden-dawn-party-crashes-greek-parliament-190708060921804.html> [Πρόσβαση 3/10/2019].
426. Nielsen, N. (2012). 'Fortress Europe: A Greek Wall Close Up'. 21/12/2012. *EuObserver*. Διαθέσιμο στο: <https://euobserver.com/fortress-eu/118565> [Πρόσβαση 22/7/2019].
427. 'Ο Βρούτσης ανακάλεσε εγκύκλιο για την απόδοση ΑΜΚΑ σε ξένους υπηκόους.' *Ethnos.gr*. 12/7/2019. Διαθέσιμο στο: https://www.ethnos.gr/politiki/50126_o-broytsis-anakalese-egkyklio-gia-tin-apodosi-amka-se-xenoys-ypikoous [Πρόσβαση 30/9/2019].
428. 'Ολόκληρη η ομιλία του Α. Σαμαρά στην τελευταία προεκλογική συγκέντρωση της Ν.Δ'. *Antilogos.gr*. 16/6/2012. Διαθέσιμο στο: http://antilogos-gr.blogspot.com/2012/06/blog-post_16.html [Πρόσβαση 29/7/2019].
429. 'Ομιλία του πρωθυπουργού Α. Τσίπρα κατά την ανάγνωση των προγραμματικών δηλώσεων της κυβέρνησης'. *Ελληνική Δημοκρατία/Πρωθυπουργός*. 5/10/2015. Διαθέσιμο στο: <https://primeminister.gr/2015/10/05/14130> [Πρόσβαση 19/9/2019].
430. 'Οι υποψήφιοι της Χρυσής Αυγής Λέσβου για τις εθνικές εκλογές 2015-Δήλωση του Γραμματέα Τ.Ο Χ.Α'. *lesvospost.com*. 1/9/2015. Διαθέσιμο στο: https://www.lesvospost.com/2015/01/2015_3.html [Πρόσβαση 20/9/2019].
431. Operational Portal (2019). Refugee Situations. Greece. Διαθέσιμο στο:
432. <https://data2.unhcr.org/en/situations/mediterranean/location/5179> [Πρόσβαση στις 18/02/2019].
433. Owen, J. (2017). Liberalism and Security. Oxford Research Encyclopedia of International Studies. Διαθέσιμο στο: <http://internationalstudies.oxfordre.com/view/10.1>

- 093/acrefore/9780190846626.001.0001/acrefore-9780190846626-e-33?print=pdf [Πρόσβαση 15/9/2018].
434. Πάνος Καμμένος: Στις 15 Φεβρουαρίου θα είναι έτοιμα τα hotspots'. *Iefimerida.gr*. 02/02/2016. Διαθέσιμο στο: <https://www.iefimerida.gr/news/248924/panos-kammenos-stis-15-fevroyariou-tha-einai-etoima-ta-hotspots> [Πρόσβαση 1/2/2020].
435. Papadopoulos, A. (2016). From migration crisis to refugee crisis in Europe: Securitization priorities vs what? Hellenic Observatory Seminar, Cañada Blanch Room (COW 1.11), 1st floor, Cowdray House, LSE, Monday, 18 January 2016. Διαθέσιμο στο: <http://www.lse.ac.uk/europeanInstitute/research/hellenicObservatory/CMS%20pdf/Events/2015-16/Hellenic-Observatory-LSE-Seminar-AGP-18-01-2016-final.pdf> [Πρόσβαση 2/9/2019].
436. Papadoulou, A. (2016). The Implementation of the Hotspots in Italy and Greece. *European Council for Refugees and Exiles*. Διαθέσιμο στο: <https://www.ecre.org/wp-content/uploads/2016/12/HOTSPOTS-Report-5.12.2016..pdf> [Πρόσβαση στις 10/9/2018].
437. Παπασταθοπούλου, Χ. (2019). 'Μεγάλη αύξηση προσφυγικών ροών τον Αύγουστο.' *Efsyn.gr*. 24/9/2019. Διαθέσιμο στο: <https://www.efsyn.gr/node/212057> [Πρόσβαση 25/9/2019].
438. Παππάς, Χρ. (2012). 'Ερώτηση για την επανεμφάνιση λαθρομεταναστών στο λιμάνι της Ηγουμενίτσας'. *Χρυσή Αυγή*. 31/7/2012. Διαθέσιμο στο: <http://www.xryshaygh.com/koinovoullo/view/erwthsh-gia-thn-epanemfanish-lathrometanastwn-sto-limani-ths-hgoumenitsas> [Πρόσβαση 25/7/2019].
439. Paraskeva-Gkizi, E. (2017). Asylum seekers and refugees in Greece: Can we talk about integration? CEMMIS. 5/10/2017. Διαθέσιμο στο: <http://www.cemmis.edu.gr/index.php/item/537-asylum-seekers-and-refugees-in-greece-can-we-talk-about-asintegration> [Πρόσβαση 20/3/2019].
440. Παρουσίαση Στο Υπουργικό Συμβούλιο (6/9), από Τον Υπουργό Προστασίας του Πολίτη, Κ. Χρήστο Παπουτσή, του Ολοκληρωμένου Προγράμματος Διαχείρισης των Συνόρων Για Την Αντιμετώπιση της Παράνομης Μετανάστευσης], Αθήνα, Υπουργείο Προστασίας Πολίτη. 2011

- Διαθέσιμο στο: <http://www.hellenicparliament.gr/UserFiles/67715b2c-ec81-4f0c-ad6a476a34d732bd/7492580.pdf> [Πρόσβαση 14/7/2019].
441. 'Ποια Σημεία Θα Κλείσει ο Φράχτης του Εβρου'. *Το Βήμα*. 3/1/2011. Διαθέσιμο στο: <http://www.tovima.gr/society/article/?aid=376007> [Πρόσβαση 21/7/2019].
442. Προγραμματικές Δηλώσεις: Ομιλία Ν.Μιχαλολιάκου (Χρ.Αυγή) 07/10/2015. Διαθέσιμο στο: <https://www.youtube.com/watch?v=o-295u8rQH0> [Πρόσβαση 20/9/2019].
443. Press office - General Secretariat of the Council (2016). EU-Turkey statement, 18 March 2016. Press Release 144/16 18/03/2016. Διαθέσιμο στο: <https://big.assets.huffingtonpost.com/SumfoniaEETourkias.pdf> [Πρόσβαση στις 13/09/2019].
444. 'Ρατσιστικό παραλήρημα του Κασιδιάρη για τον Τσίπρα και τους μετανάστες (vid)'. *Gazzetta.gr*. 11/12/2015. Διαθέσιμο στο: <http://www.gazzetta.gr/plus/article/845348/ratsistiko-paralirima-toy-kasidiari-gia-ton-tsipra-kai-toys-metanastes-vid> [Πρόσβαση 20/9/2019].
445. Sekeris, P., & Vasilakis, C. (2016). *The Mediterranean Refugees Crisis and Extreme Right Parties: Evidence from Greece* (No. 72222). University Library of Munich, Germany.
446. Silverman, S. J. (2018). The EU's Hotspot Approach: Questionable Motivations and Unreachable Goals. Διαθέσιμο στο: https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=3178892 [Πρόσβαση στις 18/02/2019].
447. 'Σκληροί Καπιταλιστές και αριστερά χέρι – χέρι υπέρ της λαθρομετανάστευσης'. *Χρυσή Αυγή*. 27/6/2012. Διαθέσιμο στο: <http://www.xryshaygh.com/enimerosi/view/sklhroi-kapitalistes-kai-aristera-cheri-cheri-uper-ths-lathrometanasteushs> [Πρόσβαση 25/7/2019].
448. 'Σκούπα διαρκείας για λαθρομετανάστες'. *Τα Νέα*. 6/8/2012. Διαθέσιμο στο: <https://www.tanea.gr/2012/08/06/greece/skoypa-diarkeias-gia-lathrometanastes/> [Πρόσβαση 24/7/2019].
449. Sliwinski, K. F. (2016). 'A-securitization'of immigration policy-the case of European Union. *Asia-Pacific Journal of EU Studies*, 14(1), 25.
450. Smith, H. (2012). "Greek Crackdown on Illegal Immigrants Leads to Mass Arrests." *The Guardian* 7/8/2012. Διαθέσιμο στο:

- <http://www.guardian.co.uk/world/2012/aug/07/greece-crackdown-illegal-immigrants-arrest>. [Πρόσβαση 31/7/2019].
451. Swarts, J., & Karakatsanis, N. M. (2013). Challenges to desecuritizing migration in Greece. *Journal of Balkan and Near Eastern Studies*, 15(1), 97-120.
452. Σωτήρης, Π. (2019). ‘Άμεση ανάλυση: Τι σημαίνουν τα αποτελέσματα των εκλογών για όλα τα κόμματα’. *In.gr*. 7/7/2019. Διαθέσιμο στο: <https://www.in.gr/2019/07/07/politics/vouli/amesi-analysi-ti-simainoun-ta-apotelesmata-ton-eklogon-gia-ola-ta-kommata/> [Πρόσβαση 26/9/2019].
453. Tachau, J. (2014). Four Reasons Why European Foreign Policy Sleeps. Carnegie Europe. Διαθέσιμο στο: <http://carnegieeurope.eu/strategieurope/56976> [Πρόσβαση 12/9/2018].
454. Tagaris, K (2017). ‘Refugees’ health problems in Greece mostly unmet: medical charity’. *Reuters*. Διαθέσιμο στο: <https://www.reuters.com/article/us-europe-migrants-greece-health/refugees-health-problems-in-greece-mostly-unmet-medical-charity-idUSKCN1C81KW> [Πρόσβαση 14/9/2018].
455. Ταρταμπούκα, Χ. (2016). ‘Μουζάλας: Ευθύνη μας οι καθυστερήσεις στη δημιουργία hot spots.’ *Thestival.gr*. 8/2/2016. Διαθέσιμο στο: <http://www.thestival.gr/policy/item/221921-mouzalas-eythyni-mas-oi-kathysteriseis-sti-dimioyrgia-hot-spot> [Πρόσβαση 1/9/2019].
456. UNDP (1994), Human Development Report 1994. New Dimensions of Human Security, New York, Oxford University Press. Διαθέσιμο στο: <http://hdr.undp.org/en/reports/global/hdr1994/chapters>. [Πρόσβαση 12/2/2018].
457. UNCHR. Advisory Opinion on the Extraterritorial Application of Non-Refoulement Obligations under the 1951 Convention relating to the Status of Refugees and its 1967 Protocol. Διαθέσιμο στο: <https://www.unhcr.org/4d9486929.pdf> [Πρόσβαση 18/9/2019].
458. UNHCR (2018α). Έγγραφο Αρμοστής του Ηνωμένου Βασιλείου για τους πρόσφυγες, πρόσφυγες / μετανάστες έκτακτης ανάγκης-Μεσόγειος, στη διεύθυνση Διαθέσιμο στο: <http://data.unhcr.org/mediterranean/regional.php>. [Πρόσβαση 18/10/2018].

459. UNHCR (2018β). Greece. Factsheet. July 1-31. Διαθέσιμο στο: <http://www.unhcr.org/gr/> [Πρόσβαση 7/9/2018].
460. UNHCR (2016). UNHCR viewpoint: ‘Refugee’ or ‘migrant’ – Which is right?. UNHCR. 11/7/2016. Διαθέσιμο στο: <https://www.unhcr.org/news/latest/2016/7/55df0e556/unhcr-viewpoint-refugee-migrant-right.html> [Πρόσβαση 25/2/2020].
461. UNHCR (2018). Fact Sheet: Greece. 1-31 December 2018. Διαθέσιμο στο: <https://data2.unhcr.org/en/documents/details/67711> [Πρόσβαση στις 18/02/2019].
462. Operational Portal (2019). Refugee Situations. Greece. Διαθέσιμο στο:
463. <https://data2.unhcr.org/en/situations/mediterranean/location/5179> [Πρόσβαση στις 18/02/2019].
464. Φραγκουλιώτης, Δ. (2018). Το προσφυγικό στην Ελλάδα και τον κόσμο: Τα νούμερα που σοκάρουν. *CNN Greece.gr*. Διαθέσιμο στο: <https://www.cnn.gr/news/kosmos/story/129913/to-prosfygiko-stin-ellada-kai-ton-kosmo-ta-noymera-poy-sokaroun> [Πρόσβαση 7/9/2018].
465. Walt St. (2017). Realism and Security. Oxford Research Encyclopedias. Διαθέσιμο στο: <http://internationalstudies.oxfordre.com/view/10.1093/acrefore/9780190846626.001.0001/acrefore-9780190846626-e-286> [Πρόσβαση 15/9/2018].
466. Υγειονομικοί Έλεγχοι Σε Όλους Τους Μετανάστες-Συνέντευξη Τύπου Χρυσοχοϊδή-Λοβέρδου’. *Έθνος*. 1/4/2012. Διαθέσιμο στο: http://www.ethnos.gr/koinonia/arthro/yegeionomikoi_elegxoi_se_olous_to_us_metanastes63638394/ [Πρόσβαση 14/7/2019].
467. Υπουργείο Εθνικής Άμυνας (2019). Συνέντευξη ΥΕΘΑ Νικόλαου Παναγιωτόπουλου στον ALPHA TV και στην εκπομπή «Εκτός Γραμμής» με τους Τ. Χατζή - Λ. Μπόλα. 23/9/2019. Διαθέσιμο στο: <http://www.mod.mil.gr/synteneyxeis-mme> [Πρόσβαση 2/10/2019].
468. Υπουργείο Δημόσιας Τάξης και Προστασίας του Πολίτη (2013). 11-08-2013: Απάντηση του Γραφείου Τύπου του Υπουργού Δημόσιας Τάξης και Προστασίας του Πολίτη κ. Νίκου Δένδια στην ανακοίνωση του Γραφείου Τύπου του ΣΥΡΙΖΑ για τα γεγονότα στην Αμυγδαλέζα. 11/8/2013. Διαθέσιμο στο:

- http://www.yptp.gr/index.php?option=ozo_content&lang=GR&perform=view&id=4736&Itemid=579 [Πρόσβαση 24/7/2019].
469. Υπουργείο Δημόσιας Τάξης και Προστασίας του Πολίτη (2013). 08-11-2013: Δελτίο τύπου για την Ομιλία του Υπουργού Δημόσιας Τάξης και Προστασίας του Πολίτη κ. Νίκου Δένδια στο Κοινοβούλιο, κατά τη συζήτηση της πρότασης δυσπιστίας του ΣΥΡΙΖΑ κατά της Κυβέρνησης. 8/11/2013. Διαθέσιμο στο: http://www.yptp.gr/index.php?option=ozo_content&lang=&perform=view&id=4830&Itemid=582 [Πρόσβαση 24/7/2019].
470. Υπουργείο Εσωτερικών (2019). Εθνικές εκλογές – Ιούλιος 2019. Διαθέσιμο στο: <https://ekloges.ypes.gr/current/v/home/> [Πρόσβαση 20/7/2015].
471. Υπουργείο Εσωτερικών και Διοικητικής Ανασυγκρότησης (2016). Απάντηση στην Επιστολή με Θέμα «Φημολογία περί Δημιουργίας Νέου Κέντρου Φιλοξενίας στην Λέσβο». Αθήνα. 16 Σεπτεμβρίου 2016. Διαθέσιμο στο: https://www.iefimerida.gr/sites/default/files/archive-files/epistoli_anapliroti_yπουργoy_esoterikon.pdf [Πρόσβαση στις 10/9/2018].
472. Υπουργείο Προστασίας του Πολίτη (2019). 11-09-2019: Συνάντηση του Υπουργού Προστασίας του Πολίτη Μιγάλη Χρυσοχοϊδη με τον Συντονιστή Αντιτρομοκρατικής Δράσης της Ε.Ε. Gilles de Kerchone. Αθήνα, 11 Σεπτεμβρίου 2019. Διαθέσιμο στο: http://www.mopocp.gov.gr/index.php?option=ozo_content&lang=&perform=view&id=6901&Itemid=690 [Πρόσβαση 1/10/2019].
473. Υπουργείο Προστασίας του Πολίτη (2019). 27-09-2019: Σύσκεψη στο Υπουργείο Προστασίας του Πολίτη για τη διαχείριση των μεταναστευτικών ροών. Αθήνα, 27 Σεπτεμβρίου 2019. Διαθέσιμο στο: http://www.mopocp.gov.gr/index.php?option=ozo_content&lang=&perform=view&id=6914&Itemid=690 [Πρόσβαση 2/10/2019].
474. Υπουργείο Προστασίας του Πολίτη (2019). 30-09-2019: Σημερινή συνέντευξη του Υφυπουργού Προστασίας του Πολίτη Ελευθέριου Οικονόμου στη Μυτιλήνη για τα γεγονότα στο Κ.Υ.Τ. της Μόριας. Αθήνα, 30 Σεπτεμβρίου 2019. Διαθέσιμο στο:

http://www.mopocp.gov.gr/index.php?option=ozo_content&lang=&perform=view&id=6918&Itemid=690 [Πρόσβαση 2/10/2019].

475. Υπουργείο Προστασίας του Πολίτη (2019). 12-09-2019: Συνάντηση Αναπληρωτή Υπουργού Προστασίας του Πολίτη Γ.Κουμουτσάκου με τους Πρέσβεις των κρατών-μελών της ΕΕ, για το προσφυγικό/μεταναστευτικό. Πέμπτη, 12 Σεπτεμβρίου, 2019. Διαθέσιμο στο: http://www.mopocp.gov.gr/index.php?option=ozo_content&lang=&perform=view&id=6904&Itemid=690 [Πρόσβαση 1/10/2019].
476. Υπουργείο Προστασίας του Πολίτη (2019). 6-09-2019: Το μεταναστευτικό στο επίκεντρο της επίσκεψης του Αναπληρωτή Υπουργού Προστασίας του Πολίτη, κ. Γιώργου Κουμουτσάκου, στη Νέα Υόρκη. Αθήνα, 26 Σεπτεμβρίου 2019. Διαθέσιμο στο: http://www.mopocp.gov.gr/index.php?option=ozo_content&lang=&perform=view&id=6911&Itemid=690 [Πρόσβαση 1/10/2019].
477. 'Ξεσάλωσε ο... γνωστός Κασιδιάρης στη Βουλή: «Ηλίθιος ο Τσίπρας – Να πάει στους Πακιστανούς». *Newsit. gr*. 11/12/2015. Διαθέσιμο στο: <https://www.newsit.gr/politikh/ksesalose-o-gnostos-kasidiaris-sti-voyli-ilithios-o-tsipras-na-paei-stoys-pakistanoys/1349208/> [Πρόσβαση 20/9/2019].
478. 'Ξεχασμένες Ασθένειες Επιστρέφουν Λόγω Μετανάστευσης'. *Χρυσή Αυγή*. 1/6/2012. Διαθέσιμο στο: <http://www.xryshaygh.com/enimerosi/view/jechasmenes-astheneies-epistrefoun-logw-lathrometanasteushs> [Πρόσβαση 25/7/2019].
479. Χρήστος Παπουτσής «Η Ελλάδα δεν είναι ξέφραγο αμπέλι». *Το Βήμα*. 18/11/2010. Διαθέσιμο στο: <https://www.tovima.gr/2010/11/18/society/b-xristos-papoytsis-b-br-i-ellada-den-einai-ksefrago-ampeli/> [Πρόσβαση 14/7/2019].

